

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ
ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΣΥΝΟΔΙΚΑ XI

Δ΄ ΠΡΟΣΥΝΟΔΙΚΗ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ

6 - 13 Ιουνίου 2009

ΠΡΑΚΤΙΚΑ - ΚΕΙΜΕΝΑ

ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
ΣΑΜΠΕΖΥ - ΓΕΝΕΥΗΣ 2015

ΣΥΝΟΔΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ
ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ: ΒΛΑΣΙΟΣ Ι. ΦΕΙΔΑΣ

*Εἰς τὰ «ΣΥΝΟΔΙΚΑ» δημοσιεύονται ἢ ἀναδημοσιεύονται ἄρθρα, ἀναφερό-
μενα εἰς τὴν ὀρθοδόξον συνοδικὴν παράδοσιν καὶ εἰς τὴν προπαρασκευὴν
τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ορθοδόξου Ἐκκλησίας. Τὰ ἄρθρα
ἀποστέλλονται εἰς τὴν Γραμματεῖαν ἐπὶ τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας
καὶ Μεγάλης Συνόδου εἰς τὸ Ὁρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριαρχείου: Centre Orthodoxe du Patriarcat oecuménique, 37 Chemin de
Chambésy, 1292, Chambésy (Genève), SUISSE.*

SYNODICA

PUBLICATION PERIODIQUE DU SECRETARIAT POUR LA PREPARATION DU
SAINT ET GRAND CONCILE DE L'EGLISE ORTHODOXE

RESPONSABLE POUR L'EDITION: VLASSIOS J. PHIDAS

*Dans «SYNODICA» sont publiés ou republiés des articles se référant à la tradition
conciliaire orthodoxe et à la préparation du Saint et Grand Concile de l'Eglise
Orthodoxe. Les articles sont à envoyer au Secrétariat pour la préparation du
Saint et Grand Concile de l'Eglise Orthodoxe: Centre Orthodoxe du Patriarcat
Oecuménique, 37 Chemin de Chambésy, 1292, Chambésy (Genève), SUISSE.*

Δ΄ ΠΡΟΣΥΝΟΔΙΚΗ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΕΟΣ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ

6 - 13 Ιουνίου 2009

ΠΡΑΚΤΙΚΑ - ΚΕΙΜΕΝΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ
ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΧΙ

Δ΄ ΠΡΟΣΥΝΟΔΙΚΗ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ

6 - 13 Ιουνίου 2009

ΠΡΑΚΤΙΚΑ - ΚΕΙΜΕΝΑ

ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
ΣΑΜΠΕΖΥ - ΓΕΝΕΥΗΣ 2015

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ ὀφειλετική πρωτοβουλία καί ἡ συνεπής πρὸς αὐτὴν μέριμνα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διὰ τὴν σύγκλησιν τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὑπῆρξαν ἀναγκαῖαι, ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τὴν κατάλληλον προετοιμασίαν τῶν ἐπιλεγέντων τελικῶς *δέκα θεμάτων* ἐκ τοῦ καταρτισθέντος εὐρυτέρου καταλόγου, διὰ τῆς ἐνεργοῦ συμμετοχῆς εἰς αὐτὴν τῶν κατὰ τόπους αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀφ' ἑτέρου δέ εἰς τὸν συντονισμόν τῶν πολυπλόκων διαδικασιῶν προετοιμασίας ἐκάστου θέματος, τῇ συνδρομῇ τῆς *Γραμματείας ἐπὶ τῆς Προπαρασκευῇ τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου*. Ἡ διαδικασία αὕτη καλύπτεται διὰ τῶν τακτικῶν συνελεύσεων εἰς τὸ ἐν Σαμπεζύ- Γενεύης Ὁρθόδοξον Κέντρον τόσον τῆς *Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς* (1971, 1986, 1990, 1993, 1999, 2009), ὅσον καὶ τῶν *Προσυνοδικῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων* (1976, 1982, 1986, 2009). Ἡ ἀπόφασις λοιπὸν τῆς *Γ' Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως* (1986) νά ἀναθέσῃ εἰς τὴν *Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικὴν Ἐπιτροπὴν* τὴν προετοιμασίαν διὰ τῆς συνελεύσεως αὐτῆς εἰς πλείονας τῆς μᾶς ἐπανειλημμένας συνεδρίας, τῶν ὑπολειπομένων τεσσάρων θεμάτων τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου (*Ὁρθόδοξος Διασπορά, Αὐτοκέφαλον, Αὐτόνομον, Δίπτυχα*), ὥστε νά καθίστατο οὕτω ἐφικτὴ ἡ ἐπιθυμητὴ σύγκλησις αὐτῆς κατὰ τὸ ἐπαιώνιον ἔτος 2000, τὸ ὁποῖον εἰσήγεν εἰς τὴν τρίτην χιλιετίαν τοῦ ἱστορικοῦ βίου τῆς Ἐκκλησίας.

Οὕτως, ἡ Γραμματεία ἐπὶ τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου προητοίμασε, διὰ τῆς συστηματικῆς συμβολῆς τῶν ἐμπειρῶν συνεργατῶν αὐτῆς, πλήρεις καὶ συγκεκριμένους φακέλους ὅλων τῶν *Συμβολῶν* τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τῆς προβολῆς τῶν *συγκλινουσῶν καὶ ἀποκλινουσῶν θέσεων* αὐτῶν καί, τέλος, τῆς ἐμπεριστατωμένης *Εἰσηγήσεως τοῦ Προϊσταμένου τῆς Γραμματείας*, μετὰ τῶν συγκεκριμένων μάλιστα προτάσεων διὰ τὸ περιεχόμενον τῶν κειμένων ἐπὶ ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἀνωτέρω θεμάτων. Οἱ τέσσαρες φακέλοι τῶν θεμάτων παρεπέμφθησαν εἰς τὴν *Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικὴν Ἐπιτροπὴν*, ἡ ὁποία συνήλθεν εἰς δύο Συνελεύσεις ἐν τῷ Ὁρθόδοξῳ Κέντρῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (Σαμπεζύ- Γενεύης, 1990, 1993) καὶ ἐπέλεξεν ὡς πρῶτον θέμα τὴν *κανονικὴν ὁργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τῆς ἀνά τὴν Οἰκουμένην Ὁρθοδόξου Διασποράς*.

Βεβαίως, ἡ πρόταξις τοῦ θέματος τῆς Ὁρθοδόξου Διασποράς ἦτο ὄχι μόνον εὐλόγος, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαία, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι εἶχον ἤδη διαπιστωθῇ ἐπικίνδυνοι ἀποκλίσεις ἐκ τῆς ὀρθοδόξου κανονικῆς παραδόσεως, ἀφ' ἑτέρου δέ διότι ἦτο πλέον ἀναγκαία μία πανορθόδοξος ἀπόφασις διὰ τὴν ἔστω κατ' οἰκονομίαν ἀντιμετώπισιν τοῦ ζητήματος τῆς συνυπάρξεως εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν πλείονων ὀρθοδόξων ἐπισκόπων διὰ τὴν ποιμαντικὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐθνικῶν κοινοτήτων ὀρθοδόξων μεταναστῶν. Κατὰ τὴν *πρώτην Συνέλευσιν* τῆς

Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς (1990) διεπιστώθησαν αἱ ἀντικειμενικαί δυσχέρειαι διὰ τὴν ἄμεσον ἐφαρμογὴν τῆς κανονικῆς παραδόσεως εἰς τὴν διοικητικὴν ὁργάνωσιν τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς, ἥτοι ἐπὶ τῇ βάσει τῆς αὐστηρᾶς κανονικῆς ἀρχῆς τῆς ἐδαφικῆς περιγραφῆς τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαιοδοσιῶν. Οὕτως, ἀπεφασίσθη ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας διὰ τὴν ἀνάδειξιν τῆς συνοδικῆς ἐνότητος τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων τῶν ἐθνικῶν κοινοτήτων τῆς Διασπορᾶς εἰς ἐκάστην εὐρυτέραν περιφέρειαν, ἥτοι τόσον διὰ τὸν καθορισμὸν τῶν ὁρίων τῶν μειζόνων ἐδαφικῶν περιφερειῶν, ὅσον καὶ διὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ θεσμοῦ τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ὡς πρώτου σταδίου διὰ τὴν μετάβασιν εἰς τὴν ἐπιθυμητὴν κανονικὴν ὁργάνωσιν καὶ λειτουργίαν αὐτῶν.

Κατὰ τὴν δευτέραν Συνέλευσιν τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς (1993) συνεχίσθη ἡ συζήτησις διὰ τὴν ὀνομασίαν καὶ τὴν ἐδαφικὴν περιγραφὴν τῶν ὁρίων ἐκάστης περιοχῆς τῆς Διασπορᾶς καὶ καθορίσθησαν αἰβασικαὶ κανονικαὶ ἀρχαὶ διὰ τὴν ἴδρυσιν, τὴν συγκρότησιν καὶ τὴν λειτουργίαν τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Οὕτως, ἀπεφασίσθη ἡ ὑπὸ τῆς Γραμματείας σύγκλησις ἐνός Διορθοδόξου Συνεδρίου Κανονολόγων (1995), τὸ ὁποῖον συνέταξεν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τοῦ ἐνιαίου κειμένου τῶν δύο Συνελεύσεων τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς, ἓν πρότυπον σχέδιον Κανονισμοῦ ὁργανώσεως καὶ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ἀφοῦ ἡ Διορθόδοξος Ἐπιτροπὴ ἔκριεν ἀναγκαίαν τὴν ἄμεσον προώθησιν τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐγκριθέντος κειμένου. Κατὰ τὴν αὐτὴν Συνέλευσιν τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς (1993) ἐξεπονήθη ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ σχετικοῦ φακέλου τῆς Γραμματείας καὶ ἐγένετο ὁμοφώνως ἀποδεκτὸν ἓν περιεκτικὸν κείμενον καὶ ἐπὶ τοῦ σημαντικοῦ θέματος «*Τὸ Αὐτοκέφαλον ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ καὶ τρόπος ἀνακηρύξεως αὐτοῦ*», ἀλλ' ὅμως ἡ διαφωνία ὡς πρὸς μόνην τὴν ὑπογραφήν τοῦ Πατριαρχικοῦ Τόμου (παράγρ. 3 γ τοῦ κειμένου) δὲν ἐπέτρεψε τὴν παραπομπὴν τοῦ κειμένου εἰς τὴν Δ' Προσυνοδικὴν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν.

Βεβαίως, αἱ συγκλονιστικαὶ μεταβολαὶ εἰς τὰς αὐτοκεφάλους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας, μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως (25 Δεκ. 1991) καὶ τὴν κατάλυσιν τῶν ὁλοκληρωτικῶν καθεστώτων τοῦ ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ, ἐξηγοῦν ὄχι μόνον τὴν ἀναγκαίαν ποιμαντικὴν ἐσωστρέφειαν διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐνόητον ἀποδυνάμωσιν τοῦ ἐνδιαφέροντος αὐτῶν διὰ τὴν ἄμεσον προώθησιν τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου. Οὕτω, δὲν εὐωδώθησαν αἱ ἐργασίαι τῆς συγκληθείσης τρίτης Συνελεύσεως τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς (1999) διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν κειμένων ἐπὶ τῶν ὑπολειπομένων θεμάτων διὰ τὸ Αὐτοκέφαλον (παράγρ. 3 γ'), τὸ Αὐτόνομον καὶ τὰ Δίπτυχα, διό καὶ ἠτόνησε πρὸς καιρὸν ὁ ἐνθουσιασμὸς διὰ τὴν ἐπίσπευσιν τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, λόγῳ καὶ τῆς σοβαρᾶς ἀσθενείας τοῦ Προϊσταμένου τῆς Γραμματείας ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἑλβετίας κυροῦ Δαμασκηνοῦ.

Συνεπῶς, ἡ ἐν Φαναρίῳ συγκληθεῖσα ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιώτητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, Σύναξις τῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων τῶν ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν (Ὀκτ. 2008) ἀπεφάσισεν ἀφ' ἐνός μὲν τὴν ἄμεσον κίνησιν τῶν καθιερωμένων προσυνοδικῶν

διαδικασιών διά τήν προετοιμασίαν τών ὑπολειπομένων θεμάτων, ἀφ' ἑτέρου δέ τήν σύγκλησιν τῆς Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως (2009) διά τήν ἀποδοχήν τών κειμένων περί τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς καί τοῦ Αὐτοκεφάλου, λόγῳ καί τών σοβαρῶν συγχύσεων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Διασπορᾷ κατά τήν ἐφαρμογήν τών ἀρχῶν τοῦ ἐγκριθέντος σχετικοῦ κειμένου καί τοῦ Κανονισμοῦ λειτουργίας τών Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Οὕτως, εἰς τό Μήνυμα τῆς Συνάξεως ἐτονίσθη μετά τῆς δεούσης ἐμφάσεως, ὅτι «οἱ Προκαθήμενοι καί οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἀγιοτάτων Ὁκροδόξων Ἐκκλησιῶν... ἐπαναβεβαιοῦμεν τήν βούλησιν ἡμῶν διά τήν ταχεῖαν θεραπείαν πάσης κανονικῆς ἀνωμαλίας, προελθούσης ἐξ ἱστορικῶν συγκυριῶν καί ποιμαντικῶν ἀναγκῶν, ὡς ἐν τῇ λεγομένῃ Ὁρθοδόξῳ Διασπορᾷ, ἐπὶ τῇ τέλει τῆς ὑπερβάσεως πάσης τυχόν ξένης πρὸς τήν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν ἐπιρροῆς. Πρὸς τοῦτο χαιρετίζομεν τήν πρότασιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου νά συγκαλέσῃ διά τό θέμα τοῦτο, ὡς καί διά τήν συνέχισιν τῆς προετοιμασίας τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου, Πανορθόδοξους Διασκέψεις ἐντός τοῦ προσεχοῦς ἔτους 2009...».

Ὑπό τό πνεῦμα αὐτό, ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος συνεκάλεσε τήν Δ' Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν (Σαμπεζύ, 6-12 Ἰουνίου 2009), ἡ ὁποία παρέλαβε τοὺς ἤδη συμπεπληρωμένους ὑπὸ τῆς Γραμματείας σχετικούς φακέλους δι' ἕνα καστον ἐκ τῶν ὑπολειπομένων τεσσάρων θεμάτων, ἀλλ' ὁμῶς ἀπεφάσισε τελικῶς νά ἐξετάσῃ τό ζήτημα τῆς κανονικῆς ὁργανώσεως τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς. Οὕτω, κατά τό ἐγκριθέν ὑπ' αὐτῆς Ἀνακοινωθέν, «ἡ Διάσκεψις ἐξήτασε τὰ ὑπὸ τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Επιτροπῆς προετοιμασθέντα κείμενα εἰς τὰς ἐν Σαμπεζύ Συνελεύσεις αὐτῆς, ἧτοι: α) ἀπὸ 10ης ἕως 17ης Νοεμβρίου 1990 καί β) ἀπὸ 7ης ἕως 13ης Νοεμβρίου 1993, ὡς ἐπίσης καί τό κείμενον τοῦ ἐν Σαμπεζύ συγκληθέντος Συνεδρίου Κανονολόγων ἀπὸ 9ης ἕως 14ης Ἀπριλίου 1995. Τὰ κείμενα ταῦτα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐγένοντο διευκρινήσεις, συμπληρώσεις, διορθώσεις καί προτάσεις, ἐγένοντο ὁμοφώνως ἀποδεκτά...».

Συνεπῶς, ἡ ἀπόφασις τῆς Συνάξεως τῶν Μακαριωτάτων Προκαθιμένων «διά τήν συνέχισιν τῆς προετοιμασίας τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου», ὡς ἐπίσης καί ἡ πρόσφατος ἀπόφασις αὐτῶν (2014) διά τήν σύγκλησιν τῆς Συνόδου κατά τό ἔτος 2016 κατέστησαν ἐπιτακτικότεραν τήν ὑπὸ τῆς Γραμματείας ἐπὶ τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου ἔκδοσιν τῶν Πρακτικῶν εἰς τήν σειράν τῶν ΣΥΝΟΔΙΚΩΝ τῆς Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως (2009) εἰς τήν ἑλληνικὴν καί τήν γαλλικὴν γλῶσσαν, κατά τὰ καθιερωμένα, ἀφ' ἑνὸς μὲν διά τήν ὀφειλετικὴν προβολὴν τοῦ ὅλου ἐπιτελεσθέντος ἔργου ὑπὸ τῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων, ἀφ' ἑτέρου δέ διά τήν πληρεστέραν ἐνημέρωσιν τῶν ἐπιλεχθησομένων ὑπὸ τῶν αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ὡς ἐκπροσώπων αὐτῶν εἰς τήν μέλλουσαν νά συγκληθῇ Ἀγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον.

Ἱερεμίας, Μητροπολίτης Ἑλβετίας,
Προϊστάμενος τῆς Γραμματείας ἐπὶ τῆς Προπαρασκευῆς
τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου

**Δ' ΠΡΟΣΥΝΟΔΙΚΗ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ
ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ**

Σαμπεζύ, 6 – 13 Ἰουνίου 2009

Από τῆς 6^{ης} ἕως τῆς 13^{ης} Ἰουνίου 2009, συνήλθεν ἐν Σαμπεζύ Γενεῦης ἐν τῷ αὐτόθι Ὁρθοδόξῳ Κέντρῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἡ Δ' Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως ἐγκρίνῃ τὸ ὑπὸ τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς (1990, 1993) ὁμοφώνως Ἐγκριθέν Κείμενον ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς *Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς*, ὡς καὶ τὸ σχέδιον *Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων*, τὸ ὁποῖον συνετάχθη ὑπὸ τοῦ μερίμνη τῆς Γραμματείας ἐπὶ τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου συγκληθέντος *Διορθόδοξου Συνεδρίου Κανονολόγων* (1995).

Αἱ ἐργασίαι τῆς Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως διεξήχθησαν τῇ συμμετοχῇ Ἀντιπροσωπῶν τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, συγκροτηθεισῶν, εἰδικώτερον, ὡς ἀκολούθως:

Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον

Σεβ. Μητροπολίτης Περγάμου κ. Ἰωάννης, πρόεδρος τῆς Διασκέψεως.

Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ, μέλος.

Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς, γραμματεὺς τῆς Πατριαρχικῆς Ἀντιπροσωπίας.

Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης, σύμβουλος.

Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς, σύμβουλος.

Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας

Σεβ. Μητροπολίτης Καλῆς Ἑλπίδος κ. Σέργιος, μέλος.

Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας

Σεβ. Μητροπολίτης ἐν Δυτικῇ καὶ Κεντρῷ Εὐρώπῃ κ. Ἰωάννης, μέλος.

Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ, μέλος.

Πατριαρχεῖον Τερσολύμων

Σεβ. Μητροπολίτης Καπιτωλιάδος κ. Ἡσυχίος, μέλος.

Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Ἰννοκέντιος Ἐξαρχος, μέλος.

Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης, σύμβουλος.

Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου, σύμβουλος.

Ἐκκλησία Ρωσσίας

Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων, μέλος.

Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανία καὶ Μ. Βρεταννία κ. Μᾶρκος, μέλος.

Αιδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ, σύμβουλος.

Έλλογιμ. κ. Ανατόλιος Τσουριάκωφ, σύμβουλος.

Εκκλησία Σερβίας

Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκα κ. Ειρηναῖος, μέλος.

Θεοφιλ. Επίσκοπος πρ. Έρζεγοβίνης κ. Αθανάσιος, μέλος.

Αιδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γάιος Γκατζίκ, σύμβουλος.

Αιδεσιμολ. Πρεσβύτερος κ. Βουκάσιν Μιλίτσεβιτς, σύμβουλος.

Εκκλησία Ρουμανίας

Σεβ. Μητροπολίτης Όλτενίας κ. Ειρηναῖος, μέλος.

Θεοφιλ. Επίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός, μέλος.

Αιδεσιμολ. Καθηγητής κ. Βιορέλ Ίονίτα, σύμβουλος.

Εκκλησία Βουλγαρίας

Σεβ. Μητροπολίτης Ρούσσης κ. Νεόφυτος, μέλος.

Έλλογιμ. κ. Ίβάν Δημητρώφ, μέλος.

Εκκλησία Γεωργίας

Σεβ. Μητροπολίτης Ζουκντίδι καί Τσαΐσι κ. Γεράσιμος, μέλος.

Αιδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Ζβιαντάτζε, μέλος.

Εκκλησία Κύπρου

Σεβ. Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος, μέλος.

Θεοφιλ. Χωρεπίσκοπος Μεσαορίας κ. Γρηγόριος, μέλος.

Εκκλησία Ελλάδος

Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος, μέλος.

Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Άλμυρού κ. Ίγνάτιος, μέλος.

Έντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος, σύμβουλος.

Εκκλησία Πολωνίας

Θεοφιλ. Επίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος, μέλος.

Αιδεσιμολ. Πρεσβύτερος Δρ Άνδρέας Κούζμα, μέλος.

Εκκλησία Αλβανίας

Σεβ. Μητροπολίτης Κορυτσᾶς κ. Ίωάννης, μέλος.

Θεοφιλ. Επίσκοπος Φιλομηλίου κ. Ήλίας, μέλος.

Πανοσιολ. Αρχιμ. κ. Ίουστίνος Ανθιμιάδης, σύμβουλος.

Έλλογιμ. κ. Δημήτριος Κιόσιας, σύμβουλος.

Εκκλησία Τσεχίας καί Σλοβακίας

Θεοφιλ. Επίσκοπος Κομάρνο κ. Τύχων, μέλος.

Αιδεσιμολ. Δρ. Ίαν Ζοζούλακ, μέλος.

Γραμματεὺς ἐπὶ τῆς Προπαρασκευῆς

τῆς Αγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Εκκλησίας

Σεβ. Μητροπολίτης Έλβετίας κ. Τερεμίας

Αί εργασίαι διεξήχθησαν υπό τήν Προεδρίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου, ἀντιπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Γραμματεὺς ἦτο ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίας, Γραμματεὺς ἐπὶ τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου.

Τὴν Κυριακὴν τῆς Πεντηκοστῆς, 7^{ης} Ἰουνίου, ἐγένετο ἡ τέλεσις τῆς Θ. Λειτουργίας ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν Παύλου, προεξάρχοντος τοῦ Προέδρου τῆς Διασκέψεως Σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου καὶ συλλειτουργούντων κατὰ σειρὰν διπτύχων τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Καλῆς Ἑλπίδος κ. Σεργίου, ἐν Δυτικῇ καὶ Κεντρῷ Ἑυρώπῃ κ. Ἰωάννου, Καπιτωλιάδος κ. Ἡσυχίου, Ἐπισκόπου Μπάτσκας κ. Εἰρηναίου, Μητροπολιτῶν Ρούσσης κ. Νεοφύτου, Ζουκίδι καὶ Τσαΐσι κ. Γερασίου, Πάφου κ. Γεωργίου, Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνατίου, Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Σιεματίτσε κ. Γεωργίου, Σεβ. Μητροπολίτου Κορυτσᾶς κ. Ἰωάννου καὶ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Κομάρνου κ. Τύχωνος (**Συνημμένον 1**: Τάξις Πανορθόδοξου Θ. Λειτουργίας).

Περὶ ὥραν 20^η, ὁ Πρόεδρος τῆς Διασκέψεως ἔσχε διαδοχικὰς συναντήσεις μετὰ τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἀντιπροσωπιῶν τῶν ἀγιωτάτων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν ἐπὶ ρυθμίσει τῶν συναφῶν πρὸς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ὅλου ἔργου τῆς Διασκέψεως καὶ δὴ, εἰδικώτερον, ἐπὶ καταρτισμῷ τοῦ προγράμματος ἐργασιῶν αὐτῆς. Τό ἐγκριθέν πρόγραμμα ἔχει ὥς ἀκολουθῶς:

Κυριακή, 7 Ἰουνίου

09.15	Ὁρθρος
10.00	Θ. Λειτουργία προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου, Προέδρου τῆς Διασκέψεως
13.30	Γεῦμα
20.00	Δείπνον

Δευτέρα, 8 Ἰουνίου

08.30 – 09.30	Θ. Λειτουργία
09.30	Πρόγευμα εἰς τὸ Ὁρθόδοξον Κέντρον
10.00 – 11.30	Ἐπίσημος ἑναρξίς τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως • Εἰσηγητικὴ ὁμιλία τοῦ Σεβ. Προέδρου Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου • Χαιρετισμοὶ Ἐκπροσώπων Ἐκκλησιῶν
11.30	Διάλειμμα
12.00 – 12.45	Εἰσήγησις Σεβ. Γραμματέως Μητροπολίτου Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίου ἐπὶ τῆς Ὁρθόδοξου Διασποράς
13.00	Γεῦμα
15.30 – 17.00	Συνεδρία τῆς Ὁλομελείας
17.00	Διάλειμμα
17.15 – 18.30	Συνεδρία τῆς Ὁλομελείας
18.30	Ἑσπερινός
19.15	Δείπνον

Τρίτη, 9 Ιουνίου

08.00	Όρθρος
08.30	Πρόγευμα
09.00 – 11.00	Συνεδρία της Όλομελείας
11.00	Διάλειμμα
11.30 – 12.45	Συνεδρία της Όλομελείας
13.00	Γεύμα
15.30 – 17.00	Συνεδρία της Όλομελείας
17.00	Διάλειμμα
17.15 – 18.30	Συνεδρία της Όλομελείας
18.30	Έσπερινός
19.15	Δείπνον

Τετάρτη, 10 Ιουνίου

08.00	Όρθρος
08.30	Πρόγευμα
09.00 – 11.00	Σύστασις Συντακτικής Επιτροπής
11.00	Διάλειμμα
11.30 – 12.45	Έργασία Συντακτικής Επιτροπής
13.00	Γεύμα
15.30 – 17.00	Έργασία Συντακτικής Επιτροπής
17.00	Διάλειμμα
17.15 – 18.30	Έργασία Συντακτικής Επιτροπής
18.30	Έσπερινός
19.15	Δείπνον

Πέμπτη, 11 Ιουνίου

08.00	Όρθρος
08.30	Πρόγευμα
09.00 – 11.00	Έργασία Συντακτικής Επιτροπής
11.00	Διάλειμμα
11.30 – 12.45	Συνεδρία
13.00	Γεύμα
15.30 – 17.00	Έργασία Συντακτικής Επιτροπής
17.00	Διάλειμμα
17.15 – 18.30	Παρουσίασις τοῦ σχεδίου κειμένου
18.30	Έσπερινός
19.15	Δείπνον

Παρασκευή, 12 Ιουνίου

08.00	Όρθρος
08.30	Πρόγευμα
09.00 – 11.00	Παρουσίασις τελικοῦ κειμένου
11.00	Διάλειμμα
11.30 – 12.45	Συνεδρία της Όλομελείας
13.00	Γεύμα
15.30 – 17.00	Συνεδρία της Όλομελείας
17.00	Διάλειμμα
17.15 – 18.30	Λήξις τῶν τακτικῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως
18.30	Έσπερινός
19.15	Δείπνον

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΕΝΑΡΞΙΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΔΕΥΤΕΡΑ, 8^η ΙΟΥΝΙΟΥ 2009
ΠΡΩΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Κατόπιν τῆς εἰδικῆς ἀκολουθίας διὰ τὴν ἐπίσημον ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν (**Συνημμένον 2**), ἡ συνεδρία ἤρξατο ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἀντιπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου, τῇ συνδρομῇ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίου, Γραμματέως ἐπὶ τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὡς γνωρίζετε, εἴθισται κατὰ τὴν ἀρχὴν τῶν συνεδριάσεων τούτων νὰ ἀποστέλλωνται εὐλαβῶς τηλεγραφήματα πρὸς τοὺς σεπτοὺς Προκαθημένους τῶν ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, διὰ νὰ ζητήσωμεν τὰς εὐχὰς καὶ τὰς εὐλογίας των διὰ τὴν πρόοδον τοῦ ἔργου μας. Ἐάν συμφωνῇτε ὅλοι, θὰ ὑπέβαλα σχέδιον μηνύματος, τό ὅποῖον, ἐάν τό ἐγκρίνωμεν, θὰ ἀποσταλῇ ἀμέσως εἰς τοὺς Προκαθημένους τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Τό κείμενον τῆς τηλετυπίας ἔχει ὡς ἑξῆς:

Θεία Χάριτι καὶ ὁμοφώνῳ ἀποφάσει τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἡμεῖς οἱ ἐκπροσωποῦντες τὰς κατὰ τόπους Ἐκκλησίας ἱερουργήσαντες τὴν θείαν λειτουργίαν συνήλθομεν εἰς τὴν τετάρτην Προσυννοδικὴν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν.

Τοῦτο ἀγγέλλοντες τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι/Μακαριότητι ἐκζητοῦμεν τὰς προσευχὰς καὶ τὰς εὐλογίας Αὐτῆς πρὸς εὐόδωσιν τοῦ ἀνατεθέντος ἡμῖν ἔργου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν δέν ὑπάρχῃ ἀντίρρησης, θὰ θεωρήσω ὅτι τό **σχέδιον μηνύματος** ἐγκρίνεται ὑπὸ τῆς Ὁλομελείας καὶ ἡ Γραμματεία θὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀποστολὴν του.

Ὡς εἴθισται ἐπίσης, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὁ προεδρεύων τῆς Διασκέψεως ἀναγινώσκει τὴν ἐναρκτήριον αὐτοῦ Ὁμιλίαν, τό κείμενον τῆς ὁποίας ἔχετε ἐνώπιόν σας. Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Γραμματεὺς θὰ ἀναγνώσῃ τὴν ἰδικὴν του Εἰσήγησιν.

Ομιλία
τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου,
Προέδρου τῆς Δ' Προσυννοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως,
κατά τὴν ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς
(Σαμπεζύ Γενεύης, 8 Ἰουνίου 2009)

Σεβάσμιοι καὶ ἀγαπητοὶ Πατέρες καὶ ἀδελφοί, οἱ συγκροτοῦντες τὴν παροῦσαν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν,

Θεῖα συνάρσει καὶ ὁμοφώνῳ ἀποφάσει τῶν σεπτῶν Προκαθημένων τῶν ἁγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, προσκλήσει δέ τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου ὡς κατὰ τὴν κανονικὴν τάξιν ἐκφραστοῦ τῆς ὁμοφώνου ταύτης ἀποφάσεως, συνήλθομεν ἐνταῦθα, ἵνα ὡς ἐντεταλμένοι ἐκπρόσωποι τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν ἡμῶν συγκροτήσωμεν τὴν Δ' κατὰ σειράν Προσυννοδικὴν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν εἰς προετοιμασίαν τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἀπὸ μέρους τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου χαιρετίζομεν τὴν παρουσίαν πάντων ὑμῶν ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ τοῦ Πανσέπτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὡς φιλοξενουμένων τῆς Μητροπὸς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ εὐχόμεθα ὑμῖν καλὴν διαμονὴν καὶ καρποφόρον συνεργασίαν πάντων ἡμῶν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἁγιωτάτης Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Εὐδοκία καὶ χάριτι τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ, ἡ σύναξις ἡμῶν πραγματοποιεῖται καθ' ὃν χρόνον «Πεντηκοστὴν ἑορτάζομεν καὶ Πνεύματος ἐπιδημίαν», ἵνα καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου δηλωθῇ ὅτι ἡ ὑπὸ τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας δοθεῖσα εἰς ἡμᾶς ἐντολὴ εἶναι ἱερά καὶ ἀποτελεῖ ἐντολὴν Αὐτοῦ τούτου τοῦ Παρακλήτου. Διό καὶ τελέσαντες χθές, κυριώνυμον ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, διορθόδοξον Συλλεΐτουργον ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τούτῳ, συμμετασχόντες δέ εἰς τὴν πρὸς τιμὴν τοῦ Παναγίου Πνεύματος τελεσθεῖσαν σήμερον Θεῖαν Λειτουργίαν, ἐπικαλούμεθα ἤδη τὴν χάριν τοῦ Παρακλήτου, ἵνα ἐφορεύσῃ Οὗτος τῆς Διασκέψεως ἡμῶν, καὶ ὁδηγήσῃ τὰς σκέψεις ἡμῶν καὶ τὰς καρδίας εἰς ἀποφάσεις συμφώνους πρὸς τὸ Ἅγιον Θέλημα τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ διὰ τὴν ἐνότητα καὶ οἰκοδομὴν τῆς Ἀγίας Αὐτοῦ Ἐκκλησίας.

Ὅντως, ἀγαπητοὶ ἐν Κυρίῳ ἀδελφοί, κατὰ τὴν παροῦσαν σύναξιν καλούμεθα, παρὰ τὴν ἐλαχιστότητα ἡμῶν, νὰ γίνωμεν ὄργανα τοῦ Παρακλήτου, καὶ ἐπόμενοι Αὐτῷ, Ὅστις «ὄλον συγκροτεῖ τὸν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας», νὰ συμβάλωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν ἐδραΐωσιν καὶ περαιτέρω ἐμβάθυνσιν τῆς ἐνότητος τῆς Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἣν ἡξιώθημεν ὑπὸ τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ νὰ ἀνήκωμεν. Ἡ ἐνότης αὕτη, ἃν καὶ δεδομένη ὑπὸ τῆς χάρι-

τος τοῦ Θεοῦ, χρήζει πάντοτε μερίμνης καὶ καλλιέργειας, καθότι ὁ «ἀντίδικος ἡμῶν διάβολος» (Α' Πέτρον 5, 8) δέν παύει, σπείρων ζιζάνια καὶ διχονοίας, νά ἀπειλῇ αὐτήν, ἄλλοτε ἀνεπιτυχῶς, ἐνίοτε δέ καὶ λίαν σοβαρῶς καὶ ἐπικινδύνως. Εὐθύνῃ πάντων ἡμῶν, ἰδίᾳ δέ τῶν τό ἐπισκοπικόν λειτούργημα ἐμπειπιστευμένων, δέν παύει νά εἶναι ἡ προστασία τῆς ἐνότητος ταύτης καὶ ἡ παντί τρόπῳ ἐπιβεβαίωσις αὐτῆς. Τοῦτο καθίσταται ἰδιαίτερως ἀναγκαῖον δι' ἡμᾶς τοὺς Ὁρθόδοξους, καθότι, ὡς ἐκ τῆς συγκροτήσεως τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἐξ αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, πολλάκις θεωρούμεθα ὡς ἄθροισμα Ἐκκλησιῶν καὶ οὐχί ὡς μία Ἐκκλησία. Καί εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιολογία ἀντιλαμβάνεται τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἐνότητα αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, κατ' οὐδένα ὁμῶς τρόπον δέν πρέπει τοῦτο νά ἐρμηνευθῇ ὡς ὑποδηλοῦν ὅτι ἀποτελοῦμεν «Ἐκκλησίας» καὶ οὐχί «Ἐκκλησίαν». Ὑπάρχει μόνον μία καὶ ἐνιαία Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, καὶ τοῦτο δηλοῦται τόσον ἐν τῇ κοινῇ πίστει καὶ λατρείᾳ ὅσον καὶ ἐν τῇ κανονικῇ διαρθρώσει αὐτῆς. Ὡς ἐτόνισεν ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος ἐν τῇ προσφωνήσει αὐτοῦ πρὸς τοὺς Προκαθημένους τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν κατὰ τὴν Σύναξιν αὐτῶν ἐν Φαναρίῳ τὸν παρελθόντα Ὀκτώβριον, ἡ αὐτοκεφαλία δέν πρέπει νά ἐκτραπῇ εἰς «αὐτοκεφαλισμόν». Ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τοὺς ἔξω σχέσεσιν αἱ αὐτοκέφαλοι Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι δέον νά ἐνεργοῦν ὡς ἓν σῶμα, ὡς μία καὶ ἐνιαία Ἐκκλησία.

Ἐν τῷ πνεύματι ἀκριβῶς τούτῳ ἀπεφασίσθη ὑπὸ πασῶν τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ἐνεργουσῶν ἐν ὁμοφωνίᾳ ὡς μία καὶ ἀδιαίρετος Ἐκκλησία, καὶ ἡ πραγματοποιήσις τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας. Διότι κατὰ τὴν μακραίωνα παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἀναγομένην εἰς αὐτάς τὰς πρώτας Ἀποστολικὰς Κοινότητας, ὡς μαρτυροῦν αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων (κεφ. 15), τὸ συνοδικόν σύστημα ἀποτελεῖ τὴν πλέον αὐθεντικὴν ἐπιβεβαίωσιν, διασφάλισιν καὶ διακήρυξιν τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἐπ' αὐτοῦ, ἡ Ἀγία ἡμῶν Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δέν ἦτο δυνατόν εἰμὴ νά ἐνεργήσῃ συμφώνως πρὸς τὴν παράδοσιν ταύτην καὶ τὴν ὑπαγορευούσαν αὐτήν Ἐκκλησιολογίαν.

Ἀλλ' ἡ τελικὴ πραγματοποιήσις τῆς Συνόδου ταύτης βραδύνει ἤδη τόσον πολὺ, ὥστε νά προκαλῇ τὸν σκανδαλισμόν τῶν ὁμοδόξων καὶ ἐνίοτε καὶ τὴν χλεύην τῶν ἐκτός, οἵτινες διερωτῶνται ἐὰν ὄντως ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι ἡνωμένη, καὶ ἐὰν πράγματι δύναται νά πραγματοποιήσῃ τὴν ἐξαγγελθεῖσαν σύνοδον. Ἡ εὐθύνῃ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν εἶναι ἐν προκειμένῳ πελωρία. Δέν ἀρκεῖ νά λέγωμεν ὅτι εἴμεθα ἡνωμένοι ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ λατρείᾳ. Ὅφείλομεν νά ἀποδείξωμεν ἐν τῇ πράξει ὅτι εἴμεθα μία καὶ ἀδιαίρετος Ἐκκλησία,

δυναμένη νά συνέλθῃ ἐπὶ τό αὐτό ἐν Συνόδῳ. Ἡ σύγκλησις καί πραγμάτωσις τῆς ἐξαγγελθείσης Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας δέν δύναται νά βραδύνη ἄλλο χωρὶς νά τραυματισθῇ καιρίως τό κῦρος καί ἡ ἀξιοπιστία τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν.

Τὴν εὐθύνην ταύτην συναισθανόμενος ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης προέτεινεν εἰς τοὺς λοιποὺς Προκαθημένους τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν κατὰ τὴν ἐν Φαναρίῳ Σύναξιν αὐτῶν τὸν παρελθόντα Ὀκτώβριον, ὅπως ἐπισπευθῇ ἡ διαδικασία προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου διὰ τῆς συγκλήσεως ἐντὸς τοῦ ἐνεστώτος ἔτους τῶν σχετικῶν Ἐπιτροπῶν καί Διασκέψεων πρὸς ἐξέτασιν τῶν ὑπολοίπων ἐκ τοῦ πανορθοδόξως ἐγκριθέντος Καταλόγου θεμάτων, ἐπὶ τῶν ὁποίων θέλει ἀποφανθῇ ἡ μέλλουσα νά συνέλθῃ Ἀγία καί Μεγάλη Σύνοδος. Τὴν πρότασιν ταύτην τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὁμοφώνως καί ἀσμένως ἀπεδέχθησαν πάντες οἱ σεπτοὶ Προκαθημένοι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐν συνεχείᾳ δέ, κατὰ τὸν ἰσχύοντα Κανονισμόν τῆς προετοιμασίας τῆς Συνόδου καί τὴν κανονικὴν τάξιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, συνεκάλεσεν οὗτος διὰ Πατριαρχικῶν Γραμμάτων τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν προετοιμασίαν τῆς Συνόδου σώματα.

Οὕτω, διὰ μὲν τό θέμα τῆς Ὁρθοδόξου Διασποράς, τοῦ οὐοοίου ἡ προπαρασκευὴ εἶχεν ἤδη ὠριμάσει, συνεκλήθη ἡ παροῦσα Δ' Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις, διὰ δέ τὰ ὑπολοιπόμενα τρία θέματα, ἥτοι τοῦ τρόπου ἀνακηρύξεως τοῦ Αὐτοκεφάλου, τοῦ τρόπου ἀνακηρύξεως τοῦ Αὐτονόμου, καί τῶν Διπτύχων, τῶν ὁποίων θεμάτων ἡ προπαρασκευὴ δέν ἔχει εἰσέτι ὀλοκληρωθῇ, συνεκλήθη διὰ τῶν αὐτῶν Πατριαρχικῶν Γραμμάτων ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ κατὰ τὸν προσεχῆ μῆνα Δεκέμβριον.

Καλούμεθα οὕτω, πεφιλημένοι ἐν Κυρίῳ ἀδελφοί, ὡς πληρεξούσιοι Ἀντιπρόσωποι τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν νά διασκεφθῶμεν ἐνταῦθα καί νά ἀποφασίσωμεν, ἐπ' ἀναφορὰ πρὸς τὴν μέλλουσαν νά συνέλθῃ Ἀγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, ἐπὶ τοῦ θέματος, τό ὁποῖον ἔτυχεν ἤδη μακρᾶς καί ἐμπεριστατωμένης μελέτης καί προπαρασκευῆς δι' ἐπανελημμένων συναντήσεων τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἥτις καί κατέληξεν ὁμοφώνως εἰς διορθοδόξως συμπεφωνημένα κείμενα, ἃτινα καί κεῖνται ἐνώπιον ἡμῶν πρὸς ἐγκρισιν, καθὼς προβλέπει ὁ Κανονισμός. Δέν πρόκειται, συνεπῶς, νά συζητήσωμεν τό θέμα τῆς Διασποράς ἐξ ὑπαρχῆς, καταργοῦντες οὕτω τὴν ἤδη ἐπιτευχθεῖσαν διορθόδοξον συναίνεσιν, ἀλλὰ νά ἐστιάσωμεν τὰς παρατηρήσεις ἡμῶν ἐπὶ τῶν ἐνώπιον ἡμῶν διορθοδόξως ἀποδεκτῶν γενομένων κειμένων, ἐπιφέροντες ἐνδεχομένως μεταβολὰς τινὰς καί τελικῶς, Θεοῦ θέλοντος,

ἐγκρίνοντες αὐτά ἐπ' ἀναφορᾶ, ὡς εἵπομεν, εἰς τὴν Ἀγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον.

Γνωρίζομεν πάντες, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὅτι τὸ θέμα τῆς καλουμένης Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς ἀποτελεῖ ἐν ἐκ τῶν πλέον σοβαρῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζει ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία κατὰ τὴν ἐποχὴν μας. Ἡ σοβαρότης, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπεῖγον τοῦ προβλήματος τούτου, ἀνεγνωρίσθησαν καὶ ὑπὸ τῶν Προκαθημένων τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν κατὰ τὴν πρόσφατον Σύναξιν αὐτῶν ἐν Φαναρίῳ, ὅπως καθίσταται φανερόν ἐκ τοῦ Μηνύματος, τὸ ὁποῖον ἐξαπέλυσαν οὗτοι κατὰ τὸ πέρας τῆς Συνάξεως ταύτης. Ἐν τῷ Μηνύματι τούτῳ οἱ Προκαθημένοι τονίζουν, μεταξύ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς:

«Οἱ Προκαθημένοι καὶ οἱ Ἀντιπρόσωποι τῶν ἁγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν... ἐπαναβεβαιούμεν τὴν βούλησιν ἡμῶν διὰ τὴν ταχείαν θεραπείαν πάσης κανονικῆς ἀνωμαλίας προελθούσης ἐξ ἱστορικῶν συγκυριῶν καὶ ποιμαντικῶν ἀναγκῶν, ὡς ἐν τῇ λεγομένῃ Ὁρθοδόξῳ Διασπορᾶ, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ὑπερβάσεως πάσης τυχόν ξένης πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν ἐπιρροῆς. Πρὸς τοῦτο, χαιρετίζομεν τὴν πρότασιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου νὰ συγκαλέσῃ διὰ τὸ θέμα τοῦτο, ὡς καὶ διὰ τὴν συνέχισιν τῆς προετοιμασίας τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, Πανορθοδόξους Διασκέψεις ἐντός τοῦ προσεχοῦς ἔτους 2009...».

Ἐκ τῶν λόγων τούτων τῶν σεπτῶν Προκαθημένων, εἰς δύο σημεῖα δεόν νὰ στρέψωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν:

α) Ἡ θεραπεία, τοὔτέστιν ἡ διευθέτησις, τοῦ θέματος τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς δεόν νὰ εἶναι «ταχεία». Διὰ τὸν λόγον ἀκριβῶς τοῦτον ἡ Α.Θ. Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ἐκφράζων τὴν βούλησιν τῶν Προκαθημένων, ἔδωκε προτεραιότητα εἰς τὸ θέμα τοῦτο, δοθέντος ἁλλωστε, ὅτι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ λοιπὰ ἐναπομείναντα θέματα τῆς Συνόδου, τὸ θέμα τοῦτο διήλθε δι' ὅλων τῶν προβλεπομένων ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ σταδίων προπαρασκευῆς, καὶ εἶναι ἑτοιμον πρὸς ἔγκρισιν ὑπὸ τῆς Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως.

β) Οἱ Προκαθημένοι τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν ἀναγνωρίζουν ὅτι ὑφίσταται ἀνάγκη θεραπείας «πάσης κανονικῆς ἀνωμαλίας προελθούσης ἐξ ἱστορικῶν συγκυριῶν καὶ ποιμαντικῶν ἀναγκῶν, ὡς ἐν τῇ λεγομένῃ Ὁρθοδόξῳ Διασπορᾶ, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ὑπερβάσεως πάσης τυχόν ξένης πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν ἐπιρροῆς». Τοὺς λόγους τούτους τῶν Προκαθημένων, ἄκρως βαρυσημάντους, ὀφείλομεν νὰ λάβωμεν σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῆς ἀνατεθείσης ἡμῖν εὐθύνης.

Δυσκόλως θὰ ἡδύνατό τις νὰ ἀμφισβητήσῃ τὸ ὅτι, ὡς ἔχει σήμερον ὁ τρόπος διοργανώσεως τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς, πά-

σχει σοβαρῶς ἐξ ἐπόψεως κανονικῆς καὶ ἐκκλησιολογικῆς. Ὡς ὅλοι γνωρίζομεν, ὁ 8^{ος} κανὼν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ρητῶς ὀρίζει ὅτι ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ πόλει δέν δύναται νά ὑπάρχουν πλείονες τοῦ ἐνός ἐπίσκοποι. Ὁ κανὼν οὗτος εἶναι θεμελιώδης, διότι ἐκφράζει τήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησιολογίαν κατὰ τρόπον σαφῆ. Συμφώνως πρὸς θεμελιώδη ἐκκλησιολογικὴν ἀρχήν, μαρτυρουμένην ἤδη ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου Ἀντιοχείας καὶ γενομένην ἀπολύτως σεβαστήν ὑπὸ τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας, ὁ ἐπίσκοπος ἐνώνει ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ὡς κεφαλὴ αὐτῆς τήν ὅλην τοπικὴν Ἐκκλησίαν ἀνεξαρτήτως φυσικῶν, φυλετικῶν, ἐθνικῶν, κοινωνικῶν καὶ ἄλλων διαφορῶν. Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἐπισκόπου ὑπερβαίνονται αἱ διαφοραὶ αὐταί, ὡς ἀκριβῶς ἐν τῷ Χριστῷ, τόν Ὅποιον ὁ ἐπίσκοπος εἰκονίζει, «οὐκ ἐνὶ Ἑλλήνι, ἢ Ἰουδαίῳ, περιτομῇ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, δούλος, ἐλεύθερος» (Κολ. 3, 11). Εἰς τήν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν θά ἦτο ἐντελῶς ἀδιανόητον νά ὑφίσταται ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἄλλος ἐπίσκοπος διὰ τοὺς Ἕλληνας καὶ ἄλλος διὰ τοὺς Σύρους ἢ τοὺς Λατίνους ἢ ἄλλης τινος πολιτιστικῆς ἢ ἐθνικῆς ταυτότητος.

Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἐτηρήθη μετ' εὐλαβείας ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μέχρι περίπου τῶν ἀρχῶν τοῦ 20^{ου} αἰῶνος, ὅποτε καὶ παρατηροῦνται ὀλίγον κατ' ὀλίγον, καὶ οὐχὶ ἄνευ διστακτικότητος ἐν ἀρχῇ, αἱ παράλληλοι δικαιοδοσίαι ἐν τῇ Διασπορᾷ. Πρόκειται, συνεπῶς, περὶ σχετικῶς νεωτέρου ἱστορικοῦ φαινομένου παραβιάσεως τῆς θεμελιώδους ἐκκλησιολογικῆς ἀρχῆς, τήν ὁποίαν ἐκφράζει ὁ μνημονευθεὶς κανὼν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Κατὰ τήν ἐμφάνισιν τοῦ φαινομένου τούτου τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον ἀντέδρασε διὰ τῆς προβολῆς τοῦ 28^{ου} κανόνος τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, κατὰ τόν ὅποιον «ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς», ἥτοι ἐκτός τῶν καθωρισμένων δι' ἐκάστην αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν γεωγραφικῶν ὁρίων, αἱ χειροτονίαι ἐπισκόπων ἀνατίθενται εἰς τόν Κωνσταντινουπόλεως. Ἀλλ' ἡ ἐρμηνεία αὕτη τοῦ κανόνος τούτου ἡμφεσβητήθη ὑπὸ τινων Ὁρθοδόξων μέ ἀποτέλεσμα νά μή γίνεται σεβαστή ὑπὸ μερίδος ἐξ αὐτῶν. Δέν εἶναι τοῦ παρόντος ἡ συζητήσις τοῦ θέματος τούτου, οὔτε δύναται νά ἀπασχολήσῃ τήν Διάσκεψιν ἡμῶν, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ἡ διαμορφωθείσα ἤδη κατάστασις ἔχει μετατοπίσει τήν ὅλην προβληματικὴν ἐπὶ ἄλλης βάσεως. Τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, χωρὶς νά ἀποστῇ τῆς ὑπ' αὐτοῦ διδομένης ἐρμηνείας τοῦ ἐν λόγῳ ἱεροῦ κανόνος καὶ χάριν τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἣν καὶ θεωρεῖ ὑπέρτατον ἀγαθόν, ἀπεδέχθη τήν παρουσίαν ἐν τῷ χώρῳ τῆς Διασπορᾶς ἐπισκόπων ἐτέρων ὀρθοδόξων ἐκκλησιαστικῶν δικαιοδοσιῶν ἄχρις οὗ ἐξευρεθῇ τρόπος διευθετήσεως τῶν πραγμάτων, συμφώνως πρὸς τήν κανονικὴν τάξιν, τήν ἐκφραζομένην ὑπὸ τοῦ 8^{ου} κανόνος τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου

καί τας θεμελιώδεις ἐκκλησιολογικάς ἀρχάς τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως καί παραδόσεως.

Καί ἰδού, ὅτι εὕρισκόμεθα ἐνώπιον τοῦ κρισίμου τούτου σημείου. Εἴμεθα ἔτοιμοι αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι νά ἐπανεέλθωμεν εἰς τήν ἀρχαίαν κανονικήν τάξιν, τήν προβλέπουσαν ἓνα ἐπίσκοπον ἐν ἐκάστη τοπικῇ Ἐκκλησίᾳ; Αἱ Προπαρασκευαστικάι Ἐπιτροπαί, αἱ ὁποῖαι ἡσχολήθησαν μέ τό ἐρώτημα τοῦτο καί παρήγαγον τά πρό ἡμῶν πρός ἔγκρισιν κείμενα, ἔκριναν ὅτι αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι δέν εἶναι τό γε νῦν ἔχον ἔτοιμαι νά ἐπανεέλθουν εἰς τήν ἀκριβῆ κανονικήν τάξιν διά διαφόρους λόγους. Προτείνουν ὁμως τήν σταδιακὴν μετὰ βασιν εἰς τήν τάξιν ταύτην, ἀρχῆς γενομένης ἐκ τῆς λειτουργίας Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ἐν ἐκάστη περιοχῇ τῶν ἐν αὐτῇ διακονούντων «κανονικῶν» ἐπισκόπων, ἀναθέσασαι τήν ἐπεξεργασίαν τῶν λεπτομερειῶν τῆς λειτουργίας τῶν συνελεύσεων τούτων εἰς εἰδικήν ἐπιτροπὴν Ὁρθοδόξων κανονολόγων, ἥτις καί παρήγαγε τό πρό ἡμῶν ὡσαύτως εὕρισκόμενον κείμενον.

Αὐτῇ εἶναι ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ὑπὸ τῶν Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν γενομένη ἐργασία, ἥτις καί ἐθεωρήθη ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν ὡς ἐξαντλήσασα τό στάδιον τῆς προπαρασκευῆς τοῦ θέματος τῆς Ὁρθοδόξου Διασποράς καί δυναμένη, κατὰ τόν Κανονισμόν, νά ὑποβληθῇ εἰς τήν παροῦσαν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν πρός ἔγκρισιν καί ἀναφοράν εἰς τήν Ἀγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον. Ἐξ ὧν ἐξετέθησαν ἀνωτέρω, καταφαίνεται συμπερασματικῶς ὅτι δύο εἶναι οἱ βασικοὶ ἄξονες, περίξ τῶν ὁποίων καλούμεθα νά οἰκοδομήσωμεν τήν ἡμετέραν συμφωνίαν ἐν τῇ Διασκέψει ταύτῃ:

Πρῶτον, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπαναβεβαιοῖ καί διακηρύσσει τήν προσήλωσιν αὐτῆς εἰς τοὺς ἱερούς Κανόνας καί τήν Ἐκκλησιολογίαν αὐτῆς, ἅτινα προβλέπουν καί ἐπιβάλλουν τήν ὑπαρξιν ἐνός καί μόνου ἐπισκόπου ἐν ἐκάστη τοπικῇ Ἐκκλησίᾳ.

Δεύτερον, ὅτι ἐνεκα τῆς διαμορφωθείσης ἱστορικῆς συγκυρίας καί τῶν σχετικῶν πρός αὐτήν ποιμαντικῶν ἀναγκῶν, μεταβατικόν πρός τήν ὡς ἄνω κανονικήν τάξιν στάδιον δεόν νά ἀποτελέσῃ ἡ λειτουργία τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ὡς αὕτη προβλέπεται ὑπὸ τῶν διορθοδόξως ἐκπονηθέντων κειμένων τῶν Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν.

Περί τοὺς δύο τούτους βασικοὺς ἄξονας θά ἡδύνατο νά διατυπωθῇ κατόπιν συζητήσεως καί τό τελικόν κείμενον τῆς ἡμετέρας συμφωνίας, ἥτις καί θέλει ὑποβληθῇ εἰς τήν μέλλουσαν νά συνέλθῃ, σὺν Θεῷ, Ἀγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον τῆς μιᾶς καί ἡνωμένης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Προσφιλέστατοι καί σεβαστοί ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

Ἡ εὐθύνη, τὴν ὁποίαν ἐπωμιζόμεθα κατὰ τὴν παροῦσαν Διάσκεψιν πάντες ἡμεῖς οἱ μετέχοντες αὐτῆς εἶναι ὄντως πελωρία. Εἶναι εὐθύνη ἔναντι τοῦ Θεοῦ, τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἱστορίας. Τό ἐρώτημα, τό ὁποῖον τίθεται ἐνώπιον ἡμῶν εἶναι, ἐάν θά ἐπισπευθῇ ἢ θά βραδύνῃ ἔτι μᾶλλον ἡ σύγκλησις τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας. Ἀπό τὰς ἀποφάσεις ἡμῶν θά ἐξαρτηθῇ τοῦτο. Τί θά εἴπωμεν εἰς τὸν ἀγωνιῶντα νά πληροφορηθῇ τό ἀποτέλεσμα τῆς Διασκέψεως ἡμῶν λαόν τοῦ Θεοῦ; Ὅτι ἀπετύχαμεν νά συμφωνήσωμεν; Ἀλλά ποῖος ἐξ ἡμῶν θά εἶχε τὴν τόλμην νά ἀναλάβῃ μίαν τοιαύτην εὐθύνην; Ποῖος θά ἠδύνατο νά προτάξῃ τὰ στενά συμφέροντα τῆς ἰδικῆς του Ἐκκλησίας ἔναντι τοῦ γενικωτέρου συμφέροντος τῆς ὅλης Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς πιστότητος αὐτῆς εἰς τὴν κανονικὴν παράδοσιν καὶ τὴν ἐκκλησιολογίαν;

Τό θέμα τῆς κανονικῆς διευθετήσεως τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς εἶναι, πράγματι, πολύπλοκον καὶ δέν δύναται νά λάβῃ τὴν ὀριστικὴν αὐτοῦ κανονικὴν μορφήν εὐθύς ἀμέσως. Εἶναι ὁμῶς συγχρόνως καὶ ἐπείγον, καὶ ἐάν δέν λάβωμεν τὴν στιγμὴν αὐτὴν μέτρα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς κανονικῆς διευθετήσεως του, θά παγιωθῇ μία κατάστασις, ἡ ὁποία θά ἐμφανίσῃ τὴν Ὁρθοδοξίαν ἐσαεὶ διηρημένην. Ἢδη οἱ σκανδαλιζόμενοι ἐκ τῆς ὑφισταμένης καταστάσεως εἶναι πολλοὶ καὶ διαρκῶς μᾶς ψέγουν. Δέν δυνάμεθα πλέον νά παραμένωμεν ἀδρανεῖς.

Τό ὀλιγώτερον, τό ὁποῖον θά ἠδυνάμεθα νά πράξωμεν εἶναι, τοῦτο μὲν νά διακηρύξωμεν τὴν πιστότητα ἡμῶν πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς Ἐκκλησιολογίας καὶ τοὺς ἱερούς Κανόνας, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐρείδεται ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν, ἵνα μὴ κατηγορηθῶμεν ὅτι ἀπεμπολήσαμεν τὴν πίστιν τῶν Πατέρων ἡμῶν, τοῦτο δέ, ὁμολογοῦντες τὰς ὑφισταμένας δυσκολίας πρὸς ἄμεσον ἐπάνοδον εἰς τὴν ἀκριβῆ κανονικὴν τάξιν, νά προτείνωμεν μέτρα πρὸς βαθμιαίαν μετάβασιν εἰς αὐτήν. Τοιαῦτα ἀκριβῶς μέτρα περιλαμβάνονται εἰς τὰ πρό ἡμῶν εὕρισκόμενα πρὸς ἔγκρισιν κείμενα τῶν Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν, τὰ προβλέποντα τὸν τρόπον λειτουργίας τῶν κατὰ τόπους Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Ἀρξώμεθα οὖν τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως ἡμῶν ἐν πνεύματι ἀγάπης καὶ εἰλικρινοῦς διαλόγου, ὁ δέ Παράκλητος, τό Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, εἴη ὁδηγὸς ἡμῶν, ἵνα διὰ τῆς ὁμοφωνίας ἡμῶν δοξασθῇ καὶ αὐθις τό Πανάγιον ὄνομα τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ. Ἀμήν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Καλῶ τώρα τὸν Γραμματέα ἐπὶ τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, Σεβ. Μητροπολίτην Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίαν, νά παρουσιάσῃ τὴν Εἰσήγησιν αὐτοῦ πρὸς πληρεστέραν πληροφορίαν ἐπὶ τοῦ θέματος.

Ὁ Σεβ. Γραμματεὺς: Εὐχαριστῶ, Σεβ. ἁγιε Πρόεδρε.

**Εἰσήγησις
τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἑλβετίας Ἱερεμίου,
Γραμματέως ἐπὶ τῆς Προπαρασκευῆς
τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας**

Σεβασμιώτατε ἅγιε Πρόεδρε, ἀγαπητοὶ ἐκπρόσωποι τῶν
ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν,

Ἐπιτρέψατέ μου μέ τήν σειράν μου νά σᾶς καλωσορίσω εἰς τό Πατριαρχικόν Ἱδρυμά μας τοῦ Σαμπεζύ, γνωστόν εἰς ὅλους σας ἀπό τῶν παλαιῶν χρόνων καί κυρίως ἀπό τās συνεχεῖς Συνάξεις Ὁρθοδόξων Ἐκπροσώπων τῶν Ἐκκλησιῶν μας, ἐκ τῶν ὁποίων ὠρισμένοι ἐγκατέλειψαν τόν κόσμον αὐτόν, χωρίς νά ἴδουν «τήν νέαν γῆν, τήν Νέαν Ἱερουσαλήμ». Ἡ μνήμη των παραμένει μαζί μας. Ὡς νέος εἰς αὐτήν τήν θέσιν, ὀφείλω ἐν πρώτοις νά ἐκφράσω εὐχαριστίας εἰς τόν προκάτοχον τῆς θέσεως τοῦ Γραμματέως ἐπὶ τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, Μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως κ. Δαμασκηνόν, διά τās πολυτίμους ὑπηρεσίας του πρός τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, ἀλλά καί ἀπό τῆς θέσεως αὐτῆς πρός ὅλας τās κατά τόπους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας. Ασφαλῶς θά χαίρῃ παρακολουθῶν μετ' ἐνδιαφέροντος τās ἐργασίας τῆς Διασκέψεως αὐτῆς.

Συμμετέχω μετ' ἰδιαίτερας συγκινήσεως εἰς τήν Δ' Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν ὑπό τήν ιδιότητα τοῦ Γραμματέως ἐπὶ τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, ἀφ' ἐνός μέν διότι τό θέμα τῆς Ὁρθοδόξου Διασποράς κατέστη κατά τούς νεωτέρους χρόνους μεῖζον ζήτημα εἰς τήν λειτουργίαν τῶν διορθοδόξων σχέσεων, ἀφ' ἑτέρου δέ διότι ἐπὶ μίαν πεντηκονταετίαν ὑπῆρθε καί ὑπηρετῶ τήν Ὁρθόδοξον Διασποράν ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ, ὑπό δυσχερεῖς ἤ καί ἀντιξόους ἐνίστε συνθήκας. Ἡ μακρά αὕτη προσωπική ἐμπειρία εἰς πάντας σχεδόν τούς τομεῖς τῆς ἐκκλησιαστικῆς διακονίας, τήν ὁποίαν ἐνεπιστεύθη εἰς τό ταπεινόν πρόσωπόν μου ἡ Μητηρ Ἐκκλησία, κατέστησε σαφεστέρας ὅχι μόνον τās πραγματικές ποιμαντικές διαστάσεις τοῦ ζητήματος, ἀλλά καί τήν ἐπιτακτικήν ἀνάγκην διά τήν ἄμεσον ἐξοικονόμησιν μιᾶς κοινῇ ἀποδεκτῆς λύσεως, ἡ ὁποία θά ἐκφράζῃ τήν ἐνότητα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, χωρίς νά παραθεωρῇ τās ἰδιαίτερας ποιμαντικές ἀνάγκας ἐκάστης ἐθνικῆς διασποράς.

Ἡ διαπίστωσις αὕτη ἐκφράζεται τόσον ἀπό τήν ὁμόφωνον, σχεδόν εἰπεῖν, ἔνταξιν τοῦ ζητήματος τῆς Ὁρθοδόξου Διασποράς εἰς τόν καταρτισθέντα σύντομον κατάλογον τοῦ θεματολογίου τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπό τῆς Α' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως (Σαμπεζύ 1976), ὅσον καί ἀπό τās Συμ-

βολάς τῶν κατὰ τόπους ἁγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τῶν εἰσηγήσεων τῆς Γραμματείας ἐπὶ τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν Πρακτικῶν τῶν δύο συνελεύσεων τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς (Σαμπεζύ 1990, 1993).

Εἶναι νομίζω ἀναγκαῖα ἡ ἐνημέρωσις τῆς ὁμηγύρεως διὰ μιᾶς ἐν συντόμῳ ἀναφορᾷ τῆς ὅλης πορείας τῶν ἐργασιῶν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου.

Ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ ἡξιολόγησεν εἰς τὰς δύο συνελεύσεις αὐτῆς (1990, 1993) πάσας σχεδὸν τὰς ἐκκλησιολογικάς, τὰς κανονικάς καὶ τὰς ποιμαντικάς προεκτάσεις τῶν διατυπωθεισῶν εἰσηγήσεων ἢ προτάσεων καὶ κατέληξεν ὁμοφώνως εἰς ὠρισμένας ἀντικειμενικάς διαπιστώσεις ὡς πρὸς τὰς ὑφισταμένας πραγματικάς δυσχερείας διὰ μίαν ἄμεσον καὶ συνεπῆ πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν κανονικὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ ζητήματος. Οὕτως, ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ (1990) διετύπωσεν ὅτι, παρὰ τὴν ἐκπεφρασμένην «κοινὴν βούλησιν πασῶν τῶν ἁγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ὅπως ἐπιλυθῇ τὸ ζήτημα... κατὰ τρόπον σύμφωνον πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν καὶ τὴν κανονικὴν παράδοσιν καὶ πράξιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», «κατὰ τὴν παροῦσαν φάσιν δὲν εἶναι ἐφικτὴ δι' ἱστορικοῦς καὶ ποιμαντικούς λόγους ἡ ἄμεσος μετάβασις εἰς τὴν αὐστηρῶς κανονικὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας», διό καὶ ἀπεφάσισεν «ὅπως προτείνῃ τὴν δημιουργίαν μεταβατικῆς τινὸς καταστάσεως, ἥτις θὰ προετοιμάσῃ τὸ ἔδαφος διὰ τὴν κανονικὴν λύσιν τοῦ προβλήματος...» (Ἐγκριθέν Κείμενον 1990, 1α' - β').

Ἡ μεταβατικὴ αὕτὴ κατάστασις ὠρίσθη διὰ τῆς ιδρύσεως τῶν «Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων» κατὰ σαφῶς περιγεγραμμένας ἑδαφικάς περιφερείας καὶ διὰ τοῦ καθορισμοῦ τῶν βασικῶν ἀρχῶν συγκροτήσεως καὶ λειτουργίας αὐτῶν, ὥστε δι' αὐτῶν νὰ προετοιμασθῇ τὸ ἔδαφος μέχρι τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου διὰ «μίαν κανονικὴν λύσιν τοῦ προβλήματος» (Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ, 1993). Ἐπομένως, τὸ «μεταβατικὸν στάδιον» ἔχει ὡς χρονικὸν ὀρίζοντα τὴν σύγκλησιν τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου καὶ συγκεκριμένην ἀποστολὴν νὰ προετοιμάσῃ διὰ τῆς λειτουργίας τῶν «Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων» τὴν «κανονικὴν λύσιν» ὑπὸ τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, διό καὶ ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ ἔκρινεν ἀναγκαίαν τὴν ἄμεσον ἐφαρμογὴν τῶν προτάσεων αὐτῆς κατὰ περιοχάς, κατ' ἀναφοράν καὶ πρὸς τὰ ἤδη ὑφιστάμενα πρότυπα Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ἐν Β. Ἀμερικῇ καὶ Δ. Εὐρώπῃ.

Υπὸ τὸ πνεῦμα αὐτό, ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ

Ἐπιτροπή κατά τήν δευτέραν συνέλευσιν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ θέματος (Σαμπεζύ 1993) ἀπεφάσισεν ὅπως τό Σχέδιον Κανονισμοῦ, τό ὅποιον θά ἐτοιμασθῇ ὑπό τῆς Γραμματείας ἐπὶ τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, κατά τήν ἐγκριθεῖσαν ὑπό τῆς ὁλομελείας διαδικασίαν, θά συνταχθῇ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐγκριθέντος κειμένου, ὑπό τῆς ἐπομένης συνελεύσεως τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς (Διορθόδοξος Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή, Σαμπεζύ 1993, παράγραφος 2 γ'). Ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Κανονισμοῦ θά ἀποφασίσῃ ἡ συνερχομένη τώρα Δ' Προσυννοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις.

1. Σχέδιον Κανονισμοῦ

συμφώνως Ὅθεν, πρὸς τήν ἐντολήν τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς (Σαμπεζύ 1993), ἡ Γραμματεία διωργάνωσε Διορθόδοξον Συνέδριον εἰδικῶν περί τό Κανονικόν Δίκαιον (Σαμπεζύ 1995), τό ὅποιον εἰργάσθη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπὶ τοῦ θέματος ἐκτενῶν συζητήσεων καί τῶν ὁμοφώνων ἀποφάσεων τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τὰς δύο συνελεύσεις αὐτῆς (Σαμπεζύ 1990, 1993) καί συνέταξε «Σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Διασπορᾷ». Εἶναι ὁμως εὐνόητον ὅτι τό συγκεκριμένον Σχέδιον Κανονισμοῦ ἀναφέρεται εἰς μόνην τήν μεταβατικὴν περίοδον καί εἰς μόνην τήν κατά τήν περίοδον αὐτὴν λειτουργίαν τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων διὰ τήν συμβολήν αὐτῶν καί εἰς τήν προετοιμασίαν τῆς «κανονικῆς λύσεως» τοῦ προβλήματος ὑπό τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Τό Σχέδιον τοῦτο, ἐγκρινόμενον ὑπό τῆς παρούσης Δ' Προσυννοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως, θά ἔδει νά χρησιμοποιηθῇ ὡς κοινός ὁδηγός γενικῶν ἀρχῶν κατά τήν σύνταξιν τοῦ ἰδιαίτερου Κανονισμοῦ λειτουργίας ἐκάστης Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ἡ συμμετοχή εἰς τό Διορθόδοξον Συνέδριον πολλῶν ἐκπροσώπων ἐκ τῆς Ὁρθοδόξου Διασποράς διηκόλυνε τήν σαφέστεραν ἢ καί πληρεστέραν ἀναφορὰν τῶν γενικῶν ἀρχῶν εἰς τὰς ὀργανωτικὰς ἢ λειτουργικὰς ἀνάγκας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ἀλλὰ πάντοτε ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ γράμματος καί τοῦ πνεύματος τῶν ἀποφάσεων τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς.

2. Ἔργον τῆς Δ' Προσυννοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως

Κατά ταῦτα, ἡ ὑπό τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου συγκληθεῖσα Δ' Προσυννοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις, τῇ ὁμοφώνῳ συναινέσει τῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων τῶν κατά τόπους ἁγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἔχει ὡς ἀποστολήν ἀφ' ἑνός μὲν νά

ἀξιολογήσῃ καὶ νά ἐγκρίνῃ τό ὁμοφώνως ἀποδεκτόν κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς περί τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς, κατ' ἀναφοράν πάντοτε πρὸς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀφ' ἑτέρου δέ νά ἀξιολογήσῃ καὶ νά ἐγκρίνῃ τό συνταχθέν Σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Διασπορᾷ. Οὕτως, ὁ Κανονισμός θά ἠδύνατο νά ἀξιοποιηθῇ, μετὰ τὴν ἐγκρισίν αὐτοῦ καὶ μέχρι τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τόσον διὰ σύνταξιν τῶν Κανονισμῶν ὁργανώσεως καὶ λειτουργίας τῶν ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Διασπορᾷ Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ὅσον καὶ διὰ τὴν προετοιμασίαν τοῦ ἐδάφους, κατ' ἀναφοράν πρὸς τὴν συνοδικὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ ζητήματος τῆς κανονικῆς ὁργανώσεως τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς. Οἰαδήποτε τροποποιήσις βασικῆς ἀρχῆς ἢ κατευθύνσεως τοῦ καταρτισθέντος περί τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς κειμένου, συνεπάγεται ἀναλόγους τροποποιήσεις καὶ εἰς τό Σχέδιον Κανονισμοῦ. Ἀκριβῶς ἡ παραμονὴ αὕτη εἰς ὅ,τι ἐγένετο ὁμοφώνως δεκτόν, καθιστᾷ εὐχερεστέραν καὶ τὴν ἀποδοχὴν τοῦ Σχεδίου Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, μετὰ ἢ ἄνευ ἐπὶ μέρους τροπολογιῶν. Ἐνῶ, ἐάν εἰσαχθοῦν συναινετικῶς εἰς βασικάς ἀρχάς τοῦ κειμένου τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς σημαντικαὶ τροπολογίαι, τότε εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἄμεσος προσαρμογὴ εἰς αὐτάς καὶ τῶν ἀντιστοίχων προτάσεων τοῦ Σχεδίου Κανονισμοῦ, πρὶν ἢ τοῦτο γίνῃ δεκτόν ὑπὸ τῆς παρούσης Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως.

3. Γενικά παρατηρήσεις

Αἱ ραγδαῖαι καὶ ἀπρόβλεπτοι πολιτικά, ἰδεολογικά καὶ κοινωνικά μεταβολαὶ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὸν κόσμον, κατὰ τὰς δύο τελευταίας δεκαετίαις, εἶχον, ὡς γνωστόν, ἐπαχθεῖς ἢ καὶ ὀδυνηράς προεκτάσεις εἰς τὴν ζωὴν τῆς πλειονότητος τῶν ὀρθοδόξων λαῶν τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, αἱ ὁποῖαι ἐπεσώρευσαν νέα ποιμαντικά προβλήματα εἰς τὰς κατὰ τόπους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας καὶ προέκάλεσαν μαζικάς μεταναστεύσεις Ὁρθοδόξων πιστῶν πρὸς τὰς χώρας τῆς Δύσεως.

Ἡ μακρὰ προσωπικὴ μου ἐμπειρία ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Διασπορᾷ μοῦ ἐπιτρέπει νά ἐκφράσω τὴν γνώμην, ὅτι ἐάν εἶχον τεθῇ εἰς λειτουργίαν αἱ συνιστώμεναι Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις ὑπὸ τοῦ κειμένου τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, τότε θά ἦτο περισσότερο συντονισμένη καὶ ἀποτελεσματικὴ ὄχι μόνον ἡ ὑποδοχὴ τῶν νέων μεταναστῶν εἰς ἐκάστην περιοχὴν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀμεσώτερα ἀντιμετώπισις τῶν βασικῶν, τοῦλάχιστον, ποιμαντικῶν προβλημάτων αὐτῶν.

Ἡ καθυστέρησις ὁμως τῆς συγκροτήσεως τῶν κατὰ περιοχάς

Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, διὰ τὴν μέχρι τὴν σύγκλησιν τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μεταβατικὴν περιόδον, ἀποδυναμώνει ἢ ἀκυρώνει συγχρόνως καὶ τὴν δι' ὁμοφώνου πανορθοδόξου ἀποφάσεως ἀνατεθεῖσαν εἰς αὐτάς ἀποστολὴν διὰ τὴν προετοιμασίαν τοῦ ἐδάφους πρὸς ἐξοικονόμησιν κοινῇ ἀποδεκτῆς κανονικῆς λύσεως ὑπὸ τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ συντηρεῖ τὰς γνωστὰς τάσεις διακριτικῆς ἢ καὶ ἀποκλειστικῆς ἐσωστρεφείας τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας τῶν εἰς ἐκάστην περιοχὴν ἐθνικῶν διασπορῶν, ἡ ὁποία διαχέεται καὶ εἰς τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα τῆς περιοχῆς ἐπὶ προφανεῖ ζημίᾳ ὅλων τῶν ἐθνικῶν διασπορῶν.

Τόκειμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς προέτεινε μίαν σημαντικὴν μεταβατικὴν ρύθμισιν ὃχι μόνον διὰ τὴν ὑπέρβασιν τῆς ἐσωστρεφείας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐποικοδομητικὴν συμβολὴν τῶν ἐθνικῶν διασπορῶν εἰς τὴν κανονικὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ ζητήματος, διό καὶ ἐγένετο δεκτὸν μετ' εὐλόγου ἱκανοποιήσεως ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Διασπορᾷ. Ὅφειλω νὰ ὁμολογήσω, ὥς εἰς τῶν ἀποδεκτῶν αὐτοῦ, ὅτι τρέφω μυχίους ἐλπίδας διὰ τὴν ὀριστικὴν διευθέτησιν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου. Αἱ ἐλπίδες αὗται ἐνισχύθησαν κατὰ τὴν συμμετοχὴν μου εἰς τὸ Διορθόδοξον Συνέδριον κανονολόγων (1995) διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ Σχεδίου Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Διασπορᾷ, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ συνέχεια δέν ἦτο ἀνάλογος τῶν προσδοκιῶν.

Σήμερον, ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ Γραμματέως ἐπὶ τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἔχω σαφεστέραν εἰκόνα ὃχι μόνον τῶν παλαιῶν καὶ τῶν νέων δυσχερειῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐξαιρετικῆς σημασίας τῆς πανορθοδόξου συμφωνίας διὰ τὰς βασικὰς ἀρχὰς τῆς προτεινομένης ὑπὸ τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς μεταβατικῆς ρυθμίσεως, ἥτοι μέχρι τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς κανονικῆς ὁργανώσεως τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς ὑπὸ τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο, πρέπει νὰ ἐρμηνευθῇ ἡ συναίνεσις τῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων τῶν ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, διὰ τὴν ἐπίσπευσιν τῆς συγκλήσεως τῆς Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, πρὸς ἀξιολόγησιν καὶ ἔγκρισιν, κατ' ἀναφοράν πρὸς τὴν Ἀγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τοῦ κειμένου τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς περὶ τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς, ἥτοι πρὸ τῆς ὁλοκληρώσεως ὑπ' αὐτῆς τῆς προετοιμασίας καὶ τῶν ὑπολειπομένων θεμάτων τοῦ καταλόγου καὶ κατὰ παρέκκλισιν ἐκ τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως τῆς Γ' Προσυνοδικῆς

Πανορθοδόξου Διασκέψεως (1986).

Συνεπῶς, ἡ συναίνεσις τῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων τῶν ἁγιοτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν διὰ τὴν ἄμεσον ὁλοκλήρωσιν τῆς προσυνοδικῆς διαδικασίας ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς δέν εἶναι ἄσχετος πρὸς τὴν κοινὴν βούλησιν αὐτῶν διὰ τὴν πρόληψιν ἢ ἀποτροπὴν νέων ἀνεπιθυμητῶν ἢ καὶ ἀνεξελέγκτων συγχύσεων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Διασπορᾷ ἐκ τῆς συνεχοῦς διογκουμένης μαζικῆς μεταναστεύσεως Ὁρθοδόξων εἰς χώρας τῆς Δύσεως, διό καὶ ἐπεσπεύθη εὐλόγως ἡ ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου σύγκλησις τῆς παρούσης Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως. Εἶναι, λοιπόν, προφανές ὅτι ἡ ἀποστολὴ τῆς Διασκέψεως ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀξιολόγησιν καὶ ἀποδοχὴν, κατ' ἀναφορὰν πρὸς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀφ' ἑνὸς μὲν τοῦ κειμένου τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς περὶ τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοῦ Σχεδίου Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, μετὰ ἢ καὶ ἄνευ τροπολογιῶν ἢ προσθηκῶν. Αἱ προτάσεις, ὅμως, τροπολογιῶν ἢ προσθηκῶν προϋποθέτουν, κατὰ τὰ καθιερωμένα, τὴν ὁμόφωνον ἀποδοχὴν αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἐκπροσώπων τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Τὰ ὡς ἄνω καθηκόντως καὶ ὀφειλετικῶς ἐκθέτω εἰς τὴν ἀγάπην πάντων τῶν συνέδρων τῆς Δ' ταύτης Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, προσευχόμενος ὅπως τό Πανάγιον καὶ Τελεταρχικόν Ἅγιον Πνεῦμα καθοδηγήσῃ πάντας ἡμᾶς εἰς τὴν ὀρθὴν ἐκφράσιν τῶν ἀπόψεων ἡμῶν πρὸς δόξαν καὶ ἀληθῆ μαρτυρίαν τῆς Μιᾶς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν καιρῷ τῷ παρόντι καὶ ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ εὐσεβοῦς καὶ πιστοῦ λαοῦ αὐτῆς καὶ σύμπαντος τοῦ κόσμου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ τὸν Σεβ. Γραμματέα διὰ τὴν εἰσηγήσιν του. Βεβαίως, αἱ δύο ἀναγνωσθεῖσαι εἰσηγήσεις θὰ ἀποτελέσουν ἀντικείμενον συζητήσεως, ἐάν κρίνετε ὅτι θὰ εἶχατε νὰ τὰς σχολιάσετε ἐπὶ τῆς οὐσίας. Θὰ παρεκάλουν ὅμως, πρὶν φθάσομεν εἰς τὴν οὐσιαστικὴν συζήτησιν ἐπὶ τῶν θεμάτων, τὰ ὅποια θίγουν αἱ εἰσηγήσεις αὗται, νὰ δοθῇ ἡ εὐκαιρία εἰς τὰς Ἀντιπροσωπίας τῶν Ἐκκλησιῶν ὅπως χαιρετίσουν, ὡς εἴθισται, τὴν Διάσκεψιν. Ἐπομένως, ἡ οὐσιαστικὴ συζήτησις, ἡ ὅποια τυχόν θὰ προκύψῃ καὶ ἐκ τῶν εἰσηγήσεων τούτων, θὰ διεξαχθῇ ἀργότερον, προκειμένου νὰ δοθῇ ἡ εὐκαιρία νὰ ἐκφράσωμεν γενικώτερον τὰς σκέψεις μας ἐπὶ τῆς συγκλήσεως τῆς παρούσης Διασκέψεως. Παρακαλῶ, τὸν ἐκπρόσωπον τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, Σεβ. Μητροπολίτην Καλῆς Ἑλπίδος κ. Σέργιον, νὰ λάβῃ τὸν λόγον.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καλῆς Ἑλπίδος κ. Σέργιος: Σεβασμιώτατε ἅγιε Πρόεδρε, ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ἡ πνευματικὴ μέριμνα

καί ἡ ἀκατάπαυστος προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας, ἐκφραζομένη διά τῆς πρωτοβουλίας συγκλήσεως τῆς παρούσης Διασκέψεως ὑπό τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου, ὡδήγησαν τά ταπεινά βήματα ἡμῶν εἰς τόν πνευματικόν φάρον τῆς Ὁρθοδοξίας, τό Ὁρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐδῶ εἰς τήν καρδίαν τῆς Εὐρώπης.

Εἶναι διά τήν ταπεινότητά μου, ἡ πρώτη φορά πού συμμετέχω εἰς τάς ἐργασίας τῆς προετοιμασίας τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου καί εἰς τήν διαδικασίαν τῶν Διασκέψεων, ἐκπροσωπῶν τό Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς. Μεταφέρω τάς πατρικάς εὐλογίας καί τούς ὀλοθέρμους χαιρετισμούς τοῦ Μακαριωτάτου Πάπα καί Πατριάρχου μας κ. Θεοδώρου, ὁ ὁποῖος, εὐρισκόμενος εἰς πολυήμερον ἱεραποστολικήν πορείαν εἰς τήν Κένυαν, ἔχει τήν προσοχήν του ἐστραμμένην πρός τόν χώρον τοῦτον καί ἐναγωνίως ἀναμένει, ὅπως ἀκούσῃ καί πληροφορηθῇ τήν ἐπιτυχή ἔκβασιν τῶν προσπαθειῶν μας. Ἐνώνει τήν προσευχήν του μέ αὐτάς τῶν λοιπῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν μας ἱεραποστόλων Ἐπισκόπων εἰς τήν Μαύρην Ἥπειρον πρός τό Πνεῦμα τό Ἅγιον, ὥστε νά πνεύσῃ ἡ χάρις Του εἰς ὅλους ἡμᾶς.

Ἡ συνάντησις αὐτή γίνεται, ὅπως ἀναφέρεται εἰς τό πρόγραμμα, ἐπὶ τοῦ φλέγοντος θέματος τῆς ἐν διασπορᾷ δικαιοδοσίας. Ἀποσκοπεῖ εἰς τήν συνέχισιν τῆς διαδικασίας τῶν παρελθουσῶν ἐργασιῶν τῶν Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν, μέ τήν ἀνάλυσιν τῶν ἐπὶ μέρους θεμάτων, τά ὅποια ἄπτονται τοῦ διακανονισμοῦ τῆς δικαιοδοσίας εἰς τάς περιοχάς, ὅπου δέν ἔχει ἀκόμη ἡ Ἐκκλησία ἀποφασίσῃ ἀρμοδίως. Αἱ προτάσεις διά τήν ἐπίλυσιν τοῦ θέματος καί τήν ἀποκατάστασιν τῆς ἐνότητος, περί τῆς δημιουργίας τῶν *Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων*, εἶναι ἀποτέλεσμα ὑπευθύνου συμπεριφορᾶς τῶν ἐκπροσώπων τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ προεργασία, ἀλλά καί τό πλαίσιον εἰς τό ὁποῖον ἔχει τεθῇ ἡ διαδικασία διά τήν ὀριστικήν λύσιν, δέν ἀφήνουν ἀμφιβολίας ὡς πρός τήν βεβαίαν ἐπίτευξιν τοῦ ἀντικειμενικοῦ στόχου ἡμῶν.

Ἡ μέχρι σήμερον ἀδυναμία ἐπιλύσεως τοῦ ζητήματος, ἡ ἔλλειψις δηλαδή ἀποφάσεως ἡ ὁποία ὥφειλε νά ρυθμίζῃ ξεκάθαρα τήν ἐπισκοπικὴν δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν συγκεκριμένων περιοχῶν, ἔχει ὡς ἐπίπτωσιν τόν διαμελισμόν τῆς Ἐκκλησίας εἰς ὁμάδας, αἱ ὁποῖαι διακρίνονται μεταξύ των, ὅχι διά τό διάφορον τῆς πίστεώς των, ἀλλά διά τήν διαφορετικὴν ἐθνικὴν καταγωγὴν των. Φαινόμενον, τό ὁποῖον σαφῶς ἀντίκειται εἰς τούς ἱερούς κανόνας ἀφ' ἑνός καί ἀφ' ἑτέρου εἰς τήν πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ἐκκλησία ἔχει σήμερον τήν εὐκαιρίαν νά δώσῃ, εἰς τούς χώρους αὐτοὺς τῆς λεγομένης Διασπορᾶς, τήν πρότασιν ζωῆς καί

σωτηρίας. Θά εἶναι ἐτοίμη νά ἐπιτελέσῃ τό φυσικόν ἔργον της, ὅταν παύσῃ νά παρουσιάζεται ὡς κατακερματισμένη καί πολυκέφαλος λέσχη. Ἡ ἐνότης, διά τήν ὁποίαν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός παρεκάλεσε τόν Πατέρα εἰς τήν πρό τοῦ Πάθους ἐναγώνιον προσευχήν Του, θά καταστῇ καί πάλιν ἐφικτή καί θά δώσῃ καρπούς, οἱ ὅποιοι θά θρέψουν τούς πεινασμένους πνευματικῶς πιστούς. Ἡ δημιουργική ἐνέργεια τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, κληρικῶν καί λαϊκῶν, ἀντί νά ἀναλίσκεται εἰς πεδία ἀντιπαραθέσεων καί διεκδικήσεων περισσοτέρων ἐρεισμάτων εἰς τάς ἐν λόγῳ περιοχάς, θά ἀφιερωθῇ εἰς τήν ἱεραποστολικήν δρᾶσιν πρός ἀνθρώπους καί λαούς, οἱ ὅποιοι ζοῦν εἰς τό περιβάλλον των.

Ἐπιτέλους, μετὰ ἀπό καθυστέρησιν τόσων ἐτῶν ἀπό τήν τελευταίαν ἀπόπειραν ἐπιλύσεως τοῦ ζητήματος, εὕρισκόμεθα σήμερον, διασκεπτόμενοι ἐν πνεύματι ἀλληλοκατανοήσεως καί συναντιλήψεως, πρός ἐπίλυσιν τοῦ ζέοντος τούτου θέματος. Ἡ ἐπιτυχής ἔκβασις τῆς προσπάθειας προϋποθέτει ἀποστασιοποίησιν ἀπό κάθε ἰδιοτέλειαν καί προκλητικὴν συμπεριφορὰν. Ἡ εὐόδωσις τῶν ἀγαθῶν προσδοκιῶν τῶν τότε πρωτεργατῶν τῶν Διασκέψεων καί τῶν μελῶν τῶν Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν, ἀλλά καί τῶν νῦν σκληρῶς καί ἐπιπόνως ἐργαζομένων ἐπὶ τοῦ ζητήματος, θά ἀποτελέσῃ κέρδος διὰ τήν Ἐκκλησίαν καί τό χριστεπώνυμον πλήρωμά Της.

Ἡμεῖς, ἐρχόμενοι ἐκ τοῦ παλαιφάτου ἱεραποστολικοῦ Πατριαρχείου τῆς Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς, προσκομίζομεν τήν ἀγαθὴν βούλησιν μας διὰ οὐσιαστικὴν συμβολὴν πρός ἐπίλυσιν τοῦ ζητήματος. Θεωροῦμεν ὅτι δέν ἔχομεν τήν πολυτέλειαν ἀπωλείας ἄλλου χρησίμου χρόνου δι' ἐπάνοδον εἰς τήν συζήτησιν ἐπὶ τῶν ὅσων ἔχουν κατατεθῇ εἰς τάς προηγηθείσας περιόδους καί τάχιστα πρέπει νά σπεύσωμεν πρός διασφάλισιν τῆς ἀποδοτικῆς συνεχείας ἐπὶ τῆς προηγουμένης προσπάθειας. Διὰ τῆς ἐπιμόνου ἡμῶν προσευχῆς, ἥ ὁποία μᾶς ἐνδυναμώνει κατὰ τάς χαλεπὰς στιγμὰς τῆς ἱεραποστολικῆς διακονίας μας εἰς τήν δύσκολον ἡπείρον τῆς Ἀφρικῆς, φιλοδοξοῦμεν νά ἴδωμεν τὰ θετικὰ ἀποτελέσματα καί τό ποθούμενον εἰς τό προσεχές ἐγγὺς μέλλον.

Λοιπόν, Ἀδελφοί, ἅς προχωρήσωμεν μέ βεβαίαν τήν ἐλπίδα μας καί μέ ὑποδειγματικὴν αἴσθησιν εὐθύνης πρός συμπλήρωσιν τῶν ὑπολοίπων διὰ τήν τελικὴν πρότασιν πρός τήν Ἀγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, ἥ ὁποία ἀρμοδίως θά δώσῃ τήν τελεσίδικον ἀπόφασιν Της πρός ὀριστικὴν ἐπίλυσιν τοῦ ζητήματος. Εὐχόμεθα κάθε ἐπιτυχίαν εἰς τό ἔργον μας, προσευχόμενοι εἰς τόν Τριαδικόν Θεόν, ὅπως ἐπιβλέψῃ ἐφ' ἡμᾶς καί χαρίσῃ «σωφροσύνην, ταπεινοφροσύνην, ὑπομονήν καί ἀγάπην».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ θερμότατα τὸν Σεβ. ἅγιον Καλῆς Ἑλπίδος, διότι ὁ χαιρετισμὸς του δέν ἦτο εἰς ἀπλὸς τυπικὸς χαιρετισμὸς, ἀλλὰ περιεῖχε καὶ τὴν φωνὴν τῆς ἱεραποστολικῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας, ὑπεγράμμισε δέ ἰδιαίτερος τὰς ἐπιπτώσεις τὰς ὁποίας ἔχει ἡ συντήρησις καὶ ἡ συνέχισις τῆς καταστάσεως τῆς Διασπορᾶς διὰ τὴν ἱεραποστολήν. Παρακαλῶ τὸν ἐκπρόσωπον τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας, Σεβ. Μητροπολίτην ἐν Δυτικῇ καὶ Κεντρῷᾳ Εὐρώπῃ κ. Ἰωάννην, νὰ ἀπευθύνῃ πρὸς τὴν Διάσκεψιν τὸν χαιρετισμὸν τῆς Ἐκκλησίας του.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐν Δυτικῇ καὶ Κεντρῷᾳ Εὐρώπῃ κ. Ἰωάννης: Εὐχαριστῶ ἅγιε Πρόεδρε. Θὰ ἀναγνώσω τὸ μήνυμα τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἀντιοχείας κ. Ἰγνατίου, τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς ἑξῆς:

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Περγάμου κύριε Ἰωάννη,
Πρόεδρε τῆς Δ' Προσυννοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως,
Σεβασμιώτατοι Ἀρχιερεῖς, ἐκπρόσωποι τῶν ἁγιωτάτων
Ὁρθοδόξων Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν,
Σεβαστοὶ Πατέρες, Ἀγαπητοὶ Ἀδελφοί, μέλη τῆς
Προσυννοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, Χαίρετε ἐν
Χριστῷ

Σήμερον ἀρχίζουν αἱ ἐργασίαι τῆς τετάρτης Προσυννοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως. Συνήλθομεν κύκλῳ τῆς τραπέζης διὰ νὰ συζητήσωμεν καὶ νὰ ἀνταλλάξωμεν γνώμας καὶ ἐμπειρίας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον, ἀπὸ μόνον του, ἀποτελεῖ δεῖγμα ἀγάπης καὶ ἐνότητος. Συμβάλλει εἰς αὐτὸ ἡ σημερινὴ ἡμέρα, ἡ ὁποία δέν εἶναι μία ἀπλὴ ἡμέρα διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν, διότι «ἐν αὐτῇ», ὅπως λέγει ὁ ὕμνογράφος, «ἐορτάζομεν τὴν τελευταίαν ἐορτήν, δηλαδή τὴν Πεντηκοστήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος κατέβηκε ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐφώτισε τοὺς Μαθητάς». Αὐτὴν τὴν χάριν ἐπικαλούμεθα διὰ νὰ μᾶς φωτίσῃ διασφαλίζουσα τὸν δεσμὸν τῆς ἐνότητος καὶ τῆς συνεννόησεως, ὥστε αἱ ἀποφάσεις τῆς συνάξεως αὐτῆς νὰ εἶναι ἀποτελεσματικαὶ πρὸς δόξαν Θεοῦ.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας, ὡς κιβωτὸς τῆς ἀληθείας, καλεῖται σήμερον νὰ βοηθήσῃ τὸν ἄνθρωπον νὰ ἐπαναπροσδιορισθῇ. Ἡ ἐνότης ὁμῶς εἶναι αὐτή, ἡ ὁποία καθιστᾷ τὴν Ἐκκλησίαν ἐτοίμην νὰ σταθῇ εἰς τὸ ὕψος τῶν περιστάσεων καὶ νὰ ἀντιμετώπισῃ τὰς πρὸς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν κατευθυνόμενας ἀπειλὰς καὶ τὰ προβλήματα τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου. Ἐκτιμώντες, λοιπόν, τὴν ἐξαιρετικὴν σημασίαν τῆς ἐνότητος τῆς ὀρθοδόξου μαρτυρίας ἐπιβεβαιώνομεν τὴν ἀνάγκην νὰ εὑρεθοῦν λύσεις δι' ὅλα τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα ἀπανταχοῦ τῆς γῆς, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν στροφὴν πρὸς μίαν περισσότερον ἀποτελεσματικὴν ἀπόδοσιν τῆς ὀρθοδόξου παρουσίας.

Κλείνομεν δεόμενοι πρὸς τὸν τρισάγιον καὶ πάνσοφον Θεόν, ἡ παρούσα Διάσκεψις νὰ ἔχῃ ἐπιτυχίαν εἰς τὰς ἐργασίας της, καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὰ προσδοκώμενα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελέσματα, Ἀμήν.

+ Ἰγνάτιος Δ΄

Πατριάρχης Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ πολύ, Σεβασμιώτατε, διὰ τὸ μήνυμα τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἀντιοχείας, τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸ ὑπογραμμίζει τὴν σπουδαιότητα τῆς παρούσης Διασκέψεως. Ἐκτιμῶμεν βαθύτατα τὰς προσευχὰς τοῦ Μακαριωτάτου διὰ τὴν εὐδωσιν τῶν ἐργασιῶν μας. Παρακαλῶ, τὸν ἐκπρόσωπον τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, Σεβ. Μητροπολίτην Καπιτωλιάδος κ. Ἡσύχιον, νὰ ἀπευθύνῃ τὸν χαιρετισμὸν τῆς Ἐκκλησίας του πρὸς τὴν Διάσκεψιν.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Καπιτωλιάδος κ. Ἡσύχιος:

Τῷ ἱερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Περγάμου κ. Ἰωάννῃ, ἀντιπροσώπῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Προέδρῳ τῆς ἐν Γενεύῃ Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Ἐπιτροπῆς καὶ τοῖς λοιποῖς ἀντιπροσώποις τῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἀδελφοῖς ἐν Κυρίῳ ἀγαπητοῖς τῆς Ἡμῶν Μετριότητος, ἀσπασμόν ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Παροικοῦντες εἰς Ἱερουσαλὴμ, τὴν πόλιν τὴν Ἁγίαν, τὴν πόλιν τοῦ Βασιλέως τοῦ Μεγάλου, ἔμπλεοι ὄντες ἀναστασίμου χαρᾶς πεπληρωμένης, ἀναμένομεν ἐπὶ τῇ ἐπὶ θύραις οὔσῃ μεγάλῃ ἐορτῇ τῆς Ἀγίας Πεντηκοστῆς, ἀνελθεῖν εἰς τὸ Ὑπερῶν τῆς Ἀγίας Σιών καὶ ἐν ἀναγνώσει τῶν εὐχῶν τῆς γονυκλισίας καὶ τελέσει τῆς θείας Εὐχαριστίας ἐκζητῆσαι ἐλθεῖν πρὸς ἡμᾶς καὶ πάλιν τὸ Πνεῦμα Χριστοῦ τὸ Ἅγιον, Ὁ Ἐκεῖνος παρὰ Πατρός ἀπέστειλε τοῖς Ἁγίοις Αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις, «οὔσι πᾶσιν ὁμοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς» (Πράξ. 2, 1).

Ταῦτα λειτουργικῶς βιοῦντες ἐπὶ τῶν τόπων, ἐν οἷς ταῦτα ἱστορικῶς ἅπαξ συνέβησαν, ἀναμνησκόμεθα ὑμῶν τῶν Ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν, Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων καὶ Ἑλλογιμωτάτων Καθηγητῶν, ἀντιπροσώπων τῶν ἁγιωτάτων Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησιῶν, συνηγμένων εἰς τὴν ἐν τῷ Ὁρθοδόξῳ Κέντρῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν Chambésy τῆς Γενεύης, Δ' Προσυνοδικὴν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν, μέλλουσας νὰ ἀποφασίσῃ ἐπὶ τοῦ ἐγκριθέντος ὑπὸ τῆς Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἔτους 1993 θέματος τῆς Ὁρθοδόξου Διασποράς, καὶ διακαῶς προσευχόμεθα ὑπὲρ ὑμῶν, ὅπως τὸ Παράκλητον Πνεῦμα, τὸ συγκροτοῦν ὅλον τὸν Θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁδηγοῦν αὐτὴν εἰς

πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, ὁδηγήσῃ καὶ ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς, τοῦ ἐμπεπιστευμένου ὑμῖν πρὸς συζήτησιν καὶ ἀπόφασιν, ἵνα ἐν τῇ ἐφαρμογῇ ταύτης συνεχίσῃ ἡ ἀδελφικὴ ἐν Χριστῷ πλήρης κοινωνία καὶ συνεργασία τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν πρὸς πρόοδον καὶ αὔξησιν καὶ οἰκοδομὴν καὶ σωτηρίαν τῶν ψυχῶν τῶν τιμίων μελῶν αὐτῆς καὶ στερέωσιν καὶ διασφάλισιν τῆς ἐνότητος αὐτῆς καὶ δόξαν τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ ἡμῶν.

Ἐφ' οἷς, κατασπαζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ Παναγίου καὶ Ζωοδόχου Τάφου ἐν φιλήματι ἀγίῳ, διατελοῦμεν.

Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει Ἱερουσαλήμ, τῇ 24ῃ Μαΐου 2009.

Ἀγαπητός ἐν Χριστῷ Ἀδελφός καὶ Διάπυρος πρὸς Κύριον Εὐχέτης
† Θεόφιλος Γ' Πατριάρχης Ἱεροσολύμων.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, Σεβασμιώτατε, διὰ τὸ μήνυμα τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, πρὸς τὸν ὅποιον παρακαλῶ νὰ διαβιβάσετε τὸν σεβασμὸν καὶ τὰς εὐχαριστίας ἡμῶν διὰ τὰς εὐχὰς του. Παρακαλῶ τὸν ἐκπρόσωπον τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Ρωσσίας, Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίωνα, νὰ μεταφέρῃ τὸν χαιρετισμὸν τῆς Ἐκκλησίας του. Μὲ τὴν εὐκαιρίαν ταύτην, ἐκφράζω πρὸς αὐτὸν προσωπικῶς τὰ συγχαρητήρια ὅλων μας διὰ τὴν πρόσφατον προαγωγὴν του εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ εἰς τὴν υπεύθυνον θέσιν τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ τμήματος ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων. Σεβασμιώτατε, ἔχετε τὸν λόγον.

Ὁ Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, θὰ ἤθελα ἐγκαρδίως νὰ χαιρετίσω ὑμᾶς ἐξ ὀνόματος τῆς ἀγιωτάτης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Ρωσσίας καὶ ἐκ μέρους τοῦ Ἀγιωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσσίας κ. Κυρίλλου. Πιστεύω ὅτι ἡ πλειονότης ἐξ ὑμῶν γνωρίζει προσωπικῶς τὸν ἐξαιρετικὸν αὐτὸν ἱεράρχην, ὁ ὁποῖος συμμετεῖχεν εἰς τὰς διορθοδόξους συνελεύσεις, συγκεκριμένως εἰς αὐτὴν τοῦ 1993 ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς, γνωρίζει πολὺ καλῶς τὸ θέμα αὐτό καὶ ἀποδίδει μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν σημερινὴν Διάσκεψιν. Ἀποστέλλων τὴν ἡμετέραν ἀντιπροσωπίαν εἰς τὴν παρούσαν Διάσκεψιν, ὁ Ἀγιώτατος Πατριάρχης καὶ ἡ περὶ αὐτὸν Ἱερά Σύνοδος, μᾶς ἐπεφόρτισαν νὰ ὑποστηρίξωμεν τὴν ἄποψιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Ρωσσίας ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, παραλλήλως δὲ νὰ συμβάλωμεν εἰς τὴν διατύπωσιν ὁμοφώνου ἀποφάσεως ἐπὶ τοῦ δυσκόλου ζητήματος τούτου.

Διὰ τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν, τὸ θέμα τῆς Διασπορᾶς ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν. Ἔχομεν Διασποράν πολλῶν ἑκατομμυρίων εἰς Δ. Εὐρώπην, Ἀμερικὴν, Αὐστραλίαν. Ἀκόμη καὶ εἰς τὴν Ἀνταρκτικὴν ὑπάρχει σήμερον Ναὸς τῆς ρωσικῆς Ὁρθοδόξου

Ἐκκλησίας. Ἡ διασπορά αὕτη ἐνεφανίσθη ὡς ἀποτέλεσμα δυσκόλων καί ἐν πολλοῖς τραγικῶν συγκυριῶν, αἱ ὁποῖαι συνδέονται μέ τήν ἐπανάστασιν τοῦ 1917 καί τόν διωγμόν, ὁ ὁποῖος ἠκολούθησεν ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων ἀπό τὰ ὅρια τῆς πατρίδος των. Καί ὅταν ὁμιλῶμεν περί τῆς Διασπορᾶς, δέν ἐπιλύομεν ἐν ἀπλοῦν τυπικόν ζήτημα, δηλαδή εἰς ποῖον πρέπει νά ἀνήκη τοιαύτη ἢ τοιαύτη ἐνορία, δηλαδή πῶς πρέπει αὐταὶ νά διοικοῦνται. Ἐπιλύομεν πρωτίστως τό ζήτημα τῆς διαποιμάνσεως τῶν πατριωτῶν μας, οἱ ὁποῖοι, λόγω τῶν συγκυριῶν ἢ τῆς βουλήσεως τοῦ Θεοῦ, εὐρέθησαν ἐκτός τῶν ὁρίων τῆς κανονικῆς αὐτῶν Ἐκκλησίας. Καί ἡμεῖς, ἀπό τήν πλευράν μας, ἤδη ἐργαζόμεθα διά τήν ρύθμισιν τῆς ρωσικῆς διασπορᾶς. Ἐπανηλειμμένως, ὁ μακαριστός Πατριάρχης Ἀλέξιος εἶχε λάβει πρωτοβουλίας πρὸς διευθέτησιν τοῦ ζητήματος τῆς Διασπορᾶς.

Τό ἔτος 2007 συνέβη ἐν ἱστορικόν διά τήν Ἐκκλησίαν ἡμῶν γεγονός, ὅτε ἐπῆλθεν ἡ ἐπανεένωσις μεταξύ τῆς λεγομένης ὑπερορίου Ρωσικῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, ἡ μεταξύ τῶν ὁποίων κοινωνία εἶχε διακοπεῖ ἐπὶ περίπου ὀγδοήκοντα ἔτη. Σήμερον μετέχει τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καί εἶναι παρών ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανία καί Μ. Βρεταννία κ. Μάρκος, ἐκπροσωπῶν τήν ὑπερόριον ρωσικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, καί συμμετέχει τῶν ἐργασιῶν ἡμῶν. Ὁφείλομεν νά ρυθμίσωμεν ἀπό κοινοῦ τό ζήτημα τῆς Διασπορᾶς, ἐνθυμούμενοι ὅτι ἡ ὑπαρξὶς πολλῶν ἐπισκόπων εἰς τήν αὐτὴν χώραν ἀντιτίθεται πρὸς τοὺς κανόνας τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Ὁφείλει ὅμως τοῦτο νά διευθετηθῇ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νά μὴ καταστραφῇ ἐκεῖνο τό ὅποῖον ἤδη ὑπάρχει. Δέν δυνάμεθα, σήμερον, νά μεταφέρωμεν αὐτομάτως τήν κατάστασιν καί τήν κατανόησιν τοῦ κόσμου τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας εἰς τήν σύγχρονον πραγματικότητα. Ἡ πραγματικότης αὕτη, ἡ ὁποία ἐδημιουργήθη εἰς τήν Διασποράν, ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα πολλῶν τραγικῶν συγκυριῶν καί γεγονότων τοῦ Κ' αἰῶνος. Τοῦτο δέν ἀφορᾷ μόνον εἰς τήν ρωσικὴν, ἀλλὰ καί εἰς τήν ἑλληνικὴν, τήν ρουμανικὴν, τήν σερβικὴν, καί ἄλλας ἐθνικὰς ὀρθοδόξους διασποράς. Ἡμεῖς ὁρμώμεθα ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι εἰς τήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὑπάρχουν σήμερον διαφορετικαὶ ἀπόψεις περί τοῦ τρόπου διαχειρίσεως τῆς ὀρθοδόξου διασπορᾶς. Ὁρισμέναι Ἐκκλησὶαι ἐρμηνεύουν τόν 28^{ον} κανόνα ὡς δίδοντα εἰς τό Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως δικαίωμα διαποιμάνσεως συνόλης τῆς ὀρθοδόξου Διασπορᾶς. Ὁρισμέναι ἄλλαι, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ἡ ἰδική μας Ἐκκλησία, ἡ ὁποία δέν συμφωνεῖ μέ τήν διηρυμμένην ταύτην ἐρμηνείαν τοῦ 28^{ου} κανόνος τῆς ἐν Χαλικηδόνι Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Θεωρῶ ὅτι σήμερον

δέν θά δυνηθῶμεν πλήρως νά συζητήσωμεν τό θέμα τοῦτο κατά τήν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν μας, ἀλλά θά πρέπει νά κατανοήσωμεν ὅτι ὑπάρχουν διάφοροι προσεγγίσεις, νά προσπαθήσωμεν νά σεβασθῶμεν τὰς θέσεις ὁ εἷς τοῦ ἄλλου καί νά λάβωμεν ἀποφάσεις. αἱ ὁποῖαι δέν θά εἶναι ἀντίθετοι εἰς τήν ἐκκλησιολογικήν κατανόησιν ἡμῶν.

Ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία χαιρετίζει τήν ιδέαν δημιουργίας Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων εἰς τὰς διαφόρους περιοχάς τῆς Διασπορᾶς. Θεωροῦμεν ὅτι πρόκειται περί σημαντικῆς πρωτοβουλίας, ἡ ὁποία θά συμβάλῃ εἰς τήν συσπείρωσιν τῶν ἐπισκόπων, τῶν κληρικῶν καί τῶν πιστῶν τῶν διαφόρων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν. Ἀλλά, ὡς ἐπανειλημμένως ἔχει τονισθῇ, εἰς τὰς προηγουμένας συναντήσεις τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ ἴδρυσις Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ἀποτελεῖ προσωρινόν μέτρον, τό ὁποῖον σκοπόν ἔχει τήν διευθέτησιν τῆς ὀρθοδόξου Διασπορᾶς ἕως ὅτου εὑρεθῇ ὀριστική λύσις τοῦ προβλήματος. Καί ὡς πρὸς τήν ὀριστικήν ἐπίλυσιν ὑπάρχουν διαφορετικά ἀπόψεις. Ἄλλαι Ἐκκλησίαι θεωροῦν ὅτι εἰς τό τέλος τῆς διαδικασίας συσπειρώσεως τῆς Διασπορᾶς ὅλη ἡ Διασπορά θά πρέπει νά εἰσέλθῃ εἰς τήν δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ἄλλαι δέ, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία, θεωροῦν ὅτι τό τελικόν ἀποτέλεσμα τῆς διαδικασίας τῆς συσπειρώσεως τῆς Διασπορᾶς δύναται νά ἀποτελέσῃ ἡ δημιουργία εἰς τήν Διασποράν αὐτοκεφάλων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν. Ἡ θεώρησις αὕτη ὥθησε τήν ρωσικήν Ἐκκλησίαν, τό ἔτος 1970, νά χορηγήσῃ τό αὐτοκέφαλον εἰς τήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν Ἀμερικής. Ὡς γνωστόν, ὠρισμέναι Ἐκκλησίαι ἀναγνωρίζουν τό ἐν λόγῳ αὐτοκέφαλον, ὠρισμέναι δέ ὄχι. Σήμερον, ἡ Ἐκκλησία αὕτη εἶναι μία σημαντική Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἡ ὁποία δυστυχῶς ἀπουσιάζει ἀπό τήν παρούσαν Διάσκεψιν. Θεωροῦμεν ὅτι θά ἔδει νά ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν τό γεγονός ὅτι οἱ ἐν τῇ Διασπορᾷ εὐρισκόμενοι ἐπίσκοποι ἔχουν κατά πρῶτον τήν ἀναφοράν αὐτῶν εἰς τὰς Συνόδους καί τοὺς Πατριάρχας αὐτῶν. Δέν δύνανται νά ἔχουν τήν ἀναφοράν αὐτῶν ἢ νά εἶναι κανονικῶς ἐξαρτώμενοι ἐκ τινος ἱεράρχου ἐτέρας Ἐκκλησίας.

Στηριζόμενοι ἐπ' αὐτοῦ βλέπομεν τὰς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις, κυρίως ὡς συμβουλευτικόν ὄργανον, τό ὁποῖον δύναται νά βοηθήσῃ τοὺς ἀρχιερεῖς τῆς Διασπορᾶς νά ἀνέβρουν κοινήν λύσιν, κοινὰς προσεγγίσεις. Δέν δύναται ὁμως ἡ Ἐπισκοπική σύναυσις νά ἔχῃ κανονικήν ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἀρχιερέων τούτων. Θεωροῦμεν ἐπίσης ὅτι αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις θά πρέπει νά ἐργάζωνται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁμοφωνίας, οὕτως ὥστε αἱ ἀποφάσεις τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων νά μὴ ζημιώνουν τήν μίαν ἢ τήν ἄλλην

τοπικήν Ἐκκλησίαν. Ἐπιθυμοῦμεν νά τονίσωμεν τό γεγονός ὅτι ἐπί τοῦ θέματος τῆς Διασποράς ἐλέχθησαν πολλά εἰς τὰς συνελεύσεις τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, τοῦ 1990 καί τοῦ 1993. Ὅλα δέ ὅσα ἐλέχθησαν ἔκτοτε δέν ἄντεξαν εἰς τήν δοκιμασίαν τοῦ χρόνου, τῆς ζωῆς. Διαβάζοντας τά Πρακτικά τοῦ 1993, ἐπρόσεξα ὅτι ὁ Πρόεδρος τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ὁ Μητροπολίτης Ἐφέσου κυρός Χρυσόστομος, ὑπεσχέθη νά μὴν ἰδρυθῶν νέαι ἐπαρχίαι καί νά μὴν ὀρισθῶν νέοι ἐπίσκοποι εἰς τήν Διασποράν, ἕως ὅτου τό ζήτημα ἐπιλυθῇ εἰς πανορθόδοξον ἐπίπεδον, ἐν τῷ πλαισίῳ Πανορθοδόξου Διασκέψεως. Ὅμως κατά τόν διαρρεύσαντα χρόνον, ἰδρύθησαν νέαι ἐπαρχίαι τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ἐχειροτονήθησαν νέοι ἐπίσκοποι. Ἦθετήθη οὕτως ἡ ὑπόσχεσις, διότι, θεωροῦμεν ὅτι ἔτσι ὑπηγόρευεν ἡ ζωή. Πρέπει λοιπόν νά λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τόν παράγοντα τοῦτον, δηλαδή ὅτι αἱ ἀποφάσεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐδῶ θά πρέπει νά ἀνθέξουν τήν δοκιμασίαν τῆς ζωῆς. Δέν πρέπει νά δημιουργήσωμεν μὴ ρεαλιστικά μοντέλα, τά ὁποῖα ἐν συνεχείᾳ θά ἀποδειχθῶν ἀνίκανα νά λειτουργήσουν.

Τό τελευταῖον ζήτημα εἰς τό ὅποιον θά ἤθελα νά ἀναφερθῶ εἰς τόν παρόντα χαιρετισμόν, εἶναι ἐκεῖνο τοῦ **Κανονισμοῦ** (τῆς παρούσης Διασκέψεως). Τό 1986, εἰς τήν Γ' Προσυννοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν, ἐψηφίσθησαν καί ὑπεγράφησαν ὑπό τῶν ἀρχηγῶν πασῶν τῶν ἀντιπροσωπιῶν ὁ **Κανονισμός** τῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων, ὡς ἐπίσης καί ἡ ἡμερησία διάταξις τῆς παρούσης Δ' Προσυννοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως. Συγκεκριμένως, εἶχε τότε λεχθῇ ὅτι εἰς τήν Δ' Προσυννοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν θά ἔδει ὅπως συζητηθῶν τέσσαρα θέματα, ἤτοι **ἡ Διασπορά, τό Αὐτοκέφαλον καί ὁ τρόπος ἀνακηρύξεως αὐτοῦ, τό Αὐτόνομον καί ὁ τρόπος ἀνακηρύξεως αὐτοῦ, καί τά Δίπτυχα**, τά θέματα αὐτά συν-εξεταζόμενα ὡς στενῶς συνδεδεμένα μεταξύ των. Ἡ Γ' Προσυννοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις ἀπεφάνθη ὅτι, λόγῳ τῆς ἐξαιρετικῆς λεπτότητος εἰς τήν προσέγγισιν τῶν θεμάτων τούτων, ἡ Δ' Προσυννοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις θά ἔδει νά συγκληθῇ μόνον τότε, ὅταν ὑπάρξῃ πανορθόδοξος συγκλίνουσα ἄποψις. Τοῦτο περιλαμβάνεται εἰς τὰς ἀποφάσεις τοῦ 1986. Οὐσιαστικῶς, μέχρι σήμερον, εὕρισκόμεθα εἰς στάδιον προετοιμασίας, ἀλλά ἡ Πανορθόδοξος Διάσκεψις συνεκλήθη. Νομίζω ὅτι θά πρέπει νά λάβωμεν μίαν τυπικήν ἀπόφασιν, ἡ ὁποία θά τροποποιῇ τήν ἐν λόγῳ προβλεπομένην τό 1986 διαδικασίαν, οὕτως ὥστε ἡμεῖς σήμερον νά δυνηθῶμεν νά συζητήσωμεν τό θέμα τῆς Διασποράς ἀνεξαρτήτως τῶν θεμάτων τοῦ Αὐτοκεφάλου, τοῦ Αὐτονόμου καί τῶν Διπτύχων.

Ἐν κατακλείδι, θά ἤθελον, διά μίαν εἰσέτι φοράν, νά χαιρετί-

σω ἐγκαρδίως ὑμᾶς, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὡς καί τούς ἀντιπροσώπους τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί νά ἐκφράσω τήν ἐλπίδα, ὅτι κατὰ τήν διάρκεια τῆς Διασκέψεώς μας, τās ἐπομένας ἡμέρας, θά ἐπιτύχωμεν τήν ὁμοφωνίαν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς Διασποράς, τό ὁποῖον ἀποτελεῖ ἐν τῶν σημαντικωτέρων ζητημάτων τοῦ σημερινοῦ διορθοδόξου διαλόγου. Σᾶς εὐχαριστῶ διά τήν προσοχήν σας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ πολύ, Σεβασμιώτατε, διά τό μήνυμά σας. Βεβαίως, κατὰ τό μήνυμα αὐτό, ὑπεισηλθατε καί εἰς τήν οὐσίαν πολλῶν πραγμάτων, τά ὁποῖα ἀσφαλῶς θά ἀποτελέσουν ἀντικείμενον τῶν συζητήσεών μας, καί ὅταν ἔλθῃ ἡ κατάλληλος στιγμή θά τεθοῦν πρὸς συζήτησιν. Ἐκτιμῶ τό γεγονός ὅτι καί σεῖς συμφωνεῖτε καί εὐχεσθε ἡ παρούσα Διάσκεψις νά στεφθῇ ἀπό ἐπιτυχίαν, διότι πράγματι τοιαύτη εἶναι ἡ βουλή τοῦ Θεοῦ καί τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν. Ὡς πρὸς τό θέμα τῆς ἡμερησίας διατάξεως, τό ὁποῖον πιθανόν αὐτήν τήν στιγμήν νά εἶναι ἐπὶκαιρον, θά παρεκάλουν, μετὰ τόν χαιρετισμόν τῶν ἄλλων ἀντιπροσώπων τῶν Ἐκκλησιῶν, νά ἐπιτρέψετε νά δώσω ὠρισμένας ἐξηγήσεις καί νά λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τήν παρατήρησιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ ὡς πρὸς τό θέμα τοῦτο τῆς ἡμερησίας διατάξεως. Ἐπομένως, ἐπ' αὐτοῦ θά ἐπανέλθωμεν ἀργότερον. Παρακαλῶ τόν ἐκπρόσωπον τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Σερβίας, Σεβ. Ἐπίσκοπον Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖον, νά χαιρετίσῃ τήν Διάσκεψιν ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας του.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Πανιερώτατε Μητροπολίτα Περγάμου, ἀξιοσέβαστε Πρόεδρε τῆς Πανορθοδόξου ταύτης Διασκέψεως, καί πάντες οἱ σεβαστοί σύνεδροι, ἅμα καί ἀγαπητοί ἀδελφοί, ἐκπρόσωποι τῶν κατὰ τόπους ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, λόγῳ τῆς γνωστῆς καταστάσεως τῆς υἱείας τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Σερβίας κ. Παύλου, ἀδυνατῶ νά μεταφέρω εἰς τήν ἀγάπην ὑμῶν τās προσρήσεις καί τās πατρικάς του εὐχάς διά τήν εὐόδωσιν τῆς Διασκέψεως, διό καί μεταφέρω τās ἀναλόγους προσρήσεις καί εὐχάς τοῦ ἀναπληροῦντος αὐτόν εἰς τά πρωθιεραρχικά αὐτοῦ καθήκοντα καί προεδρεύοντος τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Μαυροβουνίου καί Παραθαλασσίας κ. Ἀμφιλοχίου καί τῶν λοιπῶν ἱερωτάτων συνοδικῶν ἀρχιερέων, οἷς συντίθεμαι καί αὐτός, χαιρετίζων ὑμᾶς ἐν ἀγάπῃ τοῦ Χριστοῦ καί ἐπευχόμενος αἰσίαν ἔκβασιν καί πλουσίους τούς πνευματικούς καρπούς τῶν διεξαχθησομένων τῇ ἐφ' ἡμᾶς ἐπιφοιτήσει τοῦ Παρακλήτου Πνεύματος ἐν τῷ πανσέπτῳ τούτῳ ναῷ ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως ἡμῶν.

Τό μὲν ὄραμα μιᾶς μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου

Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐκφράζει ἀνάγκην, ἀπό μακροῦ χρόνου ὑφισταμένην, τό δέ θέμα τῆς ρυθμίσεως, ὅσον ἔνεστι, τῶν πραγμάτων τῆς ὀρθοδόξου διασπορᾶς συνιστᾷ ὁμολογουμένως τήν πλέον ἐργώδη καί ἀκανθώδη διάστασιν τῆς ὅλης διαδικασίας τῆς προπαρασκευῆς τῆς μελλούσης νά συνέλθῃ Μεγάλῃς Συνόδου. Ὅθεν, μεγίστη ἐνώπιον Θεοῦ, Ἐκκλησίας καί κόσμου ἡ εὐθύνη πάντων ἡμῶν. Δέν ἐπιτρέπεται εἰς ἡμᾶς νά διαψεύσωμεν τὰς χρηστάς ἐλπίδας τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀλλά, τοῦναντίον ὅλως, ἐπιβάλλεται νά ἐπαληθεύσωμεν αὐτάς, τῇ θεῇ χάριτι καί εὐδοκίᾳ. Γένοιτο!

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, Σεβ. ἅγιε Μπάτσкас, διά τό μήνυμά σας. Ἐκφράζω καί ἐκ μέρους ὅλων τῶν παρόντων τὰς ταπεινάς εὐχάς ἡμῶν, ὅπως ὁ Κύριος δώσῃ καί πάλιν τήν ὑγείαν εἰς τόν Μακαριώτατον Πατριάρχην Σεργίας κ. Παῦλον, ὁ ὅποιος προσέφερε τόσα πολλά εἰς τήν Ἐκκλησίαν του, ἀλλά καί γενικώτερον εἰς τήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Παρακαλῶ, ἐν συνεχείᾳ, τόν Σεβ. Μητροπολίτην Ὀλτενίας κ. Εἰρηναῖον, ἀντιπρόσωπον τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Ρουμανίας, νά λάβῃ τόν λόγον.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Ὀλτενίας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἀγαπητοί ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ρουμανίας κ. Δανιήλ μᾶς ἀνέθεσε νά μεταφέρωμεν τήν χαράν καί τήν ἀγάπην αὐτοῦ διά τήν παροῦσαν Διάσκεψιν. Προσφάτως, ἐπεσκέφθη τήν Α. Θ. Παναγιώτητα τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην καί συνεζήτησαν περὶ τῆς παρούσης συνελεύσεως, ἐμοιράσθησαν τὰς σκέψεις αὐτῶν διά τήν Ὀρθοδοξίαν, τό μέλλον αὐτῆς καί τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητη, ἀκριβῶς διά νά δυνάμεθα νά συναντώμεθα συχνότερον, μοιραζόμενοι ὅλα τὰ προβλήματα τῆς Ἐκκλησίας, τῶν ἀνά τόν κόσμον πιστῶν. Τήν παροῦσαν ἡμέραν, ἑορτήν τῆς Πεντηκοστῆς, ὅπου τό Πνεῦμα τό Ἅγιον ἐπεσκέφθη τοὺς Ἀποστόλους καί ἔκτοτε εἶναι πάντοτε μαζί μας, ἐπιτρέπει τήν διεξαγωγὴν τῶν ἐργασιῶν ἡμῶν καί τήν ὑπέρβασιν ὅλων τῶν ἐμποδίων, ἐν ἐνότητι καί ἀγάπῃ, αἱ ὁποῖαι πάντοτε ἦσαν στοιχεῖα τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. Ὅθεν, ἡ Ὀρθόδοξος Ρουμανική Ἐκκλησία, ὁ Προκαθήμενος καί ἡ Ἱερά Σύνοδος αὐτῆς, προσεύχονται, ὅπως ἡ παροῦσα Διάσκεψις ἔχῃ τὰ καλλίτερα δυνατά ἀποτελέσματα. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστοῦμε, Σεβασμιώτατε, διά τό μήνυμα τῆς ὑμετέρας Ἐκκλησίας. Παρακαλῶ τόν Σεβ. Μητροπολίτην Ρούσσης κ. Νεόφυτον νά χαιρετίσῃ τήν Διάσκεψιν, ἐκ μέρους τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Βουλγαρίας.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Ρούσσης κ. Νεόφυτος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἀξιότιμοι ἀντιπρόσωποι τῶν κατὰ τόπους ἀγιωτάτων

Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, αἰσθανόμεθα πνευματικὴν ἱκανοποίησιν ὡς ἐκ τῆς συγκλήσεως τῆς παρούσης Δ' Προσυννοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως. Εἴμεθα εὐγνώμονες εἰς τό Πνεῦμα τό Ἅγιον, τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ ὁποίου ἡσθάνθημεν κατὰ τὸν ἑορτασμόν τῆς Πεντηκοστῆς, χθές καί σήμερον. Μεταφέρομεν εἰς πάντας τοὺς ἀδελφικούς χαιρετισμούς τοῦ Μακ. Πατριάρχου κ. Μαξίμου καί τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Βουλγαρίας. Ὁ Μακαριώτατος συμμετεῖχεν εἰς τὰς Πανορθοδόξους Διασκέψεις τῆς Ρόδου. Ἐπὶ πεντήκοντα ἔτη παρακολουθεῖ μετὰ μεγίστης προσοχῆς τὴν διαδικασίαν προετοιμασίας τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, προσεύχεται δέ διὰ τὴν πραγματοποίησιν αὐτῆς, τὴν ὁποίαν θεωρεῖ ἀναγκαίαν. Θεωροῦμεν καθήκον ἡμῶν νά εὐχαριστήσωμεν διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν ὅλους ὑμᾶς διὰ τὴν ἀδελφικὴν ὑμῶν ὑποστήριξιν διὰ τὴν ὑπέρβασιν τοῦ σχίσματος ἐντὸς τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, κατὰ τὴν Πανορθόδοξον συνέλευσιν τῆς Σόφιας τοῦ ἔτους 1998, καί κατὰ τὴν συνάντησιν ἐργασίας τὸν Μάρτιον τοῦ τρέχοντος ἔτους. Σήμερον συνήλθομεν διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν πρὸς συζήτησιν τοῦ σημαντικοῦ ζητήματος τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς, ἀκολουθοῦντες τὴν ὁδὸν τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ καί ἀγάπης, ἀκολουθοῦντες τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου, λέγοντος ὅτι ἡ ἐπίτευξις τῶν ἐπιθυμητῶν ἀποτελεσμάτων διακονεῖ τὴν εἰρήνην. Ὁφείλομεν νά καταβάλωμεν πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν διὰ νά ἀκολουθήσωμεν τὴν ὁδὸν τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως ἐν Κυρίῳ πρὸς ἐπίτευξιν τῆς κοινῆς ὀρθοδόξου μαρτυρίας ἐνώπιον ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Βουλγαρίας ὑποστηρίζει εἰς τό θέμα τῆς Διασπορᾶς τὴν ἄποψιν, τὴν ὁποίαν ἤδη ἐξέφρασε κατὰ τὰς ἐργασίας τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Επιτροπῆς τῶν ἐτῶν 1990 καί 1993. Δέον νά σημειωθῇ ὅτι, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Κράτους, ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία μονίμως μεριμνᾷ διὰ τοὺς συμπατριώτας μας, οἱ ὅποιοι κατοικοῦν μακρὰν τῆς πατρίδος μας, καί ἐπιτελεῖ διαφωτιστικὸν καί ποιμαντικὸν ἔργον. Οἱ Βούλγαροι Ἀρχιερεῖς εἰς τό ἐξωτερικὸν ζοῦν καί ἐργάζονται ἐν ἀδελφικῇ κατανοήσει καί συνεργασίᾳ μετὰ τῶν λοιπῶν ὀρθοδόξων Ἀρχιερέων, καί τοῦτο ἀποτελεῖ πλέον παράδοσιν. Κατὰ τὴν σημερινὴν συζήτησιν τοῦ θέματος, ἐλπίζομεν νά φθάσωμεν εἰς κοινὴν θέσιν μέσω τῆς ὁμοφωνίας πρὸς τό κοινόν συμφέρον. Εἴθε ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καί τῆς εἰρήνης νά μᾶς φωτίζη διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν μας, πρὸς ἐπίτευξιν καλῶν καρπῶν. Σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν προσοχὴν σας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, Σεβασμιώτατε, διὰ τό μήνυμα τῆς ὑμετέρας Ἐκκλησίας. Παρακαλῶ ἐν συνεχείᾳ, τὸν Σεβ. Μη-

τροπολίτην Ζουκδίδι καὶ Τσαΐσι κ. Γεράσιμον, ἀντιπρόσωπον τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Γεωργίας, νά λάβῃ τόν λόγον.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Ζουκδίδι καὶ Τσαΐσι κ. Γεράσιμος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὁμοῦ μετὰ τοῦ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβυτέρου κ. Γεωργίου Ζβιαντάτσε μετέχομεν εἰς τὴν Διάσκεψιν ἐξ ὀνόματος τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Γεωργίας, μέ θέμα τὴν προετοιμασίαν τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐπιτρέψατέ μοι νά σᾶς διαδιβάσω τόν χαιρετισμόν τοῦ Μακ. Πατριάρχου Καθολικοῦ πάσης Γεωργίας κ. Ἡλιοῦ τοῦ Β', μέ τὴν εὐχὴν διὰ τὴν ὑπαρξιν ἐποικοδομητικῆς προσεγγίσεως τοῦ ζητήματος τούτου. Ἡ χθεσινὴ Θ. Λειτουργία, εἰς τὴν ὁποίαν συμμετεῖχον οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀποτελεῖ τὴν μαρτυρίαν καὶ τὴν ἐκφρασιν τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Εἰς τὴν σύντομον ὁμιλίαν μου δέν πρόκειται νά ὁμιλήσω διὰ τὴν σημασίαν τῆς ὀρθοδόξου Διασπορᾶς. Τό ζήτημα αὐτό εἶναι σοβαρόν, πολὺπλοκον καὶ ἀπαιτεῖ ἐκ μέρους ὅλων μας προσεκτικὴν προσέγγισιν. Θέλομεν ὅμως νά ὑπογραμμίσωμεν ὅτι θά πρέπει νά ἔχωμεν κοινὴν ἄποψιν ἐπὶ τοῦ τόσο σημαντικοῦ διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν ζητήματος. Μέ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, θά πρέπει νά ἐπιλύσωμεν πᾶν πρόβλημα, τό ὅποῖον συνδέεται μέ τό ζήτημα τοῦτο πρὸς τό συμφέρον τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ πολὺ, Σεβασμιώτατε, διὰ τό μήνυμα τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Γεωργίας. Παρακαλῶ τόν Σεβ. Μητροπολίτην Πάφου κ. Γεώργιον, ἀντιπρόσωπον τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Κύπρου, νά λάβῃ τόν λόγον.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος: Σεβασμιώτατε Ἄγιε Πρόεδρε, Σεβασμιώτατοι ἅγιοι Ἀδελφοί, ἐκπρόσωποι τῶν κατὰ τόπους ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, μεταφέρω μέ ἰδιαίτερη χαρὰ τίς εὐχὲς τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ. Χρυσόστομου γιὰ εὐόδωση τῶν ἐργασιῶν τῆς παρούσης Δ' Προσυννοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως. Ἐκφράζουμε κι ἐμεῖς, ὁ Θεοφιλέστατος Χωρεπίσκοπος Μεσαορίας καὶ ἐγώ, πού παρελάβαμε ἀπὸ τόν Μακαριώτατο τὴ σκυτάλη τῆς συμμετοχῆς σ' αὐτὲς τίς Διασκέψεις, τὴ συγκίνησή μας γιὰ τὴν παρουσία μας σήμερα στό χώρῳ τοῦτο, ἀνάμεσα σέ ἐμπείρους καὶ διακεκριμένους ἐκπροσώπους τῶν ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Οἱ στιγμές πού ζοῦμε εἶναι, ὄντως, ἱστορικές. Καί τό ἔργον πού καλοῦμαστε νά ἐπιτελέσουμε ξεπερνᾷ τὴν πεζότητά τῆς καθημερινότητος.

Ὅταν τό 1961 συνήλθε ἡ Α' Πανορθόδοξος Διάσκεψις στή Ρόδο, ὁ Ὁρθόδοξος κόσμος γέμισε μέ ἐλπίδες, προσδοκώντας τὴ Μεγάλῃ Σύνοδο τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὦντας τότε μαθητῆς τοῦ

Δημοτικού, θυμᾶμαι καὶ ἀναπολῶ τὴ συγκίνηση τῶν μεγαλυτέρων, πού δόξαζαν τὸ Θεό γιατί στίς μέρες τους θά ἐπραγματοποιεῖτο ἡ σύγκληση τῆς Μεγάλης Συνόδου. Ἐμακάριζαν τοὺς ἑαυτοὺς τους γιατί θά ἔβλεπαν ἐκεῖνο πού πολλοὶ ἄλλοι, προηγουμένως, «ἐπεθύμησαν ἰδεῖν καὶ οὐκ εἶδον». Τὰ χρόνια καὶ οἱ δεκαετίες ἔκτοτε παρῆλθαν, τὸν ἐνθουσιασμό διαδέχθηκε ἡ περίσκεψη καὶ οἱ ταχύτητες ἐναλλαγῆς τῶν γεγονότων καὶ ἐμφάνισης νέων προβλημάτων, πού ἐγκαινίασε ὁ νέος τρόπος ζωῆς, σπρώχνουν, ἂν ὄχι στὴ λήθη, τουλάχιστον σὲ βάθος χρόνου, ἐκεῖνο τὸ εὐγενές ὄραμα, πού εἶναι καὶ ἀναγκαιότητα γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία.

Στοὺς ὧμους μας πέφτει ἡ εὐθύνη γιὰ ἐπιτάχυνση τῶν ρυθμῶν προπαρασκευῆς. Ἡ σημερινή μέρα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μᾶς καλεῖ ὅλους εἰς ἐνότητα καὶ διαγραφὴ τῶν ὅσων μᾶς χωρίζουν. Ἄν τότε, «ὅτε τοῦ πυρός τὰς γλώσσας διένειμεν» ὁ Ὑψιστος, «εἰς ἐνότητα πάντας ἐκάλεσε», πολὺ περισσότερο καλούμαστε σήμερα νὰ δείξουμε, σ' ἓνα κόσμον διηρημένο καὶ ἐπιρρεπῆ σὲ ποικίλες ἐξαρτήσεις ὅτι ὄχι μόνο παρελάβουμε διὰ τῆς Ἐκκλησίας τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἀλλὰ καὶ τοῦτο «ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν». Καὶ ὅτι φανερῶνει τοὺς καρπούς του, τὴν εἰρήνην, τὴν ἀγάπην, τὴν πραότητα, τὴν ἀγαθοσύνην, τὴν ἐνότητα, μέ τὰ ἔργα καὶ τὴ συμπεριφορὰ μας. Καλούμαστε, λοιπόν, νὰ γίνουμε δεκτικοὶ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὥστε νὰ ὑπερβοῦμε τίς ὅποιες δυσκολίες καὶ νὰ καταλήξουμε σὲ μία ὁμόφωνη ἀπόφαση.

Τὸ θέμα τῆς Διασπορᾶς θά' ἔπρεπε ἴσως νὰ εἶχε τύχει ἄλλης ἀντιμετώπισης. Ἀλλὰ θά' ἔπρεπε νὰ ἦταν τὰ κριτήρια προσέγγισής του. Οἱ κανόνες τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄχι τὰ στενά ἐθνοφυλετικά μας γνωρίσματα. Ἐστω ὅμως καὶ αὐτὴ ἡ κατ' οἰκονομίαν μεταβατικὴ λύση πού μᾶς προτείνει ὁμόφωνα ἡ Διορθόδοξη Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ, ἃς ἐγκριθῇ χωρὶς νέες ὑπαναχωρήσεις πού θά καθυστεροῦσαν καὶ πάλιν τὴ σύγκληση τῆς Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας. Ὁ Ὁρθόδοξος κόσμος περιμένει ἀπὸ μᾶς τὸ παράδειγμα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐνότητος. Ἄς μὴν τὸν ἀπογοητεύσουμε. Καταλήγοντας, μεταφέρω καὶ πάλιν τίς εὐχές τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ. Χρυσόστομου καὶ τῆς περὶ Αὐτόν Ἱερᾶς Συνόδου γιὰ εὐόδωση τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεώς μας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ, Σεβασμιώτατε, διὰ τὸ συγκινητικὸν μῆνυμά σας, διότι ὑπεγραμμίσατε τὰς προσδοκίας τῆς Ἐκκλησίας μας, τὸ ἔτος 1961, ὅτε ἀπεφάσισε τὴν σύγκλησιν τῆς Συνόδου, καὶ συνεκρίνατε τὰς προσδοκίας ταύτας μέ τὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν εὕρισκόμεθα σήμερον, 48 ἔτη μετὰ, νὰ μὴν ἔχωμεν εἰσέτι φθάσει εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ὁράματος ἐκείνου.

Ἐλπίζω ὁμως, μέ τήν χάριν τοῦ Θεοῦ καί μέ τήν προσπάθειαν ὅλων μας, νά μὴν ἀργήσῃ πλέον τό ὄραμα τοῦτο. Ὅντως ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου συνέβαλε τά μέγιστα εἰς τήν προπαρασκευήν τοῦ ἔργου τούτου, τό ὁποῖον καλούμεθα σήμερον νά συζητήσωμεν καί νά ἐγκρίνωμεν, καί διὰ τοῦτο, παρακαλῶ νά διαβιβάσετε τās εὐχαριστίας ἡμῶν. Παρακαλῶ τόν Σεβ. Μητροπολίτην Περιστερίου κ. Χρυσόστομον, ἀντιπρόσωπον τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Ἑλλάδος νά λάβῃ τόν λόγον.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβασμιώτατε ἅγιε Πρόεδρε τῆς Δ' Προσυννοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, Σεβασμιώτατοι Ἐκπρόσωποι τῶν ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, Ἀγαπητοί ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἀντιπροσωπευομένη ὑπό τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δημητριάδος κ. Ἰγνατίου, λίαν μοι ἀγαπητοῦ ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ, τοῦ ἔλλογιμ. Καθηγητοῦ κ. Γεωργίου Μαρτζέλου καί τοῦ ἔλλογιμ. Καθηγητοῦ κ. Κωνσταντίνου Σκουτέρη, ὁ ὁποῖος διὰ λόγους ἐκτάκτου ἀνάγκης δέν θά παραστή τελικῶς εἰς τās ἐργασίας τῆς παρούσης Διασκέψεως, καί τῆς ἐμῆς ταπεινότητος, ἔχει μίαν ὅλως ἰδιαίτεραν εἰδικήν ἀποστολήν εἰς τήν συμμετοχήν αὐτῆς εἰς τήν παροῦσαν Προσυννοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν.

Ἡ εἰδική αὐτῆς ἀποστολή συνίσταται, κατὰ τήν γνώμην καί ἀπόφασιν τῆς Ἱεραρχίας καί τοῦ Προέδρου αὐτῆς Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, ὅχι εἰς τήν συμμετοχήν εἰς μίαν Προσυννοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν, ἡ ὁποία θά εἰσέλθῃ τυχόν εἰς ἀτέρμονας κανονικάς, θεολογικάς καί ἐκκλησιολογικάς συζητήσεις, γεγονός τό ὁποῖον ἄλλωστε συνέβη εἰς τās δύο συνελεύσεις τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, τό 1990 καί τό 1993, ὅχι διὰ νά ἔλθῃ εἰς ἀμέσους ἤ ἐμμέσους ἀντιπαλότητας καί ἀντιθέσεις πρὸς τοὺς τυχόν διαφωνοῦντας πρὸς τās ἀποφάσεις τῶν δύο ὡς ἄνω μνημονευθεισῶν Ἐπιτροπῶν, ἀλλά ἀποκλειστικῶς καί μόνον νά διὰ συμβάλη κατὰ τό δυνατόν εἰς τήν ἐπίσπευσιν τῆς προπαρασκευαστικῆς διαδικασίας πρὸς ταχύτεραν σύγκλησιν τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου.

Αὕτη ἀποτελεῖ τόν ἀντικειμενικόν στόχον τῆς παρουσίας τῆς ἀντιπροσωπίας ἡμῶν ἐνταῦθα. Αὕτη ἀποτελεῖ καί τό διηνεκές αἶτημα τοῦ εὐσεβοῦς ποιμνίου τῆς Ἐκκλησίας Ἑλλάδος, τό ὁποῖον ὅχι ἀπλῶς ἐπιθυμεῖ, ἀλλά ἀπαιτεῖ ἀπό ἡμᾶς τοὺς πνευματικούς του πατέρας, ἐδῶ καί τώρα, νά πράξωμεν πᾶν ὅ,τι δυνατόν, ὥστε τό ταχύτερον δυνατόν νά πραγματοποιηθῇ αὐτό τό μέγα ὄραμα τῶν ἀειμνήστων Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν Ἰωακείμ Γ', Μελετίου Μεταξάκη, Ἀθηναγόρου καί Δημητρίου, προσέτι δέ καί τοῦ νῦν εὐκλεῶς πατριαρχεύοντος Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρ-

θολομαίου τοῦ Α΄, ὁ ὁποῖος καλεῖ πάντας ἡμᾶς, ὅπως φανῶμεν ἀνώτεροι τῶν περιστάσεων καὶ ἀναλάβωμεν, ὡς ἐκπρόσωποι τῶν Ἐκκλησιῶν μας, τὴν εὐθύνην ἔναντι τῆς ἱστορίας, ἔναντι τοῦ ποιμνίου μας, ἔναντι τοῦ λοιποῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἔναντι ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ ἐτῶν ἐναγωνίως ἀναμένουν τὴν σύγκλησιν τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, καὶ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς.

Ἡ Ὁρθόδοξος Διασπορά σήμερον κλονίζεται ποικιλοτρόπως καὶ παρουσιάζει πλείστας ὅσας ἀδυναμίας, ὥστε οἱ ἄνθρωποι οἱ ἀνήκοντες εἰς διάφορα χριστιανικά δόγματα καὶ θρησκείας ταραντεύονται νὰ μεταστραφοῦν καὶ γίνουν συνειδητά μέλη τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, διότι ἀκριβῶς δέν γνωρίζουν εἰς ποίαν τελικῶς Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν θά ἐνταχθοῦν: εἰς τὴν ἑλληνόφωνον, εἰς τὴν ἀραβόφωνον ἢ εἰς τὴν σλαβόφωνον. Τό δίλημμα τοῦτο ἀποτελεῖ σκάνδαλον πρωτοφανές καὶ παράδοξον δι’ ἡμᾶς τοὺς Ὁρθόδοξους, οἱ ὁποῖοι εἰς μὲν τὴν λατρείαν καὶ τό θυσιαστήριον ἐμφανιζόμεθα ἡνωμένοι ἐν τῇ πίστει, τῇ λατρείᾳ καὶ τοῖς μυστηρίοις, ἐνῶ εἰς τὴν διοίκησιν, ἢ ὁποῖα, κατὰ τὴν ὀρθόδοξον θεολογίαν καὶ ἐκκλησιολογίαν, ἀπορρέει ἐκ τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης – τῆς χειροτονίας, ἐμφανιζόμεθα διηρημένοι, ἐμφανιζόμεθα ὡς ποιμένες δίδοντες τὴν ἐντύπωσιν πρὸς τὰ ἔξω ὅτι δέν ἀνήκομεν εἰς τὴν μίαν, ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν. Οὕτω, δίδομεν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἐργαζόμεθα ὄχι ὡς πνευματικοὶ πατέρες, ἀλλὰ ὡς ἐκπρόσωποι, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ εἶπω σωματείων, πολιτικῶν κομμάτων, τὰ ὁποῖα σκέπτονται, ἀποφασίζουν καὶ τελικῶς δροῦν ἀνταγωνιστικῶς καὶ οὐχὶ ἐν ἀδελφικῇ ἀγάπῃ καὶ ἐν Πνεύματι ἁγίῳ, τό ὁποῖον ἐνώνει καὶ καλεῖ ἡμᾶς εἰς ὑπέρβασιν τῶν τυχόν διαφορῶν καὶ τὴν διαχάραξιν κοινῆς πορείας πρὸς ὄφελος ὁλοκλήρου τῆς Ὁρθοδοξίας, τῆς χριστιανοσύνης καὶ τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἀποστολή λοιπόν τῆς παρούσης Προσυννοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως εἶναι νὰ βεβαιώσῃ τὴν ἐκπεφρασμένην βούλησιν τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν διὰ τὴν κοινὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ ζητήματος τῆς Διασπορᾶς, ὅπως αὕτη ἐξεφράσθῃ εἰς τὰς δύο συνελεύσεις τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, τοῦ 1990 καὶ 1993, καὶ διὰ τὴν ἐνθάρρυνσιν τῆς ἰδρύσεως καὶ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν, προκειμένου νὰ διευκολυνθῇ τό ἔργον τῆς μελλούσης νὰ συνέλθῃ Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου.

Εἰς τὰς συζητήσεις, αἱ ὁποῖαι θά λάβουν χώραν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παρούσης Διασκέψεως, πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ’ ὄψιν ὅτι οἰαιδήτινες τυχόν παρεκκλίσεις ἐκ τῆς ἐκπεφρασμένης ἤδη πανορθόδοξου συναινέσεως δι’ οἰονδήποτε λόγον ἢ μέ οἰονδήποτε

πρόσχημα θά είναι ἐκτός τῶν ὁμοφώνως καθιερωμένων πλαισίων καί διαδικασιῶν προετοιμασίας τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου, τὰ ὅποια ἔχουν ὁμοφώνως καθορισθῇ εἰς τόν γνωστόν εἰς τὰς Ἐκκλησίας ἡμῶν «Κανονισμόν λειτουργίας τῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων» (1986). Ἡ λύσις λοιπόν τοῦ θέματος τῆς Διασποράς πρέπει ἀπαραιτήτως νά κινηθῇ ἐντός τῶν πλαισίων τοῦ σεβασμοῦ καί τῆς ἀποδοχῆς τῶν κειμένων τῶν Διορθόδοξων Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν (1990, 1993), τὰ ὅποια ὄχι μόνον δέν ἀμφισβητοῦνται, ἀλλ' ἀντιθέτως προβάλλονται ὡς σοβαρά καί ρεαλιστικά κανονικά καί ἐκκλησιολογικά κριτήρια διά τήν ἀξιολόγησιν τῶν ἐκατέρωθεν μονομερῶν ἐνεργειῶν. Ἐν τούτοις, αἱ διαβουλεύσεις, αἱ ὅποια ἔγιναν μετά τό 1995, διά τήν ὁλοκλήρωσιν τῆς διαδικασίας τῶν ὑπολειπομένων θεμάτων οὐδόλως συνεδέθησαν μέ τὰ κείμενα τῆς Διασποράς, ἀλλ' ἡ ἀναστολή τῆς συνελεύσεως τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1999, διά τό γνωστόν ζήτημα τῆς ἐκπροσωπήσεως ἢ μή τῆς αὐτονόμου Ἐκκλησίας τῆς Ἑσθονίας, ἐνέταξε καί τό ζήτημα τῆς Ὁρθόδοξου Διασποράς εἰς τήν ἔντασιν τῶν διμερῶν σχέσεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μετά τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας.

Ἡ σεβασμία Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος οὐδόλως εἶναι διατεθειμένη νά ἀποδεχθῇ τήν ὑπό τινος ἀδελφῆς Ἐκκλησίας προβαλομένην ἀμφισβήτησιν τῶν ἀπαραγράπτων καί ἀναφαιρέτων ἱστορικῶν, κανονικῶν καί ἐκκλησιολογικῶν δικαίων καί προνομίων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὰ ὅποια ἀπορρέουν ἐκ τοῦ 28^{ου} κανόνος τῆς Α' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου εἰς ὃ,τι ἀφορᾷ εἰς τήν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ εἰς τήν Ὁρθόδοξον Διασποράν. Ἡ δικαιοδοσία αὕτη ἐκφράζεται διά τῆς *de facto* καί *de jure* ἀσκήσεως τῆς προεδρίας εἰς ἐκάστην Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν ὑπὸ τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἄλλως τε οὐδέποτε πρέπει νά λησμονῶμεν ὅτι τό θέμα τῆς προεδρίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ὑπὸ τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀποκλειστικῶς καί μόνον καί οὐχί ἐναλλακτικῶς ἢ αἵρετῶς ἔχει πλήρως καλυφθῇ ὑπὸ τῶν δύο ὡς ἄνω συνελεύσεων τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ἐτῶν 1990 καί 1993, ὅτε ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν αἱ θέσεις πασῶν τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν καί τελικῶς ἐγένετο ἡ σύνθεσις τῶν ἀποκλινουσῶν προτάσεων, ἡ ὅποια κατέληξεν εἰς τήν ὁμόφωνον ἀπόφασιν διά τήν πίστην καί ἀπαρέγκλιτον ἐφαρμογὴν τῆς κανονικῆς ἀρχῆς τῶν Διπτύχων εἰς τήν ἄσκησιν τῆς προεδρίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων.

Ἐν κατακλείδι, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε καί ἀγαπητοί ἐν Χριστῷ Ἀδελφοί, ἡ ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας Ἑλλάδος ἐπιθυμεῖ διά μίαν εἰσέτι φοράν ὄχι ἀπλῶς νά δηλώσῃ ὅτι εἶναι διατεθειμένη,

ἀλλά καί ὅτι εἶναι ἀποφασισμένη νά συμβάλῃ διά παντός τρόπον καί μέσον εἰς τήν ἄμεσον ἐπίλυσιν τοῦ τόσοῦ ζωτικοῦ καί ἐπικαίρου προβλήματος τῆς Διασπορᾶς, ἐννοεῖται *ad referendum* πρὸς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον. Τό πρόβλημα αὐτό ἀπησχόλησε καί ἀπασχολεῖ τήν Ὁρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν καί ἀποτελεῖ πρωτοφανές σκάνδαλον διά τήν πρὸς τὰ ἔξω δυναμικήν, ἐνιαίαν, ἀδιαίρετον, κοινήν καί ὁμόφωνον παρουσίαν καί μαρτυρίαν, ἱκανήν νά ἐκφράσῃ τό μεγαλεῖον τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν καί νά διευκολύνῃ ὅχι μόνον τήν ἀποστολήν καί διακονίαν αὐτῆς εἰς τοὺς διμερεῖς καί πολυμερεῖς **θεολογικούς** καί **διαθρησκευτικούς Διαλόγους**, ἀλλά καί τήν ἄμεσον ἐπίλυσιν τῶν πολλῶν καί περιπλόκων ἀμέσου ἐνδιαφέροντος καθαρῶς ποιμαντικῶν, ἠθικῶν, κοινωνικῶν καί λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν προβλημάτων τοῦ ἀνά τάς ἡπείρους διασκορπισμένου ὀρθοδόξου πληρώματος.

Ἐκάστη Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δύναται, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς πολυφωνίας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, νά ἔχῃ καί νά διατηρῇ δι' ἑαυτήν τάς ἰδικάς της ἀπόψεις, ἰδέας καί γνώμας εἰς καθαρῶς δευτερευούσης σημασίας καί ἀξίας ἐπὶ μέρους ζητήματα, ἀλλά εἰς βασικά καί θεμελιώδη θέματα, ὡς ἐπίσης καί τήν κοινήν πρὸς τὰ ἔξω πορείαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καλούμεθα νά ὑπερβῶμεν τὰ τυχόν λάθη καί παραλείψεις τοῦ παρελθόντος, νά ὑπερβῶμεν τό τόσο, ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ὑστέρων, ἀλυσιτελές σύνδρομον τοῦ ἐθνοφυλετισμοῦ. Οὕτως, ἅπασαι ὁμοῦ αἱ Ἐκκλησίαι, μηδεμιᾶς ἀπολύτως ἐξαιρουμένης, καλούμεθα νά δώσωμεν μίαν καί μόνον κοινήν παρουσίαν καί μαρτυρίαν πρὸς ἀνάδειξιν καί προαγωγήν τῆς ἐσωτερικῆς ἐνότητος καί συνοχῆς τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ὑπὸ τήν καθαρῶς καί ἀδιαμφισβήτητον οἰκουμενικήν, πανορθόδοξον, ὑπερεθνικὴν καθοδήγησιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τό ὁποῖον ἀποτελεῖ τό κατ' ἐξοχήν σταθερόν διαχρονικόν ἀρμόδιον ὄργανον ἐγγυήσεως τῆς διατηρήσεως καί τῆς πρὸς τὰ ἔξω ἐκφράσεως τῆς ἐνότητος τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τῆς κατ' ἀκρίβειαν διασφαλίσεως καί ἐφαρμογῆς τῆς κανονικῆς τάξεως, προσέτι δέ καί τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς μεταξύ τῶν ἀδελφῶν Αὐτοκεφάλων καί Αὐτονόμων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐπικοινωνίας καί λειτουργίας αὐτῶν.

Τό ἐν εἶδει πυρίνων γλωσσῶν κατελθόν ἐπὶ τάς κεφαλὰς τῶν ἁγίων Αὐτοῦ Μαθητῶν καί Ἀποστόλων Παράκλητον Πνεῦμα ἃς μᾶς φωτίζη καί ἃς μᾶς ἐνισχύῃ καί ἃς μᾶς ὁδηγῇ πρὸς αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν κατόπιν πολλῶν ἀγώνων καί θυσιῶν προγραμματισθεῖσαν κοινήν πορείαν πρὸς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον πρὸς δόξαν τοῦ ὀνόματος τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, πρὸς δόξαν καί ἐνίσχυσιν τῆς θέσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας

εἰς τόν σύγχρονον καί ταραχώδη κόσμον, ἀλλά καί πρὸς πνευματικὴν, ἠθικὴν καί κοινωνικὴν χαρὰν καί ἀνακούφισιν τοῦ χριστεπωνύμου ὀρθοδόξου πληρώματος, τὸ ὅποῖον ἐναγωνίως ἀναμένει, εὐχεται καί προσεύχεται πρὸς ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτεραν ὑλοποίησιν τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου. Αὕτη ἀναμφισβήτητως θά ἀποτελέσῃ σταθμὸν ἱστορικὸν διὰ τὴν Ὁρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν καί σταθερὸν εὐοίωνον σημεῖον ἐκκινήσεως διὰ τὸν ἐγκαινισμὸν μιᾶς νέας καθοριστικῆς σημασίας περιόδου πρὸς πολλαπλοῦν ὄφελος αὐτῆς, τοῦ ποιμνίου τῆς, τῆς διηρημένης χριστιανοσύνης καί ὁλοκλήρου γενικώτερον τῆς ἀνθρωπότητος. Παράκλητε ἀγαθὲ ἐλθέ καί σκηνώσον ἐν ἡμῖν καί καθάρισον ἡμᾶς ἀπὸ πάσης τυχόν προκαταλήψεως, ἐνδοιασμοῦ καί καχυποψίας καὶ ὁδήγησον ἡμᾶς πρὸς μίαν καὶ ἐνιαίαν πορείαν, πρὸς τὴν πορείαν τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου πρὸς δόξαν τοῦ ὀνόματός Σου καί πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου δι' ὃν κατήλθες ἐπὶ τῆς γῆς, παραμένων ἕκτοτε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καί κυβερνῶν καὶ ὁδηγῶν αὐτὴν εἰς νομὰς σωτηρίας.

Ἰδοὺ καιρὸς εὐπρόσδεκτος νὰ συμφωνήσωμεν εἰς τὰ βασικά καὶ καίρια σημεῖα ἐπιλύσεως τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς, ἔχοντες ὡς βάσιν οὐχὶ κοσμικὰ καὶ ἐθνοφυλετικὰ κριτήρια, τὰ ὅποια ἐκυριάρχησαν εἰς τὸ παρελθόν καὶ διήρesan τὴν Ὁρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν, διὰ τῆς ἰδρύσεως περισσοτέρων ἐθνικῶν Ἐκκλησιῶν. Ὁ κίνδυνος οὗτος συνεχῶς ἐλλοχεύει ἐάν ὄχι εἰς τὸ ἄμεσον τοῦλάχιστον εἰς τὸ ἀπώτερον καὶ ἀπώτατον μέλλον διὰ τῆς δημιουργίας ἔτι περισσοτέρων νέων ἐθνικῶν Ἐκκλησιῶν μέσῳ τῆς ἐξελίξεως τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καὶ τῆς ἀνατροπῆς τῆς σήμερον ὑπαρχούσης ἐκκλησιαστικῆς ἰσορροπίας. Διὸ καὶ πρέπει νὰ ἰσχύσουν κριτήρια ἐρειδόμενα: α) ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων τῶν Ἀγίων Οἰκουμενικῶν καὶ τοπικῶν Συνόδων καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων, β) ἐπὶ τῆς ὀρθοδόξου γενικῶς θεολογίας καὶ ἐκκλησιολογίας καὶ γ) ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου, τ.ἔ. ἐπὶ τῆς ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐπικρατούσης καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον αὐστηρῶς ἐφαρμοζομένης ἐκκλησιαστικῆς πράξεως καὶ παραδόσεως, ζωῆς καὶ διοικήσεως τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστοῦμε, Σεβασμιώτατε. Βεβαίως, πολλὰ ἀπὸ ὅσα εἶπατε, θά ἀποτελέσουν καὶ ἀντικείμενον τῶν συζητήσεών μας, ἀλλ' ἐπεὶ ὁ χρόνος παρέρχεται ταχέως, θά παρακαλέσω τὸν Θεοφίλ. Ἐπίσκοπον Σιεμιατίτσε κ. Γεώργιον, ἀντιπρόσωπον τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Πολωνίας, νὰ λάβῃ τὸν λόγον.

Ὁ Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Σιεμιατίτσε κ. Γεώργιος: Σεβασμιώτατε Ἅγιε Πρόεδρε τῆς Δ' Προσυνεδρικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως

κ. Ἰωάννη, Σεβασμιώτατοι καὶ Θεοφιλέστατοι Ἐκπρόσωποι τῶν τοπικῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, Σεβαστοὶ Πατέρες, κύριοι Καθηγηταὶ καὶ ὅλοι οἱ συμμετέχοντες εἰς τὴν Διάσκεψιν ταύτην, μέ πολλὴν χαρὰν καὶ ἱκανοποιήσιν ἡ Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία Πολωνίας ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν νὰ συμμετάσχη εἰς τὴν Δ' Προσυννοδικὴν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν τῶν ἐκπροσώπων τῶν κατὰ τόπους Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν διὰ τὸ τόσον σημαντικὸν καὶ φλέγον θέμα τῆς Ὁρθόδοξου Διασποράς. Ἐχομεν τὴν τιμὴν νὰ ἐκπροσωποῦμεν ἐνταῦθα τὸν Μακαριώτατον Μητροπολίτην Βαρσοβίας καὶ πάσης Πολωνίας κ. Σάββα καὶ τὴν Ἱεράν ἡμῶν Σύνοδον.

Σήμερον ζῶμεν εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ραγδαίας μεταναστεύσεως τῶν ἀνθρώπων, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νὰ ἐμφανισθῇ ἡ Ὁρθοδοξία ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπῆρχεν ἐνωρίτερον ἢ ὑπῆρχεν ὡς ὀλιγοστόν ποσοστόν. Εἰς δὲ τὴν ἐποχὴν τῆς παγκοσμιοποιήσεως προκύπτει τὸ πρόβλημα τῆς ἀναμίξεως τῶν πολιτισμῶν, τῶν ἐθίμων, ἀλλὰ ταυτοχρόνως καὶ τῆς ἐξαφανίσεως τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν δύναται νὰ ἀδιαφορῇ διὰ τὸ γεγονὸς αὐτό, διότι ὡς Μήτηρ πάντοτε παρέμενε κοντὰ εἰς τοὺς πιστοὺς της. Τὸ καθήκον τῆς Ἐκκλησίας, ἰδιαίτερος σήμερον, εἶναι νὰ φροντίζη τὰ μέλη τῶν κατὰ τόπους Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, τὰ ὁποῖα εὐρέθησαν μακρὰν τῶν χωρῶν, τῶν μητρικῶν, ἐθνικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων αὐτῶν, διὰ νὰ διαφυλάξουν αὐτὸ τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ πολυτιμότερον δι' ἓνα Ὁρθόδοξον ἄνθρωπον, δηλαδὴ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἐθνικότητά του.

Σήμερον εἰς τὴν Εὐρώπην, τὴν Ἀμερικὴν, τὴν Αὐστραλίαν, καὶ εἰς ἄλλας ἡπείρους, ἔχομεν Ὁρθόδοξους πιστοὺς ἐλληνικῆς, ρωσικῆς, ρουμανικῆς, σερβικῆς, βουλγαρικῆς, πολωνικῆς καὶ ἄλλων ἐθνικοτήτων. Στεκόμεθα λοιπὸν ἐνώπιον διλήμματος διὰ τὸ πῶς δυνάμεθα νὰ ἱκανοποιήσωμεν τὰς πνευματικὰς καὶ ἐθνικὰς ἀνάγκας τῶν πιστῶν μας, διαφυλάττοντες πάντοτε τὰ κανονικὰ καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ κριτήρια. Πάντες ἡμεῖς ἔχομεν τὴν συνείδησιν ὅτι ἡ σημερινὴ Διασπορά δὲν σημαίνει τὴν διασποράν τοῦ Ι' αἰῶνος ἢ καὶ τῶν μεταγενεστέρων αἰώνων. Ἡ σημερινὴ Διασπορά εἶναι ἀπολύτως διαφορετικοῦ εἶδους.

Σήμερον, τὸ πρόβλημα αὐτὸ τίθεται ἐνώπιον πάντων ἡμῶν, τὸ ὁποῖον καὶ καλούμεθα νὰ λύσωμεν ἐν ὁμονοίᾳ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ διαφυλάξωμεν ἀνάμεσά μας τὸ κυριώτερον, δηλαδὴ τὴν **ἐνότητα**. Διὰ τοῦτο, ἐκ μέρους τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Πολωνίας καὶ τοῦ Προκαθημένου αὐτῆς, τοῦ Μακαριωτάτου Μητροπολίτου Βαρσοβίας καὶ πάσης Πολωνίας κ. Σάββα, εὐχόμεθα ἢ παροῦσα Προσυννοδικὴ Διάσκεψις νὰ εἶναι πεπληρωμένη τῆς Χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τῆς μοναδικῆς πηγῆς σοφίας καὶ

ένότητος. Εὐχόμεθα ἐπίσης καλήν ἐπιτυχίαν εἰς ὅλους ἡμᾶς καί εὐόδωσιν τῶν προσυννοδικῶν ἐργασιῶν ἡμῶν. Εὐχαριστοῦμεν διά τήν προσοχήν Σας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ πολύ, Θεοφιλέστατε, διά τό μήνυμά σας καί παρακαλῶ τόν ἀντιπρόσωπον τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Ἀλβανίας, Σεβ. Μητροπολίτην Κορυτσᾶς κ. Ἰωάννην, νά λάβῃ τόν λόγον.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Κορυτσᾶς κ. Ἰωάννης: Σεβασμιώτατε ἅγιε Πρόεδρε τῆς Δ' Προσυννοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, Ἀγαπητοί ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ἡ Ἐκκλησία μας, διά τοὺς γνωστούς λόγους, δέν εἶχε λάβει μέρος εἰς προηγουμένας συναντήσεις. Ἀλλά ἀπό τοῦ ἔτους 1993 καί ἐξῆς συμμετέχει εἰς συζητήσεις καί διεργασίας ἄκρως σημαντικές διά σύνολον τήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Διά τοῦτο εὐρισκόμεθα εἰς τήν παρούσαν Διάσκεψιν, διά νά προσφέρωμεν τήν ταπεινήν συμβολήν μας. Ἡ σπουδαιότης τῆς Διασκέψεως καί βεβαίως, ἐν συνεχείᾳ, τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου, εἶναι διττή: καί ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ ἐσωτερικά τῆς Ἐκκλησίας καί ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς ἐξωτερικάς σχέσεις αὐτῆς.

Πρῶτον, δηλαδή, ζητεῖται ἡ ἐξεύρεσις λύσεων εἰς τὰ μεγάλα προβλήματα, τὰ ὅποια συναντᾷ τόν τελευταῖον καιρόν, πρὸς διευκόλυνσιν οὕτω τῆς ἀποστολῆς τῆς διά τήν σωτηρίαν ψυχῶν. Δεύτερον, ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νά δώσῃ ἰσχυράν μαρτυρίαν εἰς τόν κόσμον, σχετικῶς πρὸς τήν ἐνότητα αὐτῆς. Ἐλπίζομεν ταπεινῶς ὅτι αἱ Ἐκκλησῖαι ἡμῶν θά θέσουν ὥς κύριον μέλημά των τό εὐρύτερον μέγα συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας, ὑπεράνω τῶν ἐλασσόνων συμφερόντων τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν.

Κατά τόν παρόντα χρόνον τῆς Πεντηκοστῆς, προσευχόμεθα νά ἀνοίξωμεν τὰς καρδίας καί τὰς ψυχὰς ἡμῶν εἰς τό Ἅγιον Πνεῦμα, διά νά καταστήσωμεν πραγματικότητα ἐκεῖνο, τό ὅποῖον διακηρύσσομεν: «Πιστεύω... εἰς Μίαν, Ἀγίαν, Καθολικὴν καί Αποστολικὴν Ἐκκλησίαν». Νά κάμωμεν, δηλαδή, τό λεγόμενον *lex orandi* ὄχι μόνον *lex credendi*, ἀλλὰ καί *lex vivendi*.

Ἐξ ὀνόματος τῆς Ἐκκλησίας Ἀλβανίας καί ἐκ μέρους τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἀναστασίου ἐκφράζομεν τὰς θερμὰς εὐχαριστίας ἡμῶν εἰς ὅσους ἐκοπίασαν, ὥστε νά πραγματοποιηῇ ἡ συνάντησίς μας, καί εὐχαριστοῦμεν ἰδιαίτερος τό σεπτόν Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον διά τήν ἀβραμιαίαν φιλοξενίαν καί μάλιστα διά τήν παρούσαν πρωτοβουλίαν, ἡ ὅποια ὑποστηρίζεται ὑφ' ὅλων τῶν Προκαθημένων τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Σᾶς εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ πολύ, Σεβασμιώτατε, διά τό μήνυμα τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Ἀλβανίας. Καθὼς γνωρίζω, ὁ

ἀντιπρόσωπος τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Τσεχίας καί Σλοβακίας, Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Κομάρνο κ. Τύχων, θά ἀφίχθῃ ἀπόψε τό βράδυ. Προτείνω λοιπόν, ἐπειδή ἡ ὥρα τοῦ γεύματος πλησιάζει, νά διακόψωμεν τήν συνεδρίαν καί, ἐπανερχόμενοι τό ἀπόγευμα, νά συζητήσωμεν τό θέμα τῆς ἡμερησίας διατάξεως, τό ὁποῖον ἔθεσεν ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων καί γενικῶς τῆς διαδικασίας, βάσει τῆς ὁποίας θά κινηθῇ ἡ Διάσκεψις ἡμῶν. Εὐχαριστῶ ὅλους διά τήν παρουσίαν καί τήν συμμετοχήν σας.

Λύεται ἡ Συνεδρία.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 8^η ΙΟΥΝΙΟΥ 2009

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Αγαπητοί Άδελφοί, ἔχομεν ἐνώπιον μας τὴν παράκλησιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίωνος, ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας του, νά κατατεθῇ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς συνεδρίας μία δήλωσις, ὅτι ἡ ἡμερησία διάταξις τῆς παρούσης Διασκέψεως περιλαμβάνει ἀποκλειστικῶς τὸ θέμα τῆς Διασπορᾶς. Καί τοῦτο διότι, ὅπως οὗτος ἐξήγησε, τὰ θέματα τῆς ἡμερησίας Διατάξεως ὀρίζονται ὑπὸ τῆς προηγουμένης Προσυνεδρικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως καί, ὡς εἶχεν αὕτη ὀρισθῇ, περιελάμβανε τὰ ὑπολειπόμενα τέσσαρα θέματα, τὰ ὅποια θὰ ἐξήταζεν ὁμοῦ ἡ παρούσα Διάσκεψις, ἥτοι τὰ θέματα τῆς Διασπορᾶς, τοῦ Αὐτοκεφάλου, τοῦ Αὐτονόμου καὶ τῶν Διπτύχων. Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ, οἱ σεπτοὶ Προκαθημένοι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, κατὰ τὴν Σύναξιν αὐτῶν ἐν Φαναρίῳ τὸν παρελθόντα Ὀκτώβριον, ἐξέφρασαν τὴν βούλησιν αὐτῶν νά ἐξετασθῇ ἐπειγόντως, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, τὸ θέμα τῆς Διασπορᾶς, τοῦ ὁποίου ἡ προετοιμασία ἔχει ἤδη ὀλοκληρωθῇ, ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνεκάλεσε διὰ Πατριαρχικῶν γραμμάτων τὴν παροῦσαν Διάσκεψιν μέ μοναδικόν θέμα τὸ θέμα τῆς Διασπορᾶς. Προηγήθη ἀλληλογραφία μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ Μακ. Πατριάρχου Μόσχας, ὡς πρὸς τὸ θέμα τοῦτο, κατέστη δέ σαφές ὅτι ἡ ἀπόσπασις τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς ἐκ τῶν ὑπολοίπων θεμάτων ἐγένετο ἐν συμφωνίᾳ ὅλων τῶν Προκαθημένων καὶ συνεπῶς δέν ὑφίσταται θέμα παραβάσεως τοῦ **Κανονισμοῦ** τῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων. Ἐπειδὴ ὁμως ὑπάρχει ἡ ἐπιθυμία τῆς Ἀντιπροσωπίας τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, προτείνω εἰς τὴν Ὁλομέλειαν, εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν ἐργασιῶν μας, νά δηλώσωμεν τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ παρούσα Διάσκεψις ἐξετάζει μόνον τὸ θέμα τῆς Διασπορᾶς. Προτείνω λοιπὸν τὴν ἐξῆς διατύπωσιν:

«Ἡ Διάσκεψις, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὴν ἐκφρασθεῖσαν ὑπὸ τῶν σεπτῶν Προκαθημένων τῶν ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν βούλησιν, κατὰ τὴν ἐν Φαναρίῳ Σύναξιν αὐτῶν, τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 2008, ὡς καὶ τὸ ἐν συνεχείᾳ ἀποσταλὲν γράμμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου διὰ τὴν σύγκλησιν τῆς παρούσης Διασκέψεως, κατὰ τὰς ἐργασίας αὐτῆς θέλει ἀσχοληθῇ ἀποκλειστικῶς μέ τὸ θέμα τῆς Διασπορᾶς».

Νομίζω ὅτι ἡ διατύπωσις αὕτη καλύπτει τὸ σημεῖον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἠγειρεν ὁ ἀδελφός Ἀρχιεπίσκοπος Ἰλαρίων. Ἐπομένως

κατατίθεται εις τὰ **Πρακτικά**, εις τὴν ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν μας, ἢ δὴλωσις αὕτη τῆς παρούσης Διασκέψεως.

Καί τώρα, ἀγαπητοὶ Ἀδελφοί, προχωροῦμεν εἰς τὴν διαδικασίαν, τὴν ὁποίαν θὰ ἀκολουθήσωμεν. Θὰ ἤθελα νὰ διαγράψω τὴν διαδικασίαν ταύτην ἐν συντομίᾳ, ὥστε νὰ εἴμεθα ὅλοι ἐνήμεροι διὰ τὴν μέθοδον, τὴν ὁποίαν θὰ ἀκολουθήσωμεν. Ὡς γνωρίζετε, ἡ διαδικασία εἶναι ἐκ τῶν πλέον ἀπαραιτήτων προϋποθέσεων διὰ νὰ ἔχωμεν καρποφόρον συνεργασίαν. Ἀσφαλῶς, ὁ Κανονισμός τῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων ὑπαγορεύει τὴν διαδικασίαν. Διὰ τοῦτο, ἀναφερόμενος εἰς τὴν διαδικασίαν, θὰ ἀναφέρωμαι συγχρόνως καὶ εἰς τὸν **Κανονισμόν**, ὁ ὁποῖος μᾶς ὑποχρεώνει νὰ ἀκολουθήσωμεν τὴν διαδικασίαν ταύτην.

Τό πρῶτον σημεῖον, τό ὁποῖον πρέπει νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν εἶναι ὅτι τό θέμα τῆς παρούσης Διασκέψεως εἶναι σαφῶς καθωρισμένον καὶ εἶναι τό θέμα τῆς Διασποράς, ὡς ἐδηλώσαμεν ἄλλωστε καὶ προηγουμένως. Ἐπομένως, δέν θὰ ἐπεκταθῶμεν εἰς ἕτερα θέματα. Δέν θὰ ἐπιτρέψω παρεκτροπὴν εἰς ἕτερα θέματα. Τό δεύτερον σημεῖον, τό ὁποῖον πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν, εἶναι ὅτι καὶ αὐτό τοῦτο τό θέμα τῆς Διασποράς δέν θὰ τό ἐπανεξετάσωμεν ἐξ ὑπαρχῆς, διότι ἔχει ἤδη συζητηθῆ εἰς τὰς Διορθοδόξους Προπαρασκευαστικὰς Ἐπιτροπὰς. Δέν δυνάμεθα δηλαδή νὰ ἀρχίσωμεν τὴν συζήτησιν τοῦ θέματος ἐξ ὑπαρχῆς καὶ νὰ καταργήσωμεν ὅλην τὴν ἐργασίαν τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Καὶ τοῦτο, διότι ὁ Κανονισμός, εἰς τό ἄρθρον **12**, σαφῶς ὀρίζει, ὅτι αἱ Ἐπιτροπαὶ τῆς Διασκέψεως (ἢ ἡ Ὀλομέλεια, δέν ἔχει σημασίαν), ἐργάζονται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σχετικῶν εἰσηγήσεων τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Συνεπῶς, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἐργασθῶμεν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν εἰσηγήσεων τούτων, δηλαδή, ἔχομεν ἐνώπιόν μας τὰ κείμενα, τὰ ὁποῖα παρήγαγεν ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ εἰς τὰς δύο αὐτῆς συνελεύσεις, τό 1990 καὶ τό 1993, καὶ ἐπ' αὐτῶν καὶ μόνον θὰ συζητήσωμεν τό θέμα τῆς Διασποράς. Συμφῶνως πρὸς τόν **Κανονισμόν**, καλούμεθα νὰ ἐγκρίνωμεν τὰ κείμενα ταῦτα. Ἐγκρίνομεν σημαίνει ὅτι δυνάμεθα νὰ τὰ τροποποιήσωμεν, ὄχι βεβαίως ριζικῶς, διότι ἂν τὰ τροποποιήσωμεν ριζικῶς εἶναι ὡσάν νὰ ἀρχίζωμεν καὶ πάλιν τὴν προπαρασκευήν. Δυνάμεθα νὰ τὰ ἐγκρίνωμεν εἰς τό σύνολον αὐτῶν. Δυνάμεθα, ἂν θέλωμεν, καὶ νὰ τὰ ἀπορρίψωμεν, εἴτε ἐν ὅλῳ εἴτε ἐν μέρει. Εἰς περίπτωσιν τροποποιήσεων, αὗται θὰ πρέπει νὰ ἔχουν μορφήν συγκεκριμένων προτάσεων, ἐπὶ συγκεκριμένων σημείων τῶν κειμένων. Δέν ὠφελεῖ δηλαδή νὰ εἴπωμεν ἀπλῶς ὅτι τοῦτο ἢ τό ἄλλο σημεῖον δέν μᾶς ἀρέσει. Δυνάμεθα νὰ προτείνωμεν τὴν ἀπάλειψίν του ἢ τὴν

τροποποιήσιν του υπό νέαν συγκεκριμένην μορφήν. Ἐπομένως, αἱ προτάσεις θά ἔδει νά εἶναι ἐποικοδομητικάί καί ἡτιολογημέναι. Δέν εἶναι πρὸς ὄφελος τῆς ἐργασίας μας νά ἐκφέρωμεν ἀπλῶς μίαν γνώμην, ἢ ὅποια περιλαμβάνει ἢ ἀπλῶς ὀδηγεῖ εἰς μίαν τροποποίησιν, χωρὶς νά λέγωμεν διὰ ποῖον λόγον γίνεται τοῦτο. Διότι, ἅπασαι αἱ προτάσεις ἡμῶν τίθενται πρὸς συζήτησιν, προκειμένου δέ νά ἔχωμεν ἐποικοδομητικὴν συζήτησιν, πρέπει νά γνωρίζωμεν τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους γίνεται μία πρότασις. Ἐπομένως ἡ αἰτιολόγησις εἶναι ἀπαραίτητος.

Συμφώνως πρὸς τὸν Κανονισμόν, αἱ προτάσεις αὗται προϋποθέτουν ὁμόφωνον ἀποδοχὴν προκειμένου νά ἀποτελέσουν μέρος τοῦ κειμένου. Ἐπομένως, ἐάν μία πρότασις δέν συγκεντρώνει ὁμόφωνον ἀποδοχὴν, δέν δύναται νά περιληφθῇ εἰς τὸ κείμενον τῆς ἀποφάσεως. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τὸ κείμενον δέν δύναται νά γίνῃ ἀποδεκτόν καί συνεπῶς εὐρισκόμεθα πρὸ ἀδιεξόδου καί τὰ κείμενα αὐτὰ δέν θεωροῦνται πλέον ἐγκεκριμένα. Συμφώνως πρὸς τὸν Κανονισμόν, ἀναπέμπονται εἰς τὴν ἐπομένην Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικὴν Ἐπιτροπὴν, ἥτοι ἡ ὅλη προετοιμασία τῆς Συνόδου ἀναβάλλεται ἐπ' ἀόριστον. Θά πρέπει, ἐπομένως, ὅταν καταθέτωμεν μίαν πρότασιν, νά εἴμεθα ἔτοιμοι νά ἀπαντήσωμεν εἰς τὸ ἐρώτημα κατὰ πόσον ἐπιμένομεν εἰς τὴν πρότασιν ταύτην, ἐάν ὑπάρξῃ διαφωνία, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ ἐπιμονή μας εἰς μίαν πρότασιν, ἐφ' ὅσον ὑπάρχῃ διαφωνία, ὀδηγεῖ εἰς ἀδιέξοδον. Δηλαδή, ὀφείλομεν νά ζυγίζωμεν τὰς προτάσεις ἡμῶν ὡς πρὸς τὰς συνεπείας τὰς ὁποίας ἔχουν διὰ τὴν ὅλην ἔκβασιν τῶν ἐργασιῶν μας. Νομίζω ὅτι αἱ παρατηρήσεις αὗται εἶναι ἀναγκαῖαι, προτείνω δέ νά λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν, ὅταν καταθέτωμεν τὰς προτάσεις ἡμῶν. Κατὰ τὸ παρελθόν, ὅταν ὑπῆρχαν πλέον τοῦ ἑνὸς θέματα εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν Προσυνεδίου Πανορθόδοξου Διασκέψεως, αὕτη ὥριζεν ἐπιτροπὰς πρὸς ἐξέτασιν τῶν θεμάτων τούτων. Εἰς τὴν περίπτωσίν μας, ὅμως, ἐπειδὴ ἔχομεν ἓν μόνον θέμα πρὸς ἐξέτασιν, δέν συντρέχει λόγος συστάσεως τοιούτων ἐπιτροπῶν.

Ἐνώπιόν μας ἔχομεν τὰ ὑπὸ τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς ἐγκριθέντα κείμενα, τοῦ 1990 καί τοῦ 1993, ὡς καί τὸ ὑπὸ τοῦ Συνεδρίου ὀρθόδοξων κανονολόγων συγκληθέντος τὸ 1995 συνταχθέν Σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Τὰ κείμενα ταῦτα θά ἀποτελέσουν τὴν βάσιν τῶν ἐργασιῶν μας, τὰ ὅποια, ἐγκρινόμενα, εἴτε ὡς ἔχουν εἴτε κατόπιν τροποποιήσεων, θά ἀποτελέσουν τὸ κείμενον τῆς ἀποφάσεως, τὸ ὁποῖον θά ὑπογράψωμεν ἐπ' ἀναφορὰ πρὸς τὴν Ἀγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον. Ἐπομένως, προτείνω νά μελετήσωμεν

ὅλοι τὰ δύο αὐτὰ κείμενα καί ἂν ἔχωμεν καταλήξει εἰς ὠρισμένας προτάσεις ἀλλαγῶν, νά τās ὑποβάλωμεν εἰς τήν Ὀλομέλειαν καί ἐπὶ τόπου νά τροποποιήσωμεν τὰ κείμενα, πρὸς ἐξοικονόμησιν χρόνου, διότι ὠρισμένοι ἐκ τῶν ἀδελφῶν ἔχουν ἤδη δηλώσει ὅτι πρέπει νά ἀναχωρήσουν τό πρωί τῆς Παρασκευῆς. Ὁ χρόνος μας, ἐπαναλαμβάνω, εἶναι περιορισμένος, ἀλλὰ ἐάν εἴμεθα ἔτοιμοι νά παρουσιάσωμεν τās προτάσεις μας, δυνάμεθα νά ὁλοκληρώσωμεν τήν ἐργασίαν μας συντόμως, πράγμα τό ὅποιον θά ἱκανοποιούσεν ἅπαντας. Ἡ διαδικασία εἶναι ἀπλή καί ἐρωτῶ, ἐάν ἔχετε μελετήσει τὰ δύο αὐτὰ κείμενα, καί τό κείμενον τῶν κανονολόγων, ἀλλὰ κυρίως τὰ δύο αὐτὰ κείμενα, δυνάμεθα ἤδη νά ἀκούσωμεν τās προτάσεις, τās ὁποίας νομίζετε ὡς πρὸς τήν τελικήν διαμόρφωσιν τῶν κειμένων τούτων. Ἐάν δέν τὰ ἔχετε μελετήσει ἅπαντες, τότε ἴσως θά πρέπει νά δοθῇ χρόνος πρὸς μελέτην σήμερον καί νά ἀρχίσωμεν τήν συζήτησιν τῶν παρατηρήσεων ἐπὶ τῶν κειμένων, αὐριον τό πρωί. Παρακαλῶ ὅσους ἐπιθυμοῦν νά ἔχουν περισσότερον χρόνον πρὸς μελέτην τῶν κειμένων, νά τό δηλώσουν τώρα, ὥστε νά γνωρίζωμεν πῶς θά πορευθῶμεν. Ἀπουσία τοιαύτης δηλώσεως, θά θεωρήσω ὅτι ἅπαντες ἔχετε μελετήσει τὰ κείμενα καί, ἐπομένως, δυνάμεθα νά προχωρήσωμεν, παρουσιάζοντες τās παρατηρήσεις μας ἐπὶ τῶν κειμένων.

Ἐχομεν λοιπόν, πρῶτον, τό κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990 καί δυνάμεθα νά συζητήσωμεν ἐπὶ τοῦ κειμένου τούτου, ἐάν ἔχωμεν τροποποιήσεις νά προτείνωμεν. Θά ἤθελέ τις τῶν ἀδελφῶν νά προτείνῃ κάτι;

Ὁ Εντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Ἐπὶ τῆς διαδικασίας, ἅγιε Πρόεδρε, θά ἤθελα νά εἶπω ὅτι ἐάν θά ὁμιλήσωμεν καί θά ἐκφέρωμεν παρατηρήσεις ἐπὶ ὅλου τοῦ κειμένου, θά ὑπάρξῃ πιθανόν ἀνωμαλία. Μήπως θά ἦτο προτιμότερον νά ἀναγινώσκειται κάθε μία παράγραφος, νά γίνεται συζήτησις ἐπὶ τῆς παραγράφου αὐτῆς καί ἐφ' ὅσον ἐγκρίνεται νά προχωρῶμεν εἰς τήν ἐπομένην; Ὁ τρόπος οὗτος θά εἶναι χρήσιμος κατὰ τήν ἐξέτασιν τοῦ πρώτου κειμένου, πολὺ δέ περισσότερον τοῦ δευτέρου κειμένου, ἐπὶ τῶν ἄρθρων τοῦ ὁποίου θά ὁλοκληρώνεται ἡ συζήτησις.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, κύριε Καθηγητά. Αὐτό ἐσκέφθην καί ἐγώ. Ἡ διαδικασία τήν ὁποίαν προτείνετε εἶναι συνήθης. Ἡ πείρα ὅμως λέει ὅτι, ὅταν διαβάζεται ἓν κείμενον παράγραφος πρὸς παράγραφον, ἐνδέχεται νά εἰσέλθωμεν εἰς μίαν διαδικασίαν διορθώσεων, αἱ ὁποῖαι εἶναι σχολαστικά, εἴτε διότι θέλωμεν νά βελτιώσωμεν τήν σύνταξιν τοῦ κειμένου, εἴτε διότι ὑπάρχει μία λέξις, ἡ ὁποία δέν μᾶς ἐνδιαφέρει. Ἐπομένως, αἱ διορθώσεις αὗται δέν θά εἶναι οὐσιαστικά. Ὑπάρχει κίνδυνος νά ὑπεισέλθωμεν εἰς

μή ουσιαστικές συζητήσεις. Διά τόν λόγον τούτον, κατόπιν σκέψεως, προτιμῶ νά παρουσιάσωμεν τάς παρατηρήσεις ἡμῶν μέ τήν σειράν. Βεβαίως αὐτό δέν ἀποκλείει τήν ἐξέτασιν τοῦ κειμένου κατά σειράν παραγράφων, ἀλλά ὄχι ἀνάγνωσιν, διότι ἀνάγνωσις σημαίνει ἐμπλοκὴν εἰς πολλές διαδικασίας, αἱ ὁποῖαι ἐνδεχομένως θά μᾶς ὀδηγήσουν εἰς σύγχυσιν.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Πρόεδρε, διά τήν διευκρίνησιν. Ἐπομένως, ὅπως κατάλαβα, θά γίνη συζήτησις κατά παράγραφον, ἀλλά χωρίς νά διαβάζεται. Προσεθέσατε δέ κάτι πολύ σημαντικόν: θά πρέπει αἱ παρατηρήσεις νά περιορίζωνται εἰς θέματα οὐσίας. Αὐτό κατάλαβα.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Λοιπόν, ἐπὶ τῆς βάσεως ταύτης, δυνάμεθα νά ἀρχίσωμεν.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Αλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Ἦθελα ἀκριβῶς, ἅγιε Πρόεδρε, νά συμφωνήσω μαζί σας ὡς πρὸς τήν διαδικασίαν, ὅπως τήν προετείνατε κατ' ἀρχήν, διότι ἡ διεξοδική συζήτησις παράγραφος πρὸς παράγραφον καὶ πρότασις πρὸς πρότασιν ἔχει ἤδη γίνει εἰς τήν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικὴν Ἐπιτροπὴν. Δέν καλούμεθα νά ἐπανέλθωμεν εἰς μίαν συζήτησιν, ἢ ὁποία εἶναι καταγεγραμμένη εἰς τὰ Πρακτικά. Καλούμεθα νά παρατηρήσωμεν μόνον, ἐάν ὑπάρχῃ κάτι συγκεκριμένον, εἰς συγκεκριμένον σημεῖον, καὶ ἐπ' αὐτοῦ μόνον νά συζητήσωμεν. Νομίζω λοιπόν, ἅγιε Πρόεδρε, ὅτι ἐκεῖνο τό ὁποῖον προετείνατε κατ' ἀρχήν εἶναι αὐτό διὰ τό ὁποῖον καλούμεθα σήμερον νά ἐργασθῶμεν ἐδῶ. Ἄλλως, καὶ τό τονίζω, θά εἰσέλθωμεν, ὅπως εἶπατε, εἰς μίαν διαδικασίαν, ἢ ὁποία ἔχει ὀλοκληρωθῇ ὑπὸ τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ πολύ, ἅγιε Δημητριάδος.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θέλω νά ἐρωτήσω μέ τήν ἄδειάν σας, ποία εἶναι, παραλλήλως πρὸς τὰ δύο κείμενα τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990 καὶ τοῦ 1993, ἡ θέσις τοῦ **Σχεδίου Κανονισμοῦ Λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων**, τοῦ συνταχθέντος ὑπὸ τοῦ Συνεδρίου τῶν κανονολόγων. Ἐρωτῶ, διότι εἰς τό Συνέδριον ἐκεῖνο, δέν συμμετεῖχε, διὰ λόγους πού δέν γνωρίζω, ἴσως λόγω τῆς δυσκολίας τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας καὶ τό κείμενον τοῦτο μᾶς εἶναι ἄγνωστον. Ἐάν τό κείμενον τοῦτο ἀνήκῃ ὀργανικῶς εἰς τὰ ὑπὸ συζήτησιν εὐρισκόμενα, τότε θά ἦτο ἴσως καλόν, νά μᾶς δώσητε τό ἀπόγευμα ἐλεύθερον νά μελετήσωμεν. Πολλῶ δέ μᾶλλον, διότι εἰς τήν ἡμετέραν Ἀντιπροσωπίαν, μόνον ἐγὼ εἶμαι ὁ παλαίμαχος, τρόπος τοῦ λέγειν. Ἄπαντα τὰ ἔτερα μέλη εἶναι νέα, βλέπω δέ ὅτι ὑπάρχουν ἀλλαγαί εἰς τήν σύνθεσιν

καί ἐτέρων Ἀντιπροσωπιῶν. Ἐάν λοιπόν, ἐκτός τῶν δύο βασικῶν κειμένων, ἔχωμεν καί τρίτον, δηλαδή τό **Σχέδιον Κανονισμοῦ**, τότε ἴσως θά ἦτο εὐλογον νά εὐλογήσῃτε ἕν ἐλεύθερον ἀπόγευμα, διά νά μελετήσωμεν ὀλίγον.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Μπάτσкас, τό κείμενον τῶν κανονολόγων εἶναι ὑποβοηθητικόν, ἀλλά δέν παύει νά εἶναι οὐσιαστικόν, μέ τήν ἔννοιαν ὅτι πολλά ἀπό τά προτεινόμενα ὑπό τῶν δύο κειμένων τοῦ 1990 καί τοῦ 1993 ἐπεξηγοῦνται, ἀναλύονται καί δίδονται ὁδηγίαι ὡς πρὸς τήν ἐφαρμογήν των, ὑπό τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν κανονολόγων. Δηλαδή, τό ὑπό τοῦ Συνεδρίου κανονολόγων ἐκπονηθέν **Σχέδιον Κανονισμοῦ** δύναται νά μᾶς δώσῃ στοιχεῖα, μέ τά ὁποῖα θά κρίνωμεν τά κείμενα τοῦτα. Ἐάν, π.χ., ἕν σημεῖον τοῦ κειμένου τοῦ 1990 καί τοῦ 1993 προβλέπει κάτι, πιθανόν τό κείμενον τῶν κανονολόγων νά ἔχῃ φθάσει, κατόπιν μελέτης, εἰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δύναται νά διαφωτίσουν περισσότερον τό σημεῖον τοῦτο. Καλόν θά εἶναι λοιπόν, νά μελετηθῇ καί τό κείμενον τοῦ 1995. Νομίζω ὅτι θά βοηθήσῃ. Ἐπομένως, ἐάν ἀκούσω καί μερικὰς ἄλλας παρατηρήσεις, θά ἀποφασίσωμεν τελικῶς ἐάν θά συνεχίσωμεν ἢ θά δοθῇ ὁ χρόνος, τόν ὁποῖον ἐζήτησεν ὁ ἅγιος Μπάτσкас.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μία διευκρίνσις. Ὁ ἅγιος Μπάτσкас ἦτο προσκεκλημένος εἰς τό Συνέδριον κανονολόγων, ὁμοῦ μετά τοῦ Μίοντραγκ Πέτροβιτς, ἀλλά δέν ἠδυνήθητε νά ἔλθετε λόγω τῶν γεγονότων. Πάντως ἦσθε παρόντες. Μέ τήν ἰδίαν εὐαισθησίαν ἠργάσθημεν ἐπὶ τοῦ **Κανονισμοῦ**, ὥστε νά καλύψωμεν καί τήν ὑμετέραν ἀπουσίαν. Νομίζω ὅτι ὁ ἅγιος Μπάτσкас ἔχει δίκαιον νά θέλῃ νά τό μελετήσῃ, διότι οἱ κανονολόγοι δέν εἶχον ἰδικήν των γνώμην. Ἠργάσθησαν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κειμένου τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς καί κρίνονται διά τήν πιστότητα ἐφαρμογῆς πάσης συγκεκριμένης λεπτομερείας. Ὅπου ἠδύναντο, ἔκαναν περισσότερας διευκρινήσεις. Θά σᾶς εἴπῃ σχετικῶς καί ὁ Δρ Λαχάμ, ὁ ὁποῖος ἔχει ἤδη ζητήσῃ τόν λόγον. Εὐχαριστῶ, ἅγιε Πρόεδρε.

Ο Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Θά ἠθελα, ἐν πρώτοις, νά ἐπιστήσω τήν προσοχήν σας εἰς τό γεγονός ὅτι ἔχομεν συνέλθει ὡς προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή καί ὄχι ὡς Προσυνοδική. Τό ἔργον ἡμῶν δέν ὑποβάλλεται εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, ἀλλά εἰς τήν Προσυνοδικήν Διάσκεψιν, ἡ ὁποία θά ἐργασθῇ ἐπὶ τῶν ἐκθέσεων, τὰς ὁποίας ἔχομεν συντάξει. Ἀφοῦ δέ τὰς τροποποιήσῃ ἐνδεχομένως καί τὰς ἐγκρίνῃ, θά τὰς ὑποβάλῃ εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, συμφώνως πρὸς τόν Κανονισμόν λειτουργίας τῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων. Ἐάν θέλωμεν νά ὁμιλήσωμεν κατὰ γράμμα, ἡ Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή

έχει ήδη όμοφώνως έκπονήσει τας έκθέσεις του 1990 καί του 1993. Κατ' αρχήν, αί έκθέσεις αύται θά ήδύναντο καί δύνανται νά αποσταλούν εις τήν Προσυνοδικήν Διάσκεψιν, ή όποία θά τας συζητήση καί ή όποία δέν δεσμεύεται από τό ιδικόν μας έργον. Βεβαίως, έργον μας είναι νά φθάσωμεν εις όμοφωνίαν. Όμως τό έργον των κανονολόγων δέν έχει συζητηθή εις τά πλαίσια Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικής Έπιτροπής. Ός εκ τούτου, δέν έχει τήν αυτήν αξίαν μέ τά άλλα κείμενα. Πρόκειται περί Σχεδίου κειμένου, πολύ σημαντικού, τό όποϊον έχει ύποβληθή εις τήν παρούσαν Προπαρασκευαστικήν Έπιτροπήν. Δέν δυνάμεθα νά είμεθα Προσυνοδική, διότι χρειάζονται τρία μέλη καί όχι ένα. Εάν λοιπόν είμεθα Προσυνοδική, τότε δέν έχομεν συνέλθει νομίμως, διότι συμφώνως πρός τόν Κανονισμόν, εις τήν Προσυνοδικήν Διάσκεψιν δέν είναι μόνον έν μέλος. Εάν όμως είμεθα Προσυνοδική, δυνάμεθα βεβαίως νά εργασθώμεν επί των έκθέσεων τούτων, έτσι ώστε τό έργον των κανονολόγων νά έξετασθή εις βάθος, διότι αυτό δέν έγινεν υπό Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικής Έπιτροπής. Τό σχέδιον **Κανονισμού των Έπισκοπικών συνελεύσεων** έρχεται κατ' ευθείαν εκ των κανονολόγων χωρίς νά έξετασθή προηγουμένως υπό της Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικής Έπιτροπής. Άρα, εάν θεωρήσωμεν ότι είμεθα Προσυνοδική Διάσκεψις, τότε δυνάμεθα νά μελετήσωμεν σοβαρώς καί εις βάθος τά δύο κείμενα, διότι τό 1990 καί τό 1993, είδομεν ώρισμένας έλλείψεις καί ανεπαρκείας εις τά κείμενα. Κυρίως δέ τό σχέδιον Κανονισμού πρέπει νά έξετασθή εις βάθος, παράγραφος πρός παράγραφον, καί φράσις πρός φράσιν, διότι θά αποτελέση τό πρότυπον αυτού που θά ακολουθήση. Ευχαριστώ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Έπιτρέψατέ μοι νά διευκρινήσω ώρισμένα πράγματα, διότι βλέπω ότι ύπάρχει όποία τις παρανόησις. Πρώτον, είμεθα Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις. Όταν ό Οικουμενικός Πατριάρχης έξαπέλυσε τά πατριαρχικά γράμματα, ρητώς έγραφεν ότι έκάστη Έκκλησία θά πρέπει νά αποστείλη δύο μέλη καί τουλάχιστον ισαρίθμους συμβούλους. Εάν ώρισμένοι Έκκλησίαι, διά διαφόρους λόγους, δέν απέστειλαν αυτόν τόν αριθμόν, δέν σημαίνει ότι παύομεν νά είμεθα Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις. Είμεθα λοιπόν ή Δ' Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις καί διά τούτο, αί περισσότεραι των Έκκλησιών έχουν αποστείλει τόν κατάλληλον αριθμόν αντιπροσώπων. Τό δεύτερον σημείον, τό όποϊον θά ήθελον νά διευκρινήσω είναι ότι τό κείμενον των κανονολόγων δέν είναι κείμενον Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικής Έπιτροπής. Έπομένως δέν υπάγεται εις εκείνο, τό όποϊον ό Κανονισμός Λειτουργίας των Πανορθόδοξων Διασκέψεων ονομάζει «προπαρασκευήν του θέματος», έξ

ἐπόψεως Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀλλά κείμενον, τό ὁποῖον ἀποσκοπεῖ εἰς τήν διευκόλυνσιν, εἰς τήν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὑπὸ τῶν συνελεύσεων τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς ὁμοφώνως ἐγκριθέντων κειμένων. Ἐπομένως, δέν θά ἀσχοληθῶμεν μέ τό κείμενον αὐτό μέ τόν ἴδιον τρόπον μέ τόν ὁποῖον θά ἀσχοληθῶμεν μέ τά δύο ἄλλα κείμενα, τά ὁποῖα εἶναι ἡ βάση τῆς ἐργασίας μας. Ἡ ἀποστολή μας δέν εἶναι νά ἐγκρίνωμεν τό κείμενον τῶν κανονολόγων, ἀλλά τά ὑπὸ τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς (1990 καί 1993) ἐγκριθέντα κείμενα. Τό ἔργον τῶν κανονολόγων ἔγινε κατόπιν ἐντολῆς τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἐχει δίκαιον ὁ κ. Λαχάμ. Δέν εἶναι τοῦ ἰδίου ἐπιπέδου μέ τά κείμενα τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἐπομένως, δέν ἀνήκει εἰς τήν κατηγορίαν ταύτην, ἀλλά εἶναι κείμενον οὐσιαστικῆς σημασίας διὰ νά δυνηθῶμεν νά ἐγκρίνωμεν τελικῶς τά δύο κείμενα τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Προτείνω νά δοθῇ χρόνος νά μελετήσωμεν τό κείμενον τῶν κανονολόγων, τό ὁποῖον δύναται νά διαφωτίσῃ ὠρισμένα σημεῖα τῶν δύο κειμένων τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Μέ τήν βοήθειαν λοιπόν τοῦ κειμένου τῶν κανονολόγων θά ἐξετάσωμεν τά δύο κείμενα τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Εἶναι σαφές ὅπως τό ἀνέλυσα ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη σκοτεινά σημεῖα;

Ο Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος πρώην Ἑρζεγοβίνης κ. Ἀθανάσιος: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, θά ἤθελα ἀπλῶς νά κάμω μίαν διευκρινιστικὴν ἐρώτησιν εἰς τόν κ. Φειδᾶν. Δέν ἠννόησα, ἐάν ὁ Πέτροβιτς μετέιχε κατὰ πρόσκλησιν ἢ καθ' ὀρισμὸν τῆς Ἐκκλησίας. Προσωπικῶς, δέν γνωρίζω τό θέμα.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Εἰς τό συνέδριον τῶν κανονολόγων, μᾶς εἶπον ὅτι κανονολόγος εἰς τήν Σερβίαν εἶναι ὁ Μ. Πέτροβιτς καί ὅτι θά ἤρχετο μαζί μέ τόν ἅγιον Μπάτσкас. Ἦτο συνεπὴς πρωτοβουλία νά καλέσωμεν κανονολόγους ἐξ ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί ὅταν ἠρωτήσαμεν διὰ τήν Σερβίαν, μᾶς εἶπον ὅτι εἰς τήν Σερβίαν κανονολόγος εἶναι ὁ Μ. Πέτροβιτς.

Ο Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος πρώην Ἑρζεγοβίνης κ. Ἀθανάσιος: Ποῖος τό εἶπεν;

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Δέν ἐνθυμοῦμαι μετὰ τήν πάροδον τῶσων ἐτῶν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Αὐτό σημαίνει καί εἶναι πολύ διαφωτιστικόν, ὅτι τά μέλη τῆς ἐπιτροπῆς κανονολόγων δέν ὠρίσθησαν ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν. Ὡς εἶπον προηγουμένως, τό κείμενον τῶν κανονολόγων διαφέρει, ἐξ ἐπόψεως αὐθεντίας, ἀπό τά κείμενα τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, τά ὁποῖα ἐξεπονήθησαν,

συνεφωνήθησαν καί ἐνεκρίθησαν ὑπό τῶν ἐπισήμως ὀρισθέντων ἐκπροσώπων τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ο Θεοφίλ. Επίσκοπος πρώην Ερζεγοβίνης κ. Αθανάσιος: Τό ἐρώτησα, διότι ὁ ἐν λόγῳ Πέτροβιτς εἶναι μεταξύ τῶν ἀρχηγῶν, οἱ ὁποῖοι δημιουργοῦν σχίσμα εἰς τήν Σερβικήν Ἐκκλησίαν. Τό γεγονός ὅτι εἶναι πτυχιούχος κανονικοῦ δικαίου μέ διδακτορικόν εἶναι ἄλλο θέμα. Ἄν ἦτο ἀπεσταλμένος τῆς Ἐκκλησίας, τοῦτο εἶναι μεγαλύτερον πρόβλημα. Ἄν δέν ἦτο ἀπεσταλμένος τῆς Ἐκκλησίας, οἱ κύριοι κανονολόγοι θά ἔπρεπε τοῦλάχιστον νά ἐρωτήσουν. Αὐτός καί μία ομάδα ἄλλων δημιουργοῦν σχίσματα εἰς τήν Σερβικήν Ἐκκλησίαν, ἀπό πολλῶν ἐτῶν. Διά τοῦτο ἐζήτησα τήν πληροφορίαν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τοῦτο δέν εἶναι θέμα, τό ὁποῖον δυνάμεθα νά λύσωμεν ἡμεῖς. Σημασία ἔχει ὅτι τοῦτο σημαίνει, ἐπαναλαμβάνω, ὅτι πρόκειται περί κειμένου, τό ὁποῖον δέν εἶναι τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλά ἐιδικῶν, οἱ ὁποῖοι ἐκλήθησαν νά δώσουν τήν γνώμην των.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Αλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἤδη διευκρινήθησαν ὠρισμένα πράγματα ὡς πρὸς τήν διαφοράν μεταξύ τοῦ σχεδίου **Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων** καί τῶν δύο βασικῶν κειμένων, τά ὁποῖα καλούμεθα νά ἐγκρίνωμεν. Ἄν κατάλαβα καλῶς, τό σχέδιον Κανονισμοῦ βασίζεται εἰς τά δύο αὐτά κείμενα. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἐάν δέν ἐγκρίνωμεν τά δύο κείμενα ταῦτα, δέν χρησιμεύει νά ἀφιερῶσωμεν χρόνον εἰς τήν μελέτην τοῦ σχεδίου Κανονισμοῦ, διότι ὁ Κανονισμός μπορεῖ νά μὴν ἰσχύῃ ἐάν τροποποιήσωμεν τι εἰς τά κείμενα, τά ὁποῖα ἀποτελοῦν τήν βάση τῆς συζητήσεώς μας. Ἄρα, ἅγιε Πρόεδρε, ἐκεῖνο τό ὁποῖον προέχει καί πρέπει νά γίνῃ εἶναι νά ἀκούσωμεν τὰς ἀπόψεις τῶν Ἀντιπροσωπιῶν ἐπὶ τῶν βασικῶν κειμένων. Ἐφόσον καταλήξωμεν εἰς τά δύο αὐτά κείμενα καί ἐγκρίνωμεν αὐτά, ἐάν ὑπάρχῃ χρόνος, δυνάμεθα νά ἐξετάσωμεν καί τόν Κανονισμόν, ὑπό τό πρῖσμα τῶν ἐγκεκριμένων κειμένων. Ἄλλως, φοβοῦμαι ὅτι εἶναι χάσιμον χρόνου νά ἀσχοληθῶμεν τώρα μέ τόν Κανονισμόν. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπιτρέψατέ μοι νά ἔχω κάπως διαφορετικήν ἀποψιν. Τό κείμενον τῶν κανονολόγων ἐνδέχεται νά περιέχῃ στοιχεῖα, τά ὁποῖα θά μᾶς βοηθήσουν εἰς τήν διαμόρφωσιν γνώμης περί τῶν σημείων, τά ὁποῖα περιλαμβάνονται εἰς τά κείμενα τοῦ 1990 καί 1993. Ἐνδέχεται, π.χ., μία παρατήρησις ἐπὶ τῶν κειμένων τούτων τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς νά ἔχῃ τήν ἀπάντησίν της εἰς τό κείμενον τῶν κανονολόγων. Ὅποτε περιτεύει νά κάνωμεν τήν παρατήρησιν αὐτήν ἢ δυνάμεθα νά τήν κάνωμεν ὑπό τό φῶς τῶν προτάσεων τῶν κανονολόγων, αἱ ὁποῖαι δέν

μᾶς δεσμεύουν, ἀλλὰ μᾶς παρέχουν ἴσως χρησίμους πληροφορίες. Ἐάν ὑπάρχη τι χρήσιμον, διευκολύνεται ἡ διαδικασία τῆς συζητήσεως ἐπὶ τῶν κειμένων τοῦ 1990 καὶ 1993. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν, θὰ ἦτο καλὸν νὰ ἔχωμεν ἤδη ὑπ' ὄψιν μας καὶ τὸ κείμενον τοῦτο. Διότι, ἐάν κάνωμεν μίαν παρατήρησιν ἐπὶ τῶν κειμένων τοῦ 1990 καὶ 1993 καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων ἀνακαλύψωμεν ὅτι κάτι τὸ ὁποῖον συνεζητήσαμεν ἔχει ἤδη τὴν ἀπάντησίν του ἢ καὶ τὴν λύσιν του εἰς τὸ κείμενον τῶν κανονολόγων, θὰ εἶναι κρίμα νὰ ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Εὐχαριστοῦμεν, ἅγιε Πρόεδρε, διὰ τὰς ωραίας διευκρινήσεις σας. Ἐχομεν κατανοήσει τὴν φύσιν καὶ τὴν θέσιν τοῦ κειμένου τῶν κανονολόγων. Δέν εἶναι ἐπίσημον κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀλλὰ κείμενον ἀκαδημαϊκῶν διδασκάλων καὶ ἐγκρίτων θεολόγων, τὸ ὁποῖον εἶναι χρήσιμον νὰ μελετηθῇ. Διὰ τοῦτο, ἡ ταπεινὴ πρότασις καὶ παράκλησίς μου θὰ ἦτο νὰ δοθῇ χρόνος εἰς τὰς Ἀντιπροσωπίας νὰ μελετήσουν ἀπόψε καὶ τὸ ἐν λόγω κείμενον, διότι, ὡς προεῖπον, ἡ σύνθεσις πολλῶν Ἀντιπροσωπιῶν ἔχει ἀλλάξει καὶ δέν εἶχον ἴσως τὸν χρόνον ἐπαρκοῦς προετοιμασίας. Ὡς ἄλλωστε εἶπατε, θὰ ἀποφευχθοῦν οὕτω περιτταὶ συζητήσεις ἐπὶ θεμάτων, τὰ ὅποια ἴσως εἶναι ἤδη σαφῆ εἰς τὸ κείμενον τοῦ κανονισμοῦ. Θὰ ἦμουν προσωπικῶς εὐγνώμων, ὡς καὶ ὅλη ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία, ἂν μᾶς παράσχετε τὴν ἐσπέραν πρὸς ὀλίγην μελέτην καὶ μεταξύ μας συζητήσιν τῶν κειμένων αὐτῶν. Εὐχαριστῶ.

Ο Ἐλλογιμ. Δρ Αλμπέρ Λαχάμ: Θὰ ἤθελα κατ' ἀρχὴν νὰ ἀπολογηθῶ διὰ τὸ γεγονὸς ὅτι δέν ἐγνώριζα ὅτι ἔχομεν συνέλθῃ ἐδῶ ὡς Προσυννοδικὴ Διάσκεψις. Ὡς πρὸς τὸ Συνέδριον τῶν κανονολόγων, θὰ ἤθελα νὰ εἶπω ὅτι συμμετεῖχα εἰς τὴν ἐκπόνησιν τοῦ κειμένου. Ὑπενθυμίζω ὅμως ὅτι εἰς τὸ ἐγκριθὲν τὸ 1993 κείμενον, ἡ § 3 λέγει: «Εἰς τὰς συνελεύσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι θὰ συγκροτηθοῦν μετ' ἀπόφασιν τῆς Δ' Προσυννοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, θέλει ἀνατεθῇ ἡ εὐθύνη, ὅπως ὀλοκληρώσουν ἐν ταῖς λεπτομερείαις σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας αὐτῶν καὶ ἐφαρμόσουν αὐτόν πρό τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου...». Τοῦτο σημαίνει ὅτι τὸ σχέδιον Κανονισμοῦ πρέπει νὰ μελετηθῇ. Διὰ τοῦτο, θὰ ἤθελα νὰ προτείνω, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νὰ ἀρχίσωμεν σήμερον ἐξετάζοντες τὸ κείμενον τοῦ 1990, κατόπιν τὸ κείμενον τοῦ 1993. Τοῦτο θὰ δώσῃ χρόνον εἰς τὰς Ἀντιπροσωπίας, κατὰ τὸν μεταξύ τῶν συνεδριῶν χρόνον, νὰ ὀλοκληρώσουν τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ κειμένου τοῦ κανονισμοῦ. Νὰ ἐξετασθῇ δέ τὸ κείμενον μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν κειμένων τοῦ 1990 καὶ τοῦ 1993. Ἐν πάσῃ περιπτώ-

σει, ὀφείλομεν νά ἐξετάσωμεν τό κείμενον τοῦ 1995, διότι τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τό ἐγκριθέν κείμενον τοῦ 1993.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὑπάρχουν λοιπόν δύο προτάσεις: ἡ μία εἶναι νά δοθῇ χρόνος διά τήν μελέτην τοῦ κανονισμοῦ καί ἡ ἄλλη, τοῦ κ. Λαχάμ, νά ἀρχίσωμεν τήν ἐξέτασιν τῶν κειμένων τοῦ 1990 καί τοῦ 1993, καί ὅσοι ἐπιθυμοῦν, ὅταν μελετήσουν τό κείμενον τῶν κανονολόγων, συμπληρωματικῶς νά κάνουν τās παρατηρήσεις των. Θεωρῶ καί τās δύο λύσεις ἱκανοποιητικάς. Ἐάν, ἐπομένως, ὁ ἅγιος Μπάτσкас δέν ἔχει σοβαράς δυσκολίας εἰς τήν περίπτωσιν κατὰ τήν ὁποίαν θά ἀρχίσωμεν τήν ἐργασίαν μας χωρίς νά ἔχη προηγουμένως μελετήσῃ τό κείμενον τοῦ 1995, τότε δυνάμεθα νά ἀρχίσωμεν. Ἐάν ὅμως, ἔστω καί εἷς τῶν συνέδρων, ἐν προκειμένῳ ὁ ἅγιος Μπάτσкас, ἔχει σοβαράς δυσκολίας καί ἀδυνατεῖ νά ἐργασθῇ ἐπὶ τῶν κειμένων τοῦ 1990 καί τοῦ 1993, χωρίς προηγουμένως νά ἔχη μελετήσῃ τό κείμενον τοῦ κανονισμοῦ, νομίζω ὅτι πρέπει νά σεβασθῶμεν τήν ἐπιθυμίαν του. Ἐρωτῶ, ἐπομένως, τόν ἅγιον Μπάτσкас ἐάν νομίζῃ ὅτι δύναται νά ἐργασθῇ ὑπό τās προϋποθέσεις τῆς προτάσεως τοῦ κ. Λαχάμ, τότε νά συνεχίσωμεν.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Μπάτσкас κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν ὠμίλησα μόνον προσωπικῶς. Εἶπον ὅτι τό κείμενον τοῦ 1995 εἶναι ἄγνωστον εἰς τήν ἡμετέραν Ἀντιπροσωπίαν, διότι τότε δέν συμμετείχομεν. Δεύτερον, ὑποθέτω ὅτι καί εἰς ὠρισμένους τοῦλάχιστον ἀδελφούς τό κείμενον τοῦτο εἶναι ἄγνωστον. Διά τοῦτο καί ἐτόλμησα νά προβῶ εἰς τήν παράκλησίν μου, ἀλλά ἂν δύναται τό θέμα νά ρυθμισθῇ καί ἔτσι, νά τό μελετήσωμεν ἀργότερον, μετὰ τήν συνεδρίαν, εἰς τόν ἐλεύθερον χρόνον, οὐδέν πρόβλημα. Ἐγώ θά εἶπω, ὥς δόξει τῷ Προεστῶτι καί νά εἶναι εὐλογημένον!

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Μπάτσкас. Κατόπιν τῆς δηλώσεώς σας, νομίζω ὅτι δυνάμεθα νά ἀρχίσωμεν τήν συζήτησιν τοῦ κειμένου τοῦ 1990, λαμβάνοντες βεβαίως ὑπ' ὄψιν τήν ὥραν, ἡ ὁποία βλέπω ὅτι ἔχει προχωρήσει ἀρκετά. Διαθέτομεν περίπου 40 λεπτά τῆς ὥρας διά νά ἀρχίσωμεν τήν ἐξέτασιν τοῦ κειμένου τοῦ 1990.

*Ἡ Διάσκεψις ἀρχίζει τήν ἐξέτασιν τοῦ ὑπό τῆς
Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς
κατὰ τήν συνέλευσιν αὐτῆς ἀπό 10^{ης} μέχρι 17^{ης} Νοεμβρίου
1990 ἐγκριθέντος κειμένου, τό ὁποῖον ἔχει ὡς ἐξῆς:*

Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑ**Έγκριθέν Κείμενον****Πρόλογος**

Ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή συνήλθεν ἐν τῷ ἐν Σαμπεζύ Ὁρθόδοξῳ Κέντρῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπό 10^{ης} ἕως 17^{ης} Νοεμβρίου 1990 ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνο κ. Βαρθολομαίου καὶ τῇ συμμετοχῇ ἐκπροσώπων ὅλων τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν μετὰ τῶν συμβούλων αὐτῶν, ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως ἀναζητήσῃ τὴν ἐνιαίαν ὀρθόδοξον θέσιν ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς «Ὁρθόδοξου Διασποράς».

Ἡ Ἐπιτροπή, κατόπιν τῆς Ἐναρκτηρίου Ὁμιλίας τοῦ Σεβ. Προέδρου καὶ τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συμβολῶν τῶν ἀγιωτάτων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν Εἰσηγητικῆς παρουσιάσεως καὶ ἀξιολογήσεως τοῦ ὅλου θέματος ὑπὸ τοῦ Γραμματέως ἐπὶ τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, Σεβ. Μητροπολίτου Ἑλβετίας κ. Δαμασκηνοῦ, συνεζήτησε διεξοδικῶς καὶ κατέληξεν εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως ὑποβάλλῃ τὴν ἐπὶ τοῦ θέματος εἰσήγησιν αὐτῆς εἰς τὴν ἐπομένην Δ' Προσυνεδίῳ Πανορθόδοξον Διάσκεψιν.

1. α) Ἡ Ἐπιτροπή διεπίστωσεν ὅτι ἀποτελεῖ κοινὴν βούλησιν πασῶν τῶν ἀγιωτάτων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως ἐπιλυθῇ τὸ ζήτημα τῆς Ὁρθόδοξου Διασποράς τὸ ταχύτερον δυνατόν καὶ ὅπως ὁργανωθῇ αὕτη κατὰ τρόπον σύμφωνον πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν καὶ τὴν κανονικὴν παράδοσιν καὶ πρᾶξιν τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας.

β) Ἡ Ἐπιτροπή διεπίστωσεν ὡσαύτως ὅτι κατὰ τὴν παρούσαν φάσιν δέν εἶναι ἐφικτὴ δι' ἱστορικούς καὶ ποιμαντικούς λόγους ἡ ἄμεσος μετάβασις εἰς τὴν αὐστηρῶς κανονικὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως προτείνῃ τὴν δημιουργίαν μεταβατικῆς τινος καταστάσεως, ἥτις καὶ θά προετοιμάσῃ τὸ ἑδάφος διὰ τὴν αὐστηρῶς κανονικὴν λύσιν τοῦ προβλήματος ἐπὶ τῇ βάσει ἀρχῶν καὶ κατευθύνσεων, αἱ ὁποῖαι διαγράφονται κατωτέρω. Ἡ τοιαύτη προετοιμασία δέν θά πρέπει νά βραδύνῃ πέραν τῆς μελλούσης νά συνέλθῃ Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, ὥστε νά δυνηθῇ αὕτη νά προβῇ εἰς μίαν κανονικὴν λύσιν τοῦ προβλήματος.

2. α) Ἡ Ἐπιτροπή προτείνει, ὅπως κατὰ τὸ μεταβατικόν στάδιον, κατὰ τὸ ὅποιον θά προετοιμασθῇ ἡ κανονικὴ λύσις τοῦ ζητήματος δημιουργηθῶν (ἢ ἰδρυθῶν) εἰς ἐκάστην ἐκ τῶν κατωτέρω μνημονευομένων περιοχῶν «Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις» πάντων τῶν ἐν τῇ περιοχῇ ἐκείνῃ ὡς κανονικῶν ἀναγνωριζομένων ἐπισκόπων, οἵτινες θά ἐξακολουθοῦν νά ὑπάγωνται εἰς τὰς κανονικὰς δικαιοδοσίας, εἰς

ἄς ὑπάγονται σήμερον.

β) Αἱ συνελεύσεις αὗται θά συνίστανται ἐκ πάντων τῶν ἐν ἐκάστη περιοχῇ ἐπισκόπων, οἵτινες εὐρίσκονται ἐν κανονικῇ κοινωνίᾳ μετὰ πασῶν τῶν ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί θά προεδρεύωνται ὑπό τοῦ πρώτου ἐκ τῶν εἰς τήν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως ὑπαγομένων ἀρχιερέων, ἐλλείψει δέ τούτου συμφώνως πρὸς τήν τάξιν τῶν Διπτύχων. Αὗται θά ἔχουν ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν, ἀποτελουμένην ἐκ τῶν πρώτων ἱεραρχῶν τῶν διαφόρων δικαιοδοσιῶν, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν εἰς τήν περιοχὴν.

γ) Ἔργον καὶ εὐθύνη τῶν ἐπισκοπικῶν τούτων συνελεύσεων θά εἶναι ἡ μέριμνα διὰ τήν φανέρωσιν τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τήν ἀνάπτυξιν κοινῆς δράσεως ὅλων τῶν ὀρθοδόξων ἐκάστης περιοχῆς πρὸς θεραπείαν τῶν ποιμαντικῶν ἀναγκῶν τῶν ἐκεῖ διαβιούντων ὀρθοδόξων, κοινὴν ἐκπροσώπησιν πάντων τῶν ὀρθοδόξων ἐναντι τῶν ἑτεροδόξων καὶ τῆς ὅλης κοινωνίας τῆς περιοχῆς, καλλιέργειαν τῶν θεολογικῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας κ.λπ. Αἱ ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων ἀποφάσεις θά λαμβάνωνται κατὰ πλειοψηφίαν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐρωτῶ ἐάν ὑπάρχῃ παρατήρησις, ὡς πρὸς τὴν πρώτην παράγραφον, ἢ ὁποῖα νομίζω δέν εἶναι οὐσιαστικὴ, λέγουσα ἀπλῶς ὅτι συνῆλθον ὑπό τὴν προεδρίαν κ.λπ. Ἡ δευτέρα παράγραφος ἐπίσης εἶναι πληροφοριακὴ καὶ ὄχι οὐσιαστικὴ. Ὑποθέτω ὅτι δέν θά ἔχετε κάποιαν παρατήρησιν καὶ ἐπ' αὐτῆς. Τώρα, εἰς τὴν § 1 α), καὶ αὐτῇ, νομίζω, δέν ἔχει κάτι, τό ὁποῖον δυνάμεθα νά συζητήσωμεν.

Ὁ Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Τλαρίων: Ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία προτείνει εἰς τὴν παράγραφον ταύτην, ἐκεῖ ὅπου λέγει: «καὶ πράξιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», τὴν προσθήκην μιᾶς λέξεως: «κοινῶς ἀνεγνωρισμένην πράξιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὡς προεῖπον, νομίζω ὅτι θά διηκολύνετο ἡ συζήτησις, ἐάν ἐκάστη παρατήρησίς μας ἡτιολογεῖτο. Θά παρεκάλουν τὸν ἅγιον Βολοκολάμσκ νά μᾶς ἀναπτύξῃ τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους προτείνει τὴν διαφοροποίησιν ταύτην.

Ὁ Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Τλαρίων: Ὑπάρχουν διάφοροι πρακτικαὶ εἰς διαφόρους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας. Δύναται νά ὑπάρξουν διαφορετικαὶ ἐρμηνεῖαι τῆς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πράξεως εἰς διαφόρους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας. Διὰ τοῦτο προτείνομεν νά ὁμιλῶμεν περὶ τῆς κοινῶς ἀνεγνωρισμένης πράξεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, δηλαδή ὅπου δέν ὑπάρχει διαφορὰ μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Μάλιστα. Τί φρονοῦν ἐπ' αὐτοῦ, οἱ ἄλλοι

Αδελφοί; Υπάρχει κάποιος ό όποιος θά ήθελε νά ύποστηρίξη τήν ἀλλαγήν αὐτήν τῆς διατυπώσεως τοῦ κειμένου ἢ κάποιος ό όποιος θά εἶχε λόγους νά μή τήν ἀποδεχθῇ;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Ὡς πρὸς τήν πρότασιν τοῦ ἀγίου Βολοκολάμσκ, εἶχα προτείνει, ὅπως ἡ Ἐπιτροπή καθορίζῃ ὅλα τά θέματα, βάσει τῆς ἐκκλησιολογίας, τῆς κανονικῆς παραδόσεως καί τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου, διότι ὅ,τι ἀπετέλεσε πρᾶξιν διά μέσου τῶν αἰώνων εἰς τήν Ἐκκλησίαν, τοῦτο ἀποτελεῖ ἐθιμικόν δίκαιον. Ἐπομένως, εἶναι ἰσχυρόν δίκαιον, διά νά τό ἐφαρμόσωμεν σήμερον εἰς τήν ζωήν τῆς Ἐκκλησίας καί εἰς τήν νέαν αὐτήν προοπτικήν τῆς ἐπιλύσεως τοῦ θέματος τῆς Διασποράς, κάτι τό όποῖον ἀκριβῶς ἰσχύει καί εἰς τοὺς ἄλλους ὀργανισμούς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Περιστερίου. Ἐχομεν λοιπόν ἐνώπιόν μας δύο προτάσεις. Ἡ μία εἶναι νά προσθέσωμεν τήν **κοινήν ἢ κοινῶς ἀποδεκτὴν** πρᾶξιν τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας· ἡ ἄλλη εἶναι νά προσθέσωμεν, **κατά τό ἐθιμικόν δίκαιον**, δέν ξέρω πῶς νά τό διατυπώσω. Πῶς θά τό λέγατε, ἅγιε Περιστερίου; Ἐπομένως, πρέπει νά σκεφθῶμεν ἂν χρειάζεται πράγματι προσθήκη ἢ ὄχι, ἐν ὧς τοῦ γεγονότος ὅτι ἔχομεν ὄντως δύο προσθήκας.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἤθελα νά εἶπω ὅτι εἰς τήν παράγραφον **1 α)**, ὁ ἐπιθετικός προσδιορισμός «**κανονικὴν** παράδοσιν καί πρᾶξιν», θεωρῶ ὅτι ἀναφέρεται καί εἰς τὰ δύο οὐσιαστικά. Καί ἡ παράδοσις καί ἡ πρᾶξις εἶναι κανονικά. Ἐπομένως, πᾶσα διευκρίνησις θά προσθήσῃ, κατά τήν γνώμην μου, πρόβλημα, ὑπὸ τήν ἔννοιαν ὅτι θά περιορίσῃ τό ἐπίθετον «**κανονικὴν**» μόνον εἰς τήν παράδοσιν καί ὄχι εἰς τήν πρᾶξιν. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, κύριε Καθηγητά. Νομίζω ὅτι ἡ παρατήρησίς σας ὑπῆρξε πολύ διαφωτιστική. Ὄντως, τό ἐπίθετον «**κανονικὴ**» ἀναφέρεται καί εἰς τήν παράδοσιν καί εἰς τήν πρᾶξιν. Ἐπομένως, καλόν εἶναι νά μή τὰ διαχωρίσωμεν. Ακριβέστερον θά ἦτο νά εἰπώμεν, «**τὴν κανονικὴν παράδοσιν καί κανονικὴν πρᾶξιν**». Εἶναι τό ἴδιον πρᾶγμα, ἀναφέρεται καί εἰς τὰ δύο. Ἐπομένως, δέν δυνάμεθα νά ἀρνηθῶμεν ὅτι βάσις εἶναι ἡ κανονικὴ πρᾶξις καί ἡ κανονικὴ παράδοσις. Ἡ διατύπωσις, νομίζω, καλύπτει ἅπαντας.

Ο Ελλογμ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά συμφωνήσω μέ τήν παρατήρησιν τοῦ συναδέλφου κ. Μαρτζέλου καί δι' ἓνα ἐπὶ πλέον λόγον: Ἐάν προσθέσωμεν «**τὴν κοινῶς ἀποδεκτὴν πρᾶξιν**» ἐνδεχομένως τινές νά θεωρήσουν, νά εἰπουν ὅτι αὐτὴ ἡ συγκεκριμένη δέν εἶναι κοινῶς ἀποδεκτὴ πρᾶξις. Ὑπὸ τήν «**κανονικὴν παράδοσιν καί πρᾶξιν**» ὑπονοεῖται ἡ σταθερά καί ἀστασίαστος ἐνιαία πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας, ἡ όποία καθορίζεται

υπό της ἐκκλησιολογίας ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Αντιλαμβάνομαι καὶ ἐγώ ὅτι τό σημεῖον αὐτό δύναται νά δημιουργήσῃ προβλήματα, ἐνῶ ὅταν χαρακτηρίσωμεν τὴν παράδοσιν καὶ τὴν πρᾶξιν ὡς κανονικάς, οὐδένα ἔχομεν, νομίζω, κίνδυνον παρεξηγήσεως.

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τό ρωσσικόν κείμενον ὑπάρχει λάθος, ἐξ οὗ ἴσως καὶ ἡ παρατήρησις τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ. Τό «κανονική» ἀναφέρεται μόνον εἰς τὴν παράδοσιν καὶ ὄχι εἰς τὴν πρᾶξιν. Ἐξ οὗ ἴσως προκύπτει ἡ παράκλησις αὐτή. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστοῦμεν πολὺ διὰ τὴν παρέμβασιν ταύτην, διότι πράγματι συμβαίνουν πολλάκις τοιούτου εἶδους παρερμηνεῖαι λόγῳ τῆς μεταφράσεως. Ἐρωτῶ τὸν ἅγιον Βολοκολάμσκ, ἐάν ὑπάρχῃ τρόπος εἰς τό ρωσσικόν κείμενον νά ἀναφερθῇ τό ἐπίθετον «κανονική» καὶ εἰς τὰ δύο οὐσιαστικά, καὶ εἰς τὴν παράδοσιν καὶ εἰς τὴν πρᾶξιν. Ἐάν ὑπάρχῃ, παρακαλῶ, ἅς γίνῃ ἡ διόρθωσις αὕτη τοῦ ρωσσικοῦ κειμένου, ὥστε νά λυθῇ τό θέμα. Δυστυχῶς, δέν γνωρίζω τὴν ρωσσικήν, ὥστε νά προτείνω τροποποιήσιν τῆς διατυπώσεως.

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, προτείνω νά γράψωμεν συμφώνως πρὸς τὴν κανονικὴν παράδοσιν καὶ πρᾶξιν, διότι εἰς τό ἑλληνικόν κείμενον ἀναφέρεται «κανονικὴν παράδοσιν καὶ πρᾶξιν», ἐνῶ εἰς τό ρωσσικόν κείμενον, ἡ λέξις «κανονικὴ παράδοσις» εἶναι εἰς τὸν πληθυντικόν – «κανονικαὶ παραδόσεις». Εἰς τό ἑλληνικόν, ἐπαναλαμβάνω, αἱ λέξεις «παραδόσεις» καὶ «πρᾶξεις» εἶναι εἰς τὸν ἑνικόν, ἐνῶ εἰς τό ρωσσικόν, ἡ λέξις «κανονικὴ παράδοσις» εὐρίσκεται εἰς τὸν πληθυντικόν καὶ ἡ λέξις «πρᾶξις» εἰς τὸν ἑνικόν. Ἐπομένως, λόγῳ τῆς κακῆς μεταφράσεως, ἀλλοιώνεται τό νόημα τοῦ κειμένου.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, δέν δύναται νά διορθωθῇ ἡ μετάφρασις;

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Θά διορθώσωμεν τὴν μετάφρασιν καὶ οὕτω θά διορθωθῇ καὶ τό κείμενον.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τό ἀφήνωμεν λοιπόν εἰς τὴν εὐχέρειάν σας, ἅγιε Ἀδελφέ, νά τό διορθώσετε εἰς τὴν ρωσσικήν ὅπως νομίζετε ὅτι εἶναι τό καλλίτερον. Ἐπομένως, τό θέμα αὐτό λήγει. Ἐρωτῶ ἐάν ὑπάρχουν εἰς τὴν § 1 α) ἕτεραι παρατηρήσεις.

Ο Ἐλλογμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τό κείμενον τοῦτο ὑπάρχει πρόλογος, ὅπου ἀναφέρονται τὰ τεχνικά ζητήματα, πότε καὶ πῶς ἔγινε, δέν ὑπάρχει ὅμως εἰσήγησις. Ἐπειδὴ, τό κείμενον τοῦτο, θά σταλῇ – σύν Θεῷ – εἰς τὴν Ἀγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον καὶ θά ἀποτελέσῃ κείμενον διὰ τοὺς ἐπομένους

αἰῶνας καί γενεάς, δέν εἶναι σαφές ἐκ τοῦ κειμένου, ποῖον εἶναι ἀκριβῶς τό ζήτημα τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς. Δέν ἐνθυμούμαι ἐάν εἰς προηγούμενα κείμενα ὑπάρχει τοιαύτη ἐπεξήγησις, ἀλλά τοῦλάχιστον ἐδῶ δέν καθίσταται σαφές ποῖον εἶναι τό ζήτημα καί διατί χρήζει αὐτῆς τῆς λύσεως. Ἰσως θά ἦτο δυνατόν, μέ μίαν πρότασιν, νά γίνη σαφές ποῖον εἶναι τό ζήτημα καί τί προσπαθεῖ νά ἐπιλύσῃ ἡ παρούσα Προσυννοδική Διάσκεψις καί, ἐν συνεχείᾳ, ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, κύριε Καθηγητά. Εἶναι ἀληθές ὅτι θεωρεῖται δεδομένον καί αὐτονόητον καί ὑπό τῆς Ἐπιτροπῆς καί ὑφ' ὧν, τί ἐννοοῦμεν λέγοντες «Διασπορά». Ἐάν ὅμως ὁ κύριος Καθηγητής ἔχη νά προτείνῃ κάποια τροποποίησιν, ἢ ὅποια νά κάμῃ τό κείμενον σαφέστερον, εὐχαρίστως νά τήν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν ἐννοοῦσα νά ἐπεξηγήσωμεν τόν ὄρον Διασποράν, ἀλλά τί καταλαβαίνουμεν μέ τήν λέξιν «τό ζήτημα, τό πρόβλημα τῆς Διασπορᾶς», διότι σαφῶς ὑπάρχουν προβλήματα εἰς τήν Διασποράν. Δυνάμεθα νά ἀναφερθῶμεν, μέ μίαν πρότασιν, εἰς τά προβλήματα, τά ὅποια ὑπάρχουν καί χρήζουν λύσεως. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάχσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὁ κ. Δημητρώφ ἔχει πολύ δίκαιον, διότι θά χρειασθοῦν τεχνικά ἐπεξεργασίαι τοῦ κειμένου καί εἰς ἕτερα σημεία. Ὁ κ. Δημητρώφ θεωρεῖ ὅτι ἡ εἰσαγωγή τοῦ κειμένου εἶναι ὑπερβολικῶς φορτισμένη μέ ἱστορικά στοιχεῖα, τά ὅποια δέν θά πρέπει νά τό συνοδεύουν, ὅταν φύγῃ ἀπό ἡμᾶς. Πιθανόν αὐτό ἐννοεῖ ὁ κ. Δημητρώφ. Ὅποτε μέ μίαν φράσιν ἰδικήν σας δύο-τριῶν γραμμῶν, νά καλύψωμεν τάς δύο αὐτάς παραγράφους, αἱ ὁποῖαι προβληματίζουν τόν κ. Δημητρώφ. Φαντάζομαι ὅτι αὐτό ἐννοεῖ, ἀλλά καί εἰς τήν συνέχειαν τοῦ κειμένου. Αἱ δύο παράγραφοι δύνανται νά γίνουν μία ἢ δύο φράσεις, αἱ ὁποῖαι θά ἀπαλλάξουν τό κείμενον ἀπό τό ἱστορικόν βάρος, τό ὁποῖον φέρει. Δέν εἶναι πλέον κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀλλά γίνεται κείμενον τῆς Προσυννοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως. Αὐτό ἐννοεῖ ὁ κύριος Δημητρώφ, ἂν κατάλαβα καλῶς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι δέν ἐννοεῖ αὐτό, κ. Καθηγητά. Ασφαλῶς δύναται νά μᾶς ἐξηγήσῃ ὁ ἴδιος.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Ὅχι, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε. Αἱ δύο πρῶται παράγραφοι εἶναι ἐν τάξει. Ἀνέφερα τόν πρόλογον, ἀλλά μᾶλλον ἐχρησιμοποίησα λάθος ὄρον καί ζητῶ συγγνώμην. Ἀπουσιάζει μία πολύ σύντομος εἰσαγωγή, μία φράσις ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς, δηλαδή ποῖον εἶναι τό πρόβλημα τῆς

Διασπορᾶς καὶ διατὶ χρειάζεται νά δοθῇ λύσις.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Παρακαλῶ καὶ πάλιν, ὡς εἶπον καὶ προηγουμένως, νά γίνωνται συγκεκριμένα προτάσεις, ὥστε νά ἐξετάσωμεν ἂν δυνάμεθα ἢ ὄχι νά τό δεχθῶμεν. Δέν δυνάμεθα νά συζητῶμεν γενικῶς καὶ ἀορίστως. Πᾶσα πρότασις ὀφείλει νά συνοδεύεται ἀπό συγκεκριμένην διατύπωσιν.

Ο Εντμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. Ἄγιε Πρόεδρε, ἔχω τήν ἐντύπωσιν ὅτι, ἐπειδὴ πρόκειται περὶ κειμένου κατὰ τό δυνατόν περιεκτικοῦ, μέ ὅσα λέγονται εἰς τήν δευτέραν εἰσαγωγικὴν παράγραφον, ἀπαντᾶται ἐμμέσως πλήν σαφῶς τό θέμα, τό ὅποιον θίγει ὁ ἀγαπητός συνάδελφος κ. Δημητρώφ. Δηλαδή, ὅταν λέγεται ὅτι «ἡ Ἐπιτροπὴ, κατόπιν τῆς Ἐναρκτηρίου Ὁμιλίας τοῦ Σεβ. Προέδρου καὶ τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Συμβολῶν τῶν ἁγιοτάτων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν», τόσον ἡ ἐναρκτήριος Ὁμιλία, ὅσον καὶ αἱ Συμβολαὶ τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀναπτύσσουν ἀκριβῶς τό πρόβλημα αὐτό τῆς Διασπορᾶς. Δηλαδή, θεωρεῖται, ἐπιτρέψατέ μου νά εἶπω, αὐτονόητον, ὑπὸ ποίαν ἔννοιαν νοεῖται τό πρόβλημα, δεδομένου ὅτι τό κείμενον παραπέμπει ἤδη εἰς τόν Πρόλογον, εἰς ὅσους ἔχουν κάμει εἰσηγήσεις καὶ ἔχουν διαφωτίσει τήν ὁλομέλειαν ἐπὶ τοῦ προβλήματος. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Καὶ ἐγὼ νομίζω ὅτι, ἐάν ὁ κ. Δημητρώφ ἀναγνώσῃ ἐπίσης τήν δευτέραν παράγραφον, θά ἴδῃ ὅτι δίδεται ἐξήγησις περὶ τοῦ ποῖον εἶναι τό πρόβλημα γενικώτερον.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Εὐχαριστῶ, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε. Νομίζω ὅτι πρέπει νά ἐπανέλθωμεν εἰς τήν σκέψιν καὶ τήν πρότασιν τοῦ Καθηγ. κ. Φειδᾶ, διότι ὄντως ὁ **Πρόλογος**, τό ὅποιον ἔχομεν ἐνώπιόν μας, οὐσιαστικῶς παραπέμπει καὶ ὑποβάλλει τήν ἐπὶ τοῦ θέματος εἰσηγήσιν τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τήν ἐπομένην, δηλαδή εἰς τήν παροῦσαν Δ' Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν. Ἡμεῖς, δέν θά πρέπει, μέ ἀνάλογον **Πρόλογον**, νά παραμπέμψωμεν ἐκεῖνο, τό ὅποιον θά ἐγκρίνωμεν πρὸς τήν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον; Ἄρα ὁ **Πρόλογος** οὗτος δέν δύναται νά ἰσχύσῃ. Θεωρῶ δεδομένην τήν ὑπαρξιν **Προλόγου**, ὁ ὁποῖος θά ἀναφέρῃ τά σημερινά ἱστορικά στοιχεῖα καὶ εἰς αὐτόν θά ἡδυνάμεθα ὄντως, διὰ μιᾶς φράσεως τυχόν, νά διασώσωμεν ἀκριβῶς τί σημαίνει Διασπορά διὰ τήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Διότι δέν δύναται νά σταλῇ τό κείμενον μαζί μέ τόν **Πρόλογον** τοῦτον, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τήν εἰσηγήσιν τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τήν παροῦσαν Δ' Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν. Ἡμεῖς, ὡς Προσυνοδικὴ Διάσκεψις, θά εἰσηγηθῶμεν καὶ θά παραπέμψωμεν πλέον ὠλοκληρωμένον καὶ ἐγκεκριμένον τό κείμενον εἰς τήν Ἁγίαν καὶ

Μεγάλην Σύνοδον. Δέν δύναται νά μήν υπάρξῃ νέος Πρόλογος.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἄγιε Δημητριάδος, υπάρχουν δύο τρόποι χειρισμοῦ τοῦ θέματος. Εἴτε θά δημιουργήσωμεν νέον κείμενον, τό ὁποῖον θά ὑποβληθῇ εἰς τήν Ἀγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, εἴτε ἀπλῶς θά ἐγκρίνωμεν τό κείμενον, τό ὁποῖον ἔχει ἤδη ἐκπονηθῇ ὑπό τῶν δύο συνελεύσεων (1990, 1993) τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Εἰς περίπτωσιν, κατά τήν ὁποίαν θά δεχθώμεν ὅτι ἐγκρίνομεν τό κείμενον ὡς ἔχει, βεβαίως μετά τῶν τροποποιήσεων τὰς ὁποίας θά κάμωμεν, τότε δέν χρειάζεται εἰ μή ἐν εἶδος – ὅπως θά ἐλέγομεν εἰς τήν γραφειοκρατίαν – συνοδευτικοῦ γραμματος, λέγοντος ὅτι ἡ Διάσκεψις ἐγκρίνει τὰ κείμενα αὐτά ὡς ἔχουν. Ἐάν ὅμως θέλωμεν νά δημιουργήσωμεν ἕν νέον κείμενον, συμφωνῶ ὅτι ὁ ἐν λόγῳ **Πρόλογος** δέν εἶναι ὁ κατάλληλος, διότι ὁμιλεῖ περί τοῦ τί ἐγένετο εἰς τήν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν, ἐνῶ ἡμεῖς πρέπει νά εἰπώμεν πῶς ἡργάσθημεν εἰς τήν Προσυννοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν. Ἐχομεν λοιπόν τήν ἐπιλογήν, ἐάν θεωρεῖτε ὅτι τό θέμα εἶναι σοβαρόν καί πρέπει νά εὔρεθῇ λύσις, τότε νά συνεχίσωμεν τήν συζήτησιν.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Αλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Ἐπιτρέψατέ μου, κατ' ἀναλογίαν πρὸς τό ἐνώπιον ἡμῶν κείμενον τοῦ 1993, ἔχω τήν αἴσθησιν ὅτι ἐκεῖνο τό ὁποῖον ὀνομάζεται *Ἐγκριθέν Κείμενον*, δέν εἶναι ὁ πρόλογος, ἀλλά τό κείμενον, τό ὁποῖον ἐπεξεργαζόμεθα τώρα κατά παράγραφον. Ἐάν ἴδητε τό κείμενον τοῦ 1993, οὐδένα ἔχει Πρόλογον. Εἶναι πράγματι τό κείμενον. Ἄρα δυνάμεθα νά θεωρήσωμεν, καί οὕτως ἔχει κατά βάσιν, ὅτι τό κείμενον τοῦ 1990 δέν εἶναι ὁ **Πρόλογος**, ἀλλά ἀρχίζει ἀπό τήν § 1 α). Ἀπό ἐκεῖ ἀρχίζει τό κείμενον, τό ὁποῖον καλούμεθα νά ἐπεξεργασθῶμεν καί ὄχι τόν **Πρόλογον**, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀπλῶς ἐν ἱστορικόν γεγονός διασῶζον τό τί ἐγίνε τότε. Τό κείμενον, τό ὁποῖον προτείνεται πρὸς ἔγκρισιν εἰς τήν Προσυννοδικήν ἀρχίζει οὐσιαστικῶς ἀπό τήν § 1 α), ὅλα τὰ προηγούμενα εἶναι ἀπλῶς δελτίον ἀναφορᾶς τοῦ τί ἐγίνε.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνῶ ἀπολύτως ἐπ' αὐτοῦ. Ἡ συζήτησις ἡμῶν ἀρχίζει ὄντως ἐκ τοῦ σημείου 1 α). Νομίζω ὅτι αὐτό δέν εἶναι θέμα πρὸς συνέχισιν τῆς συζητήσεως. Ἐάν καταλήξωμεν εἰς κείμενον ἰδικόν μας, τότε δέν θά περιληφθῇ ὁ **Πρόλογος** τοῦ κειμένου τοῦ 1990 καί θά ἀρχίζῃ ἀπό τό 1 α). Τό ἐρώτημα ὅμως παραμένει εἰς τήν σκέψιν μου, ἐάν τοῦτο εἶναι τό ζητούμενον. Ἐάν ὄντως θέλωμεν νά κάμωμεν ἄλλον κείμενον ἢ ἀπλῶς νά δηλώσωμεν ὅτι ἀποδεχόμεθα τὰ κείμενα, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἤδη προετοιμασθῇ. Ὑπ' αὐτήν τήν ἔννοιαν, εἶναι κάπως καί θέμα οὐσίας. Ἐάν κάμωμεν ἰδικόν μας κείμενον, θά πρέπει νά εἰσέλθωμεν εἰς διαδικασίαν

συντάξεως νέου κειμένου. Βεβαίως, δυνάμεθα νά τό περιορίσωμεν μόνον εἰς τό θέμα τοῦ Προλόγου, ἀλλά πάντως θά εἶναι νέον κείμενον.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Αλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Τό κείμενον, τό ὁποῖον καλούμεθα νά ἐγκρίνωμεν, εἴθε αὐτούσιον καί ὡς ἔχει, εἶναι τό κείμενον ἐκ τοῦ σημείου **1 α)**. Δέν ἔχει νόημα νά ἐγκρίνωμεν ποῖοι μετεῖχον καί ποῖοι προήδρευσαν εἰς τήν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν. Ὅπως εἶπατε καί ὑμεῖς, ἡ συζήτησις εἶναι ἄνευ ἀντικειμένου. Τό οὐσιαστικόν κείμενον ἀρχίζει ἐκ τοῦ σημείου **1 α)**. Ἐφ' ὅσον ἐγκρίνωμεν τό κείμενον αὐτούσιον καί ὡς ἔχει, δέν θά πρέπει νά εἰπώμεν πότε ἐνεκρίθη καί ὑπό ποιῶν; Τοῦτο θά εἶναι ὁ **Πρόλογος** τοῦ κειμένου, καί ἐκεῖ δυνάμεθα, ἐάν καί ἐφ' ὅσον κριθῇ ἀναγκαῖον, νά ἐντάξωμεν μίαν φράσιν, ἃν καί δέν εἶναι ἴσως ἀναγκαῖον, διότι ὅλοι γνωρίζομεν τί σημαίνει Διασπορά. Ὡς ὁμως εἶπεν ὁ Καθηγ. κ. Δημητρώφ, διά κάποιον τρίτον, ὁ ὁποῖος θά διαβάσῃ τό κείμενον καί θά διερωτηθῇ τί σημαίνει Διασπορά, ἔχει νόημα νά καταλάβῃ τί ἐννοοῦν οἱ Ὁρθόδοξοι ὁμιλοῦντες περί Διασπορᾶς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Θά δώσω τόν λόγον εἰς τόν ἅγιον Περιστερίου, ὁ ὁποῖος τόν ἐζήτησεν, ἀλλά προηγουμένως θέλω νά εἰπῶ ὅτι καταναλώνομεν πολύ χρόνον διά κάτι, τό ὁποῖον εἶναι ἀπλουν. Δυνάμεθα πράγματι νά παραλείψωμεν τόν Πρόλογον τοῦ κειμένου καί νά ἀρχίσωμεν ἐκ τοῦ σημείου **1 α)**. Ἐάν ὁ ἅγιος Περιστερίου νομίζει ὅτι πρέπει νά προσθέσῃ κάτι, εὐχαριστῶς, ἀλλά νομίζω ὅτι τό θέμα πρέπει νά λήξῃ ἐκεῖ.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἁγιε Πρόεδρε, ἐπιτρέψατέ μοι νά εἰπῶ ὅτι δέν εἶναι ἀπαραίτητον νά γίνῃ εἰδική εἰσήγησις, δεδομένου ὅτι ἕκαστον κείμενον δέν θά ὑποβληθῇ μεμονωμένον εἰς τήν Ἀγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, ἀλλά ὁλόκληρος ὁ φακέλος ἐπὶ ἑκάστου θέματος, τό ὁποῖον συνεζητήθη, εἰς τρόπον ὥστε τά μέλη τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου νά ἔχουν τήν εὐχέρειαν ἐξετάσεως ὁλοκλήρου τοῦ φακέλου, προκειμένου νά λάβουν τήν τελικήν ἀπόφασιν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Παρακαλῶ νά μὴ παραταθῇ ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου. Τό θέμα εἶναι σαφές. Ὁ ἐν λόγῳ Πρόλογος δέν ἀφορᾷ εἰς τήν ἰδικήν μας ἐργασίαν, οὔτε ἀποτελεῖ οὐσιαστικόν μέρος τοῦ κειμένου. Ὅπως λέγει καί ὁ ἅγιος Περιστερίου, τό κείμενον τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ὡς ἔχει, ἀποτελεῖ μέρος τοῦ πλήρους φακέλου, ὁ ὁποῖος θά ὑποβληθῇ ἐν καιρῷ εἰς τήν Ἀγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, συμπεριλαμβανομένου καί τοῦ ἰδικοῦ μας κειμένου, τῆς Δ' Προσυννοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, τό ὁποῖον δέν θά περιέχῃ τόν πρόλογον τούτον. Δια-

θέτομεν ἀκόμη 15 λεπτά τῆς ὥρας. Παρακαλῶ νά προχωρήσωμεν εἰς τό σημεῖον **1 β)**. Ἀκούω ἐάν ὑπάρχουν παρατηρήσεις.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, φρονῶ ὅτι εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς § **1 β)**, πρέπει νά τεθῇ ἡ δεοντολογία τοῦ προβλήματος, δηλαδή ποία εἶναι ἡ κανονικὴ τάξις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, κατόπιν δέ νά λεχθῇ ὅτι δι' ἱστορικούς καὶ ποιμαντικούς λόγους δέν εἶναι ἐφικτὴ ἡ ἄμεσος μετάβασις εἰς τὴν αὐστηρῶς κανονικὴν τάξιν καὶ διὰ τοῦτο ἡ Ἐπιτροπὴ ἔκαμεν ἐκεῖνο, τό ὁποῖον προτείνει. Πρέπει ὅμως πλέον νά τεθῇ εἰς τὴν ἀρχὴν ἡ αὐστηρῶς κανονικὴ πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας, ὡς δέον γενέσθαι, διὰ νά φαίνεται ἡ διάκρισις. Ἐχομεν τὴν κανονικὴν τάξιν, ἀλλὰ διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς δέν δυνάμεθα σήμερον νά ἐφαρμόσωμεν ταύτην, ἀλλὰ ἐμμένομεν εἰς τὴν προοπτικὴν ἐπανόδου εἰς τὴν αὐστηρῶς κανονικὴν τάξιν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τό πρῶν, εἰς τὴν εἰσήγησίν μου, ἐτόνισα ἐπίσης ὅτι πρέπει, τρόπον τινά, νά ὁμολογήσωμεν, ποία εἶναι ἡ κανονικὴ πρᾶξις, ποία ἡ ἐκκλησιολογικὴ τάξις. Νά λεχθῇ δέ κατόπιν, ὅτι ἀδυνατοῦμεν νά ἐφαρμόσωμεν ταύτην. Θεωρῶ θετικὴν τὴν πρότασιν τοῦ ἁγίου Περιστερίου, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν νά μᾶς δώσῃ συγκεκριμένην διατύπωσιν, τὴν ὁποῖαν θά ἐξετάσωμεν. Ἄλλη παρατήρησις;

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Νομίζω, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὅτι ὁ καλλίτερος τρόπος διατυπώσεως εἶναι ὅσα εἶπατε τό πρῶν. Ἐχῶ σημειώσῃ δύο σημεῖα, ἓν εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ ἓν εἰς τό τέλος τοῦ κειμένου τῆς Εἰσηγητικῆς σας Ὁμιλίας. Τό ἀπόσπασμα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Ὁμιλίας σας, τό ὁποῖον εἶναι 7-8 σειρές, θά ἡδύνατο κάλλιστα νά περιληφθῇ αὐτούσιον ἐδῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν γίνῃ ἀποδεκτόν, εὐχαρίστως. Θέλετε νά τό ἀναγνώσωμεν καὶ νά ἴδωμεν ἐάν συμφωνοῦμεν, ὅποτε λήγῃ τό θέμα;

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: «Δυσκόλως θά ἡδύνατό τις νά ἀμφισβητήσῃ τό ὅτι, ὡς ἔχει σήμερον ὁ τρόπος διοργανώσεως τῆς Ὁρθοδόξου Διασποράς, πάσχει σοβαρῶς ἐξ ἐπόψεως κανονικῆς καὶ ἐκκλησιολογικῆς. Ὡς ὅλοι γνωρίζομεν, ὁ 8^{ος} κανὼν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ρητῶς ὀρίζει ὅτι ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ πόλει δέν δύναται νά ὑπάρχουν πλείονες τοῦ ἐνός ἐπίσκοποι. Ὁ κανὼν οὗτος εἶναι θεμελιώδης, διότι ἐκφράζει τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησιολογίαν κατὰ τρόπον σαφῆ». Καί ἴσως δύναται νά συμπληρωθῇ, ἐκ τοῦ τέλους τῆς ὑμετέρας Ὁμιλίας, ὅταν λέγετε ὅτι δύο εἶναι οἱ βασικοὶ ἄξονες, πέριξ τῶν ὁποίων καλούμεθα νά οἰκοδομήσωμεν τὴν ἡμετέραν συμφωνίαν ἐν τῇ Διασκέψει ταύτῃ, συνδέοντες τοῦτο μέ τό προηγούμενον, νά εἰπώμεν: «Πρῶτον, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπαναβεβαιοῖ

καί διακηρύσσει τήν προσήλωσιν αὐτῆς εἰς τοὺς ἱερούς Κανόνας καί τήν Ἐκκλησιολογίαν αὐτῆς, ἅτινα προβλέπουν καί ἐπιβάλλουν τήν ὑπαρξιν ἑνός καί μόνου ἐπισκόπου ἐν ἐκάστη τοπικῇ Ἐκκλησίᾳ. Δεύτερον, ὅτι ἔνεκα τῆς διαμορφωθείσης ἱστορικῆς συγκυρίας καί τῶν σχετικῶν πρὸς αὐτήν ποιμαντικῶν ἀναγκῶν, μεταβατικόν πρὸς τήν ὡς ἄνω κανονικὴν τάξιν στάδιον δεόν νά ἀποτελέσῃ ἡ λειτουργία τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ὡς αὕτη προβλέπεται ὑπὸ τῶν διορθόδοξως ἐκπονηθέντων κειμένων τῶν Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν». Νομίζω ὅτι διατυπώνει ὅ,τι θά ἡδυνάμεθα νά εἰπώμεν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, κύριε Καθηγητά. Νομίζω ὅτι ἡ § 1 β) δύναται νά παραμείνῃ ὡς διευτυπώθη ὑπὸ τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Νά μὴ τροποποιήσωμεν πολὺ τὸ κείμενον τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἄν θέλωμεν νά προσθέσωμέν τι εἰς τήν § 1 α), ναί. Τό σημεῖον ὅμως 1 β), δηλαδή ὅτι δέν εἶναι ἐφικτὴ ἡ ἄμεσος μετάβασις, τό λέγει ἤδη τὸ κείμενον τοῦ 1990. Καλόν εἶναι νά σεβασθῶμεν τὸ κείμενον τοῦ 1990, ὅσον περισσότερον γίνεται. Προτιμῶ πιστότητα εἰς τὸ κείμενον τοῦ 1990 καί ὄχι εἰσαγωγὴν νέων στοιχείων. Νομίζω ὅμως ὅτι πρέπει νά προστεθῇ μία δήλωσις περὶ τῆς κανονικῆς τάξεως.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Συμφωνεῖτε νά προστεθῇ μόνον τὸ πρῶτον μέρος τοῦ ἀποσπάσματος, τὸ ὁποῖον ἀνέγνωσα;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νά ὁλοκληρώσωμεν πρῶτον με τήν πρότασιν τοῦ κ. Γαλίτη καί κατόπιν νά ὁμιλήσουν καί ὅσοι ἄλλοι ἐπιθυμοῦν. Κύριε Καθηγητά, πῶς θά ἀρχίζῃ τό 1 β), κατὰ τήν πρότασίν σας;

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: «Δυσκόλως θά ἡδύνατο τις νά ἀμφισβητήσῃ τό ὅτι...», ἔτσι νά ἀρχίζῃ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Αὐτό εἶναι πολὺ ρητορικόν, ἥτο διὰ μίαν εἰσήγησιν. Δέν νομίζω ὅτι πρέπει νά εἰπώμεν: «Δυσκόλως θά ἡδύνατο τις νά ἀμφισβητήσῃ...». Νά εἰσέλθωμεν εἰς τήν οὐσίαν τοῦ πράγματος.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: «Ὡς ἔχει σήμερον, ὁ τρόπος διοργανώσεως τῆς Ὁρθόδοξου Διασποράς πάσχει σοβαρῶς ἐξ ἐπόψεως κανονικῆς καί ἐκκλησιολογικῆς (...) Ὁ 8^{ος} κανὼν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ρητῶς ὀρίζει ὅτι ἐν μιᾷ καί τῇ αὐτῇ πόλει δέν δύναται νά ὑπάρχουν πλείονες τοῦ ἑνός ἐπίσκοποι. Ὁ κανὼν οὗτος εἶναι θεμελιώδης, διότι ἐκφράζει τήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησιολογίαν κατὰ τρόπον σαφῆ». Καί ἐν συνεχείᾳ ἡ § 1 β), ὡς ἔχει: «Ἡ Ἐπιτροπὴ διεπίστωσεν ὡσαύτως...»

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχω τήν ἐντύπωσιν, ὅτι ἡ § 1 β) ἔχει διαπιστωτικόν χαρακτήρα

σχετικῶς πρὸς τὴν προβληματικὴν τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς. Ἡ παράγραφος, ἡ ὁποία ἀναφέρεται εἰς τὴν δεοντολογίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐκκλησιολογίας της, εἶναι ἡ § 1 α). Συνεπῶς, ἂν τυχόν γίνῃ ἐπίκλησις τοῦ 8^{ου} κανόνος τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τοῦτο πρέπει νὰ σχετισθῇ μὲ τὴν § 1 α) καὶ ὄχι μὲ τὴν § 1 β), ἡ ὁποία, ἐπαναλαμβάνω, ἔχει διαπιστωτικὸν χαρακτήρα τῆς ὑπαρχούσης προβληματικῆς σχετικῶς πρὸς τὸ θέμα τῆς Διασπορᾶς. Κατὰ τὴν ἄποψίν μου, μία φράσις θά ἤρκει, δηλαδή, ὅπου λέγεται, εἰς τὴν § 1 α), «καὶ ὅπως ὁργανωθῇ αὕτη κατὰ τὸν συμφωνον πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν καὶ τὴν κανονικὴν παράδοσιν καὶ πράξιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», νὰ προστεθῇ ἀπλῶς: «ὡς ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ 8^{ου} κανόνος τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου» καὶ κλείνει. Κατόπιν, διαπιστοῦται ὅτι, λόγῳ τῆς ὑπαρχούσης καταστάσεως, δέν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ πλήρως ὁ κανὼν καὶ ἐπομένως ἀναζητοῦμεν τὴν λύσιν. Ἐχῶ τὴν αἴσθησιν ὅτι οὕτως εἶναι καλὴ ἡ δομὴ, ὅπως ἔχει.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἡ παρατήρησις τοῦ Καθηγ. κ. Μαρτζέλου εἶναι ὀρθή. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δέν μὲ ἱκανοποιεῖ εἶναι ὅτι μὲ τὴν διατύπωσιν τὴν ὁποίαν προτείνει, τὸ θέμα τῆς κανονικότητος, τῆς ἐκκλησιολογικῆς ἀρχῆς θάπτεται, τρόπον τινά, εἰς μίαν δευτερεύουσαν πρότασιν. Νομίζω ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ μία χωριστὴ πρότασις, ἡ ὁποία, ὅπως ὀρθῶς ἐπεσήμανε, νὰ ἐνταχθῇ στο 1 α) καὶ ὄχι στο 1 β) ἢ νὰ γίνῃ χωριστὴ παράγραφος. Ὅπως εἶπεν ὁ Καθηγ. κ. Γαλίτης, πρέπει νὰ ὑπάρχῃ μία δήλωσις τῆς Διασκέψεως, ὅτι δέν ἀγνοεῖ τὸ κανονικὸν μέρος τοῦ προβλήματος, διότι κάποτε θά κατηγορηθῶμεν ὅτι ἀμπεμπολήσαμεν τὸ κανονικὸν μέρος, λόγῳ τῆς ὑπάρξεως τῶν προβλημάτων τούτων, ὅτι ἐλησμονήσαμεν καὶ τὴν κανονικὴν τάξιν. Συγχρόνως ὀφείλομεν νὰ εἴπωμεν ὅτι λυπούμεθα, διότι ἀδυνατοῦμεν νὰ ἐφαρμόσωμεν τὴν κανονικὴν τάξιν. Ἐπομένως, ἡ πρότασις τοῦ κ. Γαλίτη μὲ εὐρίσκει συμφωνον, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ ἐνταχθῇ εἰς τὴν § 1 α).

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ τροποποιήσω τὴν πρότασίν μου. Τὸ ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν ὁμιλίαν, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἠδύνατο νὰ ἀποτελέσῃ τὴν § 1 α), ἡ ὁποία θά γίνῃ 1 β), καὶ αὕτη μὲ τὴν σειρὰν της 1 γ). Νομίζω ὅτι εἶναι ὀρθόν νὰ τεθῇ τὸ θέμα εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κειμένου, κατόπιν ἡ § 1 α), ὡς 1 β), ἐκφράζει τὴν βούλησιν τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ ἡ 1 β), ὡς 1 γ), ἐκφράζει τὴν σημερινὴν κατάστασιν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἡ παρούσα ὁμῶς διατύπωσις δέν πρέπει νὰ ἀλλάξῃ. Νὰ προστεθῇ ἀπλῶς, χωρὶς νὰ τὴν ἀντικαταστήσῃ.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Νὰ προταχθῇ τὸ ἀπόσπασμα τῆς ὁμιλίας σας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Όχι, νομίζω ότι πρέπει να προταχθῇ ἡ βούλησις τῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς ἔχει εἰς τό κείμενον, καί κατόπιν νά ἐπεξηγηθῇ εἰς τό συνίσταται ἡ βούλησις αὕτη.

Ο Ἐλλογμ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συγγνώμην διά τήν παρέμβασιν, ἀλλά ἐπειδὴ ὁ 8^{ος} κανὼν ἀναφέρεται καί ἐξ ἀφορμῆς τοῦ σχίσματος τῶν Νοβατιανῶν, ἴσως θά ἦτο καλλίτερον νά ἐντάξωμεν τό δεύτερον ἀπόσπασμα τῆς ὁμιλίας σας, τό ὁποῖον προέτεινεν ὁ κ. Γαλίτης, ὅπου οὐσιαστικῶς ἀναφέρετε τό περιεχόμενον τοῦ 8^{ου} κανόνος τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλά πρέπει νά ἀναφερθῇ ὁ κανὼν, ὅχι μόνον τό πνεῦμα τοῦ κανόνος.

Ο Ἐλλογμ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Ἀφοῦ γίνεται παραπομπή εἰς τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, ἐννοεῖται ὅτι, πλὴν τοῦ 8^{ου}, ὑπάρχουν καί ἕτεροι κανόνες, οἱ ὁποῖοι ἀναφέρονται εἰς τήν ὑπαρξίν ἑνός ἐπισκόπου εἰς ἐκάστην ἐπαρχίαν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν ἔχω ἀντίρρησην. Νά μὴν ὑποπέσωμεν ὅμως εἰς τόν πειρασμόν τῆς ἀναζητήσεως τοῦ καλλίτερου, τό ὁποῖον, ὡς γνωρίζομεν, εἶναι ἐχθρὸς τοῦ καλοῦ. Νά παραμείνωμεν εἰς τήν οὐσίαν τοῦ πράγματος, ἀνεξαρτήτως τῆς διατυπώσεως. Σημαντικόν εἶναι νά συμφωνήσωμεν ὅτι πρέπει νά λεχθῇ. Παρακαλῶ νά μὴν ἐπεκταθῶμεν πολὺ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, προτείνω τήν ἐξῆς διατύπωσιν: «Εἶναι κοινὴ συνείδησις τῶν Ὀρθοδόξων ὅτι ἡ διοργάνωσις τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς πάσχει σοβαρῶς ἐκ ἐπόψεως κανονικῆς καί ἐκκλησιολογικῆς, διότι ὁ 8^{ος} κανὼν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ρητῶς ὀρίζει ὅτι ἐν μιᾷ καί τῇ αὐτῇ πόλει δέν δύνανται νά ὑπάρχουν πλείονες τοῦ ἑνός ἐπίσκοποι. Διό καί κατὰ τήν παροῦσαν φάσιν...», ἐρχόμεθα τώρα εἰς τό κείμενον τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, «δέν εἶναι ἐφικτὴ δι' ἱστορικοὺς καί ποιμαντικοὺς λόγους...». Ἀπλῶς γίνεται ἡ σύνδεσις, ἀφαιροῦμεν μόνον τήν λέξιν «Ἡ Ἐπιτροπὴ».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι δέν διαφωνοῦμεν ἐπὶ τῆς οὐσίας. Ἀπασαί αἱ μέχρι τοῦδε παρατηρήσεις λέγουν τό ἴδιον πρᾶγμα, ἐκάστη ὀλίγον διαφορετικῶς.

Ο Ἐλλογμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τό πρῶτον ζήτημα, τό ὁποῖον πρέπει νά ἐπιλυθῇ, εἶναι ἡ ὑπαρξίς ἢ μὴ συντόμου Εἰσαγωγῆς, ὁ ὅποια νά ὀρίζη τό πρόβλημα τῆς Διασπορᾶς. Κατὰ τήν ἀποψίν μου, ἡ Εἰσαγωγή δέν εἶναι ἀπαραίτητος, διότι ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος θά ἐπιληφθῇ τοῦ προβλήματος. Ἄν ὅμως ἡ ὀλομέλεια θεωρῇ ἀναγκαίαν τήν ὑπαρξίν Εἰσαγωγῆς, ὅπου θά λέγεται ὅτι ἡ κατάστασις εἰς τήν Διασποράν δέν εἶναι σύμφωνος πρὸς τοὺς κανόνας, τότε θά ἀντικαταστήσωμεν τὰς δύο πρώτας παραγράφους.

Είναι σημαντικό όμως ή § 1 α) να παραμείνη, δηλαδή, ότι αποτελεί βούλησιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἡ ταχίστη διευθέτησις τοῦ προβλήματος συμφώνως πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν, τὴν κανονικὴν παράδοσιν καὶ πράξιν. Ἄρα ἡ παράγραφος αὕτη νὰ παραμείνη. Ἡ § 1 β) ὁμιλεῖ περὶ τῆς αὐστηρᾶς κανονικῆς τάξεως. Δέν πρέπει νὰ διαχωρήσωμεν τὸν 8^{ον} κανόνα τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Βεβαίως, ὑπῆρξαν σύνοδοι, αἱ ὁποῖαι εἶχον μοιράσει μίαν πόλιν εἰς δύο, διὰ νὰ διευθετήσουν ἓν σχίσμα. Σήμερον, ἡ πόλις εἶναι μεγαλόπολις καὶ εἶναι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα διηρημένη εἰς πολλοὺς τομεῖς. Δέν πρέπει νὰ χρησιμοποιῶνται παλαιοὶ ὅροι, ἐφ' ὅσον γνωρίζομεν ποῖον εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ κανόνος. Ἀπαντες συμφωνοῦν εἰς τί συνίστανται ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησιολογία, ἡ κανονικὴ παράδοσις καὶ πράξις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὅταν δέ ὁμιλῶμεν περὶ τῆς ἀκριβοῦς κανονικῆς τάξεως, ἀναφερόμεθα εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν συνόδων, καὶ Συνόδων αἱ ὁποῖαι εἶναι κοινῶς ἀποδεκταὶ ὑπὸ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Μία Εἰσαγωγή εἶναι δυνατὴ. Δυνάμεθα, ἀντὶ νὰ ὁμιλῶμεν περὶ τοῦ προβλήματος, νὰ εἴπωμεν ἐξ ἀρχῆς ὅτι ἡ βούλησις τῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι ἡ ὁργάνωσις τῆς Διασπορᾶς: **1 α)**: «Ἡ Ἐπιτροπὴ διεπίστωσεν ὅτι ἀποτελεῖ κοινὴν βούλησιν πασῶν τῶν ἀγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν...», νὰ μὴ ὁμιλῶμεν περὶ τοῦ προβλήματος, δηλαδή νὰ παραλείψωμεν «ὅπως ἐπιλυθῇ τὸ ζήτημα τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς», καὶ νὰ εἴπωμεν: «ὅπως ὁργανωθῇ ἡ Ὀρθόδοξος Διασπορά τὸ ταχύτατον δυνατόν κατὰ τρόπον σύμφωνον πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν καὶ τὴν κανονικὴν παράδοσιν καὶ πράξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας». Ὡς πρὸς τὴν § 1 β), «... ἡ ἄμεσος μετάβασις εἰς τὴν αὐστηρῶς κανονικὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο»: Ἀντὶ νὰ εἴπωμεν «ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο», καλλίτερον νὰ εἴπωμεν «εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Διασποράν». Αὐτὸ εἶναι πλέον σαφές. Δέν εἶναι ἀνάγκη νὰ δημιουργήσωμεν νέον κείμενον, ἐκτός ἐάν θεωρήσωμεν ἀναγκαῖον νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τῆς ἀφύσικης καταστάσεως τῆς Διασπορᾶς σήμερον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Βλέπω ὅτι οὐδεμίαν ἔχομεν οὐσιαστικὴν διαφωνίαν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κρίνεται κατὰ τὴν παροῦσαν στιγμὴν τῆς συζητήσεως εἶναι ἐάν τὸ κείμενον, ὡς ἔχει, εἶναι ἐπαρκές διὰ νὰ δηλώσῃ τὴν κανονικὴν τάξιν, ἢ ἐάν πρέπει νὰ εἴπωμεν ποία εἶναι ἡ κανονικὴ αὕτη τάξις. Δηλαδή, ἐάν θέλωμεν νὰ τὸ ἀφήσωμεν ὡς ἔχει ἢ θέλωμεν νὰ διευκρινήσωμεν ποία εἶναι ἡ κανονικὴ τάξις; Κατὰ τὴν προσωπικὴν γνώμην μου, καλὸν θὰ εἶναι νὰ τὸ διευκρινήσωμεν, διότι μία γενικὴ δήλωσις περὶ κανονικῆς τάξεως δύναται νὰ ἐκληφθῇ διαφόρως. Δύναται τις νὰ εἴπῃ: «δὲ ἐμέ, κανονικόν εἶναι τοῦτο», ἀλλ' οἱ κανόνες εἶναι σαφεῖς. Ἐπομένως, δέν δυνά-

μεθα νά τούς ἀγνοήσωμεν. Καλόν εἶναι λοιπόν νά προστεθῇ μία διευκρίνησις εἰς τί συνίσταται ἡ κανονική τάξις καί, βεβαίως, ἐάν δέν θέλωμεν νά ἀναφέρωμεν τόν 8^{ον} κανόνα τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἄς μὴ τόν ἀναφέρομεν, ἀλλά νά ἀναφερθῶμεν εἰς τήν οὐσίαν, εἰς τό περιεχόμενον τοῦ κανόνος. Τό πρόβλημα δέν εἶναι ἐάν θά ἀναφέρωμεν ἢ ὄχι τόν κανόνα. Νομίζω ὅτι πρέπει νά συμφωνήσωμεν τώρα ὡς πρὸς τοῦτο, δηλαδή ἐάν θά ὑπάρξῃ διατύπωσις περὶ τοῦ τί ἀναγνωρίζεται ὡς κανονική τάξις, δηλαδή νά μὴν ὑπάρχουν πολλοὶ ἐπίσκοποι εἰς μίαν πόλιν. Θά τό εἰπώμεν αὐτό ἢ ὄχι; Κατά τήν γνώμην μου, θά ἦτο οὐσιαστική παράλειψις νά μὴ τό εἰπώμεν, ἔστω καί διὰ συντόμου προτάσεως, εἴτε ὡς τό ἀναφέρω εἰς τήν Εἰσηγητικήν μου ὁμιλίαν, εἴτε κατ' ἄλλον τρόπον. Ἡ ὥρα παρῆλθεν... Πρέπει κατ' ἀρχὴν νά καταλήξωμεν εἰς συμφωνίαν ὡς πρὸς τήν ὑπαρξίν ἢ μὴ τοιαύτης διευκρινήσεως. Ἄς ἀφεθῇ ἢ διατύπωσις, εἰς τήν προεδρίαν, π.χ. μέ τήν βοήθειαν καί ἄλλων ἀδελφῶν, καί αὖριον τό πρῶν νά φέρωμεν τήν διατύπωσιν πρὸς ἔγκρισιν ὑπὸ τῆς ὁλομελείας. Θά ἐπανέλθωμεν αὖριον τό πρῶν. Εὐχαριστῶ, ἀδελφοί.

Λύεται ἡ συνεδρία.

ΤΡΙΤΗ, 9^η ΙΟΥΝΙΟΥ 2009

Α' ΠΡΩΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Ἡ Συνεδρία ἄρχεται διά προσευχῆς.

Οἱ Σύεδροι: Εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν ὁ πανσόφους τοὺς ἀλιεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καὶ δι' αὐτῶν τὴν Οἰκουμένην σαγήνεύσας, Φιλάνθρωπε, δόξα Σοι.

Ο Πρόεδρος: Δόξα Σοι, ὁ Θεός ἡμῶν, δόξα Σοι, Βασιλεῦ Οὐράνιε, Παράκλητε, τὸ Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας, ὁ πανταχοῦ παρὼν καὶ τὰ πάντα πληρῶν, ὁ Θεσαυρός τῶν ἀγαθῶν καὶ ζωῆς Χορηγός, ἐλθέ καὶ σκήνωσον ἐν ἡμῖν, καὶ καθάρισον ἡμᾶς ἀπὸ πάσης κηλίδος καὶ σώσον, Ἀγαθέ, τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Καλημέρα, ἀγαπητοὶ Ἀδελφοί. Εὐρισκόμεθα εἰς τὴν δευτέραν ἡμέραν τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεώς μας. Εἰς τὴν ἀρχὴν, θὰ ἤθελον νὰ καλωσορίσω ἐν μέσῳ ἡμῶν τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Τσεχίας καὶ Σλοβακίας, Θεοφίλ. Ἐπίσκοπον Κομάρνο κ. Τύχωνα, ὁ ὅποιος ἀφίχθη χθὲς τὸ βράδυ καὶ τὸν ὅποιον θὰ παρακαλέσω νὰ χαιρετίσῃ τὴν Διάσκεψιν.

Ο Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Κομάρνο κ. Τύχων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, Σεβ. ἅγιοι Ἀδελφοί, ἐγκαρδίως χαιρετίζω ὑμᾶς καὶ ζητῶ συγγνώμην διὰ τὴν καθυστερημένην ἄφιξίν μου, ἀλλὰ εἵχομεν μίαν πολὺ σοβαρὰν ἐργασίαν, τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς. Ὅπως ἕκαστον ἔτος, εἵχομεν συνεργασίαν μέ τὴν κρατικὴν ραδιοτηλεόρασιν, ἢ ὅποια μετέδιδε τὴν Θ. Λειτουργίαν. Διὰ τοῦτο ἔπρεπε νὰ λειτουργήσω. Ἡ τηλεόρασις μετέδωσε εἰς ὅλην τὴν Σλοβακίαν τὴν εἰς τὸν ἡμέτερον ἰ. Ναόν τελεσθεῖσαν Θ. Λειτουργίαν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς. Θὰ ἤθελον ἐπίσης νὰ σᾶς διαβιβάσω τὰς εὐχὰς τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Πράγας καὶ Μητροπολίτου Τσεχίας καὶ Σλοβακίας κ. Χριστοφόρου, ὁ ὅποιος εὐχεται εἰς τοὺς Συνέδρους ἐπιτυχὴ συνεργασίαν, καρποφόρον ἐργασίαν, ἐν εἰρήνῃ ἐπὶ τῶν θεμάτων, τὰ ὅποια ἐπελέξαμεν τὰ τελευταῖα ἔτη, οὕτως ὥστε ἀπὸ κοινοῦ νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν ἐπιτυχὴ κατάληξιν τῶν ἐργασιῶν μας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ πολὺ, Θεοφιλέστατε. Ὡς γνωρίζετε, ἅγιοι Ἀδελφοί, εἵχομεν χθὲς ἀποστείλει τηλετυπίας πρὸς τοὺς Προκαθημένους τῶν ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἤδη σήμερον ἔχομεν ἀπαντήσεις δύο ἐξ αὐτῶν. Σᾶς διαβάζω τὸ μήνυμα τῆς Α.Θ. Παναγιώτητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου:

Τῷ Ἱερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Περγάμου κυρίῳ Ἰωάννῃ,
Προέδρῳ τῆς Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως,

Εἰς Γενεύην

Ἐν εὐγνωμοσύνῃ πρὸς τὸν Παράκλητον, τὸν συγκροτοῦντα ὅλον τὸν Θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐν εὐχαριστίαις πρὸς τὰς κατὰ τόπους ἀδελφὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, ἐνωτισθέντες χαρμόσυνον ἄγγελμα ἐνάρξεως ὑμετέρας Διασκέψεως, εὐχόμεθα ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πλήρη ἐπιτυχίαν αὐτῶν εἰς διατράνωσιν ἐνότητος ἀγίας ἡμῶν Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, κοινήν μαρτυρίαν Αὐτῆς τῷ κόσμῳ παντί καὶ δόξαν τοῦ ὀνόματος τοῦ Δομήτορος αὐτῆς Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀσπαζόμεθα ἐν αὐτῷ ἓνα ἕκαστον τιμίων συνέδρων, μέ ἐπικεφαλῆς Ὑμετέραν περισπούδαστον ἡμῖν Ἱερότητι.

+ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος
Φανάριον, τῇ 8ῇ Ἰουνίου 2009

Ἔχομεν ἐπίσης ἀπάντησιν ἀπὸ τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου κ. Χρυσόστομον, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς:

Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Περγᾶμου κυρίῳ Ἰωάννῃ,
Προέδρῳ τῆς Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως,
Εἰς Ὀρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου
Σαμπεζύ

Σεβασμιώτατε ἁγιε Ἀδελφέ,

Μετά πολλῆς χαρᾶς ἐλάβομεν τὴν ἐπιστολὴν τῆς Ὑμετέρας ἀγαπητῆς Σεβασμιότητος, δι' ἧς Αὐτὴ πληροφορεῖ ἡμᾶς περὶ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς τετάρτης Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, καὶ θερμῶς εὐχαριστοῦμεν.

Εὐχόμεθα πλουσίας τὰς εὐλογίας, τὸν φωτισμόν καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Κυρίου ἐπὶ πάντα τοὺς συμμετέχοντας εἰς τὴν Διάσκεψιν σεβασμίους καὶ τιμίους ἐκπροσώπους τῶν κατὰ τόπους ἀδελφῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν πρὸς εὐόδωσιν τοῦ ἀνατεθέντος αὐτοῖς ἔργου, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς καθόλου Ὀρθοδοξίας.

Μετά τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης
+ ὁ Κύπρου Χρυσόστομος

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Κύπρου,
τῇ 9ῇ Ἰουνίου 2009.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστοῦμεν τὸν Παναγιώτατον καὶ τὸν Μακαριώτατον διὰ τὴν εὐγενῆ ἀπάντησιν των καὶ διὰ τὰς εὐχὰς των.

Καὶ τώρα, ἀγαπητοὶ Ἀδελφοί, συνεχίζομεν τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀφήσαμεν χθὲς ἡμιτελές, δηλαδὴ τὴν συζήτησιν τοῦ ὑπὸ τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς ἐγκριθέντος κειμένου, τὸ 1990. Χθὲς, ὀλίγον πρὸ τῆς διακοπῆς τῶν ἐργασιῶν μας, εἶχε ζητήσῃ τὸν λόγον ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανία

καί Μ. Βρεταννία κ. Μάρκος, καί θά ἤθελον νά δώσω τόν λόγον πρῶτον εἰς αὐτόν σήμερον. Νά σημειώσω ἀκόμη ὅτι πολλάκις ἀπό τήν θέσιν μου δέν μπορῶ νά διακρίνω εὐκόλως τά πρόσωπα, τά ὁποῖα ζητοῦν τόν λόγον. Καλόν θά εἶναι λοιπόν νά ἐπανέρχεσθε μέ κατανόησιν. Οὐδεμία ὑπάρχει πρόθεσις παρακάμψεως οἰουδήτινος τῶν ἀγαπητῶν ἀδελφῶν.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανία καί Μ. Βρεταννία κ. Μάρκος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συγγνώμην, διότι πρῶτον θά ἤθελον νά θίξω ἐν διαδικαστικόν ζήτημα. Πρῶτον, διά νά βοηθήσω, διότι χθές τέσσαρας φοράς ἐσήκωσα τό χέρι μου δι' ἐν μεγάλον χρονικόν διάστημα. Ἵσως θά ἔπρεπε νά σᾶς βοηθήσουν οἱ γραμματεῖς, ὑποδεικνύοντες ποῖος ζητεῖ τόν λόγον. Ἦκουσα ὅτι καί ἄλλοι ἀδελφοί ἐζήτησαν τόν λόγον, ἀλλά δέν εἰσηκούσθησαν. Θά ἤθελον λοιπόν, ἐπὶ τῆς οὐσίας, νά εἶπω ὅτι ἀφιερῶσαμεν χθές πάρα πολύ χρόνον διά τήν συζήτησιν τῆς *Εἰσαγωγῆς* τοῦ κειμένου τοῦ 1990. Πιστεύω ὅτι ἐχάσαμε πάρα πολύ χρόνον ἀδίκως καί οἱ προκατόχοι ἡμῶν εἶχον τήν ἰδικήν των σκέψιν καί συνέταξαν ἐν γενικευμένον κείμενον. Πιστεύω ὅτι δέν χρειάζεται νά ἀλλάξωμεν τό κείμενον, νά χάσωμεν τόσον χρόνον μέ τήν εἰσαγωγήν, ἥ ὁποία οὐδεμία ἔχει οὐσίαν. Τό σημαντικώτερον δι' ἡμᾶς εἶναι νά συζητήσωμεν ἐπὶ τῶν οὐσιαστικῶν θεμάτων. Χθές προετάθη νά κάνωμεν ἀναφοράν εἰς τούς κανόνας. Τοῦτο δέν εἶναι ὀρθόν, διότι οὐδεὶς κανὼν συνετάχθη διά νά ἀντιμετωπίσῃ τήν κατάστασιν, εἰς τήν ὁποίαν εὕρισκόμεθα σήμερον. Ἡ Ἐκκλησία δέν συνεκάλεσε μείζονας συνόδους, ἀφ' ὅτου ἤρχισεν ἡ διασπορά τῶν λαῶν, βασικῶς τόν 19^{ον} καί τόν 20^{ον} αἰῶνα. Αἱ μετακινήσεις αὐταί τῶν πληθυσμῶν ἦσαν τεράστιαι καί δημιουργοῦν ἀπολύτως νέας συνθήκας. Χρειάζονται ἐπομένως καί νέοι τρόποι ἐπιλύσεως τῶν ζητημάτων τούτων. Οἱ κανόνες, τό πνεῦμα τῶν κανόνων, δύνανται νά μᾶς καθοδηγοῦν. Δέν δυνάμεθα ὁμως νά ἀναφερόμεθα εἰς ἕνα κανόνα, διότι δέν συνετάχθη διά τήν παροῦσαν κατάστασιν. Διά τοῦτο, θά σᾶς παρεκάλουν νά εἰσέλθωμεν εἰς τήν συζήτησιν τῶν οὐσιαστικῶν ζητημάτων, ἀφήνοντες τήν εἰσαγωγήν ὡς ἔχει. Ζητῶ καί πάλιν συγγνώμην.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Ἐχει κανεὶς νά παρατηρήσῃ κάτι ἐφ' ὅσων ἀνέφερεν ὁ Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Μάρκος;

Ο Έλλογμ. Δρ Άλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τό κείμενον τῆς § 1 β), τό ὁποῖον ἦτο χθές ὑπό ἐξέτασιν καί συμφωνῶν βεβαίως μέ ὅσα εἶπεν ὁ Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Μάρκος προηγουμένως, ὅτι δέν πρέπει νά τροποποιήσωμεν πολύ τό κείμενον, ὑπάρχει ἐν πρόβλημα ὡς πρὸς τήν τελευταίαν φράσιν (σελ. 1 τοῦ γαλλικοῦ κειμένου): «*διὰ τήν αὐστηρῶς κανονικὴν λύσιν τοῦ προβλήματος, ἐπὶ τῇ βάσει ἀρχῶν καί κατευθύνσεων, αἱ ὁποῖαι διαγράφονται κατωτέ-*

ρω». Ουδέποτε προσδιωρίσθησαν αἱ βασικαὶ ἀρχαὶ καὶ κατευθύνσεις, ἄρα ἡ φράσις αὕτη εἶναι ἡμιτελής. Προτείνω τὴν ἐξῆς τροποποίησιν: «μεταβατικῆς τινος καταστάσεως, ἣτις θὰ προετοιμάσῃ τὸ ἔδαφος διὰ τὴν αὐστηρῶς κανονικὴν λύσιν τοῦ προβλήματος, οὕτως ὥστε εἰς ἐκάστην περιοχὴν νὰ ὑπάρχῃ μία τοπικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἡ ὁποία θὰ ἔχῃ μόνον ἓνα ἐπίσκοπον εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν τόπον». Ἡ διατύπωσις αὕτη θὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν φράσιν περὶ ἀρχῶν καὶ κατευθύνσεων, τὰς ὁποίας οὐδέποτε ἀνεφέραμεν ἐδῶ. (Ὁ ὁμιλητὴς ἐπαναλαμβάνει τὴν διατύπωσιν τὴν ὁποίαν προτείνει). Νὰ ἀφήσωμεν δὲ τὸ ὑπόλοιπον κείμενον ὡς ἔχει.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἡ § 1 β) εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεσθε, ὁμιλεῖ σαφῶς περὶ μεταβατικῆς τινος καταστάσεως. Θέλετε νὰ τὸ προσδιορίσετε περισσότερο, διὰ τῆς προσθήκης «ἓνα ἐπίσκοπον»;

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Μάλιστα, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ § 1 β) ἀναφέρει ὅτι πρέπει νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν αὐστηρῶς κανονικὴν τάξιν ἐπὶ τῇ βάσει ἀρχῶν καὶ κατευθύνσεων, αἱ ὁποῖαι οὐδέποτε προσδιωρίσθησαν. Μὲ τὴν διατύπωσιν, τὴν ὁποίαν προτείνω, ὀρίζομεν ποῖος εἶναι ὁ σκοπὸς ἡμῶν. Καὶ οὗτος εἶναι ἡ ἐπίτευξις τῆς κανονικῆς τάξεως, ἥτοι ἡ ὑπαρξις ἐνός μητροπολίτου εἰς ἕκαστον τόπον, μία τοπικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἰς ἐκάστην περιοχὴν. Σκοπὸς εἶναι ἡ ἀποκατάστασις τῆς αὐστηρῶς κανονικῆς τάξεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θὰ τὸ συζητήσωμεν αὐτό.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δὲν συμφωνῶ μὲ τὴν πρότασιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Μάρκου νὰ μὴ γίνῃ μνεῖα τοῦ 8^{ου} κανόνος τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, διότι ὑπάρχουν παραδείγματα εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν, κυρίως ἐπὶ τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ἐτέθη τὸ θέμα ἐὰν καὶ κατὰ πόσον εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρχῃ μία κανονικὴ δικαιοδοσία καὶ ἐντὸς αὐτῆς νὰ ὑπάρχῃ καὶ δικαιοδοσία ἐτέρου ἐπισκόπου. Ὁ κ. Φειδᾶς νομίζω μπορεῖ νὰ ἀναφέρῃ τὴν περίπτωσιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου, ὁ ὁποῖος, ὅταν ἐξωρίσθη καὶ μετέβη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης δὲν τὸν ἄφησε νὰ πῆξῃ μόνος του, ὡς ἤθελε, μίαν δικαιοδοσίαν, ἀλλὰ τοῦ παρεχώρησε μίαν εἰδικὴν περιοχὴν, ἡ ὁποία θὰ ἀνήκεν εἰς αὐτόν. Ὅχι ὁμῶς αὐθαιρέτως. Ὁ κ. Φειδᾶς, ὡς ἱστορικός, δύναται νὰ ἀναπτύξῃ τὴν περίπτωσιν αὐτήν.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εὐχαριστῶ διὰ τὴν μνεῖαν τοῦ ὀνόματός μου. Πρόκειται περὶ τοῦ 39^{ου} κανόνος τῆς ἐν Τρούλλῳ Οἰκουμενικῆς συνόδου. Ὅταν ἡ ἱεραρχία, ὁ κληρὸς καὶ μέγα μέρος τοῦ λαοῦ τῆς Κύπρου, λόγω τῆς ἀραβικῆς κατακτήσεως, ὑπεχρεώθησαν νὰ φύγουν ἐκ τῆς

νήσου καί νά εὑρουν καταφύγιον εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης παρεχώρησε μίαν ἐπαρχίαν αὐτοῦ, τήν ἐπαρχίαν τοῦ Ἑλλησπόντου, εἰς τόν Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου, διά νά διασώσῃ τό αὐτοκέφαλον τῆς δικαιοδοσίας του. Τοῦ παρεχώρησε πατριαρχικόν προνόμιον, δηλαδή ἔκανε δῶρον καί τήν ἰδικήν του δικαιοδοσίαν εἰς τόν Κύπρου, ὀρίζων τήν ἐπαρχίαν Ἑλλησπόντου ὡς αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν. Τοῦτο ἀποτελεῖ παράδειγμα τοῦ τρόπου ἀντιμετώπισεως ὑπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐμπεριστατών Ἐκκλησιῶν. Δέν γνωρίζω ὅμως ἐάν τοῦτο ἀποτελεῖ λύσιν καί διά τό θέμα τῆς Διασποράς. Πάντως, εἰς τήν ἐδαφικήν συνέχειαν τῶν δικαιοδοσιῶν ἀποτελεῖ μίαν ρωγμήν, τήν ὁποίαν ὁ 39^{ος} κανὼν τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου παρέχει ὡς δυνατότητα.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Θά ἤθελον καί ἐγώ νά παρατηρήσω ὅτι τό θεωρῶ ὀλίγον τολμηρόν ἐκ μέρους μας νά εἴπωμεν ὅτι οἱ κανόνες τῆς Ἐκκλησίας δέν ἰσχύουν σήμερον ἢ δέν ἔχουν ἐφαρμογήν, δεδομένου ὅτι ὁ 8^{ος} κανὼν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου σαφῶς ἀναφέρεται εἰς τήν περίπτωσιν ἐπισκόπων, οἱ ὅποιοι θά ὑπάρχουν παραλλήλως πρὸς ἑτέρους ἐπισκόπους, καί ἀπαγορεύει τοῦτο. Δέν πρόκειται λοιπόν περί νέας καταστάσεως. Πρόκειται περί τῆς ἰδίας ἀρχῆς, ὅτι δέν δύνανται νά ὑπάρχουν δύο ἐπίσκοποι εἰς μίαν ἐπισκοπὴν. Ὡς ἀνέφερον καί εἰς τήν εἰσηγητικήν ὁμιλίαν μου, οἱ λόγοι εἶναι ἐκκλησιολογικοί, θά ἔλεγον δέ καί δογματικοί. Διότι, ὁ ἐπίσκοπος συγκεντρώνει ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ὅλην τήν τοπικήν Ἐκκλησίαν, ὑπεράνω πάσης ἑτέρας διαφορᾶς, καί δέν δύναται νά ὑπάρχῃ ἐπίσκοπος διά μίαν ὠρισμένην κατηγορίαν ἀνθρώπων. Εὐρισκόμεθα ἐπομένως ἐνώπιον ἑνὸς πολὺ σοβαροῦ θέματος καί δέν δύναμεθα νά εἴπωμεν ὅτι ἡ Διασπορά οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει μέ τήν κανονικήν πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπομένως, κατὰ τήν γνώμην μου, πρέπει ὅπωςδήποτε νά ἀναφερθῶμεν εἰς τήν ἐκκλησιολογικήν καί κανονικήν ταύτην ἀρχήν, διότι ἄλλως δέν σεβόμεθα τήν ἡμετέραν παράδοσιν καί ἐκκλησιολογίαν.

Ο Θεοφίλ. Επίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, σεβαστοὶ Πατέρες, ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας κρίνει ὅτι δέν εἶναι φρόνιμον νά εἰσαγάγωμεν προσθήκας εἰς τήν παράγραφον ταύτην, διότι γνωρίζομεν πολὺ καλῶς ὅτι τό 1990 ἔγιναν πολλάι συζητήσεις περί τῆς ἐρμηνείας τοῦ 8^{ου} κανόνος. Ἐάν ἐπανεέλθωμεν, θά θίξωμεν καί ἑτέρα σημεῖα, τά ὅποια θά μᾶς ἐμποδίσουν νά προχωρήσωμεν εἰς τήν ἔγκρισιν τοῦ κειμένου. Ἄς μὴ λησμονῶμεν ὅτι ἡ σύνταξις τοῦ κειμένου τῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως θά ἐγκριθῇ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐκάστης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐπομένως, εἶναι πολὺ λεπτὸν τό ζήτημα, ἐφ' ὅσον

υπάρχει διαφορά ἐρμηνείας τοῦ κανόνος. Θεωρῶ ὅτι τό κείμενον ὡς ἔχει καί ἄνευ προσθηκῶν εἶναι ἀρκετόν, πολλῶ δέ μᾶλλον διότι εἰς τήν § 1 β) γίνεται ἀναφορά εἰς τήν αὐστηρῶς κανονικὴν τάξιν, τήν ὁποῖαν ἐξυπακούεται ὅτι γνωρίζουν αἱ Ἐκκλησίαι καί ἅπαντες οἱ ἀντιπρόσωποι. Ἐάν ἀνοίξωμεν νέας συζητήσεις, δέν θά τελειώσωμεν, θά φθάσωμεν εἰς τό σημεῖον νά ἔχωμεν διαφωνίας καί δέν θά ἔχωμεν καλόν ἀποτέλεσμα. Δηλαδή, ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας θεωρεῖ ὅτι ὅ,τι ἀναφέρεται περί κανονικῆς παραδόσεως καί πράξεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καλύπτει τήν κατάστασιν αὐτήν. Ὅποιαδήποτε προσθήκη θά ἔχη διαφορετικὰς ἐρμηνείας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Πρίν ἢ δώσω τόν λόγον εἰς ὅσους τόν ἐζήτησαν, θά ἤθελον νά διευκρινήσω κάτι, τό ὁποῖον εἶπατε καί τό ὁποῖον προφανῶς ἀποτελεῖ παρεξήγησιν τῆς φύσεως τῆς Διασκέψεώς μας. Αἱ ἀποφάσεις ἡμῶν δέν ἐπιστρέφονται εἰς τὰς Συνόδους τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς ἔγκρισιν. Εἶναι ὀριστικά καί παραπέμπονται εἰς τήν Ἀγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον. Ὁφείλομεν νά τό ἔχωμεν αὐτό ὑπ' ὄψιν μας. Δέν πρόκειται ὅσα ἀποφασίσομεν νά τεθοῦν ὑπό τήν κρίσιν τῶν Συνόδων μας. Ἡ ἀποστολή ἡμῶν εἶναι πολύ σοβαρά. Εἴμεθα Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις, ἐξουσιοδοτημένη ὑπό τῶν ἡμετέρων Ἐκκλησιῶν νά λάβῃ ὀριστικάς ἀποφάσεις. Τά κείμενα τῶν ἀποφάσεων ἡμῶν δέν ἐπανέρχονται εἰς τὰς Συνόδους τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Αὐτό ἤθελον νά διευκρινήσω. Ἐπὶ τῆς οὐσίας τῶν ὅσων εἶπατε, θά ἐπανέλθωμεν, ἀφοῦ ὁμιλήσουν ὅσοι ἐζήτησαν τόν λόγον.

Ο Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τό κείμενον, τό ὁποῖον προτέτεινον δέν κάνει ἀναφοράν εἰς συγκεκριμένον κανόνα. Τό σύνολον τῆς ὀρθοδόξου κανονικῆς παραδόσεως εἶναι σαφές, ἥτοι ὅτι εἰς ἐκάστην περιοχὴν ὑπάρχει μία τοπικὴ Ἐκκλησία εἴτε εἶναι αὕτη αὐτόνομος εἴτε αὐτοκέφαλος. Ἐντός δέ τῆς τοπικῆς ταύτης Ἐκκλησίας ὑπάρχει εἰς μόνον ἐπίσκοπος εἰς ἕκαστον τόπον. Ἀπέφυγον τόν ὅρον «πόλιν» ἢ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἐνδεχομένως νά ἐγείρουν συζητήσεις. Τό κείμενον, τό ὁποῖον προτείνω δέν ἔχει σκοπὸν τήν τροποποίησιν τοῦ ἐγκριθέντος κειμένου, ἀλλὰ τήν συμπλήρωσιν μιᾶς ἐλλείψεως. Ὅταν τό κείμενον τοῦ 1990 ὁμιλεῖ περί «ἀρχῶν καί κατευθύνσεων, αἱ ὁποῖαι διαγράφονται κατωτέρω», αἱ ἀρχαὶ αὗται δέν καθωρίσθησαν. Ἡ διατύπωσις, τήν ὁποῖαν προτείνω, σκοπὸν ἔχει τήν πλήρωσιν ἐλλείψεως τοῦ κειμένου. Ἀντὶ νά ἀφήσωμεν κείμενον μὴ ὠλοκληρωμένον, νά εἴπωμεν ὅτι ἡ κανονικὴ αὕτη τάξις, τήν ὁποῖαν ἐπιδιώκομεν – οὐδεὶς δέ ἀμφισβητεῖ ὅτι κανονικὴ τάξις εἶναι ἡ ὑπαρξίς εἰς ἐκάστην περιοχὴν τοπικῆς Ἐκκλησίας, εἰς τήν ὁποῖαν ὑπάρχει εἰς μόνον ἐπίσκοπος εἰς ἕκαστον

τόπον. Θεωρῶ ὅτι οἱ ὅροι τοὺς ὁποίους ἐπέλεξα δέν θά δημιουργήσουν διχογνωμίαν, ἀλλά, ὅταν γίνεται μία πρότασις, προσέχει ἡ συζήτησις ἐπὶ τῆς προτάσεως ταύτης. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ κ. Λαχάμ. Καί ἐγώ συμφωνῶ ὅτι ἐάν ἀφήσωμεν τό κείμενον ὡς ἔχει δέν εἶναι ὠλοκληρωμένον. Αὐτός εἶναι ὁ λόγος. Ὅπως προτείνει ὁ κ. Λαχάμ, νά μὴ γίνῃ ἀναφορά εἰς συγκεκριμένον κανόνα, παρ' ὅλον ὅτι θά ἤθελον νά ὑπάρχῃ ἡ ἀναφορά αὕτη. Δυνάμεθα ὁμως νά ἐκθέσωμεν τὴν ἐκκλησιολογικὴν ταύτην ἀρχήν, ἡ ὁποία εἶναι πολὺ βασικὴ. Εἶναι θέμα πίστεως. Νομίζω ὅτι πρέπει νά τό εἴπωμεν γενικῶς, ὅπως τό προτείνει ὁ κ. Λαχάμ, ὥστε νά μὴ ἔχωμεν προβλήματα μέ τὴν ἀναφοράν εἰς τόν κανόνα, διότι προφανῶς ὠρισμένοι σύνεδροι θεωροῦν ὅτι δέν εἶναι καλόν νά ἀναφερθῇ ὁ κανών.

Ο Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης κ. Ιουστίνος Ανθιμιάδης: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Πρόεδρε, δύο-τρία σημεία, ἂν μοῦ ἐπιτρέπετε. **Πρῶτον**, διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν κανόνων, ιδίως δέ τῶν Οἰκουμενικῶν συνόδων. Ὁ 8^{ος} κανών, διὰ τόν ὁποῖον γίνεται τώρα ἡ συζήτησις εἶναι κανών Οἰκουμενικῆς συνόδου καί ὄχι τοπικῆς. Ὡς εἶπατε καί ὑμεῖς, οἱ κανόνες δέν πρέπει νά ἀντιμετωπίζωνται ἐλαφρᾷ τῇ καρδίᾳ, διότι ἂν ἀνοίξωμεν μίαν χαραμάδα, δέν γνωρίζομεν τί ἡμπορεῖ νά συμβῇ κατόπιν. Ἐάν εἴπωμεν ὅτι παραβλέπομεν τόν συγκεκριμένον κανόνα καί ἀρχίζομεν ἐξ ἀρχῆς τὴν συζήτησιν, ἴσως ἡ σύναξις καί ἡ συζήτησις ἐδῶ νά μὴν ἔχουν λόγον. Ἡ συζήτησις ἐδῶ εἶναι ἡ ἐξεύρεσις τρόπου προσαρμογῆς τῆς παρούσης καταστάσεως συμφώνως πρὸς τὴν ἐκκλησιολογικὴν ἀρχήν, βασικῶς πρὸς τόν κανόνα αὐτόν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς συνόδου. **Δεύτερον**, ὑπάρχουν ὅπωςδήποτε ἀξίαι, ἀλλά πρέπει νά γίνῃ ὁποία τις ἱεράρχησις. Διὰ τοῦτο ὀφείλομεν νά θέσωμεν ὑπεράνω ἄλλων ἀξιῶν ἡσσοнос σημασίας τὴν ὑπόθεσιν τῆς πίστεως καί τῆς Ἐκκλησίας. Τρίτον, ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία συμφωνεῖ ὅτι τό ἐνώπιον ἡμῶν κείμενον ἔχει ἤδη συζητηθῇ καί γίνῃ ὁμοφώνως ἀποδεκτόν ὑπὸ πασῶν τῶν ἡμετέρων Ἐκκλησιῶν, καί δέν θά ἔδει νά ἐπανερχώμεθα, νά πελαγοδρομῶμεν καί νά συζητῶμεν ἐξ ἀρχῆς θέματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν ὁμοφωνία. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, πάτερ Ιουστίνε.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Εμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπειδὴ βλέπω ὅτι τό θέμα τῆς ἀναφορᾶς εἰς κανόνας δημιουργεῖ πρόβλημα, νομίζω ὅτι καλυπτόμεθα πλήρως, ἀναφερόμενοι εἰς τὴν κανονικὴν παράδοσιν καί πρᾶξιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Δέν ἔχομεν λόγον νά ἀπαριθμίσωμεν ἐδῶ τοὺς κανόνας. Ἀπαντες γνωρίζομεν ποῖοι εἶναι οἱ κανόνες οὗτοι, ποῖα ἡ ἀναφορά καί ἡ ἀξία αὐτῶν. Συμφωνῶ ὁμως μέ ὅσα εἶπατε προηγουμένως. Ὅσον

ἀφορᾷ εἰς τὴν § 1 β) καὶ εἰς τὴν προταθεῖσαν προσθήκην ἢ διευκρίνησιν, νομίζω ὅτι ἡ διευκρίνησις αὕτη ἔρχεται ἐν συνεχείᾳ καὶ εἰς τὸ παρὸν κείμενον, ἰδιαίτερος δὲ εἰς τὸ κείμενον τοῦ 1993, καθὼς καὶ εἰς τὸν Κανονισμόν, ὁ ὁποῖος ἐξεπονήθη ἀργότερον. Ἀπαντῶν εἰς τὴν παρατήρησιν τοῦ κ. Λαχάμ, θεωρῶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἴδωμεν τὰ δύο κείμενα κεχωρισμένως, ἀλλὰ ἐνιαίως, καὶ νὰ δεχθῶμεν ταῦτα, χωρὶς νὰ μακρύνωμεν τὸν λόγον καὶ νὰ εἰσερχώμεθα εἰς λεπτομερείας καὶ διευκρινήσεις. Εἶναι κείμενα ἀπολύτως σαφῆ καὶ νομίζω ὅτι οἱ προκάτοχοι ἡμῶν εἰς τὰς δύο συνελεύσεις τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, τῶν ἐτῶν 1990 καὶ 1993, καθὼς καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι, συμφώνως πρὸς ἀπόφασιν τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1993, ἐξεπόνησαν τὸ σχέδιον **Κανονισμοῦ**, τὸ ἔτος 1995, ἔχουν κάνει ἀπολύτως σαφῆ ἐργασίαν. Ἐπὶ τῶν κειμένων τούτων ὀφείλομεν νὰ βασισθῶμεν καὶ νὰ συζητήσωμεν καὶ ὄχι νὰ εἰσαγάγωμεν νέα κείμενα, τὰ ὁποῖα ἐνδεχομένως θὰ δημιουργήσουν προβλήματα εἰς τὴν παροῦσαν Διάσκεψιν. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Διὰ νὰ καταλάβω, ἅγιε Γαλλίας, προτείνετε νὰ μὴ γίνῃ προσθήκη ἢ ἀλλαγὴ. Ποῖον εἶναι ἐκεῖνο τὸ σημεῖον τοῦ κειμένου τοῦ 1993, τὸ ὁποῖον καλύπτει τὸ θέμα;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σύνολον τὸ κείμενον τοῦ 1993 ἀποσαφηνίζει ὠρισμένα σημεῖα, τὰ ὁποῖα ἀναφέρει ὁ κ. Λαχάμ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ποῖα εἶναι; Δεῖξτε μου ποῦ ἀναφέρονται.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Τό πῶς θὰ εἶναι αἱ συνελεύσεις.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τὸ θέμα δὲν εἶναι αἱ συνελεύσεις, ἀλλὰ ὁ τελικός στόχος. Αἱ συνελεύσεις εἶναι μεταβατικόν στάδιον. Θὰ ἀναφέρωμεν κατ' εὐθείαν τὸ μεταβατικόν στάδιον, χωρὶς νὰ ἀναφέρωμεν ποῖος εἶναι ὁ στόχος; Αὐτό εἶναι τὸ ἐρώτημα. Εἶναι ὀλίγον τι περιεργον νὰ εἴπῃ τις ὅτι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον κάνω εἶναι μεταβατικόν, χωρὶς νὰ εἴπῃ ποῦ μεταβαίνει. Τί μετάβασις εἶναι αὕτη; Μετάβασις εἰς τὸ κενόν, εἰς τὸ τίποτα;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἀσφαλῶς εὐρισκόμεθα εἰς μεταβατικόν στάδιον καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἐντολή, τὴν ὁποίαν ἔχομεν εἰς τὴν παροῦσαν Διάσκεψιν. Ἀσφαλῶς καὶ γίνεται ἀναφορὰ εἰς τὴν ἀναγκαιότητα ἐξευρέσεως τελικῶς κανονικῆς λύσεως, διὰ τῆς ὑπάρξεως, ὡς εἶπε καὶ ὁ κ. Λαχάμ, ἐνός ἐπισκόπου εἰς ἕκαστον τόπον. Νομίζω ὅμως ὅτι κατὰ τὴν παροῦσαν φάσιν, ἡ Διάσκεψις ἡμῶν ἔχει κληθῆ νὰ ἀποδεχθῇ τὰ δύο αὐτὰ κείμενα τοῦ 1990 καὶ τοῦ 1993.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν οὕτως ἔχουν τὰ πράγματα, τότε νὰ

μή συζητήσωμεν ἕτερον σημεῖον καί νά λάβωμεν τά κείμενα ὡς ἔχουν. Ἐάν τά υἰοθετήσωμεν ὡς ἔχουν, τελειώνει ἡ ἐργασία μας καί θά ἤμουν πανευτυχής. Οὐδεμίαν δυσκολίαν ἔχω νά συμφωνήσω νά εἰπώμεν ὅτι ἀποδεχόμεθα τά κείμενα ὡς ἔχουν, ἄνευ συζητήσεως ἐπὶ οὐδενός σημείου, τοῦ παρόντος συμπεριλαμβανομένου. Ἐάν ὁμως συζητήσωμεν καί ἕτερα σημεία τῶν κειμένων, διατί ὄχι καί ἐπ' αὐτοῦ. Δηλαδή, διατί δέν ἐπιθυμοῦμεν νά συζητήσωμεν ἐπὶ ὠρισμένων σημείων καί ὄχι ἐπὶ ὅλων; Δέν δυνάμεθα νά μή συζητήσωμεν κάτι τό ὅποῖον ὠρισμένοι ἐξ ἡμῶν θέτουν πρὸς συζήτησιν, ὡς νά ἀσκήται βέτο ὡς πρὸς ὠρισμένα σημεία. Ἐάν ἡ Ὀλομέλεια συμφωνεῖ, νά ἀποφασίσωμεν τώρα ὅτι δέν συζητοῦμεν τίποτε καί δεχόμεθα τά κείμενα ὡς ἔχουν. Νομίζω ὁμως δέν εἶναι ἐκεῖνο, τό ὅποῖον θέλετε. Πολλοί τῶν συνέδρων ζητοῦν τόν λόγον καί ὀφείλω νά δώσω τόν λόγον κατὰ σειράν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι τόν ἐζήτησαν.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Παρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἤθελον πρῶτον νά εἰπῶ ὅτι ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία ἀδυνατεῖ νά συμφωνήσῃ μέ τήν ἄποψιν, ὅτι ἡ ἀπόφασις τῆς ἡμετέρας Διασκέψεως εἶναι τελική καί δέν ὑπόκειται εἰς τήν ἐπικύρωσιν τῶν Συνόδων τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἐξ ὅσων δύναμαι νά κρίνω, ἡ διαδικασία τῶν προηγουμένων Προσυννοδικῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων προέβλεπε τήν ἐκ μέρους τῶν Συνόδων τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν δυνατότητα συζητήσεως καί ἀποδοχῆς ἢ μή τῶν αποφάσεων τούτων. Ἡμεῖς, ὡς ἀντιπρόσωποι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Ρωσσίας, εἴμεθα ὑπόλογοι εἰς τήν Ἱεράν Σύνοδον τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας. Θά πρέπει ἐπομένως νά ἀναφέρωμεν τά ἀποτελέσματα τῆς παρούσης Διασκέψεως εἰς τήν ἡμετέραν Σύνοδον, ἡ δέ ἀπόφασις τῆς ἡμετέρας Συνόδου θά εἶναι δι' ἡμᾶς ὑποχρεωτική. Ὑπό τήν ἔννοιαν ταύτην, συμφωνοῦμεν ἀπολύτως μέ τήν θέσιν τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας.

Δεύτερον, δέν δύναμαι νά συμφωνήσω μέ τήν ἄποψιν ὅτι, ἐφ' ὅσον τά κείμενα τοῦ 1990 καί τοῦ 1993 ἔχουν ληφθῇ ὁμοφώνως, εἶναι δι' ἡμᾶς ὑποχρεωτικά καί ἀδυνατοῦμεν νά κάμωμεν ἐπ' αὐτῶν ριζικάς τροποποιήσεις. Δέν πρέπει νά λησμονῶμεν ὅτι τό 1990 καί τό 1993 εἶχε συνεδριάσει ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή, ἐνῶ σήμερον συνεδριάζει ἡ Προσυννοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις. Θά πρέπει, ἐπομένως, νά αἰσθανώμεθα ἀπολύτως ἐλεύθεροι νά κάνωμεν προτάσεις τροποποιήσεων, ἀκόμη καί ριζικῶν, ἐπὶ τῶν ὑπὸ ἐξέτασιν εὐρισκομένων ἐνώπιον ἡμῶν κειμένων.

Τρίτον, θά ἤθελον νά ἀναφερθῶ εἰς τήν μορφήν τοῦ κειμένου. Εἶναι φανερόν ὅτι ὀφείλομεν νά προσδώσωμεν νομιμότητα εἰς τά κείμενα τοῦ 1990 καί τοῦ 1993 διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῶν κειμένων

τούτων ὑπὸ τῆς παρούσης Διασκέψεως. Δηλαδή, δέν θά πρέπει πλέον νά εἶναι τά κείμενα τοῦ 1990 καί τοῦ 1993, ἀλλά τά ὑπὸ τῆς ἡμετέρας Διασκέψεως ἐγκριθέντα κείμενα. Ἐπομένως χρειάζεται νά κάνωμεν τήν ἰδικήν μας εἰσαγωγήν, ἡ ὁποία θά ἀναφέρει ποῦ καί πότε συνῆλθεν ἡ ἡμετέρα Διάσκεψις, ὑπὸ τήν προεδρίαν ποίου, μέ σκοπόν τήν ἐξέτασιν τῶν ἐν λόγῳ κειμένων καί ὅτι κατελήξαμεν εἰς τά ἀκόλουθα συμπεράσματα, ἀναφέροντες ἐν συνεχείᾳ τάς θέσεις, τάς ὁποίας διεμορφώσαμεν ἐνταῦθα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κειμένων τοῦ 1990 καί τοῦ 1993, τά ὁποία εἶναι δι' ἡμᾶς βοηθητικά καί καθοδηγητικά. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Θά πρέπει ὅπωςδήποτε νά ἀπαντήσω εἰς ὅσα εἶπεν ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ. **Πρῶτον**, ὡς πρὸς τό θέμα τοῦ κύρους καί τῆς αὐθεντίας τῶν ἀποφάσεων τῆς ἡμετέρας Διασκέψεως: Ἐάν υἱοθετηθῇ ἡ ἀρχή ὅτι αἱ ἀποφάσεις τῆς Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως τίθενται ὑπὸ τήν κρίσιν τῶν ἡμετέρων Ἐκκλησιῶν, αὐτό σημαίνει ὅτι μία Ἐκκλησία δύναται νά μὴ τās ἀποδεχθῇ, ὁπότε εἶναι ἀδύνατον νά ἀποτελέσουν αὗται ἀποφάσεις πρὸς τήν Ἀγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον. Καταργεῖται δηλαδή πλήρως ἡ ὅλη διαδικασία, τήν ὁποίαν ἔχουν ἀποφασίσαι αἱ Ἐκκλησίαι, δηλαδή τήν ὑπ' αὐτῶν ἀνάθεσιν εἰς τά ἀρμόδια ὄργανα (Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικὴν Ἐπιτροπὴν καί Προσυνοδικὴν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν, ἀντιστοίχως) τῆς μακρᾶς προπαρασκευῆς τῶν κειμένων, τήν ἀποδοχήν ἢ μὴ τῶν ὁποίων θά κρίνουν τελικῶς κατὰ τήν Ἀγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, καί ὅχι ἐκάστη Ἐκκλησία μεμονωμένως. Καταργεῖται ἐντελῶς ἡ πορεία πρὸς τήν Σύνοδον. Εἶναι σαφές καί συμφώνως πρὸς τόν Κανονισμόν λειτουργίας τῶν Προσυνοδικῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων, τό ἄρθρον 18 τοῦ ὁποίου ὀρίζει, ὅτι αἱ ἀποφάσεις ὑπογράφονται ὑπὸ τῶν Ἀρχηγῶν τῶν Ἀντιπροσωπιῶν τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν εἰς τās ἐπισήμους γλώσσας τῆς Διασκέψεως – ἥτοι τήν ἐλληνικὴν, τήν ρωσικὴν καί τήν γαλλικὴν – καί κοινοποιοῦνται ὑπὸ τῆς Γραμματείας ἐπὶ τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου πρὸς πάσας τās κατὰ τόπους Αὐτοκεφάλους καί Αὐτονόμους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας. Ὅχι πρὸς ἔγκρισιν, διότι ἐάν ἐκάστη Ἐκκλησία ἐγκρίνῃ ἢ ἀπορρίψῃ τās ἀποφάσεις, οὐδέν νόημα ἔχει ἡ Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις. Ποία θά ᾔτο τότε ἡ ἀποστολὴ τῆς Προσυνοδικῆς Διασκέψεως; Βεβαίως, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νά τηρήσωμεν τās ὁδηγίας τῶν ἡμετέρων Συνόδων, ἀλλά ὅχι νά θέσωμεν τās ἀποφάσεις, αἱ ὁποῖαι, ἐν τῷ πλαίσιῳ τῆς Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, λαμβάνονται ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων πασῶν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ὑπὸ τήν κρίσιν μιᾶς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία δύναται νά τās

ἀνατρέψη. Ἄλλως δὲν πρόκειται ποτέ νά φθάσωμεν εἰς τὴν Ἀγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον. Τό σημεῖον λοιπόν αὐτό εἶναι οὐσιώδες καὶ οὐδέποτε αἱ ἀποφάσεις τῶν προηγουμένων Προσυννοδικῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν κρίσιν τῶν Συνόδων τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν.

Δεύτερον, ὡς πρὸς τὴν δυνατότητα τροποποιήσεων: Βεβαίως, ὡς εἶπον καὶ χθὲς ὁμιλῶν περὶ τῆς διαδικασίας, δυνάμεθα νά κάνωμεν τροποποιήσεις. Συμφωνῶ μὲ τὴν ἀποψιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ. Τοῦτο σημαίνει ὅτι δὲν δύναται νά γίνῃ ἀποδεκτὴ ἡ ἀποψις ὅτι υἱοθετοῦμεν τὰ κείμενα ὡς ἔχουν, ἄνευ συζητήσεως. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι, ἐξ ἐπόψεως διαδικασίας, ἔχομεν τὴν ἀπόλυτον εὐχέρειαν νά εἰπώμεν ὅτι υἱοθετοῦμεν τὰ κείμενα ὡς ἔχουν, ἀλλὰ ἐφ' ὅσον ὑπάρχῃ ἔστω καὶ μία Ἐκκλησία, ἡ ὁποία θέλει νά ἐξετασθῶν προηγουμένως τὰ κείμενα ἢ καὶ νά παραγάγωμεν νέον κείμενον, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νά σεβασθῶμεν τὴν ἐπιθυμίαν της. Ἐπομένως, ἡ ἀποψις τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας, ὅτι δηλαδὴ δὲν δυνάμεθα νά τροποποιήσωμεν τὰ κείμενα, δὲν δύναται νά γίνῃ ἀποδεκτὴ.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, βεβαίως, ἀλλάζουν τὰ δεδομένα ἀνά πάσαν στιγμὴν εἰς τὴν συζήτησίν μας. Ὅταν εἶχον ζητήσῃ τὸν λόγον, ἤθελα ἀπλῶς νά διευκρινήσω, ἐάν εἶχον κατανοήσῃ καλῶς τὴν παρατήρησιν τοῦ Δρος Λαχάμ, δηλαδὴ ὅτι ἡ φράσις «ἐπὶ τῇ βάσει ἀρχῶν καὶ κατευθύνσεων» ἀφορᾷ εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς μεταβατικῆς καταστάσεως καὶ ὄχι εἰς τὴν κανονικὴν λύσιν. Νομίζω ὅτι αὐτό εἶναι τὸ νόημα τοῦ κειμένου ἐδῶ, διότι αἱ βασικαὶ ἀρχαὶ καὶ κατευθύνσεις, αἱ ὁποῖαι καταγράφονται εἰς τὴν συνέχειαν, ἀφοροῦν εἰς τὰς Ἐπισκοπικὰς συνελεύσεις καὶ ὄχι εἰς τὴν κανονικὴν λύσιν, ἡ ὁποία θεωρεῖται αὐτονόητος.

Εἰς ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὸ ἐρώτημα, ἐάν καὶ κατὰ πόσον αἱ ἀποφάσεις τῆς ἡμετέρας Διασκέψεως ἀπευθύνονται εἰς τὴν Ἀγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον, τοῦτο εἶναι ἀπολύτως σαφές καὶ κατανοητόν, διότι αἱ ἡμέτεραι Ἐκκλησίαι ἔχουν ἤδη λάβῃ γνῶσιν τῶν βασικῶν αὐτῶν κειμένων. Ἄρα εἴμεθα ἐδῶ προητοιμασμένοι προκειμένου νά ἐγκρίνωμεν ταῦτα, νά παρέμβωμεν ἐνδεχομένως διὰ διορθώσεων ἢ προσθηκῶν, ἀλλὰ ἐφ' ὅσον λάβουν τὴν ἐγκρίσιν τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἡμετέρων Ἀντιπροσωπιῶν, τὰ κείμενα κατατίθενται κατ' εὐθείαν εἰς τὴν Ἀγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον. Ὅπως ὀρθῶς ἐξηγήσατε, ἐάν δὲν ἀκολουθηθῇ ἡ διαδικασία αὕτη, ἡ πορεία πρὸς τὴν Ἀγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον θά εἶναι ἀτέρμων καὶ, νομίζω, ἅπαντες ἐξέφρασαν τὴν ἐπιθυμίαν νά φθάσωμεν εἰς τὴν Ἀγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον. Ἐπομένως πρέπει τοῦτο νά γίνῃ κα-

τανοητόν καί ἀποδεκτόν ὑφ' ὅλων καί, ὡς εἶπατε, ὁ Κανονισμός τῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων προβλέπει ὅτι ἐργαζόμεθα κατ' ἀναφοράν πρὸς τὴν Ἀγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον. Βεβαίως, τὰ κείμενα κοινοποιοῦνται εἰς τὰς Συνόδους, ὅχι ὁμῶς πρὸς ἐγκρισιν, ἀλλὰ πρὸς γνωστοποίησιν καὶ προετοιμασίαν, διὰ τὴν ὀριστικὴν ἀντιμετώπισιν αὐτῶν πλέον ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Δημητριάδος.

Ο Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἴσως δὲν ἔγινε κατανοητός, ἀναφερόμενος εἰς τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ἱερά Σύνοδος πρέπει νὰ ἐγκρίνῃ. Βεβαίως ἐννοοῦσα ὅτι πρέπει νὰ γνωστοποιήσωμεν τὰς ἀποφάσεις μας εἰς τὴν Σύνοδον. Τὴν ἐρχομένην ἐβδομάδα ἔχομεν σύσκεψιν τῆς Ἱεραρχίας καὶ ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία ὀφείλει νὰ κἀν ἀναφοράν περὶ τῶν πεπραγμένων. Διὰ νὰ γίνῃ ὁμῶς ἀποδεκτόν ἐν κείμενον, πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ὁμοφωνία, δηλαδή νὰ συμφωνοῦν ἅπασαι αἱ Ἀντιπροσωπίαί τῶν ἡμετέρων Ἐκκλησιῶν. Ὑπὸ τὴν ἐννοίαν ταύτην εἶπον ὅτι ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία κρίνει ὅτι δὲν χρειάζεται ἡ προσθήκη αὐτῇ. Ἐάν ὠρισμένοι ἐπιμένουν νὰ γίνῃ ἡ προσθήκη, θὰ ἀναγκασθῶμεν νὰ μὴν ὑπογράψωμεν. Δὲν δυνάμεθα νὰ παρουσιάσωμεν εἰς τὴν Ἱεραρχίαν, ἔστω καὶ διὰ γνωστοποίησιν, ἐν κείμενον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία δὲν συνεφώνησε. Λέγομεν δὲ τοῦτο, διότι ἔγιναν πολλαὶ συζητήσεις περὶ τῆς ἐρμηνείας τῶν κανόνων τούτων. Τὰ κείμενα τοῦ 1990 καὶ τοῦ 1993 συνεζητήθησαν εἰς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας καὶ ἐνεκρίθησαν ὡς ἔχουν. Βεβαίως, δὲν εἶμαι ἀντίθετος εἰς μίαν τροποποίησιν τοῦ κειμένου, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν νέαι καταστάσεις καὶ δυνάμεθα νὰ βελτιώσωμεν τοῦτο. Καὶ εἰς τὸ κείμενον τοῦ 1993, ἔχομεν συγκεκριμένην πρότασιν βελτιώσεως ἐνός σημείου, ἔχοντες ὑπ' ὅψιν τὴν νέαν κατάστασιν, ἡ ὁποία προέκυψε ἀπὸ τοῦ 1993 μέχρι σήμερον. Πολλὰ πράγματα ἥλλαξαν. Διὰ τοῦτο δὲν εἶμαι κατὰ τῆς τροποποιήσεως τοῦ κειμένου, μὲ τὴν ἐννοίαν τῆς βελτιώσεως αὐτοῦ καὶ ὅχι διὰ νὰ προκαλέσωμεν ἀτέρμονας συζητήσεις.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εἴσθε δηλαδή ὑπὲρ τῆς τροποποιήσεως τοῦ κειμένου, ἀλλὰ ὅχι ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ.

Ο Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Ὅχι ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ. Συζητοῦμεν παράγραφον πρὸς παράγραφον. Μποροῦν νὰ γίνουν προσθήκαι πρὸς βελτίωσιν τοῦ κειμένου καί, βεβαίως, τὸ κείμενον νὰ γίνῃ ἀποδεκτόν ὑφ' ὅλων τῶν Ἀντιπροσωπιῶν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δὲν μπορεῖτε νὰ ἀρνηθῇτε ὅτι ὅσοι ἐκάστοτε προτείνουν μίαν τροποποίησιν, εἶναι διότι πιστεύουν ὅτι οὕτω

βελτιώνουν τό κείμενον. Ἐάν μία Ἐκκλησία δέν θέλει νά ἀποδεχθῇ τήν προτεινομένην ἐκάστοτε τροποποίησιν, ἐπαναλαμβάνω ὅσα εἶπον χθές ἐπὶ τῆς διαδικασίας, ἥτοι, πρῶτον, ὅτι πρέπει πᾶσα ἀντίρρησης νά εἶναι ἠτιολογημένη, ὥστε νά πεισθοῦν ὅλοι καί, δεύτερον, νά λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ὅσας λέγομεν ὅτι ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία δέν ἀποδέχεται καί δέν ὑπογράφει, ἀναλαμβάνομεν καί τήν εὐθύνην ναυαγίου τῆς Διασκέψεως. Ἐάν τό θέμα εἶναι τόσο σοβαρόν, ὥστε νά ἀξίζη τό ναυάγιον τῆς Διασκέψεως, ἐντάξει. Πᾶς ὅμως ἐξ ἡμῶν, ὁ ὁποῖος ἀσκεῖ βέτο, ἀναλαμβάνει καί τήν ἐπ' αὐτοῦ εὐθύνην. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, τό λέγω αὐτό διὰ νά εἴμεθα σαφείς, ἀλλά νά μή παρατείνωμεν πολύ τήν συζήτησιν ταύτην. Ἐάν ἴδωμεν ὅτι ἡ προτεινομένη τροποποίησις δέν γίνεται ἀποδεκτὴ ὑφ' ὅλων, θά τήν ἐγκαταλείψωμεν. Ἐάν ὅσοι θέλουν τήν τροποποίησιν ἐπιμένουν εἰς αὐτήν καί δέν ἐπιτευχθῇ ὁμοφωνία, τότε θά ἔχωμεν ἀδιέξοδον.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἁγιε Πρόεδρε, εἶναι ἀπορίας ἄξιον πῶς ὠρισμέναι Ἐκκλησίαι, αἱ ὁποῖαι τοῦλάχιστον εἰς τὰς προηγουμένας Διορθοδόξους Προπαρασκευαστικὰς Ἐπιτροπὰς ἐνεφανίζοντο ὡς συντηρητικαὶ Ἐκκλησίαι, ἐμφανίζονται σήμερον ὡς μὴ ἀποδεχόμεναι ἓνα κανόνα τῆς Α' Οἰκουμενικῆς συνόδου. Δέν δυνάμεθα νά θέσωμεν ὑπὸ ἀμφισβήτησιν, διὰ τόν ἓνα ἢ τόν ἄλλον λόγον, τόν κανόνα αὐτόν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς συνόδου. Ἐπὶ πλέον, ὡς πρὸς τήν παρατήρησιν τοῦ ἀγαπητοῦ Ἐπισκόπου Κυπριανοῦ, δέν εἶναι ὁ 8^{ος} κανὼν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς συνόδου, ἀλλὰ ἡ ἐρμηνεία τοῦ 28^{ου} κανόνος τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς συνόδου, ἡ ὁποία ἐγένεν ἀντικείμενον μακρῶν συζητήσεων. Δέν πρέπει ὡσαύτως νά λησμονῶμεν ὅτι πάντοτε εἰς τὰς Οἰκουμενικὰς συνόδους λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν οἱ προηγούμενοι κανόνες χωρὶς νά καταργοῦνται. Δέν ἔχομεν δικαίωμα καταργήσεως ἐνός κανόνος. Ὁ κανὼν μιᾶς Συνόδου καταργεῖται μόνον ὑφ' ἐτέρας Οἰκουμενικῆς συνόδου. Ἐπομένως, ὁ κανὼν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς συνόδου εἶναι καί θά εἶναι ἰσχυρὸς εἴτε τό θέλομεν εἴτε ὄχι. Ἄν ἀρχίσωμεν νά ἀποδομῶμεν τό κανονικόν δίκαιον, ἀναλόγως τῶν συμφερόντων μας, τότε δέν θά μείνῃ τίποτε. Τό δεύτερον, τό ὁποῖον θέλω νά ἀπαντήσω εἰς τόν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Βολοκολάμσκ εἶναι ὅτι ἡ Ἐκκλησία του δέν ἔθεσε μέχρι στιγμῆς τοιοῦτον θέμα, ὅτι δηλαδή αἱ ἀποφάσεις τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, πολλῶ δέ μᾶλλον τῆς Προσυννοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, νά τίθενται ὑπὸ τήν ἔγκρισιν ἐκάστης τοπικῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο ἀνατρέπει τά πάντα καί ἐπομένως ἡ μέχρι τοῦδε, ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, ἐπιτελεσθεῖσα ἐργασία, πρέπει νά ριφθῇ εἰς τόν κάλαθον τῶν ἀχρήστων, νά ἀρχίσωμεν ἐξ ἀρχῆς ὅλα τά

θέματα διά τὰ ὅποια ἔχει ἤδη ἐτοιμασθῇ καί ὑπάρχει ὁ φάκελος παραπομπῆς αὐτῶν εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, διότι μία Ἐκκλησία δέν δέχεται τὰ ἐν λόγῳ κείμενα δι' οἰονδήποτε λόγον. Εἵμεθα ὑποχρεωμένοι νά τηρῶμεν τὰ πανορθόδοξως καθιερωμένα. Ἡ τελευταία παρατήρησίς μου εἶναι ὅτι τό ὑπό συζήτησιν κείμενον δέν εἶναι ποιμαντικόν κείμενον, τό ὅποιον προορίζεται διά τὰ κατηχητικά σχολεῖα ἢ τό ποίμνιόν μας. Πρέπει νά ἔχη καθαῶς ἐπιστημονικήν βάσιν, νά ἐρείδεται ἐπὶ κοινῶς ἀποδεκτῶν θεολογικῶν καί κανονικῶν βάσεων. Διά τόν λόγον τοῦτον, ἡ μνεία τοῦ 8^{ου} κανόνος τῆς Α' Οἰκουμενικῆς συνόδου ἀποτελεῖ τήν βάσιν καί διά τās Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις καί διά τήν ἐπίλυσιν τοῦ θέματος τῆς Διασποράς. Οἱ κανόνες πρέπει νά ἐφαρμόζονται εἴτε μᾶς συμφέρει εἴτε ὄχι. Πρέπει νά ἀποφασίσωμεν νά μὴ λέγωμεν ἄλλα εἰς τούς διμερεῖς διαλόγους, ὅτι ὁ τάδε κανὼν μᾶς ἀπαγορεύει τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, καί ἐδῶ νά λέγωμεν τὰ ἀντίθετα. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εἴσθε σαφῆς, ἅγιε Περιστερίου. Εὐχαριστῶ.

Ο Ἐλλογμ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπιθυμῶ νά κάνω μίαν πρότασιν, ἡ ὅποια ἐκφράζει, κατὰ τήν γνώμην μου, καί τό πνεῦμα τῶν κανόνων, ἀλλά καί τήν περιρρέουσιν ἀντίληψιν. Εἰς τό τέλος τῆς § 1 α), ἐκεῖ ὅπου λέγει «κατὰ τρόπον σύμφωνον πρὸς τήν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν καί τήν κανονικήν παράδοσιν καί πρᾶξιν τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας», μέ βάσιν τήν ἐναρκτήριο Ὁμιλίαν σας, ἅγιε Πρόεδρε, νά προστεθῇ τό ἐξῆς: «αἵτινες προβλέπουν καί ἐπιβάλλουν τήν ὑπαρξίν ἑνός καί μόνον ἐπισκόπου εἰς ἐκάστην τοπικήν Ἐκκλησίαν».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νά ἐρωτήσω τήν Ἀντιπροσωπίαν τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας, ἐάν ὁ πρότασις τοῦ κ. Γιάγκου σᾶς εὐρίσκει συμφώνους.

Ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Ρουμανίας ἀπαντᾷ ὄχι.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Ἐάν προστεθῇ «διά τήν ἐδαφικότητα τῶν ἐπισκοπικῶν δικαιοδοσιῶν», εἰς τό σημεῖον 1 α), τό ὅποιον ἀνέφερεν ὁ κ. Γιάγκου;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν καταλαβαίνω τί θά ἐννοῇ αὐτό.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Γνωρίζομεν τί σημαίνει, εἶναι οὐσιαστικῶς τό ἴδιον τό ὅποιον περιγράφεται.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τί σημαίνει «διά τήν ἐδαφικότητα»;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σημαίνει οὐσιαστικῶς τήν ὑπαρξίν ἑνός ἐπισκόπου εἰς μίαν περιφέρειαν, ἡ ὅποια θά εἶναι ἡ ἐδαφική δικαιοδοσία του.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐμένα δέν μοῦ λέγει τίποτε. Ἐν πάσῃ πε-

ριπτώσει, ἡ ἐντύπωσίς μου εἶναι ὅτι ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας οὐδεμίαν ἀπολύτως δέχεται τροποποίησιν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου. Εἶναι ἔτσι;

Ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Ρουμανίας ἀπαντᾷ, «ἀπολύτως».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπομένως δέν ἔχει νόημα νά προτείνωμεν τροποποιήσεις.

Ὁ Σεβ. Αρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανία καί Μ. Βρεταννία κ. Μᾶρκος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ζητῶ συγγνώμην, διότι μᾶλλον προσεπάθησα νά ἐκφρασθῶ συντόμως καί δι' αὐτό δέν κατενόησατε τήν παρατήρησίν μου. Ἐπ' οὐδενί ἤθελον νά εἶπω ὅτι δέν πρέπει νά λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψιν τοὺς κανόνας. Πιστεύω, ἀντιθέτως, ὅτι ἀποτελοῦν τήν βάσιν, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηριζόμεθα. Θά ἤθελον νά δυνάμεθα νά χρησιμοποιήσωμεν κατὰ λέξιν κάποιον κανόνα εἰς τήν ἐποχήν μας. Θά πρέπει νά ἀναγνώσωμεν τόν 8^{ον} κανόνα τῆς Α' Οἰκουμενικῆς συνόδου καί νά ἴδωμεν τί ἀκριβῶς ἀναφέρει, διότι ἐκεῖ δέν ἀναφέρονται αἱ διάφοροι δικαιοδοσίαι, ἀλλά ἡ παραμονή ἐνός ἢ δύο ἐπισκόπων, εἴτε αὐτῶν οἱ ὅποιοι ἔχουν καθαιρεθῇ εἴτε αὐτῶν οἱ ὅποιοι ἔχουν ἐπανέλθει εἰς τό ἀξίωμα τῆς ἀρχιερωσύνης. Εἶναι μία τελείως διαφορετική θέσις ἀπὸ αὐτήν διὰ τήν ὁποίαν ὁμιλοῦμεν σήμερον. Δηλαδή, τό νόημα εἶναι ἐντελῶς διαφορετικόν, ὅταν ὁμιλῶμεν καί χρησιμοποιῶμεν τόν κανόνα τοῦτον διὰ τήν μὴ κανονικὴν ταύτην κατάστασιν, ἀναφερόμενοι εἰς τὰ γεγονότα τοῦ 20^{ου} αἰῶνος. Ἐκτός τούτου, ὁ κανὼν ἀναφέρει εἰς μίαν πόλιν, ἐνῶ ἡμεῖς ὁμιλοῦμεν περὶ περιοχῶν, διότι καταλαβαίνομεν ὅτι εἰς πολλάς πόλεις, πράγματι, δέν ὑπάρχουν δύο ἐπίσκοποι. Ἀλλὰ εἰς τήν μικρὴν μου Γερμανίαν, εἰς διαφόρους πόλεις, ὑπάρχουν διάφοροι ἐπίσκοποι. Καί αὐτό ἐπίσης εἶναι λάθος. Διὰ τοῦτο δέν θά πρέπει νά στηριζόμεθα εἰς τό γράμμα τοῦ κανόνος, ἀλλὰ εἰς τό γενικόν πνεῦμα ὅλου τοῦ κανονικοῦ δικαίου καί τῆς κανονικῆς παραδόσεως. Αὐτό θά πρέπει κάπου νά τό προσθέσωμεν, ὅτι φυσικὴν πηγὴν ἡμῶν ἀποτελεῖ τό πνεῦμα τῶν κανόνων.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Πρὶν ἢ δώσω τόν λόγον εἰς τόν ἅγιον Μπάτσκα, θά ἤθελον νά κάνω μίαν παρατήρησιν διαδικαστικῆς φύσεως. Ὅπως εἶπομεν καί χθές, ἡ ἀποστολή ἡμῶν ἐδῶ δέν εἶναι νά συζητήσωμεν τό θέμα ἐξ ὑπαρχῆς, ἐάν δηλαδή ἰσχύουν ἢ δέν ἰσχύουν οἱ κανόνες, κ.λπ. Ἐπομένως, ἡ συζήτησις πρέπει νά τελειώσῃ. Θά παρεκάλουν νά μὴν ἐπεκταθῇ πλέον ἡ συζήτησις καί νά λάβωμεν τήν ἀπόφασίν μας κατὰ συνείδησιν.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκα κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θέλω νά σχολιάσω τήν ξενίζουσάν, θά ἔλεγον, καί εἰς ἐμέ καί, φαντάζομαι, καί εἰς ἄλλους τινάς, θέσιν τοῦ ἀδελφοῦ Κυπριανοῦ,

διότι τό ὄραμα ἡμῶν, διά λόγους θεολογικούς καί κανονικούς, ὡς προεῖπεν ὁ ἅγιος Περιστερίου, καί ὄχι μέ σκοπόν νά ἀρέσωμεν εἰς τό ποιμνίον μας, εἰς τά ἔθνη μας ἤ εἰς ἄλλους παράγοντας, εἶναι ὄραμα μιᾶς κανονικῶς ἐρρυθμισμένης Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς. Βλέπω μίαν διαφοράν ἀπόψεων ὡς πρὸς τό πῶς ὠρισμέναι Ἐκκλησίαι βλέπουν τήν ὁδόν πρὸς τό ὄραμα, πρὸς τό μέλλον τοῦτο. Ὁρισμέναι Ἐκκλησίαι δέν δέχονται τήν ἐρμηνείαν τοῦ 28^{ου} κανόνος τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς συνόδου, καθὼς αὕτη διατυπῶνται εἰς τοὺς κύκλους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Δέν νομίζω ὅμως ὅτι αὕτη ἡ στάσις, αὕτη ἡ διαφοροποίησις ὡς πρὸς τήν ἐρμηνείαν τοῦ κανόνος μᾶς δίδει τό δικαίωμα νά θέλωμεν νά διαιωνίζεται ἡ ἀταξία καί ἡ ἀκαταστασία, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τήν Διασποράν, μέ παραλλήλους διαδικασίας ἐπὶ ἐθνικῆς βάσεως. Εἰς τήν πρότασιν ἢ τήν θέσιν τοῦ ἀδελφοῦ Ἐπισκόπου Κυπριανοῦ διαβλέπω ἓν βῆμα παρά πέρα, κινδυνωδέστερον τοῦ πρώτου, δηλαδή τήν μὴ ρητὴν παραδοχὴν τῶν κανόνων, οἱ ὅποιοι εἶναι σαφεῖς καί κατηγορηματικοί ὡς πρὸς τό θέμα μας, σημαίνει ὄχι μόνον διαιωνισμὸν τῆς ἀκαταστασίας εἰς τήν Διασποράν, ἀλλὰ καί παρείσφρυσιν μιᾶς νέας πρωτοφανοῦς πρακτικῆς, μία τοπικὴ αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία νά εἰσπῇ εἰς τό κανονικόν ἔδαφος τῆς ἄλλης μέ ἐθνικά ἢ ἄλλα κοσμικά κριτήρια καί πλέον ὅλος ὁ θεσμός τῆς Ἐκκλησίας μας ἀνατινίσσεται καί δέν θά ὑπάρχη Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐάν γίνη αὐτό. Θά ἔχωμεν χάος καί ἀκαταστασίαν, ὅπου ὁ κόσμος τῆς διαμαρτυρήσεως θά φαντάζη ἰδανικός. Νομίζω ὅτι δέν δυνάμεθα, ὄντες ὅλοι ἐδῶ ὀρθόδοξοι, ὑπεύθυνοι ποιμένες καί θεολόγοι, νά θέσωμεν ὑπὸ ἀμφισβήτησιν οἰονδήποτε κανόνα, πολλῶν δέ μᾶλλον, θεμελιώδεις κανόνας, οἱ ὅποιοι ρυθμίζουν τήν δομὴν καί τήν λειτουργίαν τῆς Ἐκκλησίας ἀνά τήν οἰκουμένην. Ἄρα εἴτε θά εἴπωμεν εὐθέως ὁ 8^{ος} κανὼν, εἴτε περιφραστικῶς, ὅπως προέτεινεν ὁ ἅγιος Γαλλίας, τό ἴδιο κάμει, ἀλλὰ δέν δυνάμεθα νά ἀρνηθῶμεν τήν ἀνάγκην ἱεροκανονικῆς στηρίξεως τοῦ ὅλου ἐγχειρήματός μας. Διό νομίζω ὅτι οὐδεμίαν πρέπει νά ἔχωμεν ἀμφιβολίαν εἰς τό σημεῖον τοῦτο, ἀλλὰ νά μείνῃ τό κείμενον μέ τήν κατοχύρωσιν διὰ τῆς παραπομπῆς εἰς τήν κανονικὴν ἡμῶν παράδοσιν. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Μπάτσкас. Ἐξεφράσατε μέ τρόπον, νομίζω, πολὺ σαφῆ τοὺς κινδύνους, οἱ ὅποιοι ὑπάρχουν, ἐάν ἀποσιωπήσωμεν τήν ἀναφοράν ἡμῶν εἰς τήν κανονικὴν τάξιν, εἰς συγκεκριμένους κανόνας. Πολύ φοβοῦμαι ὅτι τό θέμα τοῦτο εἶναι τόσο σοβαρόν, ὥστε δέν θά δυνάμεθα εὐκόλως νά τό παρακάμψωμεν, χωρὶς νά προδῶσωμεν τήν ἐκκλησιολογίαν μας. Ἐπομένως, τίθεται ἓν σοβαρόν ἐρώτημα, ἐάν πρέπει, χάριν τῆς ἐνότητός μας αὐτὴν τήν στιγμήν, νά θυσιάσωμεν τό σημεῖον

τοῦτο. Εἶναι ὅμως κάτι, τό ὁποῖον θά κρίνῃ τό ἱερόν Σῶμα. Ἐάν πράγματι τό σημεῖον αὐτό ἐνδέχεται νά μᾶς φέρῃ εἰς ἀδιέξοδον, ἢ θά πρέπει νά τό ἀποσύρωμεν ἢ θά ὀδηγηθῶμεν εἰς ἀδιέξοδον. Θά ἤθελον νά ὑπογραμμίσω ὅτι, παρὰ τό γεγονός ὅτι ὁμιλοῦμεν κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, αὐτά τά ὁποῖα λέγομεν ἐδῶ καί τά ὁποῖα θά ἀποφασίσωμεν καί θά καταγραφοῦν εἰς τά Πρακτικά, θά ἀποτελέσουν ἀντικείμενον εὐρυτέρας γνώσεως καί κριτικῆς. Πρέπει δηλαδή νά ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ὄχι μόνον ὁ ἱστορικός, ἀλλά καί ὁ ὀρθόδοξος πιστός, ὁ ὁποῖος θά λάβῃ γνώσιν τῶν ὅσων εἶπομεν, θά εἴπῃ ἀμέσως ὅτι ὑπάρχουν Ἐκκλησίαι, αἱ ὁποῖαι δέν θέλουν τήν ἀρχήν τοῦ ἐνός ἐπισκόπου εἰς μίαν περιοχήν, αἱ ὁποῖαι ἀρνοῦνται τοὺς κανόνες καί θά μᾶς κρίνουν ἀναλόγως. Τό θέμα εἶναι πολύ σοβαρόν, ἀλλ' ἐναπόκειται εἰς ἡμᾶς, ἐπειδή ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας σαφῶς ἀσκεῖ ἀρνησικυρίαν αὐτήν τήν στιγμήν, νά κρίνωμεν ἐάν θά ἐμμείνωμεν εἰς τήν ἀναφοράν εἰς τήν κανονικήν τάξιν, εἴτε κατὰ τρόπον συγκεκριμένον εἴτε ὄχι. Ποία εἶναι ἡ γνώμη τῶν Ἀντιπροσωπιῶν ἐπ' αὐτοῦ;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίας: Συγγνώμην πού λαμβάνω τόν λόγον. Παρακολουθῶ μέ πολύ ἐνδιαφέρον τὰς συζητήσεις καί ὡς γραμματεὺς ἐπιτραπήτω μοι νά κάμω ὠρισμένας διαπιστώσεις, συμφώνως πρὸς τήν ἀποστολήν, τήν ὁποίαν αἱ Ἐκκλησίαι ἔδωσαν εἰς τήν Γραμματείαν, ἥτοι τόν συντονισμόν καί τήν ἐξεύρεσιν διεξόδων. Ἀσφαλῶς μέ τήν συζήτησιν διευκρινήθησαν πολλά πράγματα. Ἡμεῖς προετοιμάζομεν τήν Ἀγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον. Δέν ἀποφασίζομεν τελεσιδικῶς ἐπὶ τῶν θεμάτων. Ἡ προετοιμασία τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς ἔχει ἐνδιάμεσα στάδια, μέ τήν ἐργασίαν εἰς τὰς Διορθοδόξους Προπαρασκευαστικὰς Ἐπιτροπὰς καί εἰς τήν ἡμετέραν Διάσκεψιν, ἡ ὁποία καλεῖται νά λάβῃ ἀπόφασιν *ad referendum* πρὸς τήν Ἀγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, μόνην δυναμένην νά λάβῃ τὰς ὀριστικὰς ἀποφάσεις ἐπὶ τῶν θεμάτων. Θεωρῶ ὅτι ὀφείλομεν νά προχωρήσωμεν, ἔστω καί ἐάν ὑπάρχουν διαφορετικαὶ γνώμαι ἐπὶ τῶν πραγμάτων. Ὑπάρχουν συγκλίνουσαι καί ἀποκλίνουσαι ἀπόψεις, μέχρι τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου. Αἱ ἀπόψεις αὗται ἐκφράζονται ἀπὸ τὰς κατὰ τόπους Ἐκκλησίας. Δι' ὅσων ἐλέχθησαν ἐνεφανίσθησαν αἱ ὑπάρχουσαι διαφοραί, τὰς ὁποίας δέν θά ἐξαλείψωμεν. Ἀπλῶς προσπαθοῦμεν νά κατανοήσωμεν τὰ θέματα. Ἀκόμη καί ἐάν εἰς τήν παρούσαν φάσιν ἀδυνατοῦμεν νά ἐξαλείψωμεν τὰς διαφοράς, ὀφείλομεν νά συνεχίσωμεν τήν ἐργασίαν μας, διότι ἔχομεν μεγάλην εὐθύνην ἔναντι τοῦ πανορθοδόξου καί παγκοσμίου πλαισίου. Ἐπομένως, μετὰ συνέσεως καί ἐν γνώσει ὅλων τῶν καταστάσεων, θά προχωρήσωμεν.

Κατά τήν ταπεινήν μου γνώμην, τό ἐνώπιον ἡμῶν κείμενον μᾶς παρέχει τήν δυνατότητα ταύτην. Δέν συνετάχθη ὑπό τῶν προκατόχων μας εἰκῇ καί ὡς ἔτυχε. Τό ἐμελέτησαν, διεξιφίσθησαν ἐπὶ τῶν θεμάτων, κινδυνεύοντες ἐνίστε νά μή φθάσουν εἰς ἀποτέλεσμα. Καί ὅμως, ἔχοντες συναίσθησιν τῆς εὐθύνης διὰ τήν συνέχισιν τοῦ ἔργου των, ἀπεφάσισαν ἐν γενικόν πλαίσιον. Ἐφ' ὅσον καί τώρα ἔχομεν αὐτήν τήν διαφοράν, θεωρῶ ὅτι καλύπτεται καί ἡ μέριμνα ἐφαρμογῆς τῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῆς φράσεως: «ὅπως ὁργανωθῇ αὕτη κατὰ τρόπον σύμφωνον πρὸς τήν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν καί τήν κανονικὴν παράδοσιν καί πρᾶξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας». Ἐάν εἰσέλθωμεν εἰς τήν ἀνάλυσιν, βλέπομεν ὅτι δέν ὑπάρχει συμφωνία. Ἐπομένως, θεωρῶ, ὅτι δέν πρέπει καί οὐδεὶς μᾶς ὑποχρεώνει νά εἰσέλθωμεν εἰς λεπτομερείας. Ἄς ἀρκεσθῶμεν εἰς ἐκεῖνο, τό ὁποῖον ἐκφράζεται εἰς τό κείμενον καί ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ὁμοφωνία τῆς Ὀλομελείας. Ἐπομένως, δέν πρέπει νά φθάσωμεν εἰς τό σημεῖον νά εἰπώμεν ὅτι δέν δυνάμεθα νά προχωρήσωμεν. Προχωροῦμεν ἐπὶ τῆς βάσεως ταύτης, ἡ δέ φράσις καλύπτει, κατὰ τήν ταπεινήν μου γνώμην, τήν ὀρθόδοξον κανονικὴν πρᾶξιν καί παράδοσιν. Αὐτά ἤθελον νά εἰπῶ διὰ νά καθυψάσω ὀλίγον τὰ πνεύματα. Ἐάν, βεβαίως, ἡ Ὀλομέλεια ἐπιθυμῇ νά ἐμβαθύνῃ ἐπὶ τοῦ θέματος καί νά ἀναλάβῃ τὰς εὐθύνας της εἰς αὐτό, τό ὁποῖον δύναται νά προκύψῃ, εἶναι ἰδική της ὑπόθεσις. Ἀλλὰ ἡ Γραμματεία, σκεπτομένη ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν πραγμάτων καί ἐπὶ τῆς διαδικασίας, κάνει τήν πρότασιν αὐτήν. Ἐχομεν κῦρος Διασκέψεως, ἀλλὰ ἡμεῖς δέν ἀποφασίζομεν ὁριστικῶς. Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος ἀποφασίζει. Ἡμεῖς ἀποσαφηνίζομεν τὰ πλαίσια, προετοιμάζομεν τὰ θέματα καί τὰ παραπέμπομεν εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον. Αὕτη εἶναι ἡ ἀποστολή μας. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ ἅγιε Ἐλβετίας.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐν Δυτικῇ καί Κεντρῷᾳ Εὐρώπῃ κ. Ἰωάννης: Εὐχαριστῶ, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε. Ἐπὶ τοῦ συγκεκριμένου θέματος, διὰ νά τελειώσωμεν. Ἐάν δέν κάνω λάθος, νομίζω ὅτι ὁ ἀγαπητός ἀδελφός Κυπριανός εἶπεν, ὅτι εἰς τήν σημερινήν πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας δύνανται νά ὑπάρχουν καταστάσεις ὑπάρξεως πλέον τοῦ ἐνός ἐπισκόπου εἰς τήν ἰδίαν πόλιν. Ὁρθῶς ἠννόησα; Ἐάν ὄχι, ἔχετε ἀντίρρησην νά ὁμιλῶμεν θεολογικῶς ὡς Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, καί ὄχι πρακτικῶς, οὔτε περὶ μεταβατικῆς καταστάσεως, οὔτε περὶ σημερινῆς ποιμαντικῆς ἀνάγκης εἰς τήν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ, ἐπαναλαμβάνω, θεολογικῶς λέγοντες, ὅτι ὁ στόχος ἡμῶν ὡς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ ἐκκλησιολογία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας προϋποθέτει τήν ὑπαρξιν ἐνός ἐπισκόπου εἰς μίαν περιοχὴν/περιφέρειαν; Δέν τό δέχεται;

Ο Θεοφίλ. Επίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Λυπούμαι, διότι δέν ἔγινα κατανοητός. Ἐνόμιζον ὅτι ἤμην σαφής. Δέν ἀρνούμεθα τούς κανόνες, ἀλλά θεωροῦμεν ὅτι πρέπει νά μείνωμεν εἰς τό πνεῦμα τῶν κανόνων. Γνωρίζομεν ποία εἶναι ἡ σύγχρονος πραγματικότητα. Εἶπον ἐξ ἀρχῆς ὅτι δέν εἶναι φρόνιμον νά κάνωμεν μίαν συγκεκριμένην προσθήκην, ἐπειδή θεωροῦμεν ὅτι εἰς τήν § 1 α) ἡ φράσις, «σύμφωνον πρός ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν καί τήν κανονικήν παράδοσιν καί πρᾶξιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», καλύπτει ἀρκούντως τό θέμα, ἄνευ περαιτέρω διευκρινήσεως, ἐφ' ὅσον γνωρίζομεν ὅτι εἰς πολλές Ἐκκλησίας ὑπάρχει διαφορά ἐρμηνείας τοῦ ἐν λόγῳ κανόνος καί ἐτέρων κανόνων. Διατί νά θίξωμεν τό θέμα τοῦτο; Δέν ἐπιθυμοῦμεν νά εἰσέλθωμεν εἰς τήν οὐσίαν τῶν πραγμάτων, μέ τήν ἐρμηνείαν τῶν κανόνων. Αναφορικῶς ὡς πρός ὅσα εἶπεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Ἰωάννης, πιστεύομεν ὅτι δύνανται νά ὑπάρχουν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει 2 ἢ 3 ἐπίσκοποι, ἐφ' ὅσον εἶναι μεγαλόπολις, ἀλλά ὅχι ὁ καθείς μέ τό ἰδικόν του ποιμνιον, δέν γίνεται σύγχυσις. Ὁ 8^{ος} κανών ρητῶς ἀναφέρει ὅτι δέν ἐπιτρέπεται πλέον τοῦ ἐνός ἐπισκόπου εἰς μίαν πόλιν. Ἡ σημερινή πραγματικότης ὅμως εἶναι διαφορετική καί δέν ὁμιλοῦμεν περί τῆς Διασποράς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπιτρέψατέ μοι, εἰς τό σημεῖον αὐτό, νά κάμω μίαν διευκρίνησιν, διότι ἔχω ἀκούσει ἐπανηλειμμένως τό ἐπιχείρημα τοῦτο. Ὅταν λέγωμεν ὅτι εἰς μίαν πόλιν ἔχομεν πολλούς ἐπισκόπους, δέν ἐννοοῦμεν ὅτι ἐντός τῆς δικαιοδοσίας ἐνός ἐπισκόπου ὑπάρχει ἕτερος ἐπίσκοπος. Ἐάν, π.χ., ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἔχει καταταμηθῇ εἰς μητροπόλεις, ἑκάστη ἔχει τόν ἰδικόν τῆς ἐπίσκοπον καί δέν ὑπάρχει δεύτερος ἐπίσκοπος ἐντός τῶν ὁρίων αὐτῆς. Τοῦτο εἶναι ἄσχετον πρός τήν Διασποράν, εἰς τήν ὁποίαν οἱ ἐπίσκοποι ὑπάρχουν ὁ εἰς δίπλα εἰς τόν ἄλλον. Λοιπόν, εἶπατε ὅτι ἔχετε διαφορετικήν ἐρμηνείαν τοῦ 8^{ου} κανόνος, ἀλλά δέν εἶναι ὥρα νά συζητήσωμεν τό θέμα τοῦτο. Δέν δύναμαι ὅμως νά κατανοήσω πῶς οἱ Ὁρθόδοξοι διαφέρομεν εἰς τήν ἐρμηνείαν τοῦ 8^{ου} κανόνος. Δέν δύναμαι νά καταλάβω, πούθενά δέν ἔχω διαβάσει δύο διαφορετικάς ἐρμηνείας. Ὁ κανών οὗτος εἶναι πολύ σαφής. Δέν θέλομεν νά τό ὁμολογήσωμεν, ἀλλά, πολύ φοβοῦμαι ὅτι οὕτω δίδομεν τήν ἐντύπωσιν ὅτι θέλομεν κάτι νά κρύψωμεν. Βεβαίως, εἶναι δικαίωμά σας νά ἐπιμένετε εἰς τήν θέσιν σας, ἀλλά, ὡς εἶπον καί χθές, πρέπει νά αἰτιολογῶμεν ὅ,τι λέγομεν. Ἐσεῖς προεβάλλατε ὡς αἰτιολογίαν τήν ἐντολήν τῆς ὑμετέρας Ἐκκλησίας.

Ο Θεοφίλ. Επίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Ἐχομεν ἐγγράφον ὡς πρός τό θέμα.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν ἔχει σημασίαν, ἐάν ἡ ἐντολή εἶναι

ἔγγραφος ἢ μή. Σημασίαν ἔχει ὅτι ἔχετε ἐντολήν, ἡ ὁποία σᾶς λέγει ὅτι ἐάν δέν ὑπάρξῃ συμφωνία μετὰ τῆς ὑμετέρας Ἀντιπροσωπίας ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο πρέπει νὰ ἀποχωρήσετε ἀπὸ τὴν Διάσκεψιν. Ἐάν ἔχετε τοιαύτην ἐντολήν, τοῦτο σημειώνεται εἰς τὰ Πρακτικά καὶ ἕκαστος ἀναλαμβάνει τὰς εὐθύνας του. Νὰ ἔχετε ὁμῶς ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁσάκις λέγομεν ὅτι ἀποχωρῶ, ἐάν δέν γίνῃ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θέλω καὶ μοῦ εἶπεν ἡ Ἐκκλησία μου, ἡ ἡμετέρα Διάσκεψις θὰ τιναχθῇ εἰς τὸν ἀέρα. Ἦλθομεν ἐδῶ μέ εὐρύτητα πνεύματος νὰ ἀκούσωμεν καὶ τὴν ἀποψιν τῶν ἄλλων. Αὐτὸ σημαίνει Διάσκεψις. Δέν δυνάμεθα νὰ ἐπικαλούμεθα συνεχῶς τὴν ἐντολήν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας καὶ νὰ δηλώνωμεν ὅτι ἀποχωροῦμεν ἐκ τῆς Διασκέψεως.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, δέν εἶπα ὅτι ἀποχωροῦμεν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἶπατε ὅτι δέν θὰ ὑπογράψετε. Εἶναι τὸ ἴδιον.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Εἶπαμε ποῖα εἶναι ἡ θέσις τῆς ἡμετέρας Ἀντιπροσωπίας. Τώρα, ἐσεῖς κρίνετε.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Μέ συγχωρεῖτε. Ἡ ἐρώτησίς μου ἦτο σαφῆς καὶ ὡς πρόεδρος εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ἀποσαφηνίσω τὴν θέσιν σας. Ἐθέσατε τὸ θέμα ὑπὸ τὴν μορφήν «ἢ τὸ δέχεσθε ἢ δέν ὑπογράφομεν»; Ἐάν τὸ θέτετε ἔτσι, πρόκειται περὶ ἀρνησικυρίας. Πρέπει νὰ γνωρίζω πῶς θέτετε τὸ θέμα, διὰ νὰ ξέρω τί κάνω. Παρακαλῶ νὰ ἀπαντήσετε.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Λοιπόν, νὰ προχωρήσωμεν τὴν συζήτησιν καὶ νὰ ἴδωμεν ποῦ θὰ καταλήξωμεν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἔως πότε; Συζητοῦμεν τὸ θέμα αὐτὸ ἀπὸ χθές τὸ ἀπόγευμα. Νὰ συζητήσωμεν πάλιν; Τώρα πλησιάζει τὸ διάλειμμα, δέν δυνάμεθα νὰ παρατείνωμεν τὴν συζήτησιν. Ἐξεφράσθησαν ὅλαι αἱ ἀπόψεις. Ἐπομένως, πρέπει νὰ ἀπαντήσετε, ἐάν θεωρῆτε τὸ θέμα τόσο οὐσιώδες, ὥστε νὰ μὴ δεχθῆτε τὸ κείμενον ἐάν τὸ τροποποιήσωμεν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, νὰ μὴ τὸ τροποποιήσωμεν ἢ νὰ διαπιστώσωμεν ἀπλῶς τὸ ἀδιέξοδον.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Θεωρῶ ὅτι, ὅπως εἶπεν καὶ ὁ ἅγιος Ἐλβετίας, τὸ κείμενον καλύπτει τὸ ὅλον ζήτημα. Ἐάν ἐπιμένετε νὰ κάμετε προσθήκες, βεβαίως...

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν γίνῃ ἡ προσθήκη, εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ζητοῦν οἱ περισσότεροι, ἐσεῖς θὰ τὴν ἀποδεχθῆτε ἢ ὄχι;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Ἀναλόγως πῶς θὰ εἶναι ἡ προσθήκη...

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Ἐπὶ τῆς διαδικασίας, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε. Κατ' ἀρχήν, δέν τίθεται θέμα νά φύγῃ κάποιος ἢ νά μείνῃ. Λαμβάνομεν τὰς ἀποφάσεις μας ὁμοφώνως. Ὁ Κανονισμός λειτουργίας τῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων ἀναφέρει ρητῶς ὅτι πρέπει νά ἐπιτευχθῇ ὁμοφωνία. Ἐάν δέν ὑπάρχῃ ὁμοφωνία ἐπὶ ἐνός θεμελιώδους σημείου, παραπέμπεται εἰς ἐπομένην Διάσκεψιν. Ὑπάρχουν δύο δυνατότητες: εἴτε νά προσθέσωμεν τί σημαίνει ἡ τήρησις τοῦ κανόνος, λέγοντες δηλαδή ὅτι πρέπει νά φθάσωμεν εἰς μίαν τοπικὴν Ἐκκλησίαν μέ ἓνα ἐπίσκοπον εἰς ἕκαστον τόπον. Ἐάν ἡ προσθήκῃ αὕτη δέν γίνῃ ὁμοφώνως ἀποδεκτὴ, δέν γίνεται ἡ προσθήκῃ. Ἐάν θεωρήσωμεν ὅτι τό σημεῖον τοῦτο εἶναι θεμελιώδες, διακόπτομεν τὴν ἐξέτασιν τοῦ σημείου τούτου καὶ τό παραπέμπομεν εἰς ἐπομένην Διάσκεψιν. Οὕτως ἔχει ὁ κανονισμός. Ἡ πρότασις, τὴν ὁποίαν εἶχα κάνει («ἔτσι ὥστε εἰς ἕκαστην περιοχὴν νά ὑπάρχῃ μία τοπικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἡ ὁποία θά ἔχῃ μόνον ἓνα ἐπίσκοπον εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν τόπον»), δέν προορίζεται διὰ τὴν § 1 β), διότι διαβάζοντας ἐκ νέου τό κείμενον, ἀντελήφθην ὅτι ἡ τελευταία φράσις τῆς § 1 β), «ἐπὶ τῇ βάσει ἀρχῶν καὶ κατευθύνσεων...», ἀφορᾷ εἰς τὴν μεταβατικὴν περίοδον. Εἶναι ὅμως καλὸν νά εἴπωμεν, ἐπαναλαμβάνω, τί σημαίνει ἡ τήρησις τοῦ κανόνος. Ἐάν δέν συμφωνήσωμεν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου καὶ θεωρήσωμεν ὅτι εἶναι ἰδιαίτερος σημαντικόν, θά πρέπει νά παραπέμψωμεν τό σημεῖον τοῦτο εἰς ἐπομένην Διάσκεψιν, ἀλλὰ νά συνεχίσωμεν μέ τὰ ἄλλα σημεία τοῦ κειμένου.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν αὐθεντίαν τῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων, συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 16 τοῦ Κανονισμοῦ, «αἱ ἀποφάσεις τῶν Προσυννοδικῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων (...) δέν ἔχουν δεσμευτικὸν κύρος διὰ τὰς κατὰ τόπους Ἐκκλησίας, πρὶν ἢ ἀποφανθῇ ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος». Δέν γνωρίζω ἐάν εἰς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον ἐκάστη Ἐκκλησία λαμβάνῃ ἐνιαίαν θέσιν ἢ ἐάν ἕκαστος ἐπίσκοπος μέλος τῆς Συνόδου ὁμιλῇ συμφώνως πρὸς τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τό θέμα βεβαίως τοῦτο δέν εἶναι τῆς παρούσης. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἂς ἀρκεσθῶμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἐνώπιον ἡμῶν κειμένου. Δυνάμεθα, νά προσθέσωμεν κάπου εἰς τό κείμενον τί σημαίνει συμφώνως πρὸς τὴν ἐκκλησιολογίαν καὶ τὴν κανονικὴν παράδοσιν καὶ πρᾶξιν ἢ ὄχι; Ἐάν δέν συμφωνήσωμεν ἐπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ θεωρήσωμεν ὅτι ἀποτελεῖ θεμελιώδες σημεῖον, ὥστε νά παραπεμθῇ εἰς ἐπομένην Διάσκεψιν, συνεχίζομεν τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐτέρων σημείων τοῦ κειμένου. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, κ. Λαχάμ. Μακάρι νά ἦτο ὅπως τό εἶπατε, φοβοῦμαι ὅμως ὅτι δέν παραπέμπονται μόνον ὠρισμένα σημεία τοῦ κειμένου εἰς τὴν Διορθόδοξον Προπαρασκευ-

αστικήν Ἐπιτροπήν, ἀλλὰ ὁλόκληρον τό κείμενον. Αὕτη εἶναι ἡ ἰδική μου ἐρμηνεία τοῦ Κανονισμοῦ. Ἐάν παραπεμφθῇ ἐν σημείον, παραπέμπεται ὅλον τό κείμενον. Ὅποτε ἔχομεν γενικόν ἀδιέξοδον. Ἐν σημείον δύναται νά τορπιλίση ὅλον τό κείμενον, ὅλην τήν διαδικασίαν. Ἐπομένως, τό ἐρώτημα εἶναι ἐάν ἀξίζη νά ἐπιμείνωμεν εἰς τό σημείον τοῦτο ἐν ᾧ τοῦ γεγονότος ὅτι πιθανόν νά ὀδηγήσῃ εἰς ἀδιέξοδον ἢ ἐάν εἴμεθα διατεθειμένοι νά τό παρακάμψωμεν.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Αλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ὅσα ἐλέχθησαν εἶναι πολύ κατατοπιστικά καί ὅποιος ἔχει μελετήσει τά πρακτικά τῶν Διορθοδόξων Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν διαπιστώνει ὅτι, ἐν πολλοῖς, ἡ συζήτησις αὕτη ἔχει προηγηθῇ καί ἐκ μέρους τῶν προκατόχων ἡμῶν. Θεωρῶ ὅτι αἱ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν διασωθῇ εἰς τό ἐνώπιον ἡμῶν κείμενον, δέν εἶναι τυχαῖαι. Π.χ., «πρός τήν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν», ἅπαντες γνωρίζομεν τί σημαίνει τοῦτο, εἰς τήν λειτουργικήν πράξιν ἡμῶν. Τό κείμενον δέ προσθέτει, «τῇ κανονικῇ παράδοσιν καί πράξιν τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας». Καί ἐδῶ οἱ ὅροι ἐρμηνεύονται βάσει τῶν συζητήσεων εἰς τās Διορθοδόξους Προπαρασκευαστικάς Ἐπιτροπάς. Εἰς τήν § 1 β) προστίθεται «εἰς τήν **αὐστηρῶς** κανονικήν λύσιν τοῦ προβλήματος». Τό «αὐστηρῶς» ἐμπερικλείει ἀκριβῶς ἐκεῖνο, τό ὁποῖον προσπαθοῦμεν νά ἐπιτύχωμεν, καί ἴσως θά ἦτο καλόν νά προστεθῇ εἰς τό κείμενον. Ἡ προσθήκη δέν εἶναι ὅμως ἀπολύτως ἀναγκαία, διότι τό αὐστηρῶς σημαίνει μία ἐπισκοπή – ἕνας ἐπίσκοπος. Οὐδεὶς δύναται νά τό ἀμφισβητήσῃ εἰς τήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Ἐξ ἄλλου, εἰς τήν § 2 α), τό κείμενον ἐπανερχεται λέγον «κατά τό μεταβατικόν στάδιον, κατά τό ὁποῖον θά προετοιμασθῇ ἡ κανονική λύσις τοῦ ζητήματος». Ἐπανερχεται δηλαδή τό κείμενον συνεχῶς μέ φράσεις, αἱ ὁποῖαι, κατά τήν ταπεινήν ἡμῶν γνώμην, διασώζουν τήν ἐνότητα καί αἱ ὁποῖαι ἐρμηνεύονται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συζητήσεων. Αἱ συζητήσεις διασώζονται εἰς τά Πρακτικά, τά ὁποῖα συνοδεύουν τά ὑφ' ἡμῶν ὑποβαλλόμενα κείμενα εἰς τήν Ἀγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον. Ἄπαντες ἐπιθυμοῦμεν τήν βελτίωσιν τῶν κειμένων καί θά ἡδυνάμεθα νά συζητῶμεν ἐπὶ ὥρας πρὸς τελειοποίησιν τοῦ κειμένου. Ἀκόμη καί τό τελειότερον κείμενον δύναται τις νά τό ἐρμηνεύσῃ κατά τό δοκοῦν. Μήπως λοιπόν, χάριν τῆς ἐνότητος ἐν τῇ παρούσῃ Διασκέψει καί τῆς συνεχίσεως τῆς ἡμετέρας ἐργασίας, θά πρέπει νά προχωρήσωμεν ἐπὶ τῆς οὐσίας, νά κληθοῦν δηλαδή αἱ Ἀντιπροσωπίαί νά προτείνουν τυχόν ἀλλαγάς ἐπὶ σημείων, τά ὁποῖα αὗται θεωροῦν κρίσιμα, ὅχι διὰ τήν βελτίωσιν τοῦ κειμένου, ἀλλὰ διὰ τήν θέσιν των ἑναντι τῶν κειμένων, διασφαλίζοντες οὕτω καί τήν ἐνότητα καί τήν ὁλοκλήρωσιν τῆς ἡμετέρας ἐργασίας; Πι-

στεύω ὅτι ἤδη ὁ διάλογος, ὁ ὁποῖος προηγήθη καί θά συνοδεύη τό κείμενον, κατοχυρώνει τās φράσεις: ὀρθόδοξος ἐκκλησιολογία, κανονική παράδοσις καί πράξις, αὐστηρῶς κανονική λύσις τοῦ προβλήματος. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἅγιε Δημητριάδος, θά ἤθελον νά σᾶς ἐρωτήσω ἐπ' αὐτοῦ. Δύνασθε νά μοῦ εἴπετε, διά ποῖον λόγον δέν θέλομεν νά εἴπωμεν τὰ πράγματα μέ τό ὄνομά τους; Μήπως τοῦτο δημιουργεῖ σοβαρόν θέμα; Μήπως ὄντως δέν συμπίπτομεν εἰς τήν ἀποδοχήν ἢ τήν ἐρμηνείαν τοῦ κανόνος; Θέλετε νά τό παρακάμψωμεν χάριν τῆς ἐνότητος, ἀλλά βλέπων ὅτι μία Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δέν ἀντιμετωπίζει μέ τόν ἴδιον τρόπον ἕνα κανόνα τῆς Ἐκκλησίας καί δέν θέλει νά τό εἴπη μέ τό ὄνομά του, δέν σᾶς δημιουργεῖ ἕναν προβληματισμόν; Ἴσως ἐν τέλει τό παρακάμψωμεν χάριν τῆς ἐνότητος, ἀλλά δέν σᾶς προβληματίζει; Προσωπικῶς, ὡς θεολόγος, ἀλλά καί ὡς ὀρθόδοξος γενικῶς, αἰσθάνομαι ἄσχημα ὅταν βλέπω ὅτι μία Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δέν ὁμοφωνεῖ εἰς τό θέμα τοῦτο. Θά ὑπῆρξαν ἀσφαλῶς ἐπ' αὐτοῦ συζητήσεις καί εἰς τήν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν, καί δι' αὐτό κατέληξαν νά μή τό εἴπουν μέ τό ὄνομά του, ἀλλά θέλομεν νά συνεχίσωμεν νά μή τό λέγωμεν μέ τό ὄνομά του; Δέν δυνάμεθα ὁμως νά μή τό σημειώσωμεν εἰς τὰ Πρακτικά, τὰ ὅποια γράφονται καί θά γνωστοποιηθοῦν. Ἐγώ τουλάχιστον καταθέτω ὅτι ἀδυνατῶ νά μή σημειώσω ὅτι τό γεγονός τοῦτο εἶναι ἄκρως ἀνησυχητικόν.

Ο Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασῶφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, Σεβασμιώτατοι, θά ἤθελον νά ὑποστηρίξω τό σοφόν κάλεσμα δι' εἰρήνην καί αὐτοσυγκράτησιν, τό ὅποιον μᾶς ἀπηύθυνεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας, Γραμματεὺς ἐπὶ τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου. Ἐάν ἐπιστρέψωμεν εἰς τήν συζήτησιν μεταξύ τοῦ Προέδρου καί τοῦ ἐκπροσώπου τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας, θά ἤθελον νά σημειώσω ὅτι καί ἄλλοι ἐκπρόσωποι τῶν κατὰ τόπους Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν ἐξέφρασαν τήν αὐτήν θέσιν μέ ἐκείνην τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας, διότι ἐδῶ πλέον λέγεται ὅτι μόνον ἡ Ἐκκλησία Ρουμανίας διαλύει τήν ὁμοφωνίαν. Ἡ ὁμοφωνία ἐπιτυγχάνεται μέ τήν ὑπάρχουσαν διατύπωσιν εἰς τό ἐγκριθέν κείμενον τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990, εἰς τό ὅποιον ἀναφέρεται «*συμφώνως πρὸς τήν κανονικὴν παράδοσιν καί πράξιν τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας*». Ἡ δυσκολία συνίσταται εἰς τήν περιγραφὴν τῆς κανονικῆς παραδόσεως τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας εἰς σύντομον φράσιν. Ἀκόμη καί ἡ φράσις «*εἰς ἐπίσκοπος εἰς μίαν πόλιν*», ἄνευ συγχρόνου ἐρμηνείας, θά ἦτο ἀπολύτως ἀκατανόητος, μεταξύ ἄλλων, καί ὑπὸ τῶν περισσοτέ-

ρων ὀρθοδόξων πιστῶν. Διότι οὗτοι γνωρίζουν καλῶς ὅτι ἐάν, π.χ. ὁ Πατριάρχης Μόσχας δέν εἶχε 10-15 βοηθοὺς ἐπισκόπους, δέν θά ἠδύνατο νά ἀντεπεξέλθῃ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις μιᾶς μεγαλουπόλεως ὅπως ἡ Μόσχα· μεταξύ αὐτῶν εἶναι καί ὁ Μητροπολίτης Κρουτίτσκις, ὁ ὁποῖος διοικεῖ τήν περιοχὴν του σχεδόν μέ τὰ δικαιώματα ἐπαρχιούχου ἱεράρχου, καίτοι αὕτη ἀποτελεῖ τμήμα τῆς ἐπαρχίας Μόσχας. Ἐάν λοιπόν ἀναφέρωμεν τόν συγκεκριμένον κανόνα ἢ μίαν συγκεκριμένην φράσιν τοῦ κανόνος, θά χρειασθῶμεν εὐρυτάτην ἐρμηνείαν καί ἐφαρμογὴν τοῦ κανόνος εἰς τὰς συγχρόνους συνθήκας. Ἐκτός τούτου, ἐνθυμούμενος τὰς ἐργασίας τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990, θά πρέπει νά σημειώσω ὅτι εἰς τὰ Πρακτικά τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990, σημειώθηκε ὅτι ὁ Μητροπολίτης Περγάμου προέτεινε νά μὴ γίνῃ ἀναφορά εἰς τόν 8^{ον} κανόνα τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καί ἡ φράσις εἰς ἐπίσκοπος εἰς μίαν πόλιν, διότι ὁ κανὼν οὗτος δέν ἀναφέρεται πουνθενά ἄλλου. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Αποκλείεται νά τό ἔχω εἶπῃ αὐτό. Ἐχω ἐπανειλημμένως γράψῃ ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων. Τά Πρακτικά ἔχουν κάποιο λάθος. Ἐπαναλαμβάνω ὅμως, ὅτι τό παράδειγμα τῆς ὑπάρξεως πολλῶν ἐπισκόπων ἐντός τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Μόσχας δημιουργεῖ σύγχυσιν, διότι δέν ἔχει σχέσιν μέ ἐκεῖνο τό ὅποιον συζητοῦμεν τώρα. Ἐδῶ πρόκειται περὶ παραλλήλων δικαιοδοσιῶν. Δηλαδή, ἐάν θέλωμεν νά εὐρωμεν ἓν παράδειγμα, θά ἐρωτήσω τόν Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερον κ. Μπαλασώφ, πῶς θά ἡσθάνετο ἐάν ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ἢ ἡ Ἐκκλησία Ἑλλάδος ἔκαμεν ἐπισκοπὴν διὰ τοὺς Ἕλληνας ἐντός τῆς Μόσχας; Θά προσέκρουε ἢ ὄχι εἰς τόν 8^{ον} κανόνα; Τά περὶ βοηθῶν ἐπισκόπων οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουν μέ τό ὑπὸ ἐξέτασιν θέμα. Τό πρόβλημα εἶναι ἐάν δυνάμεθα νά ἔχωμεν παραλλήλους δικαιοδοσίας λόγω τῆς ἐθνικῆς μας ταυτότητος.

Ο Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: Οὐδεμία τῶν κατὰ τόπους Ὄρθοδόξων Ἐκκλησιῶν θεωρεῖ δυνατόν τήν ἐντός τῆς δικαιοδοσίας αὐτῆς ἰδρυσιν δικαιοδοσίας ἐτέρας τινός κανονικῆς Ἐκκλησίας. Ἐνῶ ἡ σύντομος φράσις εἰς ἐπίσκοπος εἰς μίαν πόλιν δέν δύναται νά συμπεριληφθῇ εἰς τό κείμενον, διότι θά χρειασθῇ εὐρυτέραν ἐρμηνείαν καί προσαρμογὴν εἰς τὰς συγχρόνους συνθήκας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὁ τελευταῖος ὁμιλητὴς εἶναι ὁ Καθηγ. κ. Μαρτζέλος, διότι πλησιάζει ἡ ὥρα τοῦ διαλείμματος.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δι' ἐμέ τό θέμα δέν εἶναι ἐάν πρέπει ἢ ὄχι νά γίνῃ προσθήκη εἰς τήν § 1 α). Τό θέμα, τό ὅποιον εἶναι ἀνησυχητικόν, εἶναι ὅτι δέν

τολμοῦμεν νά διευκρινήσωμεν εἰς τί συνίσταται ἡ κανονική παράδοσις καί πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας. Δηλαδή, εὐλόγως διερωτᾶται τις, παίζομεν μέ τάς λέξεις; Ἐχομεν μίαν διατύπωσιν καί δέν εἵμεθα εἰς θέσιν νά διευκρινήσωμεν τί ἐννοοῦμεν; Ἡκούσθη προηγουμένως ἡ θέσις τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Κυπριανοῦ, ὁ ὁποῖος εἰς συζήτησιν μετὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Περιστερίου, ἄν δέν κάνω λάθος, εἶπεν ὅτι οἱ κανόνες ἔχουν ποιμαντικόν χαρακτήρα καί ἐπομένως δέν θά πρέπει νά ἐκλαμβάνωνται κατὰ γράμμα. Ἐνδεχομένως θά ἡδύνατο νά ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ παράμετρος ταύτη. Ὅντως οἱ κανόνες ἔχουν ποιμαντικόν χαρακτήρα. Ὅμως τό θεμέλιον τῶν κανόνων εἶναι θεολογικόν, τό πλαίσιον, ἐντός τοῦ ὁποῖου οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐκφράζουν τήν ποιμαντικήν αὐτῶν στάσιν, εἶναι ἡ ἐκκλησιολογία. Αὕτη εἶναι ἡ βάση. Δέν δυνάμεθα λοιπόν, ἐν ὀνόματι τῶν διαφορετικῶν ποιμαντικῶν προβλημάτων, τά ὁποῖα ἀντιμετωπίζομεν σήμερον, νά ἀγνοήσωμεν τήν θεολογικήν βάσιν καί τό πλαίσιον τῆς ἐκκλησιολογίας τῆς Ἐκκλησίας. Νομίζω ὅτι ἐκεῖνο, τό ὁποῖον θά πρέπει πρωτίστως καί κυρίως νά μᾶς ἐνδιαφέρει εἶναι ἡ ἀνάδειξις τοῦ πνεύματος τοῦ κανόνος, ἡ δέ ἀνάδειξις αὕτη δέν ἡμπορεῖ νά γίνη, ἄν ἀγνοήσωμεν τήν βάσιν καί τό πλαίσιον, τό ὁποῖον εἶναι θεολογικόν, ἐκκλησιολογικόν ἐν προκειμένῳ. Ὑπό τήν ἔννοιαν ταύτην, νομίζω ὅτι πρέπει νά εἰπώμεν «εἰς ἐπίσκοπος εἰς μίαν πόλιν», ἢ καλλίτερον, συμφώνως πρὸς τά νέα δεδομένα, «εἰς ἐπίσκοπος εἰς μίαν περιφέρειαν, εἰς μίαν τοπικήν Ἐκκλησίαν». Εἶναι ἡ ἐκκλησιολογική ἀρχή, ἡ ὁποία ὑπάρχει ἤδη εἰς τόν 8^{ον} κανόνα, ἀσχέτως τῶν ποιμαντικῶν προβλημάτων, εἰς τήν λύσιν τῶν ὁποίων ἀπεσκοπεῖ ὁ κανὼν οὗτος.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Νομίζω ὅτι ἔχομεν ὁμιλήσει πολὺ καί κατ' ἐπανάληψιν. Θά διακόψωμεν διὰ τό διάλειμμα καί ὅταν ἐπανέλθωμεν, θά λάβωμεν ὁριστικήν ἀπόφασιν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, ἐάν θά ἀλλάξωμεν ἢ ὄχι τό κείμενον. Εὐχαριστῶ.

Λύεται ἡ συνεδρία.

ΤΡΙΤΗ, 9^η ΙΟΥΝΙΟΥ 2009

Β' ΠΡΩΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Ο Πρόεδρος: Αρχίζομεν, Ἀδελφοί, τό δεύτερον μέρος τῆς πρωινῆς ἐργασίας μας. Πρίν ἀπό τήν ἑναρξιν, θά ἤθελον νά σᾶς ἀναγνώσω τά Πρακτικά, εἰς τά ὁποῖα ἀνεφέρθη ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Μπαλασώφ. Εἰς τά Πρακτικά τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990 (σελ. 246 καί 247 τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου), ὁμιλῶ πρὸς τήν Ὀλομέλειαν ὡς μέλος τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς, συγκεκριμένως ἐπὶ τοῦ σημείου «δ) *ii*. Εἰς ἕκαστον τόπον (πόλιν ἢ σαφῶς περιγραφειμένην περιοχὴν) δέον νά ὑπάρχῃ εἰς μόνον ἐπίσκοπος (κανὼν 8 τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου)», τό ὁποῖον εἶχον προσωπικῶς εἰσηγηθῇ. Λέγω, λοιπόν, ὡς μέλος τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς, ὅτι ἐν τῷ πλαισίῳ αὐτῆς: «ἔγινε ἡ πρότασις νά ἀπαλειφθῇ ἡ τελευταία φράσις μέ τό **ἐπιχείρημα ὅτι δέν ἔχομεν ἄλλου ἀναφοράν εἰς κανόνας**. Νομίζω ὅτι ἔγινε ἀποδεκτή ἡ πρότασις καί δυνάμεθα νά διαγράψωμεν τήν φράσιν». Δέν εἶναι ἐπομένως ἡ ἰδική μου γνώμη, ὅπως τήν παρουσιάζει ὁ π. Μπαλασώφ. Δέν πρέπει νά διαστρέφωμεν τά κείμενα. Ἦτο ἡ πρότασις τότε τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς καί ἐγώ, ὡς μέλος αὐτῆς, ἀνέφερα εἰς τήν Ὀλομέλειαν τήν πρότασιν ταύτην. Ἐπομένως δέν εἶναι ἀκριβές ἐκεῖνο, τό ὁποῖον ἐλέχθη ὑπό τοῦ π. Μπαλασώφ.

Ἐρχόμεθα τώρα εἰς τό κύριον ἔργον ἡμῶν, τό ὁποῖον συνίσταται εἰς τό νά ἀποφασίσωμεν τελικῶς ἐπὶ τῆς § 1 α) καί β). Κατά τήν πρό τοῦ διαλείμματος συζητήσιν ἐξεφράσθησαν, νομίζω, ἅπασαι αἱ ἐπὶ τοῦ θέματος ἀπόψεις. Τώρα τίθεται τό ἐρώτημα ἐάν ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Ρουμανίας εἶναι διατεθειμένη νά δεχθῇ, κατά κάποιον τρόπον, μίαν ἀναφοράν εἰς τήν διευκρίνησιν περὶ τοῦ τί ἐννοοῦμεν, μέ τήν φράσιν «*αὐστηρῶς κανονικήν τάξιν*». Τί θά ἔλεγεν ἐπ' αὐτοῦ ἡ Ἐκκλησία Ρουμανίας;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Ὀλτενίας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, κατά τό πρῶτον μέρος τῆς συζητήσεώς μας εἶπομεν ὅτι δέν γεννᾶται βεβαίως θέμα ὅτι εἴμεθα ἐναντίον τῶν κανόνων. Εἴμεθα ἀπολύτως σύμφωνοι μέ τούς κανόνας, διότι οὗτοι ἀποτελοῦν ὁδηγόν τοῦ ἔργου καί τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὡς πρὸς τήν § 1 β), κατά τήν γνώμην μας, θά πρέπει νά μείνῃ ὡς ἔχει, δηλαδή ὡς συνετάχθη ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990. Εἰς τό τέλος τῆς πρώτης προτάσεως τῆς παραγράφου ταύτης δύναται νά λεχθῇ ὅτι πρέπει νά ὑπάρχῃ εἰς μόνον ἐπίσκοπος εἰς ἕκαστον τόπον, ἄνευ ἀναφορᾶς εἰς τόν κανόνα.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εἰς ποῖον σημεῖον ἀκριβῶς ἐπιθυμεῖτε νά

ἐντάξετε τὴν προσθήκην; Δύναται ὁ Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ νά μᾶς εἶπη εἰς τὰ ἑλληνικά;

Ὁ Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Νομίζω πλέον κατάλληλον μίαν διευκρίνησιν, ἡ ὁποία νά συνδέεται μέ τόν ὅρον «αὐστηρῶς». Εἰς τὴν § 1 β) «... δι' ἱστορικούς καί ποιμαντικούς λόγους ἡ ἄμεσος μετάβασις εἰς τὴν αὐστηρῶς κανονικὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο, **τούτέστιν τὴν ὑπαρξιν ἑνὸς μόνου ἐπισκόπου εἰς τὸν αὐτὸν τόπον**», ἄνευ ἀναφορᾶς τοῦ κανόνος. Τοῦτο ἀποσαφηνίζει τόν ὅρον «αὐστηρῶς» καί εἰσάγομεν τὸ πνεῦμα τοῦ κανόνος.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Καλῶς, εὐχαριστῶ. Νομίζω ὅτι ἡ πρότασις αὕτη θά ᾔτο ἀποδεκτὴ ὑπὸ τῆς Ὀλομελείας, διότι πράγματι ἀποσαφηνίζει ποία εἶναι ἡ αὐστηρῶς κανονικὴ τάξις. Δέν ἐνοχλεῖ ἡ μὴ ὀνομαστικὴ ἀναφορὰ εἰς τὸν κανόνα, ἐφ' ὅσον ἀναφερόμεθα εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ κανόνος. Εὐχαριστῶ, ἐπομένως, διὰ τὴν ἐποικοδομητικὴν συμβολὴν τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας. Διαβάζω πάλιν τὴν § 1 β), τῆς ὁποίας τὸ κείμενον ἔχει πλέον ὡς ἐξῆς: «Ἡ Ἐπιτροπὴ διεπίστωσεν ὡσαύτως ὅτι κατὰ τὴν παρούσαν φάσιν δέν εἶναι ἐφικτὴ δι' ἱστορικούς καί ποιμαντικούς λόγους ἡ ἄμεσος μετάβασις εἰς τὴν αὐστηρῶς κανονικὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο, **τούτέστιν εἰς τὴν ὑπαρξιν ἑνὸς μόνου ἐπισκόπου εἰς τὸν αὐτὸν τόπον**. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως προτείνη...» κ.λπ., ἄνευ ἐτέρας τροποποιήσεως. Συμφωνοῦμεν εἰς αὐτό;

Ἡ Ὀλομέλεια συμφωνεῖ.

Προχωροῦμεν εἰς ἄλλα θέματα, διότι ἔχομεν ἤδη χάσει πολὺ χρόνον. Ἔχετε παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς § 2 α);

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐδῶ ἀναφέρεται διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὰ κείμενά μας ὁ ὅρος «συνέλευσις», «Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων». Ἐξ ὧν γνωρίζω, εἰς τὴν ἑλληνικὴν, ὁ ὅρος «συνέλευσις» προϋποθέτει πλῆθος ἀνθρώπων. Φαντάζομαι, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν τῶν Ἐπισκοπικῶν λεγομένων συνελεύσεων δέν θά ὑπερβαίνει τὰ δάκτυλα τῆς μιᾶς χειρὸς ἢ τὸ πολὺ 9-10 μέλη, ὅπως ἡ SCOBA εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Συνεπῶς, μήπως θά πρέπει γενικῶς νά τροποποιήσωμεν τόν ὅρον «συνέλευσις»; Θά προέτεινον τὴν λέξιν «σύννοδος», ὅρον περισσότερον ἐκκλησιαστικόν, ἢ «σύναξις».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι αἱ λέξεις, τὰς ὁποίας προτείνετε, εἶναι προβληματικά, διότι «σύννοδος» εἶναι τεχνικός ὅρος, ὁ ὁποῖος δηλώνει ἄλλα πράγματα. Δέν δυνάμεθα νά ὀνομάσωμεν συνόδους τὰ ἐν λόγῳ ὄργανα, διότι εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἡ σύννοδος ἔχει ὠρισμένην δομήν. Ὡσαύτως, δέν δυνάμεθα νά τὰς

ονομάσωμεν «*συνάξεις*», διότι ή σύναξις δέν είναι μόνιμος, αλλά συνάγεται έκτάκτως. Ο όρος «*συνέλευσις*» έχει ήδη καθιερωθή και έχει επικρατήσσει. Θά ήτο πολύ δύσκολον νά αντικατασταθῇ. Οί προκατόχοι ήμῶν ίσως τό είχαν σκεφθῇ, αλλά δέν εύρον άλλην έκφρασιν. Πάντως όχι «*σύννοδος*», όχι «*σύναξις*». Νομίζω ότι ό όρος «*συνέλευσις*» πρέπει νά παραμείνη και νά μή χάσωμεν τόν χρόνον μας μέ τόν όρον τούτον. Παρακαλώ τόν Καθηγ. κ. Γαλίτην νά μήν επιμείνη επ' αὐτοῦ.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Καλῶς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Άλλη παρατήρησις;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δεδομένου ότι ό στόχος τῆς παρούσης Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως είναι ή ἐπιτάχυνσις τῆς συγκλήσεως τῆς Αγίας και Μεγάλης Συνόδου, φρονῶ ταπεινῶς, ότι εἰς τήν § 2 α) πρέπει νά τεθῇ χρονικός προσδιορισμός ἐντός τοῦ οἱοῦ θά ιδρυθοῦν και θά λειτουργήσουν αἱ Ἐπισκοπικαί συνέλευσις, εἰς τρόπον ὥστε νά μή παραπεμφθῇ τό θέμα τῆς ιδρύσεως τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων εἰς τάς ἑλληνικάς καλένδας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἄγιε Περιστερίου, εἰς τό κείμενον τοῦ 1993, ὑπάρχει πρόβλεψις επ' αὐτοῦ. Νομίζω ότι λέγεται, εὐθύς μετά τήν ἔγκρισίν των ὑπό τῆς Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, αἱ Ἐπισκοπικαί συνέλευσις τίθενται εἰς λειτουργίαν. Ἀναφέρεται εἰς τό κείμενον τοῦ 1993 § 3. Ἐπομένως, δέν χρειάζεται νά τό εἴπωμεν ἐδῶ.

Ο Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὅσοι ἔλαβον μέρος εἰς τήν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν τοῦ 1990 ἐνθυμοῦνται ότι προσεπαθήσαμεν νά ἀποφύγωμεν τόν ρωμαιοκαθολικόν όρον «διάσκεψις» («*conférence*»). Δέν ἀναφέρομαι εἰς τόν ἑλληνικόν όρον («συνέλευσις») οὔτε εἰς τόν γαλλικόν («*assemblée*»), αλλά εἰς τήν ρωσικήν μετάφρασιν («*conferencia*»). Ἀπλῶς, κάνω μίαν ὑπόδειξιν πρὸς τήν Γραμματείαν, ή ὁποία ἐτοιμάζει τάς μεταφράσεις. Εἰς τήν ρωσικήν μετάφρασιν, ό ὀρθός όρος είναι «*sabranié*» και όχι «*conferencia*».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ότι «*sabranié*» σημαίνει σύνοδος.

Ο Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σημαίνει «συνέλευσις».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν γνωρίζω τήν ρωσικήν, ἐάν ὅμως σημαίνει συνέλευσις, καλῶς. Νά διακρίνεται πάντως ἀπό τήν σύν-οδον.

Ο Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Διά τήν σύνοδον, οἱ σλαβόφωνοι χρησιμοποιοῦμεν τόν όρον «*sobor*», δηλαδή «σύν-οδος».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εἶναι θέμα τῶν ρωσσοφώνων, ἐάν δέχωνται τὸν ὅρον.

Ο Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαράς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὑπάρχει συμφωνία, εἰς τὰ Πρακτικά τοῦ 1993 (σελ. 75 τοῦ ἑλληνικοῦ): «Εἰς τὴν ἑλληνικὴν θὰ λέγωνται «Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις», εἰς τὴν γαλλικὴν «*Assemblées épiscopales*» καὶ εἰς τὴν ρωσικὴν «*Sabranie*».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπομένως, ὑπάρχει συμφωνία καὶ θὰ προσαρμοσθοῦν ἀναλόγως αἱ μεταφράσεις.

Ο Ἐλλογμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἀπλῶς ἤθελον νὰ εἶπω, ὅτι εἰς τὸ ἐνώπιον ἡμῶν κείμενον, εἰς τὴν ρωσικὴν μετάφρασιν, ὁ ὅρος ἀναφέρεται ὡς «*κονφερέντσια*».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὸ 2 β).

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχομεν δύο παρατηρήσεις σχετικὰς πρὸς τὴν § 2 β). Ἡ πρώτη εἶναι ἡ ἐξῆς: «Αἱ συνελεύσεις αὗται θὰ συνίστανται ἐκ πάντων τῶν ἐν ἐκάστη περιοχῇ ἐπισκόπων...», κ.λπ. Θὰ ἠθέλομεν νὰ καταστή ἑξ ἀρχῆς σαφές ὅτι τὸ ὄργανον τοῦτο ἔχει συμβουλευτικὸν χαρακτήρα. Δηλαδή, νὰ προστεθῇ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως: «Αἱ συνελεύσεις αὗται, αἱ ὁποῖαι ἔχουν συμβουλευτικὸν χαρακτήρα, θὰ συνίστανται...» κ.λπ. Ἡ δευτέρα πρότασις ἡμῶν εἶναι νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν συζήτησιν, ὡς πρὸς τὸ ποῖος εἶναι πρόεδρος τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Θεωροῦμεν περισσότερον ὀρθόν, οἱ πρόεδροι τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων νὰ ἐκλέγωνται ὑπὸ τῶν μελῶν τῶν συνελεύσεων τούτων, δηλαδή νὰ μὴν εἶναι θέσις, ἡ ὁποία δίδεται *ex officio*. Γνωρίζομεν, ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο εἶχεν συνεζητήθῃ εἰς τὴν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ 1990. Καὶ τότε, ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας εἶχε κάνει τὴν πρότασιν ταύτην, ἡ ὁποία εἶχεν ἀπορριφθῇ, ἀλλὰ τὸ 1990 ἐπρόκειτο διὰ συνέλευσιν τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Σήμερον, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, θέλομεν νὰ συζητήσωμεν ἐκ νέου τὴν ἡμετέραν πρότασιν περὶ ἐκλογῆς τῶν προέδρων ὑπὸ τῶν μελῶν τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Θεωροῦμεν ὅτι ἡ ἐκλογή ἀποτελεῖ τὸ καλλίτερον πρότυπον, τὸ ὁποῖον θὰ ἱκανοποιεῖ τὰς κατὰ τόπους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας. Εἶναι ἐπίσης τὸ πρότυπον, τὸ ὁποῖον θὰ ἔδιδεν εἰς τοὺς προέδρους τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων τὸ ἀπαραίτητον κῦρος διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καὶ τὸ ὁποῖον θὰ τοὺς προσέδιδε τὴν πρώτην θέσιν κατόπιν συμφωνίας ὅλων τῶν μελῶν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Ἐπομένως, ἡ πρότασις ἡμῶν εἶναι νὰ ἀντικατασταθῇ ἡ φράσις τοῦ κειμένου, ὅπου λέγεται: «Αἱ συνελεύσεις... θὰ προεδρεύωνται ὑπὸ τοῦ πρώτου ἐκ

τῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως ὑπαγομένων ἀρχιερέων, ἐλλείψει δέ τούτου συμφώνως πρὸς τὴν τάξιν τῶν Διπτύχων». Προτείνομεν τὴν ἐξῆς τροποποίησιν: «**Οἱ Πρόεδροι τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων θὰ ἐκλέγωνται ὑπὸ τῶν μελῶν αὐτῶν**».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐχομεν λοιπὸν δύο προτάσεις. Ἡ πρώτη ἀφορᾷ εἰς τὴν προσθήκην εἰς τὸ 2 β), «**Αἱ συνελεύσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν συμβουλευτικὸν χαρακτήρα, θὰ συνίστανται...**». Θὰ προέτεινον νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὴν πρότασιν ταύτην. Ποῖος θὰ ἤθελε νὰ ὁμιλήσῃ ἐπ' αὐτοῦ;

Ο Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης Ἰννοκέντιος Ἐξαρχος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διακρίνω μίαν ἀντίφασιν εἰς τὴν πρότασιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ. Ἀφ' ἑνὸς τονίζει ὅτι αἱ συνελεύσεις αὗται ἔχουν συμβουλευτικὸν χαρακτήρα, ἀφ' ἑτέρου ὑπερτονίζει τὴν σπουδαιότητα, τὴν ὁποῖαν θὰ εἶχεν ἡ ἐκλογή τοῦ προέδρου τῶν συνελεύσεων. Εὐχαριστῶ.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ὁ ρόλος τῆς προεδρίας τῶν συνελεύσεων εἶναι συντονιστικὸς καὶ ὄχι συμβουλευτικὸς. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην, γνωρίζομεν ποῖον εἶναι τὸ συντονιστικὸν κέντρον εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Ἀντὶ νὰ προσθέσωμεν τὸν ὅρον «συμβουλευτικὸς», θὰ ἡδυνάμεθα νὰ εἰπώμεν «συντονιστικὸς», ὅποτε αὐτομάτως ὁρίζεται καὶ ἡ θέσις τοῦ πρώτου. Ὡς γνωστὸν, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἶναι τὸ συντονιστικὸν κέντρον.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἡ πρότασις εἶναι νὰ εἰπώμεν «συμβουλευτικὸς» καὶ ὄχι «συντονιστικὸς». Τὴν δεχόμεθα ἢ ὄχι;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ σημείου τούτου, καθωρίσθησαν ὠρισμένα κριτήρια ὡς πρὸς τὸ ἔργον ἐκάστης Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Τότε ἐδέχθημεν, ὅτι αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις δέν δύνανται νὰ λαμβάνουν ἀποφάσεις εἰς θέματα μείζονος ἐκκλησιαστικοῦ ἐνδιαφέροντος, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν εἰς ὅλας τὰς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ μόνον εἰς ἀμιγῶς τοπικά ποιμαντικά προβλήματα. Νομίζω λοιπὸν, ἐφ' ὅσον ὑπάρχῃ ὁ προσδιορισμὸς καὶ περιορισμὸς οὗτος, εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὰ καθαρῶς ποιμαντικά προβλήματα ἐντὸς τῆς περιφερείας τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ἡ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις δέν ἔχει συμβουλευτικὸν χαρακτήρα. Θὰ δύνανται νὰ ἀποφασίσουν περὶ τῶν ἀμιγῶς ποιμαντικῶν τούτων προβλημάτων, ἀλλὰ διὰ μείζονος ἐνδιαφέροντος προβλήματα, ὅπως λέγει τὸ κείμενον ἀλλαχοῦ, ἀπευθύνονται εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τὸ ὁποῖον καταλλήλως θὰ ἐρωτήσῃ τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας καὶ θὰ ἀποφασίσουν. Δηλαδή, ἡ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις δέν μπορεῖ νὰ ἔχῃ συμβουλευτικὸν χαρακτήρα διὰ τοπικά ποιμαντικά προβλήματα.

τα. Εάν είχε καθαρώς συμβουλευτικόν χαρακτήρα καὶ δὲν ἦδύνατο νὰ ἀποφασίσῃ ἐπὶ οὐδενὸς θέματος, τότε διατί νὰ ὑπάρχῃ; Οὕτως ἢ ἄλλως, ἡ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις δὲν δύναται νὰ ἀσχοληθῇ μὲ προβλήματα πίστεως καὶ τάξεως, ἀλλὰ ἀποκλειστικῶς μὲ ἀπλὰ ποιμαντικά προβλήματα. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Θὰ ἠθελον νὰ ἐρωτήσω τὸν ἅγιον Βολοκολάμσκ, ὁ ὁποῖος ἔκανε τὴν πρότασιν, τί ἀκριβῶς ἐννοεῖ μὲ τὸν ὅρον «συμβουλευτικός;» Δηλαδή, ἐγὼ γνωρίζω ὅτι ἐν συμβουλευτικόν σῶμα συμβουλεύει κάποιον. Ποῖος εἶναι ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον τὸ σῶμα τοῦτο συμβουλεύει, διὰ νὰ εἰπῶμεν συμβουλευτικόν; Τί ἔχει κατὰ νοῦν;

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Τλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐγὼ κατανοῶ ὅτι ἡ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις δὲν θὰ πρέπει νὰ εἶναι διοικητικόν κανονικόν ὄργανον, ἐάν δηλαδή αἱ ἀποφάσεις τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως ἔρχονται εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὴν θέλησιν τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης τοπικῆς Ἐκκλησίας δὲν δύναται νὰ εἶναι ὑποχρεωτικά διὰ τοὺς ἐπισκόπους τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης Ἐκκλησίας, οἱ ὅποιοι ἐκπροσωποῦν τὰς Ἐκκλησίας αὐτῶν εἰς τὴν Διασποράν. Τοῦτο ἀφορᾷ εἰς πλείστα ὅσα ζητήματα, ἐπὶ παραδείγματι, εἰς τὸ θέμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαιοσύνης. Εάν ὁ κληρικός, ὁ ὁποῖος ἔχει κριθῇ ἔνοχος ὑπὸ μιᾶς Ἐκκλησίας γίνεται δεκτός εἰς κοινωνίαν ὑφ' ἑτέρας Ἐκκλησίας. Δύναται ἡ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις νὰ λάβῃ ἀπόφασιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ὑποκαθιστῶσα τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην Ἐκκλησίαν; Θεωροῦμεν ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν καί, ἐπομένως, τὸ ὄργανον τοῦτο πρέπει νὰ ἔχῃ συμβουλευτικόν χαρακτήρα καὶ νὰ ἐνεργῇ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁμοφωνίας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὁ ὅρος «συμβουλευτικός» δὲν εἶναι πολὺ ἐπιτυχής, διότι σημαίνει ὅτι συμβουλεύει κάποιον. Ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἀνεφέρατε καλύπτονται καὶ πρέπει νὰ καλύπτονται ἀπὸ τὸν Κανονισμόν λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καὶ ἀπὸ ἄλλα σημεῖα τοῦ ὑπὸ ἐξέτασιν κειμένου, δηλαδή ὅτι ἡ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις δὲν ἀναμειγνύεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν ἐκάστου ἐπισκόπου καὶ εἰς τὰς σχέσεις αὐτοῦ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας του. Ἐκάστη Ἐκκλησία διατηρεῖ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῆς ἐπὶ ἐκάστου ἐπισκόπου τῆς. Ἐπομένως, εἶναι θέμα περιγραφῆς τῶν ὑποχρεώσεων καὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ ὄχι ἐάν αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις ἔχουν συμβουλευτικόν χαρακτήρα. Ὁ ὅρος «συμβουλευτικός» ἔχει ἄλλο περιεχόμενον, θετικόν. Πρέπει κάτι νὰ κάμουν, νὰ συμβουλεύουν ποίους; Βεβαίως, κατανοῶ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἀνεφέρατε, ἀλλὰ ταῦτα καλύπτονται ἀπὸ τὸν Κανονισμόν λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ὁ ὁποῖος καθορίζει τὸν τρόπον συμπεριφορᾶς ἐκάστου ἐπισκόπου ἐντὸς τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ο Έλλογιμ. Δρ Άλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, συμφωνῶ μαζί σας ὅτι ὁ ὅρος «συμβουλευτικός» δέν ἀρμόζει ἐδῶ. Εἶναι σημαντικόν νά ἴδωμεν εἰς τί συνίστανται τό ἔργον καί ἡ εὐθύνη τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ὑπό τό φῶς τῆς § 2 γ) τοῦ κειμένου, δηλαδή ἡ φανέρωσις τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ ἀνάπτυξις κοινῆς δράσεως, ἡ κοινή ἐκπροσώπησις κ.λπ., θέματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων αἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται κατὰ πλειοψηφίαν. Κατανοῶ ὅτι αἱ ἀποφάσεις θά λαμβάνωνται κατὰ πλειοψηφίαν, ἀλλά τό ζήτημα, τό ὅποῖον θέτει ἡ ἀγιωτάτη Ἐκκλησία Ρωσσίας, εἶναι ἐάν ἡ πλειοψηφία θά ἐπιβάλλῃ τὰς ἀποφάσεις αὐτῆς εἰς τήν μειοψηφίαν. Ἐάν δηλαδή ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις ἀποφασίσῃ τήν ἀνάπτυξιν κοινῆς δράσεως, ἅπασαι αἱ δικαιοδοσίαι θά εἶναι ὑποχρεωμέναι νά συμμετέχουν; Ἄλλαις λέξεσιν, ἐάν αἱ ἀποφάσεις, ἀκόμη καί ποιμαντικῆς φύσεως, ἐπιβάλλωνται εἰς τήν μειοψηφίαν; Κατά τήν γνώμην μου, ἐκεῖνο τό ὅποῖον ἔχει σημασίαν εἶναι νά δύνανται αἱ συνέλευσις νά λαμβάνουν καί νά ἐκτελοῦν τὰς ἀποφάσεις των. Ἐάν ὅμως, ὠρισμένα μέλη ἔχουν λόγους νά μὴ συμμετέχουν εἰς τήν ἀποφασισθεῖσαν κοινήν δράσιν, νομίζω ὅτι πρέπει νά ἔχουν τήν ἐλευθερίαν νά μὴ συμμετέχουν. Θεωρῶ ὅτι τό θέμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαιοσύνης δέν παρεμβαίνει ἐδῶ, διότι οἱ κανόνες εἶναι σαφεῖς. Εἰς περίπτωσιν καταδίκης ἐνός κληρικοῦ ὑπό μιᾶς δικαιοδοσίας, οὐδεμία ἄλλη δύναται νά δεχθῇ αὐτόν. Ἀντιθέτως, εἰς ἄλλα θέματα, ἐπὶ παραδείγματι, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις ἀποφασίσῃ τήν ἐξέτασιν τοῦ θέματος τῆς ἐξομολογήσεως πρό τῆς θείας κοινωνίας καί ὑπάρχουν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἀποκλίνουσαι θέσεις ἢ ἐάν ἀποφασισθῇ ἡ ὁργάνωσις σεμιναρίου ἐπὶ ἐνός θέματος, τό ὅποῖον δέν ἐνδιαφέρει μίαν τῶν Ἐκκλησιῶν, διερωτῶμαι ἐάν δυνάμεθα νά εἴπωμεν ὅτι αἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται κατὰ πλειοψηφίαν, ἀλλά δέν ἐπιβάλλονται εἰς τήν μειοψηφίαν. Τό θέμα λοιπόν εἶναι νά δύνανται αἱ Ἐπισκοπικαί συνέλευσις νά δροῦν ἀπό κοινοῦ, χωρὶς νά γίνουν πραγματικά σὺνοδοι. Κάνουν ἔργον συνοδικόν, χωρὶς νά ἔχουν τήν αὐθεντίαν τῶν συνόδων. Θεωρῶ ὅτι τό σημαντικόν εἶναι νά συνηθίσουν νά ἐργάζωνται ἀπό κοινοῦ, ἀνεξαρτήτως τῶν διαφορῶν πολιτισμικῶν προελεύσεων καί προσεγγίσεων τῶν θεμάτων, κυρίως τῶν κοινωνικῶν θεμάτων. Κατά τήν γνώμην μου εἶναι πλέον σημαντικόν νά συνηθίσουν νά συνεδριάξουν, νά συζητοῦν, νά συνεργάζωνται, καί ὀλιγώτερον ἢ λήψις ἀποφάσεων. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι πρόκειται περὶ δύο διαφορετικῶν θεμάτων. Ὁ ὅρος «συμβουλευτικός» καί τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας ἢ μὴ. Ἄς μὴ συγχέωμεν. Ἐπὶ τῆς § 2 β) συζητοῦμεν τήν πρότασιν νά προστεθῇ ὁ ὅρος «συμβουλευτικός». Ἐπ' αὐτοῦ, θά ἤθελον νά ἀκούσω τήν γνώμην σας, πρὸς τό παρόν.

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Είρηναίος: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, διαβλέπω εἰς τὴν πρότασιν τοῦ ἀδελφοῦ Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ μίαν λανθάνουσαν φοβίαν, ὅτι ἐάν αἱ ἀποφάσεις τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων θὰ εἶχον ὑποχρεωτικόν, δεσμευτικόν χαρακτήρα, αἱ συνελεύσεις αὗται θὰ μετετρέποντο ἀνεπαισθήτως εἰς συνόδους ἐπισκόπων μιᾶς περιοχῆς, οἷον εἴ ἢ καὶ τῷ ὄντι ἀνεξαρτήτους τῶν Συνόδων τῶν εἰς αἷς ὑπάγονται Ἐκκλησιῶν. Διὰ νὰ ἀποφευχθῇ τοιαύτη ἐρμηνεία, προτείνει τὸν ὅρον «συμβουλευτικός», ὁ ὁποῖος ὅμως, συμφωνῶ μὲ τὴν ἄποψιν τοῦ ἁγίου Προέδρου, φαίνεται κάπως ἄστοχος εἰς τὴν συνάφειαν ταύτην. Δηλαδή, διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὸν ὑπερτονισμόν τῶν ἀρμοδιοτήτων, καταλήγομεν εἰς τὴν ἐξαφάνισιν οἰασδήτινος ἀρμοδιότητος. Τότε, ἐρωτῶ, πρὸς τί αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις; Προτείνω λοιπόν, ἀντὶ τῆς ἀσαφοῦς ἐκφράσεως «συμβουλευτικός», τὴν ἐξῆς προσθήκην: «*Αἱ συνελεύσεις αὗται, ἔχουσai χαρακτήρα προαιρετικῆς συναινέσεως καὶ συνεργασίας, θὰ συνίστανται...*». Νομίζω ὅτι οὕτω καλύπτεται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θέλει ὁ ἀδελφός Ἰλαρίων, ὅτι ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως οὐδεὶς ἐξαναγκάζεται ὑφ' ἑτέρου, οὐδεὶς ἔχει ὑπεροχὴν ἰσχύος, ἀλλὰ πρόκειται περὶ συναινέσεως καὶ προαιρετικῆς συνεργασίας, κατόπιν συζητήσεων. Αὐτὸ δὲν εἶναι συμβουλευτικὸς χαρακτήρ, καὶ βεβαίως ὀλιγώτερον ἀπὸ ὑποχρεωτικαὶ ἀποφάσεις. Ὑπὸ τὴν ἄποψιν ταύτην, πιστεύω ὅτι θὰ πρέπει νὰ εὑρεθῇ ἕτερος ὅρος, δυνάμενος νὰ ἐκφράσῃ τὴν πραγματικὴν εἰκόνα τῶν συνελεύσεων. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν νομίζετε, ἄγιε Μπάτσκας, ὅτι ἡ ὑμετέρα πρότασις καλύπτεται εἰς τὸ θέμα τῆς ὁμοφωνίας;

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Είρηναίος: Καλύπτεται εἰς τὴν § 2 γ).

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τότε, διατί νὰ τό εἴπωμεν εἰς τὴν ὑπὸ ἐξέτασιν παράγραφον;

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Είρηναίος: Μόνον ἐάν ἐπιμένῃ ὁ ἅγιος Βολοκολάμσκ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Φαντάζομαι ὅτι δέν θὰ ἐπιμένῃ, ἐάν δέν ὑπάρχῃ λόγος. Ὁ ἀδελφός Ἰλαρίων εἶναι λογικὸς ἄνθρωπος. Νὰ ὁμιλήσουν ὅσοι θέλουν καὶ μετὰ νὰ λάβουν τὸν λόγον οἱ προτείναντες, ἐάν τό ἐπιθυμοῦν.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανία καὶ Μ. Βρεταννία κ. Μάρκος: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, ἐντὸς τοῦ πνεύματος τῶν ὧσων εἶπεν ὁ ἅγιος Μπάτσκας, θὰ ἠθέλον νὰ προτείνω ἕτερον ὅρον, πλέον ἀρμόζοντα εἰς τὸ ζήτημα ἀπὸ τὸν ὅρον «συμβουλευτικός». Αἱ συνελεύσεις ἔχουν χαρακτήρα «εἰσηγητικόν», δηλαδή οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ ὁποῖοι λαμβάνουν μέρος εἰς τὰς Ἐπισκοπικὰς συνελεύ-

σεις δέν ἀποκόπτονται ἀπό τὰς κατά τόπους Ἐκκλησίας αὐτῶν, δέν ἐνεργοῦν ἀνεξαρτήτως, ἀλλ' ἐντός τῶν πλαισίων τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὴν ἀναγκαιότητα συνεργασίας εἰς τὴν περιοχὴν εἰς τὴν ὁποίαν δροῦν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα θίγετε, ἀναφέρονται εἰς τὴν § 2 γ) καὶ κατωτέρω εἰς τὸ κείμενον. Διὰ ποῖον λόγον νὰ τὰ ἀναφέρωμεν ἐδῶ; Δέν εἶναι κάτι τὸ ὁποῖον δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν μέ μιαν λέξιν. Αἱ ἀρμοδιότητες, τὰ ὅρια τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων περιγράφονται κατωτέρω λεπτομερῶς. Ἐπομένως δέν ὑπάρχει κίνδυνος νὰ ἐνεργοῦν οἱ ἐπίσκοποι παρὰ τὴν βούλησιν τῶν Ἐκκλησιῶν των. Τό οὐσιῶδες εἶναι νὰ περιγράψωμεν τὰς ἀρμοδιότητας καὶ ὅχι νὰ προσθέσωμεν μιαν λέξιν, ἐπιδεχομένην ἐρμηνείας. Δέν βλέπω διὰ ποῖον λόγον χρειάζεται ἐδῶ μία περιγραφή. Θὰ ἔβλεπον τόν λόγον ἐάν θελήσετε, ἐπὶ παραδείγματι, νὰ εἶναι περισσότερον σαφὴς ἢ § 2 γ), δηλαδή ὅτι αἱ ἀρμοδιότητες πρέπει νὰ εἶναι περιορισμέναι. Ὑπάρχει τὸ ἐκπονηθὲν ὑπὸ τῶν κανονολόγων σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἐγκρίνωμεν καὶ εἰς τὸ ὁποῖον λέγεται λεπτομερῶς ποῖαι εἶναι αἱ ἀρμοδιότητες, ποῖα τὰ ὅρια τῶν ἀρμοδιοτήτων τῶν συνελεύσεων. Νομίζω ὅτι σοφῶς ὅσοι συνέταξαν τὸ κείμενον τοῦτο ἔλαβαν ὑπ' ὄψιν τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους ἀνέφεραν ὁ ἀδελφός Ἰλαρίων, τόν κίνδυνον δηλαδή νὰ ἐνεργοῦν οἱ ἐπίσκοποι οὗτοι ἀνεξαρτήτως τῆς βουλῆσεως τῶν Ἐκκλησιῶν των. Κατὰ τὴν γνώμην μου, ὁ κίνδυνος οὗτος ἀποκλείεται ἀπὸ τόν Κανονισμόν καὶ ὅσα λέγονται εἰς τὴν § 2 γ). Ἐν πάσῃ περιπτώσει, δέν δυνάμεθα νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὰ προβλήματα μέ μιαν λέξιν, ἀλλὰ περιφραστικῶς, διότι ὁ ὅρος «συμβουλευτικός» δέν εἶναι ὀρθός, οὔτε ὁ ὅρος «εἰσηγητικός». Δηλαδή, αἱ συνελεύσεις θὰ συνέρχωνται καὶ θὰ εἰσηγοῦνται εἰς ποῖον; Εἰς τὰς Ἐκκλησίας των;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Αἰμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διὰ τόν λόγον τοῦτον ὀνομάζονται συνελεύσεις ἢ συνάξεις. Ἄλλως θὰ ἦσαν σύνοδοι. Ὁ ὅρος συνέλευσις ἐμπερικλείει ἀκριβῶς ὅτι δέν δύνανται νὰ λαμβάνουν ἀποφάσεις ἐρήμην τῶν συνόδων τῶν Ἐκκλησιῶν των, οὔτε δύνανται νὰ λειτουργήσουν ὡς σύνοδοι. Ἄρα, ὁ ἴδιος ὁ ὅρος «Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις» ἐμπερικλείει τὴν διασφάλισιν ταύτην.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ακριβῶς. Λοιπόν, ἅγιε Βολοκολάμσκ, ἐπιμένετε εἰς τόν ὅρον «συμβουλευτικός» κατόπιν τῆς γενομένης συζητήσεως;

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἶμαι ἕτοιμος νὰ ἀποσύρω τὴν πρότασιν περὶ *συμβουλευτικοῦ*, ὑπὸ τόν ὅρον νὰ ἐξετάσωμεν μετὰ προσοχῆς τὴν

§ 2 γ). Θά προτείνωμεν τροποποιήσεις εἰς τόν **Κανονισμόν** λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπομένως, ἐρχόμεθα εἰς τό δεύτερον ζήτημα, τό ὁποῖον ἐθέσατε, τό θέμα τῆς **προεδρίας**. Πρόκειται περὶ τῆς προτάσεως νά ἐκλέγεται ὁ πρόεδρος τῶν συνελεύσεων καί νά μὴν εἶναι πάντοτε, ὅπως προβλέπει τό κείμενον τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ὁ πρῶτος ἐκ τῶν ἀρχιερέων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Θέλω νά ἀκούσω τὰς ἀπόψεις τῶν Ἀντιπροσωπιῶν.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι τό εἶπε καί ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ, τό θέμα τοῦτο εἶχεν ἀπασχολήσει τήν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν, ἡ ὁποία ἤχθη εἰς τό συμπέρασμα αὐτῆς κατόπιν ἐξαντλητικῆς συζητήσεως. Ὁ βασικός λόγος δημιουργίας τῶν **Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων** εἶναι ἡ φανέρωσις τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας εἰς τήν Διασποράν, ἐνότης ἡ ὁποία πηγάζει ἀπό τό θυσιαστήριον καί ἐκφράζεται κατὰ τήν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο δέν δύναται νά παραβιάζεται εἰς τήν συνέχεια, ἐντός τῆς συνελεύσεως, ἡ ὁποία διασφαλίζει τήν ἐνότητα καί τήν συνεργασίαν. Νομίζω ὅτι δέν δυνάμεθα νά δημιουργήσωμεν νέα δεδομένα εἰς τὰ πλαίσια τῆς κανονικῆς παραδόσεως καί πράξεως τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας. Οὗτοι εἶναι οἱ ὅροι τούς ὁποίους ἀπεδέχθημεν, ὁ κοινός στόχος, ἥτοι νά φθάσωμεν κάποτε νά ἐκφράσωμεν ἐκεῖνο, τό ὁποῖον ἤδη καθωρίσθη, ἥτοι εἰς ἐπίσκοπος εἰς ἓνα τόπον. Νομίζω λοιπόν ὅτι θά πρέπει νά ἀκολουθήσωμεν τὰ βήματα ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἠργάσθησαν πρό ἡμῶν εἰς τὰς συνελεύσεις τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς καί νά παραμείνωμεν πιστοί εἰς τό ὑπ' αὐτῶν ἐγκριθέν κείμενον, τό ὁποῖον διασφαλίζει τήν τάξιν τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας. Ἡ τάξις αὕτη μᾶς ὠδήγησεν ἕως ἐδῶ καί αὕτη μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τήν Ἀγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἅγιοι Ἀδελφοί, τό θέμα τό ὁποῖον ἔθεσεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἰλαρίων εἶναι θέμα, τό ὁποῖον εἶχε θέσει ἡ ἀδελφή Ρωσική Ἐκκλησία ἤδη εἰς τὰ πρῶτα βήματα τῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων. Ἐγένετο τότε ἐκτεταμένη συζήτησις, ἐάν καί κατὰ πόσον εἰς τὰ καθαρῶς Πανορθόδοξα σώματα πρέπει *ad hoc* νά προεδρεύῃ ὁ ἐκάστοτε ἐκπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἐγένετο συζήτησις καί κατόπιν ψηφοφορίας καί πανορθόδοξου ὁμοφωνίας, ἀπεφασίσθη ὅπως, εἰς τὰ καθαρῶς Πανορθόδοξα σώματα προεδρεύῃ ὁ ἐκάστοτε ἐκπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, δηλαδή νά μή γίνωνται ἐκλογαί, εἰς δέ τὰ λοιπά σώματα, ὡς

αί προεδρίαί ύποεπιτροπῶν τῶν διμερῶν καί πολυμερῶν διαλόγων ἢ ἄλλων συνελεύσεων, νά γίνεται ἐκλογή. Μία Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις ἀποτελεῖ προοίμιον τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου, εἰς τό πλαίσιον τῆς ὁποίας ἡ προεδρία τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριάρχου εἶναι αὐτονόητος καί κανονική. Ἐπομένως, δέν δύναται νά καταργηθῇ αὐτήν τήν στιγμήν ὅ,τι εἶναι αὐτονόητον εἰς πάντα τά πανορθόδοξα σώματα καί τό ὁποῖον ἔχει ἤδη ἀποφασισθῇ πανορθόδοξως καί ὁμοφώνως. Ὑπάρχει πανορθόδοξος ἐπ' αὐτοῦ ἀπόφασις καί πρέπει νά τήν τηρήσωμεν καί νά εἴμεθα συνεπεῖς πρὸς τὰς ἀποφάσεις ἡμῶν. Ἐνεργοῦμεν ὡς πανορθόδοξον σῶμα, τό ὁποῖον ἔχει εὐθύνην, συνέπειαν καί, πρό πάντων, ἐκκλησιολογικήν καί κανονικήν συνείδησιν. Τότε ἐψηφίσαμεν μέ ἐλευθέραν συνείδησιν, μέ συνείδησιν κανονικήν καί ἐκκλησιολογικήν. Τώρα δέν δυνάμεθα νά ἀναιρέσωμεν τὰς ἀποφάσεις ἡμῶν καί νά εἴμεθα ἀσυνεπεῖς πρὸς ἡμᾶς αὐτοῦς. Ἄλλωστε, ἡ μέχρι τοῦδε πρᾶξις ἐπιβάλλει τήν συνέχισιν τῶν ὧσων ἰσχύουν μέχρι σήμερον. Εὐχαριστῶ.

Ο Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰουστίνος Ἀνθιμιᾶδης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχομεν δύο σημεία, ἓν οὐσίας καί ἓν διαδικασίας. Ὡς πρὸς τήν οὐσίαν, ὑπάρχει ἱστορία, ὑπάρχουν πανορθόδοξοι ἀποφάσεις. Ἐάν ἀνοιξώμεν θέμα ἐκλογῶν, ἴσως δέν περιορισθῶμεν εἰς τό θέμα τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ἀλλά θά θίξωμεν γενικώτερον τά Δίπτυχα, τά ὁποῖα εἶναι μεγάλη ὑπόθεσις. Ὡς δέ ἤδη ἐλέχθη ὑπάρχουν πανορθόδοξοι, ὁμόφωνοι ἀποφάσεις. Βλέπω καί ἐτέραν παράμετρον, τό διαδικαστικόν θέμα: πῶς καί πότε θά γίνωνται αἱ ἐκλογαί; ἐάν εἰς πρόεδρος ἀποσυρθῇ ἢ ἀντικατασταθῇ, θά ἔχωμεν διαδοχικήν προεδρίαν; θά γίνωνται ἄλλαι ἐκλογαί; Ὑπάρχει καί ἐκεῖ δυσκολία, ἀλλά βεβαίως, πρωτίστως ὑπάρχει ἐκκλησιαστική, ἐκκλησιολογική δομή, ἡ ὁποία εἶναι μέχρι τώρα ἀποδεκτή ὑπό πάντων. Ἡ τροποποίησις τῆς δομῆς ταύτης συνεπάγεται τήν ἀναίρεσιν τῶν ἀποφάσεων καί τῆς ἱστορίας. Εὐχαριστῶ.

Ο Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος πρώην Ἐρζεγοβίνης κ. Αθανάσιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἤθελον νά τονίσω τήν σημασίαν τῶν συνελεύσεων τούτων ἀπαρτιζομένων ὑπό κανονικῶν ἐπισκόπων. Τό ὄργανον τοῦτο ἐβοήθησε πολύ, ἐπὶ παραδείγματι, εἰς τήν Ἀμερικήν, ὅταν ὑπῆρχε σχίσμα μεταξύ τῶν Σέρβων εἰς τήν Εὐρώπην. Πᾶς ἐπίσκοπος μέλος τῆς SCOBA εἶναι κανονικός, τοῦτο σημαίνει ὅτι πρόκειται διά κανονικήν ἱεραρχίαν. Εἶναι πολύ σημαντική ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις καί, κατὰ τήν γνώμην μου, θά πρέπει νά εἶναι ὑποχρεωτική, διότι φανερώνει τήν ἐνότητα, τήν ταυτότητα, ὅπως καί τό συλλειτουργόν. Ἄν μοῦ ἐπιτρέπετε, ἅγιε Πρόεδρε, νά καταθέσω μίαν προσωπικήν ἐμπειρίαν. Πρὸ διετίας μετέβην εἰς Ἀμερικήν προσκεκλημένος ἐνός νέου Σέρβου ἐπισκόπου. Ἦτο μεγάλη τιμή δι' ἐμέ

ὅτι ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου παρεχώρησεν εἰς ἐμέ τήν θέσιν του ὡς προεξάρχοντος τῆς Θ. Λειτουργίας. Φανερώνει ἐπίσης τήν κανονικότητα τῶν ἐπισκόπων. Ἐχει μεγάλην σημασίαν ἐκεῖνο, τό ὅποιον εἶπεν ὁ ἅγιος Δημητριάδος, ὅτι ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων μαρτυρεῖται ἡ ἐνότης τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅπως εἰς τήν Θ. Λειτουργίαν. Εἰς τήν Ἀμερικὴν ἔχουν νά ἀντιμετωπίσουν πλῆθος προβλημάτων μέ τούς ζηλωτάς, τούς παλαιοημερολογίτας, κ.λπ. Χωρίς νά θέλω νά τροποποιηθῇ τό κείμενον, νομίζω ὅτι πρέπει νά τονισθῇ τό σημεῖον τοῦτο, δηλαδή ἡ φανέρωσις τῆς λειτουργικῆς καί κανονικῆς ἐνότητος. Ὡς πρός τό θέμα τῆς προεδρίας, δέν βλέπω διά ποῖον λόγον νά μή προεδρεύῃ ὁ εἰς ἐκάστην περιοχὴν ἀρχιερεὺς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐλλείψει δέ τούτου, συμφώνως πρός τήν τάξιν τῶν Διπτύχων. Δέν τίθεται θέμα ἢ Ἐπισκοπικῇ συνέλευσις νά ἀποκτᾷ θέσιν συνόδου. Ἀπλούστατα, ὡς ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου προΐσταται εἰς τὰς πανορθόδοξους λειτουργίας, οὕτω καί εἰς τὰς ἄλλας συνελεύσεις. Θά ἔλεγον ἀστειευόμενος, ὅτι ἀλλοίμονον ἐάν ἐγινόμην πρόεδρος τῆς SCOPA, ἐπειδὴ μοῦ ἐζήτησαν εἰς τήν Καλιφόρνια νά προστῶ τῆς Θ. Λειτουργίας.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπιτρέψατέ μοι νά εἶπω ἀστειευόμενος ὅτι, ὢν ὁ μόνος πρόεδρος Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως παρῶν ἐδῶ, εἶμαι ἄμεσος στόχος τοῦ ἀδελφοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἰλαρίωνος καί τῆς προτάσεώς του. Θά ἤθελον λοιπόν νά ἐπαναλάβω ὅτι τό θέμα ἐκλογῆς τῶν προέδρων τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων εἶχεν ἤδη τεθῇ ὑπό τοῦ ἐκπροσώπου τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Ρωσσίας καί ὑπῆρξεν ἀντικείμενον μακρᾶς συζητήσεως τόσον τό 1990, ὅσον καί τό 1993. Δέν πρέπει νά ἐπανερχώμεθα εἰς τὰ θέματα, τὰ ὅποια ἔχουν συζητηθῇ. Ἄς μή λησμονῶμεν τήν θέσιν, τήν ὁποίαν εἶχε τότε ἐκφράσει ὁ Ἑλλογιμ. Δρ Λαχάμ, ποία δηλαδή εἶναι ἡ θέσις τοῦ πρώτου τῶν ἐπισκόπων, ὁ ὁποῖος προεδρεύει τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, συμφώνως πρός τήν πρᾶξιν καί τούς κανόνας, τούς ὁποίους ὅλοι σεβόμεθα. Μία Ἐπισκοπικῇ συνέλευσις, ὅπως καί μία Διάσκεψις ὡς ἡ παρούσα, δέν εἶναι συνδικάτον ὅπου ὁ πρόεδρος ἐκλέγεται. Εἰς μίαν συνέλευσιν ἐπισκόπων, ὑπάρχει ἡ τάξις τῆς Ἐκκλησίας, ὑπάρχουν τὰ Δίπτυχα, τὰ ὅποια σεβόμεθα. Εἰς τήν Γαλλίαν, δίπλα μου, ὑπάρχει ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἰωάννης. Πάντα ταῦτα δεικνύουν ὅτι ἀκολουθεῖται ἡ πρᾶξις, ἡ ὁποία συνίσταται εἰς τόν ἀπόλυτον σεβασμόν τῆς κανονικότητος, τῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ κανονικότης αὕτη περιγράφεται μέ ἀπόλυτον σαφήνειαν εἰς τὰ ἐνώπιον ἡμῶν κείμενα τοῦ 1990 καί τοῦ 1993, ὡς καί εἰς τό ἐκπονηθέν τό 1995 σχέδιον Κανονισμοῦ τῶν

Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Θεωρῶ ἐπομένως ὅτι καί τό θέμα τῆς προεδρίας εἶναι ἀπολύτως σαφές δι' ἡμᾶς, δηλαδή ἡ ἀπόφασις ὅτι ὁ ἐπίσκοπος τοῦ πρώτου θρόνου τῆς Ὁρθοδοξίας εἶναι ὁ προεδρεύων μιᾶς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως εἰς μίαν συγκεκριμένην περιοχὴν εἶναι σύμφωνος πρὸς τοὺς κανόνας καὶ τὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας. Δέν δυνάμεθα νά σεβώμεθα τοὺς κανόνας εἰς ὠρισμένους τομεῖς καὶ κατόπιν νά προσπαθῶμεν νά εὕρωμεν νέας διατυπώσεις, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τό θέμα τῆς ἐκλογῆς προέδρου. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπιτρέψατέ μοι νά θέσω τό θέμα ἐπὶ καθαρῶς θεολογικῆς βάσεως, διὰ νά δυνηθῶμεν νά εὕρωμεν ἀπάντησιν, κατὰ τὴν ταπεινὴν μου γνώμην, ἐπαρκῶς τεκμηριωμένην εἰς τό θέμα τό ὅποιον ἐτέθη. Αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις εἶναι ἑκφράσις τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Δι' αὐτῶν θά ἐκφράζεται ἡ Ἐκκλησία. Ἐπομένως, θά πρέπει νά θεωρηθῶν ὡς προέκτασις τῆς Θ. Λειτουργίας, κατὰ τὴν ὠραίαν φράσιν τοῦ μακαριστοῦ π. Ἰωάννης Μπρία, λέγοντος: «*Εἶναι ἡ λειτουργία μετὰ τὴν λειτουργίαν*». Συνεπῶς, ἐάν δυνάμεθα, ὡς ὀρθόδοξοι, νά καυχηθῶμεν ὅτι τό εὐχαριστιακόν μας ἦθος δέν περιορίζεται εἰς τὰ πλαίσια τῆς τελέσεως τῆς Θ. Λειτουργίας, ἀλλὰ ἐπεκτείνεται καὶ εἰς ὅλην τὴν ζωὴν μας, τοῦτο ἰσχύει, κατὰ μείζονα λόγον, διὰ τὴν ἴδιαν τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, δι' ἀπάσας τὰς ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ θεολογικοῦ τούτου σκεπτικοῦ, ἐφ' ὅσον υἱοθετοῦμεν τὴν τάξιν τῶν Διπτύχων κατὰ τὴν τέλεσιν τῆς Θ. Λειτουργίας, νομίζω, ὅτι καὶ κατὰ «*τὴν λειτουργίαν μετὰ τὴν λειτουργίαν*», τὴν αὐτὴν τάξιν θά πρέπει νά υἱοθετήσωμεν, διότι, ἐπαναλαμβάνω, ἀποτελεῖ προέκτασιν τοῦ εὐχαριστιακοῦ ἠθους τῆς Ἐκκλησίας. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανίᾳ καὶ Μ. Βρεταννίᾳ κ. Μάρκος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θεωρῶ ὅτι τὰ Δίπτυχα καὶ ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν Διασποράν εἶναι δύο διαφορετικὰ πράγματα. Τὰ Δίπτυχα ἐνεφανίσθησαν ὅταν αἱ Ἐκκλησίαι εὐρίσκοντο εἰς μίαν συγκεκριμένην περιοχὴν, εἰς κοινωνίαν. Τώρα, ὅταν ὁμιλῶμεν περὶ τῆς Διασπορᾶς, ἀκόμη καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ὀνομασία, ὁ ὅρος εἶναι διττός. Διότι διὰ πολλοὺς ἐξ ἡμῶν, οἱ ὅποιοι ἐγεννήθημεν εἰς τὴν χώραν εἰς τὴν ὁποίαν διακονοῦμεν, δέν εἴμεθα Διασπορά, ἀλλὰ ὅλοι οἱ ἄλλοι εἶναι Διασπορά. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, ἐάν θά συζητήσωμεν τό θέμα αὐτό ἢ ὄχι δέν ἔχει σημασίαν. Σημασίαν ἔχει ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα ἐπὶ τόπου εἰς τὴν οὕτω καλουμένην Διασποράν. Ὑπάρχουν ἐπίσκοποι, οἱ ὅποιοι ἐγεννήθησαν εἰς τὴν Διασποράν ταύτην, ἔχουν ἐμπειρίαν, γνωρίζουν τὸν πολιτισμόν, τὴν γλῶσσαν κ.λπ. Οὗτοι δύνανται μέ μεγαλυτέραν εὐκολίαν νά μαρτυροῦν, ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων, περὶ τῆς

ένότητος τῆς Ἐκκλησίας. Διὰ τοῦτο πιστεύω ὅτι δέν πρέπει νά τεθοῦν τά Δίπτυχα ἐδῶ ὡς πρῶτον κριτήριον, ἀλλά ἡ ἐκλογή ἐκείνων τῶν ἀρχιερέων, οἱ ὅποιοι θά συνέλθουν ὡς ἄνθρωποι ἐνήλικες, λογικοί, καί θά ἐκλέξουν ἐκεῖνον, ὁ ὅποιος θεωροῦν ὅτι ἔχει τό μεγαλύτερον κύρος. Διὰ τοῦτο ὁμιλοῦμεν περί μεταβατικῆς περιόδου, διότι δημιουργεῖται ἡ δυνατότης κοινῆς συνεργασίας ὅλων τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν εἰς μίαν συγκεκριμένην περιοχὴν. Πρέπει λοιπόν νά ἐνεργῶμεν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς λογικῆς καί κατὰ τὰς ποιμαντικὰς ἀνάγκας τῶν περιοχῶν. Σὰς εὐχαριστῶ.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Μία διευκρίνησις, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε. Ἡ διατύπωσις τοῦ κειμένου τοῦ 1990 δέν περιεῖχε τὴν φράσιν «ἐλλείψει δέ τούτου συμφώνως πρὸς τὴν τάξιν τῶν Διπτύχων». Ἡ διατύπωσις τοῦ κειμένου ἐγένε μετὰ τὴν εἰσήγησιν καί πρότασιν τοῦ ἐκπροσώπου τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Ρωσσίας Σεβ. Μητροπολίτου Καλούγκας. Εἶναι ἡ συμβιβαστικὴ πρότασις, ἡ ὁποία ὑπεβλήθη καί ἐγένετο ὁμοφώνως ἀποδεκτὴ. Τό θέμα τοῦτο συνεζητήθη περιστασιακῶς καί εἰς τὴν συνέλευσιν τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1993, ὅπου ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας Ρωσσίας ἦτο ὁ νῦν Μακ. Πατριάρχης Μόσχας κ. Κύριλλος, ὁ ὅποιος ἦτο ἐπίσης μέλος τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς. Καί τότε δέν μετεβλήθη ἡ διατύπωσις καί δέν ξέρω διατί σήμερον πρέπει νά τροποποιηθῇ. Εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν κανονολόγων, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καλούγκας προέτεινε νά γίνεται ὑπὸ τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως ἡ ἐκλογή τοῦ Πρώτου ἐκ τῶν ἀρχιερέων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, πρᾶγμα, τό ὅποιον θά ἐσημαινεν ὅτι θά ἀνετρέπετο ἡ ἐσωτερικὴ κανονικὴ τάξις, ἀφοῦ εἰς ὑποκείμενος, θά ἐγένετο προϊστάμενος, μέσω τῆς διαδικασίας ταύτης, τοῦ κανονικῶς προϊσταμένου του. Συνεπῶς, οἰαδήποτε παρὰ τὰς τῆς ἐπὶ τοῦ θέματος συζητήσεως μᾶς ὁδηγεῖ εἰς συνεχεῖς κανονικὰς ἀσυνεπείας. Ὡς πρὸς τὴν παρατήρησιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Μάρκου, ὅτι τά Δίπτυχα εἶναι διὰ τὰς Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἀνατολὴν καί ὄχι διὰ τὴν Διασποράν, τότε ἰσχύει τό ἐρώτημα, διατί αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς δέν περιορίζονται εἰς τὴν Ἀνατολὴν, ἀλλά ἀσχολοῦνται μέ τὴν Διασποράν;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης ἐν Ἀντικῇ καί Κεντρῷ Ἑνρώπῃ κ. Ἰωάννης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δύο ἀπλᾶ λόγια ἔχω νά εἶπω. Πρῶτον, νομίζω τό σωστόν διὰ τό θέμα τοῦτο εἶναι νά παραμείνῃ τό κείμενον ὡς ἔχει, διὰ πολλοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ἀνέφερον πολλοὶ ἀδελφοί. Δεύτερον, θά εἶπω μερικὰ ἀπλᾶ λόγια καί ἐκ τῆς μικρᾶς προσωπικῆς μου ἐμπειρίας, διότι μόνον ἓνα χρόνον εἶμαι εἰς τὴν Ἑνρώπην, ὅπου τό Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας ἔχει μόνον μίαν Μητροπόλιν. Ἐπεσκέφθην τὴν Γαλλίαν, τὴν Γερμανίαν, τὴν Ἰταλίαν,

τήν Ἑλβετίαν καί τήν Μ. Βρεταννίαν. Ἐκ τῆς συμμετοχῆς μου εἰς τὰς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις πολλάκις εἰς Παρισίους καί εἰς τήν Γερμανίαν, ἀπεκόμισα μίαν πολύ θετικήν καί ωραίαν ἐμπειρίαν. Θεωρῶ τό ὑπάρχον σύστημα πολύ σωστόν καί εἶναι συνετόν, ἐφ' ὅσον ὁμιλοῦμεν περί Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων διά τήν μεταβατικήν ταύτην περίοδον εἰς τήν Διασποράν, νά παραμείνουν τά πράγματα ὡς ἔχουν.

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, ἐφ' ὅσον συζητοῦμεν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου καί ἐπειδή, πρὸ τῆς ἡμετέρας ἀναχωρήσεως διά τήν Γενεύην, ἐγένετο συζήτησις περί τοῦ θέματος τούτου, αἰσθάνομαι τήν ὑποχρέωσιν καί ἐγώ νά τονίσω ἐκεῖνα, τά ὁποῖα συνεζητήθησαν. Κατ' οὐδένα τρόπον ἀμφισβητοῦμεν τό δικαίωμα τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου νά προεδρεύῃ τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ἀλλά συγχρόνως μήπως χρειάζεται νά προσθέσωμεν κάτι, ἐκ τοῦ ὁποίου νά φανῇ καί ἡ εὐθύνη τοῦ προέδρου; Διότι, ὡς γνωστόν, εἰς ὠρισμένας περιοχάς ὑπῆρξαν περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ὠρισμένοι ἐπίσκοποι ἀντιμετώπισαν δυσκολίας, ἐξέφρασαν παράπονα, ὅτι ὁ πρόεδρος, ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, δέν ἔδωκε ἀρκετήν σημασίαν εἰς τά προβλήματα τῶν. Ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ὡς συντονιστής, πρέπει νά συμβάλλῃ εἰς τήν ἐπίλυσιν τῶν προβλημάτων καί τῶν ἄλλων ἐπισκόπων. Θεωροῦμεν δηλαδή ὅτι οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν τὰς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις, ὀφείλουν νά συνεργάζονται ἐν ἀδελφосύνῃ, εἰρήνῃ, ἀγάπῃ καί συννυπευθυνότητι διά τήν ἐπίλυσιν τῶν πολλῶν προβλημάτων διαποιμάνσεως τῶν πιστῶν τῆς Διασποράς. Δύναται ἴσως νά παραμείνῃ τό κείμενον ὡς ἔχει, ἀλλά μήπως χρειάζεται νά προσθέσωμεν κάτι διά νά φανῇ καί ἡ εὐθύνη τοῦ προέδρου; Δέν ἀρκεῖ μόνον νά προεδρεύῃ, ἀλλά ἔχει καί εὐθύναν ἔναντι τῶν ἄλλων ἐπισκόπων. Βεβαίως, πρέπει νά ὑπάρχῃ ὁμοφωνία κατὰ τήν συζήτησιν τῶν προβλημάτων, ἀλλά μήπως διά μιᾶς προσθήκης εἰς τό κείμενον, δυνάμεθα νά ἐξαλείψωμεν παρομοίας ἀντιλήψεις ἐκ μέρους ὠρισμένων ἐπισκόπων; Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, Θεοφιλέστατε. Θά ἤθελον ἀπλῶς νά ἐρωτήσω, ἐάν τό σημεῖον τό ὅποῖον ἐθίξατε δέν θά ἦ δυνατό νά τεθῇ σαφέστερον κατὰ τήν περιγραφὴν τῶν ὑποχρεώσεων; Διότι, ἐδῶ ἀναφέρεται σαφῶς ποῖος προεδρεύει. Ἐπομένως δέν ἔχετε ἀντίρρῃσιν νά παραμείνῃ τό σημεῖον τοῦτο ὡς ἔχει, ἀλλά θά ἠθέλατε νά διευκρινηθοῦν ὁ ρόλος καί ἡ εὐθύνη τοῦ προέδρου, εἰς ἕτερον σημεῖον τοῦ κειμένου, ἐκεῖ ὅπου γίνεται περιγραφή τῶν συνελεύσεων. Συμφωνεῖτε;

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Ναί, εἰς

ἕτερον σημεῖον τοῦ κειμένου νά ἀναφερθῇ ποῖαι εἶναι αἱ εὐθύναι τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καί ποία ἡ εὐθύνη τοῦ προέδρου αὐτῶν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐναπομένουν ὀλίγα μόνον λεπτά μέχρι τήν λήξιν τῆς παρούσης συνεδρίας. Ἐάν οἱ δύο ἐναπομείναντες ὁμιληταί ἐπιθυμοῦν νά ὁμιλήσουν ἐκτενῶς, θά πρέπει νά περιμένουν μέχρι τήν ἀπογευματινὴν συνεδρίαν. Ἐάν εἶναι σύντομοι, δύνανται νά ὁμιλήσουν τώρα.

Ο Ἐλλογμ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ διευκρίνησις τοῦ Καθηγ. κ. Φειδᾶ εἶναι πολύ σημαντική, ὡς πρὸς τὰς διεργασίας εἰς τὴν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικὴν Ἐπιτροπὴν ἐπὶ τοῦ κειμένου τούτου. Ὡς πρὸς τὴν παρατήρησιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Μάρκου, ὀφείλω νά εἶπω ὅτι δέν δυνάμεθα νά ἀποκλείσωμεν τὰς Μητέρας Ἐκκλησίας. Ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν αἱ Μητέρες Ἐκκλησίαι, θά πρέπει νά ἀκολουθηθῇ ἡ τάξις τῶν Διπτύχων.

Ο Ἐλλογμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, κατὰ τὴν διάρκεια τῶν συναντήσεων τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990 καί τοῦ 1993, εἶχον καί ἐγὼ προσπαθῆσαι νά συζητήσω τό θέμα μετὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καλούγκας. Κατὰ τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν, αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις εἶναι ἀκριβῶς ὡς ἐλέχθη ἐδῶ, προέκτασις τῆς συλλειτουργίας τῶν ἱεραρχῶν τῆς Ὁρθοδοξίας καί μετὰ αὐτῶν ὑπάρχει εἷς Πρῶτος. Ἐάν τοῦτο ἰσχὺ καί εἰς ἐπίπεδον Πατριαρχῶν, πολλῶ δέ μᾶλλον εἰς τοπικόν ἐπίπεδον. Ὄταν εἰς τὴν Γενεὺν, εἰς Παρισίους ἢ ὅπουδήποτε ἄλλου γίνεται συλλειτουργία τῶν ἱεραρχῶν, εἶναι σαφές ὅτι προεδρεύει ὁ πρῶτος τῇ τάξει. Πιστεύω ὅτι δέν κατασκευάζομεν τεχνητὴν προεδρίαν ἀποδεχόμενοι τὴν ἀρχὴν ταύτην. Θά πρέπει ἐν τούτοις νά προσθέσω, πρῶτον, ὅτι ὁ πρόεδρος δέν εἶναι ὁ προκαθήμενος τῆς περιοχῆς, ἀλλὰ προεδρεύει Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ἡ ὁποία ἐργάζεται ἀπὸ κοινοῦ. Εἶναι ὁ ρόλος τὸν ὁποῖον ἀσκεῖτε ἐδῶ, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὁ ρόλος ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται εἰς τὸν Κανονισμόν λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, δηλαδή ἡ ἐπίτευξις συμφωνίας μετὰ τῶν μελῶν τῆς συνελεύσεως ἐπὶ προγράμματος ἐργασίας (*agenda*), ἡ παρουσίασις τῆς ἡμερησίας διατάξεως καί ἡ ἐπ' αὐτῆς συμφωνία τῶν μελῶν, ἡ προεδρία τῶν συζητήσεων, ἡ καταγραφή τῶν ἀποφάσεων τῆς πλειοψηφίας. Νομίζω ὅτι καλόν εἶναι νά προσδιορίσωμεν εἰς τὸν Κανονισμόν τὸν ρόλον τοῦ προέδρου. Δεύτερον, κάτι τό ὁποῖον θά ἦτο πράγματι ἐνδεικτικόν τοῦ ρόλου τοῦ προέδρου εἶναι ὅτι δέν θά ὑπερισχῇ ἡ ψῆφος αὐτοῦ εἰς περίπτωσιν ἰσοψηφίας. Τρίτον, εἰς τό ἐκπονηθέν ὑπὸ τῶν κανονολόγων σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων

προβλέπονται ἐπιτροπαί ἐπὶ τῶν λειτουργικῶν, μυστηριακῶν κ.λπ. θεμάτων.

Συμφώνως πρὸς τὸν ἐν λόγῳ Κανονισμόν, αἱ ἐπιτροπαὶ αὗται δέν προεδρεύονται ὑπὸ τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀλλὰ ὑπὸ προέδρων ὀριζομένων ὑπὸ τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως ἢ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς αὐτῆς. Ἔτσι λοιπόν, ὁ πρόεδρος τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων δέν εἶναι αὐτοκράτωρ (autocrate). Δέν δημιουργοῦμεν τεχνητὸν πρωτεῖον (primat), ἐφ' ὅσον εὐρισκόμεθα εἰς μίαν ἐξελικτικὴν κατάστασιν. Ὁ ὀριστικός πρόεδρος τῆς περιοχῆς, ὅταν ἡ περιοχὴ ἀποκτήσῃ αὐτοκεφαλίαν ἢ αὐτονομίαν, θά ἐκλεγῇ ὅχι ὑπὸ τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ἀλλὰ ὑπὸ τῆς πραγματικῆς συνόδου τῆς περιοχῆς, ὅταν αὕτη θά θεσπισθῇ. Ἐάν τεθοῦν τὰ πράγματα ὑπὸ προοπτικῆν, θά ἴδωμεν τὴν φυσικὴν ἐξέλιξιν αὐτῶν. Δέν ἀναφέρομαι ἀκριβῶς εἰς τὰ Δίπτυχα, εἰς τὴν προσθήκην, ἢ ὅποια ἐγένετο κατόπιν τῆς προτάσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καλούγκας, «ἐλλείψει δέ τούτου συμφώνως πρὸς τὴν τάξιν τῶν Διπτύχων». Εἶναι πράγματι εἷς τρόπος νὰ συνδεθοῦν αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις μέ τὰς συνάξεις τῶν ἐπισκόπων ὅταν συλλειτουργοῦν, ἐργάζονται καὶ προσεύχονται μαζί, διότι ἡ συνέλευσις τῶν ἐπισκόπων εἶναι πάντοτε εὐχαριστιακὴ, ἐκκλησιαστικὴ καὶ ὄχι διοικητικὴ. Ἀκόμη καὶ ὅταν δέν ἔχῃ συνοδικὸν χαρακτήρα, «οὗ γάρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν», καὶ ἐπομένως ὑπάρχει ὠρισμένη τάξις. Ὁ Πέτρος δέν ἦτο ἡ κεφαλὴ τῶν ἀποστόλων, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς αὐθεντίας, οὔτε πρόκειται νὰ ἀρχίσωμεν ἐκ νέου τὴν συζήτησιν μετὰ τῆς Ρώμης. Δέν ἔχομεν Πάπαν καὶ δέν θέλομεν νὰ ἔχωμεν. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Ἐφθάσαμεν εἰς τὸ τέλος τῆς πρωινῆς συνεδρίας. Διακόπτομεν διὰ τὸ γεῦμα καὶ ἐπανερχόμεθα εἰς τὰς 5 μ.μ. πρὸς περαιτέρω συζήτησιν, ἐάν ὑπάρχουν καὶ ἕτεροι ὁμιληταί, καὶ λήψιν ἀποφάσεως ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου.

Λύεται ἡ συνεδρία.

ΤΡΙΤΗ, 9^η ΙΟΥΝΙΟΥ 2009

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Συνεχίζομεν, Ἀδελφοί, τὴν συζήτησιν, ἢ ὅποια ἀφορᾷ εἰς τὸ § 2 β) τοῦ κειμένου τοῦ 1990. Εἴχομεν ἀρχίσει τὴν συζήτησιν τῆς προτάσεως τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ διὰ τὴν τροποποίησιν τοῦ σημείου, τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται εἰς τὴν προεδρίαν. Ἐπιθυμεῖ τις νὰ λάβῃ τὸν λόγον, πρὶν ἀποφασίσωμεν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου;

Ο Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, πρὶν ἀρχίσωμεν τὴν συνεδρίαν, μοῦ ἐτηλεφώνησεν ὁ Προκαθήμενος τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ὁ ὁποῖος μοῦ ἐζήτησε νὰ διαβιβάσω εἰς τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα καὶ εἰς τὴν Ὀλομέλειαν τοὺς *χαιρετισμούς* καὶ τὰς εὐχὰς αὐτοῦ διὰ τὴν εὐόδωσιν τῶν προσυνοδικῶν ἐργασιῶν μας. Ἡυχήθη ἐπίσης ὑπὲρ τῆς ἀγάπης, εἰρήνης καὶ ἐνότητος ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Διασκέψεως. Εἶπεν ἐπίσης ὅτι τελευταίως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Πολωνίας ἀντιμετωπίζομεν, εἰδικῶς ἐπειδὴ ζῶμεν εἰς ἓν πέλαγος Ρωμαιοκαθολικῶν, πρόβλημα σκανδαλισμοῦ, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς σχέσεις τῶν Ὁρθοδόξων. Προσφάτως, ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ διμεροῦς διαλόγου μετὰ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, ἀνέκυψε θέμα καὶ οὗτοι εἶπον εἰς τὸν Μακαριώτατον: «νὰ τὰ βρεῖτε μετὰξὺ σας εἰς τὴν Διασποράν καὶ μετὰ νὰ ψάχνετε κοινὴν γλῶσσαν μαζί μας». Ὁ Μακαριώτατος μοῦ ἀνέθεσε νὰ μεταφέρω ἐπισήμως τὸ περιστατικόν εἰς τὴν Ὀλομέλειαν. Δηλαδή, σκανδαλίζεται ὁ κόσμος, βλέπων τὴν ἔλλειψιν κοινῆς γλώσσης μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων. Ὡς πρὸς τὸ θέμα τῆς προεδρίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, τὸ ὁποῖον ἔθιξεν ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, ὁ Μακαριώτατος προτείνει τὴν δυνατότητα ἀσκήσεως τῆς προεδρίας ἐκ περιτροπῆς. Ὑπογραμμίζω ὅτι τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ θέσιν τῆς Ἐκκλησίας Πολωνίας οὔτε ἀπαίτησιν, ἀλλὰ πρότασιν, τὴν ὁποίαν θὰ ἀποσύρῃ, ἐάν ἡ Ὀλομέλεια τῆς Διασκέψεως ἀποφασίσῃ διαφορετικῶς. Ἡ μοναδικὴ ἀπαίτησις τοῦ Μακαριωτάτου εἶναι ὅπως αἱ ἀποφάσεις εἰς τὰς Ἐπισκοπικὰς συνελεύσεις λαμβάνωνται *καθ' ὁμοφωνίαν* καὶ ὄχι *κατὰ πλειοψηφίαν*. Ἦτο ὑποχρέωσίς μου νὰ σᾶς διαβιβάσω τοὺς λόγους τοῦ Μακαριωτάτου.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, Θεοφιλέστατε. Βεβαίως, σεῖς θὰ ἐκφράσετε ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου τὴν τελικὴν θέσιν, κρίνων ἀναλόγως τῶν ἐντολῶν, τὰς ὁποίας ἔχετε λάβει.

Ο Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας

είναι έτοιμη νά υποστηρίξη τήν πρότασιν τοῦ Μακαριωτάτου Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας Πολωνίας κ. Σάββα, τήν ὁποίαν μόλις κατέθεσεν ὁ ἐκπρόσωπος αὐτοῦ Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος. Ἐάν υἱοθετηθῇ ἡ πρότασις περί τῆς δυνατότητος ἐκ περιτροπῆς ἀσκήσεως τῆς προεδρίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία εἶναι έτοιμη νά ἀποσύρῃ τήν πρότασιν τῆς περί ἐκλογῆς τοῦ προέδρου τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω, Σεβασμιώτατε, ὅτι ἡ πρότασις τῆς Ἐκκλησίας Πολωνίας εἶναι ἰδία μέ τήν ἰδικήν σας, μᾶλλον προηγείται ἡ ἰδική σας. Δέν καταλαβαίνω ποία εἶναι ἡ νέα πρότασις. Δέν πρόκειται περί τῆς ἰδίας προτάσεως;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Ὅχι, πρόκειται περί διαφορετικῶν προτύπων. Ἡμεῖς προτείναμεν τήν ἐκλογήν τοῦ προέδρου, ἡ ὁποία δύναται νά εἶναι διά βίου ἢ διά κάποιον χρονικόν διάστημα. Ἐκεῖνο τό ὁποῖον προτείνει ἡ Ἐκκλησία Πολωνίας εἶναι ἡ ἐκ περιτροπῆς προεδρία, ἡ ὁποία δύναται νά στηρίζεται εἰς τά Δίπτυχα ἢ νά ἀκολουθήσῃ ἑτέραν σειράν. Πρόκειται ἐπομένως περί νέας προτάσεως, τήν ὁποίαν εἴμεθα έτοιμοι νά υποστηρίξωμεν, ἀποσύροντες τήν ἰδικήν μας πρότασιν ὑπέρ τῆς προτάσεως ταύτης, ἔάν υἱοθετηθῇ ὑπό τῆς Ὀλομελείας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐχομεν ἐνώπιόν μας δύο προτάσεις. Μίαν, ἡ ὁποία λέγει ὅτι ὁ πρόεδρος τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ἐκλέγεται καί μίαν, ἡ ὁποία λέγει ὅτι ὁ πρόεδρος τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ὀρίζεται ἐκ περιτροπῆς. Ἀμφότεραι σημαίνουν τροποποίησιν τοῦ κειμένου τοῦ 1990. Νομίζω ὅτι τό ἐρώτημα δέν εἶναι πλέον, ποίαν ἐκ τῶν δύο προτάσεων θά προτιμήσωμεν, ἀλλά ἔάν θά τροποποιήσωμεν τό κείμενον ἢ ὄχι. Ἐάν ἀποφασίσωμεν τήν τροποποίησιν τοῦ κειμένου ὡς πρὸς τό σημεῖον τοῦτο, θά ἐξετάσωμεν ποίαν ἐκ τῶν δύο προτάσεων θά ἐπιλέξωμεν ἢ ἔάν ὑπάρξῃ καί ἑτέρα πρότασις. Ἐπ' αὐτοῦ θά ἤθελον νά ἔχω τήν γνώμην σας. Θέλομεν τροποποιήσιν τοῦ κειμένου τοῦ 1990 ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου ἢ ὄχι; Ὅσοι ἐπιθυμοῦν νά ὁμιλήσουν, παρακαλῶ νά τοποθετηθοῦν ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματος τούτου. Ἐάν αἰσθάνωνται τήν ἀνάγκην τροποποιήσεως τοῦ κειμένου καί διά ποῖον λόγον. Ἐπαναλαμβάνω ὅμως ἐκεῖνο, τό ὁποῖον εἶπον καί χθές, ὅτι δέν εἶναι ἐποικοδομητικόν οὔτε χρησίμον νά γίνωνται προτάσεις ἄνευ αἰτιολογήσεως τῶν προτάσεων τούτων. Ἐάν εἷς τῶν συνέδρων εἶναι διατεθειμένος νά ἀλλάξῃ γνώμην, θέλει νά γνωρίζῃ διά ποῖον λόγον γίνεται μία πρότασις, νά σκεφθῇ τόν λόγον, νά τόν σταθμίσῃ καί νά ἀποφασίσῃ. Εἴμεθα σῶμα, τό ὁποῖον διαλέγεται καί ἐπομένως δυνάμεθα νά μεταβάλλωμεν τās θέσεις μας κατόπιν τοῦ διαλόγου, ἀλλά ἡ συζήτησις εἶναι ἀδύνατος ἔάν δέν γνωρίζωμεν τούς λόγους διά τούς ὁποίους

προτείνεται μία τροποποίησης. Λοιπόν, επαναλαμβάνω ότι, βάσει των δηλώσεων εκείνων, οι οποίοι προέτειναν την τροποποίηση, λαμβανομένων υπ' όψιν των λόγων, οι οποίοι ένδεχομένως προεβλήθησαν, να τοποθετηθούν οι σύνεδροι περί της ανάγκης ή μη τροποποιήσεως του κειμένου.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, πρὶν ἀπαντηθῇ τὸ ἐρώτημα, τὸ ὁποῖον ἐθέσατε, θά ἤθελον μίαν διευκρίνησιν. Ἄν κατάλαβα καλῶς, ἡ πρότασις τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Σιεματίτσε περιελάμβανε δύο σκέλη. Εἶπε, καὶ παρακαλῶ νὰ μὲ διορθώσετε, ἐάν δέν ἔχω καταλάβει καλῶς, ὅτι ἡ Ἐκκλησία του εἶναι ἐτοιμὴ νὰ ἀποσύρῃ τὴν πρότασίν της, ἐάν ὑπάρξῃ δέσμευσις ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας. Κατάλαβα καλῶς ἢ ὄχι;

Ο Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Εἴμεθα ἐτοιμοὶ νὰ τὸ ἀποσύρωμεν, ἐάν ἡ πλειοψηφία ἐδῶ συμφωνήσῃ διαφορετικῶς. Ἄλλο τὸ θέμα τῆς ὁμοφωνίας, διότι εἰς τὸ κείμενον ἀναφέρεται ὅτι αἱ ἀποφάσεις εἰς τὴν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν λαμβάνονται κατὰ πλειοψηφίαν. Δέν δυνάμεθα νὰ ἀποσύρωμεν τὴν πρότασιν περὶ ὁμοφωνίας. Εἴμεθα ὁμως ἐτοιμοὶ νὰ ἀποσύρωμεν τὴν πρότασιν περὶ προεδρίας ἐκ περιτροπῆς, ἐάν ἐδῶ ὁ ὀλομέλεια ἀποφασίσῃ διαφορετικῶς.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Τοῦτο ὁμως εἶναι θέμα τοῦ **Κανονισμοῦ** τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Καλῆς Ἑλπίδος κ. Σέργιος: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, ἐξ ὧν ἐλέχθησαν καὶ ἡ πρότασις τῆς Ἐκκλησίας Πολωνίας καὶ ἡ πρότασις τῆς Ἐκκλησίας Ρωσσίας δύνανται νὰ ἀλλάξουν. Θεωροῦμεν ὅτι δέν πρέπει νὰ γίνῃ ἀλλαγὴ εἰς τὸ κείμενον, δηλαδή, νὰ βαδίζωμεν συμφώνως πρὸς τὰ Δίπτυχα. Ἐπειδὴ αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις ἀποτελοῦν μεταβατικὸν στάδιον καὶ δέν θέλομεν νὰ μακρύνῃ ἡ διαδικασία τῆς προσωρινῆς περιόδου τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Εἶναι λοιπόν καλόν νὰ ἰσχύῃ ἡ προεδρία βάσει τῶν Διπτύχων. Νομίζω ὅτι ἐπ' αὐτοῦ θά συμφωνήσουν καὶ αἱ λοιπαὶ Ἀντιπροσωπίαι. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπομένως εἴσθε ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τοῦ κειμένου ὥς ἔχει.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Καλῆς Ἑλπίδος κ. Σέργιος: Μάλιστα.

Ο Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, ἐπειδὴ ἐζητήσατε νὰ αἰτιολογήσωμεν τὴν πρότασίν μας, θά ὁμιλήσω ρωσιστί, ἂν ἐπιτρέπετε. Τὸ πρόβλημα συνίσταται εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι, συμφώνως πρὸς τὴν ἄποψιν τοῦ Μακαριωτάτου Μητροπολίτου Βαρσοβίας καὶ πάσης Πολωνίας κ. Σάββα, συ-

χνάκις εἰς τὰς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις, ὠρισμένοι ἐπίσκοποι δέν θεωροῦν ἑαυτούς πλήρη μέλη τῶν συνελεύσεων, αἰσθάνονται ὅτι δέν ἱκανοποιοῦνται τὰ αἰτήματά των. Ἡ πρότασις σκοπὸν ἔχει τὴν ἀποφυγὴν διαφόρων δυσκολιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐνδεχομένως νά προκύψουν ἐκ τῆς μονίμου προεδρίας ἐνός τῶν μελῶν. Δεύτερον, ἡ ἀρχὴ τῆς ἐκ περιτροπῆς προεδρίας θά προσέδιδε ἀντικειμενικότητα εἰς τὴν προεδρίαν, ἀντικειμενικότητα εἰς τὴν λήψιν τῶν ἀποφάσεων. Εἶναι ἡ μόνη αἰτία τῆς προτάσεως ἡμῶν, ἀλλὰ δέν πρέπει νά θεωρηθῇ ὡς πρόθεσις μειώσεως τοῦ κύρους τῆς πρώτης καθέδρας, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἡ ἐκ περιτροπῆς ἀρχὴ τῆς προεδρίας θά ἀρχίζη βεβαίως ἀπὸ τὴν ἄσκησιν τῆς προεδρίας ὑπὸ τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἐάν ὅμως διατηρήσωμεν τὴν ἀρχὴν τῆς ὁμοφωνίας εἰς τὰς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις, τότε θά ὑπάρχῃ ἐλπίς ἀντικειμενικότητος. Τότε θά ἡδύνατο νά ὑπάρχῃ εἰς πρόεδρος καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία εἶναι ἐτοιμὴ νά ἀποσύρῃ τὴν πρότασιν τῆς. Ἰδοὺ ἡ μοναδικὴ αἰτία τῆς προτάσεώς μας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δηλαδή, ὅταν ὑπάρχῃ μόνιμος πρόεδρος ἐκ τῶν ἀρχιερέων τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, οἱ ἐπίσκοποι αἰσθάνονται ὅτι στεροῦνται τῶν δικαιωμάτων των, ὅτι ὑπάρχει κάποια δυσκολία; Αὐτό διαπιστώνετε, ἂν κατάλαβα καλῶς. Ποῖον εἶναι τὸ πρόβλημα;

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Σιεματίσε κ. Γεώργιος: Ὅχι. Ὑπάρχουν ὅμως περιπτώσεις, ὅταν δέν ἐπιτυγχάνεται συμφωνία εἰς τοιαύτας συνελεύσεις ἢ, ὅπως ἐνίοτε συμβαίνει εἰς ὠρισμένας Ἐκκλησίας, ὅταν δέν ὑπάρχουν ἀγαθαὶ σχέσεις μεταξύ δύο ἐπισκόπων. Τό αὐτό ἰσχύει καὶ διὰ τὰς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τοῦτο, Θεοφιλέστατε, ἀφορᾷ εἰς τὸ θέμα τῆς ὁμοφωνίας καὶ ὄχι τῆς προεδρίας. Ἐάν πρόκειται διὰ τὴν ὁμοφωνίαν, ἐνδεχομένως νά αἰσθάνωνται οἱ ἐπίσκοποι ὅτι δέν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ γνώμη των. Ἄς συζητήσωμεν ὅμως τὸ θέμα τοῦτο εἰς τὰ πλαίσια τῆς ὁμοφωνίας.

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Σιεματίσε κ. Γεώργιος: Ναί, ἀλλὰ τὰ δύο θέματα συνδέονται ἀρρήκτως.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Πῶς συνδέονται; Ὅταν ὁ πρόεδρος ἔχει ἴσην ψήφον μέ ἐκείνην ὅλων τῶν ἄλλων, ἰσότιμον γνώμην, πῶς εἶναι δυνατόν νά αἰσθάνωνται οἱ ἄλλοι ὅτι ἡ γνώμην των ὑποτιμᾶται; Νομίζω ὅτι τὸ θέμα τοῦτο καλύπτεται ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς ὁμοφωνίας.

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Σιεματίσε κ. Γεώργιος: Καλύπτεται. Ἀλλὰ πρὸς τὸ παρόν, τὰ κείμενα ὁμιλοῦν περὶ πλειοψηφίας καὶ ὄχι περὶ ὁμοφωνίας. Ἡ ἀρχὴ ὅμως αὕτη δέν καλύπτει τὰς ἀνάγκας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εάν υιοθετήσωμεν τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας, θά ἀποσύρετε τήν πρότασίν σας;

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Αὐτό τό εἶπον ἤδη καί ἐπαναλαμβάνω τούς λόγους τοῦ Μακαριωτάτου: «Εάν συμφωνήσῃ ἡ ὀλομέλεια περί τῆς ὁμοφωνίας καί ἐάν συμφωνήσουν ὅλοι ὅτι πρέπει νά ὑπάρχῃ μόνιμος πρόεδρος, εἴμεθα ἔτοιμοι νά ἀποσύρωμεν τήν πρότασίν μας». Αὕτη εἶναι ἡ τελική ἀπάντησίς μας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τώρα, τοῦτο σημαίνει διά τήν διαδικασίαν, ὅτι πρέπει νά συζητήσωμεν πρῶτον τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας; Διότι, ὅπως τό τοποθετεῖτε, ἐάν τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας εἶναι ὁ λόγος διά τόν ὁποῖον ὑπάρχει πρόβλημα ὡς πρός τήν προεδρίαν, τότε πρέπει νά συζητήσωμεν πρῶτον τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας.

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν δύναμαι νά σᾶς ἀπαντήσω ποῖον εἶναι τό βασικόν. Πάντως, τά δύο προβλήματα εἶναι ἀλληλένδετα. Σεῖς θά ἀποφασίσετε ποῖον θά ἐξετασθῇ πρῶτον. Νομίζω πάντως ὅτι τό ἐν προϋποθέτει τό ἄλλον. Εἶναι δύσκολον νά εἰπώμεν ὅτι δέν ἀποσύρομεν τήν πρότασίν μας, ἐάν συμφωνήσῃ ἡ ὀλομέλεια ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας. Ἡ ὑποχρέωσίς μου, ὡς ἀντιπροσώπου, ἦτο νά διαβιβάσω τούς λόγους τοῦ Προκαθημένου καί τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Πολωνίας. Τό ἔκανα καί ἀνέφερα ἐπίσης τās δυνατότητας ἀποσύρσεως τῆς προτάσεώς μας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν ἡτιολογήσατε τήν πρότασίν σας, ἀπλῶς ἐπανελάβετε τās θέσεις σας. Ἄς συνεχίσωμεν τήν συζήτησιν. Ποῖος ἐπιθυμεῖ νά λάβῃ τόν λόγον. Τό ἐρώτημα, ἐπαναλαμβάνω, εἶναι ἐάν θά τροποποιήσωμεν τήν παράγραφον ἢ ὄχι, ὡς πρός τό σημεῖον τῆς προεδρίας, κατόπιν δέ θά ἐξετάσωμεν πῶς θά τήν τροποποιήσωμεν.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχω μίαν πρότασιν. Νά διακόψωμεν νά συζητήσιν ἐπὶ τοῦ σημείου 2 β) καί νά ἐξετάσωμεν τήν § 2 γ), οὕτως ὥστε, ἐάν συμφωνήσωμεν ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ὁμοφωνίας, ἴσως δέν θά ὑπάρχῃ ἡ ἀναγκαιότης τῆς προτάσεώς μας περί τῆς προεδρίας. Ἐκ τῆς πορείας τῆς συνομιλίας, βλέπομεν ὅτι αἱ προτάσεις μας εἶναι ἀλληλένδετοι.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δηλαδή, ἐάν ὑπάρξῃ συμφωνία εἰς τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας ἀντί τῆς πλειοψηφίας, δέν ὑπάρχει πλέον λόγος νά ἐμμείνητε εἰς τήν πρότασίν σας περί τροποποιήσεως τοῦ σημείου τῆς προεδρίας καί θά ἀποσύρετε τήν πρότασίν σας. Κατάλαβα καλῶς, Σεβασμιώτατε;

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Μάλιστα.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Είναι χρέος μου νά συμφωνήσω μέ τήν προτεινομένην διαδικασίαν. Παρακαλῶ νά τεθῇ ἀμέσως πρὸς συζήτησιν ἡ § 2 γ), ὡς πρὸς τό σημεῖον τῆς ὁμοφωνίας, διότι ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτᾶται ἡ τροποποίησις ἢ μή τῆς § 2 β), ὡς πρὸς τήν προεδρίαν. Ἐπαναλαμβάνω τήν πρότασιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ, ὡς πρὸς τήν § 2 γ). Εἰς τό τέλος τῆς παραγράφου, ἐκεῖ ὅπου λέγεται: «Αἱ ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων ἀποφάσεις θά λαμβάνωνται κατὰ πλειοψηφίαν», νά αντικατασταθῇ: «θά λαμβάνωνται **καθ' ὁμοφωνίαν**». Ποῖος ἐπιθυμεῖ νά λάβῃ τόν λόγον ἐπ' αὐτοῦ;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἡ συζήτησις δίδει τήν δυνατότητα συμφωνίας τῆς ὁλομελείας ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας κατὰ τήν λήψιν τῶν ἀποφάσεων εἰς τὰς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις. Κατανοοῦμεν ὅλοι τὰς δυσκολίας τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἔχουν κυρίως καί κατ' ἐξοχήν τό ζήτημα τῆς Διασπορᾶς καί οὐδεὶς δύναται νά ἀρνηθῇ τὰς καλὰς προθέσεις καί τῶν παρόντων καί τῶν Ἀρχηγῶν τῶν ἡμετέρων Ἐκκλησιῶν δι' ἐκεῖνο, τό ὁποῖον ἀποτελεῖ τό ὄραμα τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου. Ἡ ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων λήψις τῶν ἀποφάσεων κατὰ πλειοψηφίαν φαίνεται ἐνδεχομένως πλέον εὐέλικτον σχῆμα, ἐπιτρέπον νά προώθησιν τῶν θεμάτων. Ἐν τούτοις, κατόπιν τοῦ αἰτήματος τῶν ἀγιωτάτων Ἐκκλησιῶν Πολωνίας καί Ρωσσίας, νομίζω ὅτι δέν θά πρέπει νά ἔχωμεν ἀντίρρησην εἰς τήν λήψιν ἀποφάσεων καθ' ὁμοφωνίαν. Ἐξ ὧν δέ γνωρίζω, καί εἰς τήν ἤδη ὑπάρχουσαν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν Γαλλίας, αἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται καθ' ὁμοφωνίαν. Βεβαίως, τοῦτο δύναται νά ἔχῃ δυσκολίας, ἀλλὰ ἐνισχύει τόν συντονιστικόν ρόλον τοῦ προέδρου, θά πρέπει δηλαδή, ὁ ἐκάστοτε πρόεδρος νά ἐπιμένῃ εἰς τήν ἐπίτευξιν ὁμοφωνίας καί νά διασφαλίζῃ πλήρως ὅτι τὰ μέλη τῆς συνελεύσεως δέν θά ἀντιμετωπίσουν πρόβλημα, ὅπου θά αἰσθάνωνται ὅτι θίγονται ἢ ὅτι κινδυνεύουν αἱ ἐνορίαι καί αἱ προσπάθειαι αὐτῶν. Ἄρα, ἡ πρότασις τῆς ἡμετέρας Ἀντιπροσωπίας εἶναι νά γίνῃ δεκτόν τό αἶτημα τῆς Ἐκκλησίας Ρωσσίας, νά συμφωνήσωμεν εἰς τήν καθ' ὁμοφωνίαν λήψιν τῶν ἀποφάσεων καί νά διατηρήσωμεν οὕτω τήν κανονικὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τό θέμα τῆς προεδρίας.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, ἡ ἀποψίς μου εἶναι ἀπλῆ, ὅτι δηλαδή ὅταν ἡ ὁμοφωνία εἶναι ἐφικτή εἶναι προτιμητέα εἰς τὰς διορθόδοξους σχέσεις. Ἐπομένως, δέν τίθεται θέμα, ἐάν πρέπει ἀντὶ τῆς πλειοψηφίας νά προτιμήσωμεν τήν ὁμοφωνίαν. Οἱ Ὁρθόδοξοι πρέπει πάντοτε νά ὁμοφωνῶμεν καί ὅχι νά συμφωνῶμεν κατὰ πλειοψηφίαν, διότι ἔχομεν πολλάκις πληρώσει τό τίμημα εἰς τήν ἱστορίαν μας. Θεωρῶ ὁμως ἀκομψόν τόν

τρόπον εισαγωγῆς τοῦ θέματος, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι καὶ ἐγὼ θά εἰσηγούμεν νά γίνῃ δεκτὴ ἡ ἀρχὴ τῆς ὁμοφωνίας, ἀνεξαρτήτως τῆς ἐξελίξεως τῆς συζητήσεως ἐπὶ τῆς § 2 β), ἀλλ' ὅχι ὅμως νά θεωρῆται ἡ ὁμοφωνία ὡς ὅρος διὰ τὴν ἀποδοχὴν τῆς προεδρίας, ὡς ἐάν αὕτη δέν ἦτο καθιερωμένη παράδοσις καὶ πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας, ἥτοι **ὁ Πρῶτος** νά προεδρεύῃ καὶ νά προῖσταται πάσης πανορθοδόξου συνάξεως. Ἐάν λοιπόν εἰς τὴν Διασποράν ἡ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις ἀποτελῇ προέκτασιν τῶν πανορθοδόξων σωμάτων, θά πρέπει νά θεωρῆται αὐτονόητος ἡ προεδρία τοῦ **Πρώτου** εἰς τὴν σύναξιν ταύτην καὶ ὅχι νά ἀποτελῇ θέμα συζητήσεως ἐξαρτώμενον ἐκ τῆς ἀποδοχῆς τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας. Προσωπικῶς, μέ ἐνοχλεῖ ἰδιαίτερος τό γεγονός ὅτι ἡ συμφωνία ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας, καίτοι εἶναι ἐπιθυμία ὅλων μας καὶ μακάρι νά ὑπάρχῃ παντοῦ καὶ πάντοτε, τίθεται ὡς ὅρος ἀποδοχῆς τοῦ θέματος τῆς προεδρίας τοῦ ἐπισκόπου τοῦ Πρώτου θρόνου, καίτοι αὐτό εἶναι αὐτονόητον, καταστατικῶς κατωχυρωμένον καὶ ὁμοφώνως ἀποδεκτόν ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν. Συμφώνως πρὸς τὸν **Κανονισμόν** λειτουργίας τῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων, τό θέμα τῆς προεδρίας ἐγένεν ὁμοφώνως ἀποδεκτόν εἰς τὴν Γ' Προσυννοδικὴν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν (1986), εἶναι καθιερωμένον εἰς τὴν μακροαίωνα ἐκκλησιαστικὴν πρᾶξιν καὶ ἐδῶ εἰσάγεται ὡς κάτι νέον πρὸς συζητήσιν καὶ διαπραγματεύσιν. Ἡ ἔννοια τῆς διαπραγματεύσεως μέ ἐνοχλεῖ προσωπικῶς. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ κ. Καθηγητά. Δέν πρόκειται περὶ διαπραγματεύσεως, ἐάν κατάλαβα καλῶς, διότι τό μόνον ἐπιχείρημα, τό ὅποιον προβάλλεται ὑπὲρ τῆς τροποποιήσεως τοῦ σημείου τοῦ κειμένου περὶ τῆς προεδρίας εἶναι ὅτι δημιουργοῦνται πολλάκις δυσκολίαι ὡς πρὸς διατήρησιν τοῦ καθεστῶτος τούτου, ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας. Προσωπικῶς κατανοῶ διὰ ποῖον λόγον τὰ δύο αὐτὰ συνδέονται εἰς τὴν σκέψιν ὧν προτείνουν τροποποιήσιν. Δέν πρόκειται, ἐπαναλαμβάνω, περὶ διαπραγματεύσεως, ἀλλὰ περὶ συνδέσεως τῶν δύο θεμάτων εἰς τὴν σκέψιν ὧν προτείνουν τροποποιήσιν τοῦ κειμένου. Ἐφ' ὅσον οἱ προτείνοντες συνδέουν τὰ δύο θέματα, ὀφείλομεν νά τὰ ἐξετάσωμεν μέ τὴν σειράν, τὴν ὁποίαν προέτεινεν ὁ Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ. Ἐφ' ὅσον ἡ λήψις ἀποφάσεων κατὰ πλειοψηφίαν καὶ οὐχὶ καθ' ὁμοφωνίαν ἀποτελεῖ τὴν πέτραν τοῦ σκανδάλου, ἃς ἐξετάσωμεν τὴν δυνατότητα ἐξαλείψεως ταύτης. Συμφωνῶ βεβαίως μαζί σας, ἐάν ἐπρόκειτο περὶ διαπραγματεύσεως τοῦ σημείου περὶ προεδρίας τῆς § 2 β), δέν θά συνεφώνουν ποτέ. Ἀλλὰ, ἐφ' ὅσον, ἐπαναλαμβάνω, εἰς τὴν σκέψιν ὧν ζητοῦν τὴν τροποποιήσιν ὑπάρχει ἐξάρτησις τοῦ ἑνός θέματος ἐκ τοῦ ἄλλου,

εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νά σεβασθῶμεν τήν ἄποψίν των.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ταρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, χωρίς νά θέλω νά κουράσω, θά ἤθελον νά σᾶς ἐξηγήσω, διατί ἐπιμένομεν εἰς τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας. Ἡ ὁμοφωνία ἀποτελεῖ ἀσφαλῆ μηχανισμόν ὑπερασπίσεως τῆς μειοψηφίας, ἀποφυγῆς τοῦ ἐνδεχομένου νά μήν εἰσακουσθῇ ἡ ἄποψις τῆς. Ἐπί παραδείγματι, ἐάν εἴς τινα Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν ὑπάρχουν τρία μέλη, ἐκπρόσωποι ἀντιστοίχως τῶν Ἐκκλησιῶν Κωνσταντινουπόλεως, Ἀντιοχείας καί Ρωσσίας καί συζητεῖται ἐν ζήτημα. Ἐάν ἡ Ἐκκλησία Ρωσσίας εἶναι κατά, ἐνῶ αἱ Ἐκκλησίαι Κωνσταντινουπόλεως καί Ἀντιοχείας ὑπέρ, μέ τήν μέθοδον τῆς πλειοψηφίας δύνανται νά λάβουν ἀπόφασιν, μέ τήν ὁποίαν διαφωνεῖ ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας Ρωσσίας. Τότε, ὁ ἐκπρόσωπος οὗτος τῆς Ἐκκλησίας Ρωσσίας, ὁ ὁποῖος εἶναι ὑποχρεωμένος νά ἐφαρμόσῃ τήν ἀπόφασιν τῆς Ἐκκλησίας του, ἔχει πρόβλημα μέ τήν ἀντίθετον ἀπόφασιν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας ἐπιτρέπει τήν ἐπίτευξιν συμφωνίας πάντων τῶν μελῶν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως καί τήν ἀποφυγὴν δυσκόλων καταστάσεων, ὡς ἐκείνη τήν ὁποίαν ἀνέφερον. Πρόκειται περὶ σημαντικοῦ ζητήματος, διό καί συνδέομεν τό ζήτημα τῆς προεδρίας μετὰ τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας. Ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας οὐσιαστικῶς ἀποτρέπει τόν κίνδυνον νά περιέλθουν οἱ ἐκπρόσωποι τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν εἰς κατάστασιν κατὰ τήν ὁποίαν δέν θά ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ γνώμη των ἢ θά ληφθῇ ἀπόφασις ἀντίθετος πρὸς τήν ἄποψίν των. Θά ἤθελον, ἀγαπητοὶ Ἀδελφοί, νά ὑπογραμμίσω ὅτι πρόκειται διὰ μίαν στιγμὴν εὐθύνης, διότι ἐδῶ θέτομεν τὰ θεμέλια μηχανισμοῦ συνεργασίας τῶν ἐπισκόπων εἰς τήν Διασποράν, ἴσως διὰ τὰς προσεχεῖς δεκαετίας καί ὀφείλομεν νά διαμορφώσωμεν μετὰ σαφηνείας τόν ἐν λόγῳ μηχανισμόν. Ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας εἶναι ἀπολύτως δεδικαιολογημένη, ἐκεῖ ὅπου ἐφαρμόζεται. Ἐνθυμοῦμαι τήν ἐπιμονήν τῶν Ὁρθόδοξων ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης εἰς τό Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν καί τὰ προβληθέντα ἐπιχειρήματα ὑπέρ τῆς υἱοθετήσεως τῆς ἀρχῆς ταύτης. Τό κυριώτερον ἐπιχείρημα ἦτο ἀκριβῶς ὅτι διασφαλίζει τὰ δικαιώματα τῆς μειονότητος. Διὰ τοῦτο, παρακαλῶ τήν ὀλομέλειαν τῆς Διασκέψεως νά υἱοθετήσῃ τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας, τροποποιούσα τό τέλος τῆς § 2 γ), δηλαδή, τήν λέξιν «κατὰ πλειοψηφίαν» μέ τήν λέξιν «**καθ' ὁμοφωνίαν**». Θεωρῶ ὅτι τοῦτο θά καθησυχάσῃ τὰς Ἐκκλησίας Ρωσσίας καί Πολωνίας, ἐνδεχομένως καί ἐτέρων Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐξέφρασαν τὰς ἀνησυχίας των ὡς πρὸς τό σημεῖον 2 β).

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Εἴσθε πολὺ σαφής. Χωρίς βεβαίως πρόθεσιν παρεμβάσεως ἐκ μέρους μου εἰς τήν συζήτησιν, θά

ἤθελον νά παρατηρήσω ὅτι ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας ἀφορᾷ πάντοτε εἰς θέματα πίστεως. Εἰς θέματα πρακτικῆς φύσεως, δημιουργεῖ δυσχέρειαν εἰς τήν λήψιν ἀποφάσεων. Διά τοῦτο καί εἰς τήν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν, ἐνῶ εἰς τὰς Οἰκουμενικάς συνόδους εἵχομεν ὁμοφωνίαν, ὑπάρχει ἐν τούτοις ὁ 6^{ος} κανὼν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς συνόδου, ὁ ὁποῖος λέγει: «κρατεῖτω ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος». Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ναί μέν δυνάμεθα νά συμφωνήσωμεν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας, ἀλλά ὀφείλομεν νά ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι πιθανόν τοῦτο νά δυσχεράνη τήν λειτουργίαν τῶν συνελεύσεων. Ὡς καί εἰς τήν ἰδικήν μας περίπτωσιν Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ἡ ὁμοφωνία δέν βλάπτει, ἀλλά μᾶς δυσκολεύει. Ἐτσι δέν εἶναι; Ἡ Διασκέψις δέν δύναται νά ἀποφασίσῃ, εἰμή καθ' ὁμοφωνίαν, καί τοῦτο εἶναι τό ἰδεῶδες. Ἀλλά πολλάκις δημιουργεῖ τεράστια προβλήματα καί ἐάν αἱ συνελεύσεις ἔχουν τοιαῦτα προβλήματα πιθανόν νά μὴ δύνανται νά ἐργασθοῦν. Δέν ἐπιμένω ἐπὶ τοῦ θέματος, τό ὁποῖον παραμένει ἀνοικτόν πρὸς συζήτησιν. Ἐχω ἐνώπιον μακρὺ κατάλογον ὧσων ἐπιθυμοῦν νά παρέμβουν. Παρακαλῶ τοὺς ὁμιλητάς νά εἶναι σύντομοι, διότι ἔχομεν ἀκόμη πολλήν ἐργασίαν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, πρέπει νά ἀποσαφηνισθῇ τί θέλομεν ἀπὸ τὰς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις. Ἐάν καί ἐφ' ὅσον θά ἔχουν ρόλον, ἀποστολήν καί διακονίαν νά ἀποφαίνωνται ἐπὶ θεμάτων μείζονος ἐνδιαφέροντος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τότε πρέπει νά ὑπάρχῃ ὁμοφωνία. Ἐάν ὅμως δέν ὑπάρχουν θέματα πίστεως, ἀλλὰ τεχνικά, ἀφορῶντα εἰς ποιμαντικὰς ἀνάγκας τῆς περιοχῆς εἰς τήν ὁποίαν διακονοῦν τὰ μέλη τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας δέν εἶναι ἀπαραίτητος. Ἐάν θέσωμεν τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας ὡς ὑποχρεωτικήν, θά καταστήσωμεν ἀδύνατον τήν λειτουργίαν τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ὅπερ ἰσοδυναμεῖ εἰς διάλυσιν αὐτῶν πρὶν ἀκόμη ἀρχίσουν νά λειτουργοῦν. Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἰλαρίων ἀνέφερε τό Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ οὐδέποτε ὠμίλησε περὶ τῆς ὁμοφωνίας τῶν Ὁρθοδόξων. Ἡμεῖς, ὡς Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος πολλάκις εἵχομεν ἀντιρρήσεις, ἀλλὰ οὐδέποτε ἔλαβε τὸν λόγον διὰ νά εἴπῃ ὅτι διὰ νά ἀπορριφθῇ ἡ θέσις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρέπει νά ὑπάρχῃ ὁμοφωνία. Μάλιστα, οἱ Προτεστάντες ἔλεγον ὅτι εἶναι ἀδύνατος ἡ ἐφαρμογή τῆς ὁμοφωνίας, διότι τότε διαλύεται τό Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν. Εἰς τὰς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις πρέπει νά ἰσχύῃ ἡ ἀρχή: «κρατεῖτω ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος». Ἄλλο τό θέμα τῆς προεδρίας καί ἄλλο τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας ἢ μὴ εἰς τὰς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις. Ὁ ἀδελφός Ἰλαρίων ἀνέφερεν ἐπίσης τό θέμα τῶν Διπτύχων. Δέν δυνάμεθα νά ἀκολουθήσωμεν τὰ Δίπτυ-

χα καί νά ἐναλλασσόμεθα. Τά Δίπτυχα εἶναι καθωρισμένα.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Μήν ἐπανερχεσθε εἰς τά Δίπτυχα, ἅγιε Περιστερίου καί εἰς τήν § 2 β). Τώρα συζητοῦμεν τήν § 2 γ). Ἐάν ἀναμειγνύωμεν τά δύο δέν θά καταλήξωμεν πουθενά. Ἐξετάζομεν πρῶτον τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας καί ἐξ αὐτοῦ θά ἐξαρτηθῇ, ἐάν θά ἐπανεέλθωμεν εἰς τό 2 β), ὅποτε θά ἀναπτύξετε ὅσα εἶπατε τώρα. Νομίζω ὅτι ἐκαλύψατε τό θέμα.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Θέλω νά προσθέσω ὅτι ἐάν αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις ἦσαν κοσμικόν ὄργανον, ἡ προεδρία θά ἠδύνατο νά ἀσκηθῇ ἐκ περιτροπῆς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν εἶναι τό θέμα τῆς συζητήσεώς μας. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἠθελον νά εὐχαριστήσω τόν ἀδελφόν Ἰλαρίωνα διά τήν ὑπ' αὐτοῦ γενομένην πρότασιν. Ἐπειδή ἴσως διά πολλούς ἀποτελῶ τήν πέτραν τοῦ σκανδάλου, ὡς πρόεδρος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως Γαλλίας, συμφωνῶ μέ τήν πρότασιν περί ὁμοφωνίας. Οὕτως ἢ ἄλλως ἡ πρακτική, ἡ ὁποία ἀκολουθεῖται ἀπό ἐξαιτίας εἰς τήν συνέλευσιν, εἶναι ἡ ἐπίτευξις ὁμοφωνίας ἐπὶ τῶν θεμάτων. Τά θέματα, τά ὁποία χειρίζεται ἡ Ἐπισκοπική ἡμῶν συνέλευσις δέν εἶναι θέματα πίστεως, ἀλλά πρακτικῆς φύσεως. Ἐκαστον μέλος τῆς συνελεύσεως ἔχει σαφῶς τήν ἀναφοράν αὐτοῦ εἰς τήν Ἐκκλησίαν του. Διανύομεν μεταβατικόν στάδιον καί ἔχομεν ἐπίγνωσιν τοῦ γεγονότος τούτου. Νομίζω ὅτι ἡ παροῦσα Διάσκεψις δύναται νά συμφωνήσῃ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας καί νά χωρήσῃ εἰς τήν ἐξέτασιν ἐτέρων θεμάτων, τά ὁποία ἐνδεχομένως αἱ Ἀντιπροσωπίαί θά ἠθελον νά θίξουν. Ἐπιτρέψατέ μοι μίαν ἀκόμη παρατήρησιν ὡς πρὸς ὅσα ἀνέφερεν ὁ Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος. Πρὸ 45 περὶ τοῦ ἡμερῶν, εἶχον ἐπισκεφθῇ τήν ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν Πολωνίας. Κατά τὰς ἐκεῖ συζητήσεις ἐπὶ πλείστων θεμάτων, ὁ Μακαριώτατος δέν ἔθιξε θέμα προεδρίας. Δέν γνωρίζω τί ἐμεσολάβησεν ἔκτοτε. Τό καταθέτω ἀπλῶς καί μόνον διά τήν ἱστορίαν. Οὕτως ἢ ἄλλως, ἡ Ἀντιπροσωπία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου δέν δύναται νά συζητήσῃ θέμα προεδρίας, διότι αὕτη εἶναι δεδομένη. Ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ὁμως τῆς ὁμοφωνίας, συμφωνοῦμεν μέ τήν πρότασιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι πᾶσα ἀναφορά εἰς τό θέμα τῆς προεδρίας δυσχεραίνει τήν διαδικασίαν τῆς συζητήσεως. Θέλω νά διευκρινηθῇ πρῶτον τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας. Παρακαλῶ νά μὴν ἐπανερχώμεθα εἰς τό θέμα τῆς προεδρίας, προτοῦ ἐκφρασθῇ ἡ γνώμη τοῦ σώματος ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόε-

δρε, ἐν μέρει ἐκαλύφθην ἀπὸ τοὺς προλαλήσαντας καὶ θά εἶμαι σύντομος. Κατανοῶ καὶ θεωρῶ λογικὴν τὴν πρότασιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον εἰς πολ- λά ἐκκλησιαστικά σώματα ἐφαρμόζεται ἡ ἀρχὴ τῆς ὁμοφωνίας. Συμφωνῶ ἐπίσης μέ τό ἐπιχείρημα, τό ὁποῖον προέβαλε περί τριῶν ἐπισκόπων. Πράγματι, αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις θά ἔχουν μικρόν ἀριθμόν ἐπισκόπων καὶ ἡ ἐπίτευξις ὁμοφωνίας εἶναι εὐκολωτέρα. Ὁ μόνος μου ἐνδοιασμός εἶναι τί θά γίνεται εἰς πε- ρίπτωσιν ἀδυναμίας ἐπιτεύξεως ὁμοφωνίας; Θά παραπέμπεται τό θέμα εἰς τὰς ἑλληνικάς καλένδας; Μήπως ἡ διατύπωσις τοῦ κειμένου τοῦ 1993, § 3 «αἱ προτάσεις εἰς τὰς Ἐπισκοπικάς συνελεύ- σεις θά ἦτο προτιμότερον νά ἐκφράζον, εἰ δυνατόν, τὴν ὁμοφωνίαν τῶν μελῶν, ἐλλείψει ὁμως ὁμοφωνίας αἱ προτάσεις ἐγκρίνονται κατὰ πλειοψηφίαν», θά ἡμπόδιζε τὴν ἐπιβολὴν ἀρνησικυρίας ἐκ μέρους μιᾶς Ἐκκλησίας, πρᾶγμα βεβαίως ἀπευκταῖον, ἀλλ' οὐχὶ ἀποκλειστέον. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Φιλομηλίου κ. Ἡλίας: Σεβ. ἅγιε Πρό- εδρε, ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων δύνα- ται ἴσως νά εἶναι 3, 7 ἢ 10. Ἀλλά, εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ἐπὶ παραδεί- γματι, ὁ ἀριθμός τῶν κανονικῶν ἐπισκόπων, οἱ ὅποιοι ἐδρεύουν εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἀνέρχεται ἕως καὶ 50 μέλη καί, εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, ἡ ἐπίτευξις ὁμοφωνίας εἶναι δύσκολος ἐάν ὄχι ἀδύνατος. Ὑπάρχει ὁμως μία μόνιμος Ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐκ τῶν πρῶ- των ἐπισκόπων τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν λεγομένην SCOBA, καὶ εἰς τό ὄργανον τοῦτο αἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται συν- ῆθως καθ' ὁμοφωνίαν, κατόπιν συζητήσεως καὶ συνεννοήσεως. Δέν ἐνθυμοῦμαι νά ὑπῆρξε περίπτωσις μὴ ἐπιτεύξεως συμφωνί- ας καὶ ἐξερεύσεως κοινῆς γλώσσης διὰ νά ἐκφρασθῇ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἰς τὴν Ἀμερικὴν, συμφώνως πρὸς τὰ δεδομένα τῆς συγ- χρόνου κοινωνίας. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμι: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὁ προβλη- ματισμός μου εἶναι νά δοθῇ ἡ δυνατότης εἰς τὰς Ἐπισκοπικάς συν- ελεύσεις νά λειτουργήσουν, διότι ἡ ἀποστολὴ των θά εἶναι ἡ λήψις πρακτικῶν ἀποφάσεων συντονισμοῦ τῶν διαφόρων δικαιοδοσιῶν, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τό ἔδαφος τῆς περιοχῆς των. Φοβοῦμαι ὅτι ἡ ὁμοφωνία ἐνδεχομένως θά ἐμποδίσῃ τὰς δραστηριότητας αὐτῶν, ἀκόμη καὶ ἐάν αὐταὶ δέν ἔχουν χαρακτῆρα προσκρούοντα εἰς τὴν θέσιν ἑνός ἐκ τῶν μελῶν. Ἐνδέχεται ἐν μέλος συνελεύσεως νά μὴ συμφωνῇ μέ μίαν πρότασιν, ἀλλὰ ὅχι μέχρι τοῦ σημείου νά δηλώσῃ ἀρνησιν. Ἡ ὁμοφωνία δέν καλύπτει τοιαύτην περίπτωσιν. Ἐπὶ παραδείγματι, ὅλοι γνωρίζομεν τὴν περίπτωσιν τοῦ Συμβουλί- ου Ἀσφαλείας τοῦ ΟΗΕ. Ὅσα μέλη ἔχουν δικαίωμα ἀρνησικυρίας

δύνανται ἀπλῶς νά ἀπέχουν. Ἐάν υἰοθετήσωμεν τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας, ἡ ἀποχή ἰσοῦται μέ ἄρνησιν. Νομίζω ὅτι δυνάμεθα νά εἰπώμεν: «ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις ἀναζητεῖ τήν ὁμοφωνίαν, ἐλλείψει δέ ταύτης αἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται κατὰ πλειοψηφίαν, ἐκτός ἐάν ἔν μὲλος τῆς συνελεύσεως ἐκφράσῃ ρητῶς τήν ἀντίθεσίν του», δηλαδή ἐάν καταψηφίσῃ τήν ἀπόφασιν. Βεβαίως ἡ ὁλομέλεια δύναται νά υἰοθετήσῃ τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας, ἀλλά ἔχω ἐπιφυλάξεις ἐπ' αὐτοῦ. Ἡ λύσις τήν ὁποίαν προτείνω ἀφ' ἐνός μὲν ἐπιτρέπει μεγαλυτέραν εὐελιξίαν ἐκ μέρους τῶν ἐπισκόπων τῆς συνελεύσεως, ἀφ' ἑτέρου δέ δέν ἐπιτρέπει εἰς τήν πλειοψηφίαν νά ἐπιβάλλῃ τήν γνώμην τῆς εἰς τήν μειοψηφίαν, ἡ ὁποία ἔχει ἀντίθετον ἄποψιν. Εἰς τήν πρωινήν συνεδρίαν ἀνέφερα τό παράδειγμα μιᾶς ὑποθετικῆς συζητήσεως εἰς τήν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν τῆς Γαλλίας, διὰ τήν λήψιν ἀποφάσεως ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἐξομολογήσεως πρὸ τῆς μεταλήψεως, διὰ τοὺς ὀρθοδόξους τῆς Γαλλίας. Ἐάν ὁ ἐκπρόσωπος π.χ. τῆς Ρωσσίας ἐκφράσῃ ρητῶς τήν ἀντίθεσίν του, λέγων ὅτι δέν ἀποτελεῖ θέσιν τῆς Ἐκκλησίας του, ἡ ἀπόφασις δέν δύναται νά ληφθῇ. Ἐάν ἀντιθέτως, πρόκειται διὰ τήν ἀπό κοινού διοργάνωσιν μιᾶς ἐκδηλώσεως, μιᾶς διαλέξεως ἐπὶ συγκεκριμένου θέματος καὶ ὁ ἐπίσκοπος π.χ. τῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας δηλώσῃ ὅτι τό θέμα δέν τὸν ἐνδιαφέρει καὶ ὅτι ἀπέχει τῆς ψηφοφορίας, οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι δύνανται νά λάβουν ἀπόφασιν, ἡ ὁποία δέν εἶναι ὁμόφωνος, ἀλλά εἶναι ἀποδεκτὴ. Δέν πρέπει νά εἴμεθα ἄκαμπτοι ὡς πρὸς τήν ὁμοφωνίαν, ἀλλά περισσότερον εὐέλικοι, διότι πολ- λάκις ἡ ὁμοφωνία ἐμποδίζει πρωτοβουλίας, αἱ ὁποῖαι δύνανται νά ἀναπτυχθοῦν. Ἐπαναλαμβάνω τήν πρότασίν μου: ἀναζητήσις τῆς ὁμοφωνίας, ἐλλείψει δέ ἐπιτεύξεως ὁμοφωνίας, λήψις ἀποφάσεων κατὰ πλειοψηφίαν, ἐάν δέν ὑπάρχῃ ἐκπεφρασμένη ἀντίθεσις ἐκ μέρους ἐνός μέλους τῆς συνελεύσεως. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, κύριε Καθηγητά. Ἡ παρέμβασίς σας μοῦ δίδει τήν εὐκαιρίαν νά ἐρωτήσω μήπως οἱ προτείναντες τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας ἤμπορουν κάπως νά τήν περιορίσουν εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις, ἐπὶ παραδείγματι, εἰς περιπτώσεις καθ' ἃς ἡ ἀπόφασις ἀντίκειται εἰς τήν βούλησιν μιᾶς μητρὸς Ἐκκλησίας. Εἰς τήν περίπτωσιν ταύτην ὑπάρχει πράγματι λόγος ἀπαιτήσεως ὁμοφωνίας. Τό παράδειγμα, τό ὁποῖον ἀνέφερεν ὁ Δρ Λαχάμ μέ προβληματίζει. Δηλαδή, οἱ ἐπίσκοποι αὐτοὶ δέν θά δύνανται νά λάβουν οἰανδήποτε ἀπόφασιν; Νομίζω ὅτι δένομεν τά χέρια τῶν μέ τόν τρόπον τοῦτον. Ἴσως τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας δύναται νά γίνῃ ἀποδεκτόν, ἀλλά ὑπὸ ὠρισμένας προϋποθέσεις. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀνταλλάσσομεν σκέψεις.

Ὁ Ἐλλογμ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε,

θά ἐπανέλθω εἰς τό θέμα, τό ὅποῖον τίθεται εἰς τό ἄρθρον 3 τοῦ ἐγκριθέντος κειμένου τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1993, εἰς τό πλαίσιον τῆς ὁποίας ἔγιναν ἐκτενεῖς συζητήσεις καί κατέληξαν εἰς τό πρότυπον αὐτό, νά ἀναζητῇται εἰ δυνατόν ἡ ὁμοφωνία καί ἐάν δέν ἐπιτευχθῇ αὕτη, αἱ ἀποφάσεις νά λαμβάνωνται κατά πλειοψηφίαν. Ὑπενθυμίζω ὅτι οἱ κανόνες τῆς Ἐκκλησίας καθώρισαν τήν σχέσιν μεταξύ ὁμοφωνίας καί πλειοψηφίας. Θέτω ὡς πρότυπον τόν 34^{ον} κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ὅπου ἐκεῖ τίθεται καί τό θέμα τοῦ πρώτου ἐν σχέσει πρὸς τὰ λοιπὰ μέλη τῆς Συνόδου, ὅπου προφανῶς συνιστᾶται ἡ ἐνότης κεφαλῆς καί σώματος. Εὐχαριστῶ.

Ο Θεοφίλ. Επίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, καί ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας κρίνει ὀρθήν τήν πρότασιν τῆς Ἐκκλησίας Πολωνίας περί τῆς ὁμοφωνίας, διότι, ὅπως διαβάζομεν εἰς τήν § 2 γ), ἔργον καί εὐθύνη τῶν Ἐπισκοπικῶν τούτων συνελεύσεων θά εἶναι ἡ μέριμνα διὰ τήν φανέρωσιν τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἐάν δέν ὑπάρχῃ ὁμοφωνία εἰς τὰς συνελεύσεις, πῶς θά φανερώσουν τήν ἐνότητα τῆς Ὁρθοδοξίας; Ἐπομένως, κρίνω πολύ σημαντικόν νά ὑπάρχῃ ὁμοφωνία. Δηλαδή, ἀκόμη καί εἰς πρακτικά προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζουν οἱ ἐπίσκοποι τῆς Διασποράς, ὑποχρεοῦνται εἰς τήν ἐξέρευσιν λύσεως καθ' ὁμοφωνίαν. Εὐχαριστοῦμεν τόν Σεβ. Μητροπολίτην Γαλλίας, ὁ ὁποῖος ἐξ ἐμπειρίας μᾶς διαβεβαιώνει ὅτι ἡ ἐπίτευξις τῆς ὁμοφωνίας εἶναι δυνατή, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει κατανόησις καί μέριμνα διὰ τήν λύσιν τῶν προβλημάτων. Εὐχαριστοῦμεν καί τόν Σεβ. Μητροπολίτην Δημητριάδος, ὁ ὁποῖος, κατά τήν γνώμην μου, κατενόησε πολύ ὀρθῶς τήν σημασίαν ὑπάρξεως ὁμοφωνίας.

Ο Σεβ. Επίσκοπος πρώην Ἐρζεγοβίνης κ. Ἀθανάσιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, χαριτολογῶν, θά ἔλεγον ὅτι οἱ δύο ἀδελφοί τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας Ἑλλάδος θά πρέπει νά καταλήξουν εἰς ὁμοφωνίαν. Νομίζω ὅτι ἡ ὁμοφωνία πρέπει νά παραμείνῃ, διότι εἶναι εἰς τήν παράδοσίν μας, φανερώνει τήν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ ἐν μέσῳ δύο ἢ τριῶν συνηγμένων εἰς τό ὄνομά Του καί τὰ προβλήματα θά λυθοῦν ἐπὶ τόπου. Εἴμεθα χριστιανοί, ἄνθρωποι τῆς Ἐκκλησίας. Τά κείμενα δέν δύνανται νά προσδιορίσουν καί νά ἐξασφαλίσουν ὅλας τὰς περιπτώσεις. Ἄλλως κάνομεν περιπτωσιολογίαν. Ἡ πεποίθησίς μου εἶναι νά εἴπωμεν ὁμοφωνία καί τοῦτο ἀρκεῖ. Ἀπό ἐκεῖ καί πέρα, ἅς ἐργασθοῦν τὰ μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Δέν δυνάμεθα ἡμεῖς νά τοὺς προσδιορίσωμεν πῶς θά εὕρουν λύσεις εἰς τὰ ἀδιέξοδα. Νομίζω ὅτι δέν θά ἐξασφαλίσωμεν τήν λειτουργίαν τῶν συνελεύσεων, προσθέτοντες ἕνα ἐπὶ πλέον περιορισμόν ἢ προϋπόθεσιν.

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Ειρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, πράγματι ἡ θέσις τῆς Ἐκκλησίας Σερβίας εἶναι ἡ ἐξεύρεσις λύσεων ὁμοφώνως καὶ ὁμοφρόνως. Οἱ περισσότεροι τῶν ἀδελφῶν, διὰ διαφόρους ἑκαστος λόγους, κλίνουν ὑπὲρ τῆς ὁμοφωνίας εἰς τὴν λήψιν ἀποφάσεων. Νομίζω ὅτι ἅπαντες ὅσοι ὠμίλησαν ἔχουν ἐκφρασθῇ ἐπ' αὐτοῦ καὶ ὅτι καταλήγομεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ὁμοφωνίας, φανέρωσις καὶ αὐτὸ τῆς ὁμοφωνίας τῆς Διασκέψεως.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐχω ἓνα ἀτέρμονα κατάλογον ὧν ἐζητήσαν τὸν λόγον. Δέν γνωρίζω ἐάν ἐπιθυμῇτε τὴν παράτασιν τῆς συζητήσεως ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου. Βλέπω ὅτι διαμορφώνεται μία ἄποψις, τὴν ὁποῖαν θὰ ἡδυνάμην νὰ ἐκφράσω, ἀλλὰ δέν θέλω νὰ στερῶ τὸν λόγον εἰς ὅσους ἐπιθυμοῦν νὰ ὁμιλήσουν.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπεὶ δὲ ὅταν ὁμιλῶμεν περὶ ὁμοφωνίας, ὁμιλοῦμεν περὶ ἑνὸς σώματος, τὸ ὁποῖον, ὡς εἶπεν ὁ ἅγιος Φιλομηλίου, δύναται νὰ ἀπαρτίτῃται καὶ ἀπὸ 50 μέλη. Ἀπευθύνομαι εἰς τὸν ἅγιον Βολοκολάμσκ, μήπως ὅταν ὁμιλῶμεν περὶ ὁμοφωνίας, νὰ λέγωμεν τοῦλάχιστον ὁμοφωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν μελῶν; Νὰ ὁμιλῶμεν δηλαδὴ εἰς ἐπίπεδον Ἐκκλησιῶν καὶ ὄχι διὰ ψηφοφορίαν ὅλων τῶν μελῶν ἐπισκόπων, ὅποτε ἡ ἐπίτευξις ὁμοφωνίας καθίσταται δύσκολος;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Πῶς θὰ διαπιστωθῇ, κύριε Καθηγητά, ἡ ὁμοφωνία τῶν Ἐκκλησιῶν, εἰμὴ διὰ τῶν ἐπισκόπων; Ἡ θέσις τῶν ἐπισκόπων, δέν εἶναι ἡ θέσις τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν; Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐάν δέν ὑπάρχῃ ἀντίρρησης, δυνάμεθα νὰ ὁμιλῶμεν περὶ ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν μελῶν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Κομάρνο κ. Τύχων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θὰ ἠθέλον καὶ ἐγὼ νὰ εἶπω δι' ὀλίγων ὅτι αἱ συνελεύσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ δημιουργηθοῦν εἰς τὰς διαφόρους περιοχάς, σκοπὸν ἔχουν τὴν ἐνότητα τῆς Διασπορᾶς. Πῶς δύναται νὰ φανερώνεται ἡ ἐνότης ἄνευ ὁμοφωνίας; Ἄνευ ὁμοφωνίας δέν θὰ ὑπάρχῃ κοινὴ Διασπορά, κοινὴ ἐργασία, κοινόν κύρος. Θὰ πρέπει ὅλοι νὰ συνεργάζωνται. Κατὰ τὴν γνώμην μου, ἡ ἴδρσις Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων δέν ἔχει νόημα ἄνευ ὁμοφωνίας. Ἡ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις θὰ ἀπολέσῃ τὸ νόημά της, ἐάν τὰ μέλη της δέν ἐνώσουν καὶ δέν ἐκπροσωποῦν ὅλη τὴν Διασποράν εἰς τὴν συγκεκριμένην περιοχὴν.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Ρούσσης κ. Νεόφυτος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἀξιότιμοι ἀντιπρόσωποι, τὸ ζήτημα περὶ τῆς ὁμοφωνίας εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν Βουλγαρίας συνεζητήθη πολλάκις, προσφάτως δὲ ἀπετέλεσε πρακτικὴν τῶν συνεδριῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπὶ διαφόρων θεμάτων. Βεβαίως, ἡ ὁμοφωνία θεωρεῖται ὡς δυνατότης. Βεβαίως καὶ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ γνώμη τῆς πλειο-

ψηφίας τῶν ἐπισκόπων, ὅταν τό ὑπό συζήτησιν θέμα τό ἐπιτρέπει. Ἐφαρμόζοντες τήν ὁμοφωνίαν εἴμεθα πάντοτε ἡσυχοί. Ὅλοι οἱ ἀρχιερεῖς διετήρησαν ἀδελφικά συναισθήματα καί δέν ὑπῆρξαν δυσαρεστημένοι. Τοῦναντίον, ὅταν ἐφηρμόζετο ἡ ἀρχή τῆς πλειοψηφίας, οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἀντίθετοι πρὸς τήν ἀπόφασιν, ἐγκατέλειπον τήν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Καί ἡμεῖς λοιπόν θά ὑποστηρίζωμεν τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας, ὡς πλέον ἐκκλησιαστικὴν καί πνευματικὴν, ἐπιτρέπουσαν τήν λύσιν σημαντικῶν προβλημάτων. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Αἰδεσμιολ. Πρεσβύτερος Δρ Ἀνδρέας Κούζμα: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἤθελον νά εἶπω εἰς τόν Σεβ. Μητροπολίτην Γαλλίας ὅτι, ὡς πρόεδρος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως Γαλλίας, δέν εἶναι πέτρα σκανδάλου, ἀλλὰ παράδειγμα πρὸς μίμησιν, ὡς καί ὁ προκάτοχος αὐτοῦ, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Τερεμίας, τόν ὅποιον ἐγνώρισα ὅταν ἤμην ἀκόμη φοιτητής. Γνωρίζομεν ὅτι ἡ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις εἰς τήν Γαλλίαν ἐπιτελεῖ ἐξαιρετικόν ἔργον. Εἰς οἰκουμενικόν ἐπίπεδον, ἐπὶ παραδείγματι εἰς τήν Διάσκεψιν τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν ἢ εἰς τό Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν, οἱ Ὁρθόδοξοι ἐπιθυμοῦμεν τήν καθιέρωσιν τοῦ συστήματος τῆς ὁμοφωνίας (consensus), καί ἐκπλήσσομαι ὅτι εἰς ἐπίπεδον ἐνδορθόδοξον διστάζομεν νά ἐφαρμόσωμεν τό σύστημα τοῦτο.

Ὁ Αἰδεσμιολ. Καθηγ. κ. Βιορέλ Ἰονίτα: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔζησα περὶ τὰ 20 ἔτη εἰς τήν Ὁρθόδοξον Διασποράν καί πολλάκις ἐβίωσα τό γεγονός ὅτι ἡ ἔλλειψις ὁμοφωνίας μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων ἐγίνεν ἀντικείμενον ἐκμεταλλεύσεως, ἃς μοῦ ἐπιτραπῇ ἡ ἔκφρασις, ἐκ μέρους τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν. Ἀντιθέτως, ἡ ὁμοφωνία μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων ἀποτελεῖ ἐπίσης μαρτυρίαν τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν ταυτότητος. Διὰ τόν λόγον τοῦτον, θά ἤθελον νά παροτρύνω τὰ μέλη τῆς παρούσης Διασκέψεως νά ἀποδεχθοῦν τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας διὰ τήν λήψιν ἀποφάσεων εἰς τὰς Ἐπισκοπικὰς συνελεύσεις, πρὸς ὄφελος τῆς κοινῆς αὐτῶν μαρτυρίας εἰς τήν Διασποράν. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Νομίζω ὅτι τό θέμα ὠρίμασε κατόπιν τῆς γενομένης συζητήσεως, ἡ ὁποία πρέπει νά λάβῃ τέλος. Ὅτι καί νά εἰπωμεν τώρα, θά εἶναι ἐπανάληψις τῶν ὅσων ἤδη ἐλέχθησαν. Νομίζω ὅτι δυνάμεθα νά διαμορφώσωμεν μία εἰκόνα. Θά ἤθελον νά συνοψίσω τήν ὅλην συζήτησιν καί νά ἐκφέρω καί τήν προσωπικὴν μου γνώμην. Διαπιστώνω ὅτι ὑπάρχει ἀναγνώρισις τῆς μεγάλης σημασίας τῆς ὁμοφωνίας, ὅτι δηλαδή τό ἐπιθυμητόν, τό ἰδεῶδες εἶναι ἡ ὁμοφωνία, καί περὶ αὐτοῦ δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία. Ἠκούσθησαν ὠρισμένοι προβληματισμοί, ὡς πρὸς τό ἐνδεχόμενον

ή αρχή της όμοφωνίας να παραλύση τό ἔργον τῶν συνελεύσεων. Καί ἐγώ θεωρῶ βεβαίως ὅτι ἡ όμοφωνία εἶναι τό ἰδεῶδες. Ἐάν ὁμως δέν δυνάμεθα νά προστατεύσωμεν τās συνελεύσεις ἐκ τοῦ κινδύνου πλήρους παραλύσεως τῆς ἐργασίας των ἐξ αἰτίας τῆς όμοφωνίας, αὕτη δύναται νά αποδειχθῇ ἐπιβλαβής. Τοῦτο δύναται νά ἐξετασθῇ καί εἰς τό μέλλον, ἐάν δηλαδή ἀποδειχθῇ ὅτι ἡ αρχή τῆς όμοφωνίας ἐμποδίζει τήν ἐπιτυχῇ ἐργασίαν των συνελεύσεων. Βεβαίως, καλόν θά εἶναι ἡ όμοφωνία νά ἀναφέρεται εἰς τήν όμοφωνίαν των Ἐκκλησιῶν καί ὄχι των συγκεκριμένων προσώπων, διότι ἐκεῖνο τό ὅποῖον ἔχει σημασίαν εἶναι νά μή προκύψῃ μέσῳ των Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ἐπιβολή ἀπόψεων καί γνώμης μιᾶς Ἐκκλησίας ἔναντι των ἄλλων. Διά τόν λόγον αὐτόν, μήπως θά ἦτο προτιμότερα ἡ διατύπωσις περί όμοφωνίας των Ἐκκλησιῶν, ὡς εἶπε προηγουμένως ὁ Καθηγ. κ. Φειδᾶς; Ἡ διατύπωσις αὕτη θά ἦτο χρήσιμος. Πῶς βλέπουν τήν διατύπωσιν οἱ προτείναντες τήν ἀρχήν τῆς όμοφωνίας;

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Παρίων: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, ὡς καί ὑμεῖς εἶπατε, εἰς τās Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις, οἱ ἐπίσκοποι ἐκπροσωποῦν τās Ἐκκλησίαν των. Ἡ μεταξύ αὐτῶν όμοφωνία εἶναι καί όμοφωνία μεταξύ των Ἐκκλησιῶν. Θά ἤθελα ἐπίσης νά εἶπω ὅτι ἡ αρχή τῆς όμοφωνίας δέν προϋποθέτει ὅτι ἅπαντα ἀνεξαιρέτως τά μέλη τῆς συνελεύσεως θά ὑποστηρίξουν τήν μίαν ἢ τήν ἄλλην ἄποψιν. Ὑπάρχει συγκεκριμένη διαδικασία διά τήν ἐπίτευξιν όμοφωνίας, ἡ ὁποία δύναται νά γίνη ἀντικείμενον ἐπεξεργασίας καί περιγραφῆς εἰς τόν Κανονισμόν λειτουργίας των Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Πιστεύω λοιπόν ὅτι εἰς τό σημεῖον τοῦτο ἀρκεῖ ἀπλῶς νά ἀντικαταστήσωμεν τόν ὅρον *πλειοψηφίαν* μέ τόν ὅρον *όμοφωνίαν*, ὡς θεμελιώδη ἀρχήν, νά περιγράψωμεν δέ τόν τρόπον ἐπιτεύξεως τῆς όμοφωνίας εἰς τόν Κανονισμόν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι ὁ *Κανονισμός* λειτουργίας των Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων δέν δύναται νά περιγράψῃ τόν τρόπον ἐπιτεύξεως τῆς όμοφωνίας. Δέν ὑπάρχουν πρὸς τοῦτο μηχανισμοί. Ἡ διατύπωσις «*όμοφωνία των Ἐκκλησιῶν μελῶν*», ἀντὶ «*όμοφωνία των ἐπισκόπων μελῶν*» ἔχει καί τό ἐξῆς πλεονέκτημα. Δηλαδή, ἐάν ἐπὶ παραδείγματι, ἡ ἄποψις ἑνός των ἐπισκόπων τῆς συνελεύσεως εἶναι ἐντελῶς προσωπική καί ὄχι ἑκφρασις τῆς Ἐκκλησίας του, ἡ ὁποία ἐνδεχομένως νά μήν ἔχη ἀντίρρησης νά συμφωνήσῃ μετά των ἄλλων μελῶν τῆς Συνελεύσεως, ἀλλὰ ὁ ἐν λόγῳ ἐπίσκοπος ἐμμένει εἰς τήν ἄποψίν του. Νομίζω ὅτι ἡ διατύπωσις περί όμοφωνίας των Ἐκκλησιῶν μελῶν εἶναι καλλιτέρα, ὥστε νά μήν ἡμπορῇ εἰς ἐπίσκοπος, ἐπειδὴ ἔτσι τό θέλει τήν συγκεκριμένην στιγμὴν, νά διαταράσῃ τήν όμοφωνίαν. Πῶς τό βλέπετε;

Ο Ελλογμ. Δρ Αλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, τό θέμα

τό όποϊον έθιξεν ό Καθηγ. κ. Φειδᾶς, έχει ως έξῃς: ύπάρχει άφ' ενός μέν τό έκτελεστικόν γραφεϊον, τό όποϊον άπαρτίζεται εκ τών πρώτων εκάστης δικαιοδοσίας, άφ' έτέρου ή γενική συνέλευσις, εις τήν όποϊαν συμμετέχουν όλοι οί έπίσκοποι τής περιοχής. Επί παραδείγματι, εις τήν Άμερικήν, δύνανται νά ύπάρχουν 50 έπίσκοποι παρόντες εις μίαν συνέλευσιν καί νομίζω ότι ή ιδέα του Καθηγ. κ. Φειδᾶ είναι ότι, εάν ειπωμεν «ή όμοφωνία τών εκπροσωπούμενων εις τήν συνέλευσιν Έκκλησιών», τουτο σημαίνει ότι εις τήν περίπτωση γενικής συνελεύσεως 50 επισκόπων π.χ., ή αντίρρησης ενός μεμονωμένου επισκόπου, εάν δέν τόν στηρίξη ή Έκκλησία του, δέν έμποδίζει τήν όμοφωνίαν. Δύναται δηλαδή νά ύπάρχουν περιοχές μέ 40-50 επισκόπους, όπως εις ΗΠΑ. Εις τό μέλλον ίσως ύπάρξουν καί έτεροι περιοχαί παρομοίου μεγέθους. Επί παραδείγματι, εις τήν Γαλλίαν, ό αριθμός τών επισκόπων ηυξήθη τελευταίως πολύ λόγω τής μεταναστεύσεως. Διά τόν λόγον ακριβώς τουτον είναι συνετόν νά όμιλῶμεν περί όμοφωνίας τών Έκκλησιών, αί όποϊαι εκπροσωπούνται εις τήν συνέλευσιν. Εύχαριστώ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εύχαριστώ κύριε Καθηγητά. Όσον σκέπτομαι τό θέμα, τόσον περισσότερον κλίνω πρός τήν άποψιν τής διατυπώσεως περί όμοφωνίας τών Έκκλησιών, διότι όταν έχωμεν πολλούς επισκόπους, δύνανται νά ύπάρχουν καί διαφοραί μεταξύ τών ιδίων τών επισκόπων μιᾶς Έκκλησίας. Δέν είναι πάντοτε ύποχρεωμένοι όλοι οί έπίσκοποι εις μίαν συνέλευσιν νά έχουν τήν αὐτήν άποψιν. Αν όμως πρόκειται περί όμοφωνίας τών Έκκλησιών, τότε τά πράγματα είναι σαφή. Αί Έκκλησiai, αί όποϊαι εκπροσωπούνται εις τάς συνελεύσεις δέν θά εύρίσκωνται εις διαφωνίαν. Υπό τήν άποψιν ταύτην, ή άρχή τής όμοφωνίας είναι πολύ καλή, αλλά μέ τήν έννοιαν τής όμοφωνίας τών Έκκλησιών καί όχι τών ατόμων. Νομίζω ότι δυνάμεθα νά καταλήξωμεν εις συμπέρασμα καί προτείνω νά γίνη δεκτή ή άρχή τής όμοφωνίας, ως όμοφωνία τών Έκκλησιών, ή όποία βεβαίως πάντοτε εκφράζεται διά τών επισκόπων, αλλά όχι ως όμοφωνία ατόμων. Τό ζητούμενον είναι ή όμοφωνία τών Έκκλησιών. Πώς βλέπουν τήν διατύπωσιν οί προτείναντες;

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Παρίων: Σεβ. άγιε Πρόεδρε, ήμεϊς στηρίζόμεθα εις τό γεγονός ότι εις τήν Επισκοπικήν συνέλευσιν, ό έπίσκοπος εκπροσωπεί τήν Έκκλησίαν του. Εάν μεταξύ τών επισκόπων μιᾶς Έκκλησίας δέν ύπάρχη όμοφωνία, τότε βεβαίως πρέπει πρώτον οὗτοι νά επιτύχουν τήν μεταξύ των όμοφωνίαν. Δέν έχω αντίρρησης άρχῃς επί τής διατυπώσεως περί τής όμοφωνίας τών Έκκλησιών, υπό τήν προϋπόθεσιν ότι θά καταστή σαφές ότι ή όμοφωνία τών Έκκλησιών επιτυγχάνεται διά

τῆς ὁμοφωνίας μεταξύ τῶν ἐκπροσώπων τῶν ἐν λόγῳ Ἐκκλησιῶν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ασφαλῶς δέν ὑπάρχει ἕτερος τρόπος ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, εἰμὴ διὰ τῆς ὁμοφωνίας τῶν ἐπισκόπων. Ἐπομένως, συμφωνοῦμεν ἐπὶ τῆς οὐσίας. Τό θετικόν τῆς διατυπώσεως περὶ ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι ὅτι δηλώνομεν ἐκεῖνο, τό ὅποῖον θέλομεν, δηλαδή νά ὁμοφωνοῦν αἱ Ἐκκλησίαι καί ὄχι ἀπλῶς τά ἄτομα. Καί ἀναγνωρίζω ὅτι τοῦτο εἶναι χρήσιμον. Κλίνω ἐπομένως ὑπέρ τῆς διατυπώσεως ταύτης, δηλαδή τῆς ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ο Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης κ. Ἰννοκέντιος Ἐξαρχος:- Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὡς πρὸς τήν Διασποράν, ἐκάστη μῆτηρ Ἐκκλησία ἀποστέλλει βεβαίως ἐπισκόπους δεδοκιμασμένους καί ἀφωσιωμένους εἰς τήν διακονίαν τῆς Διασποράς τῆς Ἐκκλησίας τους. Εἰς περίπτωσιν δημιουργίας προβλημάτων ἀπό μέρους ἑνός ἐπισκόπου, ἡ Ἐκκλησία του δύναται νά λάβῃ τά ἀπαιτούμενα μέτρα καί νά ἀποκαταστήσῃ τήν κανονικὴν τάξιν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν ἔχετε ἐπομένως ἀντίρρησην διὰ τήν μίαν ἢ τήν ἄλλην διατύπωσιν.

Ο Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης κ. Ἰννοκέντιος Ἐξαρχος: Μάλιστα. Ὑποτίθεται ὅτι οἱ ἐπίσκοποι, οἱ ὅποιοι διακονοῦν τήν διασποράν ἐκάστης Ἐκκλησίας εἶναι κληρικοί ἀφωσιωμένοι εἰς τήν Ἐκκλησίαν των. Εὐρίσκονται εἰς ἄμεσον εὐθυγράμμισιν καί ἐναρμόνισιν μετὰ τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας των.

Ο Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τό κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Επιτροπῆς τοῦ 1990, ἀρκεῖ νά λεχθῇ εἰς τήν τελευταίαν φράσιν «αἱ ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων ἀποφάσεις θά λαμβάνωνται *καθ' ὁμοφωνίαν*», ἄνευ περαιτέρω προσδιορισμοῦ. Ἀντιθέτως, εἰς τόν Κανονισμόν δύναται νά δοθῇ ἀρμοδιότης εἰς τὰς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν θεωροῦν ὅτι εἷς ἐπίσκοπος ἐκφράζει τήν προσωπικὴν του ἄποψιν, νά ἐρωτήσουν τήν Ἐκκλησίαν του ποία εἶναι ἡ θέσις αὐτῆς ὡς πρὸς τό συγκεκριμένον ζήτημα. Νομίζω ὅτι τοῦτο πρέπει νά διευκρινηθῇ. Διότι, ἐξυπακούεται ὅτι ἐφ' ὅσον ὑπάρχει εὐχαριστιακὴ ἐνότης, ὑπάρχει καί ὁμοφωνία τῶν Ἐκκλησιῶν, τοῦλάχιστον εἰς λειτουργικόν ἐπίπεδον. Νομίζω ὅμως ὅτι πρέπει νά προσδιορισθῇ εἰς τόν Κανονισμόν τί σημαίνει ἡ ὁμοφωνία αὕτη τῶν Ἐκκλησιῶν, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις. Νά δοθῇ ἐπομένως ἡ ἀρμοδιότης καί δυνατότης αὕτη νά ἐρωτήσουν τά μέλη τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, μέσω τοῦ προέδρου, τήν Σύνοδον μιᾶς Ἐκκλησίας, ἐάν ὄντως ἡ ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου τῆς ἐκφρασθεῖσα ἄποψις ἀποτελῇ καί τήν θέσιν τῆς Ἐκκλησίας του. Νομίζω ὅτι θά ἦτο τοῦτο δίκαιον καί πλέον σαφές.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Κατανοῶ ἐκεῖνο τό ὅποῖον εἶπατε, ἀλλά εἰς τήν πρᾶξιν ἐνδεχομένως νά δημιουργήσῃ προβλήματα. Ἐχῶ ὑπ' ὄψιν τό παράδειγμα, τό ὅποῖον ἀνέφερεν ὁ Δρ Λαχάμ, ἀλλά ὑπάρχουν βεβαίως καί ἕτερα παραδείγματα. Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ ἐπίσκοποι μιᾶς περιοχῆς συζητοῦν, ἐάν πρέπει νά ἐξομολογῶνται οἱ πιστοί πρό τῆς θείας κοινωνίας. Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ὑπάρχουν διαφορετικά ἀπόψεις καί ἐνδέχεται ἡ ἀποψὶς ἑνὸς ἐπισκόπου τῆς περιοχῆς νά μὴ συμπίπτῃ μέ τήν θέσιν τῆς Ἐκκλησίας του, ἀλλά νά θέλῃ νά τήν ἐκφράσῃ ἢ νά τήν ἐπιβάλλῃ εἰς τήν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν. Δέν ὑπάρχει εἰς ἅπαντα τὰ θέματα διαμεμορφωμένη ἀποψὶς τῆς Ἐκκλησίας. Ἐνδέχεται εἰς κληρικός νά ἀπαιτήσῃ ἐκ τῶν προσερχομένων εἰς τήν θείαν κοινωνίαν πιστῶν νά ἔχουν προηγουμένως ἐξομολογηθῇ. Ἐρωτῶ λοιπόν, ἐάν ὑπάρχῃ εἰς ἐπίσκοπος μέ τοιαῦτας ἀπόψεις, τί μέλλει γενέσθαι; Δυστυχῶς, εἰς τήν Ὁρθοδοξίαν ὑπάρχουν σήμερον πλῆθος προσωπικῶν ἀποψέων ὡς πρὸς παρόμοια θέματα. Ἐτερον παράδειγμα: ἐάν εἰς ἐπίσκοπος ἔχῃ αὐστηράς θέσεις ὡς πρὸς τὰς σχέσεις μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν καί εἰς τήν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν ἐκφράσῃ τήν προσωπικὴν, ἐπαναλαμβάνω, θέσιν αὐτοῦ καί ὄχι τῆς Ἐκκλησίας του, λέγων ὅτι δέν ἐπιθυμεῖ τόν διάλογον μετὰ τῶν ρωμαιοκαθολικῶν π.χ., ἐπιτρέπεται ἡ θέσις αὕτη νά διαταράξῃ τήν λειτουργίαν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ἡ ὁποία δεσμεύεται ἀπὸ τήν ἀρχὴν τῆς ὁμοφωνίας; Τό σημαντικόν, τό ζητούμενον εἶναι νά ἔχωμεν ὁμοφωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν. Φοβοῦμαι, ἅγιε Βολοκολάμσκ, μήπως βρεθεῖτε καί ἐσεῖς εἰς δύσκολον θέσιν ἐξ αἰτίας ἑνὸς ἐπισκόπου σας, ὁ ὅποιος ἐνδεχομένως διαφωνεῖ μέ τήν ἐπίσημον θέσιν τῆς Ἐκκλησίας του, εἰς ἡσόντος σημασίας θέματα. Θά ἀναγκασθῇτε νά τόν ἀνακαλέσητε καί ἴσως ἔχετε τήν εὐχέρειαν νά τό κάμετε, ἀλλά τὰ πράγματα δέν εἶναι τόσον εὐκόλα δι' ὅλας τὰς Ἐκκλησίας. Ἄς μὴ φέρωμεν τὰς Ἐκκλησίας ἡμῶν εἰς δύσκολον θέσιν. Δέν δύναται π.χ. τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον νά ἀντικαταστήσῃ τόν ἅγιον Γαλλίας, ἐπειδὴ ἔχει μίαν ἀποψιν προσωπικὴν, ἡ ὁποία δέν εἶναι ἡ ἐπίσημος θέσις τῆς Ἐκκλησίας του. Ὑπάρχουν τοιαῦτα θέματα, ἰδίως εἰς τὰς σχέσεις μετὰ τῶν ἑτεροδόξων, καί αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις θά ἀντιμετωπίζουν ἴσως καθημερινῶς τοιαῦτα θέματα. Διασφαλιζόμεθα λοιπόν μέ τήν διατύπωσιν «ὁμοφωνία τῶν Ἐκκλησιῶν» ἀπὸ τοιούτου εἶδους ἐκτροπᾶς. Παρά τὰς ἐπιφυλάξεις μου, ὡς πρὸς τὰς δυσκολίας ἐφαρμογῆς τῆς ἀρχῆς ὁμοφωνίας, δέν εἶμαι ἀντίθετος πρὸς τήν ὁμοφωνίαν. Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ πολὺ ἐπιθυμητῆς καταστάσεως, ἃς δώσωμεν τήν εὐκαιρίαν νά πραγματοποιηθῇ αὕτη, ἀλλά ὄχι νά δώσωμεν τήν εὐκαιρίαν εἰς ἕκαστον ἐπίσκοπον νά διαταράσσῃ

τήν ὁμοφωνίαν, προβάλλων προσωπικὰς ἀπόψεις ἐπὶ τῶν θεμάτων καὶ ὄχι τὴν θέσιν τῆς Ἐκκλησίας του. Διὰ τοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ἐξέθεσα αἰτιολογῶν τὰ ὅσα εἶπον, προτείνω τὴν διατύπωσιν περὶ ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, ἢ ὅποια δὲν προσκρούει εἰς τὸ πνεῦμα τῆς προτάσεως τῶν ἀγιωτάτων Ἐκκλησιῶν Ρωσσίας καὶ Πολωνίας, ἀλλὰ προστατεύει καλλίτερον τὴν ἐφαρμογὴν. Ἐρωτῶ τὸν ἅγιον Βολοκολάμσκ ἂν ἐπείσθῃ μὲ ὅσα εἶπον.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Παρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θὰ χρειασθῶ μίαν διευκρίνησιν. Ποῖος θὰ ἀποφασίζῃ ἂν εἰς ἐπίσκοπος ἐκφράζῃ τὴν ἀποψιν τῆς Ἐκκλησίας του ἢ προσωπικὴν ἀποψιν;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὁ πρόεδρος θὰ ἐρωτήσῃ ἕκαστον διαφωνοῦντα ἐπίσκοπον, ἂν ἢ ἀποψις, τὴν ὁποίαν ἐκφράζει, ἀποτελῇ ἐπίσημον θέσιν τῆς Ἐκκλησίας του ἢ εἶναι προσωπικὴ. Ἐάν ὁ ἴδιος δηλώσῃ ψευδῶς ὅτι εἶναι θέσις τῆς Ἐκκλησίας του, θὰ φανῇ ἀργότερον. Ἐάν ὁμῶς δηλώσῃ, ὅτι εἶναι προσωπικὴ τοῦ ἀποψις, δὲν χρειάζεται τότε ὁμοφωνία. Προσωπικῶς θὰ ἤθελον νὰ γνωρίζω, ἂν εἰς ἐπίσκοπος λέγῃ ὅτι, π.χ., πρέπει ὁ πιστός νὰ ἐξομολογῇται τὸ πρῶτον πρὸ τοῦ κοινωνήσῃ, ἂν αὕτη εἶναι ἡ ἐπίσημος θέσις τῆς Ἐκκλησίας του. Ἐάν εἶναι ἡ ἐπίσημος θέσις τὴν σεβόμεθα, ἀλλὰ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ὁμοφωνία τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τοῦ θέματος. Ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἐρωτήσω, νὰ ἐξακριβώσω, ἂν πρόκειται περὶ θέσεως τῆς Ἐκκλησίας, νομίζω ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ὁμιλῶμεν περὶ ὁμοφωνίας. Ὑπάρχουν πολλὰ παρόμοια θέματα, κυρίως θέματα σχέσεων μετὰ τῶν ἐτεροδόξων, πολλαὶ διαφορετικαὶ ἀπόψεις. Ἐχομεν πολλάκις διαμαρτυρίας ὡς πρὸς τοὺς διαλόγους μετὰ τῶν ἐτεροδόξων. Δύναται εἰς ἐπίσκοπος, ὁ ὁποῖος ἔχει προσωπικὴν ἀποψιν κατὰ ἐνός τοπικοῦ διαλόγου μετὰ τῶν ἐτεροδόξων, νὰ τορπιλίσῃ τὸν διάλογον ἐν ὀνόματι τῆς ὁμοφωνίας ἐντός τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελύσεως; Ἐάν λοιπὸν δὲν ὑπάρχουν σοβαροὶ λόγοι, ἃς δεχθῶμεν τὴν διατύπωσιν περὶ ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν. Βλέπω ὅτι ὑπάρχει ὁμοφωνία μετὰξὺ ἡμῶν, ἢ ὅποια μὲ ἐκπλήσσει εὐχαρίστως βεβαίως. Ἄς ὁμοφωνήσωμεν λοιπὸν ἐπ' αὐτοῦ καὶ γενικῶς κλείνομεν καὶ τὸ θέμα τοῦ σημείου 2 β), ὅποτε δυνάμεθα νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἄλλων θεμάτων. Βλέπετε σοβαροὺς λόγους ἐναντίον τῆς προτάσεώς μου; Ἐγὼ σὰς ἐξέθεσα τοὺς λόγους ὑπὲρ τῆς προτάσεως. Θέλω οἱ προτείναντες τὴν τροποποίησιν τοῦ κειμένου, νὰ εἶπουν, ἂν δέχωνται τὴν διατύπωσιν περὶ ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἡ πρότασις περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀνάγκην ἀποφυγῆς ἐπιβολῆς ἐκ μέρους μιᾶς Ἐκκλησίας τῶν ἀπόψεων τῆς εἰς ἑτέραν Ἐκκλησίαν.

Ἐπομένως, δέν εἶναι θέμα προσώπων, ἀλλά Ἐκκλησιῶν. Διατί λοιπόν νά μή προστατεύσωμεν τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις ἀπό τό ἐνδεχόμενον ἀδυναμίας ἐπιτεύξεως συμφωνίας ἐπὶ θεμάτων, τά ὅποια εἶναι προσωπικά ἀπόψεις τῶν ἐπισκόπων μελῶν τῆς συνελεύσεως;

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, οὐδέποτε θά ἡμφιοβήτουν τήν γνώμην ἑνός μέλους τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, λέγων ὅτι δέν ἀποτελεῖ θέσιν τῆς Ἐκκλησίας του, διότι εὐρίσκεται ἐκεῖ διά νά ὁμιλήσῃ ἐξ ὀνόματος τῆς Ἐκκλησίας του. Ἐχω κατά νοῦν τάς γενικάς συνελεύσεις, ὅπου ὑπάρχει μέγας ἀριθμός μελῶν. Ἐάν, ἐπὶ παραδείγματι, εἰς μίαν γενικήν συνέλευσιν, οἱ ἐπίσκοποι καλοῦνται νά ψηφίσουν τόν προϋπολογισμόν καί ὑπάρχουν διαφορετικά ἀπόψεις, ἐάν εἰς μόνον ἐπίσκοπος δύναται, λόγῳ τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας, νά ἐμποδίσῃ τήν διαδικασίαν, οὐδέποτε ἡ συνέλευσις θά λάβῃ μίαν ἀπόφασιν. Εἰς τήν περίπτωσιν ταύτην θεωρῶ ὅτι εἶναι καλόν αἱ Ἐκκλησίαι νά λαμβάνουν θέσιν. Ἡ πρότασις τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Σιεματίτσε νά τεθῇ εἰς τήν § 2 γ) ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας καί νά ἀφήσωμεν εἰς τόν **Κανονισμόν** νά κάμῃ τήν διάκρισιν μεταξύ ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς, ὅπου ἀπαιτεῖται ἡ ὁμοφωνία τῶν μελῶν, καί γενικῆς συνελεύσεως, ὅπου ἀπαιτεῖται ἡ ὁμοφωνία τῶν Ἐκκλησιῶν, οὕτως ὥστε, εἰς περίπτωσιν διαφορετικῶν ἀπόψεων μεταξύ τῶν ἐπισκόπων μιᾶς Ἐκκλησίας, νά δύνανται οὗτοι νά διαλέγωνται μεταξύ των διά τήν παρουσίαν κοινῆς θέσεως εἰς τήν γενικήν συνέλευσιν. Βεβαίως, δέν δύναμαι νά πιστεύσω ὅτι εἰς ἐπίσκοπος δύναται νά παρουσιάσῃ τήν προσωπικήν του ἄποψιν ὡς θέσιν τῆς Ἐκκλησίας του. Ἀλλά δέν πρέπει νά σκεπτόμεθα μόνον θέματα πίστεως ἢ δόγματος. Ὑπάρχουν ἐπίσης πρακτικά θέματα, σχέσεις μέ τά μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως, οἰκονομικῶν, συντονισμοῦ. Εἰς τήν Ἐκτελεστικήν ἐπιτροπήν, αἱ Ἐκκλησίαι ἐκπροσωποῦνται κατ' ἀρχήν ὑπό τοῦ πρώτου τῆ τάξεως ἐκάστης δικαιοδοσίας. Εἰς τάς γενικάς συνελεύσεις, κατόπιν τῆς συζητήσεως καί τῆς ἐκ μέρους ἐκάστου ἐπισκόπου παρουσιάσεως τῆς θέσεώς του, καλόν εἶναι αἱ Ἐκκλησίαι νά λαμβάνουν θέσιν ἐπὶ τοῦ θέματος.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, εἴμεθα ἔτοιμοι νά ἀποδεχθῶμεν τήν ἄποψίν σας ἐάν διατυπωθῇ ὡς ἑξῆς: «ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁμοφωνίας μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὅποια ἐκπροσωποῦνται εἰς τήν συγκεκριμένην συνέλευσιν». Κατ' αὐτόν τόν τρόπον, εἰς τάς ὑποχρεώσεις τῶν ἐπισκόπων ἐκάστης Ἐκκλησίας θά εἶναι ἡ μεταξύ των ἐπίτευξις τῆς ὁμοφωνίας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνοῦμεν λοιπόν εἰς τὴν διατύπωσιν ταύτην. «Αἱ ἀποφάσεις θὰ λαμβάνωνται καθ' ὁμοφωνίαν μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦνται εἰς τὴν συγκεκριμένην συνέλευσιν». Πολύ ὠραῖα, ἐτελειώσαμε σὺν Θεῷ καὶ ὁμολογῶ ὅτι ὁ τρόπος τῆς μέχρι τώρα ἐργασίας, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὑπῆρξεν ὑποδειγματικός. Θέλω νὰ σᾶς εὐχαριστήσω, διότι πράγματι ἔτσι πρέπει νὰ ἐργάζωνται τὰ σώματα ταῦτα, μέ ἐλευθερίαν λόγου, ἀπόψεων, ἐκφράσεων, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ μέ προσπάθειαν συναινέσεως. Ἐπομένως, νομίζω ὅτι δέν ὑπάρχουν ἄλλαι παρατηρήσεις, ὡς πρὸς τὴν § 2 γ). Δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου, κλείνει καὶ τό θέμα τῆς § 2 β) καὶ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ παρούσα Διάσκεψις ἐνέκρινε, κατόπιν τῶν γενομένων τροποποιήσεων, τό κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990. Σᾶς εὐχαριστῶ.

Λύεται ἡ συνεδρία.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 10^η ΙΟΥΝΙΟΥ 2009

Α' ΠΡΩΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν.

Οἱ Σύνοδοι: Εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν ὁ πανσόφους τοὺς ἀλιεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τό Πνεῦμα τό Ἅγιον καί δι' αὐτῶν τήν Οἰκουμένην σαγηνεύσας, Φιλάνθρωπε, δόξα Σοι.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης ἐν Δυτικῇ καί Κεντρῶν Εὐρώπῃ κ. Ἰωάννης: Βασιλεῦ Οὐράνιε... (εἰς τήν ἀραβικήν)

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐλπίζω νά ἀναπαυθήκατε, ἀγαπητοί Ἀδελφοί, ὥστε νά συνεχίσωμεν σήμερον τήν ἐποικοδομητικήν συν-εργασίαν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς, τήν ὁποίαν ἀνέθεσαν εἰς ἡμᾶς αἱ Ἐκκλησίαι ἡμῶν. Χθές ἐγένετο συζήτησις καί ἔγκρισις, κατόπιν ὠρισμένων τροποποιήσεων, τοῦ κειμένου τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990. Ἐκ τοῦ κειμένου τούτου ὑπολείπεται μία εἰσαγωγή πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ προλόγου καί, βεβαίως, ἡ ἐνσωμάτωσις τῶν τροποποιήσεων. Συνετάχθη μία εἰσαγωγή, ἡ ὁποία διανέμεται τώρα εἰς τήν ὁλομέλειαν, ὡς καί αἱ τροποποιήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο κατόπιν ὁμοφώνου ἀποφάσεως τοῦ ἱεροῦ σώματος. Ἄμα τῇ ἐγκρίσει ὑπὸ τῆς ὁλομελείας τῆς ἐν λόγω εἰσαγωγῆς καί τῆς διατυπώσεως τῶν τροποποιήσεων, θά προχωρήσωμεν εἰς τήν ἐξέτασιν τοῦ κειμένου τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1993. Δέν γνωρίζω ἐάν ἡ ὑπαρξίς τῆς λέξεως *Πρόλογος* εἶναι ἀπαραίτητος. Ἐάν ὅμως τήν διατηρήσωμεν, παρακαλῶ νά διακριθῇ σαφῶς ἀπὸ τοῦ λοιποῦ κειμένου. Ποία ἡ γνώμη σας; Ἐγώ προτείνω νά εἶναι τό κείμενον ἄνευ τίτλου. Χάριν συντομίας, θά ἤθελον νά σᾶς ἀναγνώσω τό εἰσαγωγικόν τοῦτο κείμενον.

Ἡ Δ' Προσυννοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις, συγκληθεῖσα ὑπὸ τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, τῇ συμφώνῳ γνώμῃ τῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων τῶν Ἀγιωτάτων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ἐκφρασθεῖση κατὰ τήν ἐν Φαναρίῳ Ἱεράν Σύναξιν αὐτῶν τόν Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους 2008, συνῆλθεν εἰς τό ἐν Σαμπεζύ Ὁρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπὸ 7^{ης} μέχρι 13^{ης} Ἰουνίου 2009, ὑπὸ τήν προεδρίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου, ἐκπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἡ Διάσκεψις αὕτη, εἰς τήν ὁποίαν προσεκλήθησαν καί ἐξεπροσωπήθησαν πᾶσαι αἱ ἀγιώταται Ὁρθόδοξοι Ἀντοκέφαλοι Ἐκκλησίαι, ἡσχολήθη μετὰ τοῦ θέματος (περί τό θέμα) τῆς

κανονικῆς ὀργανώσεως τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς καί συνεζήτησε, συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 16 τοῦ Κανονισμοῦ Λειτουργίας τῶν Προσυνοδικῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων, τὰ ὑπὸ τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ἐτῶν 1990 καί 1993 ὑποβληθέντα αὐτῇ σχετικά κείμενα, τροποποίησας καί ἐγκρίναςα αὐτά ὡς ἀκολουθῶς:

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τὸ ἀναγνωσθέν κείμενον δίδει τὸ ἱστορικόν, ἔχει καθαρῶς πληροφοριακόν χαρακτήρα, ὅπως καί ὁ πρόλογος τοῦ κειμένου τοῦ 1990, ὁ ὁποῖος ἔδιδε τότε τὸ ἱστορικόν μέρος τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Εἰς τὸ κείμενον τοῦ 1990, ἐλέγετο: «Ἡ Ἐπιτροπὴ διεπίστωσεν...». Δοθέντος ὅτι δέν εἶναι πλέον ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ, οὔτε δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, «ἡ Διάσκεψις διεπίστωσεν», ἐφ' ὅσον ἦσαν αἱ διαπιστώσεις τῆς Διορθοδόξου, ὅπου ἐλέγετο ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ διεπίστωσεν, τὸ κείμενον ἐτροποποιήθη ὡς ἐξῆς: «**Διεπιστώθη** ὅτι...». Ἄς ἀσχοληθῶμεν ὁμῶς πρῶτον μὲ τὸ εἰσαγωγικόν κείμενον. Ἐχετε παρατηρήσεις ἐπὶ τούτου;

Ὁ Ἐλλογιμ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐὰν προχωρήσωμεν εἰς τὴν συζήτησιν καί τοῦ σχεδίου **Κανονισμοῦ**, μήπως πρέπει νὰ γίνη μνεία καί αὐτοῦ;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Μνημονεύεται εἰς τὸ κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1993.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὡς ἔχει ὁ Πρόλογος, ἔχω τὴν αἴσθησιν ὅτι ἀναφέρεται καί εἰς τὰ δύο κείμενα τοῦ 1990 καί τοῦ 1993. Ἐπομένως, θὰ πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἀπόστασις μεταξύ τοῦ Προλόγου καί τῶν λοιπῶν παραγράφων τοῦ κειμένου, αἱ ὁποῖαι φέρουν ἀρίθμησιν, ἡ δὲ ἀρίθμησις τῶν δύο κειμένων νὰ εἶναι πλέον συνεχῆς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Βεβαίως. Ἐτέρα παρατήρησις;

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἴσως, ἀντὶ «ἡσχολήθη μετὰ τοῦ θέματος», θὰ ἦτο προτιμότερον «ἡσχολήθη **περὶ τὸ θέμα**»;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνῶ καί ἐγὼ ἔκανα τὴν αὐτὴν παρατήρησιν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ὑπάρχει ἓν μικρόν λάθος εἰς τὴν ἡμερομηνίαν. Εἰς τὴν ἐπικεφαλίδα τοῦ κειμένου λέγεται: «ἀπὸ 6^{ης} μέχρι 13^{ης} Ἰουνίου», ἐνῶ εἰς τὸ κείμενον, «ἀπὸ 7^{ης} μέχρι 13^{ης} Ἰουνίου».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω πρέπει νὰ διορθωθῇ ἡ ἐπικεφαλὶς, διότι οὐσιαστικῶς ἡ ἡμέρα ἀφίξεως δέν ὑπολογίζεται.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἓν καθαρῶς τεχνικῆς φύσεως θέμα. Εἰς τὴν ἐπικεφαλίδαν

ἀπάντων τῶν κειμένων, τὰ ὅποια ἔλαβεν ἡ ὁλομέλεια, ἀναφέρεται 6-13 Ἰουνίου. Ὅποτε πρέπει νά διορθωθοῦν ὅλα τὰ ὑπόλοιπα.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἀς ἀφήσωμεν τότε ἀπό 6^{ης} μέχρι 13^{ης} Ἰουνίου, καθὼς αἱ ἡμερομηνίαι αὗται ἀνεφέροντο καί εἰς τὰ Πατρι-
αρχικά Γράμματα. Ἐάν συμφωνῇτε, θά ἀναγνώσωμεν τό κείμενον
τοῦ 1990 καί ἡ ἀνάγνωσις θά εἶναι καί ἡ ἐπικύρωσίς του. Ὅποτε θά
ἀσχοληθῶμεν καί μέ τό κείμενον τοῦ 1993, θά τό ἐπικυρώσωμεν
καί ὡς ἐνιαῖον πλέον κείμενον, θά τό ἐγκρίνωμεν καί θά τό
ὑπογράψωμεν.

1. α) Διεπιστώθη ὅτι ἀποτελεῖ κοινήν βούλησιν πασῶν τῶν
ἀγιωτάτων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως ἐπιλυθῇ τό ζήτημα τῆς
Ὁρθόδοξου Διασπορᾶς τό ταχύτερον δυνατόν καί ὅπως ὀργανωθῇ
αὕτη κατὰ τρόπον σύμφωνον πρὸς τήν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν
καί τήν κανονικὴν παράδοσιν καί πράξιν τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εἶναι αὐτούσιον τό κείμενον τοῦ 1990, διό-
τι οὐδεμίαν ἐπεφέραμεν τροποποίησιν. Συνεχίζω τήν ἀνάγνωσιν.

β) Διεπιστώθη ὡσαύτως ὅτι κατὰ τήν παρούσαν φάσιν δέν
εἶναι ἐφικτὴ δι' ἱστορικούς καί ποιμαντικούς λόγους ἡ ἄμεσος μετά-
βασις εἰς τήν αὐστηρῶς κανονικὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τό
ζήτημα τοῦτο, **τούτέστιν εἰς τὴν ὑπαρξιν ἑνὸς μόνου Ἐπισκόπου εἰς
τόν ἴδιον τόπον.** (ὅ,τι εἶναι μέ χονδρούς χαρακτηρες εἶναι ἡ προ-
σθήκη, ἡ ὅποια ἐνεκρίθη χθές). Διὰ τόν λόγον τοῦτον ἤχθη εἰς τήν
ἀπόφασιν, ὅπως προτείνῃ τήν δημιουργίαν μεταβατικῆς τινος κατα-
στάσεως, ἣτις καί θά προετοιμάσῃ τό ἔδαφος διὰ τήν αὐστηρῶς κανο-
νικὴν λύσιν τοῦ προβλήματος ἐπὶ τῇ βάσει ἀρχῶν καί κατευθύνσεων,
αἱ ὅποια διαγράφονται κατωτέρω. Ἡ τοιαύτη προετοιμασία δέν θά
πρέπει νά βραδύνῃ πέραν τῆς μελλούσης νά συνέλθῃ Ἀγίας καί Με-
γάλης Συνόδου τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, ὥστε νά δυνηθῇ αὕτη νά
προβῇ εἰς μίαν κανονικὴν λύσιν τοῦ προβλήματος.

Ο Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσкас κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόε-
δρε, ἐάν ἐπιτρέπετε, μίαν μικράν φραστικὴν παρατήρησιν, ἐπὶ τῆς
γενομένης εἰς τό κείμενον προσθήκης: «τούτέστιν εἰς τὴν ὑπαρξιν
ἑνὸς μόνου Ἐπισκόπου εἰς τόν **αὐτόν** τόπον», διὰ τήν γλωσσικὴν
ὁμοιομορφίαν τοῦ κειμένου.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Πολύ καλά. Εὐχαριστῶ.

Ο Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰουστίνος Ἀνθιμάδης: Σεβ.
ἅγιε Πρόεδρε, μία παρατήρησις ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου, μήπως εἶναι
καταλληλότερον νά εἴπωμεν: «εἰς **ἕκαστον** τόπον». Ἡ διατύπωσις
«εἰς τόν αὐτόν τόπον» εἶναι ἀσαφής.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν βλέπω πρόβλημα εἰς τήν μίαν ἢ τήν
ἄλλην ἔκφρασιν, ἀλλὰ νομίζω, ὅτι «εἰς τόν **αὐτόν** τόπον» εἶναι καλ-
λίτερον. Ἐτέρα παρατήρησις;

Ο Έντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἴσως θά ἦτο καλλίτερον, ἀντί «μεταβατικῆς τινος καταστάσεως, ἣτις καί θά προετοιμάσῃ τό ἔδαφος», ἐάν ἐλέγετο: «μεταβατικῆς τινος καταστάσεως, διὰ τῆς ὁποίας θά προετοιμασθῇ τό ἔδαφος»;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Πρόκειται περί τῆς διατυπώσεως τοῦ κειμένου τοῦ 1990, ἡ ὁποία δέν ἐτροποποιήθη. Ἀς μή ἐπανέλθωμεν εἰς τήν συζήτησιν.

Ο Έντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Καλῶς, δημιουργεῖ ὁμως ἐρώτημα, ποῖος θά προετοιμάσῃ; Ἡ κατάστασις θά προετοιμάσῃ;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εἴτε δι' αὐτῆς προετοιμάζεται εἴτε αὕτη προετοιμάζει. Δύναται νά θεωρηθῇ καί ἔτσι.

Ο Έντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπειδή, κατά τήν ἀνάγνωσιν τῆς παραγράφου, εἶδα ὅτι ἐσταματήσατε ὀλίγον εἰς τήν τελευταίαν φράσιν, ἴσως δημιουργεῖ πρόβλημα. Νομίζω ὅτι θά θεραπευθῇ ἀμέσως ἡ εὐαισθησία σας, ἐάν μεταφερθῇ ἡ φράσις «ἐπὶ τῇ βάσει ἀρχῶν καί κατευθύνσεων, αἱ ὁποῖαι διαγράφονται κατωτέρω», ἀπό τό τέλος τῆς προτάσεως, ὅπου δέν ἔχει νόημα, εἰς τήν ἐπομένην πρότασιν, ὡς παρενθετική φράσις, δηλαδή: «Ἡ προετοιμασία αὕτη, ἐπὶ τῇ βάσει ἀρχῶν καί κατευθύνσεων, αἱ ὁποῖαι διαγράφονται κατωτέρω, δέν θά πρέπει νά βραδύνῃ...».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: «ἐπὶ τῇ βάσει ἀρχῶν καί κατευθύνσεων», ἀναφέρεται εἰς τὰς συνελεύσεις, εἰς τήν μεταβατικὴν κατάστασιν.

Ο Έντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ἀκριβῶς διὰ τοῦτο...

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἄλλο ἢ προετοιμασία καί ἄλλο ἢ μεταβατικὴ κατάσταση. Ἡ μεταβατικὴ κατάσταση πρέπει νά εἶναι βάσει ὠρισμένων ἀρχῶν καί ὄχι ἢ προετοιμασία. Μήπως τοῦτο ἐπιφέρει σύγχυσιν;

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσкас κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, προτείνω νά περιορισθῶμεν εἰς τήν συζήτησιν ἐπὶ τῶν τροποποιηθέντων σημείων τοῦ κειμένου.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνῶ ἀπολύτως.

Ο (?): Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἀπλῶς ἓνα κόμμα μετὰ τήν λέξιν «προβλήματος», θά λύσῃ τό θέμα: «θά προετοιμάσῃ τό ἔδαφος διὰ τήν ἀύστηρῶς κανονικὴν λύσιν τοῦ προβλήματος, ἐπὶ τῇ βάσει...».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὁρθόν.

Ο Θεοφίλ. Επίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μήπως ἀντί τῆς φράσεως «μεταβατικῆς τινος καταστάσεως», ἡ ὁποία εἶναι κάπως ἀόριστος, νά χρησιμοποιήσωμεν ἓνα πλεον σαφῆ ὄρον, νά εἰπῶμεν δηλαδή «μεταβατικοῦ θεσμοῦ»; Ὁ ὅρος θεσμός παραπέμπει εἰς τὰς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις, αἱ ὁποῖαι θά προετοιμάσουν τό ἔδαφος.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ίσως έχετε δίκαιον, αλλά διστάζω νά επιφέρωμεν ἀλλαγὴν εἰς τό κείμενον. Ἐφ' ὅσον δέν βλάπτει ὁ ὅρος, ἅς τό ἀφήσωμεν ὡς ἔχει. (Εἰς τήν γαλλικὴν, ἀντιστοιχῶς, *situation transitoire, institution transitoire*). Δέν εἶναι οὐσιῶδες τό θέμα.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφωνῶ καί ἐγώ νά μὴν ἐπανέλθωμεν εἰς τήν γλωσσικὴν συζήτησιν τοῦ κειμένου, τό ὁποῖον ἐνεκρίθη χθές, καί νά περιορισθῶμεν εἰς τήν συζήτησιν ἐπὶ τῆς διατυπώσεως τῶν γενομένων τροποποιήσεων.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Συνεφωνήσαμεν ἐπ' αὐτοῦ καί δέν τό ἐφήρμοσα. Τώρα τό ἐφαρμόζομεν. Θά γίνῃ συζήτησις μόνον ἐπὶ τῶν τροποποιήσεων. Εἴσθε ἐπομένως σύμφωνοι μέ τήν διατύπωσιν τῆς τροποποιήσεως τοῦ 1 β), ὡς ἡ τροποποίησις αὕτη ἀπεφασίσθη χθές;

Ἡ ὁλομέλεια συμφωνεῖ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Συνεπῶς, τελειώσαμεν μέ τήν § 1 β). Συνεχίζω τήν ἀνάγνωσιν τοῦ κειμένου.

2. α) Προτείνεται, ὅπως κατὰ τό μεταβατικόν στάδιον, κατὰ τό ὁποῖον θά προετοιμασθῇ ἡ κανονικὴ λύσις τοῦ ζητήματος δημιουργηθοῦν (ἢ ἰδρυθοῦν) εἰς ἐκάστην ἐκ τῶν κατωτέρω μνημονευομένων περιοχῶν «Ἐπισκοπικαὶ Συνελεύσεις» πάντων τῶν ἐν τῇ περιοχῇ ἐκείνῃ ὡς κανονικῶν ἀναγνωριζομένων ἐπισκόπων, οἵτινες θά ἐξακολουθοῦν νά ὑπάγονται εἰς τὰς κανονικὰς δικαιοδοσίας, εἰς ἅς ὑπάγονται σήμερον.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εἶναι καί ἐδῶ αὐτούσιον τό κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990, εἰς τό ὁποῖον οὐδεμίαν ἐπιφέραμεν τροποποίησιν. Συνεχίζω τήν ἀνάγνωσιν.

β) Αἱ συνελεύσεις αὗται θά συνίστανται ἐκ πάντων τῶν ἐν ἐκάστη περιοχῇ ἐπισκόπων, οἵτινες εὐρίσκονται ἐν κανονικῇ κοινωνίᾳ μετὰ πασῶν τῶν Ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί θά προεδρεύωνται ὑπὸ τοῦ πρώτου ἐκ τῶν εἰς τήν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως ὑπαγομένων ἀρχιερέων, ἐλλείψει δέ τούτου συμφώνως πρὸς τήν τάξιν τῶν Διπτύχων. Αὗται θά ἔχουν ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν, ἀποτελουμένην ἐκ τῶν πρώτων ἱεραρχῶν τῶν διαφόρων δικαιοδοσιῶν, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν εἰς τήν περιοχὴν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εἶναι καί ἐδῶ αὐτούσιον τό κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990, εἰς τό ὁποῖον οὐδεμία ἐπῆλθε τροποποίησις. Συνεχίζω τήν ἀνάγνωσιν.

γ) Ἔργον καί εὐθύνη τῶν Ἐπισκοπικῶν τούτων συνελεύσεων θά εἶναι ἡ μέριμνα διὰ τήν φανέρωσιν τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδοξίας καί τήν ἀνάπτυξιν κοινῆς δράσεως ὅλων τῶν ὀρθοδόξων ἐκάστης περιοχῆς πρὸς θεραπείαν τῶν ποιμαντικῶν ἀναγκῶν τῶν ἐκεῖ δια-

βιούντων ὀρθοδόξων, κοινήν ἐκπροσώπησιν πάντων τῶν ὀρθοδόξων ἔναντι τῶν ἑτεροδόξων καί τῆς ὅλης κοινωνίας τῆς περιοχῆς, καλλιέργειαν τῶν θεολογικῶν γραμμάτων καί τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας κ.λπ. Αἱ ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων ἀποφάσεις θά λαμβάνωνται **καθ' ὁμοφωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦνται εἰς τὴν συγκεκριμένην Συνέλευσιν.**

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Αὕτη εἶναι ἡ τροποποίησις, ἡ ὁποία συνεφωνήθη χθές. Ὑπάρχουν ἐπ' αὐτοῦ παρατηρήσεις;

Ο Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, κάτι πολύ λεπτομερές. Εἰς τό νέον κείμενον, τό ἐπίθετον «*Ἀγιοτάτων*» γράφεται μέ κεφαλαῖον, ἐνῶ εἰς τό παλαιόν κείμενον μέ μικρόν. Δέν γνωρίζω ἐάν ἔχη σημασίαν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν θέλετε νά καθιερώσωμεν τό κεφαλαῖον δέν ἔχω ἀντίρρησην, προσωπικῶς ὅμως προτιμῶ ἐν ἐπίθετον μέ μικρόν.

Ο Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Νά ὑπάρχη ὅμως ὁμοιομορφία τοῦ κειμένου.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἄς διορθωθῇ τότε παντοῦ μέ μικρόν γράμμα. Εὐχαριστῶ. Νομίζω ὅτι τό κείμενον τοῦ 1990 εἶναι πλέον ἐγκεκριμένον καί προχωροῦμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ κειμένου τοῦ 1993, τό ὁποῖον εὐρίσκεται ἐνώπιον ἡμῶν καί δέν χρειάζεται νά ἀναγνωσθῇ.

*Ἡ Διάσκεψις ἀρχίζει τὴν ἐξέτασιν τοῦ ὑπὸ τῆς
Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς κατὰ τὴν
συνέλευσιν αὐτῆς ἀπὸ 7^{ης} μέχρι 13^{ης} Νοεμβρίου 1993 ἐγκριθέντος
κειμένου, τό ὁποῖον ἔχει ὡς ἑξῆς:*

Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

Ἐγκριθέν Κείμενον

1. Αἱ περιοχαί, εἰς τὰς ὁποίας θά δημιουργηθοῦν εἰς ἕν πρῶτον στάδιον Ἐπισκοπικαί συνέλευσεις, ὁρίζονται ὡς ἑξῆς :

- i.* Βόρειος καί Κεντρικὴ Ἀμερική
- ii.* Νότιος Ἀμερική
- iii.* Αὐστραλία
- iv.* Μ. Βρεταννία
- v.* Γαλλία
- vi.* Βέλγιον καί Ὁλλανδία
- vii.* Αὐστρία καί Ἰταλία
- viii.* Γερμανία.

Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Διασποράς, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν εἰς τὴν Διασποράν καί ἔχουν ἐνορίας εἰς περισσοτέρας περιοχάς, θά εἶναι μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων τῶν περιοχῶν αὐτῶν καί θά συνε-

χίσουν νά ἀσκούν τήν δικαιοδοσίαν αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἤδη ὑφισταμένων ἐνοριῶν, τῶν μὴ περιλαμβανομένων εἰς τὰς ὡς ἄνω περιοχάς.

2. Τό σχέδιον κανονισμοῦ, τό ὅποιον θά ἐτοιμασθῇ ὑπὸ τῆς Γραμματείας ἐπὶ τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου κατὰ τήν ἐγκριθεῖσαν ὑπὸ τῆς ὁλομελείας διαδικασίαν, θά συνταχθῇ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐγκριθέντος κειμένου ὑπὸ τῆς Γ' Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς (παράγρ. 2γ), δι' ἀναφορὰς εἰς τὰ ἤδη ὑφιστάμενα πρότυπα Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καὶ ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ὀρθοδόξου κανονικῆς παραδόσεως, θά ἀποφασίσῃ δέ ἐπ' αὐτοῦ ἡ μέλλουσα νά συνέλθῃ Δ' Προσυννοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις.

3. Εἰς τὰς συνελεύσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι θά συγκροτηθοῦν μετ' ἀπόφασιν τῆς Δ' Προσυννοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως, θέλει ἀνατεθῇ ἡ εὐθύνη, ὅπως ὁλοκληρώσουν ἐν ταῖς λεπτομερείαις σχέδιον κανονισμοῦ λειτουργίας αὐτῶν καὶ ἐφαρμόσουν αὐτόν πρό τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου. Κατὰ τό στάδιον τοῦτο τῆς ἐφαρμογῆς, αἱ προτάσεις εἰς τὰς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις θά ἦτο προτιμότερον νά ἐκφράζον, εἰ δυνατόν, τήν ὁμοφωνίαν τῶν μελῶν, ἐλλείψει ὁμως ὁμοφωνίας αἱ προτάσεις ἐγκρίνονται κατὰ πλειοψηφίαν.

4. Οἱ πρόεδροι τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων συγκαλοῦν καὶ προεδρεύουν πασῶν τῶν κοινῶν συνάξεων τῶν ἐπισκόπων τῆς περιοχῆς αὐτῶν (λειτουργικῶν, ποιμαντικῶν, διοικητικῶν κ.λπ.). Εἰς ζητήματα γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, ἀπαιτοῦντα, κατ' ἀπόφασιν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, πανορθόδοξον ἀντιμετώπισιν ὁ πρόεδρος αὐτῆς ἔχει τήν ἀναφορὰν αὐτοῦ εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην διὰ τὰ περαιτέρω κατὰ τὰ πανορθόδοξως ἰσχύοντα.

5. Αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι δεσμεύονται, ὅπως μὴ προβαίνουν εἰς ἐνεργείας δυναμένας νά παραβλάψουν τήν ὡς ἄνω διαγραφομένην πορείαν πρὸς κανονικὴν ἐπίλυσιν τοῦ θέματος τῆς Διασποράς, περιλαμβανομένης καὶ τῆς δημιουργίας νέων, ἐκτός τῶν ἤδη ὑπαρχουσῶν, ἐπισκοπῶν ἐν τῇ Διασπορᾷ. Ἀντ' αὐτοῦ, αἱ ἐν λόγῳ Ἐκκλησίαι, ὑπὸ τήν ιδιότητα αὐτῶν ὡς μητέρων Ἐκκλησιῶν, θά πράττωσι πᾶν τό δυνατόν πρὸς διευκόλυνσιν τοῦ ἔργου τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καὶ ἀποκατάστασιν τῆς ὁμαλῆς κανονικῆς τάξεως ἐν τῇ Διασπορᾷ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὑπάρχουν παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ κειμένου;

Ὁ Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, ἔχομεν συγκεκριμένην πρότασιν νά αὐξηθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι κατὰ τό διαρρεῦσαν χρονικόν διάστημα, ὑπάρχουν νέα στοιχεῖα. Ἐπὶ παραδείγματι, εἰς τήν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν Αὐστραλίας,

νά προστεθῇ *Νέα Ζηλανδία καί Ὠκεανία*, διότι ἐν τῷ μεταξύ ιδρύθησαν νέαι ἐπισκοπαί, καί νά μή μείνη ἐκτός τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως ὁ ἐπίσκοπος τῆς *N. Ζηλανδίας*. Εἰς τήν *M. Βρετανίαν*, νά προστεθῇ *Ἰρλανδία*· εἰς τήν *Γαλλίαν*: *Μονακό*· εἰς τό *Βέλγιον* καί τήν *Ὀλλανδίαν*: *Λουξεμβούργον*· εἰς τήν *Αὐστρίαν* καί τήν *Ἰταλίαν*: *Μάλτα* καί *Ἅγιος Μαρίνος*. Πρόκειται περί προσθηκῶν εἰς τὰς προβλεπομένας ἤδη Ἐπισκοπικὰς συνελεύσεις. Ὑπάρχει καί ἡ πρότασις διά τήν δημιουργίαν ἐτέρων Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ὅπως εἶναι α) *Ἰσπανία* καί *Πορτογαλία*, β) *Ἑλβετία*, *Λιχτενστάιν* καί *Ἀνδόρα*, γ) *Σκανδιναβία* (*Σουηδία*, *Νορβηγία*, *Δανία* καί *Ἰσλανδία*), δ) *Οὐγγαρία*, *Σλοβενία* καί *Κροατία*...

*Ὑπάρχουν διαμαρτυρίες
ἐκ μέρους ὠρισμένων μελῶν τῆς Διασκέψεως.*

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Μέ συγχωρεῖτε, ἀλλά ἡ Σλοβενία καί ἡ Κροατία δέν εἶναι Διασπορά. Ἀνήκουν εἰς τό κανονικόν ἔδαφος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: ε) αἱ Βαλτικάι χῶραι (*Εσθονία*, *Λεττονία*, *Λιθουανία*)...

Ὁ Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διαμαρτυρόμεθα, αἱ Βαλτικάι χῶραι εἶναι κανονικόν ἔδαφος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θά ἔχωμεν τήν εὐκαιρίαν νά τά συζητήσωμεν. Ἄς ἀκούσωμεν πρῶτον τήν πρότασιν τοῦ ὁμιλητοῦ καί ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα νά συζητηθῇ ἡ πρότασις, δυνάμεθα νά συμφωνήσωμεν ἢ νά διαφωνήσωμεν. Συνεχίσθε, Θεοφιλέστατε.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: στ) ἡ Ἀσία, δηλαδή, *Ἰαπωνία*, *Κορέα*, *Χόνγκ-Κόνγκ*, *Φιλιππίναι*, *Σιγκαπούρη*, *Ταϊβάν*, *Ταϋλάνδη*.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Λοιπόν, ἡ πρότασίς σας ἔχει δύο σκέλη, δηλαδή ἀφ' ἑνός μὲν τήν τροποποίησιν τρόπῳ τινά τῶν ἤδη προβλεπομένων περιοχῶν εἰς τό κείμενον τοῦ 1993, ἀφ' ἑτέρου δέ τήν προσθήκην ὠρισμένων περιοχῶν, αἱ ὁποῖαι δέν μνημονεύονται εἰς τό κείμενον τοῦ 1993. Ἄς ἐξετάσωμεν τό πρῶτον σκέλος τῆς προτάσεως, κατά σειράν. *ι. Βόρειος καί Κεντρική Ἀμερική.* Συμφωνοῦμε νά ὑπάρχη;

Ὁ Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μία πρότασις ἐπὶ τῆς διαδικασίας. Νομίζω ὅτι ἐάν ἀρχίσωμεν τήν συζήτησιν τῶν περιοχῶν, θά χάσωμεν ὅλην τήν ἡμέραν. Δέν θά ἦτο λογικώτερον νά συσταθῇ ὀλιγομελὲς συντακτικὴ ἐπιτροπὴ ἐκπροσώπων τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία θά ἐργασθῇ ἐπὶ τῶν περιοχῶν τούτων καί θά προτείνῃ εἰς

τήν ὀλομέλειαν μίαν διορθωμένην μορφήν τοῦ καταλόγου τῶν περιοχῶν;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Θά μακρύνῃ περισσότερον ἢ διαδικασία ἐάν ἀκολουθήσωμεν τήν πρότασίν σας. Πῶς ἐννοεῖτε τήν προτεινομένην συντακτικὴν ἐπιτροπὴν; Δέν θά εἶναι ἀσφαλῶς ἀντιπροσωπευτικὴ ὅλων. Ἄρα θά φέρῃ ἐνώπιον τῆς ὀλομελείας ἕνα κατάλογον, ὁ ὁποῖος ὅπωςδήποτε θά συζητηθῇ. Διότι ἐκάστη Ἐκκλησία θά ἔχῃ τὰς ἰδικὰς τῆς παρατηρήσεις. Θεωρῶ τάχιον νὰ ἐξετασθῇ ὁ κατάλογος τώρα ὑπὸ τῆς ὀλομελείας καὶ νὰ ληφθῇ ἀπόφασις ἐπ' αὐτοῦ, ἄνευ παρεμβολῆς ὑποεπιτροπῆς.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφωνῶ ἀπολύτως μέ τήν πρότασίν σας, καθ' ὅτι ἐδῶ πρόκειται περὶ Προσυννοδικῆς Διασκέψεως καὶ ὄχι περὶ Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, διὰ νὰ συστήσωμεν συντακτικὴν ἐπιτροπὴν πρὸς μελέτην τῶν κειμένων. Ἡ ἐργασία μας ἀφορᾷ εἰς τὸ τελικόν στάδιον ἐπεξεργασίας τῶν κειμένων καὶ πρέπει ἢ ὀλομέλεια νὰ ἐπιληφθῇ τοῦ θέματος, ἄνευ ὑποεπιτροπῶν ἢ ἐπιτροπῶν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μέ ἐκαλύψατε μέ ὅσα εἶπατε. Κατὰ τήν γνώμην μου, μία συντακτικὴ ἐπιτροπὴ δέν δύναται νὰ διαχειρισθῇ τὸ θέμα τοῦτο. Παρακαλῶ τόν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον κ. Ἰλαρίωνα νὰ μὴ χρεώσῃ εἰς μίαν συντακτικὴν ἐπιτροπὴν ἕν τόσον μεγάλο θέμα, ἰδιαίτερος ὡς πρὸς τήν δημιουργίαν νέων περιοχῶν. Ὡς εἶπατε, αἱ ἀποφάσεις πρέπει νὰ ληφθοῦν ἐντός τῆς Ὀλομελείας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἔχομεν δύο τρόπους ἐξετάσεως τοῦ θέματος: εἴτε νὰ ἐξετάσωμεν ἐκάστην περιοχὴν, ἢ ὁποία προτείνεται εἰς τὸ κείμενον τοῦ 1993, καὶ νὰ ἴδωμεν ἐάν συμφωνοῦμεν διὰ τήν ὑπαρξίν αὐτῆς, εἴτε νὰ ἐρωτήσω ἐάν δεχώμεθα τὰς προταθείσας ὑπὸ τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου κ. Κυπριανοῦ τροποποιήσεις τοῦ καταλόγου. Νομίζω ὅτι τὸ καλλίτερον εἶναι νὰ ἀρχίσωμεν ἐξετάζοντες τόν κατάλογον τῶν περιοχῶν, αἱ ὁποῖαι προβλέπονται εἰς τὸ κείμενον τοῦ 1993. Λοιπόν, τὸ κείμενον τοῦ 1993 προτείνει μίαν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν εἰς τὴν Βόρειον καὶ τὴν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν. Ὑπάρχει ἀντίρρησης ὡς πρὸς αὐτό; Ὁχι. Ἐπομένως, ἐγκρίνεται. Προτείνεται ἐπίσης μία συνέλευσις διὰ τὴν Νότιον Ἀμερικὴν. Ὑπάρχει ἐκεῖ πρόβλημα;

Ο Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Φιλομηλίου κ. Ἠλίας: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ διαχωρισμός μετὰ Καναδᾶ καὶ Βορείου Ἀμερικῆς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Προτείνετε ἢ Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν Β.

Αμερικής, νά γίνη δύο κεχωρισμένοι συνελεύσεις, μία *ΗΠΑ* καί μία *Καναδά*. Αυτό έννοεῖτε;

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Φιλομηλίου κ. Ηλίας: Μάλιστα.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἄρα ἡ διαφωνία σας εἶναι ὡς πρὸς τὸ σημεῖον **i.** καὶ ὄχι ὡς πρὸς τὸ **ii**;

Υπάρχει πρότασις, ἀντὶ «*i. Βόρειος καὶ Κεντρικὴ Ἀμερικὴ*», εἰς τὴν ὁποίαν περιλαμβάνεται καὶ ὁ Καναδᾶς, ἐτέραν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν μόνον διὰ τὸν Καναδᾶ. Εἰς τὰ πρακτικά τοῦ 1993 (σελ. 76 τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου) λέγει ὁ τότε πρόεδρος: «*Αἰσθάνομαι καλὰ διότι ἡ ὑπόδειξις μου ὅτι ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ἔχει ποίαν τινὰ δυσκολίαν νά χωρίσῃ τὰς ΗΠΑ ἀπὸ τὸν Καναδᾶ, εὐρίσκει ἀπήχησιν καὶ συναντᾷ τὴν ἰδίαν προβληματικὴν καὶ εἰς ἄλλας Ἐκκλησίας. Θεωρεῖ ἡ ὀλομέλεια ὅτι πρέπει νά ἐνώσωμεν ΗΠΑ καὶ Καναδᾶ εἰς μίαν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν;*» Καὶ ἡ πρότασις ἐγένετο τότε δεκτὴ ὑπὸ τῆς ὀλομελείας τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Προφανῶς, τὸ 1993, ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως δέν ἤθελε τὸν διαχωρισμὸν τοῦτον, προσωπικῶς δέ δέν γνωρίζω τὴν βούλησιν τῆς Ἐκκλησίας μου ἐπὶ τοῦ συγκεκριμένου σημείου. Θά παρεκάλουν νά μὴ δημιουργήσωμεν τώρα θέμα, τὸ ὅποιον ἐνδεχομένως νά περιπλέξῃ τὰ πράγματα.

Ο Ἐντμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ, κατὰ τὴν μακρὰν συζήτησιν περὶ τῶν περιοχῶν, ἡξιολόγησε ὅλας τὰς παραμέτρους τῶν προβλημάτων καὶ ὡς πρὸς τὸν χαρακτηρισμὸν τῶν περιοχῶν καὶ ὡς πρὸς τὰ κριτήρια, μὲ τὰ ὅποια αὐταὶ θά προσδιορισθοῦν. Κατὰ συνέπειαν, ἐπειδὴ ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν πολιτιστικά καὶ γλωσσικά κριτήρια, κατόπιν ἐκτενοῦς συζητήσεως, διεμορφώθη ἡ δομὴ αὕτη τῶν περιοχῶν κατ' ἐδαφικὴν περιφέρειαν, μὲ ἐδαφικά καὶ ὄχι κρατικά κριτήρια. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἤνωσε Βόρειον καὶ Κεντρικὴν Ἀμερικὴν εἰς μίαν συνέλευσιν, διότι εἶναι εὐχερεστέρα ἡ μεταξύ αὐτῶν ἐπικοινωνία καὶ εἶναι κρίμα νά χαλάσῃ ἡ δομὴ αὕτη, χωρὶς βεβαίως νά ἀποκλείωμεν τὸ ἐνδεχόμενον νά ἀποδειχθῇ ὅτι δύναται νά βελτιωθῇ. Λέγεται εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τῆς § 1, ὅτι «*αἱ περιοχαί, εἰς τὰς ὁποίας θά δημιουργηθοῦν εἰς ἓν πρῶτον στάδιον...*». Ἄς δημιουργηθοῦν, ἄς ἴδωμεν πῶς θά λειτουργήσουν καὶ κατόπιν νά κάνωμεν ἐπεκτάσεις. Πρόκειται περὶ τοῦ **πρώτου σταδίου** ἐφαρμογῆς τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων· θά ἔχῃ συνέχειαν καὶ δέν χρειάζεται νά ἀναλωθῶμεν τὴν στιγμὴν ταύτην εἰς καταταμίσεις, ὡς ἐάν θά λύσωμεν οὕτω τὸ πρόβλημα. Ἄς λειτουργήσουν ὡς προτείνονται εἰς τὸ κείμενον. Τὰ θέματα ταῦτα, ἐπαναλαμβάνω, ἔχουν συζητηθῇ ἐξαντλητικῶς εἰς τὴν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικὴν Ἐπιτροπὴν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Προτείνετε οὐδεμίαν νά κάνωμεν τροποποίησης;

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Προτείνω νά μή γίνη τροποποίησις εἰδικῶς εἰς τήν περιοχὴν ταύτην, τῆς Ἀμερικῆς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Βλέπω εἰς τὰ πρακτικά τοῦ 1993, ὅτι πολλαὶ Ἐκκλησίαι δέν ἐπεθύμουν τὸν διαχωρισμὸν τοῦ Καναδᾶ ἀπὸ τήν περιοχὴν τῆς Β. Ἀμερικῆς. Τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, ὡς καὶ αἱ Ἐκκλησίαι π.χ. Ἀντιοχείας, Ρωσσίας, Ρουμανίας, συνετάχθησαν τότε μέ τήν ἀποψιν ὅτι ὁ Καναδᾶς καὶ αἱ ΗΠΑ πρέπει νά παραμείνουν εἰς μίαν περιοχὴν. Θεωρῶ, ἐπομένως, ὅτι δέν θά ἦτο σοφόν τήν στιγμὴν ταύτην νά τεθῇ παρόμοιον ζήτημα. Ὁ Δρ Λαχάμ, ὁ ὁποῖος ἦτο μέλος τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Επιτροπῆς τοῦ 1993, ζητεῖ τὸν λόγον.

Ο ΕΛΛΟΓΙΜ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπὶ τῆς διαδικασίας. Ἦκούσθησαν προτάσεις προσθηκῶν ἢ ἀναθεωρήσεως τῶν περιοχῶν. Εἶπατε καὶ σεῖς ὅτι εἰς τήν παρούσαν φάσιν δέν γνωρίζετε τήν ἐπὶ τοῦ θέματος ὀριστικὴν θέσιν τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως. Θά προέτεινον νά ἀναβάλωμεν τήν συζητήσιν τῶν περιοχῶν διὰ τὸ ἀπόγευμα, ὥστε νά μᾶς δοθῇ ὁ χρόνος νά συμβουλευθῶμεν τὰς ἡμετέρας Ἐκκλησίας καὶ νά συνεννοηθῶμεν μεταξύ μας, οὕτως ὥστε ἐν τῷ μεταξύ νά περατώσωμεν τὴν ἐξέτασιν τοῦ κειμένου, ἢ ὁποῖα, κατὰ τὴν γνώμην μου, δέν θά πάρῃ πολὺ χρόνον, διότι ἔχομεν ἤδη κάνει τὸ οὐσιαστικὸν μέρος τῆς ἐργασίας. Προτείνω λοιπὸν νά περατώσωμεν τὴν ἐξέτασιν τοῦ ὑπολοίπου κειμένου, π.χ. μέχρι τὸ ἀπόγευμα, καὶ νά ἀφιερῶσωμεν ἡρέμως τὸ ἀπόγευμα εἰς τὴν ἐπανεξέτασιν τοῦ θέματος τῶν περιοχῶν. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Διερωτῶμαι, ἐάν θά ἡδύνατο νά γίνη τοῦτο πρακτικῶς. Ὅφειλω νά εἶπω πρῶτον, ὅτι ὑποτίθεται ὅτι εἴμεθα ἐδῶ προητοιμασμένοι ἐπὶ τοῦ θέματος. Ὑποθέτω ὅτι ὁ Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Κυπριανὸς ἔκανε τὴν πρότασίν του, ἐν συνεννοήσει μετὰ τῆς Ἐκκλησίας του καὶ βάσει τοῦ κειμένου, τὸ ὁποῖον ἐγνώριζεν ἡ Ἐκκλησία του. Προφανῶς, ἕτεραι ἀντιπροσωπίαι δέν εἶναι ἐτοιμαὶ ἐπὶ τοῦ θέματος. Δυνάμεθα νά δώσωμεν τὸν χρόνον, τὸν ὁποῖον προτείνετε, ἀλλὰ τί θά μᾶς εἶπουν αἱ Ἐκκλησίαι ἡμῶν, ἐπὶ ποίας προτάσεως, ποίας βάσεως, θά εἶπουν ἐάν συμφωνοῦν ἢ διαφωνοῦν; Εἰς τὴν ὁλομέλειαν γίνονται συνεχῶς προτάσεις. Δέν δυνάμεθα, ἀνά πᾶσαν στιγμὴν νά ἐρωτῶμεν τὰς Ἐκκλησίας μας διὰ τὴν γνώμην των ἐπὶ ἐκάστης προτάσεως. Τό θεωρῶ πρακτικῶς δύσκολον. Ἐπομένως, καλὸν εἶναι νά συνεχίσωμεν. Εἰς περιπτώσεις διὰ τὰς ὁποίας γνωρίζομεν τὴν γνώμην τῆς Ἐκκλησίας μας, ἐπειδὴ αὕτη διετυπώθη εἰς τὴν Προπαρασκευαστικὴν Επιτροπὴν

του 1993, καί γνωρίζομεν ὅτι δέν δέχεται κάτι, νά μή κάνωμεν τροποποιήσεις. Ἐάν ὅμως δέν ὑπάρχουν ἐκπεφρασμένοι ἀντιρρήσεις ἐκ μέρους τῶν Ἐκκλησιῶν, νά προχωρήσωμεν.

Ὡς πρὸς τὸ σημεῖον 3 *ἰ. Βόρειος καί Κεντρική Ἀμερική*, ἐπεὶ ὑπῆρξε μεγάλη συζήτησις εἰς τὴν Προπαρασκευαστικὴν Ἐπιτροπὴν, ὡς πρὸς τὸν Καναδᾶ, καί πολλαὶ Ἐκκλησίαι εἶχον ἀντίρρησης νά διαχωρισθῇ, νομίζω ὅτι προτιμότερον εἶναι νά τὸ ἀφήσωμεν ὡς ἔχει, ἄνευ τροποποιήσεως. Ἐνδεχομένως ἀργότερον νά τροποποιηθῶν. Δέχεσθε νά παραμείνῃ ὡς ἔχει; Θά ἐπιμείνετε εἰς τὴν πρότασιν τροποποιήσεως, τὴν ὁποῖαν ἐκάνατε ἅγιε Φιλομηλίου;

Ὁ Θεοφίλ. Επίσκοπος Φιλομηλίου κ. Ηλίας: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ κατάστασις εἰς τὴν Ἀμερικὴν γενικῶς καί εἰς τὸν Καναδᾶ συγκεκριμένως ἔχει ἀλλάξῃ ἀπὸ τὸ 1993. Σήμερον, ἐάν δέν ἀπατῶμαι, εἰς τὸν Καναδᾶ ὑπάρχουν 7 ἐάν ὅχι 8 ἐπίσκοποι, δεδομένου ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι, ἀναποκρινόμεναι εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν πιστῶν, ἔχουν ἀποστείλει ἐπισκόπους εἰς τὸν Καναδᾶ καί εἰς ἑτέρας χώρας. Θεωρῶ λοιπὸν ὀρθόν νά ἐξετασθῇ ἐπὶ τῶν νέων δεδομένων τὸ θέμα καί νά γίνῃ εἰ δυνατόν τροποποιήσις.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Καί ἐγὼ κατανοῶ τὸ γεγονός ὅτι, ἐάν ὁ Καναδᾶς εἶναι ἠνωμένος μέ τὰς ΗΠΑ καί τὴν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν, δημιουργεῖται ἓν πολυπληθές σῶμα ἐπισκόπων καί δέν γνωρίζω ἐάν τοῦτο εἶναι πρακτικῶς τὸ καλλίτερον. Βλέπω δηλαδή ὅτι ἡ πρότασις τροποποιήσεως ἔχει νόημα. Τί φρονεῖ ἡ ὀλομέλεια; Ὑπάρχουν ἀντιρρήσεις;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐν Δυτικῇ καί Κεντρῷ Εὐρώπῃ κ. Ἰωάννης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θεωρῶ ὅτι δέν δυνάμεθα νά διαχωρίσωμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸν Καναδᾶ.

Ὁ Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Εἰς τὴν Ἀμερικὴν ὑπάρχει ἤδη ἡ SCOBA, ἡ ὁποία λειτουργεῖ ἀπὸ δεκαετιῶν, καί ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὴν Ἀμερικὴν καί τὸν Καναδᾶ. Νομίζω ὅτι δέν θά μᾶς καταλάβουν, ἐάν τώρα, συνεδριάζοντες ἀπουσία τῆς ἀπολύτου πλειοψηφίας τῶν ἐκπροσώπων τῆς ἀμερικανικῆς Ὁρθοδοξίας, λάβωμεν ἀπόφασιν, ἡ ὁποία θά μοιράσῃ τὴν SCOBA εἰς δύο μέρη. Νομίζω ὅτι δέν εἶναι εἰς τὴν ἀρμοδιότητα ἡμῶν καί προτείνω νά παραμείνῃ ὡς ἔχει.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἀντίρρησης εἰς τὴν πρότασιν, ἡ ὁποία δέν ἀποσύρεται, τίθεται θέμα ὁμοφωνίας. Ἐπομένως δέν δυνάμεθα νά τροποποιήσωμεν. Ἐάν βεβαίως εἴμεθα διατεθειμένοι νά ἀποσύρωμεν τὰς ἀντιρρήσεις μας, δυνάμεθα νά συνεχίσωμεν τὴν συζήτησιν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου. Τὸ ἐρώτημα εἶναι κατὰ πόσον αἱ Ἐκκλησίαι, αἱ ὁποῖαι ἀντιτίθενται εἰς τὸν διαχωρι-

σμόν Καναδά καί λοιπῆς Ἀμερικῆς, ἐμμένουν εἰς τήν θέσιν των. Ἐρωτῶ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐξέφρασαν ἀντίρρησην, Ἀντιοχείας, Ρωσσίας καί δέν γνωρίζω ποίας ἄλλης, ἐάν ἐμμένουν εἰς τήν θέσιν των ἢ ὄχι.

*Οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ἀναφερθεισῶν Ἐκκλησιῶν
ἐμμένουν εἰς τήν θέσιν των.*

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπομένως, ἡ πρότασις τροποποιήσεως δέν γίνεται ἀποδεκτὴ καί παραμένει ὡς ἔχει: **3 i. Βόρειος καί Κεντρικὴ Ἀμερική.**

Συνεχίζομεν, σημεῖον **3 ii.** Νότιος Ἀμερική, ἐάν δέν ὑπάρχη ἀντίρρησης παραμένει ὡς ἔχει.

Σημεῖον **3 iii.** Αὐστραλία: Ἐγινε πρότασις νά προστεθῇ, *Νέα Ζηλανδία καί Ὠκεανία*. Ὑπάρχει ἀντίρρησης ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ ἐρώτησίς μου εἶναι, ἐάν εἰς τὰς χώρας αἱ ὁποῖαι προτείνονται, Ν. Ζηλανδία π.χ., ὑπάρχουν ἤδη ἐπίσκοποι ἢ θά σταλοῦν;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὑπάρχουν, δέν θά σταλοῦν.

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι δύναται νά προστεθῇ ἡ Νέα Ζηλανδία, ὅπου ὑπάρχουν ἑνας-δύο ἐπίσκοποι καί νά ἀποτελέσῃ σύνολον μέ τήν Αὐστραλίαν, ἀλλά ὄχι ἡ Ν. Ζηλανδία νά ἀποτελέσῃ κεχωρισμένην Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὅχι βεβαίως, δέν προτείνεται τοῦτο, ἀλλὰ νά ἐνωθῇ μέ τήν Αὐστραλίαν.

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Ναί, νά συνανήκῃ μέ τήν Αὐστραλίαν. Θεωρῶ εὐλογον τήν πρότασιν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, νά γίνῃ μία Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις, ἡ ὁποία περιλαμβάνει Αὐστραλίαν καί Νέαν Ζηλανδίαν. Δέν βλέπω ἀντίρρησης ὡς πρὸς τοῦτο.

Ο Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: *Ἡ πρότασις ἦτο νά προστεθῇ καί ἡ Ὠκεανία.*

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τί περιλαμβάνει ἡ Ὠκεανία ἐκτός ἀπὸ τήν Αὐστραλίαν καί τήν Νέαν Ζηλανδίαν;

Ο (?): Ἡ Ὠκεανία εἶναι ἡ Νέα Ζηλανδία καί αἱ Νῆσοι τοῦ Εἰρηνικοῦ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τότε νά εἰπωμεν Αὐστραλία καί Ὠκεανία. Νομίζω ὅμως ὅτι ἡ Ὠκεανία περιλαμβάνει καί τήν Αὐστραλίαν. Ἐπομένως, πῶς θά τό χαρακτηρίσωμεν;

Ο Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: Ἐχει

λεχθῇ καί εἰς τὰ **Πρακτικά** τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1993 (σελ. 84 τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου). **Αὐστραλία καί Ὤκεανία**, εἰς τὴν ὁποίαν συμπεριλαμβάνεται καί ἡ Νέα Ζηλανδία.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νά εἰπώμεν **Αὐστραλία καί Ὤκεανία** καί νά καταχωρηθῇ εἰς τὰ πρακτικά ὡς ἐπεξηγήσεις ὅτι Ὤκεανία συμπεριλαμβάνει καί τὴν Νέαν Ζηλανδίαν.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐξ ὧσων γνωρίζω Ὤκεανία δέν συμπεριλαμβάνη τὴν Νέαν Ζηλανδίαν. Νομίζω λοιπόν ὅτι πρέπει νά γίνεται μνεῖα καί τῆς Νέας Ζηλανδίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν οὕτως ἔχη, τότε νά εἰπώμεν: **Αὐστραλία, Νέα Ζηλανδία καί Ὤκεανία**, ὡς τό εἶχεν ἀρχικῶς προτείνει ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Κυπριανός.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰουστίνος Ἀνθιμιάδης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὑπάρχουν ἐπίσκοποι εἰς τὰς μικράς νήσους τῆς Ὤκεανίας;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὅπωςδήποτε θά ὑπάγωνται εἰς τινὰς ἐπισκόπους. Ἐνδεχομένως νά μὴ ὑπάρχουν ἐπὶ τόπου ἐπίσκοποι, ἀλλὰ θά ὑπάρχουν πιστοί. Λοιπόν, καταλήγομεν εἰς τό σημεῖον **3 iii. Αὐστραλία, Νέα Ζηλανδία καί Ὤκεανία**.

Προχωροῦμεν εἰς τό ἐπόμενον **3 iv. Μ. Βρεταννία:** Ἐγίνε πρότασις νά προστεθῇ ἡ Ἰρλανδία, τό κράτος τῆς Ἰρλανδίας.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: Εἰς τὰ πρακτικά τοῦ 1993 (σελ. 85 τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου), ἡ ὀλομέλεια τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς εἶχε συμφωνήσει νά λέγεται **Μ. Βρεταννία καί Ἰρλανδία**.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι οἱ Ἰρλανδοὶ δέν θά ἤθελον νά λέγωνται Μ. Βρεταννία.

Ὁ Ἑλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μήπως θά ἦτο καλλίτερον νά εἰπώμεν ἀντὶ **Μ. Βρεταννία, Ἡνωμένον Βασίλειον**, ὅρος ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει καί τὰς νήσους γύρω ἀπὸ τὴν Μ. Βρεταννίαν, τὰ ὁποῖα καί ἀνήκουν εἰς τό Ἡνωμένον Βασίλειον. Πρόκειται περὶ νήσων, αἱ ὁποῖαι χαίρουν ὠρισμένων φορολογικῶν προνομίων καί ἀνήκουν εἰς τό Ἡνωμένον Βασίλειον καί ὄχι εἰς τὴν Μ. Βρεταννίαν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Προσωπικῶς, ἐθεώρουν τό Ἡνωμένον Βασίλειον καί τὴν Μ. Βρεταννίαν συνώνυμα, ἀλλὰ ἐάν ὑπάρχη διαφορά, πρέπει νά λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν πρότασιν τοῦ Δρος Λαχάμ.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, βασικόν κριτήριον τῶν συζητήσεων εἰς τὴν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικὴν Ἐπιτροπὴν ἦτο ἡ **γεωγραφικὴ** περιγραφή τῶν

περιοχῶν καί ὄχι ἡ καταστατική. Τό Ἡνωμένον Βασίλειον προσδιορίζει καταστατικήν δομήν ἐνός κράτους καί ὄχι γεωγραφικήν περιγραφὴν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τό Ἡνωμένον Βασίλειον δέν εἶναι γεωγραφικός ὅρος; Ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἔδαφος, τό ὅποῖον, ὡς λέγει ὁ Δρ Λαχάμ, δέν καλύπτεται ἀπό τήν Μ. Βρεταννίαν. Ἐδαφος εἶναι καί τό Ἡνωμένον Βασίλειον.

Ο Σεβ. Επίσκοπος πρώην Ερζεγοβίνης κ. Αθανάσιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, Ἡνωμένον Βασίλειον εἶναι καί ὁ Καναδᾶς καί ἡ Αὐστραλία. Δέν δυνάμεθα νά εἴπωμεν ἐδῶ Ἡνωμένον Βασίλειον.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Τλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπειδὴ γίνεται λόγος περὶ τῶν περιοχῶν, ὀρθόν εἶναι νά εἴπωμεν Μ. Βρεταννία καί Ἰρλανδία, χωρὶς νά ἀναλύωμεν, τί ἔχομεν ὑπ' ὄψιν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἀφήνομεν ὅμως ἔτσι ὠρισμένον ἔδαφος, εἰς τό ὅποῖον ἐνδεχομένως νά μὴν ὑπάρχουν ἐπίσκοποι, νά ὑπάρχουν ὅμως πιστοί. Ἐάν τό Ἡνωμένον Βασίλειον εἶναι γεωγραφικός ὅρος, καί συμφωνῶ μετὰ τοῦ Καθηγ. κ. Φειδᾶ ὅτι πρέπει νά χρησιμοποιώμεν γεωγραφικούς ὅρους, διατί νά μὴ τό ὀνομάσωμεν *Ἡνωμένον Βασίλειον καί Ἰρλανδία*;

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συγγνώμην διὰ τήν παρέμβασιν, ἀλλά τό Ἡνωμένον Βασίλειον εἶναι κρατικόν μόρφωμα, ὄχι γεωγραφική περιγραφὴ. Ὅταν λέγομεν Ἰρλανδία, ἐννοοῦμεν τήν νῆσον Ἰρλανδία, ἀνεξαρτήτως ἐάν ἐν μέρος εἶναι ἀνεξάρτητον κράτος καί ἐν μέρος ἀνήκει εἰς τό Ἡνωμένον Βασίλειον. Ἄρα, οἱ ὅροι Μ. Βρεταννία καί Ἰρλανδία εἶναι ὀρθή γεωγραφική περιγραφὴ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅμως δέν εἶναι ἀπολύτως ἀκριβές. Ὁ ὅρος Μ. Βρεταννία περιλαμβάνει καί μέρος τῆς Ἰρλανδίας. Τί γίνεται μέ τὰς ἄλλας νήσους γύρω; Δέν εἶναι ἔδαφος αἱ νῆσοι αὗται;

Ο Έλλογιμ. Δρ Αλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἄς τό ἀφήσωμεν Μ. Βρεταννία καί Ἰρλανδία. Νομίζω ὅτι ἀρκεῖ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνοῦμε λοιπόν νά εἴπωμεν *3 iv. Μ. Βρεταννία καί Ἰρλανδία*.

Προχωροῦμεν εἰς τό ἐπόμενον. *3 v. Γαλλία*. Προετάθη νά προστεθῇ τό Μονακόν.

Ο Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης κ. Τουστίνος Ανθιμιάδης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μέ συγχωρεῖτε νά κάνω μίαν διάκρισιν. Ἐδῶ ὁμιλοῦμεν περὶ Ἐπισκοπικῶν καί ὄχι ἐνοριακῶν συνελεύσεων. Ἴσως ὑπάρχουν ἐνορίαί εἰς διαφόρους τόπους, ἀλλά ἐάν ὁ ἐπίσκοπος εἰς τόν ὅποιον ὑπάγονται ἔχει ἔδραν εἰς τήν κυρίως περιοχήν, διὰ τήν ὁποίαν συζητοῦμεν, μήπως δέν πρέπει νά ἐπεκταθῶμεν εἰς νήσους

κ.λπ.; Επί παραδείγματι, ως προηγουμένως διά τήν Ωκεανίαν, υπάρχουν ἴσως ἐκεῖ ἐνορίαί, ἀλλά ὁ ἐπίσκοπος δέν ἔχει ἔδραν τήν Ωκεανίαν ἢ μίαν νήσον, ἀλλά τήν Αὐστραλίαν, ἢ μήπως κάνω λάθος;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐφ' ὅσον αἱ ἐνορίαί ἀνήκουν εἰς κάποιον ἐπίσκοπον, εἶναι ἔδαφος τοῦ ἐπισκόπου, ἄρα ὀφείλομεν νά καλύψωμεν τό ἔδαφος τοῦτο. Νομίζω ὅτι δέν ἔχει σημασία ἐάν ὁ ἐπίσκοπος δέν ἐδρεύῃ εἰς ἓνα τόπον. Ἡμεῖς ἀναφερόμεθα εἰς ὅλην τήν περιοχήν.

Ο Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: Εἰς τὰ Πρακτικά τοῦ 1993 (σελ. 90-91 τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου), ὁ ἅγιος Σμολένσκ ἀναφέρει τήν δυνατότητα ὑπερορίου ἀσκήσεως δικαιοδοσίας ἐπισκόπων, οἱ ὅποιοι δέν κατοικοῦν εἰς τὰς περιοχάς τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Δηλαδή, ἐάν εἷς ἐπίσκοπος ἔχῃ ἐνορίαν εἰς τήν Ωκεανίαν, δέν κατοικεῖ εἰς τήν Ωκεανίαν, ἀλλά εἰς ἑτέραν περιοχήν, ἢ ὅποια εὐρίσκεται ἐκτός τῆς συγκεκριμένης Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, νά μετέχῃ τῆς ἐν λόγῳ Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ο Ἐλλογμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, παρῆλθαν ἀρκετά ἔτη ἀφ' ὅτου αἱ περιοχαί αὐταί ὠρίσθησαν εἰς τὰ κείμενα. Ἐχει ἀλλάξῃ ριζικῶς ἡ κατάστασις εἰς τήν Δυτικήν καί τήν Κεντρικήν Εὐρώπην, ἰδιαίτερος δέ εἰς τήν Νότιον Εὐρώπην. Επί παραδείγματι, υπάρχουν ἑκατοντάδες χιλιάδες ὀρθόδοξοι πιστοί, οἱ ὅποιοι ἔχουν μεταναστεύσει εἰς τήν Ἰταλίαν ἐκ Ρουμανίας, Βουλγαρίας, Ρωσσίας, Οὐκρανίας, Μολδαβίας κ.λπ. Ἴσως χρειάζονται μία ἀναδιοργάνωσις καί ὠρισμένα προσθῆκαι. Ἀλλά μέ ὅλην μου τήν ἐκτίμησιν πρὸς τήν πρότασιν τῆς ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας, ἐάν προσθέσωμεν ὅλα τὰ εὐρωπαϊκά κράτη, θά ἔχωμεν κατάλογον περισσοτέρων τῶν 20 χωρῶν. Εἶναι ἀδιανόητον νά δεχθῶμεν κάτι τέτοιο. Ἄς εἰπῶμεν Γαλλία ἐννοοῦντες καί ὠρισμένα ὁμοῖα μικρά κράτη. Ταπεινῶς φρονῶ, ὅτι χωρίζοντες ἀπό τήν Γαλλίαν, τό Βέλγιον καί τήν Ὁλλανδίαν, δύο μικράς χώρας μέ 2 ἐπισκόπους, ἕτεροι ἐπίσκοποι, οἱ ὅποιοι ἔχουν μέν ἐκεῖ ἐνορίας, ἀλλά διαμένουν κάπου ἄλλου, πότε θά προλαβαίνουν νά συμμετέχουν εἰς τήν συνέλευσιν; Ἴσως εἶναι καλλίτερον νά γίνῃ μία Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις Νοτίου Εὐρώπης. Δέν χρειάζεται νά κατακερματίζωμεν περισσότερον τὰς περιοχάς τῆς μικρᾶς Εὐρώπης. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Συγκεκριμένως ὡς πρὸς τήν Γαλλίαν, ἔχετε ἀντίρρησην νά παραμείνῃ ὡς ἔχει, ἢ θέλετε νά ἐνωθῇ μετὰ τινος ἄλλης;

Ἡ ὁλομέλεια λέγει «ὄχι ἀσφαλῶς»

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Επομένως, παραμένει *3 v. Γαλλία*, ως έχει. Τό επόμενον: *3 vi. Βέλγιον καί Ολλανδία*. Θέλετε νά παραμείνη ως έχει ἢ νά διευρυνθῇ;

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νά προστεθῇ καί τό Λουξεμβούργον.

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω, κατὰ τήν πρότασιν τοῦ Καθηγ. κ. Δημητρώφ, καλλίτερον εἶναι νά ἀποτελέσῃ ἡ Γαλλία μίαν περιοχὴν μέ τό Μπενελούξ, τό ὅποιον ἀπαρτίζεται ἀπό τό Βέλγιον, τήν Ολλανδίαν καί τό Λουξεμβούργον.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τοῦτο εἶναι πολύ δύσκολον, Σεβασμιώτατε. Δέν εἶναι ἐφικτόν. Ἀντί νά λέγωμεν Βέλγιον, Ολλανδία καί Λουξεμβούργον, διατί νά μὴ λέγωμεν *Κάτω Χῶραι*;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Κάτω Χῶραι εἶναι μόνον ἡ Ολλανδία (Pays Bas). Τό Λουξεμβούργον δέν εἶναι Κάτω Χῶραι, ἀλλά ἀποτελεῖ κράτος, εἰς τό ὅποιον μάλιστα ἀναγνωρίζεται ἐπισήμως ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία. Διά τοῦτο νομίζω ὅτι τό Βέλγιον, ἡ Ολλανδία καί τό Λουξεμβούργον δύνανται νά ἀποτελέσουν μίαν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Λοιπόν, συμφωνοῦμεν νά εἰπώμεν: *3 vi. Βέλγιον, Ολλανδία καί Λουξεμβούργον*.

Προχωροῦμεν εἰς τό *3 vii. Αὐστρία καί Ἰταλία*. Διερωτῶμαι ἐάν τό σχῆμα τοῦτο δύναται νά ὑπάρξῃ. Εἰς τήν Ἰταλίαν ἔχει ἀναπτυχθῇ μεγάλη Διασπορά καί δέν εἶναι φυσιολογικόν νά εἶναι προσκολλημένη εἰς τήν Αὐστροίαν.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφωνῶ ὅτι δέν πρέπει νά ἐνώσωμεν Αὐστροίαν καί Ἰταλίαν. Πρόκειται περὶ δύο τελείως διαφορετικῶν χωρῶν καί εἰς τήν Ἰταλίαν σήμερον ὑπάρχουν πάρα πολλοί Ὁρθόδοξοι. Ἴσως ἡ Αὐστρία θά ἡδύνατο νά ἐνωθῇ μετὰ τῆς Ἑλβετίας, ἀλλὰ δέν εἶμαι ἀπολύτως σίγουρος.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τό ἴδιο ἤθελα νά εἰπῶ, συνεπῶς ἐκαλύφθην.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι εἶναι λογικόν. Ἡ Ἰταλία νά ἀποτελέσῃ μίαν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν. Θά ἴδωμεν κατόπιν τί θά κάνωμεν μέ τήν Αὐστροίαν. Ἡ Ἰταλία θά ἀποτελέσῃ μίαν αὐτοτελῇ περιοχὴν ἢ θά προστεθῇ ἄλλη χώρα;

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νά προσθέσωμεν τήν Μάλτα.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Λοιπόν Ἰταλία καί Μάλτα. Ἐάν ὑπάρχῃ ἀντίρρησης νά λεχθῇ.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ.

ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι τό 1993 προσετέθη ἡ Αὐστρία εἰς τήν Ἰταλίαν, διότι δέν ἔχει ἰκανόν ἀριθμόν ἐπισκόπων, ὥστε νά ἀποτελέσῃ αὐτοτελῇ Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν. Διὰ τοῦτο εἶχε προστεθῇ εἰς τήν Ἰταλίαν ὁμοῦ μετά τῆς Οὐγγαρίας. Τό κριτήριον ἦτο νά ἐνώσωμεν καί ὄχι νά διαιρέσωμεν τὰς περιοχάς, διότι αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνέλεύσεις ἐκφράζουν μὲν τήν ἐνότητα εἰς τοπικόν ἐπίπεδον, ἀλλὰ εἶναι καί μία διαίρεσις ἐξ ἐπόψεως καθολικότητος. Ὅσον ὀλιγωτέρας Ἐπισκοπικὰς συνέλεύσεις δημιουργήσομεν, τόσον φανερώνεται ἡ ἐνότης τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ποία εἶναι ἡ πρότασίς σας ἐπὶ τοῦ συγκεκριμένου;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Αὐστρία, Ἰταλία καί Οὐγγαρία.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τί φρονοῦν οἱ ἄλλοι ἐπ' αὐτοῦ; Νομίζω ὅτι ὁ ἅγιος Μπάτσкас εἶχε ζητήσῃ τόν λόγον.

Ο Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσкас κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι, ὡς προεῖπεν ὁ ἅγιος Βολοκολάμσκ, ἡ Αὐστρία θά ἠδύνατο νά ἀποτελέσῃ, ὁμοῦ μετά τῆς Ἑλβετίας, αὐτοτελῇ ἐνότητα, ἢ νά ἐνωθῇ μέ τήν Γερμανίαν. Ὡς προελέχθη, ἡ Ἰταλία ἔχει προφανῶς σήμερον πολλούς Ὁρθοδόξους, ὥστε νά ἀποτελέσῃ αὐτοτελῇ περιοχήν. Παρακαλῶ ὅμως νά μὴ μνημονεύεται ἡ Οὐγγαρία, ἀποτελοῦσα εἰδικόν πρόβλημα. Ἡ Οὐγγαρία ἦτο καί εἶναι κανονικόν ἔδαφος τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας. Μέ τόν Τόμον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τοῦ 1922, ἡ ἐπαρχία Βουδαπέστης, ἡ ὁποία περιλαμβάνει ὅλην τήν Οὐγγαρίαν, παρεχωρήθη εἰς τήν Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας, ἡ ὁποία ἀνέχεται φιλαδέλφως καί ἀδιαμαρτυρητῶς τήν συνύπαρξιν ἐκεῖ καί ἄλλων ἐπισκόπων καί τοῦ Πατριαρχείου καί τῆς Μόσχας, τῆς Ρουμανίας καί τῆς Βουλγαρίας. Παρακαλῶ ὅμως νά μὴ γίνῃ μνεῖα εἰς τόν κατάλογον τῶν περιοχῶν τῆς Οὐγγαρίας, διότι τοῦτο θά θίξῃ ἀνευ λόγου καί αἰτίας, εὐαισθησίας ἀρχιερέων εἰς τήν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν. Ἀπό τριῶν αἰώνων, ὑπάρχει συνεχὴς παρουσία Σέρβου ἀρχιερέως, ὅταν οὐδεὶς ἄλλος ὀρθόδοξος ἐπίσκοπος ὑπῆρχεν ἐκεῖ. Διὰ τοῦτο, παρακαλῶ, σιωπηλῶς νά ἀνήκῃ ἡ Οὐγγαρία ὅπου ἀνήκει ἡ Αὐστρία, ἀλλὰ νά μὴ γίνῃται μνεῖα εἰς τόν κατάλογον.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἅγιε Μπάτσкас, ἡ ὅλη κατάστασις εἰς τήν Διασποράν εἶναι κατάστασις ἀνοχῆς. Ἀποτελεῖ ὅμως πραγματικότητα, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν ἐπίσκοποι κάπου, ἔστω καί μέ τήν ἀνοχήν μιᾶς Ἐκκλησίας καί διὰ τήν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως ἀποτελεῖ τοῦτο θέμα. Ἡμεῖς ἐδῶ περιγράφομεν τήν πραγματικὴν κατάστασιν καί ἐφ' ὅσον ἡ πραγματικὴ κατάστασις ἔχει οὕτω δέν δυνάμεθα νά ἀγνοήσωμεν τήν ὑπαρξιν τῶν ἐπισκόπων τούτων.

Πρέπει κάποιον να μετέχουν. Έτσι δεν είναι;

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Ειρηναίος: Διαφωνώ με την θέση αυτήν, διότι δεν δύναται να γίνη μνεία δικαιοδοσίας τινός, βουλγαρικής ή άλλης, εν Κωνσταντινουπόλει. Ἄς ὑπάρχη καὶ ὑπάρχει, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἀναγνωρισθῇ ὡς κάτι τό ὁμαλόν. Δέν δύναται νὰ ἀναφερθῇ εἰς τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα ἐδῶ, π. χ. ποία τις ρουμανική δικαιοδοσία ἐν Μολδαβίᾳ ἴσως αὐριον θὰ θελήσῃ νὰ ἔχῃ ἐν Σερβίᾳ ἢ ἐν Ἑλλάδι ἢ κάποιον ἄλλου.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλὰ σᾶς ἐρωτῶ, οἱ ἐκεῖ εὐρισκόμενοι ἐπίσκοποι, ἔστω καὶ μέ την ἀνοχήν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας, δέν θὰ μετέχουν Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως;

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Ειρηναίος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τό εἶπον, νομίζω, σαφῶς καὶ εὐκρινῶς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Θέλετε νὰ μετέχουν, ἀλλὰ νὰ μήν ὀνομάζωνται.

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Ειρηναίος: Νά μετέχουν μαζί μέ την Αὐστροίαν, ὅπως καὶ τώρα ἐν τῇ πράξει. Ὁ ἐκάστοτε ἐπίσκοπος Βιέννης δρᾷ καὶ ἐν Οὐγγαρίᾳ, καὶ ὁ Ἕλλην καὶ ὁ Ρῶσος καὶ ὁ Ρουμάνος καὶ ὁ Βούλγαρος. Αὕτη εἶναι ἡ κατάστασις. Δέν ἔχομεν ἀντίρρησην οὔτε ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἀλλάξωμεν τήν κατάστασιν. Ἀπλῶς διὰ τοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ἀνέφερον, νὰ μὴ δικαιώνεται ἐν ἱστορικόν γεγενός, τό ὁποῖον ὁμως δέν εὐσταθεῖ, διότι εἰς τόν μνημονευθέντα Πατριαρχικόν Τόμον ἀναφέρεται ρητῶς ὅτι ἡ χώρα αὕτη ἀνήκει εἰς τό Πατριαρχεῖον Σερβίας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὑπό την ἔννοιαν ταύτην, Σεβασμιώτατε, ἡ ὅλη Διασπορά ἀνήκει εἰς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον. Ἄν τό θεωρήσωμεν ἔτσι δέν πρέπει νὰ ἔχωμεν καθόλου Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις.

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Ειρηναίος: Δέν εἶπον αὐτό.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τό λέγω ὁμως ἐγώ, ὡς ἐπίσκοπος τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀπαντες ἀνεχόμεθα μίαν κατάστασιν, ἕως ὅτου ὁμαλοποιηθῇ. Ἐπομένως δέν δυνάμεθα νὰ ἐπικαλούμεθα ἕκαστος τὰ δικαιώματα τῆς Ἐκκλησίας του.

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Ειρηναίος: Δέν δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν ὅτι τὰ ἐδάφη τῶν κανονικῶς καὶ ἱστορικῶς ὑφισταμένων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν εἶναι διασπορά. Ἐάν ἐν τῷ μεταξύ ἡ ἱστορία ἐδημιούργησε καταστάσεις, καλῶς, ἀλλὰ δέν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπισημοποιῶνται τοιαῦται καταστάσεις διὰ τῆς ἀναφορᾶς εἰς τόν κατάλογον τῶν περιοχῶν. Διότι, αὐριον θὰ χαθῇ ἡ διάκρισις μεταξύ παραδοσιακῶν αὐτοκεφάλων δικαιοδοσιῶν καὶ διασπορᾶς, δηλαδή ὁ καθείς θὰ ἀνακηρύσσῃ Διασποράν ὅ,τι θέλει. Ἦδη ἠκούσθη ἡ πρότασις τοῦ ἀδελφοῦ Κυπριανοῦ, ὅτι ἡ Σλο-

βενία καί ή Κροατία ἀποτελοῦν διασποράν. Ἀπό ποῦ καί ὡς ποῦ; Εἶναι κανονικόν ἔδαφος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας. Πρέπει δηλαδή νά διατηρηθῇ ἡ διασπορά ὡς ἔννοια διὰ τήν Δ. Εὐρώπην, τήν Ἀμερικὴν, τήν Αὐστραλίαν κ.λπ., ἀλλά οἱ παραδοσιακοὶ χώροι τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν παραμένουν. Ἐφ' ὅσον ἐδῶ ἱστορικῶς διεμορφώθη μία κατάσταση, δέν ἔχομεν ἀντίλογον. Ὑπάρχει καί σεβόμεθα τήν ὑπάρχουσαν κατάσταση. Ἀλλά δέν εἶναι ἀνάγκη τινός προκλητικῆς διατυπώσεως, ἡ ὁποία θά ἐνοχλήσῃ ἀνθρώπους. Ὅμιλῶ ἐδῶ δημοσίως ἐξομολογούμενος, δέν ἔχω ἀνάγκην νά μοῦ εἴπῃ αὐριον ὁ ἀδελφός συνεπίσκοπος: «Καλά, συμφωνεῖς νά παίρνη ὁ καθείς ὅ,τι θέλει ἀπό τό κανονικόν μας ἔδαφος, χωρίς νά διαμαρτυρηθῇς». Δέν ἔχω τοιοῦτον δικαίωμα. Ἡ πρόθεσίς μου βεβαίως δέν εἶναι νά δημιουργήσω πρόβλημα.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω εἶσθε σαφής. Ἐφ' ὅσον ὑπάρχει τοιαύτη εὐαισθησία, δυνάμεθα νά ἀποσιωπήσωμεν τήν λέξιν Οὐγγαρία. Ἀρκεῖ νά γίνῃ ἀποδεκτόν ὅτι οἱ εὐρισκόμενοι ἐκεῖ ἐπίσκοποι μετέχουν εἰς μίαν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν. Δέν θά εἴπωμεν ποίαν, ἀλλά πρέπει κάπως νά τό διατυπώσωμεν. Πῶς θά γνωρίζουν;

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Προτείνω εἰς τήν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν, εἰς τήν ὁποίαν θά ἀνήκῃ ἡ Αὐστρία, νά ἀνήκῃ καί ἡ Οὐγγαρία.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Αὐτό ὅμως δέν θά εἶναι διατυπωμένο. Δηλαδή ἐνδέχεται κάποια στιγμήν νά ἀμφισβητηθῇ, διότι δέν ἀναφέρεται ὑπὸ τῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως.

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Μέ συγχωρεῖτε, ἐάν ὁ ἐκάστοτε ἐπίσκοπος, ὡς εἶναι τώρα ἡ κατάσταση, εἶναι ταυτοχρόνως Αὐστρίας καί Οὐγγαρίας, ὅταν μνημονεύωμεν μόνην τήν Αὐστρίαν, αὐτομάτως θά συμπεριλαμβάνῃ καί τήν Οὐγγαρίαν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δυνάμεθα νά τό εἴπωμεν αὐτό εἰς μίαν ὑποσημείωσιν, κάπως; Διότι πῶς θά γίνῃ ἄλλιῶς;

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Προτείνω, διά σοβαροῦς λόγους, νά μὴ μνημονεύεται ἐδῶ καθόλου ἡ Οὐγγαρία, ἀλλά ἀπλῶς νά συνυποννοῖται μετὰ τῆς Αὐστρίας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Μένει ὅμως ἀκάλυπτος, ἀπὸ πλευρᾶς Πανορθόδοξου Διασκέψεως, ἡ περιοχὴ αὐτή.

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Ἀπὸ κανονικόν ἔδαφος τοῦ Πατριαρχείου Σερβίας, ἄνευ οὐδεμίας ἐπισήμου ἀποφάσεως...

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Κάπως πρέπει νά φανῇ ὅτι οἱ ἐκεῖ ἐπίσκοποι εἶναι κανονικοί. Ἄλλως θά θεωροῦνται ἀντικανονικοί.

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Δέν εἶπα κάτι τέτοιο.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν γίνεται ὁμως καί τό ἕνα καί τό ἄλλον. Καταλαβαίνω ὅτι λέτε. Ἀλλά πρέπει κάπως νά φανῇ.

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Δέν θά ὑπογράψω κείμενον, εἰς τό ὁποῖον ἀναφέρεται ρητῶς ἡ Οὐγγαρία ὡς ξεχωριστόν ἔδαφος ἀπό τήν Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας. Ἐάν ὁμως δύναται σιωπηλῶς ἡ περιφραστικῶς νά ρυθμισθῇ τό θέμα, δέν εἶμαι ἐναντίον. Οὐδέποτε ἐδημιούργησα τοιούτου εἶδους προβλήματα. Ὑπάρχει ὁμως εὐαισθησία... Οὐδέποτε ἐγένετο ρύθμισις, ἀνευ ἀποφάσεως, ἀνευ κανονικῆς πράξεως. Ὑπάρχουν σήμερον διάφοροι δικαιοδοσίαι. Ἄς ὑπάρχουν. Δέν ἔχομεν ἀντίρρησην. Ἀλλά δέν δυνάμεθα ἀπλῶς νά τό ἀνακηρύσσωμεν εἰς νομιμότητα.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Κατανοῶ ὅτι ὑπάρχει σοβαρόν πρόβλημα. Εἰς τά πρακτικά τοῦ 1993 (σελ. 86 τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου), ὑπάρχει ἴσως εἷς τρόπος νά καλυφθῇ τό θέμα τοῦτο. Προτείνεται ὁ ὅρος «Μεσευρώπη» ἀντί τῆς Οὐγγαρίας.

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Εἶμαι σύμφωνος μέ τόν ὅρον, δέν ὑπάρχει πρόβλημα.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἄς λεχθῇ τότε Μεσευρώπη, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει εὐαισθησία καί πρέπει νά τήν σεβασθῶμεν. Μέ τόν ὅρον τοῦτο καλύπτεται ὁ χώρος, ὁ ὁποῖος πρέπει κάπως νά καλυφθῇ.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἤθελον νά ὑποστηρίξω ἐν προκειμένῳ τήν πρότασιν τῆς ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας νά μή γίνῃ ἀναφορά εἰς τήν Οὐγγαρίαν. Ἦμουν πρό τινος ἐπίσκοπος Οὐγγαρίας καί γνωρίζω ὅτι εἶναι μία πολύ εὐαίσθητος κατάστασις. Δέν πρέπει λοιπόν νά συμπεριληφθῇ ἡ Οὐγγαρία εἰς τήν Διασποράν. Ὁ ὅρος «Μεσευρώπη» εἶναι ἀσαφὴς ἐννοία καί πρέπει νά ἐξηγηθῇ τί σημαίνει. Εἰς τήν Κεντρικὴν Εὐρώπην ὑπάρχουν καί δικαιοδοσίαι τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας. Νομίζω δέν πρέπει νά ἐξαντλήσωμεν ὅλας τὰς γεωγραφικὰς περιοχάς, διότι δέν κάνωμεν ὑποδείξεις διὰ τήν δημιουργίαν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων εἰς πᾶσα χώραν καί περιοχή. Λέγομεν ἀπλῶς ὅτι εἰς ἕν πρῶτον στάδιον, θά δημιουργηθοῦν αἱ ἐξῆς συνελεύσεις. Εἰς τόν κατάλογον τοῦτο θά πρέπει νά συμπεριληφθοῦν μόνον ἐκεῖναι αἱ περιοχαί καί αἱ χώραι, εἰς τὰς ὁποίας οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν ἔχει πρόβλημα, δηλαδή ἐάν πρόκειται ἢ ὄχι περὶ ἐδάφους διασποράς. Ἐάν ἔστω καί μία Ἐκκλησία θεωρῇ ἕνα χώρον κανονικόν αὐτῆς ἔδαφος, δέν δυνάμεθα νά συμπεριλάβωμεν τόν χώρον τοῦτον εἰς τόν κατάλογον τῶν χωρῶν τῆς διασποράς. Δυνάμεθα νά συμπεριλάβωμεν μόνον τὰς χώρας ἐκεῖνας, αἱ ὁποῖαι ὑφ' οὐδενός ἀμφισβητοῦνται.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐννοεῖτε, ἅγιε Ἀδελφέ, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι τῶν ἀμφισβητουμένων τούτων περιοχῶν δέν θά συμμετέχουν εἰς τὰς συνελεύσεις;

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ιλαρίων: Έννοώ ότι τό θέμα τῆς Ούγγαρίας εἶναι εὐαίσθητον καί δέν πρέπει νά ἀναφερθῇ τό ὄνομα.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλά οἱ ἐπίσκοποι τῶν περιοχῶν αὐτῶν, π.χ. τῆς Ούγγαρίας θά συμμετέχουν ἢ ὄχι; Ἐρωτῶ τόν ἅγιον Βολοκολάμσκ, ὅταν λέγετε ὅτι αἱ ἀμφισβητούμεναι περιοχαί δέν πρέπει νά περιληφθοῦν εἰς τόν κατάλογον, ὑπό ποίαν ἔννοιαν, ὅτι δηλαδή οἱ ἐπίσκοποι τῶν περιοχῶν τούτων δέν πρέπει νά συμμετέχουν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως;

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ιλαρίων: Ὅχι ὑπό τήν ἔννοιαν ταύτην. Οἱ ἐπίσκοποι οὗτοι δύνανται καί χωρίς ἡμᾶς νά ἀποφασίσουν μεταξύ των ἐάν θά λάβουν μέρος, ὑπό ποίαν μορφήν θά λαμβάνουν μέρος. Ἐάν ὅμως ἡμεῖς τώρα συμπεριλάβωμεν τινάς χώρας, αἱ ὁποῖαι δέν ἀποτελοῦν διασποράν, κατά τήν ἀποψιν τῶν κατά τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τοῦτο πρῶτον θά δημιουργήσῃ δυσκολίας εἰς ἡμᾶς καί δέν θά δυνηθῶμεν νά ὑπογράψωμεν τό κείμενον, θά δημιουργήσῃ δέ δεύτερον καί δυσκολίας εἰς τάς ἰδίας τάς κατά τόπους Ἐκκλησίας. Διά τοῦτο προτείνω νά μὴ συμπεριληφθοῦν αἱ ἀμφισβητούμεναι αὗται περιοχαί, χωρίς τοῦτο νά σημαίνει ὅτι δέν δύναται νά ἰδρυθοῦν Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις. Δύνανται νά τās ἰδρῶσιν ἐάν θέλουν. Ὁ ἡμέτερος κατάλογος δέν περιορίζει ἐκεῖνας τās περιοχάς, εἰς τās ὁποίας δύναται νά ἰδρυθοῦν συνελεύσεις. Ἀπλῶς ἀναφέρει τās περιοχάς εἰς τās ὁποίας, εἰς ἓν πρῶτον στάδιον, δύναται νά ἰδρυθοῦν Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Διά νά καταλάβω τήν σκέψιν σας, εἰσάγετε τώρα ἑτέραν κατηγορίαν ἐπισκόπων, δηλαδή ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἐάν θέλουν συμμετέχουν καί ἐάν δέν θέλουν δέν συμμετέχουν;

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ιλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπαναλαμβάνω ὅτι ὑπάρχουν χώραι, αἱ ὁποῖαι ἐνδεχομένως θεωροῦνται Διασπορά ὑφ' ὠρισμένων Ἐκκλησιῶν, ἐνῶ ὑπό ἄλλων θεωροῦνται κανονικόν ἔδαφος αὐτῶν. Οὐδεμίαν τῶν χωρῶν τούτων δυνάμεθα νά συμπεριλάβωμεν εἰς τόν κατάλογον.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι ἀποφεύγετε τό ἐρώτημα μου. Δέν ὁμιλῶ περί τοῦ καταλόγου. Ὅμιλῶ περί τῆς πραγματικότητος. Οἱ ἐπίσκοποι τῶν ἀμφισβητούμενων τούτων περιοχῶν, θά συμμετέχουν ἢ ὄχι εἰς τās Ἐπισκοπικὰς συνελεύσεις; Θά συμμετέχουν ὅπως οἱ ἄλλοι; Οἱ μὲν κατά βούλησιν, οἱ ἄλλοι ὑποχρεωτικῶς; Πῶς τό ἐννοεῖτε;

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ιλαρίων: Έννοώ ὅτι ἡμεῖς ἐργαζόμεθα ἐπὶ τοῦ κειμένου. Θά πρέπει λοιπόν νά συντά-

ζωμεν ἓν κείμενον, τό ὁποῖον θά μᾶς ἱκανοποιῇ ὅλους. Δέν δυνάμεθα λοιπόν τήν στιγμήν ταύτην, δι' ὅλας τάς περιπτώσεις τῆς ζωῆς, νά δώσωμεν συνταγὰς εἰς ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους ἐπισκόπους, οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται εἰς τήν μίαν ἢ τήν ἄλλη χώραν, διότι ἐάν συμπεριλάβωμεν εἰς μίαν χώραν τάς ἀμφισβητουμένας περιοχάς, τότε θά δημιουργήσωμεν προβλήματα. Τό καθήκόν μας συνίσταται εἰς τήν διευκόλυνσιν τῆς ζωῆς τῶν ἐπισκόπων τῆς διασποράς καί ὄχι εἰς τήν δημιουργίαν νέων προβλημάτων.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Οὐδεὶς διαφωνεῖ ἐπ' αὐτοῦ. Νομίζω ὅτι δέν καταλάβατε τήν ἐρώτησίν μου. Συμφωνῶ ἀπολύτως μέ τά λεγόμενα σας, ὅτι δέν πρέπει νά συμπεριλάβωμεν εἰς τοὺς καταλόγους ὀνόματα περιοχῶν, αἱ ὁποῖαι ἀμφισβητοῦνται ὑφ' ὠρισμένων Ἐκκλησιῶν, ἐάν δηλαδή ἀνήκουν εἰς τήν διασπορά. Ἐγώ ὅμως ἐρωτῶ τί μέλλει γενέσθαι μέ τοὺς ἐπισκόπους τῶν περιοχῶν αὐτῶν; Εἶναι καί οὗτοι μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ὅπως καί οἱ ἄλλοι; Διότι εἶπατε ὅτι ἐάν θέλουν συμμετέχουν καί ἂν δέν θέλουν δέν συμμετέχουν. Τοῦτο εἶναι πολύ σοβαρόν θέμα. Τί μέλλει γενέσθαι, ἐπὶ παραδείγματι, ἐάν οἱ Σέρβοι ἐπίσκοποι τῆς περιοχῆς ἐκείνης, λόγω τῆς ὑπάρξεως τοῦ προβλήματος, εἶπουν ὅτι δέν συμμετέχουν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, διότι θεωροῦν ὅτι δέν εἶναι περιοχή τῆς διασποράς; Ὅταν λοιπόν λέγετε ἐάν θέλουν ἢ δέν θέλουν, πρέπει νά ἐξηγήσετε τί ἐννοεῖτε. Συμφωνῶ ἀπολύτως, ὅταν λέγετε ὅτι τό ἐνώπιον ἡμῶν κείμενον εἶναι κοινόν κείμενον καί δέν δυνάμεθα νά ἀναφέρωμεν πράγματα ἐπὶ τῶν ὁποίων δέν συμφωνοῦμεν ἅπαντες. Πρέπει ὅμως νά γνωρίζωμεν τί κάνωμεν καί τί ἐννοοῦμεν. Πιθανόν νά δημιουργῶ ἐγώ τό θέμα, νά μὴν ὑπάρχη, ἀλλά τό ἐρώτημα τίθεται ἀπὸ ἐκεῖνο τό ὁποῖον εἶπατε, ὅτι δηλαδή οἱ ἐπίσκοποι μιᾶς περιοχῆς, τήν ὁποίαν μία Ἐκκλησία θεωρεῖ κανονικόν ἔδαφος αὐτῆς, δύνανται κατὰ βούλησιν νά συμμετέχουν ἢ μὴ εἰς τήν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ παρούσα Διάσκεψις κάνει ὑποδείξεις διὰ τήν δημιουργίαν, εἰς ἓν πρῶτον στάδιον, Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Εἰς μίαν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν ὑπάρχουν ἐπίσκοποι, οἱ ὅποιοι θέλουν νά συμμετέχουν. Ἀπὸ τήν ἐμπειρίαν μου εἰς τήν Γαλλίαν, λέγω ὅτι δέν δύναμαι νά ἐπιβάλω εἰς ἓνα ἐπίσκοπον, ὁ ὁποῖος ἔχει ἐνορίας εἰς τήν Γαλλίαν, νά ἔλθῃ καί νά συμμετάσχῃ. Ἐάν θέλῃ νά συμμετέχῃ, θά συμμετέχῃ. Τοῦτο θά γίνῃ προοδευτικῶς. Ὁ σκοπὸς τήν στιγμὴν ταύτην εἶναι νά ὑποδείξωμεν πῶς θά ὁργανωθοῦν. Νομίζω δέ ὅτι ἡ ὁργάνωσις αὕτη ἐξαρτᾶται ἀπὸ τήν καλὴν μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων συνεργασίαν, ὥς ἐκκλησιαστικόν σῶμα.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τώρα τίθεται ἓν σοβαρόν ἐρώτημα.

Συμφωνῶ ὅτι τὰ πράγματα ἔτσι ἦσαν μέχρι τώρα. Τό ἐρώτημα ὅμως εἶναι ἔτσι θά συνεχίσουν καί μετά τήν ἔγκρισιν τοῦ κειμένου ὑπό τῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως; Ὅταν λέγωμεν ὅτι δημιουργοῦνται Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις, δέν τό ἀφήνομεν εἰς τήν καλήν θέλησιν τοῦ καθενός. Ἐτσι ὅπως ἐθέσατε τό θέμα δυσκολεύουν τὰ πράγματα καί τίθεται σοβαρόν ἐρώτημα.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Εμμανουήλ: Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τήν συγκεκριμένην περίπτωσιν δέν μπορούμε τήν στιγμὴν ταύτην...

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Σᾶς διακόπτω. Μπορούμε τήν στιγμὴν ταύτην. Μπορούμε νά ἀποφασίσωμεν ὑποχρεωτικῶς διὰ τούς ἐπισκόπους τούτους. Ἄν ὅμως δημιουργήσωμεν μίαν κατηγορίαν ἐπισκόπων, οἱ ὅποιοι δέν εἶναι ὑποχρεωμένοι, τότε τίθεται σοβαρόν θέμα. Ἀπό ἐδῶ καί πέρα εἶναι ὑποχρεωτική ἡ προσέλευσις τῶν ἐπισκόπων εἰς τήν συνέλευσιν. Εἶναι πλέον ἀπόφασις τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Εμμανουήλ: Ὅταν ὑπάρχη συνέλευσις, οἱ ἐπίσκοποι σίγουρα θά πρέπει νά συμμετέχουν διὰ νά συμβάλουν εἰς τήν ὁργάνωσιν τῆς Διασποράς. Εἰς τό πρῶτον στάδιον, εἴχαμεν ὠρισμένας δυσκολίας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Αὐτό ἀνήκει εἰς τό παρελθόν. Ἐδῶ θεσμοθετοῦμεν. Ἐάν εἴπωμεν ὅτι ὁ θεσμός οὗτος εἶναι προαιρετικός, παύει νά εἶναι θεσμός. Πρέπει νά τό συνειδητοποιήσωμεν, νά γνωρίζωμεν τί κάνωμεν. Δέν χρειάζεται νομίζω νά παρατείνωμεν τήν συζήτησιν ἐπ' αὐτοῦ, διότι καί οἱ ἀδελφοί ἐκ Σερβίας, οἱ ὅποιοι δικαίως ἔθεσαν τό θέμα, καί σέβομαι τήν θέσιν των ἀπολύτως, δέν προτίθενται ἀσφαλῶς οἱ ἐπίσκοποι των εἰς τὰς περιοχὰς ἐκεῖνας νά μὴ συμμετέχουν εἰς τὰς συνελεύσεις. Ἀλλά ἐάν τίθεται θέμα συμμετοχῆς, τότε ἔχομεν σοβαρόν πρόβλημα.

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Διὰ τήν Οὐγγαρίαν συγκεκριμένως, εἶπον ὅτι ὁ ἐκεῖ ἐπίσκοπος θά συμμετέχῃ ἐπειδὴ ὑπάρχουν οἱ ἄλλοι. Ἀλλά ἐάν ἐπισημοποιηθῇ τρόπον τινά ἐδῶ ἡ ὑφισταμένη κατάστασις, ἐνδεχομένως νά εἴπῃ ὅτι δέν συμμετέχει, ἴσως καί οἱ ἄλλοι Σέρβοι ἐπίσκοποι εἶπουν ὅτι δέν συμμετέχουν, πουθενά, εἰς τίποτε. Δέν ὑπάρχει μηχανισμός ἐξαναγκασμοῦ. Εἶναι προτιμώτερον, ὅπως εἶπε καί ὁ ἅγιος Βολοκολάμσκ, νά μὴ θίγωμεν θέματα, εὐρισκόμενα ἀκόμη ἐν ἐξελίξει καί ὑπὸ συζήτησιν, καί τὰ ὅποια δύναται ἡ μέλλουσα Ἀγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος νά λύσῃ ὀριστικῶς. Ἀλλά τό πρόβλημα ὑπάρχει καί ἡ εὐαισθησία ὑπάρχει, διότι εἰς περίπτωσιν χαλαρώσεως τρόπον τινά τῶν ἐννοιῶν διασπορά καὶ κανονικόν ἔδαφος, θά ἔχωμεν προβλήματα. Ἐνδεχομένως κάποιος εἰς τό μέλλον νά ἔλθῃ εἰς περιοχὴν Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας

καί νά εἴπη τοῦτο εἶναι ἰδική μου ἐθνική διασπορά. Ἐχω κατά νοῦν συγκεκριμένους περιπτώσεις. Τί σχέσιν ἔχει τό θέμα τῆς διασπορᾶς ἐν τῇ πολιτικῇ καί κοσμικῇ ἐννοίᾳ μέ τήν ἐκκλησιαστικήν διασποράν; Δέν συμβιβάζεται μέ τό κανονικόν ἔθος. Δέν εἶναι δυνατόν νά ὁμιλῶμεν περί διασπορᾶς ἐντός τοῦ κανονικοῦ ἐδάφους μιᾶς Ἐκκλησίας. Δύναται, φέρ' εἰπεῖν, μία Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ἔχει 100.000 πιστούς εἰς Αθήνας, νά στήσῃ ἰδικήν της δικαιοδοσίαν εἰς Αθήνας; Εἶναι ἀδιανόητα πράγματα. Δέν δύναται νά τό πράξῃ οὔτε εἰς τήν Σερβίαν, οὔτε εἰς τήν Ρωσσίαν, οὔτε εἰς τήν Ρουμανίαν, οὔτε εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν. Ἐάν ὑπάρχῃ ὁποία τις δικαιοδοσία εἰς τήν Βασιλίδα τῶν πόλεων, παρ' ἀνόμους ὑπάρχει καί δέν δυνάμεθα νά τήν ἐντάξωμεν εἰς τά κείμενα. Ἄς ὑπάρχῃ ἐν τῇ πράξει, ἀλλά θεολογικῶς, φυσιολογικῶς δέν ὑπάρχει. Ἄς μὴ περιπλέκωμεν λοιπόν τά πράγματα. Θά συμμετέχουν, ἀλλά δέν δυνάμεθα νά εἴπωμεν ὅτι εἶναι ὑποχρεωτικόν. Διότι οὔτε ἐντός τῶν ὁρίων Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας δύναται τις νά διατάξῃ ἕνα ἐπίσκοπον εἰς ὠρισμένα θέματα. Νομίζω ὅτι δι' ἑνός γενικευμένου ὅρου, ὡς ὁ προτεινόμενος «Μεσευρώπη» ἢ παρόμοιόν τι, καλύπτεται τό θέμα. Ἡ ζωὴ κυλᾷ, θά ὑπάρχῃ συνεργασία τῶν ἐκεῖ ἀδελφῶν, ἀλλά δέν θά ὑπάρχουν ἐρεθίσματα πλέον. Ὡς ἤδη ἐλέχθη, τά ὑπό συζήτησιν καί ἀμφισβήτησιν, τά ἀμφιλεγόμενα θέματα, καλλίτερον νά μὴ μνημονεύωνται, ἄλλως θά δημιουργήσουν προβλήματα.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Μπάτσкас. Βλέπετε ὅτι ἡ συζήτησις αὕτη εἶναι οὐσιαστική, δηλαδή ἐκεῖνο τό ὅποῖον λέγει καί ὁ ἅγιος Μπάτσкас, εἶναι ὅτι τά ἐδαφικά ὅρια τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν εἶναι ἱερά. Οἰαδήποτε εἰσπήδησις εἰς τά ὅρια αὐτά εἶναι ἀπαράδεκτος. Ὅταν καθορίζωμεν τὰς περιοχάς, τὰς καθορίζομεν ἀκριβῶς, διά νά εἴπωμεν ποῖα εἶναι τά ὅρια τῆς διασπορᾶς. Ἐάν λοιπόν δέν εἶναι ὑφ' ὅλων ἀποδεκτόν ὅτι ἡ Οὐγγαρία ἀνήκει εἰς τήν διασποράν, εἶναι ἴσως φυσικόν οἱ ἐπίσκοποι τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἀμφισβητεῖται, νά μὴ θέλουν νά μετέχουν. Ἰσως εἶναι λύσις νά μετέχουν, ἐάν θέλουν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, θά ἤθελον νά τονίσω ὅτι ὅσοι ἐπίσκοποι ἀνήκουν σαφῶς εἰς περιοχάς μὴ ἀμφισβητουμένας ἀπὸ πλευρᾶς ὁρίων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, πρέπει ὑποχρεωτικῶς νά μετέχουν. Δημιουργοῦμεν λοιπόν, καί πρέπει νά τό γνωρίζωμεν ὡς ἀποφασιστικόν σῶμα τήν στιγμὴν ταύτην, μίαν κατηγορίαν ἐπισκόπων διαφορετικῶν ὡς πρὸς τὰς συνελεύσεις. Εἶμαι ὑποχρεωμένος νά τό διευκρινήσω καί νά εὐχαριστήσω ὅλους διά τήν συμβολήν των εἰς τήν συζήτησιν. Διότι πράγματι ἡμπορεῖ νά δημιουργηθῶν σοβαρά θέματα, ἐάν ὑπάρχουν Ἐκκλησίαι, αἱ ὁποῖαι αἰσθάνονται ὅτι θίγονται τά ὅρια τῆς δικαιοδοσίας των. Ἐπομένως, συνοψίζων, προτείνω καί ἐγὼ νά μὴ περιληφθῇ ἡ Οὐγγαρία, ἐάν

ίκανοποιῇ ὁ ὅρος «Μεσευρώπη» τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς ἀγιοπάτης Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας. Τώρα τί θά σημαίνει εἰς τὴν πρᾶξιν ἡ προαιρετικὴ συμμετοχή, τί εἶδους ἀποφάσεις θά εἶναι ἐκεῖναι, εἰς τὰς ὁποίας ἄλλοι συμμετέχουν οἰκαιοθελῶς καὶ ἄλλοι ὄχι, ἅς τὸ ἀντιμετωπίσουν ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι θά κληθοῦν μελλοντικῶς νὰ τὸ ἀντιμετωπίσουν. Εὐρισκόμεθα ἐνώπιον περιέργου καταστάσεως.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Θά ἤθελον νὰ ἐρωτήσω, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διὰ ποῖον λόγον ἡ Αὐστρία αὐτονομήθηκε ἀπὸ τὴν Γερμανίαν, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γεωγραφικὴν καὶ γλωσσικὴν συνάφειαν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συζητοῦμεν τώρα τὸ θέμα τῆς Οὐγγαρίας. Θά ἔλθωμεν καὶ εἰς τὸ θέμα, τὸ ὅποιον θίγετε.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Ναί, ἀλλὰ συνάπτεται μὲ τὸ θέμα τῆς Αὐστρίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συζητοῦμεν ἐάν πρέπει νὰ προστεθῇ ἡ Οὐγγαρία ἢ ὄχι. Θά πᾶμε καὶ ἐκεῖ. Λοιπόν, ἀποφασίζομεν κεχωρισμένην Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν διὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Μάλταν. Μετὰ πηγαίνομεν εἰς τὸ ἐρώτημα, τί θά γίνη μὲ τὴν Αὐστρίαν, ἐάν ἐνωθῇ μὲ τὴν Οὐγγαρίαν, καὶ ἀποκλείομεν τὸ ἐνδεχόμενον τοῦτο. Αἱ πιθανότητες νὰ μείνῃ ἡ Αὐστρία μόνη φαίνονται πολὺ περιορισμέναι. Πρέπει νὰ ἐνωθῇ συνεπῶς εἴτε μὲ τὴν Γερμανίαν, εἴτε μὲ τινὰ ἄλλην περιοχὴν. Θά ἡδύνατο, π.χ. νὰ ἐνωθῇ μετὰ τῶν Σκανδιναυικῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι δὲν δύνανται νὰ ἀποτελέσουν μίαν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν καὶ συνδέονται γεωγραφικῶς μὲ τὴν Γερμανίαν. Τὸ λέγω ὥς σκέψιν.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Παρίων: Θεωρῶ πολὺ δύσκολον νὰ συνδυάσωμεν τὴν Αὐστρίαν μὲ τὴν Σκανδιναυίαν. Ἴσως νὰ συνδυάσωμεν τὴν Αὐστρίαν μὲ τὴν Ἑλβετίαν, προσθέτοντες καὶ τὸ Λιχτενστάιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὅποτε δυνάμεθα ἴσως νὰ συνδυάσωμεν τὴν Γερμανίαν μὲ τὴν Σκανδιναυίαν; Νὰ μὴ κατακερματίσωμεν πολὺ. Συμφωνεῖτε νὰ γίνη μία Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις, ἡ ὁποία θά περιλαμβάνῃ τὴν Αὐστρίαν, τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὸ Λιχτενστάιν;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἐπανέλθω εἰς τὸν ὅρον «Μεσευρώπη», ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει τὴν Αὐστρίαν, τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Οὐγγαρίαν, ὅποτε λύνεται καὶ τὸ πρόβλημα τῆς Οὐγγαρίας, ἡ ὁποία περιλαμβάνεται *de facto*,

δηλαδή χωρὶς νὰ κατονομασθῇ. Ὡς πρὸς τὴν Γερμανίαν, ἐξ ὧν γνωρίζω, ἡ κατάστασις δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἐνωσιν μετ' ἑτέρας περιοχῆς. Διότι, εἰς τὴν Γερμανίαν ὑπάρχουν πολλαὶ δικαιοδοσίαι, πολλὰ κοινότητες, ἑκατομμύρια Ὁρθοδόξων.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, προτείνετε τὴν ἔνωσιν Αὐστρίας, Μεσευρώπης. Ἐχομεν ὁμῶς καὶ τὴν Ἑλβετίαν.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Μεσευρώπη εἶναι αἱ χώραι εἰς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Γερμανίας. Ταύτη εἶναι ἡ γραμμὴ, ἡ ὁποία καλύπτει τὰς χώρας ταύτας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εἶναι καὶ ἡ Ἑλβετία;

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Βεβαίως.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν θά μνημονεύσωμεν τὴν Ἑλβετίαν;

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Δέν γνωρίζω ἐάν ὑπάρχουν λόγοι, οἱ ὁποῖοι ἐπιβάλλουν νά τὴν μνημονεύσωμεν.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, ἔχω ζητήσῃ τὸν λόγον καὶ δέν μοῦ ἐδόθη.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν εἴσθε ὁ μόνος, ἔχω πολλοὺς ὁμιλητάς οἱ ὁποῖοι ἐζήτησαν τὸν λόγον. Δέν δίδω τὸν λόγον, διότι παρεμβαίνω διὰ νά διευκρινήσωμεν τὰ πράγματα. Δέν σᾶς ἀρνοῦμαι τὸν λόγον, ἀλλὰ δέν εἶναι ὥρα νά ὁμιλήσετε, διότι προσπαθοῦμεν νά κατανοήσωμεν τὰς γενομένας προτάσεις.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Ἦθελα νά ὁμιλήσω εἰς τὸ θέμα τῆς Οὐγγαρίας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Πάλιν τὸ θέμα τῆς Οὐγγαρίας; Ἐτελείωσε, δέν θά ἀναφέρωμεν τὴν Οὐγγαρίαν, διότι ὑπάρχει εὐαισθησία καὶ κινδυνεύομεν νά μὴν ὑπάρξῃ ὁμοφωνία. Μὲ συγχωρεῖτε, ἀλλὰ δέν σᾶς δίδω τὸν λόγον διὰ νά ὁμιλήσετε ἐπὶ τῆς Οὐγγαρίας, διότι δέν θά ἀναφερθῇ ἡ Οὐγγαρία. Τίθεται τὸ ἐρώτημα, ἐάν εἶναι ἀποδεκτός ὁ ὅρος «Μεσευρώπη» καὶ ἂν μαζί μέ τὴν Μεσευρώπην δυνάμεθα νά ἐνώσωμεν τὴν Αὐστρον καὶ τὴν Ἑλβετίαν, ὅποτε θά ὀνομασθῇ Αὐστρία, Μεσευρώπη καὶ Ἑλβετία. Συμφωνεῖτε ἐπ' αὐτοῦ;

Ο (?): Ὁ ὅρος «Μεσευρώπη» ἔχει γενικὴν ἔννοιαν. Ὑπνοεῖ πολλὰς χώρας. Εἰς τὴν Μεσευρώπην ὑφίστανται κανονικαὶ Ἐκκλησίαι, ὡς ἡ Ἐκκλησία Τσεχίας καὶ Σλοβακίας, καὶ ἡ Ἐκκλησία Πολωνίας. Διαφωνοῦμεν μέ τὸν ὅρον «Μεσευρώπη».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπομένως, ἀποσιωποῦμεν καὶ τὸν ὅρον «Μεσευρώπη», ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν εὐαισθησίαι κανονικῆς φύσεως. Δυνάμεθα τότε νά εἰπώμεν Αὐστρίας καὶ Ἑλβετίας, καὶ νά ἐξυπακούεται καὶ ἡ Οὐγγαρία νοερῶς.

Ο Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, Αὐστρία, Ἑλβετία καὶ Λιχτενστάιν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἄς συμπεριλάβωμεν καὶ τὸ Λιχτενστάιν. Νομίζω, ὅτι πρέπει νά διακόψωμεν διὰ τὸ διάλειμμα, διὰ νά καθαρίσωμεν καὶ τὴν σκέψιν μας. Διακόπτομεν καὶ ἐναπερχόμεθα.

Λύεται ἡ συνεδρία.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 10^η ΙΟΥΝΙΟΥ 2009

Β' ΠΡΩΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δύο ανακοινώσεις: ή πρώτη είναι ότι αύριον, έορτή του αγίου Βαρθολομαίου, άγει τά όνομαστήρια αυτού ή Α.Θ. Παναγιότης ό Οικουμενικός Πατριάρχης. Καλόν θά είναι νά αποστείλωμεν συγχαρητήριον **μήνυμα** έκ μέρους τών μελών της Διασκέψεως. Θά τελεσθῇ επίσης ή Θ. Λειτουργία εις τήν κρύπτην αύριον τό πρωί καί κατόπιν θά συνεχίσωμεν τήν έργασίαν μας. Ή δευτέρα ανακοίνωσις είναι ότι έλήφθη **μήνυμα** του Μακ. Μητροπολίτου Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας κ.Σάββα εις απάντησιν της υπό της Διασκέψεως αποσταλείσης τηλετυπίας, τό όποϊον έχει ως έξης:

Πρός τόν Σεβασμιώτατον Μητρολίτην Περγάμου κ. Ιωάννην
Εις Σαμπεζύ Γενεύης

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα

Εύχαριστώ διά τήν πληροφορίαν περί ενάρξεως έργασιών της Προσυνοδικής Πανορθόδοξου Διασκέψεως, αί όποίαι αναφέρονται εις τάς σπουδαίας διά τήν Όρθόδοξον Έκκλησίαν υποθέσεις.

Πρός τούς Συμμετέχοντας εις τήν Διάσκεψιν ταύτην άπενθύνω άδελφικόν χαιρετισμόν έν Χριστώ τῷ Κυρίῳ καί εύχομαι, ίνα ή του Θεου εύλογία συνοδεύη τάς εργασίας Υμῶν καί ή άγάπη προς τήν Αγίαν Όρθοδοξίαν υπερνικᾶ πάντα τά έμπόδια εις τήν όδόν προς εύρεσιν γενικῆς συναινέσεως.

Αί προσευχαί ήμῶν συνοδεύουσι πάντας Υμᾶς.

† Ο Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας Σάββας

Συνεχίζομεν λοιπόν τήν συζήτησιν περί τών περιοχών, εις τάς όποιάς θά λειτουργοῦν Έπισκοπικαί συνελεύσεις. Πρό του διαλείμματος έξητάζετο τό σημείον περί Αυστρίας, Μεσευρώπης καί είχε προταθῇ ή προσθήκη καί της Έλβετίας. Έξ όσων έλέχθησαν, ό όρος Μεσευρώπη προσκρούει εις τό γεγονός ότι εις τήν Μεσευρώπην υπάρχουν αυτοκέφαλοι Έκκλησίαι. Έπομένως, ό όρος δέν ένδεικνυται. Συμφωνείτε νά είπωμεν Αυστρίας καί Έλβετίας; Είναι μαζί μας εδώ ό Σεβ. Μητροπολίτης Έλβετίας κ. Ίερεμίας καί θά παρεκάλουν νά μάς είπη, πώς βλέπει τό θέμα τούτο καί εάν συμφωνῇ μέ τήν πρότασιν.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Έλβετίας κ. Ίερεμίας: Εύχαριστώ, Σεβ. άγιε Πρόεδρε. Ως γραμματεὺς επί της προπαρασκευῆς της Αγίας καί Μεγάλης Συνόδου είμαι ταυτοχρόνως έντός καί έκτός της Διασκέψεως καί νομίζω ότι, κατά τά καθιερωμένα, δέν έχω ούτε δι-

καίωμα ψήφου. Δέν ἔχω ἰδιαιτέρας ἀντιρρήσεις ἐπὶ τῆς προτάσεως, ἀλλὰ ἐδῶ ἐξετάζομεν τό γενικόν συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰ πρακτικά θέματα. Ἀπό θεωρητικῆς, τυπικῆς πλευρᾶς εἶναι ἐφικτή μία τοιαύτη συνέλευσις, ἂν καὶ θεωρῶ ὅτι δέν ὑπάρχει συνοχή. Συμφώνως ὅμως πρὸς τό σκεπτικόν τῆς μὴ ἐντάξεως τῆς Ἑλβετίας εἰς τὰς ἀναφερομένας περιοχάς εἰς τό κείμενον τοῦ 1993, νομίζω ὅτι ἡ χώρα αὕτη ἀποτελεῖ ἐξαίρεσιν, ἴσως λόγῳ εἴτε τῆς υπάρξεως τοῦ Ὁρθοδόξου Κέντρου καὶ τῆς ἐντός αὐτοῦ λειτουργούσης Γραμματείας ἐπὶ τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, εἴτε λόγῳ τῆς ἰδιαιτερότητος τῆς χώρας, εἴτε διότι δέν εἶναι πλήρες μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως. Ἐάν ἡ Διάσκεψις ἀποφασίσῃ τὴν ἔνταξιν τῆς Ἑλβετίας εἰς τὴν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν τῆς Αὐστρίας ἴσως δημιουργηθοῦν ὠρισμένα προβλήματα καὶ πιθανόν παραμείνῃ ψιλῷ τῷ ὀνόματι. Διότι ἡ Αὐστρία ἔχει τὰ ἰδικά της τοπικά προβλήματα (τό θέμα τῆς Οὐγγαρίας κ.λπ.), τὰ ὅποια ὀφείλει νὰ ἐπιλύῃ κανονικῶς μέ τὴν συνεχῆ ἐπαφήν τῶν ἐκεῖ ἐπισκόπων καὶ ἡ Ἑλβετία ἔχει, ἐπαναλαμβάνω, ἰδιαίτερον ρόλον καὶ θέσιν ἐντός τῆς Εὐρώπης. Δέν γνωρίζω ἐπίσης ποῖον θὰ εἶναι τό κέντρον εἰς περίπτωσιν ἐνώσεως, ἡ Ἑλβετία ἢ ἡ Αὐστρία, δημιουργοῦσα ἐνδεχομένως θέμα πρεσβείων μεταξύ δύο ἱεραρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἰδοὺ τὰ δεδομένα. Ἡ παροῦσα Διάσκεψις ἀποστολὴν ἔχει τὴν διευθέτησιν τῶν θεμάτων κατὰ τὸν καλλίτερον δυνατόν τρόπον, μέ σκοπόν τὴν πρόοδον καὶ τὴν διευκόλυνσιν τῶν περιοχῶν, τὴν πρὸς τοὺς ἔξω κοινὴν μαρτυρίαν, τὴν συνεννόησιν μετὰ τῶν τοπικῶν Ἀρχῶν, κ.λπ. Ἐπομένως ἡ σύνθεσις εἶναι ἰδιαιτέρως σημαντικὴ, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν γλωσσικῶν διαφορῶν, τῆς ἰδιαιτερότητος τῶν προβλημάτων, τὰ ὅποια ἐκάστη Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις καλεῖται νὰ ἀντιμετωπίσῃ. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Ἑλβετίας, ἐάν κατανοῶ καλῶς ἐκεῖνα τὰ ὅποια εἶπατε, παρὰ τὰς ἰδιαιτερότητας τῆς Ἑλβετίας, ἡ ἐνδεχομένη συνένωσις μετὰ τῆς Αὐστρίας θὰ ᾔτο ἀποδεκτὴ ἐκ μέρους σας. Βεβαίως, ἐθέσατε τό θέμα τῶν ἐδρῶν τῶν συνελεύσεων, τό ὅποιον οὐδέν κείμενον καλύπτει καὶ δέν γνωρίζω διατί. Ἴσως ὁ Κανονισμός τό προβλέπει. Καλύπτει τό θέμα τῆς ἐδρας;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τόν Κανονισμόν προβλέπεται ὅτι αἱ συνελεύσεις θὰ ὀρίσουν τὴν ἑδραν αὐτῶν. Προφανῶς, ἐκεῖ ὅπου ἐδρεύει ἡ πρῶτος τῆς συνελεύσεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνεῖτε μέ τὴν ἵδρυσιν περιοχῆς, ἡ ὅποια θὰ ὀνομάζεται Ἑλβετία καὶ Αὐστρία; Νομίζω ὅτι ἡ Ἑλβετία

εἶναι πολυπληθεστέρα ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξων πιστῶν.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Εμμανουήλ: Ὁχι, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε. Νομίζω ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀρθοδόξων πιστῶν, τῶν Σερβῶν ἰδιαίτερος, εἶναι πολὺ μεγαλύτερος εἰς τὴν Αὐστρίαν. Λέγεται ὅτι ἐκεῖ κατοικοῦν περὶ τοὺς 300.000 Ὀρθόδοξοι.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τὴν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ 1993, ἡ Ἑλβετία δὲν συμπεριελήφθη εἰς τὸν κατάλογον τῶν πρὸς ἴδρυσιν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων διὰ δύο λόγους: πρῶτον, διότι ὑπάρχει εἰς μόνον ἐπίσκοπος καὶ δεύτερον, διότι ὅλοι οἱ ἐν Ἑλβετίᾳ ἱερεῖς μνημονεύουν τὸν ἐπίσκοπον τοῦτον, ἀνεξαρτήτως τῆς κανονικῆς δικαιοδοσίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν. Ἔτσι ἦσαν τοῦλάχιστον τὰ πράγματα, ὅταν Μητροπολίτης Ἑλβετίας ἦτο ὁ νῦν Ἀδριανουπόλεως κ. Δαμασκηνός. Δὲν γνωρίζω, ἐάν ἐπῆλθον ἀλλαγαί. Ἀλλὰ τότε, διὰ τὸν λόγον τοῦτον δὲν συμπεριελήφθη ἡ Ἑλβετία *expressis verbis* εἰς τὰς Ἐπισκοπικὰς συνελεύσεις.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Περιστερίου διὰ τὴν πληροφориαν. Τί λέγει ὁ ἅγιος Ἑλβετίας ἐπ' αὐτοῦ;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίας: Ἐάν ἡ ἴδρυσις χωριστῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως εἰς τὴν Ἑλβετίαν δὲν ἀντιτίθεται εἰς ἕτερα ἐπιχειρήματα καὶ δικαιολογεῖται, δὲν ἔχω ἀντίρρησην.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλὰ ἐάν δὲν ὑπάρχουν ἕτεροι ἐπίσκοποι, τί συνέλευσις θά εἶναι;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίας: Ὑπάρχουν, ἐπὶ παραδείγματι τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, μέ ἕδραν τὴν Γερμανίαν, τῆς ἐδῶ ρουμανικῆς μειονότητος, μέ ἕδραν τὸ Παρίσι. Ἐπομένως, οἱ ἐπίσκοποι οὗτοι, οἱ ὅποιοι οὕτως ἢ ἄλλως ἔρχονται ἐδῶ, δύνανται νὰ συνταχθοῦν εἰς τὴν δημιουργίαν προϋποθέσεων καλῆς συνεργασίας εἰς τοπικόν ἐπίπεδον, ἄνευ παρεμβάσεως τῶν προβλημάτων ἄλλων περιοχῶν, ὡς ἐκείνων τῆς Αὐστρίας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπομένως θά συνηγορούσατε καὶ ἐσεῖς ὑπὲρ τῆς δημιουργίας Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως εἰς τὴν Ἑλβετίαν.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίας: Δὲν ἀνεφέρθη τότε, δύναται νὰ ἀναφερθῇ τώρα ἐντὸς τοῦ νέου συστήματος. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι πράγματι ἡ Ἑλβετία ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον χῶρον, ὃχι μόνον λόγῳ τῆς ἰδιαιτερότητος τῶν προβλημάτων τῶν ἐδῶ Ὀρθοδόξων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπαφῶν μετὰ τῶν τοπικῶν κυβερνητικῶν καὶ ἄλλων ἀρχῶν, αἱ ὁποῖαι ὑπολογίζουν εἰς τὴν ἐπὶ τόπου παρουσίαν τῆς Ὀρθοδοξίας, τὴν ὁποίαν θά ἐνισχύσῃ ἡ δημιουργία Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως εἰς Ἑλβετίαν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ συνέλευσις αὕτη πρέπει νά εἶναι αὐτοτελής;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίας: Κατά τήν γνώμην μου δύναται καί εἶναι πλέον συμφέρον νά εἶναι αὐτοτελής. Ἐάν ὅμως ἡ Διάσκεψις ἀποφασίσῃ τήν ἔνωσιν μέ ἄλλην Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν, δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι θά συμμορφωθῶμεν πρὸς τήν ἀπόφασιν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν ἡ Ἑλβετία ἀποτελέσῃ αὐτοτελῆ συνέλευσιν, ἡ Αὐστρία θά εἶναι καί αὕτη αὐτοτελής;

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θεωρῶ λογικόν νά διαχωρίσωμεν τήν Αὐστρίαν καί τήν Ἑλβετίαν, ἔστω καί ἂν εἰς ἐκάστην συμμετέχουν 3 ἢ 4 ἀρχιερεῖς, διότι εἶναι χώραι ἐντελῶς διαφορετικάί, μέ διαφορετικά προβλήματα. Εἰς τήν Αὐστρίαν, ὅπου διηκόνησα ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, ἐνθυμοῦμαι πολὺ καλῶς ὅτι ἤδη συνεδριάζομεν μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Αὐστρίας, τοῦ Σέρβου Μητροπολίτου Κωνσταντίνου, εἶχομεν δηλαδή θέσει τὰ σπάργανα τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Τό γεγονός ὅτι ἐκάστη θά εἶναι ὀλιγάριθμος δέν σημαίνει ἀπολύτως τίποτε. Θεωρῶ ὅτι δέν ἀξίζει τόν κόπον νά ἐνώσωμεν τεχνητῶς εἰς μίαν συνέλευσιν δύο χώρας, αἱ ὁποῖαι θά ἔχουν κατόπιν διαφορετικάς προτεραιότητας, πρόγραμμα ἐργασίας (agenda) κ.λπ.

Ο Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Θά συμφωνήσω μέ τήν πρότασιν τοῦ ἁγίου Ἑλβετίας νά ἰδρυθῇ μία κεχωρισμένη Ἐπισκοπική συνέλευσις, διότι τὰ πράγματα ἥλλαξαν ἀπό τό 1993. Ἡ Αὐστρία ἔχει τὰ ἰδικά της προβλήματα, τήν ἰδικήν της σύνθεσιν καί συνεργασίαν μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν. Αὐστρία καί Ἑλβετία εἶναι διαφορετικάί. Θά συνηγόρουν λοιπόν ὑπέρ τῆς ἀπόψεως τοῦ ἁγίου Ἑλβετίας νά ὑπάρξῃ κεχωρισμένη Ἐπισκοπική συνέλευσις *Ἑλβετία καί Λιχτενστάιν*.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Πρέπει ὅμως νά συνεξετάσωμεν τὰ δύο θέματα. Ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις τῆς Αὐστρίας θά εἶναι καί ἐκείνη αὐτοτελής; Δηλαδή δύο αὐτοτελεῖς συνελεύσεις, ὅπως εἰσηγήθη ὁ Αρχιεπίσκοπος Ἱλαρίων; Νομίζω ὅτι καί ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας εἶχεν ἀρχικῶς προτείνει αὐτοτελῆ Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν διά τήν Ἑλβετίαν. Ἐπομένως, συμφωνοῦμεν, *vii. Αὐστρία. viii. Ἑλβετία καί Λιχτενστάιν*.

Ἄς ἔλθωμεν εἰς τήν Γερμανίαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ μεγάλην περιοχὴν καί δικαιολογεῖται ἡ ὑπαρξίς μιᾶς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Ἐχετε πρότασιν περὶ προσαρτήσεως εἰς τήν Γερμανίαν ἐτέρας περιοχῆς, οὕτως ὥστε νά ἀποφύγωμεν κατὰ τό δυνατόν τήν μεγάλην κατάτμησιν; Κατά τήν προσωπικήν μου ἀποψιν, ἡ Σκανδιναβία θά ἠδύνατο νά προσαρτηθῇ εἰς τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν τῆς Γερμανίας.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανία καὶ Μ. Βρεταννία κ. Μάρκος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τὴν Γερμανίαν ἔχομεν τὴν ἐμπειρίαν συνεργασίας τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, νομίζω δέ ὅτι μετὰ μεγίστης δυσκολίας θά προσετίθετο ἡ Σκανδιναυῖα. Θεωρῶ λογικώτερον ἡ Σκανδιναυῖα νὰ ἀποτελέσῃ κεχωρισμένην Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζετε ὅτι ἡ Σκανδιναυῖα δύναται νὰ ἐπιβιώσῃ ὡς κεχωρισμένη Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις; Δέν γνωρίζω ἀκριβῶς τὴν κατάστασιν ἐκεῖ, ἀλλὰ ἀπὸ πλευρᾶς τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ὑπάρχει μόνον εἰς μητροπολίτης. Ὑπάρχουν νομίζω ὠρισμένοι ἐνορίαὶ ἐκ τῆς Μητροπόλεως Γαλλίας, τῆς Ἐξαρχίας τῶν Παρισίων...

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι καὶ διὰ λόγους γλωσσικοὺς καὶ παραδόσεως, ἀλλὰ καὶ διότι ὑπάρχουν ἐκεῖ ἐπίσκοποι, ἐκτός τοῦ Μητροπολίτου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, δύο ἐπίσκοποι τῆς Σερβικῆς καὶ τῆς Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας, δέν γνωρίζω δέ ἐάν καὶ ὁ ἀδελφός τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας ἔχει ἐκεῖ ποίμνιον, θά ἡδύνατο νὰ γίνῃ μία αὐτοτελὴς Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Καὶ θά περιλαμβάνῃ ὅλα τὰ Σκανδιναυικά κράτη, πλὴν τῆς Φιλανδίας, ἡ ὁποία εἶναι κανονικόν ἔδαφος τῆς Ἐκκλησίας Φιλανδίας. Συμφωνοῦμεν λοιπόν εἰς τὴν ἰδρυσιν μιᾶς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως **α. Γερμανία** καὶ μιᾶς **χι. Σκανδιναυικαὶ Χῶραι**.

Προχωροῦμεν εἰς τὴν πρότασιν περὶ ἰδρύσεως συνελεύσεως εἰς Ἰσπανίαν καὶ Πορτογαλίαν. Τί θά ἐλέγατε περὶ αὐτοῦ; Καὶ ἡ Ἀντιπροσωπία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου θά ἐδέχετο τὴν πρότασιν ταύτην. Νομίζω ὅτι εἶναι πλέον ἀπαραίτητος ἐκεῖ, διότι αὐξάνεται πολὺ ὁ ἀριθμὸς τῶν Ὁρθοδόξων καὶ καλὸν θά ᾔητο ἡ ἀνάπτυξις τῆς μετὰ αὐτῶν συνεργασίας.

Δέν βλέπω ἀντιρρήσεις, ἐπομένως ἐγκρίνεται **xii. Ἰσπανία καὶ Πορτογαλία**.

Ο Θεοφίλ. Επίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Τελευταία ἡ Νοτιοανατολικὴ Ἀσία. Ἀποσύρομεν τὰς ὑπολοίπους περιοχάς, διὰ τὰς ὁποίας εἴχομεν ἀρχικῶς προτείνει τὴν δημιουργίαν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τί ἀκριβῶς περιλαμβάνει;

Ο Θεοφίλ. Επίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Κορέα, Χόνγκ-Κόνγκ, Φιλιππῖναι, Σιγκαπούρη, Ταϊβάν...

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Βεβαίως, ἐκεῖ ὑπάρχει πρακτικὸν πρόβλημα, λόγω τῶν μεγάλων ἀποστάσεων. Πῶς θά μετακινοῦνται οἱ ἐπίσκοποι διὰ νὰ λαμβάνουν μέρος εἰς τὴν συνέλευσιν; Τί θά ἐλέγατε περὶ αὐτοῦ;

Ο Αίδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐφ' ὅσον προοιμιακῶς λέγομεν ὅτι δημιουργοῦνται εἰς ἓν **πρῶτον στάδιον** Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις, ἃς ἴδωμεν πῶς θὰ ἐξελιχθῇ ἡ ὀρθόδοξος παρουσία εἰς τὴν Νοτιοανατολικὴν Ἀσίαν καί, εἰς ἐπομένην φάσιν, βλέπομεν τί θὰ γίνη μέ τὴν περιοχὴν ταύτην.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐννοεῖτε νὰ ἀναβληθῇ;

Ο Αίδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Ναί, νὰ ἀναβληθῇ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἄγιε Καμπινεάνουλ, ἔχετε σοβαρὰν ἀντίρρησην ἐπ' αὐτοῦ;

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Ὅχι, ἀλλὰ διερωτῶμαι πῶς θὰ συναντηθοῦν καί θὰ συνεργασθοῦν οἱ ἐκεῖ ἐπίσκοποι; Εἰς ποίας συνελεύσεις θὰ συμμετέχουν;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τό πρόβλημα εἶναι ὅτι ὑπάρχουν τόσαι χῶραι ἐκεῖ καί ὑπάρχει μεγάλη δυσκολία ἐκ τῶν πραγμάτων.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἤμπορῶ νὰ ἐρωτήσω πόσοι ἐπίσκοποι διακονοῦν ἐκεῖ; Τοῦλάχιστον, ὁμιλοῦντες περὶ Νοτιοανατολικῆς Ἀσίας, ἐννοοῦμεν τὴν Ἰνδίαν, τὴν Σιγκαπούρην καί τὰς Φιλιππίνας, ὅπως ἀνεφέρατε, πόσοι ἐπίσκοποι διακονοῦν ἐκεῖ; Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, ὑπάρχει εἰς μητροπολίτης εἰς τὴν περιοχὴν καί ὑπὸ ἴδρυσιν ἑτέρα μητρόπολις (Σιγκαπούρης – Χόνγκ-Κόνγκ).

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Δέν ἐπιμένω, δύναται νὰ ἀναβληθῇ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἃς τό ἀφήσωμεν, διότι τό ἐκεῖ τοπίον εἶναι ὀλίγον ἀσαφές. Ἐπομένως, ἐπαναλαμβάνω διὰ νὰ εἵμεθα σαφεῖς, καταλήγομεν εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν ἑξῆς Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων: *i. Βόρειος καὶ Κεντρικὴ Ἀμερικὴ, ii. Νότιος Ἀμερικὴ, iii. Αὐστραλία, Ν. Ζηλανδία καὶ Ὠκεανία, iv. Μ. Βρεταννία καὶ Ἰρλανδία, v. Γαλλία, vi. Βέλγιον, Ὁλλανδία καὶ Λουξεμβούργον, vii. Αὐστρία, viii. Ἰταλία καὶ Μάλτα, ix. Ἑλβετία καὶ Λιχτενστάιν, x. Γερμανία, xi. Σκανδιναυικαὶ Χῶραι, xii. Ἰσπανία καὶ Πορτογαλία.*

Ο Ἐντισμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ πρότασις τοῦ ἁγίου Φιλομηλίου νὰ χωρισθοῦν αἱ ΗΠΑ καὶ ὁ Καναδὰς ἀπερρίφθη;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἀπερρίφθη πρὸς τό παρόν. Βεβαίως, ἡ πρότασις εἶναι εὐλογος, ἀλλὰ αἱ ἀποφάσεις αὗται δέν εἶναι ὀριστικά. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἐκ τῶν πραγμάτων θὰ χρειασθῇ νέα ρυθμίσεις καὶ ἴσως πρέπει νὰ προβλέψωμεν μίαν διαδικασίαν, δηλαδή μέ ποῖον τρόπον θὰ γίνωνται νέα ρυθμίσεις. Ἐφ' ὅσον ὁμως ὑπάρχουν

αντιρρήσεις ως προς τόν διαχωρισμόν Καναδά καί Β. Αμερικής δέν δυνάμεθα νά ἐπιμείνωμεν, ἐκτός καί ἂν αἱ ἀντιρρήσεις αὗται δέν εἶναι τόσον σοβαραί.

Ο Ἑλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν γνωρίζω ἐάν εἶναι τοῦ παρόντος, ἀλλά νομίζω ὅτι ὅσον ἀφορᾷ εἰς τήν τελευταίαν σκέψιν, τήν ὁποίαν ἐξεφράσατε, ὡς πρὸς τήν πρόβλεψιν διαδικασίας νέων ρυθμίσεων, ἔχω τήν ἐξῆς πρότασιν: «Δημιουργία νέων, κατάργησις ἢ κατάτμησις ἢ συγχώνευσις τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων γίνεται μετ' ἀπόφασιν τῶν Προκαθημένων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, κατὰ τὰ πανορθόδοξως ἰσχύοντα, ἢ μετ' ἀπόφασιν τῆς συνάξεως τῶν Προκαθημένων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, κατόπιν αἰτήσεως Ἐκκλησίας τινός ἢ τοῦ προέδρου Ἐπισκοπικῆς τινός συνελεύσεως πρὸς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ διά τήν πρότασιν ταύτην, ὅμως ὅταν τό ἀνέφερον δέν ἐννοοῦσα ὅτι πρέπει νά ἀποφασισθῇ τό θέμα τοῦτο τώρα. Ὅπωςδήποτε θά τό ἀντιμετωπίσωμεν, νομίζω δέ ὅτι ὑπάρχει σχετική ἐπ' αὐτοῦ παράγραφος κατωτέρω. Ἄς ἀφήσωμεν λοιπόν δι' ἀργότερον τήν πρότασίν σας καί ἄς ἐπικεντρώσωμεν τώρα τήν συζήτησιν εἰς τό θέμα *Καναδά καί ΗΠΑ*. Ἐπιμένομεν νά μὴ γίνῃ ὁ διαχωρισμός οὗτος;

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ παρούσα Διάσκεψις δέν δύναται τήν στιγμὴν ταύτην νά ἀποφασίσῃ νά γίνῃ ὁ διαχωρισμός. Τό μόνον τό ὁποῖον δυνάμεθα εἶναι νά ἐγκρίνωμεν ἐκεῖνο, τό ὁποῖον εἶχεν ἀποφασισθῇ. Ἄλλως ἐμπλεκόμεθα εἰς μίαν περιπέτειαν, ἡ ὁποία δέν ἐκφράζει τήν στιγμὴν ταύτην τὰς ἐπιλογάς τῶν Ἐκκλησιῶν. Αἱ θέσεις τῶν Ἐκκλησιῶν ἔχουν ἀπολύτως ἐκφρασθῇ καί εἰς τὰς προηγουμένας συζητήσεις τοῦ 1993. Τὰς γνωρίζομεν καί νομίζω ὅτι δέν ἔχουν ἀλλάξει. Ἀλλά οὔτε καί ἡ ἐφαρμογή τοιαύτης ἀποφάσεως θά καταστῇ δυνατή τήν στιγμὴν ταύτην, ἄνευ προηγουμένης προετοιμασίας τῶν Ἐκκλησιῶν ὡς πρὸς τὰς ἤδη διαμεμορφωμένας δομάς. Κατά συνέπειαν, τό θέμα τῆς πιθανῆς διακρίσεως τῶν δύο περιοχῶν δέν εἶναι ὥριμον πρὸς συζήτησιν τήν στιγμὴν ταύτην. Ὁ διαχωρισμός οὗτος ἴσως ἤθελε προκύψει εἰς τό μέλλον, ἀλλά τήν στιγμὴν ταύτην οὔτε αἱ Ἐκκλησίαι δύνανται νά ἐπιβάλουν πιθανήν ἀπόφασιν τῆς ἡμετέρας Διασκέψεως εἰς τήν Διασποράν τῆς Βορείου Αμερικής. Αὕτη εἶναι ἡ γνώμη μου.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἤθελον ἀπλῶς νά ὑπενθυμίσω ὅτι ἐκεῖ ὅπου ἀναφέρεται ἡ Σκανδιναυία πρέπει νά προστεθῇ: (*ἐκτός τῆς Φιλανδίας*).

Ο Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαράς: Υπάρχει καί εἰς τὰ Πρακτικά τοῦ 1993: «πλήν Φιλλανδίας».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νά τό ἐντάξωμεν διά νά εἴμεθα σαφεῖς.

Ο Έλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἤθελον νά εἶπω ὅτι ὑπάρχουν ὀλιγώτεροι σχέσεις μεταξύ Κεντρικῆς καί Βορείου Ἀμερικῆς, παρὰ μεταξύ Βορείου Ἀμερικῆς καί Καναδᾶ. Ὅποτε, ἄς κρατήσωμεν τήν Βόρειον Ἀμερικὴν ὡς ἐνότητα.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐννοεῖτε καί τήν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν ὡς ἐτέραν ἐνότητα;

Ο Έλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Ὁχι, ἡ παρατήρησίς μου σκοπόν εἶχε νά δείξῃ ὅτι δέν δυνάμεθα νά χωρίσωμεν τόν Καναδᾶ ἀπὸ τήν Βόρειον Ἀμερικὴν, ἐνῶ διατηροῦμεν μαζί τήν Βόρειον καί τήν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εἰς ἀκόμη λόγος νά τό ἀφήσωμεν ὡς ἔχει. Ἴσως ἀλλάξῃ ἀργότερον. Ἐπομένως, λήγει τό θέμα καί νομίζω ἔχομεν καλύψει τό σημεῖον τῆς διαμορφώσεως τῶν περιοχῶν.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἤθελον ἀπλῶς νά εἶπω ὅτι, ἐφ' ὅσον ἡ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις εἰς τήν Ἀμερικὴν ἐργάζεται πολὺ καλῶς καί ἔχει ἐπιφέρει κλίμα ἀπολύτου συνεργασίας μεταξύ τῶν Ὁρθοδόξων, δέν θά ἦτο καλόν νά λάβωμεν ἀπόφασιν δίχα τῆς γνώμης τῆς ἐν λόγω Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ἡ ὁποία ἤδη ὑπάρχει. Διὰ τόν λόγον τοῦτον, ἄς ἀποφύγωμεν τήν ἴδρυσιν ἰδιαιτέρας συνελεύσεως εἰς τόν Καναδᾶν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, νομίζω ὅτι τό θέμα ἔληξεν ὡς πρὸς τόν Καναδᾶν.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διαφωνῶ. Κατ' ἀρχήν, *de facto* ὁ χωρισμός ὑφίσταται. Εἶναι ἄλλη ἡ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις τοῦ Καναδᾶ καί ἄλλη ἡ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις τῶν ΗΠΑ. Νομίζω ἐπ' αὐτοῦ δέν διαφωνεῖ ὁ ἅγιος Φιλομηλίου. Κατόπιν, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἔχομεν τόσον πολὺ κατατμήσει τήν Εὐρώπην, δημιουργοῦντες μικράς Ἐπισκοπικὰς συνελεύσεις, δέν δυνάμεθα ἐξ ἀντιθέτου, εἰς τὰς ἀχανεῖς ταύτας χώρας, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ μίαν Εὐρώπην ἐξ ἐπόψεως ἐκτάσεως καί πληθυσμοῦ Ὁρθοδόξων, μέ δεκάδας ἐπισκόπων – ἤκουσα χθές ὅτι εἰς τήν SCOBA ὑπάρχουν 50 ἐπίσκοποι – νά προσθέσωμεν καί τούς ἐπισκόπους τοῦ Καναδᾶ. Νομίζω ὅτι εἶναι λογικόν νά χωρισθοῦν. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης ἐν Δυτικῇ καί Κεντρῷ Εὐρώπῃ κ. Ἰωάννης: Συγγνώμην, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἀλλά νομίζω ὅτι τό θέμα εἶχε συζητηθῇ εἰς τήν προηγουμένην συνεδρίαν καί ὅτι εἶχε λήξει. Απεφασίσθη νά μὴ γίνῃ διαχωρισμός. Εἰς τό μέλλον θά ἴδωμεν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Έχετε δίκαιον, ἔτσι εἶναι. Λοιπόν, ὁ κατάλογος ἔχει ὅπως τὸν ἐξεφώνησα προηγουμένως. Συνεχίζομεν μέτῃν ἐξέτασιν τῆς δευτέρας παραγράφου τοῦ σημείου 1. Ἐχετε νὰ προτείνητε ἀλλαγὰς ἐπ' αὐτοῦ;

Ο Ἐλλογμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ τελευταία φράσις τῆς δευτέρας παραγράφου τοῦ σημείου 1. δέν εἶναι σαφής, δι' ἐμέ τοῦλάχιστον. Ποῖαι εἶναι αἱ ἐνορίαι, αἱ ὁποῖαι δέν περιλαμβάνονται εἰς τὰς ὡς ἄνω περιοχάς;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἀφήσαμεν, π. χ., τὴν Νοτιοανατολικὴν Ἀσίαν.

Ο Ἐλλογμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Συγγνώμην, ἀναφέρομαι εἰς τὸ σημεῖον ὅπου λέγεται: «ἐπὶ τῶν ἤδη ὑφισταμένων ἐνοριῶν, τῶν μὴ περιλαμβανομένων εἰς τὰς ὡς ἄνω περιοχάς». Ἡ φράσις αὕτη δέν εἶναι σαφής οὔτε εἰς τὸ ἑλληνικόν, οὔτε εἰς τὸ ρωσσικόν κείμενον. Ἴσως ὁ Καθηγ. κ. Φειδᾶς, ὁ ὁποῖος ἦτο μέλος τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς, θά ἡδύνατο νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχει δίκαιον ὁ Καθηγ. κ. Δημητρώφ ὅτι ἡ φράσις δέν εἶναι ἐξαιρετικῶς σαφής. Τὸ κείμενον δέν ἐννοεῖ τὰς ἐνορίας, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται ἐκτὸς περιγραφῆς. Ἐννοεῖ ἐνορίας, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς ἑτέραν περιγεγραμμένην περιοχὴν Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ἀλλὰ δέν ὑπάρχει ἐκεῖ ἐπίσκοπος τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν. Δηλαδή, τὰς ἐνορίας π.χ. ἐνός ἐπισκόπου, ὁ ὁποῖος ἐδρεύει εἰς Γερμανίαν καὶ εἶναι ἐπομένως μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως Γερμανίας, ἀλλὰ ἔχει τὴν εὐθύνην ἐνορίας καὶ εἰς Γαλλίαν, χωρὶς νὰ κατοικῇ ἐκεῖ, θά εἶναι μέλος καὶ τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως τῆς Γαλλίας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι ἡ διατύπωσις θά ἔπρεπε νὰ ἦτο ὡς ἐξῆς: «Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Διασποράς, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν εἰς τὴν Διασποράν καὶ ἔχουν ἐνορίας εἰς περισσοτέρας περιοχάς, θά εἶναι μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων τῶν περιοχῶν αὐτῶν...

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ὅλων τῶν περιοχῶν, δηλαδή καὶ περισσοτέρων τῆς μιᾶς...

Ο Σεβ. Πρόεδρος: ... ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν ἐνορίαι ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν εἰς τὰς περιοχὰς ταύτας».

Ἀκολουθεῖ συζήτησις μετὰ τοῦ Προέδρου καὶ τοῦ Καθηγ. κ. Φειδᾶ περί τῆς κατὰ τὸ δυνατόν σαφεστέρας διατυπώσεως τῆς φράσεως.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ οὐσία, τὴν ὁποίαν θέλομεν νὰ διασώσωμεν εἶναι ὅτι οἱ ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι μετέχουν εἰς τὰς Ἐπισκοπικὰς συνελεύσεις, δέν παύουν νὰ ἀσκοῦν τὰ δικαιώματά των καὶ εἰς ἐνορίας

εύρισκομένης εκτός των συνελεύσεων τούτων.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Όχι, δεν είναι τό πνεῦμα τῆς παραγράφου. Δεν είναι ἰδικόν μας ἔργον νά εἰπωμεν ὅτι ἀσκοῦν ἢ ὅτι παύουν νά ἀσκοῦν τά δικαιώματά των.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ὡς μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Αὐτό εἶναι τό νόημα καί συμφώνως πρὸς τά Πρακτικά τοῦ 1993.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εἶναι μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων τῶν περιοχῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἔχουν ἐνορίας. Ἄρα ἡ ἔμφασις δίδεται εἰς τὴν ιδιότητα αὐτῶν ὡς μελῶν τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, εἰς τὰς ὁποίας διαθέτουν ἐνορίας. Ἡ διατύπωσις πρέπει νά εἶναι ὅτι δέν παύουν νά εἶναι μέλη καί ὅχι ὅτι δέν παύουν νά ἀσκοῦν τά δικαιώματά των.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, ἐάν εἷς ἐπίσκοπος συνελεύσεως συμβαίνει νά ἔχη ἐνορίας ἐκτός τῆς περιοχῆς τῆς ἐν λόγῳ Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, δέν χάνει τό δικαίωμα νά ἀσκῇ τά καθήκοντά του καί ἐκτός τῆς περιοχῆς ταύτης. Αὐτό θέλομεν νά διασώσωμεν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ποία δικαιώματα; Μετέχει εἰς τὴν ἑτέραν συνέλευσιν, εἰς 2, 3 ἢ καί περισσότερας.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Μάλιστα, τότε πρέπει ἡ διατύπωσις νά ἀναφέρῃ: «εἰς ὅσας συνελεύσεις διασώζουν ἐνορίας...»

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: «Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Διασπορᾶς θά εἶναι μέλη ὅλων τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων εἰς τὰς ὁποίας ἔχουν ἐνορίας».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Προτείνω τὴν ἐξῆς διατύπωσιν: «Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Διασπορᾶς, οἱ ὅποιοι κατοικοῦν εἰς τὴν Διασποράν καί ἔχουν ἐνορίας εἰς περισσότερας περιοχάς, θά εἶναι μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων τῶν περιοχῶν αὐτῶν».

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, ἐφ' ὅσον εἶναι ἐπίσκοποι τῆς Διασπορᾶς, δέν χρειάζεται ἡ φράσις: «οἱ ὅποιοι κατοικοῦν εἰς τὴν Διασποράν».

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Δύναται νά ἀπαλειφθῇ ἡ φράσις: «οἱ ὅποιοι κατοικοῦν εἰς τὴν Διασποράν», καίτοι δέν εἶναι ἀσήμαντη.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Προτείνω τὴν ἐξῆς διατύπωσιν: «Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Διασπορᾶς, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἐνορίας εἰς περισσότερας περιοχάς, θά εἶναι μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καί τῶν περιοχῶν αὐτῶν».

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Εἶναι ἀπολύτως ὀρθή ἡ διατύπωσίς σας, αὐτό θέλομεν νά εἰπωμεν.

Ο Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαράς: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, συγγνώμην διότι λαμβάνω τόν λόγον. Εἰς τὰς συζητήσεις ἐπὶ τοῦ θέματος, τό 1993 (σελ. 91 τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου), ὠρισμένοι ἐπίσκοποι, π.χ. ὁ τότε Μητροπολίτης Σμολένσκ εἰς Οὐγγαρίαν, ἤσκουν δικαιοδοσίαν εἰς τήν Διασποράν, ἔχοντες τήν ἔδραν αὐτῶν ἐντός τοῦ ἐδάφους τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Ἴσως διὰ τόν λόγον τοῦτον, προσετέθη ἡ φράσις: «οἱ ὅποιοι κατοικοῦν εἰς τήν Διασποράν».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, Πανοσιολογιώτατε. Τότε ὑπάρχει πρόβλημα καί πρέπει νά παραμείνη ἡ φράσις: «οἱ ὅποιοι κατοικοῦν εἰς τήν Διασποράν». Ἐπαναλαμβάνω τήν διατύπωσιν: «Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Διασποράς, οἱ ὅποιοι κατοικοῦν εἰς τήν Διασποράν καί ἔχουν ἐνορίας εἰς περισσοτέρας περιοχάς, θά εἶναι μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελύσεων καί τῶν περιοχῶν αὐτῶν». Δέν βλέπω ἀντιρρήσεις. Προχωροῦμεν εἰς τήν § 2 τοῦ κειμένου τοῦ 1993. Ὑπάρχουν ἐπ' αὐτοῦ παρατηρήσεις;

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, ἡ παράγραφος χρειάζεται τώρα θετικήν διατύπωσιν, ἐφ' ὅσον αὕτη ἀπηρθύνετο εἰς τήν παροῦσαν Διάσκεψιν. Πρέπει δηλαδή νά ἀναδιατυπωθῇ τό κείμενον, λέγοντες πλέον τί ἀπεφάσισεν ἡ παροῦσα Διάσκεψις.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Μήπως τότε πρέπει νά διαγράψωμεν ἐντελῶς τήν παράγραφον καί ὅχι νά τήν ἀναδιατυπώσωμεν; Ἡ παράγραφος ἀποτελεῖ πρότασιν πρὸς τήν ἡμετέραν Διάσκεψιν ὅπως ἀποφασίσῃ ἐπὶ τῶν προτεινομένων θεμάτων. Τί πρέπει νά εἰπώμεν ἐπ' αὐτοῦ;

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ὅτι ἡ ἡμετέρα Διάσκεψις ἀπεδέχθη τό σχέδιον **Κανονισμοῦ**, τό ὅποῖον συνετάχθη ὑπὸ διορθοδόξου Συνεδρίου κανονολόγων κατ' ἐντολήν αὐτῆς πρὸς τήν Γραμματείαν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὅταν ἀποδεχθῶμεν τό σχέδιον Κανονισμοῦ, δέν θά φανῇ ὅτι τό ἀπεδέχθημεν;

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Δέν θά τό δηλώσωμεν;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νά τό δηλώσωμεν ἐδῶ, ὅτι θά τό δεχθῶμεν;

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ὑπάρχει ἐντολή ἐδῶ, ἀλλά καί κατωτέρω, τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1993 πρὸς τήν Γραμματείαν, ὅπως ἐτοιμάσῃ σχέδιον **Κανονισμοῦ**. Θά διαγραφοῦν ὅλαι αἱ παράγραφοι, αἱ ὅποιαι προσδιορίζουν τό περιεχόμενον τοῦ Κανονισμοῦ;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὅχι, πρόκειται περὶ βασικῶν ἀρχῶν, ἐπὶ

τῶν ὁποίων στηρίζεται ὁ Κανονισμός.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ακριβῶς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Θά μείνουν, ἀλλά δέν πρέπει νά μείνη ἡ παράγραφος, ἡ ὁποία λέγει ὅτι παραπέμπεται εἰς τήν Δ' Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ὑπάρχει ἐντολή διὰ τήν σύνταξιν τοῦ Κανονισμοῦ, τόν ὁποῖον ἀποδεχόμεθα. Δέν τόν ἀποδεχόμεθα;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Αὐτό θά φανῇ μετά, ἂν τόν δεχώμεθα. Ἐδῶ τώρα τί σχέσιν ἔχει;

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Αἱ ἐπόμεναι παράγραφοι θά πρέπει νά ἀναφέρονται εἰς ἕν κείμενον, τό ὁποῖον εἰσάγεται. Αποδεχόμεθα τόν **Κανονισμόν** τόν συνταχθέντα συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχάς, τὰς ὁποίας ὥρισε καί ἐξεπώνησεν ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή τοῦ 1993.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὅπως ἀντιλαμβάνομαι ἐγὼ τὰς ἐπομένας παραγράφους, αὗται καθορίζουν τὰ ὅρια, ἐντός τῶν ὁποίων θά πρέπει νά κινηθῇ ὁ **Κανονισμός λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων**. Τοῦτο ἡ ἡμετέρα Διάσκεψις τό ἐπικροτεῖ ἢ ὄχι. Ἐάν ὄχι, τότε θά πρέπει νά τροποποιήσωμεν ἀναλόγως τόν **Κανονισμόν**. Ἐπομένως, αἱ ἐπόμεναι παράγραφοι εἶναι πολὺ οὐσιαστικά, ἀλλά ἡ ὑπὸ συζήτησιν § 2 δέν ἔχει πλέον νόημα, διότι ἀναφέρει ἀπλῶς τήν διαδικασίαν, ἡ ὁποία θά ἀκολουθηθῇ διὰ τήν ἐκπόνησιν τοῦ Κανονισμοῦ.

Ο Ἐλλογιμ. Δρ Αλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ § 2 δέν ἔχει πλέον θέσιν ἐδῶ. Αφοῦ ἐγκριθῇ ὁ Κανονισμός λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, θά δυνηθῶμεν νά εἴπωμεν, ὡς § 2, ὅτι τό σχέδιον Κανονισμοῦ ἐτροποποιήθη καί ἐνεκρίθη. Ἡ παράγραφος αὕτη ἀναφέρεται εἰς ἕν σχέδιον Κανονισμοῦ. Θά τό μελετήσωμεν καί, ἐάν τό ἐγκρίνωμεν, τότε ἡ § 2 θά διαπιστώσῃ ὅτι ἐνεκρίθη ὁ Κανονισμός. Ἀντιθέτως, ἡ § 3 ἔχει νόημα, διότι ὁμιλεῖ περὶ τῆς ὁμοφωνίας κ.λπ. Ἡ διατύπωσις τῆς § 2 πρέπει νά ἀναβληθῇ ἕως ὅτου μελετηθῇ καί ἐγκριθῇ ὁ Κανονισμός.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Κύριε Λαχάμ, θά ἤθελον νά μοῦ ἐξηγήσετε, πῶς ἐκπίπτει μία παράγραφος, ἐάν δέν δηλωθῇ διατί ἐκπίπτει. Εἰς τήν § 2 πρέπει νά δηλωθῇ ὅτι ἀποδεχόμεθα τό σχέδιον τοῦ Κανονισμοῦ κατὰ τὰς ἀρχάς, αἱ ὁποῖαι διέπουν τήν σύνταξιν αὐτοῦ, ὅπως αὗται ὠρίσθησαν ὑπὸ τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τροποποιημένα. Τοῦτο πρέπει νά φαίνεται ἐδῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Μά αὐτό θά φανῇ εἰς τήν προᾶξιν, ἐάν τό δεχθῶμεν ἢ τό ἀπορρίψωμεν. Θά φανῇ, δέν θά τό δηλώσωμεν. Νά

εἴπωμεν ὅτι θά δεχθῶμεν τόν Κανονισμόν;

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Τλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἤθελον νά ὑποστηρίξω τήν πρότασίν σας, δηλαδή νά ἀπαλείψωμεν γενικῶς τήν § 2 ἐκ τοῦ κειμένου, διότι νομίζω ὅτι τήν στιγμὴν ταύτην οὐδέν ἔχει πλέον νόημα.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν κάποιος ἔχη νά προτείνῃ μίαν διατύπωσιν, ἡ ὁποία νά ἔχη νόημα ἐδῶ, παρακαλῶ νά μᾶς τήν προτείνῃ.

Ο Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφωνῶ μετὰ τοῦ ἁγίου Βολοκολάμσκ νά ἀπαλειφθῇ ἡ § 2 καί νά προστεθῇ μία εἰσαγωγικὴ φράσις εἰς τήν § 3, ἡ ὁποία θά ἡδύνατο νά ἔχη ὡς ἑξῆς: «*Συμφώνως πρὸς τόν Κανονισμόν, τόν ἐκπονηθέντα μερίμνη τῆς Γραμματείας κατόπιν ἐντολῆς τῆς Γ' Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, εἰς τὰς συνελεύσεις ταύτας...*»

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Διαφωνῶ, διὰ τόν λόγον ὅτι δέν συμμορφοῦνται ἡ παροῦσα Διάσκεψις πρὸς τὰς ἀποφάσεις τοῦ **Κανονισμοῦ**, ἀλλὰ ὁ Κανονισμός συμμορφοῦται πρὸς τὰς ἐδῶ ἀναφερομένας ἀρχάς. Ἐπομένως, δέν δυνάμεθα νά εἴπωμεν, «*συμφώνως πρὸς τόν Κανονισμόν...*». Πρῶτον, ἡ παροῦσα Διάσκεψις δέν ἔχει ἀκόμη ἐγκρίνει τόν Κανονισμόν. Ἡ Διάσκεψις ἐγκρίνει τὰς ἀρχάς, βάσει τῶν ὁποίων πρέπει νά διατυπωθῇ ὁ Κανονισμός. Θά τό εἴπωμεν ὅταν ἐγκρίνωμεν τόν Κανονισμόν. Εἶναι ἐντὸς τῶν ἀρμοδιοτήτων μας νά ἐγκρίνωμεν τόν Κανονισμόν, ἀλλὰ ἐδῶ πρέπει νά ἀρκεσθῶμεν εἰς τήν ἔγκρισιν τῶν ἀρχῶν, αἱ ὁποῖαι διατυποῦνται εἰς τὰς § 3, 4 καί 5, διότι ὁ Κανονισμός δέν δύναται νά ἰσχύσῃ, ἐάν δέν εἶναι σύμφωνος πρὸς αὐτάς. Ἐδῶ εἶναι ἡ βάσις.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ἐκπίπτει ἡ § 2. Πρέπει ὁμως νά προστεθῇ μία φράσις εἰς τήν ἀρχὴν τῆς § 3 ὅτι ἀποδεχόμεθα τὰς ἀρχάς, τὰς ὁποίας διέτύπωσεν ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ διὰ τήν σύνταξιν Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καί κατόπιν νά ἀναφέρονται ποῖαι εἶναι αἱ ἀρχαὶ αὗται. Ἀλλὰ δέν ἡμπορεῖ νά μὴν εἰσάγεται ρητῶς, εἰς τί ἀναφέρονται αἱ ἀρχαὶ αὗται.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν εἴπωμεν ἐξ ἀρχῆς ὅτι ἀποδεχόμεθα, σημαίνει ὅτι ἔχομεν ἀποδεχθῇ ὅτι λέγεται κατωτέρω.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ὅταν τελειώσῃ ἡ ἔγκρισις τοῦ κειμένου.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὅταν τελειώσῃ δυνάμεθα νά τό εἴπωμεν. Ἄς συζητήσωμεν τὰς ἐπομένας παραγράφους καί ἐάν τὰς ἀποδεχθῶμεν, δυνάμεθα νά εἴπωμεν ὅτι τὰς ἀπεδέχθημεν καί βάλῃ τούτων κρίνομεν καί τόν Κανονισμόν. Αὕτη εἶναι ἡ φυσιολογικὴ

πορεία των πραγμάτων. Πάντως συνεφωνήσαμεν ότι ή § 2 εκπίπτει. Ἄς προχωρήσωμεν λοιπόν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν § 3, 4 καὶ 5, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὰς προτάσεις τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τὰς ὁποίας καλούμεθα νὰ ἐγκρίνωμεν μέ ἢ ἄνευ ἐκ μέρους ἡμῶν τροποποιήσεων. Θὰ ἐπαναλάβωμεν δηλαδή τὴν διαδικασίαν, τὴν ὁποίαν ἠκολουθήσαμεν κατὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ κειμένου τοῦ 1990, καὶ ὅταν τὰς ἐγκρίνωμεν θὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ Κανονισμός πρέπει νὰ εἶναι σύμφωνος πρὸς τὰς βασικὰς ταύτας ἀρχάς. Ἐρωτῶ, εἰς τὴν § 3 ὑπάρχει ἀντίρρηση;

Ο Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχομεν δύο προτάσεις. Ἡ μία ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀπάλειψιν μιᾶς φράσεως καὶ ἡ ἄλλη εἰς μίαν προσθήκην, τὴν ὁποίαν θέλομεν νὰ κάνωμεν εἰς τὸ κείμενον καὶ τὴν ὁποίαν προσεπαθήσαμεν νὰ διατυπώσωμεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν ρωσικὴν. Ὡς πρὸς τὴν πρώτην πρότασιν, ἐπειδὴ σήμερον ἐλάβομεν ἤδη ἀπόφασιν περὶ τῆς ὁμοφωνίας, προτείνομεν νὰ διαγραφῇ ἐκ τοῦ κειμένου ἡ τελευταία φράσις τῆς § 3, ἥτοι: «*θὰ ᾔτο προτιμότερον νὰ ἐκφράζουν, εἰ δυνατόν, τὴν ὁμοφωνίαν τῶν μελῶν, ἐλλείψει ὁμως ὁμοφωνίας αἱ προτάσεις ἐγκρίνονται κατὰ πλειοψηφίαν*». Ἡ φράσις αὕτη δὲν εἶναι πλέον ἐπίκαιρος, διό καὶ προτείνομεν τὴν ἀπάλειψιν αὐτῆς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν θὰ ἠθέλατε νὰ λέγῃ ὅτι αἱ ἀποφάσεις πρέπει νὰ λαμβάνωνται καθ' ὁμοφωνίαν; Νὰ ἀπαλειψώμεν καὶ τὴν ὁμοφωνίαν;

Ο Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Ὁχι, προτείνομεν τὴν ἀπάλειψιν ὁλοκλήρου τῆς φράσεως περὶ τῆς ὁμοφωνίας, διότι ἐλέχθη ἤδη χθὲς καὶ ἐλήφθη ἐπ' αὐτοῦ ἀπόφασις.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Σεῖς θὰ πρέπει νὰ τὴν ὑπερασπισθῆτε καὶ ὄχι ἐγώ.

Ο Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Τότε, ἡ φράσις νὰ διαμορφωθῇ ὡς ἐξῆς: «*Κατὰ τὸ στάδιον τοῦτο τῆς ἐφαρμογῆς, εἶναι ἀπαραίτητον ὅπως αἱ προτάσεις τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ἐκφράζουν τὴν ὁμοφωνίαν*».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: «Αἱ ἀποφάσεις (διότι τί θὰ εἴπη αἱ προτάσεις) τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων δεόν νὰ ἐκφράζουν τὴν ὁμοφωνίαν τῶν μελῶν τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν».

Ο Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Καὶ δέν χρειάζεται τότε νὰ λέγωμεν, «*κατὰ τὸ στάδιον τοῦτο τῆς ἐφαρμογῆς...*», διότι ἡ ὁμοφωνία αὕτη θὰ πρέπει νὰ ἐκφράζεται εἰς ἅπαντα τὰ στάδια.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπομένως, «*κατὰ τὸ στάδιον τοῦτο τῆς ἐφαρμογῆς, αἱ ἀποφάσεις τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως δεόν νὰ ἐκφράζουν τὴν ὁμοφωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν μελῶν αὐτῆς*». Συμφωνεῖτε;

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Ειρηναῖος: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἡ διατύπωσις τῆς προτάσεως τοῦ ἁγίου Βολοκολάμσκ εἶναι πολὺ φιλολογικὴ. Πρέπει νὰ συντμηθῇ καὶ νὰ εἶναι συγκεκριμένη. Προτείνω νὰ εἰπώμεν: «αἱ ἀποφάσεις εἰς τὰς Ἐπισκοπικὰς συνελεύσεις λαμβάνονται καθ' ὁμοφωνίαν», χωρὶς τοὺς φιλολογικοὺς προσδιορισμοὺς «εἶναι ἀπαραίτητον», «δέον» κ.λπ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Πρέπει ὁμως νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Ειρηναῖος: «τῶν Ἐκκλησιῶν...», ἐννοεῖται βεβαίως.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Πρέπει νὰ τό λέγῃ ἡ διατύπωσις, εἰς τὰ κείμενα τίποτε δέν ἐννοεῖται, πρέπει ὅλα νὰ εἶναι ἐκπεφρασμένα.

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Ειρηναῖος: Λέγω, ἐννοεῖται, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι δέν ἀντιλέγω εἰς τὴν πρότασίν σας, οὔτε ἐγὼ οὔτε οὐδεὶς ἄλλος.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ποίαν διατύπωσιν προτείνετε;

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσκας κ. Ειρηναῖος: Δέν διαφοροποιοῦμαι ὡς πρὸς τὴν συνέχειαν τῆς προτάσεως. Προέτεινα μόνον νὰ ἀπαλείψωμεν τὰ περιττά, εἶναι ἀπαραίτητος, κ.λπ., ἀλλὰ ἀπλῶς νὰ εἰπώμεν: «Αἱ ἀποφάσεις εἰς τὰς Ἐπισκοπικὰς συνελεύσεις λαμβάνονται καθ' ὁμοφωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦνται εἰς τὰς Συνελεύσεις» ἢ «τῶν μελῶν», ὅπως τό εἶπατε.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ξέρετε ὁμως τί ἡμπορεῖ νὰ σημαίνει ἐάν εἰπώμεν «καθ' ὁμοφωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν»; Ὅτι θὰ πρέπει νὰ ἐρωτῶνται αἱ Ἐκκλησίαι, ὡς ἀκριβὲς λαμβάνεται μία ἀπόφασις. Σὰς ἐνοχλεῖ τό φιλολογικόν ἢ ὑπάρχει οὐσιαστικόν πρόβλημα;

Ο Ελλογιμ. Δρ Αλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, δέν δυνάμεθα νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς ὅ,τι ἔχει ἤδη ψηφισθῇ: «Αἱ ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων ἀποφάσεις θὰ λαμβάνονται καθ' ὁμοφωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦνται εἰς τὴν συγκεκριμένην Συνέλευσιν» (§ 2γ). Ἡ διατύπωσις ἔχει ἤδη ψηφισθῇ. Διατί πρέπει νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς αὐτό;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐδῶ ὁμιλεῖ περὶ τοῦ **Κανονισμοῦ**, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ γίνῃ βάσει ὁδηγίων, αἱ δὲ ὁδηγίαι εἶναι βάσει τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως καὶ ψηφίσεως. Δέν ἐπαναλαμβάνομεν ἄνευ λόγου. Ἐάν δέν ἐπιθυμῆτε νὰ τό ἐπαναλάβωμεν, τότε ὁ Κανονισμός θὰ κριθῇ βάσει τῆς γενομένης συμφωνίας ἐπὶ τοῦ κειμένου τοῦ 1990. Ἐπομένως θέλετε νὰ ἀπαλειφθῇ;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, ἀφοῦ ἡ φράσις ὑπάρχει εἰς τό προηγούμενον κείμενον: «ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων, αἱ ἀποφάσεις θὰ λαμβάνονται

καθ' ὁμοφωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦνται εἰς τὴν συγκεκριμένην συνέλευσιν» (§ 2γ). Ἡ φράσις ἔχει διατυπωθῇ, διατί ἀναζητοῦμεν νέαν;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπαναλαμβάνω, διότι τώρα ὁμιλοῦμεν περὶ τοῦ Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καὶ λέγομεν ὅτι ὁ Κανονισμός οὗτος πρέπει νά λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὴν συμφωνίαν ταύτην.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Αλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Ἄς τὴν ἐπαναλάβωμεν λοιπόν ἐφ' ὅσον τὴν ἔχομεν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Αὐτό κάνομεν. Διατί λέγετε τότε νά μὴν τὴν συμπεριλάβωμεν;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Αλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Ὅχι, δέν λέγομεν νά μὴ συμπεριληφθῇ, ἀλλὰ νά συμπεριληφθῇ μέ τὴν ἰδίαν διατύπωσιν, ὅπως τὴν ἔχομεν ἐγκρίνει.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὁ Δρ Λαχάμ εἰσηγήθη νά μὴ μπῇ ἡ φράσις.

Ο Ἐλλογμ. Δρ Αλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἶπον ὅτι τό ζήτημα τοῦτο ἔχει ἤδη ἀποφασισθῇ. Ἐάν τό ἀναφέρωμεν ἐδῶ, νά ἐπαναλάβωμεν τὴν φράσιν ὡς ἔχει ἤδη ἀποφασισθῇ. Δηλαδή ἢ δέν θά ἀναφερθῇ ἢ θά ἀναφερθῇ ὅπως ἀκριβῶς ἔχει διατυπωθῇ, διὰ νά μὴν ἀνοίξωμεν νέαν ἐπ' αὐτοῦ συζήτησιν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν προσθέτομεν κάτι διαφορετικόν. Ἀπλῶς ὁ ἅγιος Μπάτσкас τό διατυπώνει μέ ἄλλα λόγια. Ἄς μὴ βραδύνωμεν εἰς πράγματα μὴ οὐσιώδη. Δέν εἶναι ἀπαραίτητον νά χρησιμοποιήσωμεν ἀκριβῶς τὰς αὐτὰς λέξεις. Δυνάμεθα νά εἴπωμεν τό ἴδιον πράγμα μέ διαφορετικὴν διατύπωσιν. Ἡ ἐδῶ συνάφεια τοῦ κειμένου ἐπιβάλλει τὴν χρῆσιν ἑτέρου ρήματος. Δέν εἶναι κακόν, ἀρκεῖ νά λέγωμεν τό ἴδιον πράγμα, δηλαδή ὅτι ἀπαιτεῖται ἡ ὁμοφωνία καὶ ὅτι πρόκειται περὶ τῆς ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν μελῶν τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Νομίζω ὅτι σπαταλοῦμεν τὸν χρόνον μας ἄνευ λόγου. Λοιπόν φεύγει ἡ διατύπωσις, ἡ ὁποία ὑπῆρχεν εἰς τό κείμενον τοῦ 1993 καὶ ἀντικαθίσταται εἴτε ὅπως τὴν προέτεινεν ὁ ἅγιος Μπάτσкас, δηλαδή: «Κατὰ τό στάδιον τοῦτο τῆς ἐφαρμογῆς...» Πῶς τό εἶπατε, ἅγιε Μπάτσкас;

Ο Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσкас κ. Εἰρηναῖος: «... αἱ ἀποφάσεις εἰς τὰς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις λαμβάνονται καθ' ὁμοφωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν μελῶν».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὅχι, δέν ταιριάζει, διότι αὐτό ὑποννοεῖ ὅτι πρέπει αἱ Ἐκκλησίαι νά συνέλθουν καὶ νά ὁμοφωνήσουν καὶ κατόπιν νά ἀποφασίσουν αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις. Ἐνῶ ἐάν εἴπωμεν: «... αἱ ἀποφάσεις δέον νά ἐκφράζουν τὴν ὁμοφωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν μελῶν αὐτῶν» εἶναι σαφέστερον.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἀπολύτως, ἡ διατύπωσίς σας εἶναι σαφεστέρα. Δέν δύναται νά ἀλλάξη. Δέν ἔχει δίκαιον ὁ ἅγιος Μπάτσкас.

Ο Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης κ. Ἰουστίνος Ἀνθιμιάδης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, χρησιμοποιήσατε μίαν ἑκφρασιν πλεον δόκιμον, ὁμιλῶν περί μεταβατικῆς περιόδου. Νομίζω ὅτι εἶναι καλλίτερον ἀπό τήν ἑκφρασιν «στάδιον ἐφαρμογῆς».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Πρόκειται περί τῆς ἐφαρμογῆς βάσει τοῦ **Κανονισμοῦ**. Νομίζω ὅτι δύναται νά παραμείνῃ «τό στάδιον τῆς ἐφαρμογῆς».

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, κατά τήν σύνταξιν τοῦ Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Αὐτό δέν ἐννοοῦμεν; Κατά τό στάδιον τοῦτο;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὁχι, ἐννοοῦμεν τῆς ἐφαρμογῆς τῶν συνελεύσεων.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Ἐάν εἶναι κατά τό στάδιον ἐφαρμογῆς τῶν συνελεύσεων, ἐννοοῦμεν τό ἴδιον πρᾶγμα μέ ἐκεῖνο, τό ὁποῖον εἶχομεν εἶπει ἀνωτέρω. Πρέπει νά λεχθῇ σαφῶς διὰ νά μήν ὑπάρξῃ διαφωνία.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: «Εἰς τὰς συνελεύσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι θά συγκροτηθοῦν μετ' ἀπόφασιν τῆς...»· ἐδῶ πρέπει νά τό τροποποιήσωμεν, «... αἱ ὁποῖαι συγκροτοῦνται διὰ τοῦ 1^{ου} ἄρθρου τοῦ παρόντος κειμένου, θέλει ἀνατεθῇ ἡ εὐθύνη, ὅπως ὁλοκληρώσουν...»· Ὁχι, αὐτό δέν χρειάζεται, μᾶς ἀνετέθη ἡ εὐθύνη καί τήν ἔχομεν ἐκπληρώσει. Τί νά εἴπωμεν τώρα;

Ο Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἡ διατύπωσις δύναται νά γίνῃ ὡς ἐξῆς: ««Εἰς τὰς συνελεύσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι **συγκροτοῦνται διὰ τοῦ 1^{ου} ἄρθρου τοῦ παρόντος**, ἀνατίθεται (εἰς τὰς συνελεύσεις) ἡ εὐθύνη, ὅπως ὁλοκληρώσουν ἐν ταῖς λεπτομερείαις σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας αὐτῶν καί ἐφαρμόσουν αὐτόν πρό τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, πρέπει ὁμως νά εἴπωμεν, **συμφώνως πρὸς τόν γενικόν Κανονισμόν**, τόν ὁποῖον θά ἐγκρίνῃ ἡ ἡμετέρα Διάσκεψις, διότι αἱ συνελεύσεις δέν δύνανται νά πράξουν κατά τό δοκοῦν. Ἐδῶ πρόκειται περί τῶν λεπτομερειῶν, αἱ ὁποῖαι δέν προβλέπονται εἰς τόν γενικόν Κανονισμόν καί τὰς ὁποίας δύνανται νά ἐπιφέρουν αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις. Ἐπομένως, πρέπει νά ἀναφερθῇ καί ἡ Δ' Προσυννοδική: «**μετ' ἀπόφασιν τῆς παρούσης Διασκέψεως** ἀνατίθεται ... ἡ εὐθύνη, ὅπως ὁλοκληρώσουν ἐν ταῖς λεπτομερείαις σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας αὐτῶν, **ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὑπὸ τῆς παρούσης Διασκέψεως ἐγκριθέντος Κανονισμοῦ**, καί

ἐφαρμόσουν αὐτόν πρό τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου». Ἀλλαις λέξεσιν, ἡμεῖς ἐγκρίνομεν **γενικόν Κανονισμόν**, τόν ὅποιον ἀποστέλλομεν εἰς τὰς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις. Αὗται εἶναι ὑποχρεωμένοι νά ὁλοκληρώσουν τόν ἰδικόν των Κανονισμόν ἐν ταῖς λεπτομερείαις, χωρίς νά παραβαίνουν τὰς περιλαμβανομένας εἰς τόν γενικόν Κανονισμόν ἀρχάς, τόν ὅποιον ἐγκρίνει ἡ παρούσα Διάσκεψις. Τοῦτο εἶναι τό πνεῦμα. Κατά τήν γνώμην μου, ἡ παρούσα παράγραφος θά ἔδει νά σταματᾷ ἐδῶ καί τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας νά ἀναφερθῇ εἰς τόν γενικόν Κανονισμόν, ἀλλά δέν ὑπάρχει πρόβλημα ἐάν ἀναφερθῇ καί ἐδῶ. Λοιπόν ἐπαναλαμβάνω τήν διατύπωσιν: «Εἰς τὰς συνελεύσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι θά συγκροτηθοῦν **μετ' ἀπόφασιν τῆς παρούσης Διασκέψεως**, ἀνατίθεται ἡ εὐθύνη, ὅπως ὁλοκληρώσουν ἐν ταῖς λεπτομερείαις τό ὑπ' αὐτῆς (τῆς παρούσης Διασκέψεως) **ἐγκριθέν σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας αὐτῶν** καί ἐφαρμόσουν αὐτόν πρό τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου». Αὐτό εἶναι τό πνεῦμα.

Ὡς πρὸς τό τέλος τῆς § 3, δέν κατανοῶ διατί παρεμβάλλεται ἐδῶ τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας, τό ὅποιον πρέπει βασικῶς νά λεχθῇ εἰς τόν Κανονισμόν. Ἡ παράγραφος αὐτή θέλει ἀπλῶς νά ἀναθέσῃ εἰς τὰς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις τήν ὁλοκλήρωσιν ἐν ταῖς λεπτομερείαις τοῦ Κανονισμοῦ, τόν ὅποιον ἐγκρίνει ἡ παρούσα Συνέλευσις. Εἰς τό κείμενον τοῦ 1993, ἡ ὁμοφωνία (ἢ ἡ πλειοψηφία) ἀνεφέρετο εἰς τό στάδιον ἐφαρμογῆς, ὅχι εἰς τήν ἔγκρισιν τοῦ Κανονισμοῦ. Ἐάν ἀνεφέρετο εἰς τήν ὁλοκλήρωσιν τοῦ Κανονισμοῦ ἐν ταῖς λεπτομερείαις, θά εἶχε θέσιν ἐδῶ, ἄλλως δέν ἔχει θέσιν ἐδῶ. Τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας ἀπεφασίσθη ἤδη εἰς τήν § 2 γ) καί θά ἐπανέλθῃ εἰς τόν γενικόν Κανονισμόν, τόν ὅποιον καλούμεθα νά ἐγκρίνωμεν. Συμφωνεῖτε; Ἐπαναλαμβάνω τήν διατύπωσιν εἰς τήν ὁλομέλειαν διά νά μὴν ὑπάρχουν παρεξηγήσεις.

*Ἐν συνεχείᾳ διαφόρων γλωσσικῶν βελτιώσεων,
προταθεισῶν ὑπὸ μελῶν τῆς Διασκέψεως,
ἡ διατύπωσις τῆς παραγράφου ταύτης ἔχει ὡς ἑξῆς:*

«2. Εἰς τὰς συνελεύσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι συγκροτοῦνται κατ' ἀπόφασιν τῆς παρούσης Διασκέψεως, ἀνατίθεται ἡ εὐθύνη, ὅπως ὁλοκληρώσουν ἐν ταῖς λεπτομερείαις τό Σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας αὐτῶν...» ἢ μᾶλλον τό εἶχον εἶπει διαφορετικῶς, «τό ὑπ' αὐτῆς (τῆς Διασκέψεως) ἐγκριθέν...»

Ὁ Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ διατύπωσις, τήν ὁποίαν ἐδώσατε προηγουμένως ἦτο πλέον σαφής: «... τό Σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας αὐτῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὑπὸ τῆς παρούσης Διασκέψεως ἐγκριθέντος Κανονισμοῦ...». Τό ὑπὸ τῆς

παρούσης Διασκέψεως ἐγκριθεσόμενον Σχέδιον Κανονισμοῦ περιλαμβάνει τὰς γενικὰς ἀρχάς, βάσει τῶν ὁποίων αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις θὰ ἐργασθοῦν καὶ τὰς ὁποίας θὰ ἀναπτύξουν εἰς τὸ ἰδικόν των σχέδιον Κανονισμοῦ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Αὐτό θέλει νὰ εἶπῃ καὶ ἡ διατύπωσίς μου.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ναί, ἀλλὰ τό εἶχατε εἶπει καλλίτερον προηγουμένως. Αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις νὰ συντάξουν τὸ ἰδικόν των Σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας ἢ τόν ἰδικόν των Κανονισμόν λειτουργίας, ἐπὶ τῇ βάσει βεβαίως τοῦ γενικοῦ Κανονισμοῦ, τόν ὁποῖον θὰ ἐγκρίνῃ ἡ παροῦσα Διάσκεψις.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Θὰ πρέπει ὅμως νὰ ἀλλάξῃ ἡ ὅλη διατύπωσις καὶ ἡ παράγραφος ἐδῶ ἔχει ἄλλην λογικὴν. Τό κείμενον τοῦ 1993 λέγει ὅτι εἰς τὰς συνελεύσεις θὰ ἀνατεθῇ ἡ εὐθύνη ὅχι νὰ συντάξουν νέον Κανονισμόν, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γενικοῦ Κανονισμοῦ, ἀλλὰ νὰ ὁλοκληρώσουν ἐν ταῖς λεπτομερείαις τόν Κανονισμόν, τόν ὁποῖον θὰ ἐγκρίνῃ ἡ παροῦσα Διάσκεψις. Ἄν θέλωμεν νὰ διατηρήσωμεν τὴν λογικὴν τῆς παραγράφου αὐτῆς, θὰ πρέπει νὰ τό διατυπώσωμεν ὡς ἑξῆς: «2. Εἰς τὰς συνελεύσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι συγκροτοῦνται κατ' ἀπόφασιν τῆς παρούσης Διασκέψεως, ἀνατίθεται ἡ εὐθύνη, ὅπως ὁλοκληρώσουν ἐν ταῖς λεπτομερείαις τόν ὑπ' αὐτῆς ἐγκριθέντα Κανονισμόν λειτουργίας αὐτῶν καὶ ἐφαρμόσουν αὐτόν πρό τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου».

Ο Ἐλλογμ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γιαγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν καταλαβαίνω τί ἐννοεῖ «ἐφαρμόσουν αὐτόν πρό τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου», δηλαδή δύνανται νὰ τόν ἐφαρμόσουν καὶ ἓνα μῆνα πρό τῆς συγκλήσεως τῆς Συνόδου; Φαντάζομαι ὅτι ἡ βούλησις εἶναι ἡ ἄμεσος ἐφαρμογή.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐννοεῖ τό ἀργότερον μέχρι τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: «τό ταχύτερον δυνατόν καὶ ὅπωςδήποτε πρό τῆς συγκλήσεως...».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνῶ μέ τὴν διατύπωσιν τοῦ Καθηγ. κ. Φειδᾶ: «2. Εἰς τὰς συνελεύσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι συγκροτοῦνται κατ' ἀπόφασιν τῆς παρούσης Διασκέψεως, ἀνατίθεται ἡ εὐθύνη, ὅπως ὁλοκληρώσουν ἐν ταῖς λεπτομερείαις τόν ὑπ' αὐτῆς ἐγκριθέντα Κανονισμόν λειτουργίας αὐτῶν καὶ ἐφαρμόσουν αὐτόν τό ταχύτερον δυνατόν καὶ ὅπωςδήποτε πρό τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Διακόπτομεν διὰ τό γεῦμα καὶ ἐπανερχόμεθα διὰ τὴν ἀπογευματινὴν Συνεδρίαν. Προσωπικῶς, θὰ ηὐχόμην νὰ προχωρήσωμεν σήμερον καὶ εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ

Κανονισμοῦ, ἐάν προλάβωμεν, διότι νομίζω ὅτι εἶναι ἐπιθυμία ὅλων νά περατώσωμεν τὰς ἐργασίας ἡμῶν ἐνωρίτερον τοῦ προβλεφθέντος.

Λύεται ἡ συνεδρία.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 10^η ΙΟΥΝΙΟΥ 2009

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Πρό τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν, θά ἤθελον νά σᾶς ἀναγνώσω δύο ἀκόμη μηνύματα εἰς ἀπάντησιν τῆς ὑπό τῆς Διασκέψεως ἀποσταλείσης τηλετυπίας. Τό πρῶτον ἀποστέλλεται ὑπό τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μαυροβουνίου ἐκ μέρους τοῦ ἀσθενοῦντος Μακ. Πατριάρχου Σερβίας κ.κ. Παύλου. Τό δεύτερον, τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας κ.κ. Ἀναστασίου. Σᾶς ἀναγινώσκω τά δύο ταῦτα Μηνύματα, τά ὅποια ἔχουν ὡς ἐξῆς:

Βελιγράδιον, 10 Ἰουνίου 2009

Πρός τόν Σεβασμιώτατον Μητρολίτην Περγάμου κ. Ἰωάννην
Πρόεδρον τῆς Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως
Εἰς Σαμπεζύ

Σεβασμιώτατε,

Ἀναφορικῶς πρὸς τήν Ὑμετέραν Ἐπιστολήν ἀποσταλεῖσαν πρὸς τόν Ἀγιώτατον Πατριάρχην κ. Παῦλον ὑπό τῆς συνελεύσεως τῆς Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ἐκφράζομεν ἐν τῇ παρουσίᾳ τῇ πλέον θερμῇ ἡμῶν εὐγνωμοσύνῃ καί ἀναπέμπομεν τὰς εὐχὰς ἡμῶν πρὸς τόν Κύριον καί Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅπως στηρίξῃ Ὑμᾶς καί ἅπαντας τοὺς συμμετέχοντας εἰς τήν Διάσκεψιν, ἐν ταῖς προσπαθείαις ὑμῶν πρὸς πᾶν ἀληθές ἀγαθόν καί πρὸς τὸν συνόλην τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἐξαιτούμενοι τὰς Ὑμετέρας ἀγίας εὐχὰς, διατελοῦμεν Ὑμέτερος ἐν Χριστῷ Ἀδελφός καί Συλλειτουργός,

Ἐκ μέρους τοῦ Σέρβου Πατριάρχου
Ἀρχιεπίσκοπος Cetinje καί Μητροπολίτης Μαυροβουνίου

Τίρανα, 10 Ἰουνίου 2009

Σεβασμιώτατον Μητρολίτην Περγάμου κ. Ἰωάννην
Πρόεδρον τῆς Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως
Ὁρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου
Σεβασμιώτατε, λίαν ἀγαπητέ ἅγιε Ἀδελφέ,

Μετά χαρᾶς ἐλάβομεν τό Ὑμέτερον γράμμα, διὰ τοῦ ὁποίου πληροφορεῖτε καί ἡμᾶς διὰ τήν αἴσιον ἐναρξιν τῆς τετάρτης Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως.

Δοξολογοῦμεν τόν Τριαδικόν Θεόν διὰ τήν εὐλογημένην ἐξέλιξιν καί ἐξ ὅλης ψυχῆς δεόμεθα, τό Ἅγιον Πνεῦμα, «τό φωτίζον καί στηρίζον καί ἀγιάζον», νά κατευθύνῃ τὰς σκέψεις καί συζητήσεις

τῶν ἐκπροσωπούντων τὰς κατὰ τόπους Ἐκκλησίας, πρὸς λήψιν τῶν προσφύρων διὰ τὴν πορείαν τῆς Ὁρθοδοξίας ἀποφάσεων.

Μετά βαθείας ἀδελφικῆς ἀγάπης ἐν Χριστῷ
† ὁ Τιράνων Ἀναστάσιος

Συνεχίζομεν τώρα τὴν συζήτησιν ἐπὶ τοῦ κειμένου τοῦ 1993, § 3. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἠρώτησα, ἐάν ὑπάρχουν παρατηρήσεις καὶ ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας Ρωσσίας διένειμεν ἐν κείμενον. Τὸ κείμενον τοῦτο εἶναι προσθήκη εἰς τὸ κείμενον ἢ ἀντικατάστασις τοῦ κειμένου;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ πρότασίς μας εἶναι μία προσθήκη εἰς τὸ κείμενον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν εἶναι προσθήκη, σημαίνει ὅτι ἀποδέχεσθε τὸ ὑπάρχον κείμενον καὶ δὲν τὸ τροποποιεῖτε.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Τί ἀκριβῶς ἐννοοῦμεν ὡς ὑπάρχον κείμενον;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἡ § 3 ὑπάρχει. Θέλετε νὰ προσθέσετε κάτι εἰς αὐτὴν ἢ νὰ ἀντικαταστήσετε ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει; Εἶπατε ὅτι πρόκειται περὶ προσθήκης.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Ὁχι, ἡ § 3 ἔχει συζητηθῇ καὶ ἔχουν ἐπέλθει τροποποιήσεις. Ἡ ἰδική μου ἀρχικὴ πρότασις ἦτο νὰ ἀφαιρεθῇ ἡ τελευταία φράσις τῆς παραγράφου. Ἐν συνεχείᾳ, ἤρξατο συζητήσεις περὶ τοῦ τρόπου ἀντικαταστάσεως τῆς § 3 τοῦ κειμένου τοῦ 1993. Εἰς τὴν παράγραφον ταύτην προτείναμεν νὰ ἀφαιρεθῇ ἡ τελευταία πρότασις. Ἐπὶ τῆς φράσεως ταύτης ὑπῆρξε συζήτησις καὶ δὲν γνωρίζομεν, ποία εἶναι ἡ τελικὴ ἐπ' αὐτοῦ ἀπόφασις. Εἰς τὴν φράσιν ταύτην ἐγένετο λόγος περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς πλειοψηφίας καὶ ἡ πρότασις ἡμῶν ἦτο νὰ ἐπαναληφθῇ ἐδῶ ἡ ἀρχὴ τῆς ὁμοφωνίας. Μετὰ τὴν φράσιν ταύτην, προτείνομεν τὴν προσθήκην, τὸ κείμενον τῆς ὁποίας διενεμήθη εἰς τοὺς συμμετέχοντας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Διατί τὸ ὀνομάζετε 3 α); Δέν ὑπάρχει 3 β).

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Διότι, εἰς τὸ κείμενον τοῦ 1993, εἶναι ἡ § 3 καὶ κατόπιν ὑπάρχει μία § 4. Διὰ νὰ κατανοήσῃ ἡ Διάσκεψις ὅτι προτείνομεν προσθήκην εἰς τὸ τέλος τῆς § 3, τὴν ὀνομάσαμεν 3 α). Βεβαίως, ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει εἶναι ὅχι ὁ ἀριθμός, ἀλλὰ τὸ περιεχόμενον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δηλαδή, μετὰ τὸ σημεῖον τῆς § 3 «... τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου». Προτείνετε λοιπόν, συμφώνως πρὸς τὸ κείμενον τὸ ὁποῖον διενεμήθη, τὴν ἐξῆς διατύπωσιν:

3. α) «Στίς Ἐπισκοπικές συνελεύσεις δέν παραχωροῦνται ἀρμοδιότητες διοικητικοῦ καί κανονικοῦ χαρακτήρα, οὔτε περιορίζουν τά δικαιώματα τῶν ἐπαρχιούχων ἐπισκόπων στή Διασπορά. Ὁ κάθε ἐπίσκοπος εἶναι ὑπόλογος στήν δική του Ἐκκλησία, στό ποιμαντικό του ἔργο, στήν ἀνάπτυξη τῶν σχέσεων μέ τίς κρατικές ἀρχές, μέ τήν κοινωνία τῶν πολιτῶν, μέ τοὺς θρησκευτικούς ὁργανισμούς, μέ τά μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως ἐπὶ ζητημάτων, τά ὅποια ἀφοροῦν στή ζωή τοῦ ποιμνίου του καί στήν παρουσίαση τῆς θέσεως τῆς Ἐκκλησίας του».

Πιστεύω ὅτι ἔχετε ὅλοι ἐνώπιόν σας τό κείμενον, τό ὁποῖον μόλις ἀνέγνωσα, ὅποτε καλούμεθα νά ἀποφασίσωμεν, ἐάν θά τό ἐντάξωμεν ἐδῶ καί ἐάν θά τό ἐντάξωμεν ὑπό τήν μορφήν τῆν ὁποίαν ἔχει. **Πρῶτον**, νομίζετε ὅτι πρέπει νά προστεθῇ ἐδῶ; **Δεύτερον**, ἐάν ἀποφασίσωμεν νά προστεθῇ ἐδῶ, θά ἔχη τήν μορφήν ταύτην ἢ θά ἀλλάξῃ; Ποῖος θέλει νά ὁμιλήσῃ περὶ τοῦ πρώτου ἐρωτήματος;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐν πρώτοις, τό κείμενον τῆς § 3, δέν σταματᾷ ἐκεῖ ὅπου ἀνεφέρατε, «... τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐκεῖ σταματᾷ, αὐτό ἀπεφασίσθη, ἅγιε Περιστερίου.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Συγγνώμην. Ἡ προσθήκη, τήν ὁποίαν ζητεῖ ἡ Ἐκκλησία Ρωσσίας μᾶλλον ἀφορᾷ εἰς τόν Κανονισμόν λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ὅπου θά ἐξετάσωμεν τās ἀρμοδιότητας, δηλαδή πῶς θά λειτουργοῦν, ποίας ἀρμοδιότητας θά ἔχουν ἕκαστον ὄργανον, ὁ πρόεδρος, οἱ ἀντιπρόεδροι καί ἑκάστη Ἐκκλησία, ἡ ὁποία εἶναι μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τώρα ἀντελήφθην ποῦ τελειώνει ἡ παράγραφος, διότι καί δι' ἐμέ δέν ἦτο σαφές, ὅταν διεκόψαμεν τήν πρωινήν συνεδρίαν. Βλέπω εἰς τόν **Κανονισμόν**, ὅτι τό ἄρθρον 5 ὁμιλεῖ περὶ ἀρμοδιοτήτων. Δέν διαφωνοῦμεν μέ τήν πρότασιν τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας Ρωσσίας, ἀλλά νομίζω ὅτι δύναται νά προστεθῇ εἰς τό ἄρθρον 5 τοῦ Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, εἰς τό ὁποῖον πρέπει νά γίνουν τροποποιήσεις καί ὠρισμένοι διευκρινήσεις, πρό παντός ὡς πρὸς τό ποιμαντικόν ἔργον τῶν ἐπισκόπων. Πρέπει νά τονισθῇ ὅτι αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις δέν θά περιορίσουν τήν δραστηριότητα τῶν ἐπισκόπων ὡς πρὸς τὰ ποιμαντικά καί διοικητικά καθήκοντα αὐτῶν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἡ ἐνδεχομένη τροποποίησις τοῦ ἁρθρου 5

τοῦ Κανονισμοῦ θά συζητηθῇ ἀργότερον ἐπὶ τῆς οὐσίας. Τώρα συζητοῦμεν τὸ ἐρώτημα περὶ τῆς θέσεως τῆς προσθήκης ἐδῶ ἢ, ὅπως εἶπατε καὶ ἐσεῖς, εἰς τὸν Κανονισμόν.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανία καὶ Μ. Βρεταννία κ. Μάρκος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τὴν πρωινήν συνεδρίαν ἐλέχθη ὅτι εἰς τὸ ὑπὸ συζήτησιν κείμενον τοῦ 1993 πρέπει νὰ τεθοῦν οἱ βασικοὶ κανόνες, οἱ ὅποιοι θά καθοδηγοῦν τὰς Ἐπισκοπικὰς συνελεύσεις, καὶ αἱ ἀρχαί, αἱ ὁποῖαι θά διέπουν τὴν ἐργασίαν των. Ἀντιθέτως, ὁ **Κανονισμός** εἶναι πρὸς ἐκτέλεσιν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Ἐκκλησία Ρωσσίας προτείνει τὴν προσθήκην ταύτην εἰς τὸ παρὸν κείμενον, οὕτως ὥστε νὰ γνωρίζομεν τὰς παραμέτρους, εἰς τὰ πλαίσια τῶν ὁποίων θά πρέπει ἐν συνεχείᾳ νὰ ἀναπτύξωμεν τὴν συζήτησιν ἐπὶ τοῦ Κανονισμοῦ.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχει δίκαιον ὁ Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος κ. Κυπριανός, ὅτι εἰς τὸ ἄρθρον 5 § 2 τοῦ Σχεδίου Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ὑπάρχει πλήρης διατύπωσις τοῦ θέματος τούτου, ἡ ὁποία καλύπτει πλήρως κατὰ πνεῦμα τὴν πρότασιν τῆς τροπολογίας τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Ρωσσίας. Εἰς τὸ ἄρθρον 5 § 2 λέγεται: «Ὁ καθορισμός τοῦ πεδίου τῶν ἀρμοδιοτήτων δέν θά ἔδει ἐπ' οὐδενί νὰ παρεμβαίνει εἰς τὴν ἐπαρχιακὴν δικαιοδοσίαν ἐκάστου Ἐπισκόπου, ἰδίᾳ ὅτε αὕτη ἐκτείνεται καὶ πέρα τῶν συνόρων τῆς περιοχῆς». Ὑπάρχει δηλαδὴ εἰς τὸν Κανονισμόν πλήρης κάλυψις τοῦ ὅλου περιεχομένου τῆς προτεινομένης τροπολογίας. Νομίζω ὅτι ἐπιθυμία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας εἶναι νὰ ὑπάρχῃ καὶ εἰς τὸ κείμενον τῆς παρούσης Διασκέψεως. Ἐάν αὐτό εἶναι ἡ ἐπιθυμία, δηλαδὴ νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὸ βασικόν κείμενον τῆς ἀποφάσεως καὶ ὄχι μόνον εἰς τὸ παρεπόμενον κείμενον, νομίζω ὅτι θά ἡδύνατο νὰ συμπεριληφθῇ καὶ ἐδῶ, ὡς ἔχει καὶ εἰς τὸ Σχέδιον Κανονισμοῦ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Θά ἡδύνατο ἢ θά ἔδει;

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Νομίζω ὅτι δέν εἶναι ἀναγκαῖον ἐδῶ, ἀλλὰ ἐάν εἶναι τοσοῦτον ἀναγκαῖον διὰ μίαν Ἐκκλησίαν, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει εἰς τὸν Κανονισμόν, θά ἡδύνατο νὰ ὑπάρχῃ καὶ εἰς τὸ παρὸν κείμενον.

Ο Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκα κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι τὸ νόημα τῆς προτάσεως τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας εἶναι νὰ τονισθῇ ἡ ὀργανικὴ ἐξάρτησις τῶν ἐν τῇ Διασπορᾷ ἀρχιερέων ἐκ τῶν Μητέρων, ἃς εἴπωμεν οὕτως, Ἐκκλησιῶν των καὶ νὰ μὴν ἐπιτραπῇ ἡ οἰαδήποτε ὑπεξαίρεσις τῆς ἐπ' αὐτῶν ἀρμοδιότητος τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν. Νομίζω ὅτι εἶναι καλόν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο νὰ ὑπάρχῃ ἡ θέσις αὕτη, ὡς ἐγγύησις τρόπον τινά τῆς ὀργανικῆς ταύτης σχέσεως.

Ίσως ή λύσις θά ἦτο νά διατυπωθῇ συντόμως ἐδῶ, ἐν εἵδει γενικῆς ἀρχῆς, καί εἰς τόν Κανονισμόν ἐν λεπτομερείαις.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νά ἐρωτήσω ἐπ' αὐτοῦ, Σεβασμιώτατε. Ἐν σχέσει πρὸς ἐκεῖνο, τό ὁποῖον εἶπατε νά ἐνταχθῇ ἐδῶ ὡς κείμενον ἀρχῆς, θεωρεῖτε ἱκανοποιητικόν τό κείμενον, ὡς εἶναι διατετυπωμένον ἢ πρέπει νά ἀναμορφωθῇ;

Ο Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσкас κ. Εἰρηναῖος: Νομίζω ὅτι δύναται νά παραμείνῃ καί ὡς ἔχει ἢ, ἂν θέλῃ ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας Ρωσσίας, δύναται νά συμπυκνωθῇ ἐλαφρῶς. Νά μὴν ἀναφέρῃ δηλαδή πᾶσαν διάστασιν, ἀλλὰ μέ μιαν γενικὴν διατύπωσιν, νά εἴπῃ, ἐπὶ παραδείγματι, «εἰς ἅπαντας τοὺς τομεῖς τῆς ποιμαντικῆς δράσεως...» καί ἡ περιγραφή τῶν πραγμάτων νά γίνῃ εἰς τόν Κανονισμόν, ἐάν αὕτη εἶναι ἡ ἐπιθυμία. Εἶδεμῃ, ὅς παραμείνῃ ὡς ἔχει, μόνον νά μεταβληθῇ εἰς καθαρεύουσιν.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάχσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μία συγκεκριμένη πρότασις, τὴν ὁποῖαν δέν εἶπον προηγουμένως. Ἀντὶ τοῦ ἐκτενοῦς κειμένου, προτείνω τὴν ἔνταξιν περιεκτικῆς φράσεως, ἡ ὁποία θά μᾶς ἐπιτρέψῃ νά τὴν ἀναλύσωμεν περισσότερον εἰς τόν Κανονισμόν: «Αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις δέν παρεμβαίνουν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν ἐκάστης Διασπορᾶς. Ἐκαστος ἐπίσκοπος εἶναι ὑπόλογος εἰς τὴν οἰκείαν Ἐκκλησίαν διὰ τό καθ' ὅλου ποιμαντικόν ἔργον αὐτοῦ».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπομένως, δέν ἔχετε ἀντίρρηση νά παραμείνῃ, ὑπὸ τόν ὅρον νά διατυπωθῇ καταλλήλως;

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάχσιος Φειδᾶς: Προτείνω μιαν σύντομον διατύπωσιν, ὡς ἐλέχθη καί ὑπὸ τοῦ ἁγίου Μπάτσкас. «Αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις δέν παρεμβαίνουν ...», διότι, κατὰ τὴν πρώτην μορφήν τοῦ κειμένου δέν παραχωροῦνται ἀρμοδιότητες, ἐνῶ ἐδῶ ὁμιλοῦμεν διατὶ παραχωροῦμεν ἀρμοδιότητας εἰς τὰς Ἐπισκοπικὰς συνελεύσεις, καί ὅχι διατὶ δέν παραχωροῦμεν. «Αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις δέν παρεμβαίνουν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν ἐκάστης δικαιοδοσίας. Ἐκαστος ἐπίσκοπος εἶναι ὑπόλογος εἰς τὴν οἰκείαν Ἐκκλησίαν διὰ τό καθ' ὅλου ποιμαντικόν ἔργον αὐτοῦ».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ποία ἡ γνώμη τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, ὡς διετυπώθη ὑπὸ τοῦ Καθηγ. κ. Φειδᾶ;

Ο Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δι' ἡμᾶς ἔχει πολὺ μεγάλην σημασίαν νά ἀπαριθμηθοῦν τὰ σημεία, τὰ ὁποῖα ἀναφέρομεν εἰς τὴν πρότασίν μας. Διότι, δέν γίνεται ἀπλῶς λόγος περὶ μὴ ἐπεμβάσεως τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν ἢ εἰς τό ποιμαντικόν ἔργον τῶν Ἐκκλησιῶν. Αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις δέν δύνανται νά μονοπωλήσουν τὰς

έξωτερικὰς σχέσεις τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἐκαστος, δηλαδή, ἐπίσκοπος διατηρεῖ τὸ δικαίωμα νὰ ἀσχολῇται μὲ τὸ ποιμαντικὸν ἔργον του καὶ νὰ ἔχῃ τὸ ἰδικὸν του σύστημα ἐξωτερικῶν σχέσεων, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ πολιτικοῦ κόσμου, τῶν ἄλλων θρησκειῶν καὶ ὁμολογιῶν, τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως κ.λπ. Ἀλλαις λέξεσιν, αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις ἔχουν ἰδικὸν τῶν σύστημα ἐξωτερικῶν σχέσεων. Ἐκαστος ὅμως ἐπίσκοπος, εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὰ συμφέροντα τῆς οἰκείας αὐτοῦ Ἐκκλησίας, θὰ πρέπει νὰ διατηρήσῃ τὸ πλήρες δικαίωμα, τὸ ὁποῖον ἤδη ἀσκεῖ *de facto* εἰς τὸν τομέα τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων. Δέν πρέπει ἐπομένως ἡ ὑπαρξὶς τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως νὰ περιορίζῃ τὸ ἐπίσκοπον τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης δικαιοδοσίας εἰς τὴν ἐπικοινωνίαν του μὲ τὸν ἔξω κόσμον. Θεωροῦμεν τοῦτο θέμα ἀρχῆς, διό καὶ ἐπιμένομεν, ὥστε τὸ προταθὲν ὑφ' ἡμῶν κείμενον ἢ ἕτερον παρόμοιον νὰ ἐνταχθῇ εἰς τὸ ὑπὸ συζήτησιν σημεῖον τοῦ κειμένου καὶ ὄχι εἰς τὸν Κανονισμόν.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν θὰ εἶχον ἀντίρρησην, διότι θεωρῶ λογικὴν τὴν πρότασιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἰλαρίωνος, ὅμως προβληματίζομαι, βλέπων ὅτι εἰς τὸ ἄρθρον 5 καὶ ὄχι μόνον εἰς τὴν § 2, ὡς πολὺ ὀρθῶς εἶπεν ὁ κ. Φειδᾶς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν § 1 ἀπαριθμοῦνται αἱ ἀρμοδιότητες, ὡς α, β, γ, δ, ε, πέντε σημεῖα τὰ ὅποια ἀναφέρονται ἐκτενῶς εἰς τὸ ἄρθρον 5. Εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας ὑποβληθὲν κείμενον ὑπάρχουν ἐπιγραμματικῶς ὠρισμένα πράγματα. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, θὰ πρέπει νὰ συντονισθοῦν τὰ δύο κείμενα, ὥστε νὰ μὴν ὑπάρχῃ διαφορὰ τοῦ ἐνός ὡς πρὸς τὸ ἕτερον. Ἐάν τὸ πρῶτον θεωρηθῇ ὡς περίληψις, θὰ πρέπει νὰ γίνῃ σύγκλισις καὶ ὅσα ἀναφέρονται εἰς τὸ ἄρθρον 5 νὰ περιληφθοῦν ἐδῶ ἢ τὸ ἀντίθετον, ἐάν δηλαδή τὸ κείμενον τῆς ρωσικῆς Ἀντιπροσωπίας περιέχῃ περισσότερα στοιχεῖα, νὰ συμπεριληφθοῦν καὶ εἰς τὸν Κανονισμόν, ὥστε νὰ μὴν ὑπάρχῃ ἀντίφασις.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, τὸ πρόβλημα εἶναι νὰ μὴν ὑπάρχουν ἐπαναλήψεις, δηλαδή ὅ,τι λέγεται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κειμένου νὰ μὴν ἐπαναλαμβάνεται ἀκριβῶς εἰς τὸν Κανονισμόν, διότι εἰς τὸ σημεῖον τοῦ ὑπὸ συζήτησιν κειμένου πρόκειται περὶ γενικῶν ἀρχῶν, ἐνῶ εἰς τὴν ὑποβληθεῖσαν πρότασιν γίνεται ἀνάλυσις τῶν ἐπὶ μέρους. Αἱ λεπτομέρειαι ἔχουν τὸν φυσικὸν τῶν χώρων εἰς τὸν Κανονισμόν. Ἐπομένως, ἐάν τοῦτο διατυπωθῇ ἀπλῶς ὡς ἀρχή, δηλαδή τὸ γενικὸν πνεῦμα, καὶ ὄχι αἱ ἐπὶ μέρους ἐκδηλώσεις αὐτοῦ, τότε δύναται νὰ μείνῃ ἐδῶ. Ἄλλως δέν δυνάμεθα νὰ λέγωμεν τὰ ἴδια καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, οὔτε δυνάμεθα νὰ ἀφαιρέσωμεν ἐκ τοῦ Κανονισμοῦ τὰς λεπτομερεῖς περιπτώσεις.

Ο Έλλογμ. Δρ Αλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τό σημεῖον τοῦτο γίνεται 2 διότι ἔφυγε τό σημεῖον 2. Τό προτεινόμενον λοιπόν ὡς σημεῖον 3 α) θά ἡδύνατο νά εἶναι εἰς τόν Κανονισμόν, ὅπως ἀκριβῶς ἐλέχθη, ἐκεῖ ὅπου ὁμιλοῦμεν περὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ὑπογραμμίζοντες ὁμως ὅτι οὐδόλως ἀγγίζουσιν αὗται τὰ δικαιώματα τῶν ἐπισκόπων. Ἐάν τώρα ἡ ἀγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας θέλῃ νά συμπεριληφθῇ τοῦτο ὡς παράγραφος εἰς τό ὑπό συζήτησιν κείμενον τοῦ 1993, δυνάμεθα νά τό πράξωμεν, ἀλλά τότε δέν εἶναι ἀνάγκη νά ἐπαναληφθῇ τοῦτο καί εἰς τόν Κανονισμόν. Κατά τήν ἀποψίν μου, τό κείμενον περιλαμβάνει δύο μέρη: τό πρῶτον ἀναφέρεται εἰς τήν ἀνεξαρτησίαν τῶν ἐπισκόπων κατὰ τήν ἀσκήσιν τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου των. Δηλαδή, ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις δέν παρεμβαίνει εἰς τήν ὑπό τῶν ἐπισκόπων ἀσκήσιν τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου των, καί οὗτοι λογοδοτοῦν περὶ τούτου ἕκαστος εἰς τήν οἰκείαν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν. Τοῦτο ἀποτελεῖ τό πρῶτον μέρος καί νομίζω ὅτι ἅπαντες συμφωνοῦμεν ἐπ' αὐτοῦ. Θά παρεκάλουν ὁμως νά ἀπαλείψωμεν τήν φράσιν, ἡ ὁποία λέγει ὅτι αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις δέν διαθέτουν διοικητικόν κανονικόν χαρακτήρα, διότι, ἐν πάσῃ περιπτώσει, αὗται οὐδένα ἔχουν κανονικόν χαρακτήρα. Δέν πρόκειται περὶ συνόδων, δέν πρόκειται περὶ ὑπερ-ἐπισκόπων. Ἐπομένως, ὅταν λέγεται ὅτι δέν παρεμβαίνουν εἰς τό ποιμαντικόν ἔργον καί ὅτι οἱ ἐπίσκοποι λογοδοτοῦν εἰς τὰς μητέρας αὐτῶν Ἐκκλησίας περὶ τοῦ ἔργου των, ἀπλῶς διατυπώνομεν τήν θετικήν πλευράν τοῦ θέματος.

Ὡς πρὸς τό δεύτερον μέρος, νομίζω ὅτι δυνάμεθα νά τό ἀποδεχθῶμεν, ἐάν εἰς τήν πρότασιν: «Ἐκαστος ἐπίσκοπος λογοδοτεῖ εἰς τήν ἰδίαν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν διὰ τό ποιμαντικόν ἔργον του», προστεθῇ ἡ ἀκόλουθος φράσις: «Οὗτος (ὁ ἐπίσκοπος) διατηρεῖ σχέσεις μέ τὰς κρατικάς ἀρχάς, τήν κοινωνίαν τῶν πολιτῶν, τοὺς θρησκευτικούς ὀργανισμούς καί τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως, προκειμένου νά πληροφορήσῃ ἐπὶ θεμάτων ἀφορώντων εἰς τήν ζωὴν τοῦ ποιμνίου του καί τήν θέσιν τῆς Ἐκκλησίας του». Δηλαδή, εἰς τὰς σχέσεις μετὰ τῶν κρατικῶν, πολιτειακῶν, θρησκευτικῶν ἀρχῶν καί τῶν ΜΜΕ, ἕκαστος ἐπίσκοπος δέν ὁμιλεῖ ἐξ ὀνόματος ὅλων τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, τῆς Γαλλίας π.χ., ἀλλὰ ἐξ ὀνόματος τῆς ἐπισκοπῆς του, ἐπὶ τῶν προβλημάτων τοῦ ποιμνίου του καί τῆς θέσεως τῆς Ἐκκλησίας του. Θεωρῶ ὅτι διὰ τῆς διατυπώσεως ταύτης ἀποφεύγεται οἰαδήποτε παρανόησις. Δέν βλέπω τόν λόγον νά προβάλωμεν ἀντίρρησης εἰς αὐτό, διότι εἶναι σαφές ὅτι ἕκαστος ἐπίσκοπος ἀσκεῖ ποιμαντικόν ἔργον εἰς μίαν χώραν καί θά πρέπει νά δύναται νά ἐνημερώνη καί νά διευθετῇ ζητήματα ἀπτόμενα τῆς ποιμαντικῆς διακονίας του μετὰ τῶν κρατικῶν ἀρχῶν.

Ἐάν μία ἐνορία ἀντιμετωπίζει διοικητικόν πρόβλημα, εἶναι φυσιο-λογικόν νά ἀσχοληθῇ μέ τοῦτο ὁ ἐπίσκοπος, ἐρχόμενος εἰς ἐπαφήν μέ τās κρατικές ἀρχάς. Ἐάν πρέπει νά ἐνημερώσῃ περί τῆς θέσεως τῆς Ἐκκλησίας του, εἶναι φυσικόν νά δύναται νά ἀπευθυνθῇ εἰς τὰ ΜΜΕ. Θεωρῶ ὅτι εἰς τό πλαίσιον τοῦτο, λέγοντες ὅτι διατηρεῖ τās ἐν λόγῳ σχέσεις, προκειμένου νά ἐνημερώσῃ περί τῶν θεμάτων, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν εἰς τό ποίμνιον του καί εἰς τήν θέσιν τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ, δέν βλέπω λόγον ἀντιρρήσεως ἐπ' αὐτοῦ. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Μία διευκρινιστική ἐρώτησις πρὸς τόν κ. Λαχάμ. Τό ἐρώτημα, τό ὁποῖον εἶχον θέσει, ἦτο ἔάν τό προτεινόμενον κείμενον πρέπει νά παραμείνῃ εἰς τό σημεῖον τοῦτο τοῦ ὑπὸ ἐξέτασιν κειμένου ἢ νά περιληφθῇ εἰς τόν Κανονισμόν. Δέν ἤκουσα τήν πρότασίν σας ἐπ' αὐτοῦ. Διότι τίθεται τό ἐρώτημα μήπως θά ἡδύνατο νά μείνῃ ἐδῶ ὡς θέμα γενικῆς ἀρχῆς καί νά ἀναπτυχθῇ ἐν ταῖς λεπτομερεῖαις αὐτοῦ εἰς τόν Κανονισμόν. Ποία ἡ θέσις σας ἐπ' αὐτοῦ;

Ο Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Ἐξέφρασα τήν θέσιν εἰς τήν ἀρχήν τῆς παρεμβάσεώς μου, ἢ ὁποῖα εἶναι ἡ ἐξῆς: Κατ' ἀρχήν, τό κείμενον δύναται νά περιληφθῇ εἰς τόν Κανονισμόν. Αφοῦ λεχθῇ ποῖαι εἶναι αἱ ἀρμοδιότητες τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, δυνάμεθα νά ἐντάξωμεν τό κείμενον τοῦτο διά νά δείξωμεν ὅτι ἡ ἀρμοδιότης τῶν συνελεύσεων σταματᾷ ἐκεῖ, ὡς χαλινόν εἰς τήν ἀρμοδιότητα τῶν συνελεύσεων ἢ ὡς προστασίαν τῆς ποιμαντικῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ ἐπισκόπου. Λέγω δέ ὅτι ἔάν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας ἐπιμένῃ νά περιληφθῇ εἰς τό παρόν σημεῖον τοῦ ὑπὸ συζήτησιν κειμένου, δέν θά χρειασθῇ νά τό ἐντάξωμεν καί εἰς τόν Κανονισμόν. Προσωπικῶς, προτιμῶ νά ἐνταχθῇ εἰς τόν Κανονισμόν, ὅπου γίνεται ἀναφορά εἰς τās ἀρμοδιότητας, λέγοντες τί δέν ἔχουν ἀρμοδιότητα νά κάνουν αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις, δηλαδή νά λεχθῇ τί πρέπει νά σέβωνται, ποῖα εἶναι τὰ ὅρια, τὰ ὁποῖα δέν πρέπει νά ὑπερβαίνουν, ἐν εἶδος ἐξαιρέσεως, μή παρεμβάσεως εἰς τήν ἰδιωτικὴν σφαῖραν τοῦ ἐπισκόπου. Κατά τήν γνώμην μου, τό σημαντικόν δέν εἶναι τόσον ἡ θέσις, εἰς τήν ὁποίαν θά ἐνταχθῇ τό κείμενον, ὅσον ἡ οὐσία αὐτοῦ τό ὁποῖον θά ἀποφασίσωμεν.

Ο Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Κομάρνο κ. Τύχων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θεωροῦμεν ὅτι τό ὑπό τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας προτεινόμενον κείμενον δύναται νά συμπεριληφθῇ εἰς τό κείμενον τοῦ 1993, ἀκόμη καί ὡς χωριστή παράγραφος, διότι ἐδῶ ἀναφέρονται αἱ δυνατότητες, αἱ ἀρχαί τοῦ ἔργου τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Πρόκειται περί κειμένου ἀρχῶν.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, φρονῶ ταπεινῶς ὅτι ἡ πρώτη πρότασις δύναται νά ἐνταχθῇ

ὡς βασική ἀρχή τοῦ Κανονισμοῦ, δηλαδή εἰς τὰς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις δέν παραχωροῦνται ἀρμοδιότητες διοικητικοῦ καί κανονικοῦ χαρακτήρος, οὔτε περιορίζουν αὐταὶ τὰ δικαιώματα τῶν ἐπαρχιούχων ἐπισκόπων εἰς τήν Διασποράν. Ὡς πρὸς τὸ δεύτερον μέρος, ὡς εἶπον καί χθές, ἔχω τήν αἴσθησιν ὅτι θά κάνωμεν οὕτως ὁργανισμούς, οἱ ὁποῖοι δέν θά ἔχουν μέλλον οὔτε ζωήν. Κατὰ τήν γνώμην μου, τὸ δεύτερον τοῦτο μέρος τῆς προτάσεως τῆς ρωσικῆς Ἐκκλησίας ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν μέ τὴν ἤδη ἐγκριθέν κείμενον, μέ τὸ σημεῖον 2 γ): «Ἔργον καὶ εὐθύνη τῶν Ἐπισκοπικῶν τούτων συνελεύσεων θά εἶναι ἡ μέριμνα διὰ τήν φανέρωσιν τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τήν ἀνάπτυξιν κοινῆς δράσεως ὅλων τῶν ὀρθοδόξων ἐκάστης περιοχῆς πρὸς θεραπείαν τῶν ποιμαντικῶν ἀναγκῶν...». Ὅταν ἕκαστος ἐπίσκοπος θά πράττῃ κατὰ τὸ δοκοῦν, πῶς θά φανερωθῇ ἡ ἐνότης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅταν ἕκαστος θά εἶναι ἀνεξάρτητος; Ἐπομένως, θά συνέρχωνται ἀπλῶς διὰ νά συζητήσουν, ἀλλὰ δέν θά ὑπάρχῃ καθολικὴ φανέρωσις τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδοξίας. Πρέπει νά ὑπάρχῃ κοινὴ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὰ ἔξω. Προτείνω λοιπὸν τὸ πρῶτον μέρος τῆς προτάσεως τῆς ρωσικῆς Ἐκκλησίας νά τεθῇ ὡς δέσμευσις, ἀλλὰ τὸ δεύτερον μέρος νά ἀπαλειφθῇ, διότι ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν μέ τὸ σημεῖον 2 γ) τοῦ ἤδη ἐγκριθέντος κειμένου, τὸ ὁποῖον ὁμιλεῖ περὶ καθολικῆς φανέρωσεως τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς τὸν ἔξω κόσμον.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Περιστερίου. Νομίζω ὅτι εἶναι μία πρότασις, ἡ ὁποία ἀξίζει νά ληφθῇ ὑπ' ὄψιν. Θά ἤθελον νά ὑποβάλω μίαν σκέψιν εἰς τήν Ἀντιπροσωπίαν τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας. Μήπως τὸ προτεινόμενον κείμενον θά ἠδύνατο νά ἀποτελέσῃ δύο τμήματα, τὸ πρῶτον μέρος, τὸ ὁποῖον εἶναι γενικῆς ἀρχῆς, νά συμπεριληφθῇ εἰς τὸ παρὸν ὑπὸ ἐξέτασιν σημεῖον τοῦ κειμένου τοῦ 1993, καὶ αἱ λεπτομέρειαι νά ἐνταχθοῦν ἐκεῖ ὅπου γίνεται ἀνάλυσις τῶν ἀρμοδιοτήτων; Εἰς οὐδέν ἕτερον σημεῖον τοῦ κειμένου τοῦ 1993 εἰσερχόμεθα εἰς λεπτομερείας. Ἄς δώσωμεν μίαν γενικὴν διατύπωσιν, ὅτι δηλαδή ἕκαστος ἐπίσκοπος εἶναι ὑπόλογος ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας του, ὅπως λέγεται εἰς τὸ κείμενον τῆς προτάσεώς σας, καὶ ὅτι ἡ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις δέν δύναται νά παρεισφρήσῃ εἰς τὸ ἔργον του, νά ἀναλύσωμεν δέ τοῦτο εἰς τὸν Κανονισμόν. Τό θεωρῶ λογικόν καὶ ἐρωτῶ, ἐάν τὸ δέχεται ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Τλαρίων: Εἴμεθα ἐτοιμοὶ νά συντομεύσωμεν τὸ κείμενον, ἐάν ἀναλυθῇ περαιτέρω εἰς τὸν Κανονισμόν λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Εἰς τήν περίπτωσιν ταύτην, θά πρέπει νά διατηρήσωμεν τήν πρῶτην φράσιν, ὡς προέτεινεν ὁ ἅγιος Περιστερίου, ἐνῶ δυνάμεθα νά

περιορίσωμεν τήν δευτέραν φράσιν ὡς ἐξῆς: «Ἐκαστος ἐπίσκοπος εἶναι ὑπόλογος εἰς τήν τοπικήν του Ἐκκλησίαν, εἰς τό ποιμαντικόν του ἔργον καί εἰς ὅλους τούς τομεῖς τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων, αἱ ὁποῖαι ἀφοροῦν εἰς τήν Ἐκκλησίαν του».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Κείμενον ἀρχῆς ἐδῶ, θά προέτεινα νά ἀποτελέσῃ ἰδιαίτεραν παράγραφον, ὡς ἤδη προετάθη, διότι δέν ταιριάζει μέ τά προηγούμενα, τά ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς τήν ἐκπόνησιν τοῦ Κανονισμοῦ. Θά ἀκολουθῇ ἕτερον παράγραφος, ἡ ὁποία θά ἀναφέρεται πάλιν γενικῶς εἰς τά τῶν προέδρων, τό σημερινόν **3**, εἰς δέ τόν Κανονισμόν θά ἀναλύωνται ὅλα τά ἕτερα, τά ὁποῖα θά συζητήσωμεν ὅταν φθάσωμεν εἰς τόν Κανονισμόν. Εἴσθε σύμφωνοι; Θά δώσῃ ὁ ἅγιος Βολοκολάμσκ τήν ἀκριβῆ διατύπωσιν ἢ ἐγώ;

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάχσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τό ἄρθρον **5 § 1.** τοῦ Κανονισμοῦ περιγράφει ἀναλυτικῶς τάς ἀρμοδιότητας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Τό περιεχόμενον τῶν ἀρμοδιοτήτων τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων συρρικνοῦται εἰς τήν διατύπωσιν, ἡ ὁποία προβάλλεται ὑπό τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας εἰς τήν πρότασιν τροπολογίας, διότι αὕτη προβάλλει ὡς ὑποκείμενον δικαιωμάτων τόν ἐπίσκοπον καί ὄχι τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δύναται ὁμως νά ἀλλάξῃ τό ὑποκείμενον ὑπό τήν ἐξῆς μορφήν: «Αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις δέν στεροῦν ἀρμοδιότητας διοικητικοῦ ἢ κανονικοῦ χαρακτῆρος ἀπό τούς ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν». Ὅποτε παραμένουν ὡς ὑποκείμενον αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις, ἀλλά τό νόημα εἶναι τό ἴδιον. Περιμένω ὁμως νά ἀκούσω τήν διατύπωσιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Παρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἴμεθα ἔτοιμοι νά ἀκούσωμεν τήν ἰδικήν σας διατύπωσιν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπειδή ὁ Καθηγ. κ. Φειδᾶς ἐπισημαίνει ὁρθῶς ὅτι τό ὑποκείμενον τῆς προτάσεώς σας εἶναι οἱ ἐπίσκοποι καί ὄχι αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις, νομίζω ὅτι δυνάμεθα νά εἴπωμεν: «Αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις δέν στεροῦν ἀρμοδιότητας διοικητικοῦ καί κανονικοῦ χαρακτῆρος τῶν ἐπισκόπων μελῶν αὐτῶν, οὔτε περιορίζουν τά δικαιώματα τῶν ἐπαρχιούχων ἐπισκόπων εἰς τήν Διασποράν». Αὐτό θά εἶναι ἡ γενική ἀρχή καί τά ἄλλα θά ἐνταχθοῦν ἀναλυτικῶς εἰς τόν Κανονισμόν. Πῶς βλέπετε τήν διατύπωσιν;

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Παρίων: Θά ἠθέλομεν ἡ πρώτη πρότασις νά παραμείνῃ ὡς τήν προτεείναμεν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὁμιλοῦμεν διά τό ποῖαι εἶναι αἱ ἀρμοδι-

ότητες καί ποιοί εἶναι οἱ περιορισμοί, τά ὅρια τῶν συνελεύσεων. Τό πνεῦμα παραμένει τό ἴδιον, συμφώνως πρὸς τὴν πρότασίν σας. Δέν ἀλλάζει ἡ ἰδέα ὅτι οἱ ἐπίσκοποι δέν δεσμεύονται, δηλαδή αἱ συνελεύσεις δέν δεσμεύουν τοὺς ἐπισκόπους. Αὐτό δέν θέλομεν νά εἴπωμεν; Νά τό εἴπωμεν, ἀλλά μέ ὑποκείμενον τὰς συνελεύσεις;

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Παρίων: Ναί συμφωνοῦμεν μέ τὴν διατύπωσιν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπαναλαμβάνω τὴν διατύπωσιν: «Αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις δέν ἀποστεροῦν ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν ἀρμοδιότητος διοικητικοῦ καὶ κανονικοῦ χαρακτῆρος, οὔτε περιορίζουν τὰ δικαιώματα αὐτῶν εἰς τὴν Διασποράν». Νομίζω ὅτι εἶναι μία εὐρεία διατύπωσις, ἡ ὁποία καλύπτει τό πνεῦμα τῆς προτάσεως τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας καὶ βάσει τῆς ὁποίας θά ἀναλύσωμεν εἰς τὸν Κανονισμόν τὰς συνεπειάς τῆς ἀρχῆς ταύτης. Ἐάν συμφωνήτε εἰς τὴν πρότασιν αὐτήν...

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Παρίων: Ἡ διατύπωσις, τὴν ὁποίαν ἀνεγνώσατε, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, περιλαμβάνει τὴν πρώτην φράσιν, τὴν ὁποίαν δεχόμεθα ὅπως τὴν εἶπατε. Εἰς τὴν δευτέραν ὅμως φράσιν θά πρέπει νά εἴπωμεν ὅτι ἕκαστος ἐπίσκοπος εἶναι ὑπόλογος εἰς τὴν τοπικὴν Ἐκκλησίαν του διὰ τό ποιμαντικόν του ἔργον καὶ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων. Αὐτό πρέπει νά λεχθῇ ἐπίσης εἰς τό σημεῖον τοῦτο.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δυνάμεθα νά τό εἴπωμεν γενικῶς ὅτι ἕκαστος ἐπίσκοπος εἶναι ὑπόλογος εἰς τὴν ἰδικήν του Ἐκκλησίαν διὰ τό ποιμαντικόν αὐτοῦ ἔργον. Ἐάν τό ἀναλύσωμεν, νομίζω ὅτι πηγαίνομεν εἰς τὰς ἀρμοδιότητας τοῦ Κανονισμοῦ καὶ δέν εἴμεθα πλέον εἰς τὰς γενικὰς ἀρχάς. Τοῦτο ἐξυπακούεται ὡς συνέπεια, ἐφ' ὅσον ὁ ἐπίσκοπος δέν στερεῖται τῶν ἀρμοδιοτήτων του. Δυνάμεθα νά περατώσωμεν τὴν φράσιν λέγοντες, ὅτι ὁ ἐπίσκοπος παραμένει ὑπόλογος εἰς τὴν ἰδικήν του Ἐκκλησίαν, ὁ δέ τρόπος μέ τὸν ὁποῖον ἐκδηλώνεται ἡ ἐξάρτησίς του αὕτη θά φανῇ εἰς τὸν Κανονισμόν. Πῶς τό βλέπετε; Νά ἐρωτήσω ὅσους ἔκαναν ἐπ' αὐτοῦ προτάσεις. Ὁ κ. Λαχάμ ἔχει νά παρατηρήσῃ κάτι.

Ο Ελλογμ. Δρ Αλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἠδυνάμεθα νά εἴπωμεν ὅτι ἕκαστος ἐπίσκοπος *συνεχίζει* νά εἶναι ὑπόλογος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν του, δηλαδή δέν παρεμβαίνομεν, καὶ ὁ ἐπίσκοπος διατηρεῖ τό δικαίωμα τό ὁποῖον εἶχεν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Καλῶς, ἅς προσθέσωμεν καὶ τὴν φράσιν ταύτην: «Ἐκαστος ἐπίσκοπος εἶναι ὑπόλογος εἰς τὴν ἰδικήν του Ἐκκλησίαν», ἀλλά ἐάν τό ἀναλύσωμεν περαιτέρω εἰσερχόμεθα εἰς λεπτομερείας, αἱ ὁποῖαι θά ἀναφερθοῦν εἰς τὸν Κανονισμόν.

Ο Ελλογμ. Δρ Αλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἀντί

νά είπωμεν πρέπει ἢ ὀφείλει, νά είπωμεν ὅτι συνεχίζει νά εἶναι ὑπόλογος, δηλαδή συνεχίζει νά ὑπάγεται εἰς τήν ἀνωτέραν αὐτοῦ αὐθεντίαν, εἰς τήν ὁποίαν ἔχει τήν ἀναφοράν του.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανία καί Μ. Βρεταννία κ. Μάρκος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, προκειμένου νά διατηρηθῇ τό ὑποκείμενον τῆς φράσεως, ὡς προείπατε, στηριζόμενος εἰς τήν παρατήρησιν τοῦ Καθηγ. κ. Φειδᾶ, θά προέτεινον τήν ἐξῆς διατύπωσιν: «Ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις δέν περιορίζει τήν προηγουμένην δραστηριότητα ἐκάστου ἐπισκόπου εἰς τās ἐξωτερικάς καί ἐσωτερικάς σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας του μέ τήν περιβάλλουσαν αὐτόν κοινωνίαν».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Σεβασμιώτατε, θεωρῶ ὅτι ἡ διατύπωσίς σας εἰσέρχεται εἰς λεπτομερείας καί δημιουργεῖ συζήτησιν. Ὅταν λέγομεν «ἡ προηγουμένη», δέν γνωρίζομεν ποία εἶναι ἡ προηγουμένη, ἐνδεχομένως νά μήν ᾤτο ἡ ὀρθή ἢ κάτι τό ὁποῖον θέλομεν κάπως νά διορθώσωμεν. Ἄς μείνωμεν εἰς τήν διατύπωσιν, τήν ὁποίαν εἶχον προτείνει. Δέν νομίζω ὅτι βλάπτει.

Ο Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης κ. Ἰννοκέντιος Ἐξαρχος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὡς ἀντιλαμβάνομαι τό θέμα, ἡ πρώτη πρότασις ἐξυπηρετεῖ ἀπολύτως τόν στόχον τῆς ὑπό τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας γενομένης προτάσεως καί ἀρκεῖ: «Εἰς τās Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις δέν παραχωροῦνται ἀρμοδιότητες διοικητικοῦ καί κανονικοῦ χαρακτῆρος, οὔτε περιορίζονται τά δικαιώματα τῶν ἐπαρχιούχων ἐπισκόπων εἰς τήν Διασποράν». Εἰς τά κείμενα ὑπάρχουν ἤδη πολλοί πλεονασμοί. Νομίζω ὅτι ἡ φράσις αὕτη εἶναι ἐπαρκής καί ἐξυπηρετεῖ ἀπολύτως τήν πρότασιν τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Καί ἐγώ ἔτσι νομίζω, ἀλλά πρέπει νά νομίζῃ τό ἴδιον καί ἡ Ἀντιπροσωπία, ἡ ὁποία κάνει τήν πρότασιν.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, προτείνω νά περιορισθοῦν ὅσα ἐλέχθησαν εἰς τήν ἐξῆς διατύπωσιν: «Αἱ Ἐπισκοπικάι συνελεύσεις δέν ἀποκτοῦν διοικητικά καί κανονικά προνόμια, οὔτε περιορίζουν τά δικαιώματα τῶν ἐπαρχιούχων ἐπισκόπων εἰς τήν Διασποράν ἐπὶ ζητημάτων ἀφορώντων εἰς τόν τομέα τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου καί τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὅχι, ἀποκλείεται τοῦτο. Λυποῦμαι, ἀλλά δέν δύναται τοῦτο νά γίνη δεκτόν, διότι καταργεῖται ἐντελῶς τό νόημα τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ὡς νά μήν ὑπάρχουν. Λοιπόν, ἐάν περιορισθῶμεν εἰς τήν ἀρχήν τῆς ἐξαρθήσεως τῶν ἐπισκόπων ἐκ τῶν Ἐκκλησιῶν των, πρᾶγμα τό ὁποῖον εἶναι καί τό οὐσιώδες, θά ἡδυνάμεθα νά τό δεχθῶμεν, ἀλλά πρέπει νά συζητηθῇ τί σημαίνει

τουτο καί δέν εἶναι ἡ θέσις ἐδῶ.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ὁ ἅγιος Βολοκολάμσκ πρέπει νά δείξη κατανόησιν. Μέχρι σήμερον ἔχομεν συνεργασθῇ κατά τρόπον ὑποδειγματικόν, φαντάζομαι δέ ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θά ἐξακολουθήσῃ ἐπὶ τῶν ἐργασιῶν μας. Νομίζω ὅτι ἡ πρώτη φράσις, ὡς διευτρώθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Προέδρου, εὐρίσκει σύμφωνον καί τήν Ἀντιπροσωπίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τήν δευτέραν φράσιν, δυνάμεθα ἴσως νά εἴπωμεν ὅτι ἕκαστος ἐπίσκοπος ἢ οἱ ἐπίσκοποι μέλη τῆς συνελεύσεως εἶναι ὑπόλογοι εἰς τὰς Ἐκκλησίας των, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τήν ποιμαντικήν δραστηριότητα εἰς ἅπαντας τοὺς τομεῖς τοῦ ἔργου αὐτῶν καί τῆς προβολῆς τῶν θέσεων τῆς Ἐκκλησίας των.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Φοβοῦμαι ὅτι τοῦτο εἶναι πολύ ἀναλυτικόν εἰς τό παρόν σημεῖον, δύναται ὅμως νά ἐνταχθῇ εἰς τόν Κανονισμόν. Ἐδῶ πρέπει νά ἀναφερθῇ μία γενική ἀρχή, ὡς ἐλέχθη προηγουμένως. Ἄς συμφωνήσωμεν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Μᾶς ἤρесе πολύ ἡ διατύπωσις τοῦ ἁγίου Γαλλίας καί ἐπιθυμοῦμεν νά τήν ἴδωμεν καί γραπτῶς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν εἶναι εὐκόλον νά τήν ἔχωμεν τώρα γραπτῶς. Ὁ ἅγιος Γαλλίας δύναται ἴσως νά τήν ἐπαναλάβῃ καί παρακαλῶ νά τήν ἀκούσωμεν μετὰ προσοχῆς.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Ἀναφέρομαι ἀπλῶς εἰς τήν δευτέραν πρότασιν, δηλαδή ὅτι οἱ ἐπίσκοποι μέλη τῆς συνελεύσεως εἶναι ὑπόλογοι εἰς τήν Ἐκκλησίαν των, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τήν ποιμαντικήν δραστηριότητα, ἥτοι εἰς τοὺς τομεῖς τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου αὐτῶν καί τῆς προβολῆς τῶν θέσεων τῆς Ἐκκλησίας των.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπὶ ποίων θεμάτων; Τῶν θέσεων γενικῶς ἢ τῶν θέσεων ἐπὶ τοῦ ἔργου τούτου;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: «Οἱ ἐπίσκοποι μέλη τῆς συνελεύσεως παραμένουν ὑπόλογοι εἰς τήν Ἐκκλησίαν των, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τό ποιμαντικόν ἔργον των καί τήν ἐπ' αὐτοῦ προβολήν τῶν θέσεων τῆς Ἐκκλησίας των». Νομίζω ὅτι πρόκειται περὶ σαφοῦς ἀναφορᾶς εἰς τό ποιμαντικόν ἔργον τῶν ἐπισκόπων.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Τοιαύτη διατύπωσις θά ἐθεωρεῖτο ἱκανοποιητική ὑπὸ τῆς ἡμετέρας Ἀντιπροσωπίας.

Ο Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαράς: «Οἱ ἐπίσκοποι μέλη τῆς συνελεύσεως εἶναι ὑπόλογοι εἰς τήν Ἐκκλησίαν των, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τήν ποιμαντικήν δραστηριότητα καί τήν προβολήν αὐτῆς».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν πρόκειται μόνον περί τῆς ποιμαντικῆς δραστηριότητος, ὑπάρχουν αἱ ποιμαντικά ἀνάγκαι, ὅλα τὰ ποιμαντικά θέματα.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὁμιλοῦμεν περί τῆς δυνατότητος ἐκάστου ἐπισκόπου ὄχι μόνον νά ἀσκή τὸ ποιμαντικόν ἔργον του, ἀλλὰ καί νά προβάλη τὰς θέσεις τῆς Ἐκκλησίας του εἰς τόν ἔξω κόσμον. Ἐπὶ παραδείγματι, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας ἔχει ἐν κοινωνικόν δόγμα καί θέλει ὁ ἐπίσκοπος νά ἔχη τὸ δικαίωμα νά προβάλη τοῦτο ὡς θέσιν τῆς Ἐκκλησίας του. Ἰδού περί τίνος ὁμιλοῦμεν καί ἡ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Γαλλίας προταθεῖσα διατύπωσις καλύπτει τὴν ἐπιθυμίαν μας ταύτην.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ποία εἶναι ἡ διατύπωσις, ἡ ὁποία σὰς ἱκανοποιεῖ;

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: «Ἐκαστος ἐπίσκοπος εἶναι ὑπόλογος εἰς τὴν τοπικὴν Ἐκκλησίαν του διὰ τὸ ποιμαντικόν του ἔργον καί τὴν προβολὴν τῆς θέσεως τῆς Ἐκκλησίας του ἐνώπιον τοῦ ἑξωτερικοῦ κόσμου». Κάπως ἔτσι.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Βεβαίως, ἡ προβολὴ τῆς θέσεως τῆς Ἐκκλησίας του δέν εἶναι κακόν, ἀλλὰ ἅς μὴ λησμονώμεν ὅτι ἡ διατύπωσις αὕτη εἶναι ἀρνητικὴ, δηλαδή δέν λέγομεν τί πρέπει νά κάνουν αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις, ἀλλὰ τί δέν πρέπει νά κάνουν. Αἱ συνελεύσεις ἔχουν σκοπὸν νά παρουσιάσουν καί τὴν κοινὴν θέσιν τῶν ὀρθοδόξων ἐπὶ διαφόρων θεμάτων, ὄχι μόνον τί λέγει ἐπ' αὐτῶν ἐκάστη Ἐκκλησία, ἄλλως ὀδεύομεν πρὸς μίαν κατάστασιν χειροτέραν τῆς ὑπαρχούσης. Λοιπὸν, νά τὸ εἴπωμεν, ἀλλὰ κατὰ τρόπον θετικόν, ὅτι δηλαδή προσπάθεια μας εἶναι ἡ προβολὴ τῆς κοινῆς θέσεως πρὸς τόν ἔξω κόσμον, ἡ βελτίωσις τῆς παρούσης καταστάσεως.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Τὸ κείμενον ἀναφέρει πολλάκις τί πρέπει καί τί θά κάνουν αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις. Τὸ νόημα τῆς προτεινομένης προσθήκης εἶναι ὅτι ἡ ὑπαρξὶς κοινῆς θέσεως καί κοινῶν ἀνησυχιῶν τῶν κατὰ τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τὰς ὁποίας ἐκφράζει ἡ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις εἰς τόν διάλογον μέ τόν ἔξω κόσμον, δέν σημαίνει ὅτι μία τοπικὴ Ἐκκλησία ἀδυνατεῖ νά ἔχη τὰς ἰδικὰς τῆς θέσεις καί ἀνησυχίας ἐπὶ τοῦ ἐνός ἢ τοῦ ἄλλου ζητήματος. Αὐτὸ θέλομεν νά ἐκφράσωμεν ἐδῶ καί δι' ἡμᾶς ἔχει σημασίαν ἡ παράγραφος αὕτη καί θά εἴμεθα ἔτοιμοι νά δεχθῶμεν τὴν διατύπωσιν τοῦ ἁγίου Γαλλίας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Κατὰ τὴν γνώμην μου, ἡ διατύπωσις τοῦ ἁγίου Γαλλίας περιορίζει τὸ θέμα εἰς τὴν κοινωνικὴν δραστηριότητα. Ἐθέσατε, ἅγιε Βολοκολάμσκ, ἕτερον θέμα. Προσωπικῶς δέν

ἔχω ἀντίρρησην ὡς πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἐκάστης Ἐκκλησίας νὰ ἐκφράσῃ τὰς ἀπόψεις της. Αἱ συνελεύσεις δὲν δύνανται νὰ στερῇσιν τὸ δικαίωμα τοῦτο εἰς μίαν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ συγχρόνως πρέπει νὰ ὑπάρχῃ καὶ τὸ στοιχεῖον τῆς προσπάθειας τοῦλάχιστον ἀναπτύξεως ἐνιαίων θέσεων τῶν Ὁρθοδόξων. Τοῦτο εἶναι τὸ νόημα τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων.

Ὁ Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Καὶ ἡμεῖς συμφωνοῦμεν εἰς τοῦτο. Διὰ τὰς κοινὰς προσπάθειας γίνεται λόγος εἰς τὸ κείμενον τοῦ 1990, § 2 γ, τὸ ὁποῖον ἤδη ἀπεδέχθημεν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Καλῶς, θὰ ᾔτο δυνατόν νὰ προστεθῇ μία φράσις, ὅτι, καίτοι αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις ἀποβλέπουν εἰς τὴν διαμόρφωσιν κοινῆς θέσεως τῶν Ὁρθοδόξων, δὲν ἐμποδίζουν τοὺς ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν νὰ ἐκφράζουν καὶ τὴν ἄποψιν τῆς Ἐκκλησίας των. Νὰ μὴν εἶναι δηλαδὴ ἐντελῶς ἀρνητικὴ ἡ πρότασις, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ ἐν θετικόν στοιχεῖον: «Καίτοι αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις ἀποβλέπουν εἰς τὴν διαμόρφωσιν κοινῆς ὀρθοδόξου θέσεως (ἐναντι τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν) ἐπὶ διαφόρων θεμάτων, τοῦτο οὐδόλως ἐμποδίζει τοὺς ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν νὰ ἐκφράζουν τὰς ἀπόψεις τῆς ἰδικῆς των Ἐκκλησίας ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων». Συμφωνεῖτε;

Ὁ Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Συμφωνοῦμε καὶ σὰς εὐχαριστοῦμε διὰ τὴν ἐποικοδομητικὴν συζήτησιν. Ἀπλῶς θὰ ἠθέλομεν νὰ ἴδωμεν καὶ εἰς γραπτὴν μορφήν τὴν τελικὴν διατύπωσιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι δυνάμεθα τώρα νὰ τὸ διατυπώσωμεν, ὥστε νὰ λήξῃ τὸ θέμα. Ἡ πρώτη πρότασις μένει ὡς ἔχει ἤδη διατυπωθῇ: «Αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις δὲν ἀποστεροῦν ἀρμοδιότητος διοικητικοῦ καὶ κανονικοῦ χαρακτῆρος τῶν μελῶν αὐτῶν ἐπισκόπων οὔτε περιορίζουν τὰ δικαιώματα τῶν ἐπαρχιούχων ἐπισκόπων εἰς τὴν Διασποράν». Καὶ προσθέτομεν: «Καίτοι αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις ἀποβλέπουν εἰς τὴν διαμόρφωσιν κοινῆς θέσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπὶ διαφόρων θεμάτων, τοῦτο δὲν ἐμποδίζει τοὺς ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν νὰ ἐκφράζουν τὰς θέσεις τῶν ἰδικῶν των Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων».

Ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἶναι σχεδὸν ἀδύνατον νὰ κατανοήσωμεν, ἀκούοντες τὴν διατύπωσιν εἰς τὴν ἐλληνικὴν. Ἐάν εἶχωμεν τὸ κείμενον γραπτῶς, ἔστω καὶ εἰς τὴν ἐλληνικὴν, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἐπιβεβαιώσωμεν τὴν ἀντιστοιχίαν μετὰ τὰς σκέψεις, τὰς ὁποίας ἐξεθέσατε.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δυστυχῶς, δὲν δυνάμεθα νὰ ἔχομεν ἀμέσως ἀντίγραφα διὰ τὴν ὀλομέλειαν, ἀλλὰ εἶναι δυνατόν νὰ δοθῇ

χειρόγραφον κείμενον εἰς τὴν ὑμετέραν Ἀντιπροσωπίαν, ἐντός ὀλίγων λεπτῶν. Ἐπομένως, τοῦτο ἀρκεῖ ὡς προσθήκη, ὡς § 3, εἰς τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν κείμενον τοῦ 1993 καὶ ἡ ἀνάλυσις τῶν λεπτομερειῶν νά ἐνταχθῇ εἰς τὸν Κανονισμόν. Συμφωνεῖτε;

Ὁ Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Τλαρίων: Συμφωνοῦμεν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπομένως ἐκαλύφθη τὸ θέμα. Δέν ὑπάρχει διαφωνία ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων. Ἀπλῶς πρέπει νά ἀποφευχθῇ τρόπον τινά ἡ ἐντύπωσις ὅτι αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις οὐδέν ἔχουν ἔργον, οὐδεμίαν ἀποστολήν. Βεβαίως, δέν πρέπει αἱ συνελεύσεις νά ἐμποδίσουν τὴν ἀνεξαρτησίαν ἐκάστης Ἐκκλησίας νά ἔχῃ τὰς ἀπόψεις της, νά τὰς προβάλλῃ καὶ νά ἀσκῇ τὸ ποιμαντικόν της ἔργον ἐλευθέρως. Τοῦτο εἶναι δεδομένον. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον δέν εἶναι δεδομένον εἶναι ἡ ὀφειλομένη προσπάθεια κοινῆς ἐκφράσεως, διότι καὶ ὁ ἔξω κόσμος περιμένει νά μᾶς ἴδῃ ὡς μίαν Ἐκκλησίαν καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν νά ἀναπτύξωμεν συνειδήσιν κοινῶν θέσεων. Ὅταν ἐρωτώμεθα, ποία εἶναι ἡ ὀρθόδοξος θέσις ἐπὶ τινος ζητήματος, δέν δυνάμεθα νά ἀπαντῶμεν ἐκθέτοντες πλείονας θέσεις, αἱ ὁποῖαι ἐνδεχομένως ἐκφράζουν τὰς κατὰ τόπους Ἐκκλησίας, δημιουργοῦντες σύγχυσιν εἰς τὸν συνομιλητὴν μας. Ἐάν δέν μεριμνήσωμεν ὥστε νά ὑπερβῶμεν τοῦτο, αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις δέν ἔχουν νόημα. Κατὰ τὴν γνώμην μου, ἡ ἀνεξαρτησία τῶν Ἐκκλησιῶν παραμένει, ἀλλὰ πρέπει νά ὑπάρξῃ προσπάθεια ἐντός τῶν συνελεύσεων συζητήσεως τῶν θεμάτων, συσφίξεως τῶν σχέσεων, προβολῆς κατὰ τὸ δυνατόν τῆς ἐνιαίας θέσεως τῆς Ὁρθοδοξίας. Τοῦτο εἶναι τὸ ζητούμενον, ἄλλως δέν βαδίζομεν πρὸς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον, δέν διανύομεν μεταβατικὴν περίοδον, ἀλλὰ παραμένομεν εἰς τὴν ὑπάρχουσαν κατάστασιν.

Ὁ Θεοφιλ. Επίσκοπος Φιλομηλίου κ. Ηλίας: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ παρατήρησίς σας εἶναι ἰδιαίτερος σημαντικὴ διὰ τὴν Διασποράν, εἰς τὴν ὁποίαν ζῶμεν ὑπηρετοῦντες τὰς ἀνάγκας τοῦ ποιμνίου μας. Πράγματι, ἡ ἐνιαία φωνὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν Διασποράν θά συμβάλῃ πολὺ εἰς τὴν πνευματικὴν οἰκοδομὴν τῶν λαῶν ὀρθοδόξου προελεύσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μαρτυρίαν πρὸς τὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος ἀναζητεῖ τὴν πνευματικὴν ἀπάντησιν τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολῆς Ἐκκλησίας. Θέλω νά τονίσω ὅτι ἡ προσπάθεια, ἡ ὁποία καταβάλλεται διὰ τὰς Ἐπισκοπικὰς συνελεύσεις, συντελεῖ πολὺ εἰς τὸ ἔργον συνόλης τῆς Ἐκκλησίας, δεδομένου ὅτι ἐκάστη δικαιοδοσία διατηρεῖ τὰ δικαιώματα αὐτῆς συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας, ἀλλὰ καὶ τὸν Κανονισμόν, ὁ ὁποῖος πρόκειται νά ἐξετασθῇ ὑπὸ τῆς παρούσης Διασκέψεως. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Φιλομηλίου. Θεωρῶ

καί ἐγώ ὅσα εἶπατε ἰδιαίτερος σημαντικά, διότι τοῦτο εἶναι τό κύριον ἔργον τῆς παρούσης Διασκέψεως. Ἐπαναλαμβάνω ὅμως ὅτι ἡ σύγκλισις τῶν ἀπόψεων δέν πρέπει νά ἀποβῇ εἰς βάρος τῆς ἀνεξαρτησίας ἐκάστης Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία δύναται νά ἐκφράζη τās ἰδικάς τῆς ἀπόψεις. Νομίζω ὅτι ἡ προταθεῖσα διατύπωσις, ἡ ὁποία θά δοθῇ τώρα εἰς τήν Ἀντιπροσωπίαν τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, καλύπτει ἀκριβῶς τήν εὐαισθησίαν ταύτην.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Παρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχομεν ἐτοιμὴν τήν διατύπωσιν, κατόπιν ὠρισμένων τροποποιήσεων.

Ο Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: «3. Αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις δέν ἀποστεροῦν ἀπὸ τούς ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν ἀρμοδιότητος διοικητικοῦ καὶ κανονικοῦ χαρακτήρος, οὔτε περιορίζουν τὰ δικαιώματα αὐτῶν εἰς τήν Διασποράν. Καίτοι αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις ἀποβλέπουν εἰς τήν διαμόρφωσιν κοινῆς θέσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπὶ διαφόρων θεμάτων, τοῦτο οὐδόλως ἐμποδίζει τούς ἐπισκόπους μέλη, οἱ ὁποῖοι παραμένουν ὑπόλογοι εἰς τās ἰδικάς τῶν Ἐκκλησίας, νά ἐκφράζουν τās ἀπόψεις τῶν ἰδικῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐνώπιον τοῦ ἔξω κόσμου».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: «... ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων».

Ο Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: Ὅχι, ἀπελείφθη τό τέλος τῆς φράσεως.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Πῶς, γενικῶς; Ἀσφαλῶς δέν ἐμποδίζει, ἀλλά ἡ λογική ἀπαιτεῖ τήν ἀναφοράν εἰς τὰ θέματα αὐτά. Κατά τὰ ἄλλα, προσωπικῶς δέν ἔχω ἀντίρρησην ἐπὶ τῶν τροποποιήσεων, τās ὁποίας ἐπεφέρατε.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μέ ἐνοχλεῖ ὀλίγον ἡ φράσις «... νά ἐκφράζουν τās ἰδικάς τῶν ἀπόψεις...». Ἡ ἴδρυσις τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων σκοπόν ἔχει τήν προβολήν κοινῶν ἀπόψεων καὶ θέσεων. Διερωτῶμαι πῶς θά φανερωθῇ ἡ ἐνότης τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας, ἐάν ἐκάστη Ἐκκλησία ἔχῃ τās ἰδικάς τῆς ἀπόψεις;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλά δέν ἡμπορεῖ νά περιορισθῇ τό δικαίωμα ἐκάστης Ἐκκλησίας νά ἔχῃ καὶ τās ἰδικάς τῆς ἀπόψεις ἐπὶ ὠρισμένων θεμάτων. Ἀκόμη καὶ εἰς περίπτωσιν πλήρους ἐνότητος, ὑπάρχει ἡ εὐχέρεια ὑπάρξεως διαφορετικῆς ἀπόψεως μιᾶς Ἐκκλησίας ἐπὶ τινος θέματος. Δέν ἔχομεν πάντοτε μίαν ἀποψιν, ἀλλά πρέπει πάντοτε νά γίνεται προσπάθεια συγκλίσεως τῶν ἀπόψεων καὶ ἐκφράσεως διὰ μιᾶς φωνῆς. Ἐνδεχομένως ὅμως νά ὑπάρχουν διαφορετικαὶ ἀπόψεις. Κατά τήν γνώμην μου, τοῦτο δέν εἶναι κακόν, ἐκφράζει μίαν πολυφωνίαν.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ.

ἅγιε Πρόεδρε, ἡ διατύπωσις μου προκαλεῖ μεγάλην ἀνησυχίαν, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι διὰ πρώτην φοράν θεσμοθετοῦμεν τὴν μὴ κοινήν πορείαν, πράγμα τὸ ὁποῖον θὰ ἀντανακλᾷται καὶ εἰς τὸν Κανονισμόν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ζητεῖ ἡ ἀγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας εἶναι αὐτονόητον, ἐφ' ὅσον ἕκαστος ἐπίσκοπος εἶναι ὑπόλογος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει. Φοβοῦμαι ὅτι μέσῳ τοῦ Κανονισμοῦ θεσμοθετοῦμεν μίαν κατάστασιν ἐλλείψεως κοινῆς πορείας, ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ κάνωμεν τὸ ἀντίθετον.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Καταλαβαίνω τὴν παρατήρησίν σας καὶ ἐγὼ ἐτόνισα τὴν σημασίαν τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Ὑπάρχει ὁμως ὁ φόβος, τρόπον τινά, ὅτι αἱ συνελεύσεις θὰ περιορίσουν τὴν ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐλευθερίαν ἐκφράσεως τῶν θέσεων τῶν. Δέν δυνάμεθα νὰ ἀγνοήσωμεν τὸν προβληματισμόν τοῦτον. Εὐρισκόμεθα εἰς τὸ στάδιον ἰδρύσεως τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καὶ θέλομεν νὰ εἴμεθα ὅλοι ἡσυχοὶ ὅτι αἱ συνελεύσεις αὗται δέν θὰ περιορίσουν τὴν ἐλευθερίαν ἐκάστης Ἐκκλησίας. Ἐνδεχομένως καὶ ἡ ἰδική σας ἢ ἑτέρα Ἐκκλησία νὰ θελήσῃ εἰς μίαν δεδομένην στιγμὴν νὰ ἐκφράσῃ μίαν ἄποψιν διαφοροετικήν ἐπὶ ἐνός θέματος. Νομίζω ὅτι δέν πρέπει αἱ Ἐκκλησίαι νὰ ἀπολέσουν τὸ δικαίωμα τοῦτο. Βεβαίως, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δέν μέ ἱκανοποιεῖ εἰς τὴν διατύπωσιν εἶναι ὅτι δίδεται ἔμφασις εἰς τὴν διαφοράν καὶ ὄχι εἰς τὴν ἐνότητα. Λέγομεν, «καίτοι αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις...». Θεωρῶ προτιμότερον νὰ εἴπωμεν τὸ ἀντίστροφον, δηλαδή ὅτι, καίτοι ἐκάστη Ἐκκλησία εἶναι ἐλευθέρα νὰ ἔχῃ..., ἐν τούτοις πρέπει νὰ καταβάλλωμεν προσπάθειαν διὰ τὴν ἐπίτευξιν ἐνιαίας φωνῆς. Τοῦτο εἶναι τὸ ὀρθόν, ἀλλὰ δέν θὰ ἐπιμείνω.

Ο Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι πρέπει νὰ συμφωνήσωμεν μέ τὴν ἄποψιν τοῦ ἁγίου Περιστερίου καὶ τὴν ἰδικὴν σας, προκειμένου νὰ τονισθῇ ἀκριβῶς τὸ πνεῦμα τοῦ κειμένου τοῦ 1990, ὅτι δηλαδή ἐργαζόμεθα διὰ τὴν ἐνότητα. Ἐφ' ὅσον λέγομεν ὅτι αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις δέν ἀποστεροῦν τὰς κανονικὰς ἀρμοδιότητας καὶ δικαιώματα τῶν ἐπαρχιούχων ἐπισκόπων εἰς τὴν Διασποράν, ἐννοεῖται ὅτι μεταξὺ τῶν κανονικῶν τούτων δικαιωμάτων εἶναι καὶ ἡ προβολὴ τοῦ ποιμαντικοῦ αὐτῶν ἔργου.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Θεωρῶ ὅτι δέν πρέπει νὰ χαθῇ ἡ συμφωνία, ἡ ὁποία ἐπετεύχθη. Προτείνω λοιπόν μίαν ἐλαχίστην τροποποίησιν, ἡ ὁποία ἀποδίδει καλλίτερον τὸ πνεῦμα, χωρὶς νὰ βλάβῃ τὸ κείμενον, δηλαδή νὰ ἀπαλείψωμεν ἀπλῶς τὴν λέξιν «καίτοι»: «3. Αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις δέν ἀποστεροῦν ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν ἀρμοδιότητας διοικητικοῦ καὶ κανονικοῦ χαρακτῆρος οὔτε περιορίζουν τὰ δικαιώματα αὐτῶν εἰς τὴν Διασποράν. Αἱ

Επισκοπικαί συνελεύσεις αποβλέπουν εἰς τὴν διαμόρφωσιν κοινῆς θέσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπὶ διαφόρων θεμάτων. Τοῦτο οὐδόλως ἐμποδίζει τοὺς ἐπισκόπους μέλη, οἱ ὅποιοι παραμένουν ὑπόλογοι εἰς τὰς ἰδικὰς τῶν Ἐκκλησίας, νὰ ἐκφράζουν τὰς ἀπόψεις τῶν ἰδικῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐνώπιον τοῦ ἔξω κόσμου». Τονίζομεν οὕτως ὅτι ἐπιθυμοῦμεν τὴν ἐνιαίαν θέσιν, ἀλλὰ δὲν ἐμποδίζομεν τὰς Ἐκκλησίας νὰ ἐκφράζουν τὴν ἰδικὴν τῶν θέσιν. Τό δεῦρε ὑπὸ τὴν μορφήν ταύτην;

Ἡ Ὁλομέλεια συμφωνεῖ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Λοιπὸν, προχωροῦμεν εἰς τὸ ἐπόμενον σημεῖον (§ 4). Χωρὶς νὰ θέλω νὰ ἐπιβάλω τὴν ἀποψίν μου, λέγω προκαταβολικῶς ὅτι δὲν θὰ ἐδεχόμην ἀλλαγὴν τοῦ κειμένου ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου. Τό λέγω, διότι ἡ ἀγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας ὑπέβαλεν ἐπ' αὐτοῦ πρότασιν, ἡ ὁποία μέ φέρει ὁμολογουμένως εἰς δύσκολον θέσιν. Δὲν δύναμαι νὰ τὴν δεχθῶ. Ἡ προτεινομένη προσθήκη εἰς τὴν § 4 ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Οἱ πρόεδροι τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων συγκαλοῦν καὶ προεδρεύουν πασῶν τῶν κοινῶν συνάξεων τῶν ἐπισκόπων τῆς περιοχῆς αὐτῶν (λειτουργικῶν, ποιμαντικῶν, διοικητικῶν κ.λπ. Οὗτοι παρουσιάζουν εἰς τοὺς ἐκτὸς τὴν κοινὴν θέσιν τῶν ὀρθοδόξων δικαιοδοσιῶν τῆς περιοχῆς ἐπὶ θεμάτων, τὰ ὁποία ἔχουν συζητηθῆ εἰς συνεδρίαν κατ' ἐπέκτασιν τῆς κοινῆς ἀποφάσεως. Ἡ παρουσίαις τῆς κοινῆς θέσεως τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως ἐπὶ συγκεκριμένου κύκλου ζητημάτων δύναται νὰ ἀνατεθῇ, κατόπιν κοινῆς ἀποφάσεως, καὶ εἰς ὁποιοδήποτε μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως».

Δηλαδή καταργοῦμεν τὸν πρόεδρον. Δὲν δύναμεθα, ἀφ' ἐνός μὲν νὰ ἐγκρίνωμεν τὸν πρόεδρον, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ τὸν καταργοῦμεν.

«Εἰς ζητήματα γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, ἀπαιτοῦντα, κατ' ἀπόφασιν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, πανορθόδοξον ἀντιμετώπισιν ὁ πρόεδρος αὐτῆς ἀπευθύνεται εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην διὰ τὴν ἀναζήτησιν τῆς πανορθόδοξου ὁμοφωνίας, ἐνημερώνων ἐπίσης καὶ τοὺς λοιποὺς Προκαθημένους τῶν αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν».

Προσωπικῶς δὲν δύναμαι νὰ δεχθῶ τὴν ἀνάθεσιν εἰς ἓν μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως νὰ ἐκφράζη τὴν ὁμοφωνίαν. Ἡ ὁμοφωνία οἰουδήποτε σώματος ἐκφράζεται διὰ τοῦ προέδρου του. Πρόκειται περὶ ἀνατροπῆς τῶν πάντων. Ἐπομένως, θὰ παρεκάλουν τὴν Ἀντιπροσωπίαν τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας νὰ μὴν ἐπιμείνῃ εἰς τὴν ἀλλαγὴν τοῦ κειμένου. Παρουσιάζει πολλὰς δυσκολίας καὶ ὅπως ἡμεῖς σεβόμεθα τὰς δυσκολίας τῶν,

παρακαλῶ νά σεβασθοῦν καί ἐκεῖνοι τάς ἰδικάς μας. Δέν νομίζω ὅτι εἶναι τόσον σοβαρόν τό θέμα, ὥστε νά ἀπαιτῇ μίαν προσθήκην εἰς τό κείμενον.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Παρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἴσως δέν κατενοήσατε τό νόημα τῆς προτάσεώς μας. Θέλομεν νά εἰπώμεν ὅτι οἱ πρόεδροι τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ἐκπροσωποῦν τήν κοινήν θέσιν ἐπὶ τῶν ζητημάτων, τά ὁποῖα συνεζητήθησαν εἰς τάς συνεδρίας τῶν συνελεύσεων.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλά ἐάν ὁ καθείς ἐκφράζη μόνος τήν ὁμοφωνίαν, οὐδεμίαν πλέον ἔχομεν ἐνότητα.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανία καί Μ. Βρεταννία κ. Μάρκος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ὑπάρχει παρεξήγησις. Ἡ πρότασίς μας λέγει ὅτι κατ' ἀρχήν ὁ πρόεδρος ἐκφράζει τήν ὁμοφωνίαν, ἡ ὁποία ἐπετεύχθη διὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς συνελεύσεως. Ἡ συνέλευσις ὁμως δύναται εἰδικῶς νά ἀναθέσῃ εἰς ἓν τῶν μελῶν τῆς νά ὁμιλήσῃ ἐξ ὀνόματος τῆς συνελεύσεως, παρουσιάζον, ἐπὶ παραδείγματι, τό ζήτημα τῆς διδασκαλίας τῶν θρησκευτικῶν εἰς τά σχολεῖα, διότι τό ἐν λόγω μέλος τῆς συνελεύσεως εἶναι τό πλέον ἀρμόδιον εἰς τόν τομέα τοῦτο. Ἐτερον παράδειγμα, ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι, εἰς περίπτωσιν βομβαρδισμοῦ τῆς Σερβίας, ἡ δέ Ἐπισκοπική συνέλευσις λαμβάνει ἀπόφασιν νά ἀπευθυνθῇ εἰς τήν κυβέρνησιν τῆς χώρας ὅπου ἐδρεύει, προκειμένου νά δεχθῇ τοὺς πρόσφυγας. Δύναται τότε νά ἀναθέσῃ τό διάβημα εἰς Σέρβον ἀρχιερέα, ὁ ὁποῖος εἶναι περισσότερο ἀρμόδιος εἰς τόν τομέα τοῦτον. Τοῦτο εἶναι τό ἀπλοῦν νόημα τῆς προτεινομένης προσθήκης.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τό ἀπλοῦν ὁμως, ὡς τό χαρακτηρίζετε, τοῦτο νόημα εἶναι ἐπικίνδυνον, διότι δέν ὁμιλεῖ πλέον ἡ συνέλευσις ὡς σῶμα. Καταργεῖται τό νόημα τῆς συνελεύσεως. Ἐάν ὁ πρόεδρος θέλῃ, δύναται νά ἀναθέσῃ εἰς ἕτερον μέλος. Εἶναι ἀρμοδιότης τοῦ προέδρου καί δέν δυνάμεθα νά καταργήσωμεν τήν ἀρμοδιότητα ταύτην, λέγοντες ὅτι ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις ἀποφασίζει τήν ἀνάθεσιν εἰς ἕτερον μέλος τῆς ἐκφράσεως τῆς κοινῆς βουλήσεως. Ἀδυνατοῦμεν πλήρως νά δεχθῶμεν τήν πρότασίν σας. Ἐάν θέλετε νά ναυαγήσῃ ἡ παροῦσα Διάσκεψις λόγω τοῦ θέματος τούτου, φοβοῦμαι ὅτι θά γίνῃ.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Αλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὡς ὀρθῶς εἶπατε, ἔχομεν ἤδη ἀποφασίσει ὅτι θά ἰσχύῃ ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας κατὰ τήν λήψιν ἀποφάσεων ἐντός τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ὅπου λύνονται ὅλα τά προβλήματα. Ἐάν εἷς πρόεδρος Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως κρίνῃ ὅτι ἓν τῶν μελῶν τῆς εἶναι ἱκανόν νά ἐκπροσωπήσῃ τήν συνέλευσιν ἢ νά παρουσιάσῃ

πρός τὰ ἔξω ἓν θέμα, οὐδεὶς τὸν ἐμποδίζει νὰ θέσῃ τὸ θέμα εἰς τὴν ὁμόφωνον ἀπόφασιν καὶ νὰ τὸ κάνῃ. Οὔτε ἐγὼ κατανοῶ διατί θὰ πρέπει νὰ ἀναφερθῇ μία τοιαύτη περίπτωσις ἐδῶ. Τό ὑπό ἐξέτασιν κείμενον ἐκφράζει οὐσιαστικῶς τὰς βασικάς ἀρχάς τὰς διεπύουσας τὸν Κανονισμόν, ὁ ὁποῖος θὰ ἐξετασθῇ εἰς τὴν συνέχειαν. Οὐδεὶς ἐμποδίζει τὸν πρόεδρον, ἐάν καὶ ἐφ' ὅσον θελήσῃ, νὰ ἀναθέσῃ εἰς ἓν τῶν μελῶν τῆς συνελεύσεως τὴν παρουσίαν ἑνὸς θέματος ἢ τὴν ἐκπροσώπησιν τῆς συνελεύσεως. Δέν δυνάμεθα λοιπὸν νὰ ἀναφέρωμεν ἐδῶ τοιαύτην λεπτομέρειαν, ἢ ὁποία δέν γίνεται ἀκριβῶς κατανοητὸν τί θέλει καὶ τί ἐπιδιώκει. Ὅπως εἶπατε, ἡ προσθήκη αὕτη κινδυνεύει νὰ μειώσῃ τὸ κῦρος τῆς προεδρίας, ταυτοχρόνως δέ καὶ αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Θεωρῶ ἀπολύτως κατανοητὸν καὶ νομίζω ὅτι θὰ γίνῃ καὶ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν τῆς ρωσικῆς Ἐκκλησίας ὅτι δέν χωρεῖ ἐδῶ τοιαύτη προσθήκη. Νομίζω ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς ὁμοφωνίας καὶ ὁ πρόεδρος εἶναι τὰ δύο στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἐξασφαλίζουν τὴν ἐνότητα τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως καὶ ἐκεῖ πρέπει νὰ παραμείνωμεν, διότι τοῦτο ἔχει ἤδη ἐπιτευχθῇ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Δημητριάδος. Θὰ ἤθελον νὰ ὑπογραμμίσω τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ὑπὸ τῆς παρούσης Διασκέψεως υἱοθέτησις τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως σκοπὸν ἀκριβῶς εἶχε τὴν διασφάλισιν τῆς ἐνότητος τοῦ σώματος τῶν συνελεύσεων τούτων. Ἐάν διὰ τοῦ τρόπου τούτου διαλύσωμεν τὴν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν καὶ δέν ἐκφράξῃ ὁ πρόεδρος τὴν ὁμοφωνίαν, τότε τὸ θέμα τῆς ὁμοφωνίας καταπίπτει, διότι δέν ὑπάρχει πλέον νόημα. Ὑπάρχουν ὠρισμένοι συνέδριοι, οἱ ὁποῖοι ἐζήτησαν τὸν λόγον, ἀλλὰ πρὶν νὰ συνεχίσωμεν τὴν συζήτησιν. Θὰ ἤθελον νὰ ἐρωτήσω τοὺς ἀδελφούς τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς ρωσικῆς Ἐκκλησίας, ἐάν ἐμμένουν εἰς τὴν προτεινομένην ὑπ' αὐτῶν προσθήκην;

Ὁ Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Παρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν ἐπιμένομεν εἰς τὴν θέσιν μας καὶ εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ ἀποσύρωμεν τὴν πρότασιν χάριν τῆς ἐπιτεύξεως τῆς πανορθόδοξου ὁμοφωνίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπομένως, τὸ κείμενον παραμένει ὡς ἔχει. Προχωροῦμεν εἰς τὸ τελευταῖον σημεῖον (§ 5) τοῦ ὑπό ἐξέτασιν κειμένου. Ἐάν δέν ὑπάρχῃ πρότασις τροποποιήσεως, θὰ ἤθελον νὰ θέσω ἐρώτημα ὡς πρὸς τὴν παρενθετικὴν φράσιν,

«..., περιλαμβανομένης καὶ τῆς δημιουργίας νέων, ἐκτὸς τῶν ἤδη ὑπαρχουσῶν, ἐπισκοπῶν ἐν τῇ Διασπορᾷ».

Τὸ θέμα τοῦτο ἔχει τρόπον τινα ὑπερκερασθῇ ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. Ἐάν βεβαίως θέλωμεν νὰ τὸ διατηρήσωμεν, θὰ ἀφορᾷ

εἰς τό μέλλον, ἀλλά δυνάμεθα ἴσως νά τό διαγράψωμεν. Κατά τά ἄλλα νά παραμείνη ἡ παράγραφος ὡς ἔχει:

«Αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι δεσμεύονται, ὅπως μή προβαίνουν εἰς ἐνεργείας δυνάμενας νά παραβλάψουν τήν ὡς ἄνω διαγραφομένην πορείαν πρὸς κανονικὴν ἐπίλυσιν τοῦ θέματος τῆς Διασποράς, θά πράττωσι δέ πᾶν τό δυνατόν πρὸς διευκόλυνσιν τοῦ ἔργου τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καί ἀποκατάστασιν τῆς ὁμαλῆς κανονικῆς τάξεως ἐν τῇ Διασπορᾷ».

Δηλαδή νά ἀφαιρεθῇ ἐκεῖνο τό σημεῖον περὶ ἰδρύσεως νέων ἐπισκοπῶν, διότι χθές ὁ ἅγιος Βολοκολάμσκ ἀνεφέρθη χθές εἰς μίαν ἐνέργειαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κατὰ τό παρελθόν. Δέν γνωρίζω ἐάν τό θέμα τοῦτο πρέπει νά διατηρηθῇ καί διὰ τό μέλλον. Ὁμολογῶ ὅτι δέν ἔχω σαφῆ θέσιν τῆς Ἐκκλησίας μου ἐπ' αὐτοῦ. Παρακαλῶ νά ἔχω τὰς ἀπόψεις σας καί ἴσως αὔριον νά ἐπανέλθωμεν, ἔχοντες διαμορφώσει τὰς ἐπὶ τούτου θέσεις τῶν Ἐκκλησιῶν μας.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἐχαιρετίζομεν τήν προτεινομένην διαγραφὴν τῆς φράσεως: «... περιλαμβανομένης καί τῆς δημιουργίας νέων, ἐκτὸς τῶν ἤδη ὑπαρχουσῶν, ἐπισκοπῶν ἐν τῇ Διασπορᾷ», διότι *de facto* τό σημεῖον τοῦτο δέν ὑλοποιεῖται καί ὅπωςδήποτε δέν πρόκειται νά ὑλοποιηθῇ καί εἰς τό μέλλον.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ὀλτενίας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία συμφωνεῖ μέ τήν πρότασίν σας πρὸς ἀπάλειψιν τῆς φράσεως, διότι ἔχομεν ἤδη Ἐπισκοπικὰς συνελεύσεις εἰς περιοχὰς ὅπου δέν ὑπάρχουν ἐπισκοπαί.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ταπεινῶς καί ἐγὼ ὅτι πρέπει νά ἀπαλειφθῇ ἡ ἰδιόμορφος τρόπος τινὰ ἀπαγόρευσις ἰδρύσεως νέων ἐπισκοπῶν, διότι πρᾶγματι αἱ ἀνάγκαι εἶναι διαφορετικά ἐπ' ὅ,τι εἰς τό παρελθόν. Ἡ πτώσις τῶν ὀλοκληρωτικῶν καθεστώτων εἰς τήν Α. Εὐρώπην προεκάλεσε μέγα μεταναστευτικόν κύμα Ρώσων, Ρουμάνων καί ἄλλων, οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται τώρα ἀνά τὰς πέντε ἡπείρους. Ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία προσπαθεῖ νά ἀποφύγῃ τήν δημιουργίαν νέων ἐπισκοπῶν, ὅπου δέν ὑφίσταται ἀνάγκη, δηλαδή φασματικῶν ἢ συμβολικῶν ἐπισκοπῶν. Τοῦτο ὄντως δέν ἔχει νόημα. Συγκεκριμένως, εἰς τήν Β. Ἀμερικὴν, ἡ Ἐκκλησία τῆς Σερβίας, κατὰ τήν τελευταίαν σύνοδον τῆς ἱεραρχίας συνήνωσε δύο ἐπισκοπὰς εἰς μίαν. Ἐνδεχομένως ὅμως νά ὑπάρξῃ ἀνάγκη ἰδρύσεως ἐτέρας ἐπισκοπῆς διὰ ποιμαντικούς λόγους. Νομίζω δηλαδή ὅτι οὐδεὶς εἶναι τόσον προπετιῆς ὥστε νά ἰδρύῃ ἐπισκοπὰς καί νά συντηρῇ ἐπισκόπους κ.λπ., ἀλλά θά κινηθῇ βάσει πραγματικῶν ἀναγκῶν. Συμφωνῶ νά ἀπαλειφθῇ ἡ μνηεὶα τοῦ περιορισμοῦ τούτου.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Βλέπω ὅτι ὑπάρχει σύγκλισις ἀπόψεων. Ἐν τούτοις, ἄς μοι ἐπιτραπῇ νά λάβωμεν τήν ἀπόφασιν περί ἀπαλείψεως αὐριον, διότι θά ἤθελον νά ἐνημερωθῶ περισσότερον ὡς πρὸς τήν θέσιν καί τῆς Ἐκκλησίας μου. Μένομεν λοιπόν κατ' ἀρχήν εἰς τήν ἐπ' αὐτοῦ συμφωνίαν, τήν ὁποίαν τελικῶς θά ἐγκρίνωμεν, σὺν Θεῷ, αὐριον. Χαίρω πολύ, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὅτι ἐκαλύψαμεν μέ τόσον καλὴν συνεργασίαν καί τό κείμενον τοῦ 1993. Μᾶς μένει πλέον τό κείμενον τοῦ Κανονισμοῦ, τό ὁποῖον πρέπει ὁπωσδήποτε, εἶναι ἐντός τῶν ὑποχρεώσεών μας, νά ἐξετάσωμεν καί νά ἐγκρίνωμεν αὐριον. Εἶμαι βέβαιος ὅτι, ἀφοῦ ἐτέθησαν ἐδῶ αἱ ἀρχαί, εἶναι εὐκολος ἡ υἰοθέτησις τοῦ Κανονισμοῦ, ὁ ὁποῖος θά προσαρμοσθῇ ἀπλῶς, ὡς πρὸς τὰ σημεῖα ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑπῆρξαν τροποποιήσεις ἐπὶ τῶν ἀρχῶν.

Ο Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασῶφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, κατὰ τήν συζήτησιν τῶν τροποποιήσεων τῆς § 4, δέν συνεζητήθη ἡ τελευταία ἐκ τῶν ὑφ' ἡμῶν προταθεισῶν γραπτῶς τροποποιήσεων. Ἀφορᾷ εἰς τήν τελευταίαν πρότασιν τῆς ὡς ἄνω παραγράφου: «Εἰς ζητήματα γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, ἀπαιτοῦντα, κατ' ἀπόφασιν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, πανορθόδοξον ἀντιμετώπισιν ὁ πρόεδρος αὐτῆς ἔχει τήν ἀναφοράν αὐτοῦ εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην διὰ τὰ περαιτέρω κατὰ τὰ πανορθόδοξως ἰσχύοντα». Ἐπειδὴ θεωροῦμεν ὅτι ἡ διατύπωσις δέν εἶναι κατανοητὴ δι' ὅλους, προτείνομεν τό ἐξῆς: «... ὁ πρόεδρος αὐτῆς ἀπευθύνεται εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην διὰ τὴν ἀναζήτησιν τῆς πανορθόδοξου ὁμοφωνίας, ἐνημερώων ἐπίσης καί τοὺς λοιποὺς Προκαθημένους τῶν αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν». Σὰς εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐνημερώων, ἐννοεῖτε ὁ Πατριάρχης, ὃχι ἡ συνέλευσις; Θά ἐνημερώσῃ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τοὺς Προκαθημένους τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν. Ταῦτα εἶναι τὰ πανορθόδοξως ἰσχύοντα. Δέν ὑπάρχει ἄλλη περίπτωσις. Θεωρῶ ὑπερβολικὴν καί προσβλητικὴν διὰ τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην τὴν ὑπαρξίν φόβου ὅτι δέν θά τηρήσῃ τὰ ἰσχύοντα, ὡς ἐάν δέν γνωρίζῃ τί πρέπει νά πράξῃ καί τοῦ λέγομεν ἡμεῖς ὅτι πρέπει νά ἐνημερώσῃ καί τοὺς ἄλλους Προκαθημένους.

Ο Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασῶφ: Δέν τίθεται θέμα ὑποδείξεως τῆς παρούσης Διασκέψεως πρὸς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην. Αἱ προτάσεις ὅμως τῆς Διασκέψεως πρέπει νά εἶναι κατανοηταί εἰς ὅλας τὰς Ἐκκλησίας ἀνά τόν κόσμον. Ὁ ἀναγνώστης τοῦ κειμένου τούτου δέν θά δυνηθῇ νά κατανοήσῃ τί σημαίνει διὰ τὰ περαιτέρω, ἐξαιρουμένου τοῦ ἰδίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Διὰ τοῦτο προτείνομεν νά

ἀναλύσωμεν ποῖαι εἶναι αἱ περαιτέρω ἐνέργειαι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τό παρόν κείμενον δέν προορίζεται διά τό ποιμνιόν μας, οὔτε διά τό εὐρύ κοινόν. Εἶναι κείμενον συμφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν μας καί ὅλοι οἱ Προκαθημένοι, μηδενός ἐξαιρουμένου, γνωρίζουν τί σημαίνει «διά τὰ περαιτέρω κατά τὰ πανορθόδοξως ἰσχύοντα». Δέν ὑπάρχει λόγος νά προσβάλωμεν τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχη, λέγοντες τί πρέπει νά κάνῃ διά νά τηρήσῃ τὰ ἰσχύοντα καί ἐάν κάτι δέν τηρηθῇ, οἱ Προκαθημένοι θά τό ἐπισημάνουν. Δέν εἶναι ἀνάγκη ἡμεῖς νά ὑποδείξωμεν εἰς τούς Προκαθημένους τό ἔργον των, τό καθήκον των. Παρακαλῶ λοιπόν, νά μή διαφωνήσωμεν ἐπὶ ἐνός θέματος, τό ὅποιον δέν εἶναι οὐσιαστικόν. Ἐνόμισα ὅτι εἵχατε ἀποσύρει τήν πρότασίν σας ταύτην. Τί λέγει ὁ ἀρχηγός τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θεωροῦμεν ὅτι πρέπει νά γίνῃ μνεΐα, μέ τήν μίαν ἢ τήν ἄλλην μορφήν, καί τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, διαφορετικῶς δημιουργεῖται ἡ ἐντύπωσις ὅτι ἡ τελικὴ ἀναφορὰ ὅλων τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν εἶναι ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Δέν ἐπιμένομεν εἰς τήν ἡμετέραν διατύπωσιν, ἀλλὰ θά ἐπεθυμούσαμε νά γίνεταί εἰς τό σημεῖον τοῦτο μνεΐα καί τῶν ἄλλων Προκαθημένων τῶν κατά τόπους Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δηλαδή, «τὰ περαιτέρω κατά τὰ πανορθόδοξως ἰσχύοντα» δέν σᾶς ἱκανοποιεῖ. Θέλετε νά ἀναλύσετε τὰ ἰσχύοντα. Ἐπαναλαμβάνω τήν δυσκολίαν μου νά θεωρήσω ὅτι Διάσκεψις ὡς ἡ παρούσα ὑποδεικνύει ὅχι μόνον εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχη, ἀλλὰ καί εἰς ἅπαντας τούς Προκαθημένους ποῖα εἶναι τὰ πανορθόδοξως ἰσχύοντα. Ἐφ' ὅσον δέν ἐπιμένετε εἰς τήν διατύπωσίν σας, παρακαλῶ νά τελειώνῃ ἡ παράγραφος ὡς ἔχει. Εὐχαριστῶ καί ἐπανερχόμεθα, σύν Θεῳ, αὐριον, μετὰ τό πέρας τῆς Θ. Λειτουργίας. Ἡ σημερινὴ ὑπῆρξεν ἄλλη μία ἡμέρα ἀρμονικῆς συνεργασίας καί εὐχομαί τοῦτο νά συνεχισθῇ. Ἐάν τελειώσωμεν καί τόν Κανονισμόν συντόμως, θά ἔχωμεν καί μίαν ἡμέραν ἐλευθέραν, καί αὐτό εἶναι μέγα δῶρον.

Λύεται ἡ συνεδρία.

ΠΕΜΠΤΗ, 11^η ΙΟΥΝΙΟΥ 2009

ΠΡΩΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Καλημέρα, αγαπητοί αδελφοί, επειδή μόλις ετελέσαμεν την Θ. Λειτουργίαν, απλῶς νά ψάλλωμεν τό «εὐλόγητός ἡ Χριστέ ὁ Θεός...» καί νά ἀρχίσωμεν τήν ἐργασίαν μας. Θά ἤθελον προηγουμένως νά ἐπισημάνω ὅτι θά χρειασθῶμεν **Συντακτικήν ἐπιτροπήν** διά τό **Ἀνακοινωθέν**, τό ὁποῖον, ὡς εἴθισται, ἐγκρίνεται ὑπό τῆς ὁλομελείας εἰς τό τέλος τῶν ἐργασιῶν καί ἀνακοινούται πρὸς τὰ ἔξω. Ἡ Συντακτική ἐπιτροπή θά χρειασθῇ νά ἐργασθῇ τό ἀπόγευμα, ὅποτε ἐλπίζω νά ἔχωμεν προχωρήσῃ ἀρκετά εἰς τό ἔργον μας καί νά ἔχῃ ὅλον τό ὑλικόν ἐνώπιόν της. Διά νά εἶναι ἀποτελεσματική, καλλίτερον νά εἶναι ὀλιγάριθμος, ἀλλά καί ἀντιπροσωπευτική. Προτείνω τήν ἀκόλουθον σύνθεσιν, ἐάν τήν ἐγκρίνητε καί συμφωνοῦν ὅσοι ἀκούσουν τὰ ὀνόματα αὐτῶν: Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων, Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος, Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός, Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς καί Ἑλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ. Ἐάν δέν ἔχετε ἀντίρρησης ὡς πρὸς τήν σύνθεσιν, θά παρεκάλουν τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἀνέφερον, νά δηλώσουν ἐάν ἀποδέχωνται νά συμβάλουν εἰς τήν σύνταξιν τοῦ **Ἀνακοινωθέντος**, τό ὁποῖον βεβαίως εἶναι πολύ σημαντικό, ἀλλά δέν θά εἶναι λεπτομερές, κατά τόν τύπον τῶν ἀνακοινωθέντων τοῦ παρελθόντος. Ἐφ' ὅσον δέν ὑπάρχει διαφωνία, ὑποθέτω ὅτι ἀποδέχεσθε τήν προτεινομένην σύνθεσιν καί ἡ Συντακτική ἐπιτροπή δύναται νά συνέλθῃ τό ἀπόγευμα καί νά ἀρχίσῃ τήν ἐργασίαν της. Ὡς γνωρίζετε, σήμερον ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἄγει τὰ ὀνομαστήρια αὐτοῦ. Ὡς εἶχον ἀνακοινώσῃ χθές, ἐστάλη συγχαρητήριο μῆνυμα ἐκ μέρους ὅλων ἡμῶν. Εὐχόμεθα ὁ Κύριος νά τόν ἐνισχύῃ, νά τοῦ παρέχῃ ὑγείαν καί δύναμιν ἐπὶ ἔτη πολλά, σοφίαν καί σύνεσιν διά νά ὀδηγῇ τήν Ἐκκλησίαν εἰς τήν ἐνότητα αὐτῆς καί εἰς τήν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς της. Ἐπίσης ἐορτάζει σήμερον ὁ γραμματεὺς τῆς Ἀντιπροσωπίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Πανοσιολ. Ὑπογραμματεῦν τῆς Ἀγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου κ. Βαρθολομαῖος, πρὸς τόν ὁποῖον εὐχόμεθα ἐπίσης πλουσίαν τήν χάριν τοῦ Θεοῦ, μακροημέρευσιν καί εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν εἰς τήν Ἐκκλησίαν. Ἐτη πολλά, Πανοσιολογιώτατε!

Τό ἐνώπιον ἡμῶν ἔργον ἀφορᾷ εἰς τήν συμπλήρωσιν τοῦ κειμένου τοῦ 1993, τό ὁποῖον συνεζητήθη καί ἐνεκρίθη χθές ἐν ὁλομελείᾳ, πλὴν τῆς ἐκ μέρους μου ἐπιφυλάξεως ὡς πρὸς τήν ἀπάλειψιν ἐκ τῆς τελευταίας παραγράφου τῆς φράσεως «*περιλαμβανομένης καί τῆς δημιουργίας νέων, ἐκτός τῶν ἤδη ὑπαρχουσῶν, ἐπισκοπῶν ἐν τῇ Διασπορᾷ*». Κατά τήν χθεσινήν συζήτησιν, διε-

πίστωσα τὴν ὑπαρξίν συμφωνίας εἰς τὴν ἀπάλειψιν τῆς φράσεως ταύτης. Σήμερον, δύναμαι νὰ εἶπω ὅτι οὐδεμία ἀντίρρησης ὑπάρχει ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἀπὸ πλευρᾶς τῆς Ἀντιπροσωπίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἀπαλείφεται λοιπόν ἡ φράσις καὶ ἡ § 5 ἔχει πλέον ὡς ἑξῆς:

«Αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι δεσμεύονται, ὅπως μὴ προβαίνουν εἰς ἐνεργείας δυναμένας νὰ παραβλάψουν τὴν ὡς ἄνω διαγραφομένην πορείαν πρὸς κανονικὴν ἐπίλυσιν τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς, **θὰ πράττωσι δὲ πᾶν τὸ δυνατόν** πρὸς διευκόλυνσιν τοῦ ἔργου τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων καὶ ἀποκατάστασιν τῆς ὁμαλῆς κανονικῆς τάξεως ἐν τῇ Διασπορᾷ».

Ἐπομένως, καὶ τὸ κείμενον τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1993 ἔχει συζητηθῇ καὶ ἐγκριθῇ ὑπὸ τῆς παρούσης Δ' Προσυννοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως, ὁμοῦ δὲ μετὰ τοῦ ἐπίσης ἐγκριθέντος κειμένου τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990 ἀποτελεῖ ἐνιαῖον κείμενον.

Τὸ διανεμηθέν εἰς τὴν ὁλομέλειαν σχέδιον ἀποφάσεως, περιέχον τὰς ὑπ' αὐτῆς ἐγκριθείσας τροποποιήσεις (μαῦροι χαρακτήρες), εἶναι τὸ ἑξῆς:

Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

Ἡ Δ' Προσυννοδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις, συγκληθεῖσα ὑπὸ τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, τῇ συμφώνῳ γνώμῃ τῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων τῶν Ἀγιωτάτων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ἐκφρασθεῖσα κατὰ τὴν ἐν Φαναρίῳ Ἱερὰν Σύναξιν αὐτῶν τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους 2008, συνήλθεν εἰς τὸ ἐν Σαμπεζύ Ὁρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπὸ 6^{ης} μέχρι 13^{ης} Ἰουνίου 2009, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου, ἐκπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἡ Διάσκεψις αὕτη, εἰς τὴν ὁποίαν προσεκλήθησαν καὶ ἐξεπροσωπήθησαν πᾶσαι αἱ ἀγιώταται Ὁρθόδοξοι Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι, ἡσχολήθη περὶ τὸ θέμα τῆς κανονικῆς ὁργανώσεως τῆς Ὁρθόδοξου Διασπορᾶς καὶ συνεζήτησε, συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 16 τοῦ Κανονισμοῦ Λειτουργίας τῶν Προσυννοδικῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων, τὰ ὑπὸ τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ἐτῶν 1990 καὶ 1993 ὑποβληθέντα αὐτῇ σχετικὰ κείμενα, τροποποιήσασα καὶ ἐγκρίναςα αὐτὰ ὡς ἀκολούθως:

1. α) Διεπιστώθη ὅτι ἀποτελεῖ κοινὴν βούλησιν πασῶν τῶν ἀγιωτάτων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως ἐπιλυθῇ τὸ ζήτημα τῆς

Ὁρθοδόξου Διασποράς τό ταχύτερον δυνατόν καί ὅπως ὁργανωθῇ αὕτη κατά τρόπον σύμφωνον πρός τήν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν καί τήν κανονικήν παράδοσιν καί πράξιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

β) Διεπιστώθη ὡσαύτως ὅτι κατά τήν παροῦσαν φάσιν δέν εἶναι ἐφικτή δι' ἱστορικούς καί ποιμαντικούς λόγους ἡ ἄμεσος μετάβασις εἰς τήν αὐστηρῶς κανονικήν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρός τό ζήτημα τοῦτο, **τούτέστιν εἰς τήν ὑπαρξίν ενός μόνου Ἐπισκόπου εἰς τόν αὐτόν τόπον.** Διά τόν λόγον τοῦτον ἤχθη εἰς τήν ἀπόφασιν, ὅπως προτείνῃ τήν δημιουργίαν μεταβατικῆς τινος καταστάσεως, ἣτις καί θά προετοιμάσῃ τό ἔδαφος διά τήν αὐστηρῶς κανονικήν λύσιν τοῦ προβλήματος, ἐπὶ τῇ βάσει ἀρχῶν καί κατευθύνσεων, αἱ ὁποῖαι διαγράφονται κατωτέρω. Ἡ τοιαύτη προετοιμασία δέν θά πρέπει νά βραδύνῃ πέραν τῆς μελλούσης νά συνέλθῃ Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὥστε νά δυνηθῇ αὕτη νά προβῇ εἰς μίαν κανονικήν λύσιν τοῦ προβλήματος.

2. α) Προτείνεται, ὅπως κατά τό μεταβατικόν στάδιον, κατά τό ὁποῖον θά προετοιμασθῇ ἡ κανονική λύσις τοῦ ζητήματος δημιουργηθῶν (ἢ ἰδρυθῶν) εἰς ἐκάστην ἐκ τῶν κατωτέρω μνημονομένων περιοχῶν «Ἐπισκοπικαί Συνελεύσεις» πάντων τῶν ἐν τῇ περιοχῇ ἐκείνῃ ὡς κανονικῶν ἀναγνωριζομένων ἐπισκόπων, οἵτινες θά ἐξακολουθοῦν νά ὑπάρχουν εἰς τὰς κανονικάς δικαιοδοσίας, εἰς αἷς ὑπάρχουν σήμεραν.

β) Αἱ συνελεύσεις αὗται θά συνίστανται ἐκ πάντων τῶν ἐν ἐκάστη περιοχῇ ἐπισκόπων, οἵτινες εὐρίσκονται ἐν κανονικῇ κοινωνίᾳ μετά πασῶν τῶν ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί θά προεδρεύωνται ὑπό τοῦ πρώτου ἐκ τῶν εἰς τήν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως ὑπαγομένων ἀρχιερέων, ἐλλείψει δέ τούτου συμφῶνως πρός τήν τάξιν τῶν Διπτύχων. Αὗται θά ἔχουν ἐκτελεστικήν Ἐπιτροπήν, ἀποτελουμένην ἐκ τῶν πρώτων ἱεραρχῶν τῶν διαφόρων δικαιοδοσιῶν, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν εἰς τήν περιοχήν.

γ) Ἔργον καί εὐθύνη τῶν ἐπισκοπικῶν τούτων συνελεύσεων θά εἶναι ἡ μέριμνα διά τήν φανέρωσιν **τῆς ἐνότητος** τῆς Ὁρθοδοξίας καί τήν ἀνάπτυξιν κοινῆς δράσεως ὅλων τῶν ὀρθοδόξων ἐκάστης περιοχῆς πρός θεραπείαν τῶν ποιμαντικῶν ἀναγκῶν τῶν ἐκεῖ διαβιούντων ὀρθοδόξων, κοινήν ἐκπροσώπησιν πάντων τῶν ὀρθοδόξων ἔναντι τῶν ἑτεροδόξων καί τῆς ὅλης κοινωνίας τῆς περιοχῆς, καλλιέργειαν τῶν θεολογικῶν γραμμάτων καί τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας κ.λπ. Αἱ ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων ἀποφάσεις θά λαμβάνωνται **καθ' ὁμοφωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦνται εἰς τήν συγκεκριμένην Συνέλευσιν.**

3. Αἱ περιοχαί, εἰς τὰς ὁποίας θά δημιουργηθῶν εἰς ἓν πρῶτον στάδιον Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις, ὀρίζονται ὡς ἑξῆς:

- i. Βόρειος καί Κεντρική Αμερική.
- ii. Νότιος Αμερική.
- iii. Αυστραλία, Ν. Ζηλανδία καί Ωκεανία.
- iv. Μ. Βρεταννία καί Ιρλανδία.
- v. Γαλλία.
- vi. Βέλγιον, Ολλανδία καί Λουξεμβούργον.
- vii. Αυστρία.
- viii. Ιταλία καί Μάλτα.
- ix. Ελβετία (Λιχτενστάιν)
- x. Γερμανία.
- xi. Σκανδιναβικά Χώρα.
- xii. Ισπανία καί Πορτογαλία.

Οί ἐπίσκοποι τῆς Διασποράς, οἱ ὅποιοι κατοικοῦν εἰς τὴν Διασποράν καί ἔχουν ἐνορίας εἰς περισσοτέρας περιοχάς, θά εἶναι μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων καί τῶν περιοχῶν αὐτῶν.

4. Εἰς τὰς συνελεύσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι συγκροτοῦνται κατ' ἀπόφασιν τῆς παρούσης Διασκέψεως, ἀνατίθεται ἡ εὐθύνη, ὅπως ὁλοκληρώσουν ἐν ταῖς λεπτομερείαις τὸν ὑπ' αὐτῆς ἐγκριθέντα κανονισμόν λειτουργίας αὐτῶν καί ἐφαρμόσουν αὐτόν τό ταχύτερον δυνατόν καί ὅπωςδήποτε πρό τῆς συγκλήσεως τῆς Αγίας καί Μεγάλης Συνόδου.

5. Αἱ Ἐπισκοπικαὶ Συνελεύσεις δέν ἀποστεροῦν ἀπὸ τοῦς Ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν ἀρμοδιότητος διοικητικοῦ καί κανονικοῦ χαρακτήρος οὔτε περιορίζουν τὰ δικαιώματα αὐτῶν εἰς τὴν Διασποράν. Αἱ Ἐπισκοπικαὶ Συνελεύσεις ἀποβλέπουν εἰς τὴν διαμόρφωσιν κοινῆς θέσεως τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας ἐπὶ διαφόρων θεμάτων, τοῦτο οὐδόλως ἐμποδίζει τοὺς Ἐπισκόπους μέλη, οἱ ὅποιοι μένουν ὑπόλογοι εἰς τὰς ἰδικὰς τῶν Ἐκκλησιῶν, νά ἐκφράσουν τὰς ἀπόψεις τῶν ἰδικῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐνώπιον τοῦ ἔξω κόσμου.

6. Οἱ πρόεδροι τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων συγκαλοῦν καί προεδρεύουν πασῶν τῶν κοινῶν συνάξεων τῶν ἐπισκόπων τῆς περιοχῆς αὐτῶν (λειτουργικῶν, ποιμαντικῶν, διοικητικῶν κ.λπ.). Εἰς ζητήματα γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, ἀπαιτοῦντα, κατ' ἀπόφασιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, πανορθόδοξον ἀντιμετώπισιν ὁ πρόεδρος αὐτῆς ἔχει τὴν ἀναφορὰν αὐτοῦ εἰς τὸν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην διὰ τὰ περαιτέρω κατὰ τὰ πανορθόδοξως ἰσχύοντα.

7. Αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι δεσμεύονται, ὅπως μὴ προβαίνουν εἰς ἐνεργείας δυναμένας νά παραβλάψουν τὴν ὡς ἄνω διαγραφομένην πορείαν πρὸς κανονικὴν ἐπίλυσιν τοῦ θέματος τῆς Διασποράς, [περιλαμβανομένης καί τῆς δημιουργίας νέων, ἐκτός τῶν ἤδη ὑπαρχουσῶν, ἐπισκοπῶν ἐν τῇ Διασπορᾷ. Ἀντ' αὐτοῦ, αἱ ἐν λόγῳ Ἐκκλησίαι, ὑπὸ

τήν ιδιότητα αὐτῶν ὡς μητέρων Ἐκκλησιῶν,] θά πράττωσι πᾶν τό δυνατόν πρός διευκόλυνσιν τοῦ ἔργου τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων καί ἀποκατάστασιν τῆς ὁμαλῆς κανονικῆς τάξεως ἐν τῇ Διασπορᾷ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εἰς τό ἐνώπιόν σας εὐρισκόμενον κείμενον, ὅ,τι εἶναι σημειωμένον μέ ἔντονα στοιχεῖα, εἶναι αἱ τροποποιήσεις, τάς ὁποίας ἐπεφέραμεν. Προτείνω νά ἐλέγξωμεν, ἐάν αἱ τροποποιήσεις αὗται ἔχουν περιληφθῇ εἰς τό κείμενον. Παρακαλῶ νά περιορισθῶμεν εἰς τήν ἐπιβεβαίωσιν τῶν τροποποιήσεων. Ἐρωτῶ λοιπόν, ἐάν ὑπάρχουν παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν τροποποιήσεων, ἐάν δηλαδή αὗται συμφωνοῦν πρός τάς ληφθείσας ἀποφάσεις κατὰ τήν συζήτησιν τοῦ κειμένου.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Τλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τό σημεῖον 3 xi. Σκανδιναϊκαί χῶραι, πρέπει νά προστεθῇ «ἐκτός τῆς Φινλανδίας».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐχετε δίκαιον. Εἶναι παράλειψις τῆς Γραμματείας.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τό σημεῖον 3. ix., καλόν θά ἦτο νά ἀπαλειφθῇ ἡ παρένθεσις, καί νά εἰπῶμεν: Ἑλβετία καί Λιχτενστάιν, ὡς τοῦτο ἐγένετο εἰς ἕτερα σημεία τοῦ καταλόγου τῶν περιοχῶν τῆς § 3.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, πρέπει νά διορθωθῇ.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διατί συμπεριελήφθη εἰδικῶς τό Λιχτενστάιν; Εἶναι αὐτονόητον ὅτι ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἐκεῖ ἐνορία θά ὑπάγεται εἰς τήν Ἑλβετίαν. Ὑπάρχουν καί ἕτερα μικρά κράτη, ἴσως μεγαλύτερα τοῦ Λιχτενστάιν, τά ὁποῖα δέν ἀναφέρονται, ὡς ἐπὶ παραδείγματι τό Μονακό, τό ὁποῖον ὑπάγεται εἰς τήν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν τῆς Γαλλίας, ὁ Ἅγιος Μαρίνος, εἰς τήν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν τῆς Ἰταλίας κ.λπ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν ἐνθυμοῦμαι τί ἀπεφασίσθη ἐπ' αὐτοῦ. Νά τό διαγράψωμεν; Ποία ἡ γνώμη σας ἐπ' αὐτοῦ, ἅγιε Ἑλβετίας;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίας: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τόν τίτλον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἑλβετίας ἀναφέρεται καί τό Λιχτενστάιν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἂς παραμείνῃ, ἀλλὰ χωρίς τήν παρένθεσιν: Ἑλβετία καί Λιχτενστάιν.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ παρέμβασίς μου ἔχει νά κάνῃ κυρίως καί κατ' ἐξοχὴν μέ τήν μορφήν τοῦ κειμένου, ἰδίως δέ τοῦ κειμένου τοῦ 1993. Δίδει εἰς τόν ἀναγνώστην τήν αἴσθησιν ὅτι πρόκειται πολλάκις περὶ συρραφῆς καί συγκολλήσεως προτάσεων, χωρίς νά ὑπάρχῃ, θά ἔλεγον, ὑφολογικὴ στρωτὴ δομὴ εἰς τό κείμενον. Ἐπειδὴ τά κείμενα αὐτά θά μείνουν εἰς τήν ἱστορίαν, θά πρέπει νά καταβληθῇ μία φιλο-

λογική προσπάθεια διατυπώσεως τῶν παραγράφων αὐτῶν, ὥστε νά ὁμαλοποιηθοῦν συντακτικά καί στυλιστικά, εἰς τρόπον ὥστε νά μή δεχθῶμεν τυχόν παρατηρήσεις τρίτων ὅτι δέν ἔχει γίνη σωστή χρῆσις καί τῆς γλώσσης. Ἄν ἐπιτρέπετε, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἡδυνάμην νά ἀναφέρω συγκεκριμένα παραδείγματα. Εἰς τήν § 3 λέγεται: «Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Διασποράς, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν εἰς τήν Διασποράν καί ἔχουν ἐνορίας εἰς περισσοτέρας περιοχάς, θά εἶναι μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων καί τῶν περιοχῶν αὐτῶν». Εἶναι ὀλίγον πλαδαρόν τό κείμενον. Θά ἡδύνατο νά γίνη: «Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Διασποράς, οἱ ἐδρεύοντες εἰς αὐτήν καί ἔχοντες ἐνορίας εἰς περισσοτέρας περιοχάς θά εἶναι μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἀνήκουν καί αἱ περιοχαί αὐται». Ἐτερον παράδειγμα εἶναι πρωτίστως καί κυρίως ἡ διατύπωσις τῆς § 5, ἡ ὁποία θά ἡδύνατο νά ᾔτο ἡ ἐξῆς: «Αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις, ἀποβλέπουσαι εἰς τήν διαμόρφωσιν κοινῆς θέσεως τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας ἐπὶ διαφόρων θεμάτων, δέν ἀποστεροῦν ἀπό τῶν Ἐπισκόπων μέλη αὐτῶν ἀρμοδιότητος διοικητικοῦ καί κανονικοῦ χαρακτῆρος οὔτε περιορίζουν τὰ δικαιώματα αὐτῶν εἰς τήν Διασποράν. Τοῦτο σημαίνει ὅτι οὐδόλως ἐμποδίζουν τούς Ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν νά εἶναι ὑπόλογοι εἰς τὰς ἰδικάς των Ἐκκλησίας καί νά ἐκφράσουν τὰς ἀπόψεις τῶν ἰδικῶν των Ἐκκλησιῶν ἐνώπιον τοῦ ἔξω κόσμου».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπιτρέψατέ μου νά σᾶς διακόψω εἰς τό σημεῖον τοῦτο καί κατόπιν συνεχίζετε. Ὡς πρὸς τήν πρώτην παρατήρησίν σας, δέν βλέπω μεγάλας δυσκολίας, κυρίως διότι δέν ἄπτεται τροποποιήσεων, τῶν ὁποίων, ὥς γνωρίζετε, ἡ διατύπωσις καί ἡ ἀποδοχή ἐχρειάσθησαν πολὺ χρόνον. Θά ἡδυνάμεθα νά εἴπωμεν οἱ ἐπίσκοποι οἱ ἐδρεύοντες ἢ οἱ ὁποῖοι ἐδρεύουν...

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: «... μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἀνήκουν καί αἱ περιοχαί αὐται».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Αἱ συνελεύσεις δέν ἀνήκουν εἰς περιοχάς.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Αἱ περιοχαί ἀνήκουν εἰς τὰς συνελεύσεις.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλά δέν γνωρίζομεν ποῖαι εἶναι αὐται. Διαμορφώνονται ἀναλόγως... Δηλαδή εἶναι λῆψις τοῦ ζητουμένου, ἔτσι ὅπως τό θέτετε. Ὅχι προτιμῶ τήν ὑπάρχουσαν διατύπωσιν, «καί τῶν περιοχῶν αὐτῶν». Ὡς πρὸς τόν ὅρον ἐδρεύουν ἢ κατοικοῦν, προτιμῶ τό κατοικοῦν, διὰ πολλούς λόγους. Παρακαλῶ, ἐάν ἀρχίσωμεν τὰς φιλολογικὰς παρατηρήσεις, ἡ συζήτησις θά εἶναι ἀτέλεστον. Ζητοῦν πολλοί νά ὁμιλήσουν, διότι ἔχουν φιλολογικὰς παρατηρήσεις. Δέν θεωρῶ ὅμως σημαντικόν τό φιλολο-

γικόν πρόβλημα, τό όποϊον θά δημιουργήση μακράν συζήτησιν καί άπώλειαν πολυτίμου χρόνου. Εύχαριστώ, κύριε Καθηγητά, αλλά ή φιλολογική άρτιότης θά μās στοιχίση μίαν εισέτι ήμέραν εργασίας.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Ως προς τήν διατύπωσίν μου τής § 5, δέν αλλάζει τίποτε επί τών γενομένων προτάσεων.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τό γνωρίζω ότι δέν αλλάζει, αλλά θά πρέπει νά τήν θέσωμεν ύπ' όψιν τών προτεινάντων, νά τήν εξετάσουν εκ νέου, νά τήν ακούσωμεν εκ νέου κ.λπ. Λυπούμαι, αλλά δέν δυνάμεθα νά τό κάνωμεν. Παρακαλώ, δέν θά γίνη συζήτησις επί του θέματος τής διατυπώσεως του κειμένου, τό όποϊον έθεσεν ό Καθηγ. κ. Μαρτζέλος. Τό κείμενον θά παραμείνη ως έχει.

Ο Ελλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιαγκου: Σεβ. άγιε Πρόεδρε, δέν δύναται νά συσταθῇ έπιτροπή, ή όποία θά εξετάση κατ' ιδίαν τό φιλολογικόν μέρος του θέματος;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Όχι, διότι τουτο σημαίνει ότι, άφου περατώση τό έργον της ή φιλολογική έπιτροπή, πρέπει νά παρουσιάση τό κείμενον εκ νέου εις τήν όλομελείαν, νά τό εξετάσωμεν καί νά αρχίσωμεν εκ νέου τήν συζήτησιν. Δέν ύπάρχει χρόνος. Γνωρίζομεν τās φιλολογικάς ατελείας, δέν πειράζει. Άς μās κρίνη έπιεικώς ή ιστορία εξ έπόψεως φιλολογικῆς. Άρκεί τό κείμενον νά εῖναι σαφές, τουτο δέ όχι μόνον εις τήν έλληνικήν, αλλά καί εις τās έτέρας γλώσσας. Λοιπόν, επί τής ούσίας, ύπάρχουν παρατηρήσεις; Μέ ενδιαφέρει αύτήν τήν στιγμήν, εάν αί άποφασισθεῖσαι υπό τής όλομελείας τροποποιήσεις έγινοντο εις τό κείμενον.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Έλβετίας κ. Ιερεμίας: 3. iii. Αυστραλία, Ν. Ζηλανδία καί Ωκεανία. Νά εῖπωμεν καλλίτερον καί λοιπή Ωκεανία, διά νά εῖναι πλέον σαφές. Διότι γεωγραφικώς, Ωκεανία δέν εῖναι καί ή Ν. Ζηλανδία;

Ο Αιδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. άγιε Πρόεδρε, τό ήλεγξα, ή Ν. Ζηλανδία ανήκει εις τήν Ασίαν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Έπομένως, παραμένει ως έχει. Εύχαριστώ, Αιδεσιμολογιώτατε. Έφ' όσον δέν προβάλλεται αντίρρησης, θεωρώ τό κείμενον έγκριθέν. Θά τεθῇ ενώπιον τής όλομελείας άφου γίνουν αί απαραίτητοι διορθώσεις τών έπισημανθέντων λαθών καί έλλείψεων, αλλά επί τής ούσίας θεωρεῖται έγκεκριμένον. Η έπομένη υποχρέωσίς μας εῖναι ή εξέτασις καί έγκρισις του Κανονισμού λειτουργίας τών Έπισκοπικών συνελεύσεων, σχέδιον του όποίου εξέπόνθησε Συνέδριον Κανονολόγων κατ' έντολήν τής Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Έπιτροπῆς του 1993.

*Τό ἐνώπιον τῆς ὁλομελείας σχέδιον τοῦ Κανονισμοῦ
πρός συζήτησιν καί ἔγκρισιν ἔχει ὡς ἀκολουθῶς:*

**ΣΧΕΔΙΟΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΩΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΝ
ΕΝ ΤΗ ΟΡΘΟΛΟΞΩ ΔΙΑΣΠΟΡΑ**

Ἄρθρον 1.

1. Πάντες οἱ ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι τῆς Περιοχῆς, οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται ἐν κανονικῇ κοινωνίᾳ μετὰ πασῶν τῶν κατὰ τόπους αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, συγκροτοῦν ἰδίαν Ἐπισκοπικὴν Συνέλευσιν.

2. Μέλη τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως εἶναι καὶ ὅσοι ὑπερόριοι ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι ἀσκοῦν ποιμαντικὴν διακονίαν ἐνοριῶν τῆς Περιοχῆς.

3. Οἱ ἐφησυχάζοντες καὶ οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὴν Περιοχὴν ἐπίσκοποι δύνανται νά προσκληθοῦν ὅπως συμμετάσχουν εἰς τὴν Συνέλευσιν, ἀλλὰ ἄνευ δικαιώματος ψήφου.

Ἄρθρον 2.

Σκοπὸς τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως εἶναι νά φανερώνη τὴν ἐνότητα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, νά προωθῇ τὴν συνεργασίαν μετὰ τῶν διαφόρων δικαιοδοσιῶν εἰς πάντας τοὺς τομεῖς τῆς ποιμαντικῆς διακονίας καὶ νά διατηρῇ, διαφυλάσῃ καὶ ἀναπτύσῃ τὰ συμφέροντα τῶν κοινοτήτων, αἱ ὁποῖαι ὑπάγονται εἰς τοὺς ὀρθόδοξους κανονικοὺς ἐπισκόπους τῆς Περιοχῆς.

Ἄρθρον 3.

Ἡ Ἐπισκοπικὴ Συνέλευσις θά ἔχῃ Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν ἀπαρτιζομένην ἐκ τῶν πρώτων ἐπισκόπων τῶν διαφόρων κανονικῶν δικαιοδοσιῶν τῆς Περιοχῆς.

Ἄρθρον 4.

1. Ἡ Ἐπισκοπικὴ Συνέλευσις καὶ ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ αὐτῆς θά ἔχουν ἓνα Πρόεδρον, ἓνα ἢ δύο Ἀντιπροέδρους, ἓνα Γραμματέα καὶ ἓνα Ταμία, ὡς καὶ ἄλλους ὑπευθύνους ὀρισθησομένους ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως.

2. Πρόεδρος εἶναι *ex officio* ὁ πρῶτος τῶν ἐπισκόπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί, ἀπόντος τούτου, κατὰ τὴν τάξιν τῶν Διπτύχων.

3. Ὁ ἢ οἱ Ἀντιπρόεδροι ὀρίζονται *ex officio* συμφώνως πρὸς τὴν τάξιν τῶν Διπτύχων. Ὁ Γραμματεὺς, ὁ Ταμίας καὶ οἱ λοιποὶ

υπεύθυνοι εκλέγονται υπό της Συνελεύσεως μεταξύ τῶν μελῶν τῆς Εκτελεστικῆς Επιτροπῆς.

Ἄρθρον 5.

1. Αἱ ἀρμοδιότητες τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως εἶναι:

α'. νά μεριμνᾷ καί νά συμβάλῃ διά τήν διατήρησιν τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Περιοχῆς εἰς τὰς θεολογικάς, ἐκκλησιολογικάς, κανονικάς, πνευματικάς, φιλανθρωπικάς, ἐκπαιδευτικάς, ἱεραποστολικάς καί οἰκουμενικάς ὑποχρεώσεις αὐτῆς.

β'. Ὁ συντονισμός καί ἡ προώθησις τῶν κοινοῦ ἐνδιαφέροντος δραστηριοτήτων εἰς τοὺς τομεῖς τῆς διαποιμάνσεως, τῆς κατηχήσεως, τῆς λειτουργικῆς ζωῆς, τῶν θρησκευτικῶν ἐκδόσεων, τῶν μέσων μαζικῆς ἐπικοινωνίας, τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας κ.λπ..

γ'. Αἱ σχέσεις μετά τῶν ἄλλων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καί τῶν ἄλλων θρησκειῶν.

δ'. Πάν ὅ,τι ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὰς σχέσεις αὐτῆς μετά τῆς κοινωνίας τοῦ Κράτους (πολιτικά, δικαστικά, διοικητικοί, ἐπικοινωνιακαί ἀρχαί...).

ε'. Ἡ προετοιμασία σχεδίου ὁργανώσεως τῶν ὀρθοδόξων τῆς Περιοχῆς ἐπὶ κανονικῆς βάσεως.

2. Ὁ καθορισμός τοῦ πεδίου τῶν ἀρμοδιοτήτων δέν θά ἔδει ἐπ' οὐδενί νά παρεμβαίνει εἰς τήν ἐπαρχιακὴν δικαιοδοσίαν ἐκάστου Ἐπισκόπου, ἰδίᾳ ὅτε αὕτη ἐκτείνεται καί πέρα τῶν συνόρων τῆς Περιοχῆς.

Ἐπὶ εἰδικῶν, ἐν τούτοις, γλωσσικῶν, ἐκπαιδευτικῶν ἢ καί ποιμαντικῶν ζητημάτων ἐθνικῆς τιнос διασπορᾶς ἡ Ἐπισκοπικὴ Συνέλευσις δύναται νά συνεργάζεται καί μετά τῆς Ἐκκλησίας-μητρὸς τῆς συγκεκριμένης ἐθνικῆς διασπορᾶς, ὥστε ἡ ποικιλία τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων νά ἐπιβεβαιωθῇ τὴν ἐνότητα τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς πίστεως καί τὸν σύνδεσμον τῆς ἀγάπης.

Ἄρθρον 6.

1. Ἡ Ἐπισκοπικὴ Συνέλευσις ἀποδέχεται καί καταγράφει τὴν ἐκλογὴν τῶν ἐπισκόπων τῆς Περιοχῆς, ὡς καί τὴν ἀναφορὰν αὐτῶν εἰς τὰς ἀγιωτάτας ἀντοκέφαλους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας.

2. Ἐξετάζει καί καθορίζει τὸ κανονικόν καθεστὼς τῶν τοπικῶν κοινοτήτων τῆς Περιοχῆς, αἱ ὁποῖαι δέν ἔχουν ἀναφορὰν εἰς τὰς ἀγιωτάτας ἀντοκέφαλους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας.

3. Ὁφείλινά καταγράφη πασανκρίσιν κληρικῶν ἐκφωνηθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν, ἵνα ἡ κρίσις αὕτη ἐφαρμοσθῇ μεταξύ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς Περιοχῆς.

Ἄρθρον 7.

1. Ἡ Ἐπισκοπικὴ Συνέλευσις συνέρχεται τουλάχιστον ἅπαξ τοῦ ἔτους, τῇ προσκλήσει τοῦ Προέδρου. Δύναται νά συνέλθῃ ὡσάκις ἤθελε τοῦτο κριθῇ ἀναγκαῖον ὑπὸ τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς ἢ τῇ ἐγγράφῳ καὶ ἡτιολογημένη αἰτήσῃ τοῦ $\frac{1}{3}$ τῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως.

2. Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ συνέρχεται μίαν φοράν ἀνά τρίμηνον καὶ ὡσάκις ἤθελε τοῦτο κριθῇ ἀναγκαῖον, τῇ προσκλήσει τοῦ Προέδρου ἢ τῇ γραπτῇ καὶ ἡτιολογημένη αἰτήσῃ τοῦ $\frac{1}{3}$ τῶν μελῶν αὐτῆς.

3. Αἱ προσκλήσεις διὰ τὴν σύγκλησιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, ἐάν δέν συντρέχουν ἐξαιρετικοὶ λόγοι, ἀποστέλλονται πρὸ δύο μηνῶν, ἐνῶ διὰ τὴν σύγκλησιν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸ μιᾶς ἐβδομάδος, συναποστέλλονται δέ τὰ θέματα τῆς ἡμερησίας διατάξεως καὶ τὰ πρὸς αὐτὰ σχετικὰ στοιχεῖα.

4. Ἡ ἡμερησία διάταξις πρέπει νά ἐγκρίνεται κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίαν τῆς Συνελεύσεως καὶ δέν δύναται νά τροποποιηθῇ εἰ μὴ δι' ἀποφάσεως τῶν παρόντων μελῶν, λαμβανομένης δι' ἀπολύτου πλειονοψηφίας.

Ἄρθρον 8.

Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ εὐρίσκεται ἐν ἀπαρτίᾳ διὰ τῆς παρουσίας τῶν $\frac{2}{3}$ τῶν μελῶν αὐτῆς, ἡ δέ Συνέλευσις διὰ τῆς παρουσίας μετὰ τοῦ Προέδρου καὶ τῆς ἀπολύτου πλειονοψηφίας τῶν μελῶν αὐτῆς.

Ἄρθρον 9.

Αἱ ἐργασίαι τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως διεξάγονται συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς ὀρθοδόξου συνοδικῆς παραδόσεως καὶ διευθύνονται ὑπὸ τοῦ Προέδρου αὐτῆς, ὁ ὅποιος ἔχει καὶ τὴν εὐθύνην ἐποπτείας ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς.

Ἄρθρον 10.

1. Αἱ ἀποφάσεις τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως δέον ὅπως, εἰ δυνατόν, ἐκφράζον τὴν ὁμοφωνίαν τῶν μελῶν αὐτῆς, ἐλλείψει ὁμως ὁμοφωνίας λαμβάνονται κατὰ πλειονοψηφίαν.

2. Εἰς ζητήματα γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦν, κατὰ τὴν κρίσιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, πανορθόδοξον ἀντιμετώπισιν, ὁ πρόεδρος αὐτῆς ἔχει τὴν ἀναφορὰν αὐτοῦ εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην διὰ τὰ περαιτέρω, κατὰ τὰ πανορθόδοξως ἰσχύοντα.

Άρθρον 11.

1. Μετ' απόφασιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως δύναται νά συγκροτοῦνται ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς Ἐπιτροπαί Λειτουργικῶν, Ποιμαντικῶν, Οἰκονομικῶν, Ἐκπαιδευτικῶν, Οἰκουμενικῶν καί ἄλλων θεμάτων, προεδρευόμεναι ὑφ' ἑνός ἐπισκόπου-μέλους τῆς Συνελεύσεως.

2. Τά μέλη τῶν Ἐπιτροπῶν αὐτῶν, κληρικοί ἢ λαϊκοί, ὀρίζονται ὑπό τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς. Σύμβουλοι ἐπίσης καί εἰδικοί δύνανται νά προσκαλῶνται ὅπως συμμετάσχουν εἰς τήν Ἐπισκοπικήν Συνέλευσιν ἢ εἰς τήν Ἐκτελεστικήν Ἐπιτροπήν, χωρίς δικαίωμα ψήφου.

Άρθρον 12.

1. Ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις δύναται νά συντάξῃ τόν ἴδιον αὐτῆς Ἑσωτερικόν Κανονισμόν πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἀνωτέρω διατάξεων συμφώνως πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς Περιοχῆς καί ἐν σεβασμῷ πρὸς τό κανονικόν δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

2. Πάντα τὰ ἀφορῶντα εἰς τήν λειτουργίαν τῆς Συνελεύσεως νομικά καί οἰκονομικά θέματα ἀποφασίζονται ὑπό τό φῶς τῆς νομοθεσίας τῶν κρατῶν τῆς Περιοχῆς, εἰς τήν ὁποίαν τὰ μέλη τῆς Συνελεύσεως ἀσκοῦν τήν δικαιοδοσίαν αὐτῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐχετε ἐνώπιόν σας τό σχέδιον Κανονισμοῦ, τό ὁποῖον ἔχετε ἀσφαλῶς μελετήσῃ. Ἐξ ἄλλου, ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας ὑπέβαλε γραπτῶς προτάσεις τροποποιήσεως τοῦ Κανονισμοῦ, αἱ ὁποῖαι διενεμήθησαν εἰς τήν ὀλομέλειαν πρὸς διευκόλυνσιν τῆς συζητήσεως. Ἀσφαλῶς θά συζητηθῶν ὅλαι αἱ προτάσεις τροποποιήσεων εἴτε ἔχουν ὑποβληθῇ γραπτῶς εἴτε ὄχι. Θά ἀκολουθήσωμεν τήν ἰδίαν διαδικασίαν ὡς καί κατὰ τήν ἐξέτασιν τῶν προηγουμένων κειμένων, δηλαδή δέν θά ἀναγνωσθῇ τό κείμενον ἐκφώνως. Θά ἐξετάσωμεν τόν Κανονισμόν κατ' ἄρθρον καί θά ἐρωτῶ τήν ὀλομέλειαν ἐάν ὑπάρχουν παρατηρήσεις ἐπὶ ἐκάστου ἁρθρου. Ἐπὶ τοῦ ἁρθρου 1, ὑπάρχει παρατήρησις ἐπὶ τῆς οὐσίας;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τήν § 3 τοῦ ἁρθρου 1, γίνεται λόγος διὰ τοὺς ἐφησυχάζοντας καί τοὺς ἐπισκεπτομένους τήν περιοχὴν ἐπισκόπους, οἱ ὁποῖοι δύνανται νά προσκληθῶν ὅπως συμμετάσχουν εἰς τήν συνέλευσιν. Μήπως πρέπει νά ὀρισθῇ ὑπό τίνος δύνανται νά προσκληθῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ὁποῖος προσκαλεῖ καί τὰ μέλη τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Ἄρα εἶναι ὁ πρόεδρος. Μήπως πρέπει νά λεχθῇ;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐξυπακούεται, δέν εἶναι ἀπαραίτητον.

Ο Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, χθές εἶχα κάνει μίαν πρότασιν, ὡς πρὸς τὸν τρόπον συστάσεως ἢ κατατμήσεως κ.λπ. τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Θέλω νά διαβάσω τὴν προσθήκην, τὴν ὁποίαν προτείνω, ἐάν δύναται νά τεθῇ εἰς τὸ ἄρθρον 1: «Σύστασις νέας, κατάτμησις ἢ κατάργησις ὑφισταμένης Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως ἢ συγχώνευσις δύο ἢ περισσοτέρων τοιούτων, γίνεται μετ' ἀπόφασιν τῆς συνάξεως τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, κατόπιν αἰτήσεως Ἐκκλησίας τινός ἢ τοῦ προέδρου Ἐπισκοπικῆς τινος συνελεύσεως πρὸς τὸ Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι δέν ἔχει θέσιν εἰς τὸν Κανονισμόν.

Ο Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Ἴσως εἰς τὸ κείμενον, τὸ ὁποῖον ἐνεκρίναμεν;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Θά ἡδύνατο νά ἐνταχθῇ ὡς ἀκροτελεύτιον εἰς τὸ κείμενον ἀρχῶν, τὸ ὁποῖον ἐνεκρίναμεν. Ἀλλά τώρα εἶναι ἀργά, διότι ἡ ἐξέτασις τοῦ κειμένου τούτου ἔχει περατωθῇ. Ἐπρεπε νά παρουσιάσητε τὴν πρότασίν σας προηγουμένως.

Ο Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Δύναται νά ἐνταχθῇ ὡς ἀκροτελεύτιον εἰς τὸν Κανονισμόν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν συμφωνῶ, διότι ἡ πρότασίς σας ἀφορᾷ εἰς τὰς περιοχάς. Ἐπρεπε νά ἐνταχθῇ εἰς τὸ τέλος τῆς παραγράφου, εἰς τὴν ὁποίαν μνημονεύονται αἱ περιοχαί, ἢ εἰς τὸ τέλος τοῦ κειμένου, τὸ ὁποῖον ἐνεκρίθη.

Ο Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Ἐάν κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ Κανονισμοῦ φανῇ ὅτι διευκολύνει τὸ status τῶν συνελεύσεων, νομίζω ὅτι εἶναι καλόν νά τεθῇ, διότι πῶς θά ρυθμίζεται ἡ ὑπόθεσις ἐνδεχομένων συγχωνεύσεων ἢ δημιουργίας νέων συνελεύσεων, ἐάν προκύψουν νέαι ποιμαντικαὶ ἀνάγκαι; Κατὰ τὴν γνώμην μου εἶναι βασικόν ἄρθρον, διότι δύναται νά ρυθμίζῃ τὰ θέματα ταῦτα, δίδει δέ καὶ τὴν διαδικασίαν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἡ πρότασίς σας γίνεται εἰς ἀκατάλληλον στιγμήν, διότι ἀποτελεῖ μέρος τοῦ προηγουμένου κειμένου. Ἐάν συμφωνῇ ἡ ὁλομέλεια νά ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ἤδη ἐγκριθέν κείμενον, τὸ ὁποῖον ἐθεώρησα ὡς ὁλοκληρωθέν, καί νά τὸ ἐντάξωμεν εἰς τὴν § 3, μετὰ τὴν περιγραφὴν τῶν περιοχῶν. Τὸ πνεῦμα τῆς προτάσεώς σας εἶναι ἐάν χρειασθῇ ὁποιαδήποτε ἀλλαγὴ, νά ὑπάρχῃ διαδικασία προβλέπουσα τὴν ἀλλαγὴν ταύτην. Δέν γνωρίζω ἐάν εἶναι εἰς τὴν ἰδικὴν μας ἀρμοδιότητα, ἀλλὰ δυνάμεθα ἴσως νά εἰσηγηθῶμεν μίαν διαδικασίαν.

Ο Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσкас κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρό-

εδρε, είμαι τής γνώμης ότι ό Κανονισμός είναι έπαρκής και άρκούντως λεπτομερής. Είναι προϊόν μόχθου ομάδος ειδικών κανονολόγων. Θά προέτεινα νά μή τόν έπιφορτίσωμεν μέ νέα στοιχεία, προκαλούντα ένδεχομένως νέας άτέρμονας συζητήσεις, αλλά επί του ήδη ύπάρχοντος κειμένου και ώρισμένων προτάσεων, νά έπιφέρωμεν βελτιώσεις. Έάν προσθέτωμεν συνεχώς νέα στοιχεία, φοβούμαι ότι θά χρειασθί πολύς χρόνος, διότι πολλοί έξ ήμών θά έχουν ιδέας διά τήν προσθήκην νέων.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Η πρότασις δέν είναι τώρα νά προστεθί εις τόν Κανονισμόν, αλλά εις τό ήδη έγκριθέν κείμενον.

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσкас κ. Είρηναίος: Είμαι και έγώ τής γνώμης νά μή γίνουν προσθήκαι εις τό έγκριθέν κείμενον. Έάν τεθί θέμα αλλαγών εις τό μέλλον, θά τό λύσουν οί Προκαθήμενοι άπ' ευθείας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνώ ότι οί Προκαθήμενοι θά εύρουν τόν τρόπον νά λύσουν τό θέμα, όταν παρουσιασθί.

Ο Αίδεσμιολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. άγιε Πρόεδρε, έξ έπόψεως διαδικασίας, δέν είναι όρθόν νά επανερχώμεθα εις ήδη έγκριθέν κείμενον. Έάν γίνη συζητησις και άποφασισθί νά ένταχθί εις τόν Κανονισμόν, έχει καλώς, ει δ' άλλως δέν δύναται νά ένταχθί εις τό ήδη έγκριθέν κείμενον.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος και Άλμυρού κ. Ιγνάτιος: Σεβ. άγιε Πρόεδρε, παραμένει όντως έν έρώτημα, εις περιπτώσιν καθ' ήν χρειασθί νά γίνη αλλαγή εις περιοχάς ποία είναι ή διαδικασία, αλλά έπαφιέμεθα εις τάς αποφάσεις των Προκαθημένων. Έάν τό είχομεν προβλέψει, θά ήτο όποία τις διευκόλυνσις. Προτείνω νά δοθί ή πρότασις του Καθηγ. κ. Γιαγκου εις τήν Γραμματείαν, ή όποία θά τήν ύποβάλι γραπτώς εις τήν όλομέλειαν, ώστε νά έξετασθί και νά προστεθί ως παράγραφος εις τό κείμενον του 1993, χωρίς νά επανέλθωμεν εις τήν έξέτασιν του κειμένου. Έάν προβλέπωμεν κάτι, οί μέλλοντες νά ασχοληθούν μέ τοιαύτα θέματα, θά μάς ευγνωμονούν. Έάν δέν τό προβλέψωμεν, τούς φορτώνομεν έν πρόβλημα, τό όποιον θά κληθούν νά επιλύσουν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ποία είναι ακριβώς ή πρότασίς σας;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος και Άλμυρού κ. Ιγνάτιος: Νά μάς διανεμηθί γραπτώς κάποιαν στιγμήν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Άρα νά τό συζητήσωμεν.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος και Άλμυρού κ. Ιγνάτιος: Καί εάν τό εγκρίνωμεν, αυτούσιον πλέον νά προστεθί εις τό συγκεκριμένον σημείον του κειμένου του 1993.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δηλαδή νά επανέλθωμεν εις τό προηγούμενον κείμενον...

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Τό ὅποῖον ὁμῶς δέν θά θίξωμεν, ἀπλῶς θά προσθέσωμεν μίαν παράγραφον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν εἶναι «ἀπλῶς». Τοῦτο σημαίνει ἐκ νέου συζήτησιν, ἐάν εἴμεθα διατεθειμένοι νά τήν κάνωμεν.

Ὁ Ἐλλογμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τό κείμενον ὁμιλοῦμεν περί τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, αἱ ὁποῖαι ὑφίστανται διά μίαν μεταβατικήν περίοδον μέχρι τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου. Ἐλπίζω ὅτι δέν ὁμιλοῦμεν διά μίαν διάρκειαν 50, 60 ἐτῶν, ἀλλά διά μίαν πενταετίαν, δεκαετίαν τό πολύ. Θεοῦ θέλοντος, δέν θά χάσωμεν πλέον χρόνον καί θά διδαχθῶμεν ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε σπατάλης χρόνου. Θεωρῶ ἀνώφελον νά προβλέψωμεν συγχωνεύσεις, κατατμήσεις, ἀποχωρήσεις κ.λπ. Ἄς θεωρήσωμεν τά πράγματα ὡς ἔχουν. Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι λόγω μιᾶς ἀποχωρήσεως, δέν ὑπάρχουν ἀρκετοί ἐπίσκοποι εἰς τινά περιοχήν. Φαντάζομαι ὅτι θά λυθῇ τό πρόβλημα ὑπό τῶν ἰδίων τῶν ἐπισκόπων. Θεωρῶ ὅτι δέν χρειάζεται τώρα νά μᾶς ἀπασχολήσουν προβλήματα, τά ὁποῖα κατά πᾶσαν πιθανότητα δέν θά ἀνακύψουν ἐντός τῶν προσδιοριζομένων ὑφ' ἡμῶν χρονικῶν πλαισίων. Πρέπει νά παραμείνωμεν εἰς ὅ,τι ἀπεφασίσθη καί ἐάν ὑπάρξῃ τοιοῦτου εἶδους πρόβλημα, τότε θά ἐπιλυθῇ ἐπὶ τόπου ὑπό τῶν Προκαθημένων καί τῶν ὀργάνων ἀναφορᾶς τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καλῆς Ἐλπίδος κ. Σέργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφωνῶ μέ τόν Δρα κ. Λαχάμ. Θεωρῶ ὅτι δέν πρέπει νά δοθῇ δυνατότης ὑπερβολικῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, αἱ ὁποῖαι ἀκριβῶς ὑφίστανται διά τήν μεταβατικήν ταύτην περίοδον. Δέν χρειάζεται ἐπομένως νά ἐπανέλθωμεν καί νά τροποποιήσωμεν τά ἤδη ἐγκριθέντα κείμενα, ἀκόμη καί χάριν συντομίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν δέν ἐπιθυμῇ τις νά ὁμιλήσῃ ἐπ' αὐτοῦ, νομίζω ὅτι τό θέμα τελειώνει ἐδῶ, διότι βλέπω ὅτι πλὴν τοῦ προτείναντος, τοῦ ἁγίου Δημητριάδος καί ἐμοῦ προσωπικῶς, οἱ ὅποιοι θεωροῦμεν εὐκταῖον νά γίνῃ μία προσθήκη, οἱ περισσότεροι φρονοῦν ὅτι ὅταν προκύψῃ τοιοῦτον πρόβλημα, δύναται νά διευθετηθῇ καί ὄντως δύναται νά διευθετηθῇ ὑπό τῶν Προκαθημένων. Συνεπῶς, δέν χρειάζεται νά ἐπανέλθωμεν εἰς τό κείμενον καί νά ἀρχίσωμεν νέαν συζήτησιν. Ἐάν δέν ἔχετε ἀντίρρηση, ἄς ἀφήσωμεν τό θέμα ὡς ἔχει. Εὐχαριστοῦμεν τόν Καθηγ. κ. Γιάγκου, διότι ὄντως ἔθεσεν ἓν πολύ σοβαρόν ζήτημα καί εἶναι κρίμα, διότι δέν τό προεβλέψαμεν, ἀλλά νομίζω ὅτι δέν εἶναι ἀπό τά θέματα, τά ὁποῖα δέν δύνανται νά διευθετηθοῦν μέ τήν πρωτοβουλίαν ἀκόμη καί ἐνός Προκαθημένου. Δύναται οὗτος νά ἀπευθυνθῇ εἰς τόν

Οικουμενικόν Πατριάρχην, νά ὑπάρξῃ μία συνεννόησις τῶν Προκαθημένων καί αὐτομάτως νά γίνῃ μία τροποποίησις. Δέν εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη νά τό εἰπώμεν ἡμεῖς. Εὐχαριστῶ.

Ο Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά συνεφώνουν μετὰ τοῦ ἁγίου Δημητριάδος, διότι ἀποστολή μας εἶναι νά προσθέσωμεν κάτι εἰς τό κείμενον, ἐάν τό θεωρῶμεν καλόν. Ἐάν διευκολύνῃ ὠρισμένας μελλούσας ἐνεργείας, διατί νά μή τό πράξωμεν τώρα; Ἡ μεταβατική περίοδος ἐνδεχομένως νά διαρκέσῃ πολύ. Εἰς τοὺς Ὀρθοδόξους, τό προσωρικόν δύναται νά διαρκέσῃ ὡς καί 100 ἔτη. Ἐάν μᾶς δοθῇ γραπτῶς καί ἐγκρίνωμεν τήν πρότασιν, διατί νά μή γίνῃ μία προσθήκη εἰς τό τέλος τοῦ κειμένου, ἢ ὅποια ἐνδεχομένως διευκολύνει.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν προκύψῃ τοιοῦτον θέμα, θεωρεῖτε ὅτι δύναται νά λυθῇ ὑπό τῶν Προκαθημένων;

Ο Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Βεβαίως.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, διατί νά ἐπιφορτισθῶμεν ἡμεῖς μέ τόν κόπον τοῦτον;

Ο Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Καί διά τῶν Προκαθημένων.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Διότι ὅ,τι θά εἰπώμεν, δέν εἶναι διαφορετικόν, δηλαδή ἐάν προκύψῃ θέμα νά τό λύσουν οἱ Προκαθημένοι. Τί ἄλλο νά εἰπώμεν. Ἐπομένως εἴτε τό εἶπομεν ἐδῶ εἴτε ὅχι, τοῦτο θά γίνῃ, αὕτη θά εἶναι ἡ διαδικασία.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐφ' ὅσον τό ὑπό συζήτησιν θέμα εἶναι γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, δύναται νά λυθῇ βάσει τοῦ ἄρθρου 10 ἐδάφιον 2 τοῦ Κανονισμοῦ: «Εἰς ζητήματα γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, τά ὅποια ἀπαιτοῦν, κατὰ τήν κρίσιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, πανορθόδοξον ἀντιμετώπισιν, ὁ πρόεδρος αὐτῆς ἔχει τήν ἀναφοράν αὐτοῦ εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην διά τὰ περαιτέρω, κατὰ τὰ πανορθόδοξως ἰσχύοντα». Ἐπανερχόμεθα δηλαδή εἰς ὅ,τι εἶπατε καί ἐσεῖς καί τό ὅποιον προβλέπεται εἰς τόν Κανονισμόν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι ἡ παρατήρησις τοῦ ἁγίου Γαλλίας εἶναι χρήσιμος. Δηλαδή, ἐάν μία Ἐπισκοπική συνέλευσις θελήσῃ συγχώνευσιν ἢ κατάτμησιν αὐτῆς, θά τό ζητήσῃ ἢ ἰδία διά τῆς προβλεπομένης εἰς τό ἐν λόγω ἄρθρον διαδικασίας, τό ὅποιον καλύπτει καί τήν περίπτωσιν ταύτην. Εὐχαριστῶ πολύ. Λοιπόν, ἄς ἐπανεέλθωμεν εἰς τήν ἐξέτασιν τοῦ Κανονισμοῦ. Ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 1, ἤκουσα μόνον τήν παρατήρησιν τοῦ Καθηγ. κ. Γαλίτη, ἀλλά εἶπομεν ὅτι δέν χρειάζεται τροποποίησις, διότι ἐξυπακούεται. Ὑπάρχουν ἕτεραι παρατηρήσεις;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ.

ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τό ἄρθρον 1 § 3. Εἰς τήν Ἀμερικάν κυρίως, ὑπάρχει ἓν ἀνησυχητικόν φαινόμενον. Διά τοῦτο πρέπει νά εἴμεθα περισσότερον συγκεκριμένοι, λέγοντες «... οἱ ἐφησυχάζοντες καί οἱ ἐπισκεπτόμενοι τήν περιοχήν **κανονικοί** ἐπίσκοποι. Διότι πολλάκις ὠρισμένοι ἐγκαταλείπουν τήν δικαιοδοσίαν ἑνός Πατριαρχείου καί πηγαίνουν ἄλλου. Ἡ Ἐκκλησία δέν τούς ἀναγνωρίζει, ἀλλά πολλάκις λόγω γνωριμιῶν δημιουργοῦν ζητήματα.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν εἶναι ἀναγκαῖον, διότι εἰς τό 1 § 1 λέγεται ὅτι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι συγκροτοῦν τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν εἶναι οἱ ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται ἐν **κανονικῇ κοινωνίᾳ** μετά πασῶν τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλά τό 1 § 1 ἀναφέρεται εἰς τά μέλη τῆς συνέλευσεως, ἐνῶ τό 1 § 3 εἰς τούς ἐπισκέπτας.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ἐάν οἱ ἐπισκέπτες ἐπίσκοποι δέν τελοῦν ἐν κοινωνίᾳ, δέν θεωροῦνται ἐπίσκοποι ὑπό τῆς Ἐπισκοπικῆς συνέλευσεως.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὄρθή ἡ παρατήρησις, ἀλλά μήπως πρέπει νά γίνῃ σαφέστερον. Δυνάμεθα νά εἰπώμεν: «ἐφ' ὅσον πληροῦν τὰς προϋποθέσεις τῆς παραγράφου 1, δύναται νά προσκληθοῦν ὅπως συμμετάσχουν». Συμφωνεῖτε μέ τήν διατύπωσιν; Σᾶς ἱκανοποιεῖ, ἅγιε Περιστερίου;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Ναί, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε. Εὐχαριστῶ.

Ο Ἐλλογμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τό ἄρθρον 1 § 1 ὑπάρχει ἡ ὁρος «περιοχή», ὃ ὁποῖος ὅπωςδήποτε ἔχει στενήν ἔννοιαν, ὅπως εἶδομεν εἰς τό ἐγκριθέν κείμενον. Δέν εἶναι σαφές τί σημαίνει «περιοχή» ἐδῶ. Ἐπειδή τό κείμενον τοῦ Κανονισμοῦ θά κυκλοφορήσῃ ὡς ἐπὶ τό πλεῖστον αὐτοτελῶς, καλόν θά ἦτο, κατά τήν γνώμην μου, νά εἰπώμεν εἰς τήν ἀρχήν ὅτι ἡ Δ' Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις ὠρίσε τὰς περιοχάς ταύτας, ἐχούσας ὡς ἐξῆς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν χρειάζεται νά ἀπαριθμήσωμεν ἐκ νέου τὰς περιοχάς, ἀλλά ἡ παρατήρησίς σας εἶναι σημαντική. Δυνάμεθα νά εἰπώμεν: «Πάντες οἱ ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι τῶν περιοχῶν, ὡς αὐταὶ ὠρίσθησαν ὑπό τῆς Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως...». Συμφωνεῖτε ἐξ ἐπόψεως φιλολογικῆς διατυπώσεως;

Ο Ἐλλογμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὅχι τῶν «περιοχῶν», ἀλλά τῆς «περιοχῆς», διότι ἄλλως θά ἐσήμαινεν ὅτι ἅπασαι αἱ περιοχαὶ συγκροτοῦνται εἰς μίαν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν. Πρέπει νά χρησιμοποιήσωμεν τόν ἐνικόν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, νά εἰπώμεν: «... περιοχῆς, ἐξ ἐκείνων,

αί ὁποῖαι ὠρίσθησαν ὑπὸ τῆς Δ' Προσυνοδικῆς....».

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, «... τῆς περιοχῆς, ὡς αὕτη ὠρίσθη ὑπὸ τῆς Δ' Προσυνοδικῆς...». Ὁ Κανονισμός εἶναι μιᾶς συγκεκριμένης περιοχῆς, ἡ ὁποία ὠρίσθη σήμερον διὰ τοῦ ἐγκριθέντος κειμένου.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἡ διάτυπωσις παραμένει ὁμῶς ἄσαφής.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδάς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, «ἐκάστης περιοχῆς...».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: «Πάντες οἱ ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι ἐκάστης περιοχῆς, ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως καθορισθεισῶν...»

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τὸν **Κανονισμόν** τῆς περιοχῆς θά ἡδύνατο νά προστεθῇ τὸ ὄνομα τῆς περιοχῆς, δηλαδή, ἐάν ὁ Κανονισμός ἀφορᾷ εἰς τὴν Β. καὶ Ν. Ἀμερικὴν, ὁ Κανονισμός θά ἀναφέρῃ: «Πάντες οἱ ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι τῆς περιοχῆς Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς...».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὅχι ἐδῶ, αὐτός εἶναι ὁ γενικός Κανονισμός.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Αὐτό ἐννοῶ, δέν δυνάμεθα νά προβλέψωμεν ὅτι εἰς τὸν **Κανονισμόν** ἐκάστης περιοχῆς θά ἀναφέρεται τὸ ἀντίστοιχον ὄνομα τῆς περιοχῆς;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὅχι, ὁ Κανονισμός εἶναι γενικός. Τὸ θέμα εἶναι τί θά κάνωμεν ἐδῶ. Δέν ἔχει σχέσιν τί θά κάνη κατόπιν ἐκάστη συνέλευσις. Ἐκεῖνοι θά τὸ ἐξειδικεύσουν. Ἡμεῖς ἐδῶ πρέπει νά ὁμιλήσωμεν γενικῶς. «Πάντες οἱ ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι **ἐκάστης Περιοχῆς, ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως καθορισθεισῶν...**». Εὐχαριστῶ διὰ τὰς χρησίμους παρατηρήσεις σας εἰς τὸ ἄρθρον 1 τοῦ Κανονισμοῦ. Προχωροῦμεν εἰς τὸ ἄρθρον 2.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφώνως πρὸς τὴν διατύπωσιν τοῦ ἁρθροῦ 2, ὁ σκοπὸς τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως εἶναι τριπλοῦς, ἥτοι νά φανερώνη τὴν ἐνότητα, νά προωθῇ τὴν συνεργασίαν καὶ νά διατηρῇ, διαφυλάσῃ κ.λπ. τὰ συμφέροντα τῶν κοινοτήτων. Φρονῶ ταπεινῶς ὅτι ὁ σκοπὸς εἶναι εἷς, ἥτοι νά φανερώνη τὴν ἐνότητα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, προωθοῦσα τὴν συναίνεσιν, τὴν συνεργασίαν καὶ διατηροῦσα, διαφυλάσσουσα κ.λπ. Πρόκειται δηλαδή διὰ τοὺς τρόπους μέ τοὺς ὁποίους προωθεῖται ἡ ἐνότης. Ἡ ἐνότης εἶναι τὸ ζητούμενον καὶ αὕτη ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς προωθήσεως τῆς συνεργασίας μεταξὺ τῶν διαφόρων δικαιοδοσιῶν καὶ διὰ τῆς διατηρήσεως κ.λπ. τῶν συμφερόντων τῶν κοινοτήτων.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ λογική τοῦ ἀρθρου εἶναι αὐτή, δηλαδή δέν δύναμαι νά θεωρήσω π.χ. τήν διαφύλαξιν τῶν συμφερόντων, κ.λπ. ὡς προαγωγήν τῆς ἐνότητος. Προσωπικῶς δέν ἔχω πρόβλημα μέ τήν διατύπωσιν ὡς ἔχει. Ἄς παραμείνῃ.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐδῶ ἐπαναλαμβάνομεν περίπου ὅσα λέγονται εἰς τό ἐγκριθέν κείμενον.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἄς μείνῃ ὡς ἔχει.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ διατύπωσις, «νά προωθῇ τήν συνεργασίαν **μετά τῶν διαφόρων δικαιοδοσιῶν** εἰς πάντας τούς τομεῖς...», δέν εἶναι σαφής. Ὑποτίθεται ὅτι ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις εἶναι ὄργανον, ὑποδεέστερον τῶν κανονικῶν δικαιοδοσιῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι γνωστοί. Εἰς ἕτερον σημεῖον, λέγομεν ὅτι ἕκαστος ἐπίσκοπος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως εἶναι ὑπόλογος ἔναντι τῆς κανονικῆς αὐτοῦ δικαιοδοσίας. Ἐπομένως, καλλίτερον νά εἴπωμεν «**μεταξύ τῶν διαφόρων τοπικῶν δικαιοδοσιῶν**» καί ὅχι ὅτι ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις προωθεῖ τήν συνεργασίαν μεταξύ τῶν **Ἐκκλησιῶν-μητέρων**, διότι ἐδῶ, δικαιοδοσία σημαίνει τάς Ἐκκλησίας-μητέρας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Διατί ὅχι ἐμμέσως καί μετά τῶν **Ἐκκλησιῶν-μητέρων**; Ὅταν μία συνέλευσις ὁμονοεῖ, ἐκφράζει καί τήν ἐνότητα τῶν **Ἐκκλησιῶν-μητέρων**. Προσωπικῶς, θά ἐπεθύμουν νά ἀντικαταστήσω τόν ὅρον «**δικαιοδοσιῶν**» μέ τόν ὅρον «Ἐκκλησιῶν», διότι ὁ ὅρος δικαιοδοσία ἐδῶ δέν εἶναι δόκιμος. «... **μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν**». Ὅχι μεταξύ τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν, ἀλλά μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν. Νομίζω ὅτι μέ τήν γενικήν ταύτην διατύπωσιν, καλυπτόμεθα καί ἀπό πλευρᾶς τοπικῶν Ἐκκλησιῶν καί ἀπό πλευρᾶς Ἐκκλησιῶν-μητέρων. Ἐάν δέν ὑπάρχῃ ἕτερα παρατήρησις, προχωροῦμεν εἰς τό ἀρθρον 3.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μία καλλιτέρα διατύπωσις τοῦ ἀρθρου 3, «ἐκ τῶν πρώτων ἐπισκόπων τῶν διαφόρων κανονικῶν δικαιοδοσιῶν», νά εἴπωμεν «ἐκ τῶν πρώτων ἐπισκόπων **ἐκάστης κανονικῆς δικαιοδοσίας**». Εἶναι πλέον σαφές.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Προτιμῶ καί ἐδῶ τόν ὅρον «Ἐκκλησιῶν». Ὡς πρὸς τήν διατύπωσιν «ἐκάστης κανονικῆς Ἐκκλησίας» ἢ «ἐκάστης τῶν κανονικῶν Ἐκκλησιῶν», δέν ὑπάρχει μεγάλη διαφορά.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Ὀλτενίας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν ἔχω ἀντίρρησην μέ τήν ἀντικατάστασιν τοῦ ὅρου «δικαιοδοσιῶν» μέ τόν ὅρον «Ἐκκλησιῶν». Θά πρέπει ὅμως νά εἴπωμεν «Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν», διότι αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι συνυπάρχουν μετά τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν. Δύναται νά ἐρμηνευθῇ ὡς συνεργασία μετά τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν. Νά εἴπωμεν

Ὁρθοδόξων ἢ Ἐκκλησιῶν-μητέρων, διά νά ἀποφύγωμεν τήν σύγχυσιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Λέγομεν «κανονικῶν Ἐκκλησιῶν», ἄρα ἐννοοῦμεν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Προχωροῦμεν εἰς τό ἄρθρον 4.

Ὁ Ἐλλογμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐν θέμα πρακτικῆς φύσεως. Εἰς τό ἄρθρον 4 § 1, ὁμιλοῦμεν περί ενός Προέδρου, ενός ἢ δύο Ἀντιπροέδρων, ενός Γραμματέως, ενός Ταμίου, κυρίως δέ ἄλλων ὑπευθύνων, ὡς μελῶν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς. Δημιουργεῖται πρόβλημα, ὅταν πρόκειται δι' ὀλιγομελεῖς συνελεύσεις.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διά νά συγκροτηθῇ καί νά ὑπάρχη ἐν σῶμα, χρειάζεται ὅπωςδῆποτε ἓνα πρόεδρον, ἓνα γραμματέα καί ἓνα ταμίαν. Ἐπομένως, τό πρόβλημα, τό ὁποῖον θέτει ὁ Καθηγ. κ. Γιάγκου, ἀφορᾷ εἰς τόν ἀντιπρόεδρον. Δέν ὑπάρχει δυνατότης ὑπάρξεως συνελεύσεως ἀνευ ἀντιπροέδρου, διότι ὁ γραμματεὺς καί ὁ ταμίας δύνανται νά μὴν εἶναι ἐπίσκοποι, ἀλλὰ αἰρετά μέλη. Δέν εἶναι ἐπομένως δυνατόν νά ὑπάρξῃ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις, ἢ ὅποια νά μὴν ἔχῃ τουλάχιστον ἓνα πρόεδρον, ἓνα ἀντιπρόεδρον καί ἐν μέλος, ἄλλως δέν δύνανται νά συγκροτήσουν συνέλευσιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὑπάρχει ὅμως περίπτωση νά ὑπάρχουν μόνον δύο ἐπίσκοποι, ὅποτε εἰς θά εἶναι πρόεδρος καί ὁ ἕτερος ἀντιπρόεδρος, τὰ δέ λοιπὰ μέλη θά εἶναι ἱερεῖς. Πρέπει ἴσως νά τό εἴπωμεν, διότι εὐλόγως ὁ κ. Γιάγκου θέτει τό ἐρώτημα. Δύναται τις νά σκεφθῇ ὅτι ὁμιλοῦμεν ἀποκλειστικῶς περί ἐπισκόπων, ὡς γραμματέων καί ταμιῶν. Ὑπάρχει ἀνάγκη διασαφήσεως.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Τό θέμα τίθεται ὡς ἐξῆς: εἶναι ἀναγκαῖον νά ὑπάρχῃ ἐπίσκοπος ἀντιπρόεδρος, λόγῳ τῆς ἀναγκαιότητος ἀναπληρώσεως τοῦ προέδρου διά νά λειτουργήσῃ ἢ συνέλευσις, δηλαδή ὁ πρόεδρος ὀρίζεται μετὰ τοῦ ἀναπληρωτοῦ του. Πρέπει ἐπίσης νά ὑπάρχῃ γραμματεὺς καί ταμίας, οἱ ὅποιοι δέν θά εἶναι ἀπαραιτήτως ἐπίσκοποι.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπομένως ἔχομεν πρόεδρον καί ἀντιπρόεδρον, δεδομένου ὅτι οὐδεμία Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις ἀποτελεῖται ἐξ ενός μόνον ἐπισκόπου, ἀλλὰ τουλάχιστον ἐκ δύο μελῶν. Τὰ λοιπὰ μέλη δύνανται νά εἶναι κληρικοί ἢ λαϊκοί, ἀλλὰ μήπως πρέπει νά λεχθῇ ἐκπεφρασμένως;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Τό ἄρθρον 4 § 3 λέγει ὅτι ὁ γραμματεὺς καί ὁ ταμίας εἶναι αἰρετά μέλη.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἀρθρον 4 § 3: «... Ὁ Γραμματεὺς, ὁ Ταμίας καί οἱ λοιποὶ ὑπεύθυνοι ἐκλέγονται ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως καὶ δύνανται νά εἶναι ἐκ τῆς τάξεως τῶν κληρικῶν ἢ τῶν λαϊκῶν».

Ο Ἐντμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ἐκεῖ δύναται νά λεχθῇ.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐδῶ ὁμιλοῦμεν περὶ *Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων* καὶ ὄχι περὶ ἐπιτροπῶν, αἱ ὁποῖαι ἔχουν λαϊκοὺς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τό θέμα εἶναι σοβαρόν, πρώτην φοράν τό ἀντιμετωπίζομεν. Αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις δέν θά ἔχουν ἕτερα μέλη πλὴν τῶν ἐπισκόπων;

Ο Ἐντμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ἀπασαι αἱ σύνοδοι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἔχουν ἀρχιγραμματεῖς, οἱ ὁποῖοι δέν εἶναι ἐπίσκοποι.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Καί ἐγώ ἔτσι τό ἐξελάμβανον, ὅπως λέγει ὁ Καθηγ. κ. Φειδᾶς, ὅτι θά ὑπάρχουν δηλαδή καί ἕτερα μέλη, ἀλλά οἱ ψηφίζοντες θά εἶναι μόνον οἱ ἐπίσκοποι. Τά ἕτερα μέλη θά εἶναι ἄνευ δικαιώματος ψήφου, ἀλλά δύνανται νά ἐπικουροῦν εἰς τό ἔργον τῆς συνελεύσεως. Ἐπὶ παραδείγματι, ὁ διάκονος ἑνὸς ἐπισκόπου δύναται νά τελῇ χρῆν γραμματέως ἢ ταμίου. Θεωρῶ ὅτι ὁ Κανονισμός εἶναι ἐλλιπής ὥς πρὸς τό σημεῖον τοῦτο καὶ πρέπει νά διευκρινηθῇ, διότι ὑπάρχει ἡ ἐντύπωσις ὅτι δέν θά ὑπάρχουν ἕτερα μέλη πλὴν τῶν ἐπισκόπων.

Ο Ἐντμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ἡ διατύπωσις τῆς § 3 τοῦ ἀρθροῦ 4 προϋποθέτει ὁργανωμένας καὶ συγκροτημένας συνελεύσεις, ὥστε νά ἔχουν καὶ ἐκτελεστικὴν ἐπιτροπὴν ἀπαρτιζομένην ἐκ τῶν πρώτων ἀρχιερέων ἐκάστης Ἐκκλησίας. Τό πνεῦμα δηλαδή τοῦ Κανονισμοῦ εἶναι ἡ ὑπαρξὶς συνελεύσεων πολλῶν ἐπισκόπων, ὥστε νά πρέπει νά γίνηται ἐπιλογὴ μεταξύ αὐτῶν διὰ τὴν συγκρότησιν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τό πρόβλημα ὅμως προκύπτει διὰ τὰς ὀλιγαριθμοὺς Ἐπισκοπικὰς συνελεύσεις. Ὑπάρχει ἐπομένως κενόν, τό ὁποῖον ὀφείλομεν νά καλύψωμεν. Τό ἀρθρον δέν καλύπτει σαφῶς τὰς περιπτώσεις, εἰς τὰς ὁποίας δέν ὑπάρχουν πλέον τῶν δύο ἐπισκόπων καὶ δέν δυνάμεθα νά ἀποκλείσωμεν τό ἐνδεχόμενον τοῦτο. Ὁ ἅγιος Γαλλίας ἔχει ἀντίρρησης ὥς πρὸς τὴν σύνθεσιν ὑπὸ μελῶν, οἱ ὁποῖοι δέν εἶναι ἐπίσκοποι.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, βλέπω τὸν κατάλογον τῶν περιοχῶν, εἰς τὰς ὁποίας θά ὑπάρχουν Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις, καὶ εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν ὑπάρχουν ὀλιγότεροι τῶν τριῶν ἢ τεσσάρων ἐπισκόπων.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλὰ εἰς *Κανονισμό* ὀφείλει νά προβλέψῃ πᾶν ἐνδεχόμενον. Δέν δυνάμεθα νά ἀποκλείσωμεν τό ἐνδεχόμενον ὑπάρξεως δύο μόνον ἐπισκόπων. Ἐπὶ παραδείγματι, τί θά γίνη εἰς περίπτωσιν θανάτου, ἀποσύρσεως ἑνὸς ἐπισκόπου

καί μέινουν τελικῶς μόνον δύο ἐπίσκοποι; Θά καταργηθῇ ἡ συν-έλευσις; Προτείνω λοιπόν τήν ἐξῆς διατύπωσιν: «... Ὁ Γραμματεὺς, ὁ Ταμίας καί οἱ λοιποὶ ὑπεύθυνοι ἐκλέγονται ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως μεταξύ τῶν μελῶν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς, **δύνανται δέ νά ἀνήκουν εἰς τήν τάξιν τῶν πρεσβυτέρων ἢ διακόνων ἢ καί τῶν λαϊκῶν**». Ὅποτε καλυπτόμεθα διὰ τοὺς γραμματεῖς καί τοὺς ταμίας. Πρόεδρος καί ἀντιπρόεδρος θά ὑπάρχουν, ἐφ' ὅσον εἶναι δύο ἐπίσκοποι, ἐξυπακούεται δέ ὅτι δύνανται νά συμμετέχουν καί λαϊκοί, ἐάν κριθῇ τοῦτο ἀπαραίτητον.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Μία μικρά διευκρίνησις, θά παραμείνῃ εἰς τήν §1 «ἡ Ἐπισκοπικὴ Συνέλευσις καί ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ», ὡς ὑπάρχουν; Ἐάν ναί, δέν μπορεῖ νά εἰσαχθῇ «δύνανται δέ», διότι τότε ὀδηγούμεθα εἰς τήν ἐρμηνείαν ὅτι δύνανται καί οὗτοι νά εἶναι μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς. Πρέπει νά προσέξωμεν τήν διατύπωσιν, π. χ. «εἰς εἰδικὰς δέ περιπτώσεις δύνανται...».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν εἶναι δύο ἐπίσκοποι, ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ θά ἀπαρτίζεται μόνον ἐκ τῶν δύο ἐπισκόπων;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ὁχι, διότι ἐξ ἐπόψεως νομικῆς, ἡ ἀνάστροφος ἐρμηνεία ὀδηγεῖ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι πρεσβύτεροι, διάκονοι καί λαϊκοὶ δύνανται **γενικῶς** νά εἶναι μέλη καί τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, εἶμαι τῆς γνώμης ὅτι τὸ ἐρώτημα, τὸ ὅποιον τίθεται, δέν ὑπάρχει εἰς τήν πραγματικότητα, διότι ἤδη ἀπεφασίσαμεν ὅτι ἔστω καί μία οἰκογένεια νά ὑπάρχῃ εἰς μίαν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν, αὕτη θά ἀνήκῃ εἰς τήν δικαιοδοσίαν τοῦ ἐπισκόπου ἐτέρας Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τί σχέσιν ἔχει;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Εἶναι ἀδιανόητον σήμερον, εἰς τὸν κόσμον εἰς τὸν ὅποιον ζῶμεν, νά μὴν ὑπάρχῃ ἔστω καί μία οἰκογένεια ἐκ τῆς πλέον ἀπομεμακρυσμένης Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας. Ἐφ' ὅσον λοιπόν ἀπεφασίσαμεν ὅτι οἱ πιστοὶ ἀνήκουν εἰς τήν δικαιοδοσίαν τῆς Ἐκκλησίας-μητρός, εἶναι ἀδιανόητον ὅτι οἱ ἐπίσκοποι θά εἶναι μέλη δύο ἢ περισσοτέρων Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἰς ἓν νομικόν κείμενον, τίποτε δέν δύναται νά θεωρηθῇ ἀδιανόητον. Εἶναι βασικὴ ἀρχή. Ἰσως σήμερον εἶναι ἀδιανόητον καί αὖριον νά μὴν εἶναι. Ἐν νομικόν κείμενον ὀφείλει νά μὴν ἀφήνῃ κενὰ τοιούτου εἴδους. Πρέπει νά θεωρήσωμεν ὡς δεδομένον, ὅτι εἰς περίπτωσιν ὑπάρξεως μόνον δύο ἐπισκόπων, θά ὑπάρξουν καί ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι μετέχουν ἄνευ ψήφου, **συμφώ-**

νωσ *πρός τό παράδειγμα τοῦ κ. Φειδᾶ περί τῶν ἀρχιγραμματέων*, οἱ ὅποιοι μετέχουν εἰς τήν Σύνοδον ἄνευ ψήφου. Λοιπόν, οὗτοι δύνανται νά λάβουν τό ὀφφίκιον τοῦ ταμίου ἢ τοῦ γραμματέως. Δυστυχῶς, εἶμαι ὑποχρεωμένος νά δυσαρεστήσω ὅσους ἐπιθυμοῦν ἀκόμη νά ὀμιλήσουν, διότι πρέπει νά λάβω ὑπ' ὄψιν τό γεγονός ὅτι σήμερον εἶναι ἡ τελευταία ἡμέρα τῶν ἐργασιῶν μας. Αὖριον πολλοί ἀναχωροῦν καί πρέπει νά περατώσωμεν τās ἐργασίας μας καί νά μὴ μακροηγοοῦμεν. Διά τοῦτο ἐπιτρέψατέ μοι νά εἶμαι ὀλίγον αὐστηρός καί πράγματα, τὰ ὅποια ἐλέχθησαν, νά μὴν ἐπαναλαμβάνωνται. Πολλάκις, πρὸς συντόμευσιν τῆς διαδικασίας, προτείνω μίαν διατύπωσιν, τὴν ὁποίαν θέτω εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς ὀλομελείας. Λοιπόν, ἡ πρότασίς μου εἶναι ἡ ἑξῆς: «Ο Γραμματεὺς, ὁ Ταμίας καὶ οἱ λοιποὶ ὑπεύθυνοι ἐκλέγονται ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως μεταξύ τῶν μελῶν αὐτῆς...». Θεωροῦνται μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς οἱ λαϊκοί;

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Δυνάμεθα νά εἴπωμεν, ὅτι τὰ αἰρετά μέλη δύνανται νά μὴν εἶναι ἐπίσκοποι: «Ο Γραμματεὺς, ὁ Ταμίας καὶ οἱ λοιποὶ ὑπεύθυνοι ἐκλέγονται ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως μεταξύ τῶν μελῶν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς, *εἰς εἰδικὰς δέ περιπτώσεις δύνανται νά μὴν εἶναι καὶ ἐπίσκοποι*».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐντάξει.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, πρέπει ὁμως νά λεχθῇ ὅτι δέν ἔχουν δικαίωμα ψήφου.

Ο Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ιουστίνος Ἀνθιμιάδης: Νομίζω ὅτι τό ἄρθρον 11 τοῦ Κανονισμοῦ προβλέπει τὴν ὑπαρξιν μὴ ἐπισκόπων κληρικῶν ἢ λαϊκῶν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Τό ἄρθρον 11 ὑπονοεῖ ὅτι καί μὴ ἐπίσκοποι εἶναι μέλη τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Ἄρα δέν ἔχομεν πρόβλημα λέγοντες «... ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς».

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τό ἄρθρον 11 ἀναφέρεται εἰς τὴν δημιουργίαν Ἐπιτροπῶν, ἐνῶ εἰς τό ἄρθρον 3 λέγεται σαφῶς ὅτι ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ θά ἀπαρτίζεται ἐκ τῶν πρώτων ἐπισκόπων. Καί εἰς τὴν Συνέλευσιν καί εἰς τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν, τὰ μέλη εἶναι ἐπίσκοποι. Ἡ διατύπωσις σκοπὸν εἶχε τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος ὑπάρξεως πολλῶν ἐπισκόπων τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν. Οἱ πρῶτοι ἐπίσκοποι ἐκάστης Ἐκκλησίας θά εἶναι μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὡς πρὸς τό ἄρθρον 3 ἔχετε δίκαιον, ἀλλὰ τό ἄρθρον 11 εἰς μὲν τὴν § 1 λέγει ὅτι αἱ Ἐπιτροπαὶ συγκροτοῦνται ἐκ τῶν μελῶν τῆς συνελεύσεως, εἰς δὲ τὴν § 2, λέγει ὅτι τὰ μέλη ταῦτα τῶν Ἐπιτροπῶν δύνανται νά εἶναι κληρικοί ἢ λαϊκοί.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Αἱ ἐπιτροπαὶ ὁμως

δύνανται νά συγκροτοῦνται καί ἐκ μελῶν, τά ὅποια δέν εἶναι μέλη τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τότε ἡ διατύπωσις δέν εἶναι σαφής, διότι ὅταν λέγομεν ὅτι «συγκροτοῦνται ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς», ἐννοοῦμεν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ἐννοοῦμεν ὅτι ἐκ τῶν μελῶν τῆς συνελεύσεως μπορεῖ νά συγκροτηθοῦν Ἐπιτροπαί.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εἶναι αὐτονόητον ὅτι αἱ Ἐπιτροπαί δύνανται νά συγκροτηθοῦν ἐκ μελῶν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μήπως ὑπάρχει λάθος ἀπόδοσις εἰς τό ἑλληνικόν. Τό γαλλικόν κείμενον λέγει: « 11 § 1. *Sur décision de l'Assemblée épiscopale, des Commissions présidées par un évêque membre de l'Assemblée peuvent être établies, chargées des questions liturgiques, pastorales, financières, éducatives, œcuméniques et autres.* § 2. *Les membres de ces Commissions, clercs ou laïcs, sont nommés par le Comité Exécutif....* ».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εἶναι ἐντελῶς διαφορετικόν. Ποῖον εἶναι τό αὐθεντικόν; Διότι τό ἑλληνικόν, σαφῶς λέγει ὅτι «συγκροτοῦνται ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς». Αὐτό δέν ὑπάρχει εἰς τό γαλλικόν κείμενον. Φοβοῦμαι ὅτι θά ἀνοίξη μεγάλη συζήτησις καί ὁ χρόνος ἐπείγει. Παρακαλῶ, ἐπιτρέψατέ μοι νά περιγράψω τό πρόβλημα, διότι πρέπει νά αποφασίσωμεν. Τοῦτο εἶναι ἐάν μεταξὺ τῶν μελῶν τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ἐκτός τῶν ἐπισκόπων, περιλαμβάνονται καί λαϊκοί ἢ κληρικοί ἄλλου βαθμοῦ. Ἐάν ναί, τότε δυνάμεθα νά εἴπωμεν εἰς τό ὑπό συζήτησιν ἄρθρον 4 § 3 ὅτι ὁ ταμίας καί ὁ γραμματεὺς Ἐπισκοπικῆς τινος συνελεύσεως δύνανται νά εἶναι λαϊκοί ἢ κληρικοί. Ἐάν ὄχι, ἀπαιτεῖται μέγας ἀριθμὸς ἐπισκόπων εἰς μίαν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν, ὥστε νά ὑπάρχη πρόεδρος, ἀντιπρόεδρος, γραμματεὺς, ταμίας... Ὑπάρχουν **Ἐκκλησίουι-μητέρες**, αἱ ὅποια οὔτε εἰς τό ἔδαφός των δέν ἔχουν τόσους ἐπισκόπους. Ἡ ἀποψὶς περὶ συνελεύσεων ἀμιγῶς ἐπισκοπικῶν ὡς πρὸς τὴν σύνθεσιν δέν εὐσταθεῖ. Θέτω λοιπὸν τό ἐρώτημα, εἰς τό ὅποῖον ὀφείλομεν νά ἀπαντήσωμεν σαφῶς, ἐάν δηλαδὴ αἱ συνελεύσεις εἶναι αὐστηρῶς καί μόνον ἐπισκοπικαί ὡς πρὸς τὴν σύνθεσιν ἢ ἐπισκοπικαί μὲν ὡς πρὸς τὰς αποφάσεις, μὴ ἀμιγῶς ἐπισκοπικαί δὲ ὡς πρὸς τὴν σύνθεσιν.

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Φιλομηλίου κ. Ηλίας: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι δέν πρέπει νά ὑπάρχουν λαϊκοί εἰς τὰς Ἐπισκοπικὰς συνελεύσεις. Δεύτερον, ὑπάρχει σύγχυσις ἐδῶ. Τό ἄρθρον 4 ὁμιλεῖ περὶ ὑπάρξεως προέδρου, ἀντιπροέδρου, γραμματέως, ταμίου εἰς τὴν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν καί εἰς τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν. Ἐφ' ὅσον ὑπάρχει Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ, ἀπαρτιζομένη, συμ-

φώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 3, ἐκ τῶν *πρώτων ἐπισκόπων* τῶν διαφόρων κανονικῶν δικαιοδοσιῶν τῆς περιοχῆς, ἢ συνέλευσις δέν θά ἔχη ἄλλους ὀφφικιάλους (πρόεδρον, ἀντιπρόεδρον, γραμματέα, ταμία). Δέν ὑπάρχει ἀνάγκη, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή, ἢ ὁποία εἶναι ἀντιπροσωπευτική τῶν Ἐκκλησιῶν, διὰ τῶν εὐρισκομένων εἰς τὴν ἐν λόγῳ περιοχὴν δικαιοδοσιῶν. Νομίζω δέ ὅτι ὁ ὅρος «δικαιοδοσιῶν» πρέπει νὰ παραμείνῃ, ὡς ἔχει εἰς τὸ ἄρθρον 3.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον σημεῖον, διαφωνῶ μέ τὴν ἀποψίν σας, ὡς πρὸς τόν ὅρον «*δικαιοδοσιῶν*». Εἶναι μὲν κείμενον νομικῆς φύσεως, ἀλλὰ ἐκκλησιαστικόν κείμενον. Ἐχομεν Ἐκκλησίας καὶ ὄχι νομικά κατασκευάσματα. Ἐπομένως, ὁ ὅρος «*Ἐκκλησίαι*» θά ἀντικαταστήσῃ τόν ὅρον «*δικαιοδοσίαι*» ὅπουδήποτε ἀπαντᾶται εἰς τὸ κείμενον.

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσкас κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἀσχολούμεθα μέ ἀνύπαρκτον πρόβλημα. Εἰς τὴν παροῦσαν Διάσκεψιν, συνεδριάζομεν κυρίως οἱ ἐπίσκοποι τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν. Καὶ ὅμως ἡ ἐργασία μας εἶναι ἀδύνατος ἀνευ συμβούλων, μεταφραστῶν, γραμματέων, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν. Οὕτω καὶ τὰ διακονήματα τοῦ ταμίου, τοῦ γραμματέως δέν ἀφοροῦν εἰς τὴν οὐσίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς δομῆς ἢ ὑποδομῆς. Εἶναι λειτουργήματα ἀναγκαῖα διὰ τὴν ζωὴν, τὴν λειτουργίαν. Ἐπομένως, γραμματεὺς ἢ ταμίας τῆς συνελεύσεως θά εἶναι πᾶς τις, εἰς τόν ὁποῖον θά δώσουν εὐλογίαν καὶ ἀνάθεσιν, ἐνῶ εἰς τὴν λῆψιν ἀποφάσεων, εἰς τὴν οὐσιαστικὴν ἐκκλησιαστικὴν λειτουργίαν, θά εἶναι μόνον οἱ ἀρχιερεῖς. Δέν βλέπω τὴν ὑπαρξίν προβλήματος καὶ λόγου διὰ τόσῃν χρονοτριβὴν καὶ πολυλογίαν. Συγγνώμην διὰ τὴν εἰλικρίνειαν, ἀλλὰ νομίζω ὅτι συζητοῦμεν περὶ «*ὄνου σκιᾶς*».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Διαφωνῶ ὅτι συζητοῦμεν περὶ «*ὄνου σκιᾶς*», διότι πρόκειται περὶ θέματος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔχομεν σοβαρὰς διαφοράς. Ὁρισμένοι τῶν ὁμιλητῶν, ὡς ὁ ἅγιος Γαλλίας καὶ ὁ ἅγιος Φιλομηλίου, θεωροῦν ὅτι μέλη τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως πρέπει νὰ εἶναι μόνον ἐπίσκοποι. Κατὰ τὴν ἀποψίν σας, δύνανται νὰ εἶναι καὶ μὴ ἐπίσκοποι κληρικοί ἢ λαϊκοί. Προσβάλετε τὴν ἔδραν, λέγων ὅτι ἐπιτρέπει συζήτησιν περὶ ὄνου σκιᾶς.

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσкас κ. Εἰρηναῖος: Ζητῶ συγγνώμην διὰ τὴν ἔκφρασιν καὶ τὴν ἀποσύρω.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἄς μὴν ἐπιμείνωμεν εἰς αὐτό. Τὸ ἐρώτημα, τὸ ὁποῖον ἔθεσα εἶναι ἐάν θά λεχθῇ εἰς τόν Κανονισμόν, ὅτι αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις ἀποτελοῦνται μόνον ἀπὸ ἐπισκόπους ἢ, ὅπως εἶπεν ὁ ἅγιος Μπάτσкас καὶ συμφωνῶ μέ τὴν ἀποψίν του,

εἶναι ἀδύνατον ἡ λειτουργία ἑνός σώματος ἐπισκόπων, ἀκόμη καί ὡς τῆς παρούσης Διασκέψεως, ἄνευ τῆς βοηθείας μὴ ἐπισκόπων. Ἴσως χρειασθῇ ψηφοφορία ἐπ' αὐτοῦ. Πρέπει νά ἀποφασίσωμεν. Πρέπει ἢ ὄχι νά συμμετέχουν καί μὴ ἐπίσκοποι εἰς τὴν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν, ἐννοεῖται ὄχι ὡς πρὸς τὴν λήψιν ἀποφάσεων, ἀλλὰ ὡς πρὸς τὴν σύνθεσιν.

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἶναι βέβαιον ὅτι αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις ἀπαρτίζονται ἐξ ἐπισκόπων. Τὰ μέλη τῶν συνελεύσεων εἶναι οἱ ἐπίσκοποι. Βεβαίως ὁ πρόεδρος καὶ ὁ ἀντιπρόεδρος εἶναι ἐπίσκοποι. Διὰ νά λειτουργήσουν ὁμως χρειάζονται γραμματέα καὶ ταμίαν, οἱ ὅποιοι δύνανται νά μὴ εἶναι μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς. Ἐπὶ παραδείγματι, εἰς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας μου, ὁ γραμματεὺς δέν εἶναι ἐπίσκοπος. παρευρίσκεται ὁμως εἰς τὰς συνεδριάς. Τό αὐτό ἰσχύει καί εἰς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον. Ἄς μὴ περιπλέκωμεν τὰ πράγματα. Τό ἄρθρον 4 § 1 δύναται νά διατυπωθῇ ὡς ἐξῆς: «... θά ἔχουν ἓνα Πρόεδρον, ἓνα Ἀντιπρόεδρον. Θά ἔχουν ἓνα Γραμματέα καὶ ἓνα Ταμίαν, οἱ ὅποιοι δύνανται νά προέρχωνται ἐκτός τῆς συνελεύσεως», θά ἠδύναντο δηλαδή νά εἶναι κληρικοί ἢ λαϊκοί. Δυνάμεθα δέ νά προσθέσωμεν ὅτι δέν θά ἔχουν δικαίωμα ψήφου, δηλαδή θά εἶναι βοηθοί, ὅπως εἶπε καί ὁ ἅγιος Μπάτσкас.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Αὐτό προέτεινα καί ἐγώ. Πολλοὶ ζητοῦν τὸν λόγον. Παρακαλῶ νά ὁμιλήσουν μόνον ὅσοι διαφωνοῦν μὲ τὴν ἀποψιν τοῦ ἁγίου Μπάτσкас καί τοῦ Δρος Λαχάμ. Ποῖος ἔχει ἀντίρρηση;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, πρέπει νά λεχθῇ σαφῶς ὅτι τὰ μέλη τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως εἶναι μόνον οἱ ἐπίσκοποι. Τό λέει καί ὁ ὅρος «ἐπισκοπικαί». Εἶναι ἄλλον θέμα ποῖον θά χρησιμοποιήσουν διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐργασίας των, ἐάν δηλαδή θά εἶναι κληρικοί ἢ λαϊκοί. Πρέπει λοιπόν νά γίνῃ μία μικρὰ τροποποίησις, εἰς τό ἄρθρον 4 § 3: «Ὁ ἢ οἱ Ἀντιπρόεδροι ὀρίζονται *ex officio* συμφώνως πρὸς τὴν τάξιν τῶν Διπτύχων. Ὁ Γραμματεὺς, ὁ Ταμίας καί οἱ λοιποὶ ὑπεύθυνοι ἐπιλέγονται ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως...». Νά ἀπαλειφθῇ «μεταξύ τῶν μελῶν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς», καί νά προστεθῇ, «δύναται δέ νά εἶναι...», ὅπως τό διευκυνώσατε.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Χρειάσθηκε πολλή ὥρα διὰ νά εἴπωμεν ἐκεῖνο, τό ὁποῖον ἐλέχθη ἐξ ἀρχῆς. Βεβαίως χρειάζεται ἡ συζήτησις, ἀλλὰ καί ὅποια τις πειθαρχία. Ἐπαναλαμβάνω τὴν διατύπωσιν: «Ὁ ἢ οἱ Ἀντιπρόεδροι ὀρίζονται *ex officio* συμφώνως πρὸς τὴν τάξιν τῶν Διπτύχων. Ὁ Γραμματεὺς, ὁ Ταμίας καί οἱ λοιποὶ ὑπεύθυνοι ἐκλέγονται ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως, δύναται δέ νά προέρχωνται ἐκ

τῶν βαθμῶν τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, ὡς καὶ ἐκ τῆς τάξεως τῶν λαϊκῶν».

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, «ἐκ τῶν μοναχῶν καὶ τῶν λαϊκῶν».

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: «δύναται νά εἶναι καὶ μὴ ἐπίσκοποι».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν μοῦ ἀρέσει «μὴ ἐπίσκοποι».

Ο Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, «δύναται δέ νά μὴ προέρχωνται ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῶν ἐπισκόπων».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὁρθόν. «Ὁ ἢ οἱ Ἀντιπρόεδροι ὀρίζονται *ex officio* συμφώνως πρὸς τὴν τάξιν τῶν Διπτύχων. Ὁ Γραμματεὺς, ὁ Ταμίας καὶ οἱ λοιποὶ ὑπεύθυνοι ἐκλέγονται ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως, δύναται δέ νά μὴ προέρχωνται ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῶν ἐπισκόπων».

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὡς πρὸς τὸ ἀρθρον 4 § 2, ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας ἔχει ὑποβάλει γραπτῶς εἰς τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν ρωσικὴν πρότασιν τροποποιήσεως, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Πρόεδρος εἶναι *ex officio* ὁ πρῶτος τῶν ἐπισκόπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ, ἀπόντος τούτου, κατὰ τὴν τάξιν τῶν Διπτύχων. Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως διευθύνει τὴν ἐργασίαν τῶν συνεδριάσεων, τίς συγκαλεῖ, προεξάρχει τῶν συλλειτουργῶν. Ἐπὶ τῶν ζητημάτων, τὰ ὅποια συζητήθηκαν εἰς τὴν συνεδρίαν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως μέ τὴν ἐκπόνηση κοινῆς ἀποφάσεως, ὁ Πρόεδρος (ἢ ἄλλο μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, ἐντολῇ τοῦ Προέδρου καὶ τῆς Συνελεύσεως) προβάλλει ἐνώπιον τοῦ κράτους, τῆς κοινωνίας καὶ τῶν ἄλλων θρησκευτικῶν ὁργανισμῶν τὴν κοινὴν θέσιν τῶν ὀρθοδόξων δικαιοδοσιῶν τῆς περιοχῆς».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Θὰ ἤθελον νά κάνω μίαν παρατήρησιν ἐπ' αὐτοῦ. Ὁρισμένα τῶν σημείων τούτων συνεζητήθησαν κατὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ κειμένου τῆς Διορθόδοξου Ἐπιτροπῆς τοῦ 1993, ἐλήφθησαν δέ ἀποφάσεις, τὰς ὁποίας πρέπει νά λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ἐδῶ. Ἐχῶ τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἡ πρότασις προσκρούει εἰς ὠρισμένα τῶν αποφασισθέντων. Ἐπὶ παραδείγματι, ἐκεῖ ὅπου λέγεται: «... ἢ ἄλλο μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, ἐντολῇ τοῦ Προέδρου καὶ τῆς Συνελεύσεως...». Ὅτι δέν ἐνεκρίθη ὡς θέμα ἀρχῆς δέν δύναται νά λεχθῇ εἰς τὸν Κανονισμόν.

Ο Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασῶφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ ζητήματος χθές, ἡ ἡμετέρα πρότασις ἀπερρίφθη ὅχι κατ' ἀρχὴν, ἀλλὰ ὡς προσθήκη εἰς τὸ κείμενον τοῦ 1993. Ἐλέχθη χθές ὅτι ὠρισμέναι ἀπόψεις

θά συζητηθῶν κατά τήν ἐξέτασιν τοῦ **Κανονισμοῦ**. Εἵχατε σημειώσει ὅτι οὐδέν μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως δύναται νά παρουσιάσῃ μίαν ἀποψιν ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ προέδρου. Διά τοῦτο, ἐτροποποιήσαμεν τήν πρότασιν, λαβόντες ὑπ' ὄψιν τὰς παρατηρήσεις σας.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἶναι σαφές ὅτι ἡ πρὸς τὰ ἔξω ἀναφορά τοῦ ἔργου καί τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως δέν δύναται νά γίνεται μέ πολυφωνίαν ἢ κατ' ἀνάθεσιν, διότι καταργεῖται οὐσιαστικῶς ὁ ρόλος τοῦ προέδρου, ὁ ὁποῖος ἔχει τόν συντονιστικόν ρόλον καί δέν ἀποτελεῖ διακοσμητικόν στοιχεῖον τῆς συνελεύσεως. Ὡς εἰς μίαν εὐχαριστιακὴν σύναξιν ἐκφράζει τήν ἐνότητα, κατὰ τόν αὐτόν τρόπον ἐκφράζει πρὸς τὰ ἔξω καί τήν κοινὴν φωνήν τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων. Ἐάν περιορίσωμεν ἢ ἀφαιρέσωμεν τήν δυνατότητα τοῦ προέδρου νά ἐκφράζῃ πρὸς τόν κόσμον τὰ ὑπὸ τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως συζητούμενα καί ὁμοφώνως ἀποφασιζόμενα, τότε δέν ὑπάρχει πρόεδρος, ἀλλ' ἀνδρείκελον καί ὁ καθείς θά κἀνῃ ὅ,τι νομίζει. Νομίζω λοιπόν, πρὸς τό συμφέρον τῆς ἐνότητος καί ἐφ' ὅσον ἔχομεν ἀποδεχθῇ τήν ἀρχὴν τῆς ὁμοφωνίας, ἡ ὁποία ἀναφέρεται πολλάκις, ὅτι ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας δέν πρέπει νά ἐπιμείνῃ εἰς τό σημεῖον τοῦτο, τό ὁποῖον ἔχει ἤδη συζητηθῇ.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφωνῶ μέ τήν πρότασιν τοῦ ἀγίου Γαλλίας. Δυνάμεθα νά ἀναφέρωμεν τὰς ἀρμοδιότητας τοῦ προέδρου τῆς συνελεύσεως, διατηροῦντες τό πρῶτον μέρος τῆς προτάσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας καί ἀπαλείφοντες τήν φράσιν: «*Επὶ τῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα συζητήθηκαν εἰς τήν συνεδρίαν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως μέ τήν ἐκπόνησιν κοινῆς ἀποφάσεως, ὁ Πρόεδρος (ἢ ἄλλο μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, ἐντολῇ τοῦ Προέδρου καί τῆς Συνελεύσεως)...*», νά παραμείνῃ δέ ἡ συνέχεια: ... «*καί προβάλλει ἐνώπιον τοῦ κράτους, τῆς κοινωνίας καί τῶν ἄλλων θρησκευτικῶν ὀργανισμῶν τήν κοινὴν θέσιν τῶν ὀρθοδόξων δικαιοδοσιῶν τῆς περιοχῆς*».

Ὁ Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφωνῶ καί ἐγὼ μέ τήν ἀποψιν τοῦ ἀγίου Γαλλίας. Νομίζω ὅμως ὅτι εἶναι καλόν, ὅπως εἰς τό ἄρθρον 5 ἀναφέρονται αἱ ἀρμοδιότητες τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, οὕτω καί εἰς τό ἄρθρον 4 νά εἴπωμεν ὅτι πρόεδρος εἶναι *ex officio*... κ.λπ. καί κατόπιν νά ἀναφέρωμεν τὰς ἀρμοδιότητας τοῦ προέδρου, ὡς πρὸς τήν σύγκλησιν κ.λπ., καί ὡς πρὸς τήν ἐκφράσιν τῆς κοινῆς ἀπόψεως τῆς συνελεύσεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἡ πρότασίς σας καλύπτεται ἀπὸ τό

πρῶτον μέρος τῆς προτάσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας. Εἴσθε ὁμως σύμφωνος ὡς πρὸς τὴν παρένθεσιν, ἡ ὁποία ἐδημιούργησε τὸ πρόβλημα; Τό θεωρεῖτε ἀπαραίτητον;

Ο Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Ὅχι ὡς πρὸς τὴν διατύπωσιν, ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν, ὡς πρὸς τὰς ἀρμοδιότητας τοῦ προέδρου. Δυνάμεθα ἐδῶ νὰ περιγράψωμεν ποῖαι εἶναι αἱ ἀρμοδιότητες τοῦ προέδρου, δηλαδή ἐφ' ὅσον μεταξὺ τῶν μελῶν ὑπάρχει ὁμοφωνία ὡς πρὸς ἓν πρόβλημα, ἐννοεῖται ὅτι ὁ πρόεδρος ἐκφράζει πρὸς τὸν ἔξω κόσμον τὴν ἄποψιν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Νομίζω ὅτι εἶναι ἀπαραίτητον νὰ φανῇ ρητῶς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Θεωρεῖτε ἀπαραίτητον νὰ λεχθῇ ὅτι **καί** ἕτερον μέλος τῆς συνελεύσεως δύναται κατ' ἐντολὴν τοῦ προέδρου **καί** τῆς συνελεύσεως νὰ προβάλλῃ τὴν κοινὴν θέσιν; Τό θέμα εἶναι ὡς πρὸς ὅσα λέγονται εἰς τὴν παρένθεσιν.

Ο Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Τοῦτο ἐναπόκειται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ προέδρου τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐδῶ ὁμως ὑπάρχει ἡ ἐξῆς διατύπωσις: «ἐντολὴ τοῦ Προέδρου **καί** τῆς Συνελεύσεως», ὅποτε περιπλέκεται κάπως τὸ θέμα.

Ο Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Ἴσως νὰ ὑπάρχῃ σοβαρὸς λόγος ἀδυναμίας ἐκφράσεως ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς κοινῆς θέσεως, ὅποτε οὗτος διορίζει ἕτερον μέλος.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὁ ἴδιος ὁ πρόεδρος, ἀλλὰ ὄχι κατ' ἐντολὴν τῆς συνελεύσεως. Τοῦτο εἶναι τὸ ἐπίμαχον σημεῖον. Διότι δύναται ἡ συνέλευσις νὰ ἀποφασίσῃ κατὰ πλειοψηφίαν νὰ εἴπῃ εἰς τὸν πρόεδρον, ὅτι δέν θά ὁμιλήσῃ ὁ ἴδιος, ἀλλ' ἕτερον μέλος τῆς συνελεύσεως. Τοῦτο θέλει νὰ εἴπῃ ἡ διατύπωσις.

Ο Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασῶφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν ἔχομεν τὴν ἀρχὴν τὴν πλειοψηφίας, ἀλλὰ τῆς ὁμοφωνίας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλὰ ποῖος θά ἀναγγεῖλῃ τὴν ὁμοφωνίαν πρὸς τὰ ἔξω; Ὡς εἶναι διατετυπωμένη ἡ πρότασις τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, κατ' ἐντολὴν τῆς συνελεύσεως δύναται νὰ μὴν εἶναι ὁ πρόεδρος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θά ὁμιλήσῃ πρὸς τὰ ἔξω, ἀλλ' ἕτερον μέλος τῆς συνελεύσεως. Εἶναι τοῦτο ὀρθόν;

Ο Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Θεωρῶ λογικόν νὰ ἐκφράζῃ ὁ πρόεδρος τὴν ἐπὶ ἐνός θέματος ἐπιτευχθεῖσαν ὁμοφωνίαν, τὸ ὁποῖον συνεζητήθη εἰς τὴν συνέλευσιν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπομένως, θά πρέπει νὰ ἀπαλειφθῇ ἡ φράσις, «κατ' ἐντολὴν τῆς συνελεύσεως».

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Υπάρχει όμως τό ένδεχόμενον νά όρισθῇ ἕτερον μέλος.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Υπό ποίου; Μόνον ό πρόεδρος δύναται νά δηλώσῃ τήν ἀδυναμίαν του καί νά ἀναθέσῃ εἰς ἕτερον μέλος καί ὄχι ἡ συνέλευσις νά εἴπῃ εἰς τόν πρόεδρον, ὅτι δέν θά ὁμιλήσῃ ἐκεῖνος, ἀλλ' ἕτερον μέλος.

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Δύναται νά λεχθῇ «έντολῇ τοῦ προέδρου καί συνεναινέσει τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν λεχθῇ ἔτσι, σημαίνει ὅτι ἡ συνέλευσις δύναται νά δώσῃ ἐντολήν εἰς ἕτερον μέλος, πλήν τοῦ προέδρου, νά ὁμιλήσῃ ἐκ μέρους τῆς. Εἶναι μία θέσις. Υπάρχει ὅμως καί ἑτέρα θέσις, ὅτι μόνον ό πρόεδρος δύναται νά ἀναθέσῃ εἰς ἕτερον μέλος, δηλαδή εἶναι δικαίωμα τοῦ προέδρου καί ὄχι τῆς συνελεύσεως.

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Βεβαίως, εἶναι δικαίωμα τοῦ προέδρου. Ἀλλωστε ἅπαντες συνεφώνησαν ἐπ' αὐτοῦ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Συμφώνως ὅμως πρὸς τήν διατύπωσιν, ἡ συνέλευσις δύναται νά ὀρίσῃ ἕτερον μέλος, πλήν τοῦ προέδρου, νά τήν ἐκπροσωπήσῃ, νά ἐκφράσῃ τήν ὁμοφωνίαν. Τό σημεῖον τοῦτο πρέπει ὅπωςδήποτε νά διευκρινηθῇ.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης ἐν Δυτικῇ καί Κεντρῷᾳ Εὐρώπῃ κ. Ἰωάννης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἤδη ἐλέχθη εἰς ἑτέραν συνάφειαν ὅτι δέν εἴμεθα ἡμεῖς, οἱ ὅποιοι θά ὑποδείξωμεν εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην τί θά κάνῃ, διότι γνωρίζει τάς ὑποχρεώσεις του. Καί ό πρόεδρος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως γνωρίζει τάς ὑποχρεώσεις του. Δέν χρειάζεται νά ἀναφερθῶμεν εἰς λεπτομερείας. Νομίζω ὅτι πρέπει νά ἀπαλειφθῇ ὅ,τι λέγεται εἰς τήν παρένθεσιν. Ἐάν ἐπιμένωμεν, ἄς λεχθῇ ἀπλῶς ὅτι δύναται νά εἶναι καί ἕτερον μέλος τῆς συνελεύσεως, μέ ἐντολήν τοῦ προέδρου.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τώρα ἔχομεν δύο θέματα. **Πρῶτον**, ἐάν ὑφίσταται ἀνάγκη λεπτομεροῦς περιγραφῆς τῶν ἀρμοδιοτήτων τοῦ προέδρου. Ἦκουσα τήν ἀποψιν τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Καμπινεάνου, ὅτι ἡ λεπτομερῆς περιγραφή εἶναι ἀναγκαία, ὡς αὕτη ἀναφέρεται εἰς τό κείμενον τῆς προτάσεως τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας. Τό **δεύτερον** σημεῖον, τό ἐπίμαχον, εἶναι ἐάν ἡ συνέλευσις δύναται νά ἀναθέσῃ εἰς ἕτερον μέλος, πλήν τοῦ προέδρου, νά ἐκφράσῃ τήν ὁμοφωνίαν.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι εἶναι σαφές ὅτι τόσον μέ τό κείμενον, τό ὅποιον ἐδέχθημεν χθές, ὡς προσθήκην εἰς τό κείμενον τοῦ 1993, ὅσον καί μέ τήν ἀποδοχήν τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας, μάλιστα δέ μέ εἰδικήν

περιγραφὴν, ἢ ὁποῖα καλύπτει καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ ἐκπροσώπου ἐκάστης ἐθνικῆς παρουσίας εἰς τὴν ὀρθόδοξον Διασποράν, παρέλκει ὁποιαδήποτε συζήτησις περὶ τῆς γενομένης ὑπὸ τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας προτάσεως. Διότι ἅπαντα τὰ θιγόμενα ὑπὸ τῆς προτάσεως θέματα περιγράφονται εἰς τὰς ἀρμοδιότητας τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Κατὰ συνέπειαν, ἐάν ὑπάρχῃ ἐπ' αὐτῶν ὁμοφωνία, ἐξ ὁρισμοῦ ἐκτελεστής τῆς ἀποφάσεως εἶναι ὁ Πρόεδρος. Αὕτη εἶναι ἀρμοδιότης μόνον τοῦ Προέδρου. Ἄπαντα τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα περιγράφονται εἰς τὴν ἐν λόγῳ πρότασιν, ἀναλύονται εἰς τὸ ἄρθρον 5 τοῦ Κανονισμοῦ (σημεῖα α, β, γ, δ, ε), ὡς ἀρμοδιότητες τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Ἐπομένως, δὲν συντρέχει λόγος πολυπλόκου διατυπώσεως ἐπὶ ἐνός θέματος, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ τὴν ὁμοφωνίαν τῶν μελῶν. Θὰ πρέπει δηλαδὴ ὅλα τὰ μέλη τῆς συνελεύσεως νὰ ἔχουν ἤδη συμφωνήσῃ ἐπὶ τῶν θεμάτων, τὰ ὁποῖα θὰ διαχειρισθῇ ὁ πρόεδρος. Ὁ Πρόεδρος ἔχει τὴν εὐθύνην νὰ γνωστοποιῇ ὅπου δεῖ τὰς καθ' ὁμοφωνίαν ληφθείσας ἀποφάσεις τῆς συνελεύσεως. Δὲν χρειάζεται νὰ εἰσέλθωμεν εἰς μίαν διαλεκτικὴν μεταξὺ τῶν ἀρμοδιοτήτων τοῦ προέδρου καὶ τῆς συνελεύσεως. Ὁ Πρόεδρος εἶναι καὶ αὐτὸς μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως καὶ ἐκεῖ προσδιορίζονται αἱ ἀρμοδιότητές του.

Ὁ Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Κομάρνο κ. Τύχων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἡ πρώτη φράσις περὶ τοῦ προέδρου τῆς συνελεύσεως εἶναι ἀναγκαία. Εἰς τὸ ἄρθρον 2 ἀναφέρομεν λεπτομερῶς τί πρέπει νὰ κάνουν οἱ ἐπίσκοποι μέλη τῆς συνελεύσεως, δηλαδὴ νὰ διατηροῦν, διαφυλάσσουν, ἀναπτύσσουν κ.λπ. Θεωρῶ λογικόν νὰ καταγράψωμεν ἐδῶ τὰς εὐθύνas τοῦ προέδρου, νὰ διοικῇ, συγκαλῇ, προεξάρχῃ... Νομίζω ὅτι εἶναι ὠραία διατύπωσις, ἢ ὁποῖα ἀρμόζει νὰ ἐνταχθῇ ἐδῶ. Ἔτερον θέμα εἶναι ἡ δυνατότης ἀναθέσεως τῆς ἐκπροσωπήσεως εἰς ἕτερον μέλος εἰς περίπτωσιν ἀδυναμίας τοῦ προέδρου, λόγῳ ἐλλείψεως χρόνου, ἀσθενείας, φόρτου ἐργασίας, ἀπουσίας κ.λπ. Ἡ ὑπαρξίς βοηθῶν ἐπισκόπων, ἀντιπροέδρων, κ.λπ. εἶναι λογικὴ καὶ ἐφαρμόζεται παντοῦ. Βεβαίως, δὲν θὰ ἤθελον ἡ ἀνάθεσις τῆς ἐκπροσωπήσεως νὰ γίνεται ὑπὸ τῆς συνελεύσεως, διότι τοῦτο ἐμπίπτει εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ προέδρου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Σᾶς εὐχαριστῶ. Τό κρίσιμον σημεῖον εἶναι τὸ τελευταῖον, δηλαδή, ὅτι ἡ ἀνάθεσις γίνεται ὑπὸ τοῦ προέδρου καὶ ὄχι ὑπὸ τῆς συνελεύσεως.

Ὁ Σεβ. Αρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανία καὶ Μ. Βρεταννία κ. Μάρκος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἐδόθη πολὺ προσοχή εἰς τὴν ἐντὸς παρενθέσεως φράσιν τῆς ἡμετέρας προτάσεως. Τό γεγονός ὅτι εὐρίσκεται ἐντὸς παρενθέσεως σημαίνει ὅτι ἡ προβλεπομένη περίπτωσις δὲν εἶναι πολὺ πιθανή. Συμφώνως

πρός τήν ἡμετέραν πρότασιν, **κατ' ἀρχήν** ὁ πρόεδρος ἐκπροσωπεῖ τήν ἄποψιν τῆς συνελεύσεως ἐνώπιον ὅλων τῶν ὀργανισμῶν, ἀλλά ἐνδεχομένως, λόγω ἀδυναμίας, ἀσθενείας κ.λπ., δύναται νά ἀναθέσῃ εἰς ἕτερον μέλος τῆς συνελεύσεως τό καθήκον τοῦτο, τήν δέ ἀπόφασιν ταύτην λαμβάνει ὁμοῦ μετά τῆς συνελεύσεως. Διατηρεῖται δηλαδή ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας, κατόπιν πρωτοβουλίας τοῦ προέδρου.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νά ἐρωτήσω, ἐάν τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ φράσις ἐντός παρενθέσεως δύναται νά διαγραφῇ, ἐάν δημιουργῇ προβλήματα εἰς ἡμᾶς; Δέν θά εἶχατε ἀντίρρησην; Διότι ὠρισμένοι ἐξ ἡμῶν ἔχουν ἀντίρρησην ἐπὶ τῆς παρενθετικῆς ταύτης φράσεως.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανία καί Μ. Βρεταννία κ. Μάρκος: Ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία θεωρεῖ ὅτι δέν πρέπει νά διαγραφῇ, ἄν καί εἶναι παρενθετική καί ὑποδεικνύει μικράν πιθανότητα χρήσεώς της. Παρ' ὅλα ταῦτα δίδει εἰς τόν Πρόεδρον τήν δυνατότητα ἐπιλογῆς, δηλαδή ὅτι δέν εἶναι ὑποχρεωμένος νά ἐκτελῇ ὁ ἴδιος ὅλας τὰς ἀποφάσεις, εἰς περιπτώσιν, π.χ. ἀσθενείας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐκεῖνο ὅμως τό ὁποῖον δημιουργεῖ πρόβλημα εἶναι ὅτι ἡ διατύπωσις τῆς παρενθετικῆς φράσεως σημαίνει ὅτι ἡ συνέλευσις δύναται νά ὀρίσῃ ἕτερον μέλος, πλὴν τοῦ προέδρου, πρὸς ἐκπροσώπησίν της. Ἐπ' αὐτοῦ θέλω νά γνωρίζω πόσον ἀπαραίτητον θεωρεῖ τήν φράσιν ταύτην ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανία καί Μ. Βρεταννία κ. Μάρκος: Θεωροῦμεν τήν φράσιν ἐπιθυμητήν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἄλλο ἐπιθυμητὴν καί ἄλλο ἀπαραίτητον. Ὡς ἐπεσήμανε καί ὁ Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Κομάρνο, δέν νοεῖται ὁ πρόεδρος νά λαμβάνῃ ἐντολήν ἀπὸ τήν συνέλευσιν νά τήν ἐκφράσῃ ἢ νά μὴ τήν ἐκφράσῃ, διότι τότε δέν εἶναι πρόεδρος. Ἐξ ὀρισμοῦ, τό καθήκον τοῦ προέδρου εἶναι νά ἐκφράζῃ τήν ὁμοφωνίαν. Ἐάν ἡ συνέλευσις τοῦ εἶπῃ ὅτι δέν θά ὁμιλήσῃ ἐπὶ τινος θέματος, ἀλλ' ἕτερον μέλος, καταργεῖ τόν πρόεδρον. Εἶναι οὐσιώδεις τό θέμα καί, ἐάν ἐπιμείνητε ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θέματος, φοβοῦμαι ὅτι δέν θά δυνηθῶμεν νά ὁμοφωνήσωμεν.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διὰ νά φύγωμεν ἀπὸ τό ἀδιέξοδον, θά ἡδυνάμεθα νά εἰπώμεν τό ἑξῆς: «Ὁ πρόεδρος ἢ τῇ ἐντολῇ αὐτοῦ ἕτερον μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως» καί τελειώνει τό θέμα.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Πρέπει ὅμως νά συμφωνήσουν καί οἱ προτείναντες. Ἡ διατύπωσίς σας ἀλλάζει ριζικῶς τήν διατύπωσιν. Φυσικόν εἶναι ἐάν ὁ πρόεδρος ἀδυνατῇ δι' ὅποιονδήποτε λόγον νά

ἐκτελέσῃ τό καθήκόν του, τό ὅποιον συνίσταται εἰς τήν ἔκφρασιν τῆς ὁμοφωνίας τῶν πολλῶν, βεβαίως δύναται νά δώσῃ ἐντολήν, μᾶλλον νά ἀναθέσῃ τοῦτο εἰς ἕτερον μέλος τῆς συνελεύσεως.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφωνοῦμεν μέ τήν πρότασιν τοῦ Καθηγ. κ. Μαρτζέλου, μέ τήν ἐξῆς διατύπωσιν: «ἡ ἕτερον μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως ἐντολή τοῦ προέδρου, κατόπιν συμφωνίας τῆς συνελεύσεως».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐκεῖνο τό ὅποιον κρίνεται τήν στιγμὴν ταύτην ἀφορᾷ εἰς τί τό εἶναι ὁ πρόεδρος. Θά πρωτοτυπήσωμεν διεθνῶς καί εἰς τήν ἱστορίαν διὰ πρώτην φοράν θά ὑπάρχῃ πρόεδρος, ὁ ὁποῖος δέν θά ἐκφράζῃ *ex officio* καί ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ λειτουργήματός του, τήν ὁμοφωνίαν τοῦ σώματος. Τό σῶμα διαλύεται, διότι δέν ἔχει πρόεδρον καί ὁ πρόεδρος εἶναι ἀνδρεϊκέλον, ὡς εἶπεν ὁ ἅγιος Γαλλίας. Τό θέμα εἶναι σοβαρόν.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Κατόπιν συζητήσεως, ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία εἶναι ἔτοιμη νά ἀποδεχθῇ τήν διατύπωσιν τοῦ Καθηγ. κ. Μαρτζέλου.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Παρακαλῶ τόν Καθηγ. κ. Μαρτζέλον νά ἐπαναλάβῃ τήν πρότασιν του.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: «ὁ πρόεδρος ἢ κατ' ἀνάθεσιν αὐτοῦ ἕτερον μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἐντάξει. Θεωρῶ τόν ὅρον «ἐντολήν» ἱεραρχικόν, «κατ' ἀνάθεσιν ὑπ' αὐτοῦ». Λοιπόν, ἐλύθη τό ἐπίμαχον θέμα. Μένει τό ἐρώτημα, ἐάν χρειάζεται ἡ ἀναλυτική περιγραφή τῶν καθηκόντων τοῦ προέδρου.

Ο Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διὰ νά ἀπλουστευθῇ τό κείμενον, δυνάμεθα νά εἰπώμεν ὅτι ὁ πρόεδρος προβάλλει ἐνώπιον τρίτων τήν κοινήν θέσιν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς περιοχῆς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐρώτησα, ἐάν θά διατηρηθῇ τό κείμενον ἢ ὄχι. Εἰάν διατηρηθῇ, προτείνετε μίαν τροποποίησιν. Αὐτό κατάλαβα. Ἐπομένως ἐξυπακούεται ὅτι θέλετε νά διατηρηθῇ, ἀλλά νά τροποποιηθῇ ὡς πρὸς τό σημεῖον τοῦτο. Ποῖος εἶναι τῆς γνώμης νά μὴ παραμείνῃ;

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι θά εἶναι μεγάλη ὑπηρεσία πρὸς τὰς Ἐπισκοπικὰς συνελεύσεις, ἐάν δέν προβῶμεν εἰς ἀναλυτικὴν περιγραφὴν τῶν ἀρμοδιοτήτων τοῦ προέδρου. Διότι ἐάν ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι καλοῦνται νά ἐφαρμόσουν τήν ἀπόφασιν τῆς παρούσης Διασκέψεως, ἀναγνώσουν ὅλας τὰς ἀναφερομένας ἀρμοδιότητας τοῦ προέδρου, θά φοβηθοῦν νά προχωρήσουν ἀμέσως εἰς τήν ἰδέαν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Ἡ περιγραφή εἶναι ἐπαχθὴς καί δέν

γνωρίζω πῶς θὰ ἀντιμετωπισθῇ ἐκ μέρους τῶν παραληπτῶν τοῦ κειμένου. Κατὰ τὴν γνώμην μου, θὰ ἔπρεπε νὰ μὴν ἐπιμείνωμεν νὰ φορτίσωμεν μέ ἀναλυτικὰς περιγραφὰς ἓν κείμενον συντεταγμένον μέ σύντομον καὶ περιεκτικόν τρόπον. Ἄπαντα περιλαμβάνονται εἰς τὰς ἀρμοδιότητας τῆς συνελεύσεως (ἄρθρον 5 § 1) καὶ ὁ πρόεδρος θὰ ἀσκῇ τὰ καθήκοντά του μέ τὴν ὁμόφωνον ἀπόφασιν τῆς συνελεύσεως. Ἀντιμετωπίσαμεν τό αὐτό πρόβλημα χθές, ὅταν συνεζητεῖτο τό θέμα τοῦ ἐπισκόπου ἐκάστης ἐθνικῆς παρουσίας. Ἐνῶ ὁμως ἀνεφερόμεθα εἰς τὰς Ἐπισκοπικὰς συνελεύσεις, μεταφερόμεθα ἀκρίτως εἰς τόν ἐπίσκοπον ἐκάστης ἐθνικῆς παρουσίας. Τό ἴδιον καὶ ἐδῶ. Τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰς Ἐπισκοπικὰς συνελεύσεις, τὰ μεταφέρομεν ἄνευ λόγου εἰς τόν πρόεδρον. Δέν ὑπάρχει λόγος νὰ φορτίσωμεν τό κείμενον καὶ νὰ τό περιπλέξωμεν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος:

Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπειδὴ συνεφωνήσαμεν εἰς τὴν διατύπωσιν εἰς ὅτι ἀφορᾷ ποῖος φέρει πρὸς τὰ ἔξω τὴν ὁμόφωνον ἀπόφασιν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, θὰ προέτεινον νὰ ἀνατρέξωμεν εἰς τό ἄρθρον 9, τό ὁποῖον λέγει: «Αἱ ἐργασίαι τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως διεξάγονται συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς ὀρθοδόξου συνοδικῆς παραδόσεως καὶ διευθύνονται ὑπὸ τοῦ Προέδρου αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ἔχει καὶ τὴν εὐθύνην ἐποπτείας ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς». Νὰ προστεθῇ εἰς τό τέλος τοῦ ἁρθρου ἡ φράσις: «καὶ τὴν εὐθύνην ὁ ἴδιος ἢ κατ' ἀνάθεσιν τῆς πρὸς τὰ ἔξω προβολῆς τῆς ὁμοφώνου ἀποφάσεως τῆς συνελεύσεως». Νὰ ὁλοκληρώσωμεν δηλαδὴ τὴν διατύπωσιν εἰς τό ἄρθρον 9 καὶ νὰ μὴν προσθέσωμεν ὅ,τιδήποτε περὶ τῶν εὐθυνῶν τοῦ προέδρου εἰς τό ὑπὸ συζήτησιν ἄρθρον. Νὰ προστεθῇ εἰς τό ἄρθρον 9 ποῖος παρουσιάζει πρὸς τὰ ἔξω τὴν ὁμόφωνον ἀπόφασιν τῆς συνελεύσεως, καὶ οὗτος εἶναι ὁ πρόεδρος ἢ κατ' ἀνάθεσιν αὐτοῦ ὁ ἀντιπρόσωπός του.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Δημητριάδος. Καὶ ἐγὼ τό βλέπω τώρα. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὑπάρχει ἐπανάληψις εἰς τό ἄρθρον 9, ἐκείνων, τὰ ὁποῖα λέγονται εἰς τὴν προτεινομένην ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας τροποποίησιν, δηλαδὴ ὅτι ὁ πρόεδρος διευθύνει, ἐποπτεύει κ.λπ. Ἡ πρότασις τοῦ ἁγίου Δημητριάδος εἶναι λογικὴ. Βεβαίως ἡ ὑπὸ συζήτησιν τροποποίησις εἶναι λεπτομερεστέρᾳ τῆς ἰδικῆς του προτάσεως.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος:

Αἱ λεπτομέρειαι δυσκολεύουν πάντοτε τό θέμα. Ἄς διατηρήσωμεν τὴν εὐρύτητα πνεύματος. Ἐφ' ὅσον ἔχομεν ἐμπιστευθῇ εἰς τὴν πρόεδρον τὴν ὁμοφωνίαν, πολλῶ μᾶλλον τοῦ ἐμπιστευόμεθα τὴν διαχείρισιν τῆς συνελεύσεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἡ ὑπὸ συζήτησιν τροποποίησις ἀναφέρει

καί ὅτι ὁ πρόεδρος συγκαλεῖ τήν συνέλευσιν – εἶναι μεταξύ τῶν καθκόντων του –, προεξάρχει τῶν συλλειτουργῶν – νομίζω ὅτι δέν βλάπτει, ἀλλά δέν εἶναι εἰς τήν περίπτωσιν ταύτην ἐκ τῶν οὐσιωδῶν. Κατά τά ἄλλα, συγκαλεῖ, διευθύνει, διότι πρῶτον συγκαλεῖ καί κατόπιν διευθύνει. Ἐπομένως συγκαλεῖ τās συνεδριάσεις, διευθύνει τās ἐργασίας τῶν συνεδριάσεων, τέλος δέ ἐκφράζει πρὸς τὰ ἔξω τήν βούλησιν. Προσωπικῶς, θεωρῶ καλήν τήν περιγραφὴν τῶν ἀρμοδιοτήτων τοῦ προέδρου. Τώρα, ἐάν ὑπάρχῃ ἐπανάληψις εἰς τὸ ἄρθρον 9, θά τὸ ἀντιμετωπίσωμεν ὅταν ἐξετάσωμεν τὸ ἄρθρον τοῦτο.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Πάντα ταῦτα ἀναφέρονται εἰς τὸ σημεῖον 6 τοῦ ἐγκριθέντος ὑπὸ τῆς παρούσης Διασκέψεως κειμένου τοῦ 1993: «Οἱ πρόεδροι τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων συγκαλοῦν καὶ προεδρεύουν πασῶν τῶν κοινῶν συνάξεων τῶν ἐπισκόπων τῆς περιοχῆς αὐτῶν (λειτουργικῶν, ποιμαντικῶν, διοικητικῶν κ.λπ....)». Ὑπάρχει δηλαδὴ ἐπ' αὐτοῦ μία φράσις εἰς τὸ ἐγκριθέν κείμενον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Χρειάζεται νά ἐπαναληφθῇ εἰς τὸν Κανονισμόν κάτι τὸ ὁποῖον ἤδη ὑπάρχει;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Ὅχι, ἐννοῶ ἐπὶ τῶν λειτουργικῶν...

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι τὸ σημεῖον 6 τοῦ κειμένου τοῦ 1993, δέν ἐννοεῖ συλλείτουργα, ἀλλὰ λειτουργικά θέματα. Θέλω μίαν σαφεῖ ἀπάντησιν, θέλετε νά παραμείνῃ εἰς τὸ ἄρθρον 4; Θέλετε νά προστεθῇ εἰς τὸ ἄρθρον 9; Θέλετε νά διαγραφῇ, διότι προβλέπεται εἰς τὸ σημεῖον 6 τοῦ κειμένου τοῦ 1993; Παρακαλῶ τοὺς ὁμιλητὰς νά τοποθετηθοῦν ἐπ' αὐτοῦ καὶ μόνον.

Ὁ Εντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, καλὸν θά ἦτο νά παραμείνῃ ἡ προτεινομένη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας προσθήκη εἰς τὸ ἄρθρον 4 § 2 καὶ νά ἀπαλειφθῇ ἀπὸ τὸ ἄρθρον 9 «καὶ διευθύνονται». Ἐφ' ὅσον δηλαδὴ εἰς τὸ ἄρθρον 4 γίνεται λόγος περὶ τῆς διευθύνσεως τῶν ἐργασιῶν, τὸ ἄρθρον 9 νά διατυπωθῇ ὡς ἐξῆς: «Αἱ ἐργασίαι τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως διεξάγονται συμφώνως πρὸς τās ἀρχάς τῆς ὀρθοδόξου συνοδικῆς παραδόσεως», νά ἀπαλειφθῇ δέ ἡ συνέχεια «... καὶ διευθύνονται ὑπὸ τοῦ Προέδρου αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ἔχει καὶ τήν εὐθύνην ἐποπτείας ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν παραμείνῃ ἡ τροποποίησις εἰς τὸ ἄρθρον 4, νομίζω ὅτι πρέπει νά ἐξαλειφθῇ πλήρως τὸ ἄρθρον 9, διότι εἶναι ἐπανάληψις.

Ὁ Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὁ πρόεδρος ἔχει τήν εὐθύνην τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων. Ἐάν

διαγραφῇ τὸ ἄρθρον 9 δὲν θά ἀναφέρεται ἡ εὐθύνη ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νά προσθέσωμεν τότε εἰς τὸ ἄρθρον 4 καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων, μεταξύ τῶν ἀρμοδιοτήτων τοῦ προέδρου.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Καλλίτερον νά ἀπαλειφθῇ ἐκ τῆς προτεινομένης τροποποιήσεως τοῦ ἄρθρου 4, «διευθύνει», διότι δὲν ἔχει νόημα ἐδῶ.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δυνάμεθα νά καταργήσωμεν τὸ ἄρθρον 9 καὶ νά διατυπώσωμεν τὸ ἄρθρον 4 § 2 ὡς ἐξῆς: «Ὁ πρόεδρος συγκαλεῖ καὶ διευθύνει τὰς ἐργασίας τῶν συνεδριάσεων συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς ὀρθοδόξου συνοδικῆς παραδόσεως, προεξάρχει τῶν συλλεϊτούργων, προβάλλει δὲ ἐνώπιον τοῦ κράτους, τῆς κοινωνίας καὶ τῶν ἄλλων θρησκευτικῶν ὀργανισμῶν τὴν κοινὴν θέσιν τῶν ὀρθοδόξων δικαιοδοσιῶν τῆς περιοχῆς» καὶ νά ἀπαλείψωμεν ὅλα τὰ ἄλλα. Εἶναι οὕτω σαφές, ποῖα εἶναι τὰ καθήκοντα τοῦ προέδρου.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλὰ ὁ Καθηγ. κ. Φειδᾶς, ὁρθῶς ὑπενθύμισε κάτι πολὺ σημαντικόν, ὅτι δηλαδὴ μεταξύ τῶν καθηκόντων τοῦ προέδρου εἶναι καὶ ἡ ἀναφερομένη εἰς τὸ ἄρθρον 9 τοῦ Κανονισμοῦ ἐκτέλεσις τῶν ἀποφάσεων τῶν συνελεύσεων. Τοῦτο δὲν μνημονεύεται εἰς τὴν προτεινομένην τροποποίησιν τοῦ ἄρθρου 4. Δυνάμεθα νά τὸ προσθέσωμεν.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον. Νομοτεχνικῶς, οἰκεῖος τόπος εἶναι ἐδῶ. Αφού ἔχουν συνέλθει, ἔχουν πραγματοποιηθῇ αἱ ἐργασίαι, ἔχουν ληφθῇ αἱ ἀποφάσεις, ὁ πρόεδρος ἔχει τὴν εὐθύνην τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τότε ἂς ἀφήσωμεν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων εἰς τὸ ἄρθρον 9. Λοιπόν, ἡ πρότασις τοῦ ἁγίου Περιστερίου εἶναι ἡ σύντμησις τῆς διατυπώσεως, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἐξῆς: «Ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως συγκαλεῖ τὰς συνεδρίας αὐτῆς, διευθύνει τὰς ἐργασίας τῶν συνεδριῶν, προεξάρχει τῶν συλλειτουργῶν καὶ προβάλλει, αὐτός ἢ κατ' ἀνάθεσιν αὐτοῦ ἕτερον μέλος τῆς συνελεύσεως, ἐνώπιον τοῦ κράτους, τῆς κοινωνίας καὶ τῶν ἄλλων θρησκευτικῶν ὀργανισμῶν, τὴν κοινὴν θέσιν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς περιοχῆς». Συμφωνοῦμεν ἐπ' αὐτοῦ, ἅγιε Βολοκολάμσκ;

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δὲν εἶναι ἀκριβῶς τὸ αὐτό, διότι ἡ πρότασίς μας ὁμιλεῖ περὶ τοῦ ὅτι ὁ πρόεδρος προβάλλει τὴν θέσιν ἐπὶ τῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ἔχουν συζητηθῇ εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς Συνελεύσεως.

Αρχικῶς γίνεται συζήτηση, λαμβάνεται ἀπόφασις καί κατόπιν ὁ πρόεδρος τήν προβάλλει. Διά τοῦτο προετιμήσαμεν τήν διατύπωσιν ταύτην τῆς προτάσεως.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Καταλαβαίνω. Ἐπομένως, ἄς μείνῃ ἡ διατύπωσις μέ τήν τροποποίησιν, τήν ὁποίαν ἐκάναμεν ὡς πρὸς τήν ἀνάθεσιν ἐκπροσωπήσεως εἰς ἕτερον μέλος. Νομίζω ὅτι εἶναι καλόν. Γνώμη μου εἶναι νά μείνῃ εἰς τό σημεῖον τοῦτο καί ὅταν ὁμιλήσωμεν περὶ ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων εἰς τό ἄρθρον 9, θά εἴπωμεν ὅτι ὁ πρόεδρος εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τήν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων. Συμφωνεῖτε, ὥστε νά δοθῇ ἕν τέλος εἰς τήν βάσανόν μας; Ἐγκρίνεται λοιπόν νά ἐνταχθῇ ὡς προσθήκη εἰς τό ἄρθρον 4 § 2. Εὐχαριστοῦμεν τήν Ἀντιπροσωπίαν τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ῥωσσίας, διότι μᾶς ἔδωκε ἕν καλόν κείμενον, ἂν καί μᾶς ἐκούρασε. Προχωροῦμεν εἰς τήν ἐξέτασιν τῶν ἐπομένων ἁρθρῶν τοῦ κανονισμοῦ.

Ο Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὑπάρχει καί ἡ § 3 τοῦ ἁρθροῦ 4. Ἡ ἐπ' αὐτοῦ πρότασις τῆς ἡμετέρας Ἀντιπροσωπίας εἶναι ἡ ἐξῆς: «**Ὁ ἢ οἱ Ἀντιπρόεδροι, ὁ Γραμματεὺς, ὁ Ταμίας καί οἱ λοιποὶ ὑπεύθυνοι ἐκλέγονται ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως**» καί ἀπαλείφεται: «... ὀρίζονται *ex officio* συμφώνως πρὸς τήν τάξιν τῶν Διπτύχων...», ὡς καί «... μεταξύ τῶν μελῶν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς».

Ο Σεβ. Μητροπολίτης ἐν Δυτικῇ καί Κεντρῷᾳ Εὐρώπῃ κ. Ἰωάννης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπανερχόμεθα εἰς τὰ ἴδια. Ὁ πρόεδρος καί ὁ ἀντιπρόεδρος εἶναι μέλη, ἐνῶ ὁ γραμματεὺς καί ὁ ταμίας δέν εἶναι μέλη. Διὰ τόν πρόεδρον καί τόν ἀντιπρόεδρον ἰσχύει ἡ τάξις τῶν Διπτύχων. Σᾶς παρακαλῶ νά μὴν ἐπανεέλθωμεν καί χάνομεν χρόνον.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπομένως, δέν θέλετε νά γίνῃ ἡ διαγραφή. Ἴσως ὁ ἅγιος Βολοκολάμσκ ἔχει κάτι χρησίμον νά εἴπῃ ἐπ' αὐτοῦ.

Ο Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφωνοῦμεν οἱ ἀντιπρόεδροι νά ὀρίζονται συμφώνως πρὸς τήν τάξιν τῶν Διπτύχων. Θά πρέπει ὅμως νά διασαφηθῇ τίνι τρόπῳ λειτουργεῖ ἡ τάξις τῶν Διπτύχων. Ἐπὶ παραδείγματι, ὁ πρόεδρος εἶναι ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὁ ἀντιπρόεδρος θά εἶναι ὁ ἐκπρόσωπος ἄλλου Πατριαρχείου ἢ θά εἶναι ὁ ἐπόμενος ἐπὶ τῶν Διπτύχων ἐπίσκοπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου; Θέλομεν νά διασαφηθῇ τό σημεῖον τοῦτο, ὥστε νά φαίνεται ὅτι ὁ ἀντιπρόεδρος θά εἶναι ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ἐπομένης βάσει τῶν Διπτύχων Ἐκκλησίας. Αὕτη εἶναι ἡ πρότασις ἡμῶν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εἶναι λογικόν τό ἐρώτημα. Βεβαίως, ἐφ' ὅσον ὁ πρόεδρος εἶναι ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινου-

πόλεως, ο αντιπρόεδρος θά είναι ο εκπρόσωπος της έπομένης βάσει των Διπτύχων Έκκλησίας. Χρειάζεται μία μικρά φραστική διόρθωσις. «Ο ή οί Αντιπρόεδροι όρίζονται *ex officio* έκ των άμέσως έπομένων Έκκλησιών κατά την τάξιν των Διπτύχων».

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδάς: Σεβ. άγιε Πρόεδρε, είναι αυτονόητον, διότι όταν λέγομεν κατά την τάξιν των Διπτύχων, έννοοϋμεν των Θρόνων.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τό έρώτημα είναι όμως εύλογον, διότι εάν υπάρχουν πολλοί έπίσκοποι της Έκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, οί αντιπρόεδροι δέν θά είναι εκπρόσωποι της Κωνσταντινουπόλεως, αλλά των έπομένων εις τά Δίπτυχα Έκκλησιών. Είναι θέμα διατυπώσεως: «έκ των άμέσως έπομένων κατά την τάξιν των Διπτύχων έπισκόπων».

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ιλαρίων: «κατά την τάξιν των Διπτύχων των κατά τόπους Όρθοδόξων Έκκλησιών» και ούχί των έπισκόπων.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ο έπίσκοπος είναι όμως εκείνος, ο όποιος θά όρισθῃ. Δέν θά όρισθουν τά Δίπτυχα οϋτε αί Έκκλησίαι. «Ο ή οί αντιπρόεδροι όρίζονται *ex officio* έκ των έπισκόπων των Συνελεύσεων έκ των άμέσως έπομένων του προέδρου έπισκόπων, συμφώνως προς την τάξιν των Διπτύχων των Έκκλησιών». Σύμφωνοι;

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ιλαρίων: Νάι, συμφωνοϋμεν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δυστυχώς έτελείωσεν ή ώρα. Ήλπιζα ότι θά έπερατώναμεν την έξέτασιν του Κανονισμού πρό του μεσημβρινού γεύματος. Θά έργασθώμεν και τό απόγευμα. Παρακαλώ την Συντακτικήν Έπιτροπήν νά έτοιμάσῃ τό **Ανακοινωθέν**, ώστε, εάν περατώσωμεν την έξέτασιν του **Κανονισμού** κατά την απογευματινήν συνεδρία, νά έγκρίνωμεν και τό Ανακοινωθέν. Τώρα, πρό του γεύματος, έχομεν την έπίσημον φωτογράφησιν της Διασκέψεως, θά επανέλθωμεν δέ τό απόγευμα.

Λύεται ή συνεδρία.

Πέμπτη, 11^η Ιουνίου 2009

Απογευματινή Συνεδρία

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἀγαπητοί ἀδελφοί, πρὶν ἀρχίσωμεν σᾶς διαβάζω δύο πατριαρχικά μηνύματα, τὰ ὅποια ἐλάβαμεν εἰς ἀπάντησιν τοῦ μηνύματός μας πρὸς τοὺς Προκαθημένους τῶν Ἐκκλησιῶν μας. Τό πρῶτον εἶναι ἀπὸ τόν Μακ. Πατριάρχην Μόσχας κ. Κύριλλον. Ἐπειδὴ εἶναι εἰς τὴν ρωσικὴν, παρακαλῶ νὰ ἀναγνωσθῇ ὑπὸ ἐνὸς μέλους τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, ὥστε νὰ τὸ μεταφράσουν οἱ διερμηνεῖς.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Τλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θὰ τὸ ἀναγνώσω ἐγώ.

Σεβ. Μητροπολίτην Περγάμου κ. Ἰωάννην, Πρόεδρον τῆς Δ'

Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως,

Σεβ. Μητροπολίτην Ἑλβετίας κ. Ἰερεμίαν, Γραμματέα ἐπὶ τῆς

Προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας,

Τὰ μέλη τῆς Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως,

Σεβ. Ἀρχιερεῖς, σεβαστοὶ ἐκπρόσωποι τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν,

Πληροφορούμενοι περὶ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ἀφιερωμένης εἰς τὸ θέμα τῆς κανονικῆς διευθετήσεως τῆς Ὁρθοδόξου Διασποράς, προσευχόμενος, εὐχομαι εἰς τοὺς μετέχοντας πνεῦμα εἰρήνης, τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ἔργον αὐτῶν, τὴν ἐπιτυχὴ πρόοδον πρὸς τὴν κοινὴν κατανόησιν ἐνὸς τῶν σημαντικωτέρων διὰ τὴν ζωὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ζητημάτων.

Μετά τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης

+ ὁ Μόσχας καὶ πάσης Ρωσσίας Κύριλλος.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Παρακαλῶ νὰ δοθῇ καὶ εἰς τὴν Γραμματεῖαν διὰ τὸ ἀρχεῖον. Ὑπάρχει ἐπίσης ἐπιστολὴ εἰς τὴν ἀγγλικὴν τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ρουμανίας κ. Δανιήλ. Θὰ τὴν ἀναγνώσω, ὥστε νὰ τὴν μεταφράσουν οἱ διερμηνεῖς.

Σεβ. Μητροπολίτην Περγάμου κ. Ἰωάννην,

Πρόεδρον τῆς Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως,

Μετ' ἀδελφικῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης, εὐχαριστοῦμεν Ὑμᾶς διὰ τὸ ἀποσταλέν μήνυμα ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῆς Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως. Εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι κατὰ τὴν συνάντησιν, ἡ ὁποία πραγματοποιεῖται κατὰ τὴν λαμπρὰν ταύτην περίοδον τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς καθόδου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος

ἐπὶ τῶν Αποστόλων, κατὰ τὴν Πεντηκοστήν, καὶ ὑπὸ τὴν ὑμετέραν προεδρίαν, θὰ ὑπάρξῃ ὁμοφωνία ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ὀρθοδόξου Διασπορᾶς πρὸς ὄφελος πάσης τῆς Ὀρθοδοξίας. Πιστεύομεν ὅτι θὰ ἐνδυναμωθῇ περαιτέρω ἡ ὀρθόδοξος συνεργασία πρὸς τὴν ἀδελφικὴν κοινωνίαν, ὡς καὶ τὴν ἐκπλήρῳσιν τῆς ποιμαντικῆς εὐθύνης τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Προσευχόμεθα εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα πρὸς εὐδωσιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως (Β' Κορ. 6, 6)

Μετά πολλῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης
† ὁ Ρουμανίας Δανιήλ

Εὐχαριστοῦμεν καὶ τοὺς δύο Πατριάρχας διὰ τὰ μηνύματα καὶ τὰς προσευχὰς των. Δυνάμεθα τώρα νὰ συνεχίσωμεν τὴν ἐξέτασιν τοῦ **Κανονισμοῦ Λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων**. Θὰ ἤθελον ἐξ ὑπαρχῆς νὰ σᾶς δηλώσω ὅτι πρόθεσίς μου εἶναι νὰ περατώσωμεν ἀπόψε τὴν ἐργασίαν ἡμῶν. Ἐπιτρέψατέ μοι ἐπομένως νὰ εἶμαι ὀλίγον αὐστηρὸς πρὸς ἐξοικονόμησιν χρόνου. Ὅφειλομεν ἐν πρώτοις νὰ περατώσωμεν τὴν ἐξέτασιν τοῦ κανονισμοῦ καὶ νὰ ἐγκρίνωμεν αὐτόν. Πρέπει ἐπίσης νὰ ἐγκρίνωμεν τὸ Ἀνακοινωθέν. Τέλος θὰ κάνωμεν μίαν ἀπὸ κοινού προσευχήν ἐπὶ τῇ λήξει τῶν ἐργασιῶν τῆς παρούσης Διασκέψεως, ἀφοῦ προηγουμένως δεχθεῖτε ὀλίγας λέξεις ἀποχαιρετισμοῦ ἐκ μέρους μου. Ἐλπίζω ὅτι τὸ ὑπόλοιπον τοῦ κανονισμοῦ δέν θὰ παρουσιάσῃ δυσκολίας, ἐάν βεβαίως ἐγκαταλείψωμεν τὴν τελειομανίαν, ἡ ὁποία πολλάκις εἶναι ἐχθρὸς τοῦ καλοῦ. Ἐπερατώσαμεν τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἄρθρου 4. Ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἄρθρων ὑπάρχουν κυρίως ὥρισμένοι παρατηρήσεις ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, οἱ ὁποῖαι ἀφοροῦν εἰς τὸ ἄρθρον 5 καὶ εἰς τὸ ἄρθρον 10 § 2. Ἐλπίζω νὰ μὴν ἀπαιτήσουν πολὺ χρόνον. Βεβαίως εἴμεθα ἐλεύθεροι νὰ κάνωμεν τὰς παρατηρήσεις μας, ἀλλὰ μὲ μεγάλην φειδῶ. Εἰς τὸ ἄρθρον 5 § 2, ἔχομεν τὴν πρότασιν τῆς ρωσικῆς Ἀντιπροσωπίας. Προτοῦ ὅμως ἐξετάσωμεν τὴν πρότασιν ταύτην, ὑπάρχουν παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 5 § 1;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ζουκίδι καὶ Τσαϊσι κ. Γεράσιμος:
Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχομεν μίαν παρατήρησιν εἰς τὸ ἄρθρον 5 § 1 ἐδάφιον α': «νὰ μεριμνᾷ... ἱεραποστολικὰς καὶ οἰκουμενικὰς ὑποχρεώσεις αὐτῆς». Ἐνώπιον τίνος ἀναλαμβάνομεν οἰκουμενικὰς εὐθύνas; Μήπως θὰ πρέπει ἡ φράσις νὰ τελειώνη μὲ τὴν ἀναφορὰν εἰς τὰς ἱεραποστολικὰς ὑποχρεώσεις;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὑποθέτω ὅτι ἀναφέρεται εἰς τὰς σχέσεις μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν. Ἐπομένως, εἶναι πολὺ σημαντικόν αἱ Ἐκκλησίαι νὰ ἔχουν κοινήν στάσιν εἰς τὸ θέμα τοῦτο. Φρονῶ ἐπομένως ὅτι πρέπει νὰ ἀναφερθῇ καὶ ὁ τομεὺς τῶν οἰκουμενικῶν σχέσεων.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Ζουκδίδι καί Τσαϊσι κ. Γεράσιμος: Αἱ σχέσεις μετά τῶν ἄλλων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καί τῶν ἄλλων θρησκειῶν ἀναφέρονται εἰς τό ἐπόμενον ἐδάφιον 1 γ'.

Ο Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφωνῶ μέ τόν ἅγιον Ζουκδίδι, ὅτι τό θέμα τῶν οἰκουμενικῶν σχέσεων καλύπτεται ἀπό ἄρθρον 5 § 1 ἐδάφιον γ'. Ἐπομένως ὁ ὅρος «καί οἰκουμενικάς» περιτεύει εἰς τό ἐδάφιον α'.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Καλῶς, νά παραμείνη μόνον «καί ἱεραποστολικάς ὑποχρεώσεις αὐτῆς». Εὐχαριστῶ. Ἐτέρα παρατήρησις;

Ο Ελλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐκτός τῶν θεολογικῶν, ἐκκλησιολογικῶν, κανονικῶν καί πνευματικῶν ὑποχρεώσεων, αἱ ὁποῖαι ἀπαριθμοῦνται, νομίζω ὅτι πρέπει νά προστεθοῦν καί αἱ λειτουργικά ὑποχρεώσεις.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἄς μή λησμονοῦμεν ὅτι ἐδῶ ὁμιλοῦμεν περί τῆς διατηρήσεως τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς περιοχῆς εἰς τὰ θέματα ταῦτα. Ἀναφερόμενοι εἰς τὰ θεολογικά, ἐκκλησιολογικά, κανονικά, πνευματικά, φιλανθρωπικά, ἐκπαιδευτικά, ἱεραποστολικά κ.λπ. θέματα, γίνεται ἀμέσως ἀντιληπτόν τί ἐννοοῦμεν ὁμιλοῦντες περί διατηρήσεως τῆς ἐνότητος. Ὡς πρὸς τὰ λειτουργικά, ὑπάρχει θέμα ἐνότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας;

Ο Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Ἰννοκέντιος Ἐξαρχος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐννοοεῖται ἡ ὑπό τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως ὁργάνωσις τῶν κοινῶν λατρευτικῶν ἐκδηλώσεων.

Ο Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τό ἄρθρον 5 § 1 β' ἀναφέρεται ὁ συντονισμός καί τῆς «λειτουργικῆς ζωῆς».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπομένως, ἄς μείνη ὡς ἔχει. Τώρα τί σημαίνει τό ἄρθρον 5 § 1 δ': «Πᾶν ὃ,τι ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὰς σχέσεις αὐτῆς μετά τῆς κοινωνίας τοῦ Κράτους (πολιτικά, δικαστικά, διοικητικά καί ἐπικοινωνιακά ἀρχαί)». Ὡς πρὸς τὰς δικαστικάς ἀρχάς, τί ἀκριβῶς καλύπτει τοῦτο; Ἅγιε Γαλλίας, ὡς ἐκ τῆς πείρας σας ἐπὶ τῶν συνελεύσεων, νομίζετε ὅτι πρέπει νά παραμείνη αὐτό, ἔχει νόημα;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἶναι γενική διατύπωσις. Τοῦλάχιστον μέχρι σήμερον οὐδεμία ὑπάρχει ἐμπλοκή μέ δικαστήρια, ἀλλά προβλέπεται εἰς τό κείμενον, διότι καί αἱ δικαστικά ἀρχαί εἶναι ἀρχαί τοῦ Κράτους.

Ο Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διά νά ἀπλοποιηθῇ ἡ φράσις, δυνάμεθα νά εἰπώμεν «πᾶν ὃ,τι ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὰς σχέσεις αὐτῆς μετά τῶν (κρατικῶν) ἀρχῶν».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Προτείνετε νά απαλειφθῇ ἡ παρένθεσις;
Ο Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Ακριβῶς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ποία ἡ γνώμη τῆς ὁλομελείας ἐπ' αὐτοῦ;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Καλῆς Ἑλπίδος κ. Σέργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ status ἐκάστης Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως ἐντὸς τοῦ Κράτους, εἰς τὸ ὅποιον εὐρίσκεται.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν ἀφορᾷ μόνον εἰς τὸ status. Ἐδῶ ἀναλύονται αἱ σχέσεις μετὰ τῶν δικαστικῶν, διοικητικῶν, ἐπικοινωνιακῶν, κ.λπ. ἀρχῶν.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Καλῆς Ἑλπίδος κ. Σέργιος: Αφορᾷ εἰς ἀπάσας τὰς σχέσεις μετὰ τῶν ἀρχῶν, ὡς ἐπὶ παραδείγματι, ἔγκρισις σχεδίων κ.λπ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Βεβαίως, ἀλλὰ ὅταν λέγωμεν μετὰ τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ κράτους, τοῦτο τὰ περιλαμβάνει ὅλα. Δέν χρειάζεται ἴσως νά ὑπεισέλθωμεν εἰς λεπτομερείας.

Ο Ελλογμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν χρειάζεται νά εἰπώμεν «πᾶν ὅ,τι ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», ἀλλὰ ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὰς σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μετὰ τῆς κοινωνίας καὶ τῶν κρατικῶν ἀρχῶν. Ἰσως δέν χρειάζεται νά ἀναφέρωμεν τὰς δικαστικὰς ἀρχάς. Πρέπει ὅμως νά ἀναφέρωμεν τὰς διοικητικὰς ἀρχάς, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν θέματα διοικητικῆς φύσεως, ὡς καὶ τὰς σχέσεις ὅχι μετὰ ἐπικοινωνικῶν ἀρχῶν, ἀλλὰ μετὰ τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μήπως ἀντὶ τῶν κρατικῶν ἀρχῶν, νά εἰπώμεν «μετὰ τῶν τοπικῶν ἀρχῶν», διότι ὑπάρχουν αἱ σχέσεις μετὰ τῶν τοπικῶν ἀρχῶν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὁ ὅρος «τοπικαὶ ἀρχαί» εἶναι περιοριστικός. Δυνάμεθα ὅμως νά εἰπώμεν «μετὰ τῶν τοπικῶν καὶ κρατικῶν ἀρχῶν».

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νά εἰπώμεν ἀπλῶς «μετὰ τῶν ἀρχῶν».

Ο Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰουστίνος Ἀνθιμιάδης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μήπως «πολιτειακῶν ἀρχῶν» καλύπτει καὶ τὰ δύο;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: «πολιτειακῶν ἀρχῶν» ἔχει διαφορετικὸν νόημα.

Ο Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δυνάμεθα νά εἰπώμεν «μετὰ τῆς κοινωνίας καὶ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας»;

Ο Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε

Πρόεδρε, ίσως «τῶν κεντρικῶν καί τῶν τοπικῶν κρατικῶν ἀρχῶν»;

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἡ ἔκφρασις «μετά τῶν κρατικῶν ἀρχῶν» ἐμπεριέχει καί τὰς τοπικάς ἀρχάς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνῶ. Δέν χρειάζεται διευκρίνησις. Προχωροῦμεν εἰς τόν ἀρθρον 5 § 2. Ὑπάρχει ἐπ' αὐτοῦ γραπτή πρότασις τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς:

«2. Ὁ καθορισμός τοῦ πεδίου τῶν ἀρμοδιοτήτων δέν θά ἔδει ἐπ' οὐδενί νά παρεμβαίνει εἰς τήν ἐπαρχιακήν δικαιοδοσίαν ἐκάστου Ἐπισκόπου...». Προτείνεται νά ἀπαλειφθῇ ἡ συνέχεια: «ἰδίᾳ ὅτε αὕτη ἐκτείνεται καί πέρα τῶν συνόρων τῆς περιοχῆς». Ἀντ' αὐτῆς νά προστεθῇ: «... καί νά περιορίζῃ τὰ δικαιώματά του, συμπεριλαμβανομένων καί τῶν σχέσεων αὐτοῦ μετά τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν, τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, τῆς κοινωνίας τῶν πολιτῶν, τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως, τῶν ἄλλων ὁμολογιῶν, τῶν κρατικῶν καί διομολογιακῶν ὀργανισμῶν, ὅπως ἐπίσης καί τῶν ἄλλων θρησκευτῶν. Ἐκαστος ἐπίσκοπος εἰς τό ἀρχιερατικόν του ἔργον παρὰμένει ὑπόλογος εἰς τήν τοπικήν του Ἐκκλησίαν».

Λοιπόν, νά συζητήσωμεν τήν πρότασιν ταύτην. Θά ἤθελα νά ἐρωτήσω διατί προτείνεται ἡ ἀπάλειψις τῆς φράσεως: «ἰδίᾳ ὅτε αὕτη ἐκτείνεται καί πέρα τῶν συνόρων τῆς Περιοχῆς»;

Ο Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μέ τήν εὐλογίαν τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἡμετέρας Ἀντιπροσωπίας, θά ἤθελα νά σᾶς ἐξηγήσω, ὅτι ὁ περιορισμός τῶν ἀρμοδιοτήτων τοῦ ἐπαρχιούχου ἐπισκόπου εἶναι ἀδιανόητος, ὅταν οὗτος ἀσκή τὰς ἐντός τῶν πλαισίων τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιοχῆς. Θεωροῦμεν δέ ὅτι ἀκόμη καί ἐάν ὑπερβαίνει τὰ ὅρια αὐτῆς, ἡ παρέμβασις δέν εἶναι ἀποδεκτή.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τό κείμενον λέει ἐκεῖνο, τό ὁποῖον θέλετε. Δέν καταλαβαίνω διατί τό διαγράψατε. Δηλαδή, τό κείμενον ἀναφέρει τήν περίπτωσιν, καθ' ἣν εἷς ἐπίσκοπος ἀνήκει, ἐπὶ παραδείγματι, εἰς τήν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν τῆς Ἑλβετίας, ἀλλὰ ἔχει ἐνορίας καί εἰς τήν Γαλλίαν. Συμφώνως πρὸς τήν διατύπωσιν τοῦ κειμένου, ἀπορρίπτεται ἡ παρέμβασις τῆς συνελεύσεως καί εἰς τό ἔργον τοῦ ἐπισκόπου ἐκτός τῶν συνόρων τῆς περιοχῆς.

Ο Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: Εἴμεθα ἔτοιμοι νά ἀποσύρωμεν τήν πρότασιν, ἡ ὁποία μᾶλλον ἔχει στυλιστικόν χαρακτήρα καί ἡ ὁποία, κατὰ τήν γνώμην μας, ἀποτελεῖ πλεονασμόν. Ἀντ' αὐτῆς, προτείνομεν τό κείμενον, τό ὁποῖον ἀναγνώσατε. Δέν διαφωνοῦμεν, ἐάν θεωρῆτε ὅτι ἡ ἐν λόγω πρότασις πρέπει νά παραμείνῃ. Τό σημαντικόν δι' ἡμᾶς εἶναι ἡ

προσθήκη, τήν ὁποίαν προτείνομεν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ποῖος ἄλλος ἐπιθυμεῖ τήν ἀπάλειψιν τῆς φράσεως ταύτης;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἀποτελεῖ πλεονασμόν, ἐφ' ὅσον δέν ἐπιτρέπεται εἰς τήν μίαν περίπτωσιν, δέν ἐπιτρέπεται καί εἰς τήν ἑτέραν περίπτωσιν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Βεβαίως δέν ἐπιτρέπεται ἡ παρέμβασις τῆς συνελεύσεως εἰς τήν ἐπαρχιακὴν δικαιοδοσίαν ἑνὸς ἐπισκόπου, τονίζομεν δέ ἰδιαίτερος τήν περίπτωσιν, κατὰ τήν ὁποίαν ἡ ἀπαγόρευσις τῆς παρεμβάσεως εἶναι πλέον ἀπαραίτητος.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος: Ἐφ' ὅσον ὁμως λέγεται «ἐπ' οὐδενί», ἐξυπακούεται.

Ο Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, φρονῶ ταπεινῶς ὅτι ἡ φράσις ὑπάρχει πρὸς ἀποφυγὴν συγχύσεως ἀρμοδιοτήτων μεταξὺ τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ὅταν εἰς ἐπίσκοπος μετέχει πολλῶν συνελεύσεων. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον δίδεται ἔμφασις εἰς τήν ἀπαγόρευσιν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὁ Καθηγ. κ. Φειδᾶς, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐκ τῶν συντακτῶν τοῦ κανονισμοῦ, δύναται νά μᾶς ἐξηγήσῃ τό νόημα τῆς ἐν λόγω φράσεως;

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὑπάρχουν, ἐπὶ παραδείγματι, ἐπίσκοποι εἰς τήν Γαλλίαν, οἱ ὁποῖοι ἔχουν εὐθύνην καί ἐνοριῶν εἰς τήν Ἰσπανίαν. Συμφώνως πρὸς τό κείμενον, ἡ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις δέν πρέπει νά παρεμβαίνει εἰς τήν ἄσκησιν τῶν ἀρμοδιοτήτων ἑνὸς ἐπισκόπου εἰς τήν Γαλλίαν, πολὺ δέ περισσότερον ἐκτός τῶν ὁρίων αὐτῆς, δηλαδή εἰς τήν Ἰσπανίαν, ἐπειδὴ ὁ ἐν λόγω ἐπίσκοπος τυγχάνει νά εἶναι ἐπίσκοπος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως τῆς Γαλλίας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὑπάρχει περίπτωσις ἡ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις τῆς Γαλλίας νά μὴ παρεμβαίνει εἰς τὰ τῆς Γαλλίας καί νά παρεμβαίνει εἰς τὰ τῆς Ἰσπανίας;

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Τοῦτο εἶναι ἀδιανόητον.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἄρα, ἐφ' ὅσον εἶναι ἀδιανόητον νά παρεμβαίνει οὕτως ἢ ἄλλως, εἴτε εἰς τήν Γαλλίαν, εἴτε εἰς τήν Ἰσπανίαν, συμφώνως πρὸς τό παράδειγμά σας, τί θέλομεν νά εἴπωμεν ἐδῶ;

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ἀπλῶς δίδεται ἔμφασις, πολὺ δέ περισσότερον, εἰς τὰ ἐκτός Γαλλίας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τοῦτο εἶναι αὐτονόητον, ἀλλὰ δύναται νά ἀπαλειφθῇ ἡ φράσις;

Ο Έντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Εἰς τὴν Γαλλίαν, ἐπὶ παραδείγματι, ὑπάρχουν ἰδιαίτεροι λόγοι, τοὺς ὁποίους γνωρίζει ὁ ἅγιος Γαλλίας, ὥρισμένοι ἀρχιερεῖς ἐπιθυμοῦν νὰ τονισθῇ ἡ ἐλευθερία ταύτη.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ποία ἐλευθερία;

Ο Έντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ἡ ἀπουσία ἐλέγχου ἐπὶ τῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν εἰς ἑτέραν περιοχὴν, εὐρισκομένην ἐκτὸς τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι ἐδῶ ὁμιλοῦμεν διὰ τὸν καθορισμὸν τοῦ πεδίου ἀρμοδιότητων. Προσωπικῶς κατανοῶ ὅτι τὸ κείμενον θέτει περιορισμὸν εἰς τὰς ἀρμοδιότητας ἐκάστης Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, δηλαδή τὴν μὴ παρέμβασιν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν ἑνὸς τῶν ἐπισκόπων...

Ο Έντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: ... εἰς τὴν περιοχὴν του. Πολὺ δέ περισσότερον, ἡ συνέλευσις τῆς Γαλλίας δέν δύναται νὰ ἐλέγξῃ τὰς δραστηριότητας τοῦ ἐπισκόπου ἐκτὸς τῶν συνόρων αὐτῆς. Δέν δύναται δηλαδή ἡ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις τῆς Γαλλίας, εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι ἐγκατεστημένος ὁ ἐπίσκοπος, νὰ ἐλέγξῃ τὴν ποιμαντικὴν δραστηριότητα ἑνὸς μέλους τῆς καὶ ἐκτὸς Γαλλίας, ἐπὶ παραδείγματι, εἰς τὴν Γερμανίαν ἢ εἰς τὴν Ἰσπανίαν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν δέν δύναται νὰ παρέμβῃ ἐντὸς τῆς Γαλλίας, πῶς δύναται νὰ παρέμβῃ ἐκτὸς αὐτῆς; Νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ἀπαλειφθῇ ἡ φράσις.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐάν πράγματι θέλωμεν νὰ περατώσωμεν σήμερον τὸ ἔργον μας, πρέπει νὰ ἐπιταχύνωμεν τὴν συζήτησιν. Προτεῖνόμεν τὴν διαγραφὴν τῆς φράσεως, ἀλλὰ δέν ἔχομεν ἀντίρρῃσιν νὰ παραμείνῃ. Ἄς ἀποφασίσωμεν περὶ τῆς διαγραφῆς ἢ μὴ τῆς ἐν λόγῳ φράσεως καὶ ἄς προχωρήσωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς προσθήκης, τὴν ὁποίαν προτείνωμεν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν ἡ ὁλομέλεια τὸ ἀποδέχεται, ἄς διαγραφῇ λοιπὸν ἡ φράσις. Προχωροῦμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς προτεινομένης προσθήκης.

(Ο Πρόεδρος ἐπαναλαμβάνει τὴν ἀνάγνωσιν τῆς προτεινομένης ὑπὸ τῆς Ἀντιπροσωπίας προσθήκης εἰς τὸ ἄρθρον 5 § 2 τοῦ Κανονισμοῦ).

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν θέλετε νὰ ἐπιταχύνωμεν, θὰ εἶπω τὴν γνώμην μου καὶ ἀπαντᾷτε ἐπ' αὐτῆς, ὥστε νὰ μὴ γίνῃ μεγάλη συζήτησις. Κατ' ἐμέ, ἡ πρότασις ἔχει προβλήματα, ἐκτὸς ἐάν διατυπωθῇ διαφορετικῶς. Ἄς ἐξετάσωμεν ἕν πρὸς ἕν τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν πρότασιν δικαιώματα: Κατανοῶ ὅταν γίνεται λόγος περὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἐπισκόπου, ὅτι ἐννοοῦμεν τὰς σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας

αὐτοῦ μετά τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν καί τῆς κρατικῆς ἐξουσίας. Δέν κατανοῶ σαφῶς τί σημαίνουν αἱ σχέσεις μετά τῆς κοινωνίας τῶν πολιτῶν, διότι διά ποίου τρόπου ἐπικοινωνεῖ ἡ Ἐκκλησία μετά τῆς κοινωνίας τῶν πολιτῶν. Ὡς πρὸς τὰς σχέσεις μετά τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως, περί θεμάτων τὰ ὁποῖα ἄπτονται τῆς συνελεύσεως, δέν δύναται ἕκαστος ἐπίσκοπος νά ἐκφράζη τὴν ἰδικήν του γνώμην, ἀλλὰ τὴν ὁμόφωνον ἀπόφασιν τῆς συνελεύσεως.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπ' οὐδενί γίνεται λόγος ἐδῶ περί τῆς δυνατότητος ἑνὸς ἐπισκόπου νά ὁμιλῇ ἐκ μέρους τῆς συνελεύσεως. Ἀφορᾷ ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν δυνατότητα νά ὁμιλῇ ὁ ἐπίσκοπος ἐξ ὀνόματος τῆς Ἐκκλησίας του, εἰς τρόπον ὥστε ἡ ιδιότης αὐτοῦ ὡς μέλους τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως νά μὴ περιορίζῃ τὴν δυνατότητα διευρύνσεως τῶν σχέσεων μετά τῶν ἀπαριθμουμένων εἰς τὴν προσθήκην ὀργανισμῶν, θεσμῶν κ.λπ. Δέν θά ὁμιλῇ ἐξ ὀνόματος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ἀλλὰ τῆς Ἐκκλησίας του.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δυνάμεθα νά τό εἰπώμεν μέ πλέον σύντομον διατύπωσιν, π.χ.: «ἐπὶ θεμάτων, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν του, ὁ ἐπίσκοπος εἶναι ἐλεύθερος...».

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Αλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ διατύπωσις αὕτη ὑπάρχει ἤδη εἰς τό κείμενον τῆς ἀποφάσεως ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς, εἰς τό σημεῖον 5: «Αἱ Ἐπισκοπικαὶ Συνελεύσεις δέν ἀποστεροῦν ἀπὸ τούς Ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν ἀρμοδιότητος διοικητικοῦ καί κανονικοῦ χαρακτήρος οὔτε περιορίζουν τὰ δικαιώματα αὐτῶν εἰς τὴν Διασποράν. Αἱ Ἐπισκοπικαὶ Συνελεύσεις ἀποβλέπουν εἰς τὴν διαμόρφωσιν κοινῆς θέσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπὶ διαφόρων θεμάτων. **Τοῦτο οὐδόλως ἐμποδίζει τοὺς Ἐπισκόπους μέλη, οἱ ὅποιοι μένουν ὑπόλογοι εἰς τὰς ἰδικὰς τῶν Ἐκκλησίας, νά ἐκφράσουν τὰς ἀπόψεις τῶν ἰδικῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐνώπιον τοῦ ἔξω κόσμου.**».

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὡς ἐνθυμῆσθε κατὰ τὴν γενομένην ἐπὶ τοῦ κειμένου συζήτησιν, τό ὅποιον μόλις τώρα ἀνεγνώσθη, τό κείμενον ἐγένεν ἀποδεκτόν, ὑπὸ τόν ὅρον ὅτι ἡ ἀποκωδικοποίησίς του θά περιείχετο εἰς τόν Κανονισμόν λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Ἡ πρότασίς μας ἦτο νά συμπεριληφθοῦν ἐκεῖ τὰ ἀναφερόμενα ἐδῶ σημεία. Εἰπώθη τότε, ὅτι τὰ σημεία θά συμπεριληφθοῦν εἰς τόν Κανονισμόν. Κατεθέσαμεν λοιπόν τὴν πρότασίν μας, ἡ ὁποία ἀναλύει τὰ ἐν λόγῳ σημεία, δηλαδή ἀποδικωποιεῖ τί σημαίνει ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐπισκόπου εἰς τὰς σχέσεις του μετά τῶν ἐκτός. Δυνάμεθα νά εἰπώμεν, ὅτι τὰ ἀνωτέρω σημεία ἀναφέρονται εἰς τὴν θέσιν τῆς Ἐκκλησίας του καί οὐχί τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Θέλετε νά προσδιορίσωμεν ποῖοι εἶναι οἱ ἐκτός, τί σημαίνει «ἐνώπιον τοῦ ἔξω κόσμου»;

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Ἀκριβῶς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν καταλαβαίνω διατί χρειάζεται ἡ ἀνάλυσις ταύτη. Ὁ ἔξω κόσμος ἐννοεῖ ὅλους ὅσους εὐρίσκονται ἔξω. Νομίζω ὅτι καί δι' ὑμᾶς εἶναι καλλίτερον νά ὑπάρχῃ μία γενική διατύπωσις, διότι ἐάν λησμονηθῇ κάτι εἰς τήν ἀναλυτικήν περιγραφήν, εἴσθε δεσμευμένοι. Ἡ ἔκφρασις ἐννοεῖ ὅλα ὅσα λέγετε εἰς τήν πρότασίν σας, καί ἄλλα πολλά. Ἀρκεῖ νά ἀναφέρονται εἰς τήν Ἐκκλησίαν του καί ὄχι εἰς τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν. Εἴπομεν ὅτι ὁ πρόεδρος ἐκφράζει πρὸς τὰ ἔξω τὰς ἀποφάσεις τῆς συνελεύσεως. Ὡς πρὸς ὅλα τὰ ἄλλα, τὰ ὅποια ἀφοροῦν εἰς τήν Ἐκκλησίαν ἐκάστου ἐπισκόπου, ὁτιδήποτε καί ἂν εἶναι αὐτό, διότι ἐνδεχομένως κάτι νά προκύψῃ αὐριον, ὁ ἐπίσκοπος εἶναι ἐλεύθερος. Ἐπὶ παραδείγματι, ἐάν ὁ Πατριάρχης Μόσχας πραγματοποιήσῃ ἐπίσκεψιν εἰς Παρισίους, ἀσφαλῶς θά προετοιμασθῇ ἡ ἐπίσκεψις αὕτη, θά ἀνακοινωθῇ εἰς τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως. Τοῦτο δέν θά γίνῃ μέσῳ τοῦ ἀγίου Γαλλίας, μέσῳ τῆς συνελεύσεως, ἀλλὰ μέσῳ τοῦ ἰδίου τοῦ ἐκεῖ ἐπισκόπου του. Ἀμέτρητα πράγματα δύναται νά συμβοῦν, ἀλλὰ ἐκεῖνο, τό ὅποῖον εἶναι σημαντικό, εἶναι ὅτι πρόκειται ὅπωςδήποτε περὶ θεμάτων, τὰ ὅποια ἀφοροῦν μόνον εἰς τήν Ἐκκλησίαν ἐνός ἐπισκόπου καί ὄχι εἰς ἑτέραν Ἐκκλησίαν ἢ εἰς τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν. Τοῦτο εἶναι τό θέμα. Ἐάν θέλετε ἀναλυτικήν περιγραφὴν, νομίζω ὅτι φορτῶνεται ὁ **Κανονισμός** καί μάλιστα κατὰ τρόπον, ὁ ὁποῖος βλάπτει τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν. Ποία ἡ γνώμη σας;

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Ἐάν δέν ὑπάρχουν κατ' ἀρχὴν ἀντιρρήσεις ἐπὶ τῆς προτάσεως, παρακαλῶ νά παραμείνῃ ἡ ἀναλυτικὴ περιγραφὴ εἰς τήν προτεινομένην προσηκόν, διότι δι' ἡμᾶς εἶναι σημαντικό νά ἀπαριθμηθοῦν αἱ δομαί, αἱ ὅποιαι ἀποτελοῦν τό ἀντικείμενον τοῦ διαλόγου μας μετὰ τοῦ ἔξω κόσμου. Εἶναι σημαντικό θέμα, θέμα ἀρχῆς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Προσωπικῶς δέν θά εἶχα ἀντίρρηση νά μείνουν, ἐάν ἐπιμένετε. Θά παρεκάλουν ὅμως, νά συζητήσωμεν ὠρισμένας ἐξ αὐτῶν. Ἀναφέρομαι συγκεκριμένως εἰς τὰς διομολογιακὰς σχέσεις καί εἰς τὰς σχέσεις μετὰ τῶν ἄλλων θρησκειῶν, κ.λπ. Ἐάν οἱ ἐπίσκοποι δέν φροντίσουν μέσῳ τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων νά ἀναπτύξουν κοινήν θέσιν ἔναντι τῶν ἑτεροδόξων, τῶν ἑτεροθρήσκων κ.λπ., ἀναπτύσσουν δέ μεμονωμένας σχέσεις, ἐπί παραδείγματι μεμονωμένους διαλόγους, κατὰ τήν γνώμην μου, τοῦτο ἀποδυναμώνει τὰς συνελεύσεις. Μεταξὺ τῶν σκοπῶν τῶν συνελεύσεων εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἔναντι τῶν ἑτεροδόξων καί ἴσως καί ἔναντι

τῶν ἑτεροθρήσκων φανέρωσις τῆς ἐνιαίας φωνῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Βεβαίως, αἱ κατὰ τόπους Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι δύνανται νά ἀναπτύξουν μίαν ἰδιαιτέραν σχέσιν μετὰ τινος θρησκείας. Ἀλλά δέν θά ἤθελα νά εἰπῶμεν ὅτι ὁ ἐπὶ τόπου ἐπίσκοπος μέλος τῆς συνελεύσεως, ἀντὶ νά ἀναπτύσῃ κοινήν στάσιν καὶ κοινήν σχέσιν μετὰ τῶν ἄλλων ὀρθοδόξων ἐπισκόπων τῆς περιοχῆς ἔναντι τῶν ἑτεροδόξων καὶ τῶν ἑτεροθρήσκων, ἀναπτύσσει ἰδίας σχέσεις. Ἐπομένως ἢ θά ἀπαλείψωμεν ὠρισμένα ἐκ τῶν προτεινομένων ἢ θά τὰ ἀναφέρωμεν εἰς τὰς Ἐκκλησίας καὶ ὄχι εἰς τὰ πλαίσια τῶν συνελεύσεων. Αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις πρέπει ὅπωςδήποτε νά καλλιεργήσουν κοινήν στάσιν ἔναντι τῶν ἑτεροδόξων καὶ τῶν ἑτεροθρήσκων. Ὅσον δέ ἀφορᾷ εἰς τοὺς διεθνεῖς ὀργανισμούς, τὰς κρατικάς ἐξουσίας κ.λπ. πρέπει νά λεχθῇ ρητῶς ἐπὶ θεμάτων, τὰ ὅποια ἀφοροῦν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐκάστου ἐπισκόπου καὶ ὄχι εἰς τὴν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν.

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δυνάμεθα ἴσως νά προσθέσωμεν εἰς τὸ τέλος τῆς § 5 τῆς ἀποφάσεως περὶ τῆς Διασπορᾶς, «τοῦτο οὐδόλως ἐμποδίζει τοὺς Ἐπισκόπους μέλη, οἱ ὅποιοι μένουں ὑπόλογοι εἰς τὰς ἰδικὰς τῶν Ἐκκλησίας, νά ἐκφράσουν τὰς ἀπόψεις τῶν ἰδικῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐνώπιον τοῦ ἔξω κόσμου (ἑτεροδόξων, ἑτεροθρήσκων, διεθνῶν ὀργανισμῶν καὶ ΜΜΕ)». Δηλώνομεν οὕτως ὅτι εἰς τὰ ἐντὸς παρενθέσεως ἀναφερόμενα τίθεται θέμα γνωστοποιήσεως τῶν ἀπόψεων τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Διεφώνησα εἰδικῶς ὡς πρὸς τὸ θέμα τῶν διομολογιακῶν καὶ διαθρησκειακῶν σχέσεων. Θεωρῶ ὅτι αἱ συνελεύσεις σκοπὸν ἔχουν τὴν ἐνίσχυσιν τῆς κοινῆς φωνῆς τῶν Ὁρθοδόξων. Δέν δύναμαι νά κατανοήσω τὴν δυνατότητα τῶν ἐπισκόπων νά ἐκφράζουν, ἐκτὸς τῆς κοινῆς φωνῆς τῶν Ὁρθοδόξων, καὶ ἑτέραν διαφορετικὴν φωνήν, τὴν ὁποίαν ὑπαγορεύει εἰς αὐτοὺς ἡ Ἐκκλησία τῶν. Δύνανται βεβαίως νά ἐκφράσουν τὴν διαφωνίαν τῶν ἐντὸς τῆς συνελεύσεως. Νά εἰπουν δηλαδὴ, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῶν δέν συμφωνεῖ ὡς πρὸς ἓν θέμα. Ἀλλά ὅταν ἐπιτευχθῇ συμφωνία, αὕτη θά ἐκφρασθῇ διὰ τῆς συνελεύσεως. Ἄλλως, οὐδὲν κάνομεν καὶ αἱ συνελεύσεις παύουν νά καλλιεργοῦν τὴν ἐνότητα τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ὁ Σεβ. Αρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανία καὶ Μ. Βρεταννία κ. Μάρκος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὑπογραμμίζομεν ἐκ νέου ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ὑπεγράμμισαμεν καὶ χθές. Εἰς τὰ κείμενα τῆς παρούσης Διασκέψεως κυριαρχεῖ τὸ στοιχεῖον τῆς ἐνότητος. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἰδιαίτερα συμφέροντα ἐκάστης Ἐκκλησίας, τὰ ὅποια συνεχίζουν νά ὑφίστανται ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πορείαν πρὸς τὴν ἐνότητα. Δέν πρέπει οἱ ἀρχιερεῖς ἡμῶν νά μὴν ἔχουν τὴν δυνατό-

τητα νά ἐκφράζουν τὰ συμφέροντα τῆς Ἐκκλησίας των, τὰ ὅποια δέν διαφέρουν ἐκείνων τῶν συνελεύσεων, ἀλλά τὰ ὅποια ἔχουν μεγαλύτερον βάρος εἰς μίαν Ἐκκλησίαν, ἀπ' ὅ,τι εἰς τὰς ὑπολοίπους ἢ ἀπλῶς δέν ὑφίστανται δι' αὐτάς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τίτι τρόπῳ θά διαχωρίσωμεν τοῦτο ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια εἶναι κοινά;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Ὀλτενίας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θεωρῶ ὅτι δέν πρέπει νά περιορίσωμεν τήν ἐλευθερίαν τῶν ἐπισκόπων, εἰς τὰς σχέσεις αὐτῶν μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν ἢ μετὰ διαφόρων ὁργανισμῶν, μετὰ τῶν ὁποίων διατηροῦμεν καλὰς σχέσεις. Εἶναι δύσκολον ὅλα νά γίνονται μέσῳ τῶν συνελεύσεων. Προσπαθοῦμεν νά περιορίσωμεν τήν ἐλευθερίαν τῶν ἐπισκόπων. Εἰς τό ἤδη ἐγκριθέν κείμενον ἐτέθησαν θέματα ἀρχῆς καί τοῦτο ἦτο τό ἐπιχείρημα διά τήν ἀπόρριψιν τῆς προτάσεως τῆς ρωσικῆς Ἀντιπροσωπίας, ἐλέχθη δέ ὅτι αἱ διευκρινήσεις θά ἐνταχθοῦν εἰς τόν Κανονισμόν. Ὀφείλομεν νά δώσωμεν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς ἐπισκόπους. Ἡ ἐλευθερία εἶναι σημαντική, διότι μᾶς τήν δίδει ὁ Θεός καί δέν δύνανται νά τήν περιορίσουν αἱ συνελεύσεις.

Ο Ἐλλογμ. Δρ Αλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἀναφέρω ἓν παράδειγμα. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία διεξάγει διάλογον μετὰ τῶν Λουθηρανῶν, ἀλλά καί αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Ρωσσίας καί τῆς Φιλανδίας ἔχουν ἐκάστη διμερῆ διάλογον μετὰ τῶν Λουθηρανῶν. Τί ἐμποδίζει τόν ρῶσσον ἐπίσκοπον Παρισίων νά γνωστοποιῇ εἰς τὰ ΜΜΕ περί τῶν προσπαθειῶν τῆς Ἐκκλησίας του εἰς τήν Ρωσσίαν εἰς τόν ἐν λόγῳ διάλογον; Ὁμιλοῦμεν περί τῶν ἀπόψεων τῆς Ἐκκλησίας του καί ὄχι περί τῶν ἀπόψεων ἐπὶ κοινῶν θεμάτων. Εἰς τό ἤδη ἐγκριθέν κείμενον ἀναφέρεται πολλάκις ὅτι τὰ κοινὰ θέματα ἄπτονται τῆς ἀρμοδιότητος τῆς συνελεύσεως. Ὅσα συμβαίνουν εἰς τόν ὀρθόδοξον κόσμον ὑπερβαίνουν τὰ πλαίσια μιᾶς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Ἐνδεχομένως, ἐκάστη Ἐκκλησία νά ἐπιθυμῇ νά πληροφορήσῃ περί τῶν δραστηριοτήτων τῆς εἰς τόν ἱεραποστολικόν ἢ εἰς τόν διομολογιακόν τομέα. Προσωπικῶς, ἐνδιαφέρομαι, ἐπὶ παραδείγματι, νά ἀκούσω τήν Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσσίας ἐν Γαλλίᾳ ἢ ἀλλαχοῦ νά περιγράψῃ τὰς σχέσεις ὀρθόδοξων καί μουσουλμάνων εἰς τήν Ρωσσίαν. Θεωρῶ τοῦτο σημαντικόν καί ἐπωφελές. Ἐάν εἰς τήν § 5 τοῦ ἐγκριθέντος κειμένου προσθέσωμεν, ἐντός παρενθέσεως, τί ἐννοοῦμεν λέγοντες «νά ἐκφράσουν τὰς ἀπόψεις τῶν ἰδικῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐνώπιον τοῦ ἔξω κόσμου», θεωρῶ ὅτι δυνάμεθα νά χαρακτηρίσωμεν μέ πολύ συγκεκριμένον τρόπον ποῖαι εἶναι αἱ ἀπόψεις, αἱ ὁποῖαι θά ἐκφράζονται.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐκ τῆς παρεμβάσεως τοῦ Δρος Λαχάμ, συγκρατῶ τήν λέξιν «ἡ Ἐκκλησία του», ἡ ὅποια δέν ὑπάρχει εἰς τό

κείμενον τῆς προτάσεως. Ἐάν πρόκειται περί τῆς ἐπικοινωνίας τῆς Ἐκκλησίας ενός ἐπισκόπου, ὡς ἐτόνισα καί ἐγώ, μετά κρατικῆς τινος ἀρχῆς, βεβαίως δέν πρέπει νά ἐμποδίζεται ἡ ἐπαφή ταύτη, ἀλλά, ἐπαναλαμβάνω, θά πρέπει ὅπωςδήποτε νά εἶναι θέμα, τό ὅποιον ἀφορᾷ εἰς τήν Ἐκκλησίαν του.

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Προτείνω, ἀντί νά προστεθῇ εἰς τόν κανονισμόν, νά ἐνσωματωθῇ εἰς τό ἤδη ἐγκριθέν κείμενον ἢ, ἐάν τό ἐγκρίνῃ ἡ ὁλομέλεια, εἰς τόν Κανονισμόν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τό κείμενον ἐπὶ τῆς Διασπορᾶς ἐνεκρίθη καί δέν δυνάμεθα νά ἐπανέλθωμεν.

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Δυνάμεθα νά ἐπαναλάβωμεν τήν φράσιν εἰς τόν κανονισμόν, προσθέτοντες ἐντός παρενθέσεως τά περί σχέσεων μετά τῶν διομολογιακῶν ὀργανισμῶν, τῶν ΜΜΕ, κ.λπ. ἐάν συμφωνῇ καί ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τό κείμενον, εἰς τό ὅποιον ἀναφέρεται ὁ Δρ Λαχάμ ἔχει ἤδη ὁλοκληρωθῇ καί ὑπογραφῇ, ὅποτε δέν δυνάμεθα νά ἐπανέλθωμεν. Ἡ ὑφ' ἡμῶν κατατεθεῖσα πρότασις δύναται νά ἀποσαφηνηθῇ εἰς τόν Κανονισμόν ὡς ἐξῆς: «... καί νά περιορίζῃ τά δικαιώματά του εἰς τήν προβολήν τῆς θέσεως καί τῶν συμφερόντων τῆς Ἐκκλησίας του, συμπεριλαμβανομένων» καί εἰς τήν συνέχειαν ἀκολουθεῖ τό κείμενον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἅγιε ἀδελφέ, ἡ διατύπωσις εἶναι ἐλαφρῶς διαφορετική, ἀλλά πλέον ικανοποιητική, δι' ἐμέ: «... συμπεριλαμβανομένων καί τῶν σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας του μετά τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν...». Ὅχι τās σχέσεις αὐτοῦ, ἀλλά τῆς Ἐκκλησίας του. Δέν θέλω νά λέγεται ὅτι ὡς ἐπίσκοποι τοῦ τόπου δημιουργοῦν σχέσεις. Αἱ Ἐκκλησiai δημιουργοῦν σχέσεις, τῶν ὁποίων τήν ὑλοποίησιν δύνανται νά ἀναθέσουν εἰς τόν ἐπίσκοπόν των ἐπὶ τόπου, ὅπως δύνανται καί νά ἀποστείλουν, ἐπὶ παραδείγματι, τόν πρόεδρον τοῦ τμήματος ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων διὰ τās ἐπαφάς των μετά τῶν ἀναφερομένων ὀργανισμῶν. Ἐάν λοιπόν εἴπωμεν: «τῶν σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ μετά τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν...» κ.λπ., νομίζω ὅτι ἀποσαφηνίζεται τό θέμα. Βεβαίως, οἱ ἐπίσκοποι δημιουργοῦν σχέσεις ἐν ὀνόματι τῆς Ἐκκλησίας των, ἀλλά ἄλλο εἶναι αἱ σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας καί ἄλλο αἱ σχέσεις τοῦ ἐπισκόπου μετά τῶν παραγόντων. Ἐάν συμφωνοῦμεν ἐπ' αὐτοῦ δέν χρειάζεται νά παραταθῇ ἡ συζήτησις.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Εἵμεθα σύμφωνοι, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Σεῖς συμφωνεῖτε, ἀλλά ὠρισμένοι ζητοῦν

τόν λόγον. Παρακαλῶ νά ὁμιλήσουν μόνον ὅσοι διαφωνοῦν.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τό δράμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τόν δυτικόν κόσμον εἶναι ἡ ἀδυναμία ἐπιτεύξεως κοινῆς φωνῆς καί παρουσίας. Ἐάν ἀποδεχθῶμεν τήν πρότασιν τῆς ἀδελφῆς ρωσικῆς Ἐκκλησίας, δέν ὑπάρχει φανέρωσις τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τό ἐσημείωσα ἤδη καί ἐγώ, ἀλλά ὑπάρχουν καί θέματα τῶν Ἐκκλησιῶν, τά ὅποια δέν περνοῦν μέσῳ τῆς συν-ελεύσεως.

Ο Ἐντμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἶναι σαφές ὅτι ἅπαντα τά ὑπό συζήτησιν θέματα ἔχουν βάσιν καί συγκεκριμένην προοπτικήν, ἡ ὁποία ὑπηρετεῖται ὑπό τῶν γενομένων προτάσεων. Τό θέμα εἶναι ἐάν ὁ Κανονισμός ἀποτελῇ κάλαθον ἀχρήστων, ὥστε ἕκαστος νά πετάξῃ ἐκεῖ ὅ,τι θέλει. Ἡ σχέσις ἐκάστου ἐπισκόπου μετά τῆς Ἐκκλησίας του δέν εἶναι θέμα τοῦ Κανονισμοῦ, ὁ ὁποῖος ρυθμίζει μόνον τήν λειτουργίαν τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καί ὄχι τήν σχέσιν ἐκάστου ἐπισκόπου μέλους τῆς συνελεύσεως μετά τῆς Ἐκκλησίας του. Λέγομεν ὅτι εἶναι ἐλεύθερος νά κάνῃ ὅ,τι τοῦ λέγει ἡ Ἐκκλησία του. Τά ὑπόλοιπα εἶναι ἐκτός θέματος.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐχετε δίκαιον, ἀλλά προσπαθοῦμεν νά ἱκανοποιήσωμεν, κατὰ τό δυνατόν, τās ἐπιθυμίας τῶν Ἐκκλησιῶν. Δέν δυνάμεθα νά τās ἀπορρίπτωμεν ἄνευ βασάνου. Συμφωνῶ βεβαίως μαζί σας, ὅτι ὁ Κανονισμός εἶναι γενικός καί δέν πρέπει νά ὑπεισερχώμεθα εἰς λεπτομερείας, ἀλλά ἐάν μία Ἐκκλησία αἰσθάνεται τήν ἀνάγκην λεπτομεροῦς περιγραφῆς, προσωπικῶς, ὡς διευθύνων τήν συζήτησιν, δέν θά τό ἡμπόδιζα. Πρέπει νά σεβασθῶμεν τήν ἄποψιν, τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους μία Ἀντιπροσωπία θεωρεῖ ἀπαραίτητον μίαν προσθήκην.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Νομίζω ὅτι ὁ κ. Φειδᾶς θά ἔπρεπε νά ἀνακαλέσῃ, διότι συνέκρινε τήν πρότασιν τῆς ἡμετέρας Ἀντιπροσωπίας μέ τόν κάλαθον τῶν ἀχρήστων. Θέλω ἐπίσης νά εἶπω ὅτι ἡ διατύπωσις, τήν ὁποίαν προετείνατε, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά μᾶς ἱκανοποιεῖ πλήρως.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐρωτῶ λοιπόν ἐάν ὑπάρχουν ἀντιρρήσεις, ἐκτός ἐκείνων τās ὁποίας ἐξέφρασαν ὁ Καθηγ. κ. Φειδᾶς καί ὁ ἅγιος Περιστερίου, ὁ ὁποῖος ὠμίλησε γενικῶς καί συμφωνῶ ὡς πρὸς τήν γενικήν ἀρχήν. Ἐάν δέν ὑπάρχουν σοβαραὶ ἀντιρρήσεις, ἃς δεχθῶμεν τήν διατύπωσιν διὰ νά προχωρήσωμεν. Βλέπετε ὅτι μία Ἀντιπροσωπία θεωρεῖ μείζονος σημασίας ὠρισμένα πράγματα καί βεβαίως ὁ κ. Φειδᾶς δέν εἶπεν ὅτι ἡ πρότασις εἶναι διὰ τόν κάλαθον τῶν ἀχρήστων, ἀλλ' ὅτι θεωρεῖ περιττήν τήν προσθή-

κην. Ἄς ἀναγνώσωμεν ἐκ νέου τὴν νέαν μορφήν τοῦ κειμένου: «Ὁ καθορισμός τοῦ πεδίου τῶν ἀρμοδιοτήτων δέν θά ἔδει ἐπ' οὐδενί νά παρεμβαίνει εἰς τὴν ἐπαρχιακὴν δικαιοδοσίαν ἐκάστου Ἐπισκόπου καί νά περιορίζῃ τὰ δικαιώματα *τῆς Ἐκκλησίας του*, συμπεριλαμβανομένων καί τῶν σχέσεων *αὐτῆς* μετὰ τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν, τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, τῆς κοινωνίας τῶν πολιτῶν...». Αὕτη εἶναι ἡ πρότασίς μου, διότι θεωρῶ πολὺ σημαντικόν καί διὰ τὴν ἰδικήν μου Ἐκκλησίαν, ἡ συνέλευσις νά μὴν ἐμποδίσῃ τὴν ἐπικοινωνίαν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως μέσῳ, ἐπὶ παραδείγματι, τοῦ ἁγίου Γαλλίας, ὡς ἐκπροσώπου του. Ἀλλά τονίζω καί πάλιν, ὅχι τὰ δικαιώματα τοῦ ἐπισκόπου, πρᾶγμα τό ὅποῖον θεωρῶ ἐπικίνδυνον, ἀλλὰ τῆς Ἐκκλησίας του μετὰ τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν κ.λπ. Τώρα, ὡς πρὸς τό τέλος τῆς παραγράφου, ὅπου λέγεται: «Ἐκαστος ἐπίσκοπος εἰς τό ἀρχιερατικόν του ἔργον παραμένει ὑπόλογος εἰς τὴν τοπικὴν του Ἐκκλησίαν», ἔχει ἤδη λεχθῇ καί νομίζω ὅτι οὐδέν προσθέτει. Ἀπλῶς ἐπαναλαμβάνει ὅ,τι ἐλέχθη ὡς βασικά ἀρχαί εἰς τό ἐγκριθέν περὶ Διασπορᾶς κείμενον καί ἀναλύεται ἐδῶ.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Παρίων: Δυνάμεθα νά ἀπαλειψώμεν τὴν φράσιν ταύτην. Δεχόμεθα μεθ' ἱκανοποιήσεως καί εὐγνωμοσύνης τὴν πρότασίν σας, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἰς τό ἄρθρον 5 § 2 εἰς τό δεύτερον ἐδάφιον: «Ἐπὶ εἰδικῶν, ~~ἐν τούτοις~~, γλωσσικῶν, ἐκπαιδευτικῶν ἢ καί ποιμαντικῶν ζητημάτων ἐθνικῆς τινος διασπορᾶς ἡ Ἐπισκοπικὴ Συνέλευσις δύναται νά συνεργάζεται καὶ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας-μητρός τῆς συγκεκριμένης ἐθνικῆς διασπορᾶς, ὥστε ἡ ποικιλία τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων νά ἐπιβεβαιοῖ τὴν ἐνότητα τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς πίστεως καί τὸν σύνδεσμον τῆς ἀγάπης». Ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας προτείνει νά ἀπαλειφθῇ τό «ἐν τούτοις». Ἡ λέξις εἰσάγει μίαν ἀντίθεσιν. Χρειάζεται νά ἀπαλειφθῇ;

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: Τό πρῶτον ἐδάφιον σημαίνει ὅτι ἐκάστη Ἐκκλησία δύναται νά ἀναθέτῃ τὴν ἐκπροσώπησιν αὐτῆς εἰς τὸν ἰδικόν της ἐπίσκοπον. Ἐν τούτοις, ἐπὶ εἰδικῶν θεμάτων, ἡ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις δύναται νά ἐπικοινωνῇ καί μέ τὴν Ἐκκλησίαν-μητέρα. Ὅχι ὁ ἐπίσκοπος, ἀλλὰ ἡ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις. Ἄν καί δέν θίγονται τὰ δικαιώματα μιᾶς Ἐκκλησίας νά ἐκπροσωπῇται διὰ τοῦ ἐπιτοπίου ἐπισκόπου της, ἐν τούτοις ἡ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις, ἐπὶ εἰδικῶν θεμάτων, δύναται...

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ φράσις εἶχε νόημα, ὅταν ὑπῆρχε τό τέλος τοῦ προηγουμένου ἐδαφίου: «Ἐκαστος ἐπίσκοπος εἰς τό ἀρχιερατικόν του ἔργον παραμένει ὑπόλογος εἰς τὴν τοπικὴν του Ἐκκλησίαν», τό ὅποῖον ἀπηλείψαμεν. Νομίζω ὅτι τώρα τό «ἐν τούτοις» δέν ἔχει νόημα καί πρέπει νά ἀπαλειφθῇ.

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανία καὶ Μ. Βρεταννία κ. Μάρκος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 5 § 2 δεύτερον ἐδάφιον. Καί μέ τό «ἐν τούτοις» καί χωρίς αὐτό, ἡ φράσις δέν εἶναι κατανοητή. Περί ποίας συνεργασίας πρόκειται; Ἐάν ὁ ἐπίσκοπος τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης Ἐκκλησίας εἶναι μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ἡ συνέλευσις δύναται νά ἀπευθύνεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν-μητέρα μόνον μέσῳ τοῦ ἐπισκόπου αὐτῆς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Θεωρῶ τό ἄρθρον σημαντικόν, διότι παρέχει τό δικαίωμα εἰς τὰς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις νά ἐπικοινωνοῦν καί αὐταὶ μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν-μητέρων ἐκ παραλλήλου πρὸς τόν ἐπίσκοπον. Δηλαδή, ἐάν ἡ συνέλευσις, ὡς σῶμα, θέλει νά εἴπῃ κάτι, ἐπὶ παραδείγματι, εἰς τόν Πατριάρχην Μόσχας, δύναται νά τό πράξῃ. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου δίδεται ὑπόστασις εἰς τὴν συνέλευσιν.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι δέν εἶναι ὀρθόν νά γίνεται λόγος εἰς τόν κανονισμόν περὶ ἐθνικῆς διασποράς, διότι ὁ ἀπώτερος στόχος τῶν συνελεύσεων εἶναι ἡ κατάργησις τῶν ἐθνικῶν διασπορῶν καί ἡ δημιουργία νέου σχήματος. Ἡ παράγραφος ἀναφέρει: «... ποιμαντικῶν ζητημάτων ἐθνικῆς τινος διασποράς ἡ Ἐπισκοπικὴ Συνέλευσις δύναται νά συνεργάζεται μετὰ τῆς Ἐκκλησίας-μητρὸς τῆς συγκεκριμένης ἐθνικῆς διασποράς, Προτείνω νά ἀπαλειφθῇ ἡ λέξις «ἐθνικῆς» καί νά εἴπωμεν ἀπλῶς «διασποράς τινός μετὰ τῆς Ἐκκλησίας-μητρὸς τῆς συγκεκριμένης αὐτῆς διασποράς...»

Ο Σεβ. Πρόεδρος: «... μετὰ τῆς Ἐκκλησίας-μητρὸς ἐνός συγκεκριμένου ἐπισκόπου» εἶναι ἀκόμη καλλίτερον.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ λέξις «ἐθνικῆς διασποράς» ἀναφέρεται δὶς εἰς τὴν ἐν λόγω παράγραφον.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Ὀλτενίας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐάν ὁμιλῶμεν περὶ Ἐκκλησίας-μητρὸς, πρόκειται περὶ ἐθνικῆς διασποράς καί δέν δυνάμεθα νά ἀπαλείψωμεν τόν ὅρον.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν ἔχουν ὅλαι αἱ Ἐκκλησίαι ἐθνικὴν διασποράν, μέ τὴν στενὴν ἔννοιαν τοῦ ὅρου, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας ἢ Ἀντιοχείας. Ἐκτός τούτου, συμφώνως καί πρὸς τὴν σημαντικὴν παρατήρησιν τοῦ ἁγίου Περιστερίου, πρέπει νά ὑπάρξῃ σταδιακὴ ἐνσωμάτωσις καί προσαρμογὴ εἰς μίαν νέαν νοοτροπίαν.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, πρὸς φραστικὴν διευκόλυνσιν προτείνω τὴν ἐξῆς διατύπωσιν: «... ποιμαντικῶν ζητημάτων συγκεκριμένης τινός διασποράς ἡ Ἐπισκοπικὴ Συνέλευσις δύναται νά συνεργάζεται μετὰ τῆς

Ἐκκλησίας-μητρός *αὐτῆς...*». Νά φύγῃ ὁ ὅρος «ἐθνικῆς».

Ὁ Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν πρέπει νά λησμονοῦμεν τήν πραγματικότητα, δηλαδή ἐάν σήμερον ὑπάρχῃ πρόβλημα διασποράς, εἶναι ἐπειδή ὑπάρχουν ἐθνικά διασπορά.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: «... συγκεκριμένης τινος Ἐκκλησίας...».

Ὁ Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, «... ποιμαντικῶν ζητημάτων Ἐκκλησίας τινός εἰς τήν διασποράν...»

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐφ' ὅσον μετέχει εἰς τήν Ἐπισκοπικὴν συνέλευσιν εὐρίσκεται εἰς τήν διασποράν. Δέν χρειάζεται νά εἴπωμεν εἰς τήν διασποράν.

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐάν εἴπωμεν «δύναται νά συνεργάζεται μετὰ τινος Ἐκκλησίας-μητρός, ἢ ὁποῖα ἐκπροσωπεῖται εἰς τήν συγκεκριμένην συνέλευσιν», λύεται τὸ πρόβλημα.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: «... μετὰ τῆς συγκεκριμένης ἢ τῆς ἀρμοδίας Ἐκκλησίας...».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἀναφέρομεν δὶς τὸν ὅρον «Ἐκκλησία». Αὐτό θέλομεν νά ἀποφύγωμεν.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, «... μετὰ τῆς Ἐκκλησίας-μητρός, ἢ ὁποῖα ἐκπροσωπεῖται εἰς τήν διασποράν...».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἀπασαί αἱ Ἐκκλησαί ἐκπροσωποῦνται εἰς τήν διασποράν. Συνεργάζεται εἰδικῶς μετὰ τῆς Ἐκκλησίας-μητρός τοῦ συγκεκριμένου ἐπίσκοπου.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: «... μετὰ τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τήν ὁποῖαν ἔχει τήν ἀναφοράν τοῦ ὁ συγκεκριμένος ἐπίσκοπος...».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: «... μετὰ τῆς Ἐκκλησίας-μητρός τοῦ ἐνδιαφερομένου ἢ τοῦ ἐν λόγῳ ἐπισκόπου...».

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐάν εἴπωμεν «ἡ Ἐπισκοπικὴ Συνέλευσις δύναται νά συνεργάζεται μετὰ τῆς Ἐκκλησίας-μητρός ἐνός ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐπὶ γλωσσικῶν...», ἀποφεύγομεν καὶ τὸν ὅρον «Ἐκκλησία», καὶ τὸ ὑπόλοιπον τῆς φράσεως παραμένει ὡς ἔχει. Προσωπικῶς, θά ἐπεθύμουν νά εἴπωμεν ὅτι τοῦτο γίνεται κατόπιν τοῦ αἰτήματος τοῦ συγκεκριμένου ἐπισκόπου, ὅχι ὅτι ἡ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις ὑποσκελίζει τὸν ἐπίσκοπον, συνάπτουσα σχέσεις μετὰ τῆς Ἐκκλησίας-μητρός ἐνός ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐπὶ διαφόρων θεμάτων, ἀλλὰ ἅς μὴν εἰσέλθωμεν εἰς τήν συζήτησιν ταύτην.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνῶ μὲ τήν διατύπωσίν σας. Ὡς

πρός τό ἕτερον θέμα, τό ὁποῖον ἐθίξατε, δέν ὑπάρχει πρόβλημα. Ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ὁμοφωνία, ἡ συνέλευσις οὐδέν θά πράξῃ ἄνευ τῆς συμφωνίας τοῦ συγκεκριμένου ἐπισκόπου. Ἄς ἀναγνώσωμεν ὅλην τήν παράγραφον, μέ τήν διατύπωσιν τοῦ Δρος Λαχάμ.

Ο Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: «Ἐπί εἰδικῶν γλωσσικῶν, ἐκπαιδευτικῶν ἢ καί ποιμαντικῶν ζητημάτων συγκεκριμένης τινός Ἐκκλησίας ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις δύναται νά συνεργάζεται μετά τῆς Ἐκκλησίας-μητρός ἐνός ἐκ τῶν μελῶν της...».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν συνεργάζεται μετά τῆς Ἐκκλησίας-μητρός ἐνός ἐκ τῶν μελῶν της, ἀλλά τοῦ συγκεκριμένου ἐπισκόπου μέλους αὐτῆς.

Ο Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: «... τά ὁποῖα ἀφοροῦν εἰς τήν συγκεκριμένην, εἰς τήν ἐν λόγῳ Ἐκκλησίαν...».

Ο Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης κ. Ἰουστίνος Ἀνθιμιάδης: «... μετά τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τοῦ ἐπισκόπου...»;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εἶναι μία καλή διέξοδος, κατά τήν γνώμην μου. Ἄς τό ἀναγνώσωμεν ἐκ νέου.

Ο Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: «Ἐπί εἰδικῶν γλωσσικῶν, ἐκπαιδευτικῶν ἢ καί ποιμαντικῶν ζητημάτων Ἐκκλησίας τινός ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις δύναται νά συνεργάζεται καί μετά τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τοῦ ἐνδιαφερομένου ἐπισκόπου...».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: «... μετά τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τῆς ἐν λόγῳ Ἐκκλησίας...».

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Ἐτσιόμως, ἐκτός τοῦ ὅρου «ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς», ἔχομεν δῖς καί τόν ὅρον «Ἐκκλησία». Μήπως νά ἀπαλείψωμεν τόν ὅρον «Ἐκκλησίας τινός» εἰς τήν ἀρχήν τῆς φράσεως;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὅχι, διότι πρόκειται περὶ θεμάτων, τά ὁποῖα ἀφοροῦν εἰς μίαν συγκεκριμένην Ἐκκλησίαν.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι τό θέμα ἀφορᾷ εἰς ἓν τμήμα τῆς διασπορᾶς, μήπως νά εἴπωμεν, «ζητημάτων **τμήματος τῆς διασπορᾶς** ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις δύναται νά συνεργάζεται καί μετά τῆς Ἐκκλησίας-μητρός **τοῦ συγκεκριμένου τμήματος**».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὁ ὅρος «τμήμα» δέν εἶναι ἐκκλησιαστικός. Δέν ἔχομεν τμήματα, ἀλλά Ἐκκλησίας.

Ο Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης κ. Ἰουστίνος Ἀνθιμιάδης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μήπως διευκολύνει ἐάν εἴπωμεν: «... ζητημάτων τῆς περιοχῆς ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις... μετά τῆς Ἐκκλησίας-μητρός τῆς συγκεκριμένης διασπορᾶς».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Όχι μιᾶς συγκεκριμένης διασποράς. Πρόκειται δι' ἓν τμήμα τῆς διασποράς, ὡς εἶπεν ὁ ἅγιος Πάφου. Νομίζω ὅτι πρέπει νά περατώσωμεν τήν συζήτησιν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου, διότι δέν πρόκειται περί θέματος οὐσίας, ἀλλά διατυπώσεως. Ἄς ἐπαναλάβωμεν τήν διατύπωσιν.

Ο Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαράς: «Ἐπί εἰδικῶν γλωσσικῶν, ἐκπαιδευτικῶν ἢ καί ποιμαντικῶν ζητημάτων Ἐκκλησίας τινός ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις δύναται νά συνεργάζεται καί μετά τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τῆς ἐν λόγῳ Ἐκκλησίας, ὥστε ἡ ποικιλία τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων νά ἐπιβεβαιωθῇ τήν ἐνότητα τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τήν κοινωνίαν τῆς πίστεως καί τόν σύνδεσμον τῆς ἀγάπης».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐχετε ἀντίρρησην κύριε Λαχάμ;

Ο Ἐλλογμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Όχι, ἀντιθέτως, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ διπλῇ χρῆσις τοῦ ὅρου «Ἐκκλησία» δέν μέ ἐνοχλεῖ, διότι καθιστᾷ σαφεστέραν τήν διατύπωσιν, δηλαδή ἐπὶ ἐκπαιδευτικῶν καί λοιπῶν ζητημάτων μιᾶς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐκπροσωπεῖται εἰς τήν διασποράν, ἡ συνέλευσις δύναται νά συνεργασθῇ μετά τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τῆς συγκεκριμένης αὐτῆς Ἐκκλησίας. Δέχομαι τήν διατύπωσιν, ὡς ἀνεγνώσθη.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπομένως, τό ἀποδεχόμεθα, διότι δέν ἔχομεν δυστυχῶς πολὺ χρόνον. Φοβοῦμαι ὅτι θά χρειασθῇ καί νυκτερινή συνεδρία διὰ νά περατώσωμεν τό ἔργον μας, ἐπειδὴ ὠρισμένοι ἀντιπρόσωποι ἀναχωροῦν αὐριον τό πρωί. Προχωροῦμεν εἰς τήν ἐξέτασιν τοῦ ἀρθροῦ 6. Ὑπάρχουν ἐπ' αὐτοῦ παρατηρήσεις;

Ο Ἐλλογμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τό ἀρθρον 6 § 2, «... τῶν τοπικῶν κοινοτήτων τῆς περιοχῆς...», δέν εἶναι σαφές περί ποίων κοινοτήτων πρόκειται. Ἐγώ καταλαβαίνω ὅτι πρόκειται περί παρα-ορθόδοξων κοινοτήτων, δηλαδή διά τὰς ὁποίας δέν γνωρίζομεν κατά πόσον εἶναι ὀρθόδοξοι.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Μήπως ὁ Καθηγ. κ. Φειδᾶς δύναται νά μᾶς εἴπῃ τί ἐννοεῖ τό κείμενον;

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐννοεῖ παρασυνάγοντας, ἀπεσχισμένους καθ' οἷονδῆποτε τρόπον, καταδικασμένους ἢ μή, ἐνισταμένους, οἱ ὅποιοι, λόγῳ τῆς ὑπαρχούσης εἰς τήν διασποράν ἐλευθερίας κάνουν ὅ,τι θέλουν. Τό κείμενον δέν τὰς χαρακτηρίζει ρητῶς, ἀλλά συνάγεται ὅτι πρόκειται περί κοινοτήτων, αἱ ὁποῖαι δέν εὐρίσκονται εἰς κοινωνίαν μετά τῶν Ὁρθόδοξων αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Ἀπορῶ διατί ὁ Καθηγ. κ. Δημητρώφ δέν κατανοεῖ τό νόημα τῆς φράσεως.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Παρακαλῶ, μή προσωποποιεῖτε τό θέμα, διότι οὔτε ἐγώ τό καταλαβαίνω.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ἐφ' ὅσον λέγεται ὅτι αἱ τοπικαὶ αὗται κοινότητες δέν ἔχουν ἀναφοράν εἰς τὰς αὐτοκεφάλους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας, ἐννοεῖται ὅτι δέν εἶναι ὁρθόδοξοι.

Επικρατεῖ ὁποῖα τις ἔντασις εἰς τήν συνομιλίαν μεταξύ τοῦ Προέδρου καί τοῦ Καθηγ. κ. Φειδᾶ.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἑμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, πολλάκις ἀντιμετωπίζομεν κοινότητα, αἱ ὁποῖαι φέρουν τό ὄνομα ὁρθόδοξοι, ἀλλά εἰς οὐδεμίαν ἀνήκουν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Διά τοῦτο λέγεται ὅτι ἡ συνέλευσις ἐξετάζει τό **κανονικόν καθεστώς** τῶν κοινοτήτων, αἱ ὁποῖαι δέν ἔχουν τήν ἀναφοράν αὐτῶν εἰς τὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας. Δέν τὰς χαρακτηρίζει εὐθέως ὡς μή κανονικάς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Κατανοῶ τώρα τί ἐννοεῖ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, νομίζω ὅτι πρέπει νά διευκρινηθῇ ὅτι δέν πρόκειται περὶ κοσμικῶν κοινοτήτων, ἀλλά θρησκευτικῶν. Δεύτερον καί σημαντικώτερον, ἡ κανονικότης τῶν διαφορῶν ομάδων δέν εἶναι θέμα τῆς συνελεύσεως, ἀλλά τῶν αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι καθορίζουν ποῖα εἶναι ὁρθόδοξοι καί ποῖα ὄχι. Ἡ συνέλευσις θά τὰς συμπεριλάβῃ, ἐάν εἶναι ὁρθόδοξοι, ἀλλά δέν ἀποφασίζει ἡ ἰδίᾳ περὶ τῆς κανονικότητος αὐτῶν. Ἐάν, ἐπὶ παραδείγματι, τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον δέν ἀναγνωρίζει μίαν κοινότητα ὡς κανονικήν, δέν δύναται ἡ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις νά τήν ἀναγνωρίσῃ ὡς κανονική καί νά τήν συμπεριλάβῃ μεταξύ τῶν μελῶν τῆς.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἑμμανουήλ: Ἐπιτρέψατέ μοι νά ἀναφέρω ἓν συγκεκριμένον παράδειγμα, ἐκ τῆς ἐμπειρίας μας εἰς τήν Γαλλίαν. Εἷς ρωμαιοκαθολικὸς ἐπίσκοπος μᾶς ἐνημερώνει ὅτι εἰς τήν πόλιν Nimes ὑπάρχει μία ἐνορία ἐπωνομαζομένη «Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς καί τῆς Ἀντιοχείας» καί ἐρωτᾷ, ἐάν εἶναι κανονική. Ἡ συνέλευσις τῶν ὁρθοδόξων ἐπισκόπων Γαλλίας ὀφείλει νά ἀπαντήσῃ, λέγουσα ὅτι ἡ ἐν λόγω ἐνορία δέν τελεῖ ἐν κοινωνίᾳ καί δέν εἶναι γνωστή εἰς τοὺς κόλπους τῶν ἁγιωτάτων Ὁρθοδόξων αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Τοῦτο εἶναι τό θέμα.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Πρέπει ὅμως νά διατυπωθῇ κατ' ἄλλον τρόπον.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, πρέπει νά περιληφθῇ εἰς τόν Κανονισμόν;

Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανία καί Μ. Βρεταννία κ. Μάρκος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἴσως ἡ ἔκφρασις δέν εἶναι ὀρθή. Νομίζω ὅτι ἀντὶ «δέν ἔχουν ἀναφοράν εἰς τὰς ἁγιωτάτας αὐτοκεφάλους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας», νά εἰπώμεν «δέν εὐρίσκονται ἐν κοινωνίᾳ μετὰ τῶν ἁγιωτάτων...»

Ο Σεβ. Πρόεδρος: «Εξετάζει καί καθορίζει ποῖαι ἐκ τῶν θρησκευτικῶν ομάδων ἢ κοινοτήτων τῆς περιοχῆς εὐρίσκονται ἐν κοινωνίᾳ μετὰ τῶν ἀγιωτάτων αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν».

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Αλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ συνέλευσις δέν καθορίζει, ἀλλὰ «ἐξετάζει τό καθεστῶς τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων τῆς περιοχῆς, αἱ ὁποῖαι δέν ἔχουν ἀναφορὰν εἰς τὰς ἀγιωτάτας αὐτοκεφάλους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Βεβαίως, ἡ διατύπωσις ἐπιδέχεται πάντοτε βελτιώσεως, ἀλλὰ δέν διαθετομεν πολὺ χρόνον οὔτε πρόκειται περὶ θέματος οὐσίας. Δυνάμεθα νὰ ἀπαλείψωμεν «ποῖαι ἐκ τῶν τοπικῶν κοινοτήτων» καὶ νὰ εἰπῶμεν ἀπλῶς «ποῖοι ἐν τῇ διασπορᾷ, ἐν τῇ περιοχῇ ἐκείνῃ εὐρίσκονται ἐν κοινωνίᾳ μετὰ τῶν κανονικῶν...», διότι δέν πρόκειται μόνον περὶ κοινοτήτων, ἀλλὰ ἐνδεχομένως καὶ περὶ προσώπων, ἐνός ἱερέως ἐπὶ παραδείγματι. Ἐάν δέν δέχεσθε τὴν διατύπωσίν μου, ἀκούω ἑτέρας προτάσεις.

Ο Αἰδεσμιολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἀναφέρω τό παράδειγμα τῆς Αὐστραλίας, ὅπου ὑπάρχουν κοινότητες εὐρισκόμενες ἐν διαστάσει μέ τὴν Ὁρθόδοξον Ἀρχιεπισκοπὴν καὶ αἱ ὁποῖαι καλοῦν παλαιομερολογίτας ἱερεῖς. Αὐτό τό καθεστῶς θὰ ἐξετάσῃ ἡ Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Κατενόησα τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος, ἀλλὰ ζητῶ τὴν διατύπωσιν.

Ο Ἐλλογμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δυνάμεθα νὰ εἰπῶμεν, εἰς τό δεύτερον μέρος τῆς φράσεως: «... αἱ ὁποῖαι παρουσιάζονται ὡς κανονικαὶ ὀρθόδοξοι».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὅχι, δέν εἶναι αὐτό τό θέμα. Νομίζω ἡ οὐσία εἶναι νὰ διαπιστωθῇ ποῖοι ἐκ τῶν εἰς τὴν περιοχὴν εὐρισκομένων τελοῦν ἐν κοινωνίᾳ μετὰ τῶν κανονικῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν καὶ ποῖοι ὄχι. Νὰ τό εἰπῶμεν κάπως ἔτσι περιφραστικῶς;

Ο Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰουστίνος Ἀνθιμιάδης: «Εξετάζει καὶ καθορίζει τό κανονικόν καθεστῶς προβληματικῶν τοπικῶν κοινοτήτων τῆς περιοχῆς...».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Προβληματικῶν; Ὅταν λέγομεν ἐξετάζει καὶ καθορίζει τό καθεστῶς ἐκ τῶν προτέρων, δέν δυνάμεθα νὰ τὰς χαρακτηρίσωμεν ὡς προβληματικάς. Πρέπει ἐπίσης νὰ διευκρινηθῇ ὅτι πρόκειται περὶ θρησκευτικῶν καὶ ὄχι κοσμικῶν τοπικῶν κοινοτήτων.

Ο (?) «... τῶν ἀποκαλουμένων ὀρθοδόξων κοινοτήτων»;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐξετάζει καὶ καθορίζει ἐάν οἱ εὐρισκόμενοι

εἰς τὴν περιοχὴν τελοῦν ἐν κοινωνίᾳ μετὰ τῶν ἁγιωτάτων αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἢ ὄχι.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Φιλομηλίου κ. Ηλίας: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τὸ ζήτημα εἶναι ἀκριβῶς ὅπως τὸ ἔθεσαν ὁ ἅγιος Γαλλίας καὶ ὁ π. Γεώργιος Τσέτσης. Τὸ πρόβλημα δημιουργεῖται μέ κοινωνίας, ὁργανώσεις ἢ ἱερεῖς, οἱ ὅποιοι παρουσιάζονται ὡς ἀντιπρόσωποι, ὡς μέλη τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐνῶ δὲν τελοῦν ἐν κοινωνίᾳ. Νομίζω ὅτι ἡ διατύπωσις εἶναι ὀρθή ὡς ἔχει. Καλύπτει τὸ θέμα χωρὶς νὰ εἰσέλθῃ εἰς λεπτομερείας καὶ νὰ διακινδυνεύσωμεν δικαστικὰς ἐπιπτώσεις.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δηλαδή ἐξετάζει καὶ καθορίζει τὸ κανονικὸν καθεστῶς τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν ἀναφοράν; Τί ἐξετάζει καὶ καθορίζει; Δὲν ὑπάρχει κανονικὸν καθεστῶς ἐφ' ὅσον δὲν τελοῦν ἐν κοινωνίᾳ. Δὲν ὑπάρχει θέμα κανονικότητος. Διὰ τοῦτο, προτείνω νὰ εἰπώμεν ἐξετάζει ἐάν εὐρίσκονται ἐν κοινωνίᾳ ἢ ὄχι. Τὸ καθεστῶς καθορίζεται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι δὲν τελοῦν ἐν κοινωνίᾳ.

Ὁ Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος νὰ λεχθῇ ποῖον εἶναι τὸ καθεστῶς μιᾶς ὁμάδος, μιᾶς κοινωνίας. Αἱ Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις θὰ χαρακτηρίσουν, ἐάν εἶναι κανονικὸν ἢ ὄχι τὸ καθεστῶς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τί θὰ εἴπουν; Θὰ εἴπουν ὅτι δὲν εἶναι κανονικὸν τὸ καθεστῶς. Τί ἄλλο θὰ εἴπουν;

Ὁ Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Θὰ τὸ εἴπουν, ἐάν δὲν εἶναι κανονικὸν τὸ καθεστῶς, ἀλλὰ εἰς τὸν Κανονισμόν ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν θετικὴν διατύπωσιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἡ διατύπωσις παραμένει ὡς ἔχει. Δὲν δύναμαι νὰ συνεχίσω, ἐφ' ὅσον τὴν ὑπερασπίζονται τόσοι πολλοί. Ἐάν δὲν ὑπάρχουν ἄλλαι παρατηρήσεις εἰς τὸ ἄρθρον 6, προχωροῦμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἁρθροῦ 7.

Ὁ Ἑλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὅψιν κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ ἁρθροῦ 7, ὅτι εἰς τὸ ἄρθρον 4 εἶχε λεχθῇ ὅτι ἐνδέχεται τὰ μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς νὰ μὴ φέρουν τὸν βαθμὸν τοῦ ἐπισκόπου. Πρέπει νὰ ληφθῇ τοῦτο ὑπ' ὅψιν διὰ νὰ μὴ δημιουργηθῇ κανονικὸν πρόβλημα.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δύνασθε νὰ μᾶς εἴπετε πλέον συγκεκριμένως;

Ὁ Ἑλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Εἰς τὸ ἄρθρον 7 δίδεται ἡ δυνατότης ψήφου εἰς τὰ μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἐάν δὲν εἶναι ἐπίσκοποι... Ἐπὶ παραδείγματι, τὸ ἄρθρον ἀναφέρει τὸ 1/3 τῶν μελῶν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Είπομεν ότι μέλη είναι μόνον οί επίσκοποι.

Ο Έλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Εἰς τό ἄρθρον 4, λέγεται ὅτι ὁ γραμματεὺς καὶ ὁ ταμίας δύνανται νά μὴν προέρχωνται ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῶν ἐπισκόπων, ἀλλὰ δέν καθωρίσθη ἀκριβῶς ἐκεῖ ποῖα εἶναι τὰ μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι ἀλλοῦ ἔγκειται τό πρόβλημα. Ἐνδεχομένως νά μὴν ὑπάρχουν 3 ἀλλὰ μόνον 2 ἐπίσκοποι. Καὶ ὅταν λέγεται τό $\frac{1}{3}$ τῶν μελῶν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς, ὑπάρχει ἐξ ἀρχῆς πρόβλημα.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τό ἄρθρον 7 ἀναφέρει πολλές λεπτομερείας καὶ ἀμφιβάλλω ἐάν εἷς γενικός κανονισμός θά ἔδει νά ὑπεισέχεται εἰς τοιαύτας λεπτομερείας. Νομίζω ὅτι τὰ ἀναφερόμενα εἶναι θέματα ἐσωτερικοῦ Κανονισμοῦ ἐκάστης Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ἢ ὅποια θά λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰς ἰδιαιτερότητάς της. Εἰς τό πλαίσιον, τό ὅποῖον δίδεται ὑπό τῆς παρούσης Διασκέψεως, δέν θά ἔπρεπε, κατὰ τὴν γνώμην μου, νά ὑπεισέλθωμεν εἰς τόσας λεπτομερείας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνεῖτε ἐπ' αὐτοῦ;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἶναι καλλίτερον νά προβλέψωμεν τί δύναται νά συμβῇ καὶ ἐκάστη Ἐπισκοπικὴ συνέλευσις θά ἐκπονήσῃ τὸν ἰδικὸν τῆς κανονισμὸν καὶ τὸν ἰδικὸν τῆς ἐσωτερικὸν Κανονισμὸν λειτουργίας, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὑπό ἐξέτασιν κανονισμοῦ.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Θά δύναται ὁμως νά τροποποιήσῃ ὅσα λέγονται εἰς τὸν παρόντα κανονισμὸν;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, προτείνω νά ἀφήσωμεν μόνον τὴν πρώτην φράσιν τῆς § 1 τοῦ ἄρθρου 7: «Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ συνέρχεται τουλάχιστον ἅπαξ τοῦ ἔτους τῇ προσκλήσει τοῦ Προέδρου». Δέν χρειάζεται τίποτε ἄλλο. Τὰ ὑπόλοιπα θά διευθετηθοῦν ὑπό ἐκάστης συνελεύσεως εἰς τὸν ἐσωτερικὸν αὐτῆς κανονισμὸν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, πῶς βλέπετε νά μὴ καθορίσωμεν τὸν τρόπον συγκλήσεως; Συμφωνῶ ὅτι τό ἄρθρον εἶναι πολὺ λεπτομερές καὶ ἐπομένως δεσμευτικόν.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Νομίζω ὅτι πρέπει νά ἀφήσωμεν ἐλευθερίαν εἰς τὰς συνελεύσεις.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τί προτείνετε; Νομίζω ὅτι ἡ πρότασις τοῦ ἁγίου Περιστερίου εἶναι καλὴ λύσις ὡς πρὸς τὴν § 1.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὅσαι Ἐπισκοπικαὶ συνελεύσεις, ὡς αὕτη τῆς Γαλλίας, εὐρίσκονται εἰς λειτουργίαν ἐπέμειναν νά ὑπάρχουν αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τό

ἄρθρον 7 ἐγγυήσεις, διότι ἐνδέχεται εἰς πρόεδρος νά μή συγκαλέσῃ ποτέ τήν Ἐκτελεστικήν Ἐπιτροπήν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Λέγομεν ὅμως ὅτι θά τήν συγκαλή τουλάχιστον ἅπαξ τοῦ ἔτους.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Τό $\frac{1}{3}$ ἀποτελεῖ ἐγγυήσιν ὅτι καί τά μέλη τῆς συνελεύσεως δύνανται νά ζητήσουν τήν σύγκλησιν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν ὅμως τά μέλη εἶναι μόνον δύο ἐπίσκοποι;

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Δέν θά ἔχουν Ἐκτελεστικήν Ἐπιτροπήν. Ὅταν εἶναι μόνον δύο μέλη δέν θά λειτουργήσουν ὡς συνέλευσις. Ἐάν ὅμως εἶναι πολλοί, δέν θά ἔχουν τό δικαίωμα νά ζητήσουν τήν σύγκλησιν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς; Εἰς κανονισμός πρέπει νά παρέχῃ τās ἐγγυήσεις ταύτας.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Κατά τά λεγόμενα ὅμως εἰς τόν Κανονισμόν, εἶναι ὑποχρεωτικόν νά λειτουργήσουν. Τό σχέδιον Κανονισμοῦ ἔλαβεν ὡς πρότυπον τήν Γαλλίαν ἢ τήν Ἀμερικὴν καί δέν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν περιπτώσεις, ὅπου τά προβλεπόμενα εἰς τό ἄρθρον δέν δύναται νά ἐφαρμοσθοῦν. Τοῦτο εἶναι τό νόημα τῆς ἐκπονήσεως εἰδικῶν Κανονισμῶν, ἀναλόγως πρός τās ἀνάγκας τῶν περιοχῶν. Ἐδῶ ὅμως πρόκειται περί γενικοῦ Κανονισμοῦ, ὁ ὁποῖος πρέπει νά καλύπτῃ ὅλας τās περιπτώσεις. Λοιπόν, προτείνω εἰς τήν § 2: «Ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή συνέρχεται (~~μία φοράν ἀνά τρίμηνον καί~~) ὁσάκις ἤθελε τοῦτο κριθῇ ἀναγκαῖον, τῇ προσκλήσει τοῦ Προέδρου (ἢ τῇ γραπτῇ καί ἠτιολογημένῃ αἰτήσῃ τοῦ ^{1/3} τῶν μελῶν αὐτῆς)». Νομίζω ὅτι πρέπει νά ἀπαλειφθοῦν αἱ λεπτομέρειαι καί νά ἰσχύσουν εἰς τόν εἰδικόν Κανονισμόν ἐκάστης συνελεύσεως. Ἄς ἀφιερῶσωμεν ἀκόμη ὀλίγον χρόνον, διά νά κλείσωμεν τό ἄρθρον ἔάν εἶναι δυνατόν. Εἰς τήν § 3: «Αἱ προσκλήσεις διά τήν σύγκλησιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, ἔάν δέν συντρέχουν ἐξαιρετικοί λόγοι, ἀποστέλλονται πρό δύο μηνῶν...» κ.λπ. Νομίζω ὅτι εἶναι πολύ λεπτομερές.

Ο Ἐλλογμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μέ ὅλον τόν σεβασμόν πρός τό πρόσωπόν σας, ἐδῶ ὑπάρχει κείμενον, τό ὁποῖον ἔχουν ἐκπονήσει εἰδικοί κανονολόγοι καί νομικοί. Τώρα, μόνον μέ τήν πρότασιν τοῦ ἁγίου Περιστερίου θέλετε νά διαγράψετε ὅλον τό ἄρθρον. Ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας διαφωνεῖ μέ τήν διαδικασίαν ταύτην.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ διά τόν ἐκφρασθέντα πρός τό πρόσωπόν μου σεβασμόν, ἀλλά πρέπει νά σᾶς ἀπαντήσω καί ἐγώ μετά σεβασμοῦ ὅτι ἀγνοεῖτε τήν ἀποστολήν τῆς παρούσης Διασκέψεως, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἐγκρισίς κειμένων καί ὅχι ἡ ἄνευ προϋποθέσεων ἀποδοχή αὐτῶν. Εἶναι ἀδύνατον νά ἐπιτρέψῃ ἡ ἔδρα τόν περι-

ορισμόν εἰς τὰς ἀποφάσεις μας, ἐκ τοῦ γεγονότος καὶ μόνον ὅτι τὸ κείμενον τοῦτο ἐνεκρίθη ὑπὸ ἐγκρίτων κανονολόγων. Διαφωνῶ μὲ τὴν ἀποψίν σας, ὅτι πρέπει νὰ παραλάβωμεν τὸ κείμενον ὡς ἔχει ἐπειδὴ τὸ ἐνέκριναν κανονολόγοι.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Δέν ἐζητήσατε ὁμῶς τὴν γνώμην τῶν Ἀντιπροσωπιῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀκούσατε μόνον τὴν γνώμην τοῦ ἁγίου Περιστερίου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Οὐδεμία ἀπόφασις ἐλήφθη εἰσέτι. Πρότασιν κάνω. Θέλετε νὰ διαγράψωμεν τὸ ἄρθρον ἢ ὄχι; Ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας θέλει νὰ ἀσκήσῃ βέτο ἐπ' αὐτοῦ; Διότι εἶπατε ὅτι δέν τὸ δέχεσθε.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Ὁχι. Ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία δέχεται τὸ κείμενον ὡς ἔχει.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δηλαδή, ἐάν τροποποιηθῇ δέν τὸ δέχεται; Παρακαλῶ νὰ ἀπαντήσετε, διότι ἡ διαδικασία μοῦ ἐπιβάλλει νὰ διαπιστώσω εἰς ποῖον βαθμόν δυνάμεθα νὰ ὁμοφωνήσωμεν. Ἐάν ἡ ἀπάντησίς σας εἶναι ὅτι ἡ Ἐκκλησία Βουλγαρίας δέν δέχεται τὸ κείμενον ἐάν τροποποιηθῇ, ἔχομεν ἀδιέξοδον.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Δέν εἶπα κάτι τέτοιο, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε. Εἴμεθα πρόθυμοι νὰ συζητήσωμεν τὸ κείμενον, ἀλλὰ νομίζω δέν εἶναι ὀρθόν νὰ διαγράψωμεν κείμενα βάσει μιᾶς γενομένης προτάσεως, ἄνευ συζητήσεως καὶ τῆς συμφώνου γνώμης τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἀδικεῖτε τὸν πρόεδρον. Ἐργαζόμεθα ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας καὶ νομίζω ὅτι δέν δικαιούσθε νὰ εἴπητε ὅτι ὁ πρόεδρος δέν ἐλάμβανεν ὑπ' ὄψιν τὴν βούλησιν τῶν Ἐκκλησιῶν. Τὸ ἀντίθετον ἰσχύει καὶ λυποῦμαι πολὺ, ἐάν δέν τὸ ἀναγνωρίζετε.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Τὸ ἀναγνωρίζω.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν τὸ ἀναγνωρίζετε, ὅταν λέγετε ὅτι διέγραψα τὸ κείμενον, κάτι τὸ ὁποῖον δέν ἔκανα. Γεγονός εἶναι ὅτι τὸ ἐν λόγῳ κείμενον οὔτε δόγμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι, οὔτε θέσφατον. Ἐκτός τούτου, ἔχομεν ἐπιφέρει πολλές τροποποιήσεις. Διατί κωλύομεθα νὰ τροποποιήσωμεν τὸ συγκεκριμένον ἄρθρον; Ἐάν ὡς Ἐκκλησία ἐπιμένετε νὰ μὴ τροποποιηθῇ, δύνασθε νὰ ἀσκήσετε ἀρνησικυρίαν. Πῶς εἶναι δυνατόν εἰς τὴν παροῦσαν Διάσκεψιν νὰ ἔχωμεν λύσει σοβαρώτατα προβλήματα ἐν ὁμοφωνίᾳ καὶ τώρα νὰ προσκρούομεν εἰς τὴν ἀπάλειψιν ἑνὸς σημείου ἄνευ ἰδιαίτερης σημασίας;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Φιλομηλίου κ. Ἡλίας: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, καὶ ἐγὼ νομίζω ὅτι τὸ ἄρθρον εἰσέρχεται εἰς πολλές λεπτομερείας, αἱ ὁποῖαι δύνανται νὰ ἰσχύουν εἰς μίαν περιοχὴν, ἀλλὰ ὄχι ἢ μίαν ἄλλην. Νομίζω ἐπίσης ὅτι τὸ ἄρθρον τοῦτο ἐντάσσεται

καλλίτερον εἰς τὰ πλαίσια τοῦ εἰδικοῦ κανονισμοῦ μιᾶς περιοχῆς. Δυνάμεθα ἴσως νά λύσωμεν τό πρόβλημα μέ τήν διατήρησιν τῆς πρώτης φράσεως τοῦ ἄρθρου 7 § 1, τὰ δέ ὑπόλοιπα νά σταλοῦν εἰς τὰς περιοχάς ὡς εἰσηγήσεις, πρὸς βοήθειαν διὰ τήν ἐκπόνησιν τοῦ κανονισμοῦ ἐσωτερικῆς λειτουργίας ἐκάστης περιοχῆς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν εἶμαι βέβαιος ἐάν ἡ πρότασίς σας δέν προσκρούει εἰς τό βέτο τῆς Ἐκκλησίας Βουλγαρίας, ἡ ὁποία ἐδήλωσεν ὅτι δέν θέλει τήν τροποποίησιν τοῦ κειμένου.

Ὁ Ἑλλογμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, εἶναι ἡ πρότασίς μας, σᾶς παρακαλῶ πολύ. Οὐδέποτε ἐχρησιμοποίησα τόν ὅρον «βέτο».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν τό εἶπατε, ἀλλά εἶπατε ὅτι δέν τό δέχεται ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας.

Ὁ Ἑλλογμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Εἶπον ὅτι ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία δέν δέχεται τήν τροποποίησιν ἄνευ προηγουμένης συζητήσεως εἰς τήν ὀλομέλειαν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Καί ἐδῶ τί κάνομεν; Δέν κάνομεν συζήτησιν εἰς τήν ὀλομέλειαν; Πρέπει νά διακόψωμεν διὰ τό δεῖπνον καί νά ἐπανέλθωμεν, δι' ὅσον χρόνον χρειασθῇ.

Λύεται ἡ συνεδρία.

Πέμπτη, 11^η Ιουνίου 2009

Βραδινή Συνεδρία

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Αγαπητοί αδελφοί, συνεχίζομεν τήν συζήτησιν τοῦ κειμένου τοῦ Κανονισμοῦ, τό ὅποϊον πρέπει νά ἐγκρίνωμεν, εἰ δυνατόν ἀπόψε, διότι οἱ ἀρχηγοί ὠρισμένων Ἀντιπροσωπιῶν ἀναχωροῦν αὐριον καί πρέπει νά τό ὑπογράψουν πρὶν ἀπό τήν ἀναχώρησίν των. Εὐρισκόμεθα εἰς τήν ἐξέτασιν τοῦ ἀρθρου 7. Παρακαλῶ νά ἔχωμεν τήν τελικήν ἐπ' αὐτοῦ ἀπόφασιν, διότι ὑπῆρξεν ἀμφισβήτησις ἐάν καί τί θά πρέπει νά παραμείνη εἰς τήν διατύπωσιν τοῦ ἐν λόγω ἀρθρου. Πρὸς ἐπίσπευσιν τῆς διαδικασίας, ἐκάστη πρότασις θά τίθεται ἀμέσως εἰς ψηφοφορίαν. Ἐάν δέν γίνεται ἀποδεκτὴ ὑπὸ πάντων, θά ἀπορρίπτεται καί θά προχωρῶμεν εἰς ἑτέραν πρότασιν. Δέν ἐνθυμοῦμαι ποία ἦτο ἡ τελευταία γενομένη πρότασις. Ἡ § 1 τοῦ ἀρθρου 7 ἔχει περικοπεῖ ὡς ἑξῆς: «Ἡ Ἐπισκοπικὴ Συνέλευσις συνέρχεται τουλάχιστον ἅπαξ τοῦ ἔτους, τῇ προσκλήσει τοῦ Προέδρου». Νομίζω ὅτι ἡ ἐπ' αὐτοῦ διαδικασία ἔχει ὁλοκληρωθῇ. Εἰς τήν § 2 τοῦ ἀρθρου 7: «Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ συνέρχεται μίαν φοράν ἀνά τρίμηνον καί ὁσάκις ἤθελε τοῦτο κριθῇ ἀναγκαῖον, τῇ προσκλήσει τοῦ Προέδρου». Ὑπῆρξε πρότασις νά ἀπαλειφθῇ ἡ συνέχεια, «ἢ τῇ γραπτῇ καί ἡτιολογημένῃ αἰτήσῃ τοῦ 1/3 τῶν μελῶν αὐτῆς», λόγω τῆς υπάρξεως περιοχῶν, αἱ ὁποῖαι δέν ἔχουν ἀρκετά μέλη. Θέτω τήν πρότασιν ἀπαλείψεως εἰς ψηφοφορίαν. Παρακαλῶ, ὅχι οἱ σύμβουλοι, ἀλλὰ μόνον τὰ μέλη τῶν Ἀντιπροσωπιῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι ὑπὲρ τῆς ἀπαλείψεως, νά ὑψώσουν τὰς χεῖρας των.

Ο Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: 7 ὑπὲρ τῆς διαγραφῆς.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μήπως νά ἐρωτηθοῦν καί ποῖοι ἀπέχουν;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δέν ἔχομεν τοιοῦτον *Κανονισμόν*. Ἀπλῶς θέλω νά ἴδω τό πνεῦμα τοῦ σώματος. Ποῖοι εἶναι κατὰ τῆς διαγραφῆς, δηλαδή ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς § 2 ὡς ἔχει; Ψηφίζουν ὅχι μόνον οἱ πρόεδροι, ἀλλὰ καί τὰ μέλη τῶν Ἀντιπροσωπιῶν.

Ο Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: 9 ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπομένως, ἡ διατύπωσις τῆς § 2 παραμένει ὡς ἔχει. Εἰς τήν § 3 ὑπάρχει πρότασις τροποποιήσεως; Δέν ὑπάρχει, ἄρα παραμένει ὡς ἔχει. Εἰς τήν § 4 ὑπάρχει πρότασις τροποποιήσεως; Δέν ὑπάρχει, ἄρα παραμένει ὡς ἔχει. Εἰς τό ἀρθρον 8, ὑπάρχουν προτάσεις τροποποιήσεως;

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Όλτενίας κ. Είρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, προτείνω, ἀντὶ «... διὰ τῆς παρουσίας μετὰ τοῦ Προέδρου...», νὰ εἰπώμεν «... συμπεριλαμβανομένου τοῦ Προέδρου...», ὅρον περισσότερον νομικόν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Πόσοι εἶναι ὑπὲρ τῆς προτάσεως; Κανείς;

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω δέν κατενόησαν τὴν πρότασιν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπαναλαμβάνω, θέλετε νὰ ἀλλάξητε τὸ «... μετὰ τοῦ Προέδρου», καὶ νὰ εἴπητε «... συμπεριλαμβανομένου τοῦ Προέδρου».

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Εἰς τὸ γαλλικόν κείμενον, ἡ διατύπωσις εἶναι κάπως διαφοροετική.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Σεῖς εἴσθε ἐλληνομαθῆς. Τὸ ἐλληνικόν κείμενον σὰς ἱκανοποιεῖ;

Ο Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δύναται νὰ καλυφθῇ τὸ αἶτημα τοῦ ἁγίου Καμπινεάνου, ἂν ἀλλάξωμεν ὀλίγον τῆς ροῇ τῆς φράσεως, ὡς ἐξῆς: «Ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπὴ εὐρίσκεται ἐν ἀπαρτίᾳ διὰ τῆς παρουσίας τῶν $\frac{2}{3}$ τῶν μελῶν αὐτῆς, ἡ δέ Συνέλευσις διὰ τῆς παρουσίας τῆς ἀπολύτου πλειονοψηφίας τῶν μελῶν αὐτῆς συμπεριλαμβανομένου τοῦ προέδρου».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Σὰς ἱκανοποιεῖ ἡ τροποποίησις;

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Καμπινεάνου κ. Κυπριανός: Μάλιστα, εἶναι περισσότερον σαφές.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τί ψηφίζει ἡ ὁλομέλεια; Ναί. Ἄρα γίνεται δεκτὴ ἡ τροποποίησις. Προχωροῦμεν εἰς τὸ ἀρθρον 9. Ὑπάρχουν ἐπ' αὐτοῦ παρατηρήσεις; Ὁχι. Προχωροῦμεν εἰς τὸ ἀρθρον 10. Ὑπάρχουν ἐπ' αὐτοῦ παρατηρήσεις;

Ο Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τὸ ἀρθρον 10, ἐφ' ὅσον ἐλάβομεν ὑπ' ὄψιν τὴν ἀρχὴν τῆς ὁμοφωνίας, προτείνω τὴν ἐξῆς σύντομον διατύπωσιν: «Αἱ ἀποφάσεις τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως λαμβάνονται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁμοφωνίας».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνεῖ ἡ ὁλομέλεια; Ἄς ἐπαναλάβωμεν τὴν διατύπωσιν.

Ο Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαράς: «Αἱ ἀποφάσεις τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως λαμβάνονται καθ' ὁμοφωνίαν».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὑπάρχουν ἕτεραι παρατηρήσεις εἰς τὸ ἀρθρον 10; Ὁχι. Ἄρα ψηφίζεται. Εἰς τὸ ἀρθρον 11; Τίποτε. Εἰς τὸ ἀρθρον 12;

Ο Ἐλλογμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι

πρέπει νά τροποποιήσωμεν ὀλίγον τήν διατύπωσιν τοῦ ἄρθρου **12** ὡς ἐξῆς: «Ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις δύναται νά συντάξῃ τόν ἴδιον αὐτῆς Ἑσωτερικόν Κανονισμόν πρὸς συμπλήρωσιν **καί προσαρμογήν** τῶν ἀνωτέρω διατάξεων συμφώνως πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς Περιοχῆς καί ἐν σεβασμῷ πρὸς τό κανονικόν δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», διότι διατάξεις τινές δέν δύνανται νά ἐφαρμοσθοῦν πλήρως ὑπὸ πασῶν τῶν Συνελεύσεων.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνεῖ ἡ ὁλομέλεια; Μάλιστα. Εὐχαριστῶ. Ἐνεκρίθη λοιπόν ὁ Κανονισμός μετὰ τῶν γενομένων τροποποιήσεων καί θά σταλῇ τώρα εἰς τήν Γραμματείαν πρὸς διόρθωσιν, ὥστε νά εἶναι ἕτοιμον τό κείμενον πρὸς ὑπογραφήν.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Τερεμίας: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐκκρεμεῖ εἰσέτι ἡ πρότασις τοῦ Καθηγ. κ. Γιαγκου.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Νά τεθῇ εἰς ψηφοφορίαν. Παρακαλῶ τόν Καθηγ. κ. Γιαγκου νά ἀναγνώσῃ τήν πρότασίν του.

Ο Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιαγκου: Εὐχαριστῶ, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε: «Σύστασις νέας, κατάτμησις ἢ κατάργησις ὑφισταμένης Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως ἢ συγχώνευσις δύο ἢ περισσότερων τοιούτων γίνεται μετ' ἀπόφασιν τῆς Συνάξεως τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν κατόπιν αἰτήσεως Ἐκκλησίας τινός ἢ τοῦ Προέδρου Ἐπισκοπικῆς τινος Συνελεύσεως πρὸς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: 12 ναί. Κανένα ὄχι. Ἄρα ψηφίζεται καί προστίθεται εἰς τόν Κανονισμόν ὡς ἄρθρον **13**. Ἐπομένως ἔχει ὁλοκληρωθῇ ἡ ἐξέτασις τοῦ **Κανονισμοῦ**. Απομένει αὖριον τό πρῶν ἢ ἔγκρισις τοῦ Ἀνακοινωθέντος. Δέν χρειάζεται ἀπόψε νά παρατείνωμεν τήν συνεδρίαν. Εὐχαριστῶ.

Λύεται ἡ συνεδρία.

Παρασκευή, 12^η Ιουνίου 2009

Πρωινή Συνεδρία

Οἱ Ἀρχηγοί τῶν Ἀντιπροσωπιῶν ὑπογράφουν
τάς ἀποφάσεις τῆς
Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἀγαπητοί ἀδελφοί, δι' ὅλης τῆς νυκτός κοπιάσαντες, οἱ γραμματεύοντες, οἱ γραμματεῖς καί τό προσωπικόν, ὠλοκλήρωσαν τά κείμενα, τά ὅποια μόλις ὑπεγράφησαν. Εὐχαριστοῦμεν πολύ διά τόν κόπον των, τόν ἅγιον Ὑπογραμματεύοντα τῆς Ἀγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί ὅλους ὅσοι ἠργάσθησαν τήν νύκτα διά τήν ἐτοιμασίαν τῶν κειμένων τῶν ἀποφάσεων πρὸς ὑπογραφήν. Ὑπεγράφη καί τό κείμενον τοῦ γενικοῦ **Κανονισμοῦ**. Ἐκ τῶν ὑστέρων ὁμῶς διεπιστώθη ὅτι, ἐκ παραδρομῆς, μία τροποποίησις τοῦ ἀρθροῦ **11**, τήν ὁποίαν εἶχε προτείνει ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Γεωργίας καί ἡ ὁποία εἶχε γίνει ἀποδεκτή, δέν ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν εἰς τό κείμενον τῆς ἀποφάσεως. Ἡ τροποποίησις ἀφεώρα εἰς τήν § **1** τοῦ ἀρθροῦ **11**: «Μετ' ἀπόφασιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως δύναται νά συγκροτοῦνται ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς Ἐπιτροπαί Λειτουργικῶν, Ποιμαντικῶν, Οἰκονομικῶν, Ἐκπαιδευτικῶν, (Οἰκουμενικῶν καί ἄλλων θεμάτων), προεδρευόμεναι ὑφ' ἐνός ἐπισκόπου-μέλους τῆς Συνελεύσεως», καί ἦτο νά ἀπαλειφθῇ «... **Θῖκουμενικῶν** καί ἄλλων θεμάτων...». Λυποῦμαι δι' αὐτό. Ὁ μόνος τρόπος ἀντιμετωπίσεως τοῦ προβλήματος εἶναι ἡ ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπάλειψις νά μονογραφῇ ὑπὸ τοῦ Προέδρου καί τοῦ Γραμματέως. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι εἰς τά ἀντίγραφα τῆς ἀποφάσεως, τά ὅποια θά λάβετε, τό σημεῖον τοῦτο θά εἶναι διαγεγραμμένον καί θά φέρῃ τήν μονογραφὴν τοῦ Προέδρου καί τοῦ Γραμματέως.

Οὕτως ὠλοκληρώθη τό κύριον ἔργον ἡμῶν, τό ὅποιον ἦτο ἡ ἐξέτασις καί ἡ ἔγκρισις τῶν κειμένων τῆς **Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Επιτροπῆς** τῶν ἐτῶν 1990 καί 1993 ἐπὶ τῆς Ὁρθοδόξου Διασποράς, καθὼς καί τοῦ ἐκπονηθέντος ὑπὸ τοῦ **Συνεδρίου Κανονολόγων** ἐν ἔτει 1995 σχεδίου **Κανονισμοῦ** λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Ἀπομένει ἡ ἔγκρισις τοῦ Ἀνακοινωθέντος, τό ὅποιον θά δοθῇ πρὸς τόν ἔξω κόσμον διά νά γνωρίζῃ τί ἀκριβῶς ἐκάναμεν κατὰ τάς ἡμέρας ταύτας. Ἡ ὁρισθεῖσα Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ ὠλοκλήρωσε τό ἔργον της καί τό κείμενον τοῦ Ἀνακοινωθέντος θά τεθῇ ὑπ' ὄψιν τῆς ὁλομελείας πρὸς ἔγκρισιν καί θά ἀποσταλῇ ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τοῦ Προέ-

δρου. Δέν ἔχει δυστυχῶς ἀκόμη δακτυλογραφηθῇ τό τελικόν κείμενον. Θά σᾶς τό ἀναγνώσω μετά τῶν γενομένων τροποποιήσεων, αἱ ὅποια ἐτέθησαν ὑπ' ὄψιν καί τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ρωσικῆς Ἀντιπροσωπίας, Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ κ. Παρίωνος, πρό τῆς ἀναχωρήσεώς του, καί φέρουν τήν μονογραφήν του.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

(σχέδιον)

Ἡ Δ' Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις, συγκληθεῖσα ὑπό τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, τῇ συμφώνῳ γνώμῃ τῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐκφρασθεῖση κατὰ τήν ἐν Φαναρίῳ ἀπό 10^{ης} μέχρι 12^{ης} Ὀκτωβρίου 2008 Ἱεράν Σύναξιν αὐτῶν, συνῆλθεν εἰς τό ἐν Σαμπεζύ Γενεύης Ὁρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπό 6^{ης} ἕως 13^{ης} Ἰουνίου 2009.

Αἱ ἐργασίαι τῆς Διασκέψεως ἤρξαντο διά Πανορθόδοξον Θείας Λειτουργίας κατὰ τήν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, διεξήχθησαν δέ ὑπό τήν προεδρίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου, ἐκπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τῇ συνδρομῇ καί τοῦ Γραμματέως ἐπὶ τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίου. Εἰς τὰς ἐργασίας τῆς Διασκέψεως συμμετέσχον ἐκπρόσωποι πασῶν τῶν Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τῇ προσκλήσει τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου.

Οἱ Προκαθήμενοι τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀπέστειλαν χαιρετισμούς εἰς τοὺς συμμετέχοντας τῆς Διασκέψεως διά μηνυμάτων ἢ καί διά τῶν ἐκπροσώπων αὐτῶν. Τά μέλη τῆς Διασκέψεως ἀπέστειλαν τηλεγραφήματα πρὸς πάντας τοὺς Προκαθημένους τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν, ἐξαιτούμενοι τὰς προσευχὰς καί τὰς εὐλογίας αὐτῶν διά τό προκείμενον αὐτοῖς ἔργον.

Θέμα τῆς Δ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως ἦτο, συμφώνως πρὸς τήν βούλησιν τῶν Προκαθημένων καί τῶν ἀντιπροσώπων τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐκφρασθεῖσαν εἰς τό Μήνυμα τῆς ἐν Φαναρίῳ Ἱερᾶς Συνάξεως αὐτῶν (Ὀκτώβριος 2008), ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς κανονικῆς ὀργανώσεως τῆς Ὁρθοδόξου Διασποράς. Ἡ σχετικὴ ἀπόφασις περὶ τῆς ἡμερησίας διατάξεως ἐλήφθη ὑπὸ τῆς Διασκέψεως κατὰ τήν ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς.

Ἡ Διάσκεψις ἐξήτασε τὰ ὑπὸ τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς προετοιμασθέντα κείμενα εἰς τὰς ἐν Σαμπεζύ συνελεύσεις αὐτῆς, ἥτοι α) ἀπὸ 10^{ης} ἕως 17^{ης} Νοεμβρίου 1990

καί β) ἀπό 7^{ης} ἕως 13^{ης} Νοεμβρίου 1993, ὡς ἐπίσης καί τό κείμενον τοῦ ἐν Σαμπεζύ συγκληθέντος Συνεδρίου Κανονολόγων ἀπό 9^{ης} ἕως 14^{ης} Ἀπριλίου 1995. Τά κείμενα ταῦτα, εἰς τά ὁποῖα ἐγένοντο διευκρινήσεις, συμπληρώσεις, διορθώσεις καί προσθήκαι, ἐνεκρίθησαν ὁμοφώνως.

Ἡ Διάσκεψις ἐξέφρασε τήν κοινήν βούλησιν πασῶν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν διά τήν ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος τῆς κανονικῆς ὁργανώσεως τῆς Ὁρθοδόξου Διασποράς, συμφώνως πρὸς τήν ἐκκλησιολογίαν, τήν κανονικὴν παράδοσιν καί πράξιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ Διάσκεψις ἔκρινε χρήσιμον τήν ἴδρυσιν νέων Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων εἰς ὠρισμένας περιοχάς τοῦ κόσμου διά τήν διευθέτησιν τοῦ ζητήματος τῆς Διασποράς, ἥτοι τῶν ἐκτός τῶν παραδοσιακῶν ὁρίων τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐγκατεστημένων ὀρθοδόξων πιστῶν...». Ἐδῶ ὑπάρχει μία προσθήκη: «**Πρόεδροι τῶν Συνελεύσεων εἶναι οἱ πρῶτοι τῶν ἐν τῇ περιοχῇ ἐκείνῃ ἐπισκόπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐν ἀπουσίᾳ δέ αὐτῶν οἱ ἐπόμενοι ἐξ αὐτῶν κατὰ τήν τάξιν τῶν Διπτύχων**». Μέλη τῶν Συνελεύσεων τούτων εἶναι πάντες οἱ ἐπίσκοποι τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν, οἱ ὁποῖοι ποιμαίνουν τὰς εἰς ἐκάστην περιοχὴν ὑφισταμένας κοινότητες. Αποστολὴ τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων εἶναι ἡ ἀνάδειξις τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καί ἡ κοινὴ ποιμαντικὴ διακονία τῶν ὀρθοδόξων πιστῶν τῆς περιοχῆς. Αἱ ἀποφάσεις τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων λαμβάνονται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦνται εἰς αὐτάς δι' ἐπισκόπων.

Ἡ Διάσκεψις ἐνέκρινεν ἐπίσης διὰ διευκρινήσεων, διορθώσεων καί συμπληρώσεων τό σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων, διὰ τοῦ ὁποῖου καθορίζονται αἱ βασικαὶ ἀρχαὶ ὁργανώσεως καί λειτουργίας αὐτῶν.

Ἐν Σαμπεζύ Γενεύης, τῇ 12ῃ Ἰουνίου 2009.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Διασκέψεως
† ὁ Περγάμου Ἰωάννης

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἵσως πρέπει νὰ διορθώσωμεν καί εἰς τήν ἀρχὴν τοῦ Ἀνακοινωθέντος τήν ἡμερομηνίαν λήξεως τῶν ἐργασιῶν, 12 ἀντὶ 13 Ἰουνίου, διότι αὕτη εἶναι ἡ πραγματικότητα. Ἀκούω τὰς παρατηρήσεις σας.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι, κατὰ τὰ κρατοῦντα, πρέπει εἰς τό τέλος νὰ γίνῃ ἀναφορὰ εἰς τήν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς **Ε' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως**, δηλαδή τὰ τρία θέμα-

τα, τὰ ὅποια ἐκκρεμοῦν καί τὰ ὅποια θά ἐξετασθοῦν ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τὸν προσεχῆ Δεκέμβριον.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐδῶ εἰς τὸ Ἀνακοινωθέν; Τοῦτο ὁμως δέν πρέπει νά ὑπάρχη εἰς τὸ κείμενον τῆς ἀποφάσεως; Τὸ Ἀνακοινωθέν ἀναγγέλλει τὰς ἀποφάσεις. Τί προβλέπει ἐπ' αὐτοῦ ὁ Κανονισμός λειτουργίας τῶν Προσυνοδικῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων;

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις ὁρίζει τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς ἐπομένης Διασκέψεως. Δυνάμεθα νά εἰπώμεν ὅτι τὰ ὑπολειπόμενα θέματα, μέ ἢ χωρὶς μνησίαν αὐτῶν, τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου θά προετοιμασθοῦν ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὴν ἐπομένην Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τὸ κείμενον τῆς ἀποφάσεως τῆς παρούσης Διασκέψεως ὑπεγράφη καὶ δέν δυνάμεθα νά τὸ προσθέσωμεν τώρα. Νομίζω ὁμως ὅτι τὸ θέμα καλύπτεται ἐκ τῆς ἀποφάσεως τῆς Γ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ἡ ὅποια εἶχεν ὁρίσει τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς ἐπομένης, ἥτοι τὰ ὑπολειπόμενα θέματα τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου.

Ο Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὁμως ὅτι πρέπει νά γίνη μνησία εἰς τὸ Ἀνακοινωθέν, τὸ ὅποϊον ἔχει εὐρεΐαν διάδοσιν, ὥστε νά γνωρίζη καὶ ὁ κόσμος ποῖα εἶναι τὰ ἐπόμενα στάδια.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἄς τὸ προσθέσωμεν ἐπομένως εἰς τὸ Ἀνακοινωθέν, ὑπονοοῦντες ὅτι ἡ ἐπ' αὐτοῦ ἀπόφασις θεωρεῖται ὅτι ἔχει ληφθῇ ὑπό τῆς Γ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως.

Ο Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασῶφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τὸ ἀρχικόν κείμενον, τὸ ὅποϊον προητοιμάσθη κατὰ τὴν χθεσινήν συνεδρίαν τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς, εἰς τὸ τέλος τῆς τετάρτης παραγράφου, ὅπου γίνεται λόγος περὶ τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῆς Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, περιείχετο ἡ ἐξῆς πρότασις: «Τὰ θέματα τοῦ Ἀυτοκεφάλου, τοῦ Ἀυτονόμου καὶ τῶν Διπτύχων θά ἐξετασθοῦν ὑπό τῶν ἐπομένων Διορθοδόξων Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν καὶ τῶν Προσυνοδικῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων». Εἰς τὸ ἐλληνικόν κείμενον, μέ πρωτοβουλίαν τοῦ Καθηγ. κ. Φειδᾶ, ἡ φράσις ἀπηλείφθη. Νομίζω ὅτι πρέπει νά ἀποκατασταθῇ εἰς τὸ κείμενον, ὥστε νά λυθῇ ἡ ἐνδεχομένη ἀπορία εἰς τὸν εὐρύτερον ἐκκλησιαστικόν κόσμον, ὁ ὅποιος ἐγνώριζεν ὅτι ἡ Γ' Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις εἶχεν ὁρίσει ὅτι καὶ τὰ τέσσαρα ὑπολειπόμενα θέματα τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου θά ἐξητάζοντο ὑπό τῆς

παρούσης Διασκέψεως. Ἐχω ἐπίσης ἓν ἐρώτημα, ὡς πρὸς τὴν γενομένην προσθήκην, ἥτοι: «Πρόεδροι τῶν Συνελεύσεων εἶναι οἱ πρῶτοι τῶν ἐν τῇ περιοχῇ ἐκείνῃ ἐπισκόπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐν ἀπουσίᾳ δὲ αὐτῶν οἱ ἐπόμενοι ἐξ αὐτῶν κατὰ τὴν τάξιν τῶν Διπτύχων». Θὰ ᾔτο ἴσως καλλίτερον νὰ λεχθῇ: «... ὁ ἐπόμενος ἐκ τῶν ἐπισκόπων κατὰ τὴν τάξιν τῶν Διπτύχων τῶν Ἐκκλησιῶν», διότι, τοῦλάχιστον εἰς τὸ ρωσσικόν κείμενον, ἡ φράσις ὡς ἔχει, ὑπονοεῖ ὅτι θὰ εἶναι ὁ ἐπόμενος ἐκ τῶν ἐπισκόπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Νομίζω ὅτι πρέπει νὰ διασαφηθῇ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του, ὁ ἅγιος Βολοκολάμσκ ἐξήτασε τὸ κείμενον καὶ ὑπέγραψε τὴν τροποποίησιν. Ἴσως εἰς τὴν μετάφρασιν ὑπῆρξε ποία τις διαφοροποίησις.

Ο Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασῶφ: Ὁ ἅγιος Βολοκολάμσκ ἀνεχώρησεν ἐσπενυσμένως καὶ δὲν ἀνέγνωσε τὸ κείμενον εἰς τὴν ρωσσικὴν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, εἰς τὴν ρωσσικὴν ἢ ἐκφρασίς «οἱ ἐπόμενοι ἐξ αὐτῶν» σημαίνει ὁ ἐπόμενος ἐκ τῶν εκπροσώπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ποίαν διατύπωσιν προτείνετε;

Ο Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασῶφ: «... συμφώνως πρὸς τὴν τάξιν τῶν Διπτύχων τῶν Ἐκκλησιῶν».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὅταν λέγομεν, «κατὰ τὴν τάξιν», συμφώνως πρὸς τὴν τάξιν τῶν Διπτύχων, ἐννοοῦμεν τῶν Διπτύχων τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐάν θέλετε νὰ προσθέσωμεν τῶν Ἐκκλησιῶν, δὲν ἔχω ἀντίρρησην. Προτοῦ δώσω τὸν λόγον εἰς ὅσους τὸν ἐζήτησαν, πρέπει νὰ λύσωμεν τὸ θέμα τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῆς ἐπομένης Προσυννοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως.

Ο Εντμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπειδὴ ἔγινε μνεῖα τοῦ ὀνόματός μου, ὀφείλω νὰ εἶπω ὅτι δὲν ἀπεδέχθην τὴν πρότασιν, ὅχι διότι εἶχον ἀντίρρησην νὰ λεχθῇ, ἀλλὰ διότι δὲν εἶχε συζητηθῇ εἰς τὴν ὀλομέλειαν καὶ δὲν εἶχομεν λάβει τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἔγκρισιν. Γνωρίζω ὅτι τὸ θέμα τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῆς ἐπομένης Προσυννοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως ἀναφέρεται συνήθως εἰς τὸ τέλος τῶν ἀποφάσεων. Ἡ Συντακτικὴ ὁμως Ἐπιτροπὴ δὲν ἠδύνατο νὰ τὸ προσθέσῃ εἰς τὸ *Ἀνακοινωθέν* ἀνευ τῆς συναινέσεως τοῦ σώματος.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Κατανοῶ ἀσφαλῶς καὶ διὰ τοῦτο θὰ ἠθελον ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θέματος νὰ αποφασίσωμεν κατ' ἀρχήν, καὶ κατόπιν νὰ ἐξετάσωμεν τὰς λοιπὰς παρατηρήσεις.

Ο Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἶχον ζητήσῃ τὸν λόγον ἐπὶ τῆς παρατηρήσεως τοῦ π. Μπαλασῶφ. Εἰς τὸ ἑλληνικόν κείμενον εἶναι σαφές τί σημαίνει «κατὰ τὴν τάξιν τῶν Διπτύχων», ἀλλὰ εἰς τὸ ρωσσικόν ἔχει δίκαιον ὁ π.

Νικόλαος, ότι είναι άσαφές. Εἰς τό ἑλληνικόν θά εἶναι ὀλίγον πλεοναστικόν, ἀλλά πρὸς ἀποφυγὴν παρανοήσεως, προτείνω νά γίνη ἀποδεκτὴ ἡ διατύπωσις τοῦ π. Νικολάου, ὡς ἐξῆς: «... ἐν ἀπουσίᾳ δέ αὐτῶν οἱ ἐπόμενοι ἐξ αὐτῶν (τῶν ἐπισκόπων) κατὰ τὴν τάξιν τῶν Διπτύχων τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν». Ἄνευ τῆς προτεινομένης προσθήκης, εἰς τὰς μεταφράσεις τό κείμενον παραμένει πρᾶγματι διφορούμενον καὶ ἄσαφές. Ἡ νά ἀπαλείψωμεν τὴν λέξιν «ἐξ αὐτῶν».

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, προσεθέσαμεν «τῶν Διπτύχων τῆς Ἐκκλησίας», εἶναι τό ἴδιον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: «οἱ ἐπόμενοι ἐξ αὐτῶν» σημαίνει τῶν ἐπισκόπων τῆς περιοχῆς.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Δύναται ὅμως νά ἐκληφθῇ καὶ ὅτι εἶναι οἱ ἐπόμενοι ἐκ τῶν ἐπισκόπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Κατανοῶ τώρα τί ἐννοεῖτε.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Διὰ τοῦτο ἐπιμένει ὁ π. Μπαλασῶφ, διότι ὄντως εἰς τὴν ρωσικὴν δέν εἶναι σαφές.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τότε νά ἀπαλείψωμεν τό «ἐξ αὐτῶν».

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ὀλτενίας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἤθελον ἐκεῖ ὅπου λέγεται: «Εἰς τὰς ἐργασίας τῆς Διασκέψεως συμμετέσχον ἐκπρόσωποι πασῶν τῶν Ἀυτοκεφάλων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν», νά τὰς ἀπαριθμήσωμεν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐφ' ὅσον λέγομεν πασῶν, διατί νά τὰς ἀπαριθμήσωμεν; Δυνάμεθα νά προσθέσωμεν καὶ τὸν κατάλογον τῶν συμμετεχόντων, ἀλλὰ εἰς τό Ἀνακοινωθέν οὐδέποτε ἀναφέρονται λεπτομέρειαι.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ὀλτενίας κ. Εἰρηναῖος: Νομίζω ὅτι εἶναι χρήσιμον νά γνωρίζουν ὅλοι οἱ παραλήπται τοῦ κειμένου, ὁ Τύπος κ.λπ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν γνωρίζουν ποῖαι εἶναι αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ὀλτενίας κ. Εἰρηναῖος: Ἐντὸς παρενθέσεως νά ἀναφέρονται ἅπασαι αἱ Ἐκκλησίαι.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θά χρειασθῇ πολὺ χῶρος. Ἐπιτρέψατέ μοι ὅμως νά συζητήσωμεν τό θέμα, τό ὁποῖον ἐθέσατε, ἅγιε Ὀλτενίας, ἀφοῦ ἀποφασίσωμεν περὶ τῆς προσθήκης μιᾶς ἀναφορᾶς εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς ἐπομένης Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως. Ὁ π. Μπαλασῶφ ἀνέφερε μίαν ἐπ' αὐτοῦ πρότασιν προσθήκης εἰς τὴν Συντακτικὴν Ἐπιτροπὴν. Θά ἡδύνατο νά ἐπαναλάβῃ τὴν διατύπωσιν τῆς προταθείσης προσθήκης;

Ο Αίδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: Βεβαίως, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε. Τό κείμενον εἶχεν ὡς ἐξῆς: «Τά θέματα τοῦ Αὐτοκεφάλου, τοῦ Αὐτονόμου καί τῶν Διπτύχων θά ἐξετασθοῦν ὑπό τῶν ἐπομένων Συνελεύσεων τῶν Διορθοδόξων Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν καί τῶν Προσυννοδικῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων». Ἀρχικῶς, τό κείμενον τοῦτο εἶχε συμπεριληφθῇ εἰς τό τέλος τῆς τετάρτης παραγράφου τοῦ Ανακοινωθέντος, ὅπου ἐσημειοῦτο ὅτι ὑπῆρξεν ἀλλαγὴ εἰς τήν ὑπό τῆς Γ' Διασκέψεως ὁρισθεῖσαν καί δημοσιευθεῖσαν τότε (1986) ἡμερησίαν διάταξιν τῆς Δ' Προσυννοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ὥστε ἡ ἀλλαγὴ αὕτη νά γίνῃ γνωστή εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικούς κύκλους.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ ἀπόφασις τῆς Γ' Προσυννοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως περὶ τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῆς παρούσης Διασκέψεως ἀναφέρεται εἰς τό Ἀνακοινωθέν αὐτῆς.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συνήθως ἡ ἐξαγγελία τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῆς ἐπομένης Προσυννοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως ἀναφέρεται εἰς τό τέλος τοῦ Ἀνακοινωθέντος.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Τοῦτο ἀναμένουν ἄλλωστε οἱ παραλήπται τοῦ Ἀνακοινωθέντος, νά ἴδουν δηλαδή τί μέλλει γενέσθαι. Εἶναι φυσικόν νά λεχθῇ εἰς τό τέλος τοῦ κειμένου. Συμφωνεῖτε μέ τήν διατύπωσιν, τήν ὁποίαν ἀνέγνωσεν ὁ π. Μπαλασώφ;

Ο Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι εἶναι καλλίτερον νά χρησιμοποιήσωμεν ἐνικόν ἀριθμόν καί νά εἴπωμεν τῆς ἐπομένης Προσυννοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλά οὕτω δεσμευόμεθα. Δέν βλέπτε ὁ πληθυντικός.

Ο Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Μήπως εἶναι καλλίτερον νά εἴπωμεν «Τά ὑπολειπόμενα θέματα...», διὰ νά γνωρίζουν ὅτι πρόκειται περὶ τῶν τελευταίων πρὸς ἐξέτασιν ἐκ τοῦ καταλόγου θεμάτων τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλά νά τὰ κατανομάσωμεν: «Τά ὑπολειπόμενα θέματα τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου, ἥτοι τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ Αὐτοκεφάλου καί τοῦ Αὐτονόμου, ὡς καί τῆς τάξεως τῶν Διπτύχων, θά ἐξετασθοῦν ὑπό τῶν ἐπομένων Συνελεύσεων τῶν Διορθοδόξων Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν καί θά ὑποβληθοῦν εἰς τὰς ἐπομένας Προσυννοδικὰς Πανορθοδόξους Διασκέψεις πρὸς ἔγκρισιν».

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι πρέπει νά γίνῃ μνηεῖα τοῦ γεγονότος ὅτι

ή Α.Θ. Παναγιώτης έχει ήδη ανακοινώσει την θεματολογία της έπομένης Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικής Επιτροπής, έφ' όσον έχουν ήδη προσκληθῇ αἱ Ἐκκλησίαι, τόν προσεχῆ Δεκέμβριον.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλά έφ' όσον ἀναφερώμεθα καί εἰς τάς Διασκέψεις, τοῦτο δέν ἔχει γίνεῖ εἰσέτι, ἄλλως πρέπει νά διαχωρίσωμεν τήν συνέλευσιν τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικής Επιτροπῆς καί τό κείμενον θά μακρύνῃ πολύ. Δέν πειράζει. Ἀς μείνῃ ὡς προτείνεται.

Ο Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσкас κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἡ διατύπωσις, ὡς τήν ἀνέγνωτε προηγουμένως εἶναι εὖστοχος, διότι δέν γνωρίζομεν ἐάν θά χρειασθοῦν μία ἢ περισσότεραι Προπαρασκευαστικά καί Προσυνοδικά. Ἀς παραμείνῃ συνεπῶς εἰς τόν πληθυντικόν. Ἀπλῶς νά μᾶς τό ὑπαγορεύσετε, ὥστε νά τό σημειώσωμεν.

Ο Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: «Τά ὑπολειπόμενα θέματα τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου, ἥτοι τοῦ τρόπου ἀνακηρύξεως τοῦ Ἀυτοκεφάλου καί τοῦ Ἀυτονόμου, ὡς καί τῆς τάξεως τῶν Διπτύχων, θά ἐξετασθοῦν ὑπό τῶν ἐπομένων Συνελεύσεων τῶν Διορθόδοξων Προπαρασκευαστικῶν Επιτροπῶν καί θά ὑποβληθοῦν εἰς τάς ἐπομένας Προσυνοδικάς Πανορθόδοξους Διασκέψεις πρὸς ἔγκρισιν».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Θά προστεθῇ εἰς τό κείμενον, ὡς τελευταία παράγραφος τοῦ Ἀνακοινωθέντος. Ἐχομεν λοιπόν ἐγκρίνει τήν προσθήκην ὡς πρὸς τοὺς Προέδρους τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καί τήν προσθήκην ὡς πρὸς τήν προσεχῆ ἡμερησίαν διάταξιν. Ἐρχόμεθα τώρα εἰς τό θέμα, τό ὅποῖον ἔθεσεν ὁ ἅγιος Ὀλτενίας, περί τῆς προσθήκης εἰς τό Ἀνακοινωθέν ὅλων τῶν αὐτοκεφάλων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν ὀνομαστικῶς.

Ο Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Ἰννοκέντιος Ἐξάρχος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, αἱ αὐτοκέφαλοι Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι εἶναι τοῖς πᾶσι γνωσταί καί δέν χρειάζεται ὀνομαστική ἀναφορά.

Ο Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσкас κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, κατὰ κανόνα, τό Ἀνακοινωθέν εἶναι σύντομον κείμενον, τό ὅποῖον δέν ἐπιφορτίζεται μέ ὁρολογίας οὔτε λεπτομερείας. Μέ ὅλον τόν σεβασμόν καί τήν ἀγάπην πρὸς τοὺς ἀδελφούς, φρονῶ ὅτι δέν ἔχει θέσιν εἰς τό Ἀνακοινωθέν ὁ ὀνομαστικός κατάλογος. Οὐδέποτε ἔγινε τοῦτο.

Ο Αἰδεσιμολ. Καθηγ. κ. Βιορέλ Ἰονίτα: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τόν μὴ ὀρθόδοξον κόσμον, ἀκόμη δέ καί εἰς τοὺς διεθνεῖς ὀργανισμούς, ἐκτός τῶν εἰδικῶν ἐπὶ τῆς Ὁρθοδοξίας, κυριαρχεῖ σύγχυσις καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τάς Ὁρθόδοξους Ἐκκλησίας. Ὀλίγοι τάς γνωρίζουν, ὠρισμένοι δέ τάς συγχέουν μέ τάς Ἀνατολικάς

Ἐκκλησίας. Θεωρῶ ὅτι θά ἦτο φρόνιμον, ἐάν συμφωνῇ ἡ ὀλομέλεια, νά τάς ἀναφέρωμεν ὀνομαστικῶς, διότι τό κείμενον θά ἀνακοινωθῇ καί πέραν τῶν ὁρίων τοῦ ὀρθοδόξου κόσμου καί εἶναι καλόν νά γνωρίζῃ ποῖαι εἶναι αἱ αὐτοκέφαλοι Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφώνως πρός τήν συνήθη πρακτικήν, οὔτε εἰς τά Ἀνακοινωθέντα τῶν Προσυνοδικῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων, οὔτε εἰς ἐκεῖνα τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς ὑπῆρχεν ὀνομαστική ἀναφορά τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀπαντα ἀπλῶς ἀναφέρουν ὅτι παρίσταντο ἐκπρόσωποι πασῶν τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν. Νομίζω ὅτι ἐν Ἀνακοινωθέν ὀφείλει νά εἶναι σύντομον, διότι πρόκειται περί ἀνακοινώσεως εἰς τόν Τύπον.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐν Δυτικῇ καί Κεντρικῇ Εὐρώπῃ κ. Ἰωάννης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπιτρέψατέ μοι καί μίαν λεπτομέρειαν ψυχολογικήν, ἡ ὁποία ἔχει ὥς ἀρχικόν κίνητρον τήν ἀποφυγὴν ἀκριβῶς τῆς εἰκόνος ὅτι εἴμεθα πολλοί Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι. Νά καταλήξωμεν δηλαδή εἰς τό ἀρχικόν σκεπτικόν, ὅτι εἴμεθα μία Ἐκκλησία καί τοῦτο νά φανῇ καί εἰς τό παρόν κοινόν Ἀνακοινωθέν, ἔστω καί ἀπό ψυχολογικῆς ἀπόψεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θεωρῶ σημαντικήν τήν ἐπισήμανσίν σας, ἅγιε Ἀδελφέ.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν πρόκειται περί δογματικοῦ θέματος. Δυνάμεθα νά ἀποδεχθῶμεν τήν πρότασιν τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας, δεδομένου ὅτι τό *Ἀνακοινωθέν* θά τό ἀναγνώσουν καί πιστοί, οἱ ὅποιοι ἱκανοποιοῦνται, ὅταν ἀναφέρεται ἡ Ἐκκλησία τῶν ὀνομαστικῶς. Δυνάμεθα νά εἴπωμεν ἐδῶ ὅτι, προσκλήσει τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, παρέστησαν οἱ ἐκπρόσωποι τῶν κάτωθι Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Βεβαίως δέν εἶναι δογματικόν τό θέμα, ἀλλά ὑπῆρξαν ἐνστάσεις. Ἐπὶ παραδείγματι, ἐκεῖνο τό ὅποιον ἐλέχθη περί τῆς ψυχολογικῆς ἐντυπώσεως, ἐάν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι κατατετμημένη ἢ ἐνιαία. Ἐξ ὧσων ἀκούω μέχρι τώρα, ὁ μόνος λόγος, διὰ τόν ὅποιον ζητεῖται ἡ προσθήκη εἶναι ἡ πληροφόρησις τοῦ κόσμου περί τοῦ ποῖαι εἶναι αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι. Ἡ ὀνομαστική ἀναφορά τῶν Ἐκκλησιῶν δέν ἐγένετο κατὰ τό παρελθόν. Ἀποτελεῖ λοιπόν καινοτομίαν καί πρέπει νά σκεφθῶμεν ὀλίγον πρὶν νά ἀποφασίσωμεν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίας: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἴσως νά λεχθῇ εἰς ὑποσημειώσιν, ὥστε νά μή πλατειάζῃ τό κείμενον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν συνηθίζονται ὑποσημειώσεις εἰς ἐν

Ανακοινωθέν. Ἐγώ θά ἤθελον νά ἐρωτήσω τήν Ἀντιπροσωπίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας, ὑπάρχει ἕτερος λόγος εἰς τήν πρότασίν της, πέραν ἐκείνου τῆς πληροφόρησεως; Προσωπικῶς δέν θεωρῶ τήν πληροφόρησιν, τήν ὁποίαν ἐπικαλεῖσθε, ὡς πολύ σοβαρόν λόγον.

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θεωρῶ λογικόν νά πληροφορηθῇ ὁ κόσμος, ὁ ὁποῖος δέν γνωρίζει καλῶς τήν Ὁρθοδοξίαν, τί σημαίνει «πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν», νά γνωρίζῃ δηλαδή ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία ὑπάρχει εἰς τήν Ρωσσίαν, τήν Σερβίαν, τήν Ρουμανίαν κ.λπ., ἴσως περισσότερον σημαντικόν ἀπό τήν ἀναφοράν εἰς τό ποῖος προεδρεύει τῆς Διασκέψεως.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Θεωρῶ παράδοξον τήν τελευταίαν παρατήρησίν σας. Νά σβήσωμεν τότε τόν πρόεδρον;

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Ὅχι, δέν τόν σβήνομεν, ἀλλά τά περί προεδρίας ἀναφέρονται εἰς τό κείμενον τῆς ἀποφάσεως.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν ἡ πληροφόρησις τοῦ κόσμου εἶναι τόσον σημαντική, νά ἀναφέρωμεν καί τούς Προκαθημένους καί τούς Ἀντιπροσώπους τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Μέ ὅλον τόν σεβασμόν, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὁ μὴ ὀρθόδοξος διερωτᾶται τί σημαίνει «πασῶν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν», ποῖαι εἶναι αὗται.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Δύναται νά ἀναρωτηθῇ καί ποῖοι οἱ Προκαθήμενοι ἢ οἱ Ἀντιπρόσωποι. Ὅλα εἶναι χρήσιμα, ἀλλά, κατά τήν προσωπικήν μου ἄποψιν, δέν ἀποτελεῖ σοβαρόν ἐπιχείρημα ἡ πληροφόρησις τοῦ κόσμου. Βεβαίως τοῦτο εἶναι θέμα ἀποφάσεως τῆς ὁλομελείας.

Ο Θεοφιλ. Επίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διαφωνῶ βεβαίως νά διαγραφῇ τό ὄνομα τοῦ Προέδρου. Ὅσον ὁμως ἀφορᾷ εἰς τήν ὀνομαστικήν ἀναφοράν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἔχει μεγάλην σημασίαν διά τās ἐμπεριστάτους Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι, ὡς ἤδη ἐλέχθη, βιοῦν ὑπό δυσκόλους συνθήκας εἰς τόν ἑτερόδοξον κόσμον. Ἀποτελεῖ στήριγμα δι' αὐτάς. Δί' ἡμᾶς εἶναι πολύ σημαντική ἡ ἀναφορά τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, εἰς μίαν τόσον σπουδαίαν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν. Τό Ἀνακοινωθέν θά ἀναφερθῇ καί εἰς τά πολωνικά, ἐπὶ παραδείγματι, μέσα ἐνημερώσεως τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: οἱ ὁποῖοι γνωρίζουν πολύ καλῶς ποῖαι εἶναι αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Ζουκνίδι καί Τσαϊσι κ. Γεράσιμος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία δέν ἐπιθυμεῖ τήν προτει-

νομένην ἀπαρίθμηση τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, διότι εἰς τὴν ἐπομένην συνάντησιν θὰ συζητήσωμεν τὰ Δίπτυχα, καὶ ἡ σειρά τῶν Διπτύχων ἐνδέχεται νὰ ἀλλάξη. Κατὰ τὴν προσεχῇ συζήτησιν τῆς σειρᾶς τῶν Διπτύχων, ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία, ἐπὶ παραδείγματι, κινδυνεύει νὰ εὗρεθῇ εἰς ὑποδεεστέραν θέσιν. Νομίζω ὅτι ἀρκεῖ ὅ,τι λέγεται εἰς τὸ *Ἀνακοινωθέν*, ὅτι δηλαδή εἰς τὴν Διάσκεψιν συμμετεῖχον ἐκπρόσωποι πασῶν τῶν αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἀποσύρω τὴν πρότασίν μου, διότι τοῦτο ὄντως δύναται νὰ προκαλέσῃ προβλήματα. Συγγνώμην.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Βεβαίως, τοῦτο ἀποτελεῖ εὐαισθησίαν μιᾶς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ ὁποία καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ αἰτήματος τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας. Συμφωνεῖτε; Ἐπομένως, δέν προστίθεται ἡ ὀνομαστικὴ ἀναφορά τῶν Ἐκκλησιῶν. Κατὰ τὴν γνώμην μου, τὸ κείμενον ἀποδίδει πλήρως καὶ σαφῶς τὸ ἐπιτελεσθὲν ὑπὸ τῆς παρούσης Διασκέψεως ἔργον. Ὑπάρχουν ἕτεραι προτάσεις τροποποιήσεων ἐπὶ τῆς οὐσίας τοῦ Ἀνακοινωθέντος;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ πρώτη μου παρατήρησις ἀφορᾷ εἰς τὸ σημεῖον τοῦ Ἀνακοινωθέντος: «Ἡ Διάσκεψις ἐξήτασε τὰ ὑπὸ τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς προετοιμασθέντα κείμενα εἰς τὰς ἐν Σαμπεζύ συνελέουσας αὐτῆς, ἥτοι α) ἀπὸ 10^{ης} ἕως 17^{ης} Νοεμβρίου 1990 καὶ β) ἀπὸ 7^{ης} ἕως 13^{ης} Νοεμβρίου 1993, ὡς ἐπίσης καὶ τὸ κείμενον τοῦ ἐν Σαμπεζύ συγκληθέντος Συνεδρίου Κανονολόγων ἀπὸ 9^{ης} ἕως 14^{ης} Ἀπριλίου 1995. Τὰ κείμενα ταῦτα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐγένοντο διενκρινήσεις, συμπληρώσεις, διορθώσεις καὶ προσθήκαι, ἐνεκρίθησαν ὁμοφώνως». Δέν ἐνεκρίναμεν ἡμεῖς τὸ κείμενον τοῦ Συνεδρίου τῶν Κανονολόγων.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Ἐνεκρίναμεν καὶ τὸν Κανονισμόν, ἅγιε Περιστερίου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἦτο μεταξύ τῶν ρητῶν ὑποχρεώσεών μας, ἅγιε Περιστερίου, νὰ ἐξετάσωμεν καὶ νὰ ἐγκρίνωμεν ἅπαντα τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸ Ἀνακοινωθέν κείμενα.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Ἐντάξει. Ἡ δευτέρα παρατήρησίς μου, εἶναι ὡς πρὸς τὸ ἐξῆς σημεῖον: «... Ἡ Διάσκεψις *ἔκρινε χρήσιμον* τὴν ἴδρυσιν νέων Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων...». Πρέπει νὰ λεχθῇ «*ἀπεφάσισε τὴν ἴδρυσιν*», διότι ἡ παροῦσα Διάσκεψις ἀπεφάσισε τὴν ἴδρυσιν καὶ ὥρισε τὰς περιοχάς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνῶ, προτείνω καὶ ἐγὼ νὰ λεχθῇ «... ἀπεφάσισε τὴν ἴδρυσιν...».

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, εἰς τὴν τετάρτην παράγραφον, ὅπου λέγεται: «*Θέμα τῆς Δ' Πανορθόδοξου Διασκέψεως...*», πρέπει νά προστεθῇ «*Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου...*».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ὁρθή ἡ παρατήρησίς σας. Ναί, πρέπει νά προστεθῇ.

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, ἐκεῖ ὅπου λέγεται: «... *Μέλη τῶν Συνελεύσεων τούτων εἶναι πάντες οἱ ἐπίσκοποι τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν...*», πρέπει νά προστεθῇ «... *πάντες οἱ κανονικοὶ ἐπίσκοποι...*».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ἐξυπακούεται, ἀλλὰ δέν βλάπτει νά τό προσθέσωμεν, μάλιστα δέ ὀρθότερον θά ἦτο: «*Μέλη τῶν Συνελεύσεων τούτων εἶναι πάντες οἱ ὑπὸ πασῶν τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν ἀνεγνωρισμένοι ὡς κανονικοὶ ἐπίσκοποι τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν*». Διά πολλοὺς λόγους. Ἐάν ὑπάρχη, ἐπὶ παραδείγματι, εἷς ἐπίσκοπος ἐκ Σκοπίων, ὁ ὁποῖος ἐνδεχομένως νά εἶναι κανονικός τρὸς τινί, ἀλλὰ δέν εἶναι ἀνεγνωρισμένος.

Ο Σεβ. Επίσκοπος Μπάτσкас κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, συμφωνῶ εἶναι καλὴ προσθήκη.

Ο Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης κ. Ἰουστίνος Ἀνθιμιάδης: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, εἰς τὴν προτελευταίαν παράγραφον: «*Ἀποστολὴ τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων εἶναι ἡ ἀνάδειξις τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας καὶ ἡ κοινὴ ποιμαντικὴ διακονία τῶν ὀρθόδοξων πιστῶν τῆς περιοχῆς*», ἡ κοινὴ πρὸς τὰ ἔξω μαρτυρία συμπεριλαμβάνεται εἰς τὴν ἀνάδειξιν τῆς ἐνότητος ἢ πρέπει νά ἀναφερθῇ;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Προσωπικῶς, θά προσέθετον, «... *ἀνάδειξις καὶ προαγωγή τῆς ἐνότητος...*», διότι δέν εἶναι μόνον ἡ ἀνάδειξις, ἀλλὰ καὶ ὀφείλομεν νά ἐμβαθύνωμεν τὴν ἐνότητα.

Ο Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης κ. Ἰουστίνος Ἀνθιμιάδης: Νά προστεθῇ καὶ ἡ πρὸς τὰ ἔξω μαρτυρία;

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Καλόν θά ἦτο νά προστεθῇ: «... *καὶ ἡ κοινὴ μαρτυρία αὐτῶν πρὸς τὸν κόσμον...*».

Ο Εντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἄγιε Πρόεδρε, εἰς τὴν προηγουμένην προσθήκην, ἀναφέρονται δις αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι: «*Μέλη τῶν Συνελεύσεων τούτων εἶναι πάντες οἱ ὑπὸ πασῶν τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν ἀνεγνωρισμένοι ὡς κανονικοὶ ἐπίσκοποι τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν*».

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, δέν χρειάζεται. Νά ἀπαλειφθῇ ἡ δευτέρα ἀναφορά. Ὑπάρχει ὅμως καὶ ἡ προσθήκη, τὴν ὁποίαν προέτεινεν ὁ π. Ἰουστίνος. «*Ἀποστολὴ τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων εἶναι ἡ ἀνάδειξις καὶ προαγωγή τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, ἡ κοινὴ ποιμαντικὴ διακονία τῶν ὀρθόδοξων πιστῶν τῆς περιοχῆς*

καί ἡ ἀπό κοινοῦ μαρτυρία αὐτῶν πρὸς τόν κόσμον». Βλέπω ὅτι δέν ὑπάρχει ἀντίρρησης. Νομίζω ὅτι ἐπερατώθη ἡ ἐξέτασις τοῦ Ἀνακοινωθέντος, τοῦ ὁποίου τό κείμενον θά δακτυλογραφηθῇ, θά ὑπογραφῇ ὑπὸ τοῦ προέδρου καί θά διανεμηθῇ, εἰ δυνατόν ἐντός τῆς ἡμέρας. Νομίζω ὅτι ἤχθημεν αἰσίως εἰς τό τέλος τῆς ἐργασίας μας καί πρὶν εἰ κατακλείσωμεν τό ἔργον μας, θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά σᾶς ἀπευθύνω ὀλίγους λόγους.

Ομιλία

*τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου,
Προέδρου τῆς Δ' Προσυννοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως,
ἐπὶ τῇ λήξει τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς*

Σεβάσμιοι καί ἀγαπητοί ἐν Κυρίῳ ἀδελφοί,

Ἐφθάσαμεν ἤδη εἰς τό πέρας τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως, καί ἐκ τῶν καρδιῶν ἡμῶν ἀναβλύζει μία καί μόνον φράσις: «Δόξα τῷ ἐν Τριάδι Θεῷ».

Ἡ ἐντολή, τὴν ὁποίαν ἐλάβομεν ἐκ τῶν ἀγιωτάτων Ἐκκλησιῶν ἡμῶν ὡς πληρεξούσιοι Ἀντιπρόσωποι αὐτῶν ὑπῆρξε δι' ἡμᾶς τιμητική, ἀλλὰ καί ἐν πολλοῖς ὑπερβαίνουσα τὰς ἀσθενεῖς ἡμῶν δυνάμεις. Ἐκλήθημεν νά ὑπερπηδήσωμεν ἐμπόδια καί προκαταλήψεις, αἱ ὁποῖαι ὑψοῦντο ὡς ἀναχώματα εἰς τὴν πορείαν πρὸς τὴν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον τῆς ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν, τό θέμα, τό ὁποῖον μᾶς ἀπασχόλησεν, ἐκεῖνο δηλονότι τῆς Ὁρθοδόξου Διασποράς, εἶναι ἐκ τῶν πλέον εὐαισθητῶν καί δυσχερῶν διὰ τὴν ἐπίλυσίν του. Ἦλθομεν ἐδῶ διερωτώμενοι, ἐάν θά ἡδυνάμεθα, ἡμεῖς οἱ ἐλάχιστοι, νά μετακλίσωμεν τόν ὀγκόλιθον αὐτόν, διὰ νά δυνηθῇ ἐπὶ τέλους ἡ ἁγία Ἐκκλησία ἡμῶν νά κάμῃ πραγματικότητα τό ὄραμα καί τὴν βούλησίν της διὰ τὴν συγκρότησιν τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, καί ἤδη ἐγκαταλείπομεν τόν χώρον τοῦτον πλήρεις ἐλπίδος καί αἰσιοδοξίας. Δυνάμεθα οὕτω νά ἀναφέρωμεν εἰς τὰς ἀποστοιλάσας ἡμᾶς ἐνταῦθα Ἐκκλησίας ἡμῶν ὅτι τόν δρόμον τετελέκαμεν καί τὴν ὁδόν ἠνοιξαμεν, τὴν ἄγουσαν πρὸς τὴν ὑψίστην μορφήν ἐκφράσεως τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας, τοὔτέστι τὴν συνοδικότητα.

Ὁφείλομεν, βεβαίως, νά ὁμολογήσωμεν ὅτι «ἄλλοι κεκοπιάκασιν καί ἡμεῖς εἰς τόν κόπον αὐτῶν εἰσελυλῆθαμεν». Αἱ δύο Προπαρασκευαστικαὶ Ἐπιτροπαὶ τῶν ἐτῶν 1990 καί 1993, ὡς καί ἡ ἐντολή αὐτῶν ἐκπονήσασα τόν Γενικόν Κανονισμόν λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων Ἐπιτροπὴ Κανονολόγων τοῦ ἔτους 1995, ἔθεσαν τὰς βάσεις τοῦ ἔργου ἡμῶν. Ἀλλ' εἰς τὴν κρίσιν καί τὴν εὐθύνην ἡμῶν ἐναπέκειτο ἡ περιβολὴ τοῦ ἔργου αὐτῶν διὰ τῆς

τελικῆς προσυνοδικῆς αὐθεντίας, ὥστε νά ἀποτελέσῃ διορθοδόξου συμφωνίας ὑλικόν τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου. Πρὸς τοῦτο εἰργάσθημεν ἐν πνεύματι ἀγάπης, εἰλικρινοὺς ἀδελφικοῦ διαλόγου καί ἀμοιβαίας κατανοήσεως, ἐπιτυγχόντες ὁμοφωνίαν ἐπὶ δυσκόλων ζητημάτων. Ὦντως, Ἀδελφοί, ὁ Παράκλητος ἐπέβλεψε καί κατηύθυνε τὰ νοήματα καί τὰς καρδίας ἡμῶν. Ὦντως Πεντηκοστήν ἑορτάσαμεν καί Πνεύματος ἐπιδημίαν. Εἴη τό ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον!

Τό ἀγαθόν ἀποτέλεσμα τοῦ κόπου ἡμῶν ὑπῆρξεν ἀληθῶς δῶρον τοῦ Παρακλήτου, ἀλλά καί καρπός τῆς συμβολῆς ἐνός ἐκάστου ἐξ ἡμῶν. Διό καί αἰσθάνομαι τήν ἀνάγκην νά εὐχαριστήσω ἕνα ἕκαστον ἐξ ὑμῶν, τοὺς τε τιμίους Ἀντιπροσώπους καί τοὺς ἐλλογιμωτάτους συμβούλους αὐτῶν, διὰ τήν πολύτιμον ὑμῶν συμβολήν εἰς τήν ὁλοκλήρωσιν τοῦ ἱεροῦ, ἀλλά καί δυσχεροῦς ἡμῶν ἔργου. Πρὸ πάντων δέ διὰ τό εἰρηνικόν καί ἀδελφικόν πνεῦμα, τό ὁποῖον ἐπεκράτησε κατὰ τὰς ἐργασίας ἡμῶν, πνεῦμα ὄντως Χριστοῦ καί Παρακλήτου.

Ὡς ἐπιφορτισμένος μέ τήν εὐθύνην τῆς διευθύνσεως τῶν συζητήσεων ἡμῶν προσεπάθησα ἀπροκαταλήπτως νά δώσω εἰς ἕνα ἕκαστον ἐξ ὑμῶν τήν δυνατότητα τῆς συμβολῆς αὐτοῦ εἰς τόν ἱερόν σκοπόν τῆς παρούσης Διασκέψεως, μεριμνῶν συγχρόνως ὥστε νά μὴν ἐκτραποῦν αἱ συζητήσεις ἡμῶν ἐκ τοῦ τελικοῦ ἡμῶν στόχου. Ἐπιδιώξεις μου ὑπῆρξεν ἡ ἐπίτευξις ὁμοφωνίας ἐν παντί, καί χαίρω διότι τοῦτο ἐπετεύχθη.

Κατὰ τήν ἄσκησιν τοῦ προεδρικοῦ τούτου λειτουργήματος ἐνδέχεται, Ἀδελφοί, νά ἐλύπησα τινάς ἐξ ὑμῶν, καί τοῦτο ἐν τῇ ἀγωνίᾳ μου νά ἐπιτύχωμεν εἰς τήν ἀποστολήν ἡμῶν. Ζητῶ διὰ τοῦτο ταπεινῶς τήν συγγνώμην των. Ἐν καθαρᾷ τῇ μαρτυρίᾳ τῆς συνειδήσεώς μου δύναμαι νά διαβεβαιώσω ὅτι οὐδένα ἐξ ὑμῶν ἠθέλησα νά ὑποτιμήσω, καί οὐδεμιᾶς Ἐκκλησίας τό συμφέρον ἐπεδίωξα νά παραγνωρίσω ἢ νά ἐπιβάλω. Προσεπάθησα νά εἶμαι ταπεινός ὑπηρέτης πάντων ὑμῶν, διακονῶν τήν ἐκπλήρωσιν τῆς κοινῆς ἡμῶν εὐθύνης καί, ὑπεράνω πάντων, τήν ὁμοφωνίαν.

Ἀλλ' αἱ ἐργασίαι ἡμῶν δέν θά εἶχον τό αἷσιον τοῦτο ἀποτέλεσμα ἐάν δέν ὑπεστηρίζοντο καί δέν συνεπικουροῦντο ὑπό πολλῶν ἄλλων, ἐκτός τῶν συγκροτησάντων τήν Διάσκεψιν ἡμῶν παραγόντων. Πρὸς πάντας τούτους ὀφείλω νά ἐκφράσω ἀπό τῆς θέσεως ταύτης καί ἐκ μέρους ὧν ὑμῶν τὰς εὐγνώμονας ἡμῶν εὐχαριστίας.

Ἐν πρώτοις πρὸς τόν Γραμματέα ἐπὶ τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου, Σεβ. Μητροπολίτην Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίαν, καί τό ὑπό τήν ἡγεσίαν αὐτοῦ ἐπιτελεῖον, τό ὁποῖον προητοίμασε τό ὑλικόν τῆς Διασκέψεως ταύτης. Ἄνευ αὐτοῦ δέν θά ἦτο δυνατή ἡ διεξαγωγή τῶν ἐργασιῶν ἡμῶν.

Ὡσαύτως, ὀφείλομεν θερμὰς εὐχαριστίας πρὸς τὸ ἐνταῦθα Ὁρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διὰ τὴν τὸσον θερμὴν καὶ γενναιόδωρον φιλοξενίαν, τὴν ὁποίαν μᾶς παρέσχε, καὶ πρὸς ὅλον τὸ προσωπικόν αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον, μέ τὴν φροντίδα καὶ ἐπίβλεψιν τοῦ Θεοφίλ. Ἐπισκόπου Λαμψάκου κ. Μακαρίου, εὕρισκετο ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν.

Ἰδιαιτέρας ὁλως εὐχαριστίας ὀφείλομεν πρὸς τοὺς διερμηνεῖς τῶν ἀγορευέσεων ἡμῶν καὶ μεταφραστὰς τῶν κειμένων τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως διὰ τὸν ὑπέρμετρον κόπον, ἀλλὰ καὶ κυρίως διὰ τὴν πιστότητα καὶ ἐπιτυχίαν μέ τὴν ὁποίαν εἰργάσθησαν.

Πρὸς πάντα ἐπώνυμον καὶ ἀνώνυμον συνεργόν τοῦ ἔργου ἡμῶν, τοὺς ὁποίους ἐνδεχομένως παρέλειψανά μνημονεύσω, ἐκφράζω ὡσαύτως τὰς θερμὰς ἡμῶν εὐχαριστίας.

Καὶ τὰ νῦν, σεβάσμιοι καὶ ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἔχοντες ἀνταλλάξει ὄχι μόνον τὰς σκέψεις, ἀλλὰ καὶ τὰς καρδίας ἡμῶν, ἔχοντες ἀυξήσει τὸν ἐνοῦντα ἡμᾶς δεσμόν τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης, ἔχοντες συλλειτουργήσει οἱ πλεῖστοι ἐξ ἡμῶν πέριξ τοῦ αὐτοῦ Θυσιαστηρίου, ἔχοντες τῇ χάριτι τοῦ ἐλεήμονος Θεοῦ ἐκπληρώσει τὸ ἀνατεθέν ἡμῖν ἔργον, ἃς πορευθῶμεν ἐν εἰρήνῃ, κομίζοντες καὶ ὑποβάλλοντες εἰς τὰς Ἐκκλησίας ἡμῶν τὸν καρπὸν τοῦ ταπεινοῦ ἡμῶν κόπου, καὶ ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης εἴη μεθ' ἡμῶν. Ἀμήν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καλῆς Ἑλπίδος κ. Σέργιος: Εἴθισται, ἀπὸ τὸν πρῶτον τῇ τάξει τῶν φιλοξενουμένων ἐκπροσώπων τῶν Ἐκκλησιῶν νά γίνηται ἡ ἀντιφώνησις εἰς τὸν Πρόεδρον. Διὰ τοῦτο, ἐπιτρέψατέ μοι, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διερμηνεύων τὰ αἰσθήματα τῶν ἀδελφῶν, ὅπως ἐκφράσω τὴν εὐαρέσκειαν ὅλων ἡμῶν διὰ τὸ αἴσιον πέρας τῶν ἐργασιῶν τῆς Δ' Προσυννοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως.

Ἡ ἱκανοποίησις ἡμῶν εἶναι ἔκδηλος, διότι ἐπετελέσαμεν ἔργον δύσκολον καὶ κρίσιμον διὰ τὴν πορείαν τῶν ἐργασιῶν πρὸς προετοιμασίαν τῆς μελλούσης Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, διὰ τὸ θέμα τῆς ἐν διασπορᾷ δικαιοδοσίας. Τὰ κείμενα τὰ ὁποῖα ἀνελύθησαν καὶ ἐνεκρίθησαν εἶναι καρπὸς τῆς γόνιμης συνεργασίας καὶ συναντιλήψεως τῶν ἀδελφῶν μας.

Κατεβλήθη μεγάλη προσπάθεια, ὥστε νά ὑπάρξῃ τὸ κείμενον τῆς ὠλοκληρωμένης προτάσεώς μας. Ἡ διαδικασία δύσκολος καὶ ἐπίπονος. Διήλθομεν διὰ κρίσιμων στιγμῶν ἕως καὶ τῶν ὁρίων ἐνίοτε, παρὰ ταῦτα, ἡ ἐνότης διεφυλάχθη καὶ τὸ ἔργον ἐπερατώθη. Ἡ ἐπιτυχία εἶναι δεδομένη καὶ τὸ ἀποτέλεσμα χαροποιεῖ ἅπαντας.

Τὸ αἴσιον ἀποτέλεσμα, θεωροῦμεν ὅτι ὀφείλεται, ἐν πολλοῖς, εἰς τὴν εὐαισθησίαν, τὴν ὁποίαν ἐπεδείξατε, Σεβασμιώτατε ἅγιε

Πρόεδρε, καί εἰς τήν ὑποδειγματικήν ἐπιτέλεσιν τῶν καθηκόντων σας. Ἡ ἐμπνευσμένη διαχείρισις τῶν ζητημάτων ὑπό τῆς Σεβασμιότητός σας, ὠδήγησεν ἡμᾶς εἰς τό ἀποτέλεσμα τοῦτο, πρὸς ἱκανοποίησιν ὅλων τῶν ἀπαιτήσεων τῆς παρούσης Διασκέψεως. Εἶναι τιμὴ δι' ἡμᾶς ἡ συνεργασία μαζί σας καί σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Πολλά ἐδιδάχθημεν κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας πλησίον σας, διότι καί ὡς γνήσιος παιδαγωγός ἐφάνητε καί ὡς ἄριστος ἐπιστήμων καί σοφός ἀναλυτῆς ὑπῆρξατε κατὰ τήν διαδικασίαν.

Δράττομαι τῆς εὐκαιρίας, ἀναφερόμενος εἰς τὰς ἰδανικάς συνθήκας κατὰ τήν ἐπιτέλεσιν τοῦ ἔργου μας, νά εὐχαριστήσω τόν Προϊστάμενον τοῦ Κέντρου τούτου καί ποιμενάρχην τῆς Θεοσώστου Μητροπόλεως Ἑλβετίας, τόν Σεβασμιώτατον κ. Ἱερεμίαν, Γραμματέα ἐπὶ τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου, διὰ τήν ἰδιαιτέραν μέριμνάν του. Ἐπίσης τόν Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Λαμπάκου κ. Μακάριον διὰ τὰ ὅσα προσέφερεν εἰς τὰ μέλη, κατὰ τήν παρουσίαν μας ἐδῶ εἰς τήν Ἑλβετίαν καί τόν πνευματικόν χώρον τοῦτον. Ἀπό καρδίας ἐκφράζομεν τήν εὐγνωμοσύνην μας καί εὐχόμεθα ὑπὲρ τῆς πολυτίμου υἰείας ἀμφοτέρων.

Τέλος, ἐπιθυμῶ, περαιώνοντας τόν λόγον, ἐξ ὀνόματος ὅλων τῶν μελῶν τῶν Ἀντιπροσωπιῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, νά ἐκφράσω λόγους εὐγνωμοσύνης πρὸς τό σεπτόν πρόσωπον τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, τοῦ ἐμπνευστοῦ τῆς παρούσης Διασκέψεως καί τοῦ μεγάλου ὁραματιστοῦ καί ὑπερμάχου τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου. Προσευχόμεθα ὁ ἐν Τριάδι Θεός νά δίδῃ δύναμιν καί υἰείαν εἰς τόν Παναγιώτατον πρὸς ὄφελος τοῦ Χριστεπωνύμου ποιμνίου τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας. Εὐχαριστῶ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Σᾶς εὐχαριστῶ θερμῶς, Σεβ. ἅγιε Καλῆς Ἑλπίδος, διὰ τοὺς εὐγενεῖς λόγους σας, ἰδιαιτέρως ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἀπηυθύνετε πρὸς τό ταπεινόν μου πρόσωπον. Ὅντως, ἡ συνεργασία ὅλων ὑπῆρξε, θά ἔλεγον, ἐκ τῶν πλέον εἰρηνικῶν, τῶν πλέον ἀδελφικῶν, τὰς ὁποίας ἔχει ἴσως καταγράψει ἡ ἱστορία τῆς προπαρασκευῆς τῆς Συνόδου.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης ἐν Δυτικῇ καί Κεντρῷᾳ Εὐρώπῃ κ. Ἰωάννης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε τῆς Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ἀγαπητέ ἐν Κυρίῳ Ἀδελφέ καί Συλλειτουργέ, ἐπιτρέψατε ἐν τῇ κατακλείδι τῆς παρούσης Διασκέψεως νά ἐκφράσωμεν μέ μεγάλην χαράν τήν ἱκανοποίησιν ὅλων ἡμῶν διὰ τήν ἐπιτυχίαν αὐτῆς. Τό Ἅγιον Πνεῦμα λοιπόν ἐνήργησεν ὥστε ἡ παροῦσα Διάσκεψις νά φέρῃ τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα, εἰς τὰ ὅποια συνέβαλεν ὁ ἰδικός σας κόπος, ἀλλά καί ὅλων τῶν συνέ-

δρων. Τονίζομεν ὅμως τήν ἐξαιρετικὴν σημασίαν τῆς ὑφ' ὑμῶν φρονίμου ἀσκήσεως τῆς προεδρίας, ὡς καὶ τοῦ δημοκρατικοῦ πνεύματος, τὸ ὅποιον ἔδωσεν εἰς ἅπαντας ἄνευ ἐξαιρέσεως τήν εὐκαιρίαν ἐκφράσεως. Τέλος, θέλομεν νὰ σᾶς εὐχαριστήσωμεν, διότι ὑπὸ τήν καθοδήγησιν ὑμῶν, ἡ ἡμετέρα συνάντησις ἐδῶ εἰς τήν καρδίαν τῆς Εὐρώπης ἀπετέλεσεν ἀληθές δεῖγμα ἀγάπης καὶ ἐνότητος συνόλης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Εὐχόμεθα ὁ Πανάγαθος Θεός νὰ σᾶς χαρίζη ὑγείαν καὶ νὰ σᾶς ἐνισχύη εἰς τήν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοῦ.

Ο Σεβ. Πρόεδρος: Σᾶς εὐχαριστῶ μέ πολλήν συγκίνησιν, Σεβ. ἅγιε Ἀδελφέ, διὰ τούς λόγους σας, οἱ ὅποιοι, προστιθέμενοι εἰς τούς εὐγενεῖς λόγους τοῦ ἀγίου Καλῆς Ἑλπίδος, ἐκφράζουν τήν ἱκανοποίησιν ὅλων ἡμῶν διὰ τό αἷσιον τέλος, διὰ τήν ὁλοκλήρωσιν τῆς ὄντως δυσκόλου ἀποστολῆς ἡμῶν. Σᾶς εὐχαριστῶ καὶ πάλιν. Νομίζω τώρα, ἀγαπητοὶ Ἀδελφοί ὅτι, ὡς εἴθισται, ὀφείλομεν νὰ κατακλείσωμεν τό ὅλον ἔργον ἡμῶν μέ μίαν σύντομον εὐχαριστήριον πρὸς τόν Κύριον ἀκολουθίαν (*Συνημμένον 3*).

Λύεται ἡ συνεδρία.

+ Miller
 Fk. S.G.
 + Johnson
 + b
 + r.n.
 + year
 + Johnson

Δ' ΠΠΔ, Η Ορθόδοξος Διασπορά, Απόφασις

54

β) Διεπιστώθη ὡσαύτως ὅτι κατὰ τὴν παροῦσαν φάσιν δέν εἶναι ἐφικτή δι' ἱστορικούς καί ποιμαντικούς λόγους ἡ ἄμεσος μετάβασις εἰς τὴν αὐστηρῶς κανονικὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο, τούτέστιν εἰς τὴν ὑπαρξίν ἑνός μόνου Ἐπισκόπου εἰς τὸν αὐτὸν τόπον. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως προτείνῃ τὴν δημιουργίαν μεταβατικῆς τινος καταστάσεως, ἣτις καὶ θά προετοιμάσῃ τὸ ἔδαφος διὰ τὴν αὐστηρῶς κανονικὴν λύσιν τοῦ προβλήματος, ἐπὶ τῇ βάσει ἀρχῶν καὶ κατευθύνσεων, αἱ ὁποῖαι διαγράφονται κατωτέρω. Ἡ τοιαύτη προετοιμασία δέν θά πρέπει νά βραδύνῃ πέραν τῆς μελλούσης νά συνέλθῃ Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὥστε νά δυνηθῇ αὕτη νά προβῇ εἰς μίαν κανονικὴν λύσιν τοῦ προβλήματος.

2. α) Προτείνεται, όπως κατά τό μεταβατικό στάδιον, κατά τό όποιον θά προετοιμασθῇ ἡ κανονική λύσις τοῦ ζητήματος δημιουργηθοῦν (ἢ ἰδρυθοῦν) εἰς ἐκάστην ἐκ τῶν κατωτέρω μνημονευομένων περιοχῶν «Ἐπισκοπικαί Συνελεύσεις» πάντων τῶν ἐν τῇ περιοχῇ ἐκείνῃ ὡς κανονικῶν ἀναγνωριζομένων ἐπισκόπων, οἵτινες θά ἐξακολουθοῦν νά ὑπάγωνται εἰς τάς κανονικάς δικαιοδοσίας, εἰς ἃς ὑπάγονται σήμερον.

β) Αἱ συνελεύσεις αὗται θά συνίστανται ἐκ πάντων τῶν ἐν ἐκάστη περιοχῇ ἐπισκόπων, οἵτινες εὐρίσκονται ἐν κανονικῇ κοινῳνίᾳ μετὰ πασῶν τῶν ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί θά προεδρεύονται ὑπό τοῦ πρώτου ἐκ τῶν εἰς τήν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως ὑπαγομένων ἀρχιερέων, ἐλλείψει δέ τούτου συμφώνως πρὸς τήν τάξιν τῶν Διπτύχων. Αὗται θά ἔχουν

[Handwritten signatures and notes:]

- + Murphy
- Hagg
- J.H.H.
- + Fear
- Tyghobind
- + n.r.
- + year
- M.
- fiesel

Δ' ΠΠΔ, Ἡ Ὁρθόδοξος Διασπορά, Απόφασις

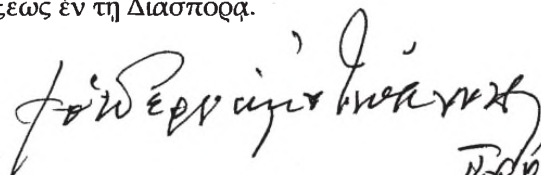
Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Διασποράς, οἱ ὅποιοι κατοικοῦν εἰς τὴν Διασποράν καὶ ἔχουν ἐνορίαις εἰς περισσοτέρας περιοχάς, θὰ εἶναι μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων καὶ τῶν περιοχῶν αὐτῶν.

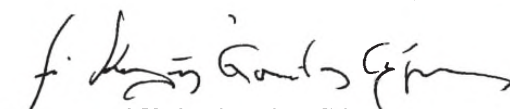
4. Εἰς τὰς συνελεύσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι συγκροτοῦνται κατ' ἀπόφασιν τῆς παρούσης Διασκέψεως, ἀνατίθεται ἡ εὐθύνη, ὅπως ὁλοκληρώσουν ἐν ταῖς λεπτομερεῖαις τὸν ὑπ' αὐτῆς ἐγκριθέντα κανονισμόν λειτουργίας αὐτῶν καὶ ἐφαρμόσουν αὐτόν τὸ ταχύτερον δυνατόν καὶ ὅπωςδῆποτε πρὸ τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου.
5. Αἱ Ἐπισκοπικαὶ Συνελεύσεις δὲν ἀποστεροῦν ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν ἀρμοδιότητος διοικητικοῦ καὶ κανονικοῦ χαρακτῆρος οὔτε περιορίζουν τὰ δικαιώματα αὐτῶν εἰς τὴν Διασποράν. Αἱ Ἐπισκοπικαὶ Συνελεύσεις ἀποβλέπουσι εἰς τὴν διαμόρφωσιν κοινῆς θέσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπὶ διαφόρων θεμάτων, τοῦτο οὐδόλως ἐμποδίζει τοὺς Ἐπισκόπους μέλη, οἱ ὅποιοι μένουσι ὑπόλογοι εἰς τὰς ἰδικὰς των Ἐκκλησίας, νὰ ἐκφράσουν τὰς ἀπόψεις τῶν ἰδικῶν των Ἐκκλησιῶν ἐνώπιον τοῦ ἔξω κόσμου.
6. Οἱ πρόεδροι τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων συγκαλοῦν καὶ προεδρεύουν πασῶν τῶν κοινῶν συνάξεων τῶν ἐπισκόπων τῆς περιοχῆς αὐτῶν (λειτουργικῶν, ποιμαντικῶν, διοικητικῶν κ.λπ.). Εἰς ζητήματα γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, ἀπαιτοῦντα, κατ' ἀπόφασιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, πανορθόδοξον ἀντιμετώπισιν ὁ πρόεδρος αὐτῆς ἔχει τὴν ἀναφοράν αὐτοῦ εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην διὰ τὰ περαιτέρω κατὰ τὰ πανορθόδοξως ἰσχύοντα.

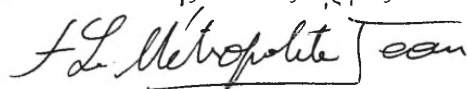
7. Αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι δεσμεύονται, ὅπως μὴ προβαίνουν εἰς ἐνεργείας δυναμέναις νὰ παραβλάψουν τὴν ὡς ἄνω διαγραφομένην

ενεργείας δυνάμενός να παραλάβουν την ως άνω διαγραφομένην
 + Μιλλέρ + Χέρμπερτ + Γκοττλινγκ
 + Κ. Ε. Γ. + Ιαρίων + Μ. Μ. Μ.
 Η. + Τσα + Μ. + Τ. Ν. Γ. + Χ. Ο. Α. + Σ. Μ. Μ.

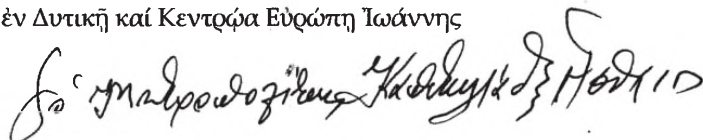
πορείαν πρὸς κανονικὴν ἐπίλυσιν τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς, θὰ πράττωσι δὲ πᾶν τὸ δυνατόν πρὸς διευκόλυνσιν τοῦ ἔργου τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων καὶ ἀποκατάστασιν τῆς ὁμαλῆς κανονικῆς τάξεως ἐν τῇ Διασπορᾷ.

† ὁ Περγάμου Ἰωάννης, πρόεδρος.

† ὁ Καλῆς Ἐλπίδος Σέργιος

† ὁ ἐν Δυτικῇ καὶ Κεντρῷ Εὐρώπῃ Ἰωάννης

† ὁ ἐν Δυτικῇ καὶ Κεντρῷ Εὐρώπῃ Ἰωάννης

† ὁ Καπιτωλιάδος Ἡσυχίος

† Ἰλαρίων τοῦ Βολοκολάμσκ
† ὁ Βολοκολάμσκ Ἰλαρίων

† ὁ Μπάτσкас Εἰρηναῖος
† ὁ Μπάτσкас Εἰρηναῖος

† Ολτενίας Εἰρηναῖος
† ὁ Ολτενίας Εἰρηναῖος

† Ρούσσης Νεόφυτος
† ὁ Ρούσσης Νεόφυτος

Δ' ΠΠΔ, Η Ορθόδοξος Διασπορά, Απόφασις

6

† Συγκλητική Σύνοδος
† Μητροπολίτης Ζακύνθου

† ο Ζουκίδης καὶ Τσαῖσι Γεράσιμος

† ο Πάφου Γεώργιος

† ο Πάφου Γεώργιος

† Περιστερίου Χρυσόστομος

† ο Περιστερίου Χρυσόστομος

† Bishop George of Siamiatse

† ο Σιεματίτσε Γεώργιος

† Κορυτσάς Ιωάννης

† ο Κορυτσάς Ιωάννης

† Κομάρο Τύχων

† ο Κομάρο Τύχων

† Ελβετίας Τερεμίας, γραμματεὺς.

† ο Ελβετίας Τερεμίας, γραμματεὺς

Δ' ΠΡΟΣΥΝΟΔΙΚΗ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ
ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
Σαμπεζύ, 6-13 Ιουνίου 2009

Απόφασις

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΩΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΝ
ΕΝ ΤΗ ΟΡΘΟΔΟΞΩ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

Άρθρον 1.

1. Πάντες οί ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι ἐκάστης Περιοχῆς, ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως καθορισθεισῶν, οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται ἐν κανονικῇ κοινωνίᾳ μετὰ πασῶν τῶν κατὰ τόπους αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, συγκροτοῦν ἰδίαν Ἐπισκοπικὴν Συνέλευσιν.
2. Μέλη τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως εἶναι καὶ ὅσοι ὑπερόριοι ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι ἀσκοῦν ποιμαντικὴν διακονίαν ἐνοριῶν τῆς Περιοχῆς.
3. Οἱ ἐφησυχάζοντες καὶ οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὴν Περιοχὴν ἐπίσκοποι, ἐφ' ὅσον πληροῦν τὰς προϋποθέσεις τῆς παραγράφου (1), δύνανται νὰ προσκληθοῦν ὅπως συμμετάσχουν εἰς τὴν Συνέλευσιν, ἀλλὰ ἄνευ δικαιώματος ψήφου.

Άρθρον 2.

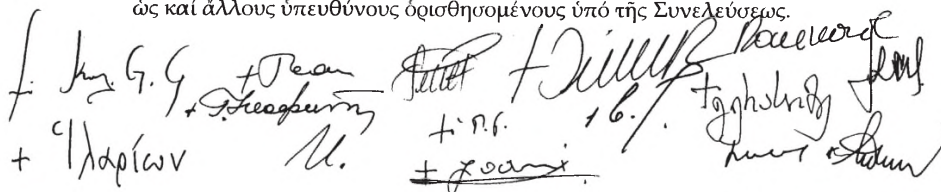
Σκοπὸς τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως εἶναι νὰ φανερώνη τὴν ἐνότητα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, νὰ προωθῇ τὴν συνεργασίαν μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς πάντας τοὺς τομείς τῆς ποιμαντικῆς διακονίας καὶ νὰ διατηρῇ, διαφυλάσῃ καὶ ἀναπτύσῃ τὰ συμφέροντα τῶν κοινοτήτων, αἱ ὁποῖαι ὑπάγονται εἰς τοὺς ὀρθοδόξους κανονικοὺς ἐπισκόπους τῆς Περιοχῆς.

Άρθρον 3.

Ἡ Ἐπισκοπικὴ Συνέλευσις θὰ ἔχη Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν ἀπαρτιζομένην ἐκ τῶν πρώτων ἐπισκόπων ἐκάστης τῶν κανονικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Περιοχῆς.

Άρθρον 4.

1. Ἡ Ἐπισκοπικὴ Συνέλευσις καὶ ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ αὐτῆς θὰ ἔχουν ἓνα Πρόεδρον, ἓνα ἢ δύο Ἀντιπροέδρους, ἓνα Γραμματέα καὶ ἓνα Ταμία, ὡς καὶ ἄλλους ὑπευθύνους ὁρισθησομένους ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως.

Δ' ΠΠΔ, Απόφασις: ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΩΝ
ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΝ ΕΝ ΤΗ ΟΡΘΟΔΟΞΩ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

οργανισμῶν, τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, τῆς κοινωνίας τῶν πολιτῶν, τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως, τῶν ἄλλων ὁμολογίων, τῶν κρατικῶν καὶ διομολογιακῶν οργανισμῶν, ὡς ἐπίσης καὶ τῶν ἄλλων θρησκειῶν.

Ἐπὶ εἰδικῶν γλωσσικῶν, εκπαιδευτικῶν ἢ καὶ ποιμαντικῶν ζητημάτων Ἐκκλησίας τινὸς ἡ Ἐπισκοπικὴ Συνέλευσις δύναται νὰ συνεργάζεται καὶ μετὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τῆς ἐν λόγῳ Ἐκκλησίας, ὥστε ἡ ποικιλία τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων νὰ ἐπιβεβαιωθῇ τὴν ἐνότητα τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς πίστεως καὶ τὸν σύνδεσμον τῆς ἀγάπης.

Άρθρον 6.

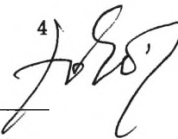
1. Ἡ Ἐπισκοπικὴ Συνέλευσις ἀποδέχεται καὶ καταγράφει τὴν ἐκλογὴν τῶν ἐπισκόπων τῆς Περιοχῆς, ὡς καὶ τὴν ἀναφορὰν αὐτῶν εἰς τὰς ἀγνωτάτας αὐτοκέφαλους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας.
2. Ἐξετάζει καὶ καθορίζει τὸ κανονικὸν καθεστῶς τῶν ἐν τῇ Περιοχῇ τοπικῶν κοινοτήτων, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν ἀναφορὰν εἰς τὰς ἀγνωτάτας αὐτοκέφαλους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας.
3. Ὅφειλε νὰ καταγράφη πᾶσαν κρίσιν κληρικῶν ἐκφωνηθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν, ἵνα ἡ κρίσις αὕτη ἐφαρμοσθῇ μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς Περιοχῆς.

Ἄρθρον 7.

1. Ἡ Ἐπισκοπικὴ Συνέλευσις συνέχεται τουλάχιστον ἅπασι τοῦ ἔτους, τῇ προσκλήσει τοῦ Προέδρου. Δύναται νὰ συνέλθῃ ὡσάκις ἤθελε τοῦτο κριθῇ ἀναγκαῖον ὑπὸ τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς ἢ τῇ ἐγγράφῳ καὶ ἡτιολογημένῃ αἰτήσει τοῦ 1/3 τῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως.
2. Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ συνέχεται μίαν φορὰν ἀνά τρίμηνον καὶ ὡσάκις ἤθελε τοῦτο κριθῇ ἀναγκαῖον, τῇ προσκλήσει τοῦ Προέδρου ἢ τῇ γραπτῇ καὶ ἡτιολογημένῃ αἰτήσει τοῦ 1/3 τῶν μελῶν αὐτῆς.
3. Αἱ προσκλήσεις διὰ τὴν σύγκλησιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, ἐὰν δὲν συντρέχουν ἐξαιρετικοὶ λόγοι, ἀποστέλλονται πρὸ δύο μηνῶν, ἐνῶ διὰ τὴν σύγκλησιν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸ μιᾶς ἐβδομάδος, συναποστέλλονται δὲ τὰ θέματα τῆς ἡμερησίας διατάξεως καὶ τὰ πρὸς αὐτὰ σχετικὰ στοιχεῖα.
4. Ἡ ἡμερησία διάταξις πρέπει νὰ ἐγκρίνεται κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίαν τῆς Συνελεύσεως καὶ δὲν δύναται νὰ τροποποιηθῇ εἰ μὴ δι’

f k.g.g. + Pear
+ 'Napier' u. ~~1000~~ f.n.r.
+ 1000 f.n.r. 10. f.n.r. 1000
+ 1000 f.n.r. 1000 f.n.r. 1000

Δ' ΓΠΔ, Απόφασις ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΩΝ
ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΝ ΕΝ ΤΗ ΟΡΘΟΔΟΞΩ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

4

αποφάσεως τῶν παρόντων μελῶν, λαμβανομένης δι' ἀπολύτου πλειονοψηφίας.

Άρθρον 8.

Ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή εὐρίσκεται ἐν ἀπαρτία διὰ τῆς παρουσίας τῶν 2/3 τῶν μελῶν αὐτῆς, ἡ δέ Συνέλευσις διὰ τῆς παρουσίας τῆς ἀπολύτου πλειονοψηφίας τῶν μελῶν αὐτῆς, συμπεριλαμβανομένου τοῦ Προέδρου αὐτῆς.

Άρθρον 9.

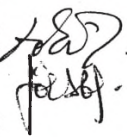
Αἱ ἐργασίαι τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως διεξάγονται συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχάς τῆς ὀρθοδόξου συνοδικῆς παραδόσεως καὶ διευθύνονται ὑπὸ τοῦ Προέδρου αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ἔχει καὶ τὴν εὐθύνην ἐποπτείας ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς.

Άρθρον 10.

1. Αἱ ἀποφάσεις τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως λαμβάνονται καθ' ὁμοφωνίαν.
2. Εἰς ζητήματα γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦν, κατὰ τὴν κρίσιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, πανορθόδοξον ἀντιμετώπισιν, ὁ πρόεδρος αὐτῆς ἔχει τὴν ἀναφορὰν αὐτοῦ εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην διὰ τὰ περαιτέρω, κατὰ τὰ πανορθόδοξα ἰσχύοντα.

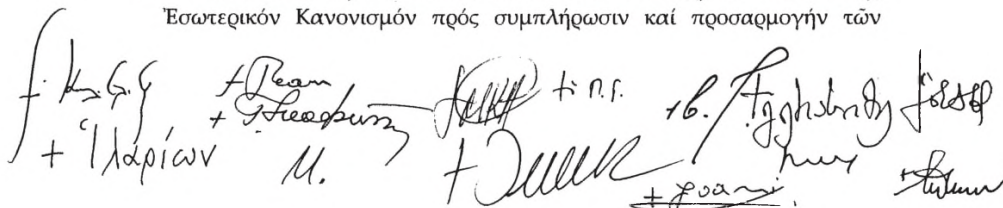
Άρθρον 11.

1. Μετ' ἀπόφασιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως δύναται νὰ συγκροτοῦνται ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς Ἐπιτροπαὶ Λειτουργικῶν, Ποιμαντικῶν, Οἰκονομικῶν, Ἐκπαιδευτικῶν, ~~Οἰκουμενικῶν~~ καὶ ἄλλων θεμάτων, προεδρευόμεναι ὑφ' ἑνὸς ἐπισκόπου-μέλους τῆς Συνελεύσεως.
2. Τὰ μέλη τῶν Ἐπιτροπῶν αὐτῶν, κληρικοὶ ἢ λαϊκοί, ὀρίζονται ὑπὸ τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς. Σύμβουλοι ἐπίσης καὶ εἰδικοί δύνανται νὰ προσκαλῶνται ὅπως συμμετάσχουν εἰς τὴν Ἐπισκοπικὴν Συνέλευσιν ἢ εἰς τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν, χωρὶς δικαίωμα ψήφου.

Άρθρον 12.

1. Ἡ Ἐπισκοπικὴ Συνέλευσις δύναται νὰ συντάξῃ τὸν ἴδιον αὐτῆς Ἑσωτερικὸν Κανονισμόν πρὸς συμπλήρωσιν καὶ προσαρμογὴν τῶν

Δ' ΠΠΔ, Απόφασις ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΩΝ
ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΝ ΕΝ ΤΗ ΟΡΘΟΔΟΞΩ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

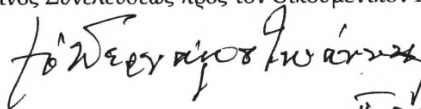
5

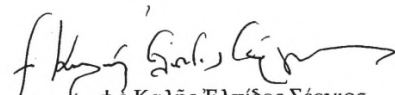
άνωτέρω διατάξεων συμφώνως προς τὰς ἀνάγκας τῆς Περιοχῆς καὶ ἐν
σεβασμῷ πρὸς τὸ κανονικὸν δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

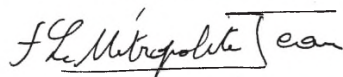
2. Πάντα τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς Συνελεύσεως νομικά
καὶ οἰκονομικά θέματα ἀποφασίζονται ὑπὸ τῷ φῶς τῆς νομοθεσίας τῶν
κρατῶν τῆς Περιοχῆς, εἰς τὴν ὁποίαν τὰ μέλη τῆς Συνελεύσεως ἀσκοῦν
τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν.

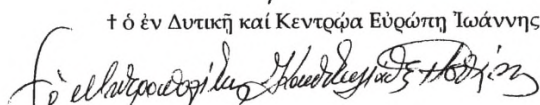
Ἄρθρον 13.

Σύστασις νέας, κατάτμησις ἢ κατάργησις ὑφισταμένης Ἐπισκοπικῆς
Συνελεύσεως ἢ συγχώνευσις δύο ἢ περισσότερων τοιούτων γίνεται μετ'
ἀπόφασιν τῆς Συνάξεως τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων
Ἐκκλησιῶν κατόπιν αἰτήσεως Ἐκκλησίας τινός ἢ τοῦ Προέδρου
Ἐπισκοπικῆς τινός Συνελεύσεως πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην.

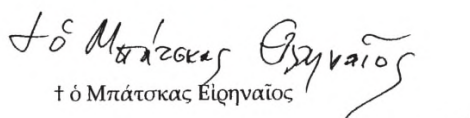

† ὁ Περγάμου Ἰωάννης, πρόεδρος

† ὁ Καλῆς Ἐλπίδος Σέργιος

† ὁ ἐν Δυτικῇ καὶ Κεντρικῇ Εὐρώπῃ Ἰωάννης

† ὁ Καπιτωλιάδος Ἡσύχιος

+ ὁ Βολοκολάμσκ Ἰλαρίων
† ὁ Βολοκολάμσκ Ἰλαρίων

† ὁ Μπάτσokας Εἰρηναῖος

Δ' ΠΠΔ, Απόφασις ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΩΝ
ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΝ ΕΝ ΤΗ ΟΡΘΟΔΟΞΩ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

6

+ *Μιλλτω Βασιλειάδης*
† ό Ολτενίας Ειρηναίος
+ *Ρεσντεκί Μ-α Λεοφρεντζή*
† ό Ρούσσης Νεόφυτος
Виссари́онъ Росо́ловъ
+ *Βηγγέλιος Βεγγέλιος*
† ό Ζουκνίδι καί Τσαίσι Γεράσιμος

+ *Γεώργιος Γεωργίου*
† ό Πάφου Γεώργιος

+ *Χρυσόστομος*
† ό Περιστερίου Χρυσόστομος

+ *Γεωργ. Βισκαρδίου*
† ό Σιεματίτσε Γεώργιος

+ *Γεωργ. Γεωργίου*
† ό Κορυτσάς Ιωάννης

+ *Κομάρο Τύχων*
† ό Κομάρο Τύχων

+ *Γεωργ. Γεωργίου*
† ό Έλβετίας Γερεμίας, γραμματεός

Δ' ΠΡΟΣΥΝΟΔΙΚΗ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ
ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
Σαμπεζύ, 6-12 Ιουνίου 2009

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

Ἡ Δ' Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις, συγκληθεῖσα ὑπὸ τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, τῇ συμφώνῳ γνώμῃ τῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐκφρασθεῖσα κατὰ τὴν ἐν Φαναρίῳ ἀπὸ 10^{ης} ἕως 12^{ης} Ὀκτωβρίου 2008 Ἱερὰν Σύναξιν αὐτῶν, συνήλθεν εἰς τὸ ἐν Σαμπεζύ Γενεῦθς Ὁρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπὸ 6^{ης} ἕως 12^{ης} Ἰουνίου 2009.

Αἱ ἐργασίαι τῆς Διασκέψεως ἤρξαντο διὰ Πανορθόδοξου Θείας Λειτουργίας κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, διεξήχθησαν δέ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου, ἐκπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τῇ συνδρομῇ καὶ τοῦ Γραμματέως ἐπὶ τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, Σεβασμιωτάτου Ἱ. Μητροπολίτου Ἑλβετίας κ. Τερεμίου. Εἰς τὰς ἐργασίας τῆς Διασκέψεως συμμετέσχον ἐκπρόσωποι πασῶν τῶν Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τῇ προσκλήσει τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου.

Οἱ Προκαθήμενοι τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀπέστειλαν χαιρετισμούς εἰς τοὺς συμμετέχοντας τῆς Διασκέψεως διὰ μηνυμάτων ἢ καὶ διὰ τῶν ἐκπροσώπων αὐτῶν. Τὰ μέλη τῆς Διασκέψεως ἀπέστειλαν τηλεγραφήματα πρὸς πάντας τοὺς Προκαθημένους τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν, ἐξαιτούμενοι τὰς προσευχὰς καὶ τὰς εὐλογίας αὐτῶν διὰ τὸ προκείμενον αὐτοῖς ἔργον.

Θέμα τῆς Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως ἦτο, συμφώνως πρὸς τὴν βούλησιν τῶν Προκαθημένων καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐκφρασθεῖσαν εἰς τὸ Μήνυμα τῆς ἐν Φαναρίῳ Ἱερᾶς Συνάξεως αὐτῶν (Ὀκτώβριος 2008), ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς κανονικῆς ὁργάνωσεως τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς. Ἡ σχετικὴ ἀπόφασις περὶ τῆς ἡμερησίας διατάξεως ἐλήφθη ὑπὸ τῆς Διασκέψεως κατὰ τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς.

Ἡ Διάσκεψις ἐξήτασε τὰ ὑπὸ τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς προετοιμασθέντα κείμενα εἰς τὰς ἐν Σαμπεζύ συνελεύσεις αὐτῆς, ἥτοι α) ἀπὸ 10^{ης} ἕως 17^{ης} Νοεμβρίου 1990 καὶ β) ἀπὸ 7^{ης} ἕως 13^{ης} Νοεμβρίου 1993, ὡς ἐπίσης καὶ τὸ κείμενον τοῦ ἐν Σαμπεζύ συγκληθέντος Συνεδρίου Κανονολόγων ἀπὸ 9^{ης} ἕως 14^{ης} Ἀπριλίου 1995. Τὰ κείμενα ταῦτα,

εἰς τὰ ὁποῖα ἐγένοντο διευκρινήσεις, συμπληρώσεις, διορθώσεις καί προσθήκαι, ἐνεκρίθησαν ὁμοφώνως.

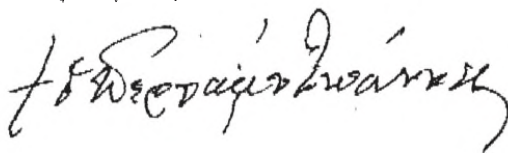
Ἡ Διάσκεψις ἐξέφρασε τὴν κοινὴν βούλησιν πασῶν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος τῆς κανονικῆς ὁργανώσεως τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς, συμφώνως πρὸς τὴν ἐκκλησιολογίαν, τὴν κανονικὴν παράδοσιν καὶ πρᾶξιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ Διάσκεψις ἀπεφάσισε τὴν ἰδρυσιν νέων Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων εἰς ὠρισμένας περιοχὰς τοῦ κόσμου διὰ τὴν διευθέτησιν τοῦ ζητήματος τῆς Διασπορᾶς, ἥτοι τῶν ἐκτὸς τῶν παραδοσιακῶν ὁρίων τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐγκατεστημένων ὁρθοδόξων πιστῶν. Πρόεδροι τῶν Συνελεύσεων εἶναι οἱ πρῶτοι τῶν ἐν τῇ περιοχῇ ἐκείνῃ ἐπισκόπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐν ἀπουσίᾳ δὲ αὐτῶν οἱ ἐπόμενοι κατὰ τὴν τάξιν τῶν Διπτύχων τῶν Ἐκκλησιῶν. Μέλη τῶν Συνελεύσεων τούτων εἶναι πάντες οἱ ὑπὸ πασῶν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀνεγνωρισμένοι ὡς κανονικοὶ ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι ποιμαίνουν τὰς εἰς ἐκάστην περιοχὴν ὑφισταμένας κοινότητας. Αποστολὴ τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων εἶναι ἡ ἀνάδειξις καὶ προαγωγή τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ κοινὴ ποιμαντικὴ διακονία τῶν ὁρθοδόξων πιστῶν τῆς περιοχῆς καὶ ἡ ἀπὸ κοινοῦ μαρτυρία αὐτῶν πρὸς τὸν κόσμον. Αἱ ἀποφάσεις τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων λαμβάνονται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦνται εἰς αὐτάς δι' ἐπισκόπων.

Ἡ Διάσκεψις ἐνέκρινεν ἐπίσης διὰ διευκρινήσεων, διορθώσεων καὶ συμπληρώσεων τὸ σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων, διὰ τοῦ ὁποῖου καθορίζονται αἱ βασικαὶ ἀρχαὶ ὁργανώσεως καὶ λειτουργίας αὐτῶν.

Τὰ ὑπολειπόμενα θέματα τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, ἥτοι τοῦ τρόπου ἀνακηρύξεως τοῦ Αὐτοκεφάλου καὶ τοῦ Αὐτονόμου, ὡς καὶ τῆς τάξεως τῶν Διπτύχων, θά ἐξετασθοῦν ὑπὸ τῶν ἐπομένων Συνελεύσεων τῶν Διορθοδόξων Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν καὶ θά ὑποβληθοῦν εἰς τὰς ἐπομένας Προσυννοδικὰς Πανορθοδόξους Διασκέψεις πρὸς ἔγκρισιν.

Ἐν Σαμπεζύ Γενεύης, τῇ 12ῃ Ἰουνίου 2009.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Διασκέψεως

† ὁ Περγάμου Ἰωάννης

Συνημμένον 1

ΤΑΞΙΣ
ΤΗΣ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΘΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
ΕΠΙ ΤΗΣ Δ' ΠΡΟΣΥΝΟΔΙΚΗΣ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΔΙΑΣΚΕΨΕΙ

Οί λειτουργοί ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, περί ὥραν 09.15', τῆς Κυριακῆς, 7ης Ἰουνίου 2009, συγκεντρώνονται εἰς τό Ἀναγνωστήριον τῆς Βιβλιοθήκης, ὅπου ἐνδύονται τὰς ἀρχιερατικάς αὐτῶν στολάς. Ἐκ τοῦ Ἀναγνωστηρίου, λιτανεύοντες, εἰσέρχονται εἰς τόν Ἱερόν Ναόν, ψαλλομένης τῆς Δοξολογίας, καί ἀρχεται ἡ Θεία Λειτουργία τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου.

Κατ' αὐτήν:

Ὁ πρῶτος τῶν Πρεσβυτέρων
 Εἰς τὰ Εἰρηνικά, μετὰ τό «Ὑπέρ τοῦ
 Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν...» ὁ Διάκονος
 λέγει καί τὰς δεήσεις:

Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...
«Ὑπέρ τῶν συλλειτουργούντων
καί συμπροσευχομένων ἁγίων
Ἀρχιερέων, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν»
«Ὑπέρ εὐσταθείας καί κατὰ Θεόν
καταστάσεως τῶν κατὰ τόπους Ἀγίων
Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, τοῦ Κυρίου
δεηθῶμεν»

Ὁ πρῶτος τῶν Πρεσβυτέρων
 Ὁ δεύτερος τῶν Πρεσβυτέρων
 Ὁ τρίτος τῶν Πρεσβυτέρων
 Ὁ Σεβ. Προεξάρχων
 Ὁ Σεβ. Προεξάρχων
 Ὁ Σεβ. Μητρ. Ἰωάννης (Πατρ.
 Ἀντιοχείας)

Ὅτι πρέπει σοι...
Ὅτι σόν τό κράτος...
Ὅτι ἄγαθος...
Ὅτι Ἅγιος...
Κύριε, Κύριε... (ἐλληνιστί)
Κύριε, Κύριε... (ἀραβιστί)
Κύριε, Κύριε... (σλαβωνιστί)

Ὁ Πανιερ. Μπάτσкас (Ἐκκλ.
 Σερβίας)
 Τό Ἀποστολικόν Ἀνάγνωσμα
 Τό Εὐαγγελικόν Ἀνάγνωσμα
 Ὁ Σεβ. Καλῆς Ἐλπίδος (Πατρ.
 Ἀλεξανδρείας)

(γαλλιστί)
(ἐλληνιστί)
«Εἰρηνεύει» εἰς ἀμφοτέρω τά
Ἀναγνώσματα

Ο Σεβ. Καπιτωλιάδος (Πατρ. Ιεροσολύμων)	Ὅτι ἐλεήμων...
Ο Σεβ. Ρούσης (Εκκλ. Βουλγαρίας)	Ἴνα καί αὐτοί...
Ο Σεβ. Ζουκνίδι και Τσαϊσι (Εκκλ. Γεωργίας)	Ὅτι πρέπει σοι...
Ο Σεβ. Προεξάρχων	Ὅπως ὑπό τοῦ κράτους σου...
Ο Πανιερ. Πάφου (Εκκλ. Κύπρου)	Διά τῶν οἰκτιρμῶν...
Ο Σεβ. Προεξάρχων:	Εἰρήνη πάσι...
	Ἡ χάρις...
	Ἄνω σχῶμεν...
	Εὐχαριστήρωμεν...
Ο Σεβ. Δημητριάδος (Εκκλ. Ελλάδος)	Τόν ἐπινίκον ὕμνον...
Ο Σεβ. Προεξάρχων	Λάβετε, φάγετε...
	Πίετε ἐξ αὐτοῦ...
	Τά σά ἐκ τῶν σῶν...
	Ἐξαιρέτως...
Ο πρῶτος τῶν Διακόνων	Τά Δίπτυχα
Ο Θεοφιλ. Σιεμιατίτσε (Εκκλ. Πολωνίας)	Καί δός ἡμῖν...
Ο Σεβ. Προεξάρχων	Καί ἔσται τά ἐλέη...
Ο Σεβ. Κορυτσᾶς (Εκκλ. Αλβανίας)	Καί καταξίωσον ἡμᾶς...
Ο Θεοφιλ. Κομάρνο (Εκκλ. Τσεχίας/Σλοβακίας)	Ὅτι σοῦ ἐστιν...
Ο Σεβ. Προεξάρχων	Εἰρήνη πάσι...
Εἰς τῶν Ἐπισκόπων	Χάριτι καί οἰκτιρμοῖς...
Ο Σεβ. Προεξάρχων	Τά Ἅγια τοῖς ἀγίοις...
	Σῶσον ὁ Θεός τόν λαόν σου...
Ο πρῶτος τῶν Πρεσβυτέρων	Πάντοτε, νῦν καί ἀεὶ...
Εἰς τῶν Ἐπισκόπων	Ὅτι σύ εἶ ὁ ἁγιασμός...
Ο Σεβ. Προεξάρχων	Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν
Ο δεύτερος τῶν Πρεσβυτέρων	Τήν ὀπισθάμβωνον εὐχήν
Ο Σεβ. Προεξάρχων	Εὐλογία Κυρίου καί ἔλεος...

Συνημμένον 2**ΔΕΗΣΙΣ ΕΠΙ ΤΗ ΕΝΑΡΞΕΙ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ**

- Ὁ Διάκονος *Εὐλόγησον Δέσποτα.*
- Ὁ Πρόεδρος *Εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν πάντοτε, νῦν, καί ἀεί, καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.*
- Ὁ Χορός *Ἀμήν.*
- Οἱ Σύεδροι *(ὅλοι ὁμοῦ ἀπαγγέλλουν, ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ γλῶσσαν)*
Βασιλεῦ οὐράνιε, Παράκλητε, τό Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁ πανταχοῦ παρῶν, καί τά πάντα πληρῶν, ὁ θησαυρός τῶν ἀγαθῶν, καί ζωῆς χορηγός· ἐλθέ καί σκῆνωσον ἐν ἡμῖν, καί καθάρισον ἡμᾶς ἀπὸ πάσης κηλίδος, καί σῶσον, ἀγαθέ, τὰς ψυχὰς ἡμῶν.
- Ὁ Διάκονος *Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεός κατὰ τό μέγα ἔλεός σου, δεόμεθά σου, ἐπάκουσον καί ἐλέησον.*
- Ὁ Χορός *Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον.*
(Τό αὐτό μεθ' ἑκάστην δέησιν)
- Ὁ Διάκονος *Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν καί ὀρθοδόξων χριστιανῶν.*
Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν Ἰωάννου καί πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητος.
Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ πάντων τῶν μετεχόντων εἰς τὴν παροῦσαν Διάσκεψιν, καί ὑπὲρ τῆς κατὰ Θεόν εὐδοώσεως τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς.
- Ὁ Πρόεδρος *Ἐπάκουσον ἡμῶν, ὁ Θεός, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἡ ἐλπίς πάντων τῶν περάτων τῆς γῆς καί τῶν ἐν θαλάσῃ μακράν· καί ἴλεως, ἴλεως γενοῦ ἡμῖν Δέσποτα ἐπὶ ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν, καί ἐλέησον ἡμᾶς.*
Ἐλεῆμων γάρ καί φιλόανθρωπος Θεός ὑπάρχεις, καί σοί τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρί, καί τῷ Υἱῷ καί τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καί ἀεί, καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.
- Ὁ Χορός *Ἀμήν.*
- Ὁ Διάκονος *Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.*
- Ὁ Χορός *Κύριε ἐλέησον.*

Συνημμένον 3**ΔΕΗΣΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΛΗΞΕΙ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ**

- Ὁ Διάκονος *Εὐλόγησον, Δέσποτα.*
- Ὁ Πρόεδρος *Εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν πάντοτε, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.*
- Οἱ Σύεδροι *Δόξα σοι τῷ δείξαντι τό φῶς... (ἐλληνιστί)
Ὑμνοῦμέν Σε, εὐλογοῦμεν Σε... (ἀραβιστί)
Πρόσδεξαι τήν δέησιν ἡμῶν... (σλαβωνιστί) καί
Παράτεινον τό ἔλεόν Σου.... (ἐλληνιστί)*
- Ὁ Διάκονος *Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.*
- Ὁ Χορός *Κύριε ἐλέησον.*
- Ὁ Πρόεδρος *Κύριε ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ σοφίζων καί ἐλεῶν τοὺς ἀπεκδεχομένους τόν παρά Σοῦ φωτισμόν καί τό μέγα καί πλούσιον ἔλεος, εὐχαριστοῦμεν Σοι, ὅτι κατηξίωσας ἡμᾶς φθάσαι εἰς τήν ὥραν ταύτην καί παρακαταθέσθαι ταῖς ἀχράντοις Σου χερσί καί τῇ Ἀγίᾳ Σου Ἐκκλησίᾳ τό ταπεινόν τοῦτο ἔργον ἡμῶν τῶν ἀναξίων ἱκετῶν Σου. Εὐχαριστοῦμεν Σοι ὅτι οὐκ ἀπέστρεψας τό πρόσωπόν Σου ἀφ' ἡμῶν, ἀλλ' ὡς ἐπηγγείλω, μείνας ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν τῶν συνηγμένων ἐν τῷ ὀνόματί Σου, κατηύθυνας τά διαβήματα ἡμῶν εἰς ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν Σου. Καί νῦν δεόμεθά Σου, Κύριε, πρόσδεξαι τό ταπεινόν τοῦτο ἔργον ἡμῶν, καί εὐλόγησον αὐτό, καί ἀνάδειξον αὐτό ὄργανον εἰς διακονίαν τῇ Ἀγίᾳ Ἐκκλησίᾳ Σου, ἣν περιποιήσω τῷ τιμίῳ Σου Αἵματι. Ἴνα καί ἐν τούτῳ δοξάζεται τό πανάγιόν Σου Ὄνομα, σὺν τῷ Πατρί καί τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καί ἀεί, καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.*
- Ὁ Διάκονος *Δόξα Πατρί...*
- Δέσποτα ἅγιε εὐλόγησον.*
- Ὁ Πρόεδρος *Ὁ ἐν εἵδει πυρίνων γλωσσῶν...*
- Οἱ Σύεδροι *(ὅλοι ὁμοῦ ἀπαγγέλλουν, ἕκαστος εἰς τήν ἰδίαν αὐτοῦ γλῶσσαν)
Εὐλογητός ἦ Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν ὁ πανσόφους τοὺς ἀλειεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τό Πνεῦμα τό Ἅγιον καί δι' αὐτῶν τήν Οἰκουμένην σαγηνεύσας, Φιλάνθρωπε, δόξα Σοι.
Ὅτε καταβάς...*

ΠΙΝΑΚΕ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Δ' Προσυννοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις

Σύγκλησις, Κατάλογος Αντιπροσωπιών, Πρόγραμμα

Δευτέρα, 8η Ιουνίου 2009

Πρωινή Συνεδρία 13

Ἐπίσημος Ἑναρξίς τῶν Ἑργασιῶν

Ὁμιλία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου,

Προέδρου τῆς Δ' Προσυννοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως,

κατά τήν ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς

Εἰσήγησις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἑλβετίας Ἱερεμίου,

Γραμματέως ἐπὶ τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης

Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ...

Απογευματινὴ Συνεδρία 48

Ἐξέτασις τοῦ ὑπὸ τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς

Ἐπιτροπῆς (10 – 17 Νοεμβρίου 1990) ἐγκριθέντος κειμένου:

Ἡ Ὁρθόδοξος Διασπορά

Τρίτη, 9η Ιουνίου 2009

Α' Πρωινή Συνεδρία 73

Β' Πρωινή Συνεδρία 98

Απογευματινὴ Συνεδρία 115

Τετάρτη, 10η Ιουνίου 2009

Α' Πρωινή Συνεδρία 137

Ἐξέτασις τοῦ ὑπὸ τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς

Ἐπιτροπῆς (7 – 13 Νοεμβρίου 1993) ἐγκριθέντος κειμένου: Ἡ

Ὁρθόδοξος Διασπορά

<i>Β' Πρωινή Συνεδρία</i>	164
<i>Απογευματινή Συνεδρία</i>	184

Πέμπτη, 11η Ιουνίου 2009

<i>Πρωινή Συνεδρία</i>	208
Έξέτασις τοῦ διανεμηθέντος εἰς τὴν ὁλομέλειαν σχεδίου ἀποφάσεως περιέχοντος τὰς ὑπ' αὐτῆς ἐγκριθείσας τροποποιήσεις: Ἡ Ὁρθόδοξος Διασπορά Έξέτασις τοῦ κειμένου: Σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ἐν τῇ Ὁρθόδοξῳ Διασπορᾷ	
<i>Απογευματινή Συνεδρία</i>	245
<i>Βραδινή Συνεδρία</i>	270

Παρασκευή, 12η Ιουνίου 2009

<i>Πρωινή Συνεδρία</i>	273
Υπογραφή ὑπὸ τῶν Ἀρχηγῶν τῶν Ἀντιπροσωπιῶν τὰς ἀποφάσεις τῆς Δ' Προσυννοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως Έξέτασις τοῦ σχεδίου Ἀνακοινωθέντος Ομιλία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου, Προέδρου τῆς Δ' Προσυννοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ἐπὶ τῇ λήξει τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς	
<i>Αποφάσεις</i>	290
<i>Ἀνακοινωθέν</i>	302
<i>Συνημμένον 1: Τάξις Πανορθοδόξου Θ. Λειτουργίας</i>	304
<i>Συνημμένον 2: Δέησις ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν</i>	306
<i>Συνημμένον 3: Δέησις ἐπὶ τῇ λήξει τῶν ἐργασιῶν</i>	307
<i>Πίνακας Περιεχομένων</i>	308

Σελιδοποίηση - Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία:

Lithos O.E. Πετμεζά 80 Κιάτο, Κορινθίας Τηλ.: 27420 20584, e-mail:lithos01@otenet.gr

